

วารสารวิจัยธรรมศึกษา

JOURNAL OF DHAMMASUKSA RESEARCH

ISSN 2730-1753 ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2565

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

วารสารวิจัยธรรมศึกษา

JOURNAL OF DHAMMASUKSA RESEARCH

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

Vol. 5 No. 2 (July – December 2022)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือ และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุรักษ์ตามหลักการศึกษาศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม (RESEARCH CENTER FOR DHAMMASUKSA PHRAPARIYATTIDHAMMA OF WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL) ฤๅ๓ิคุณแม่ขาลั้ง ห้อง 305 เลขที่ 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถนนจรัญสนิทวงศ์ 71 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร 0860864258

ที่ปรึกษา

พระธรรมวชิรสุธี	รองแม่กองบาลีสนามหลวง ประจำคณะธรรมยุต เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระราชติลก, ดร.	ผู้ช่วยแม่กองบาลีสนามหลวง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอาวุธวิกสิตาราม ประธานกรรมการบริหารการศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอาวุธวิกสิตาราม เจ้าคณะแขวงบางพลัด
พระมหาพรภวิทย์ จิรวิฑู	อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูศรีวิฑูคุณสุนทร, ผศ.ดร.	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.วิลาสินี วัฒนมงคล	ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณาธิการวารสาร

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการวารสาร

พระบุญฤทธิ์ อภิปัญโญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ธเนศ เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราชิราช
พ.ต.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นายครรชิต มีซอง	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระวินัยธรสุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาบุญศรี ญาณวฑฒโต, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.วิรัตน์ กางทอง	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.กฤต ศรียะอาจ	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.เมธา หริมเทพาธิป	สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ดร.พูนศักดิ์ กมล	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.กฤตสุขิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ดร.กำธร เพี้ยเอี่ยม	นักวิชาการอิสระ ด้านศาสนาและปรัชญา
ดร.ขวลิต ไหลรินทร์	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์	วิทยาลัยทองสุข
ดร.สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

ดร.สมเจต หลวงกัน	นายอริย์ชัย เลิศอมรไชยกิจ
นายสุขขาน มั่งคั่ง	นางสาวพรทิพย์ พุทธิกิตติวงศ์

พิมพ์ที่

จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลาป่า พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

การจัดพิมพ์วารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวธวิกลิตาราม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2565 ปีที่ 5 ทางกองบรรณาธิการได้บริหารจัดการวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI อย่างเข้มข้นเหมือนเดิม โดยได้มีการตรวจประเมินผลงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณให้เป็นที่ยอมรับและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงาน

วารสารวิจัยธรรมศึกษานี้ได้นำเสนอผลงานของนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1. การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ (Product Development and Tourism Service Model of Prasat Khmer Community in Surin Province) โดย ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และพระวีรศักดิ์ จันทวิโส (สุชน้อย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า : จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีทุนทางสังคมทั้งมี 5 รูปแบบ คือ (1) จิตวิญญาณ: แบ่งออก 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1.1) กลุ่มความเชื่อหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นฐาน (1.2) กลุ่มความเชื่อท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (2) ทุนทางปัญญา : ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงช้างหรือเรียกว่า คชศาสตร์, ความรู้เกี่ยวกับการสร้างปราสาทขอม, ความรู้ด้านการทำการเกษตร, ความรู้ด้านการวางผังเมือง, ความรู้ด้านการทำเครื่องปั้นดินเผา (3) ทรัพยากรมนุษย์: บรรพบุรุษกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนเอง จังหวัดสุรินทร์มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของเผ่าสุรินทร์ที่มี (4) ทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติ : มีที่ราบสำหรับปลูกข้าวหอมมะลิ มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำมูล, แม่น้ำชี มีเทือกเขาพนมดง (5) ทุนโคกทรัพย์ คือ ปราสาทขอม ซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษของชาวสุรินทร์ได้ร่วมกันสร้าง ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ระหว่าง พ.ศ. 2552-2562 และในส่วนของจังหวัดสุรินทร์นั้น มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี 9 รายการ ดังต่อไปนี้ คชศาสตร์ชาวกูย, เจริญ, ประเทืองสุรินทร์, ภาษาเขมรถิ่นไทยได้รับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ ภาษากูย-กวย กะโน้บติงตอง รำตริต และมะมั่วต 2) การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า จังหวัดสุรินทร์ มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี 9 รายการ คชศาสตร์ชาวกูย, เจริญ, กันตรึม ประเทืองสุรินทร์, ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษา กูย-กวย กะโน้บติง รำตริต และมะมั่วต 2) การพัฒนา สินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีปราสาทขอมซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานคติทางความคิด โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนวัฒนธรรมปราสาทขอม โดยแบ่งสินค้าใน 3 รูปแบบ คือ (1) ตราสัญลักษณ์สินค้า: ตราสัญลักษณ์สินค้าหรือโลโก้ (Logo) ของแต่ละชุมชนปราสาท โดยมีลวดลายจากปราสาทขอม ที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมนำมาออกแบบเป็นตราสัญลักษณ์ (2) กล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ผ้าไหม: ขน โดยใช้ฐานคติทุนทางวัฒนธรรม คือ องค์ปราสาทขอม เป็นต้นแบบการออกแบบ และ (3) แก้วน้ำลายปราสาท

หอม: แก้วน้ำใสแต่มีลวดลายปราสาทหอม ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นทุนที่ทรงคุณค่า 3) การพัฒนารูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทหอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การพัฒนา รูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทหอมในจังหวัดสุรินทร์นั้น แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนปราสาทหอม: รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) องค์ความรู้ที่ค้นพบ คือ รูปแบบการพัฒนาพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ คือ “ปราสาทหอม-โมเดล หรือ Khmer Surin-Model” อันประกอบด้วย (1) K = Knowledge คือ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นานาชาติอย่างสร้างสรรค์ (2) H = Hospitality คือ การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวิถีชุมชน (3) M = Morality คือ ยึดหลักสัมมาชีพในการดำเนินธุรกิจ (4) E = E-commerce คือ สร้างรูปแบบ/ช่องทางการค้าขายในโลกที่ไร้ขีดจำกัดในการเข้าถึง (5) R-Resolution คือ ความตั้งใจแน่วแน่ในการตั้งปณิธานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (6) S = Sincerity คือ ความจริงใจต่อลูกค้า และจริงใจในการประกอบการอย่างต่อเนื่อง (7) U = Unity คือ ความเป็นหนึ่งเดียว ความสามัคคีของคนในชุมชน (8) R = Responsibility คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและ สิ่งแวดล้อม (9) I = International คือ สร้างจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมุ่งสู่สากล และ (10) N = Noble คือ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ความเป็นอารยธรรมที่สากล

2. การศึกษาภูมิปัญญาในการผลิตเส้นใยกัญชงเชิงอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน (A study of wisdom in the Production of Hemp Fibers of Community Textile Industry) โดย สุทิน เรืองปานกัน ทรงคุณ จันทจร และระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญากลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง มีภูมิปัญญาและกระบวนการผลิตเส้นใย กัญชง ผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการปลูกกัญชงบนฐานภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม มาอย่างยาวไกล สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์รุ่นต่อรุ่น เช่นกระบวนการปลูกจนปัจจุบัน สายพันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สายพันธุ์ RPF1, RPF2 เหมาะแก่การทำเส้นใย ส่วนสายพันธุ์ RPF3, RPF4 เหมาะแก่การใช้เมล็ดเพื่ออุตสาหกรรมชนิดต่างๆ ภูมิปัญญาพื้นถิ่นกับปัญหาการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยวพืชกัญชงนั้น ยังเกี่ยวพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง รูปแบบการพัฒนาการผลิตเส้นใยกัญชงสู่อุตสาหกรรมชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นทุนทางวัฒนธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ รูปแบบที่หนึ่ง การสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยการใช้ความได้เปรียบ รูปแบบที่สอง คือ รูปแบบกระบวนการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนและการสร้างสังคมที่สูงให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ รูปแบบที่สาม รูปแบบที่อิงอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ภายใต้แนวคิด “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” สร้างกระบวนการในการเสริมสร้างกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มุ่งขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงของ และรูปแบบที่สี่ คือ กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านสิ่งทอชาติพันธุ์ม้ง ด้วยมิติด้านเงื่อนไขเวลา

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน (Factors Affecting Students' Choice of Private Dormitory Rental Service Rajamangala University of Technology Lanna Nan) โดย กนกรัตน์ ดวงพิกุล และชนาภา มังคะคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบ

ถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศชาย มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 20-22 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมศ./กรอ. และอาศัยอยู่หอพักใกล้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 ปัจจัยที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมา คือ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.61 ด้านการบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.38 ด้านทำเลที่ตั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.29 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.16 และลำดับสุดท้ายด้านลักษณะห้องพัก มีค่าเฉลี่ย 3.00

4. ปรัชญาเต๋าในศาสตร์ของฮวงจุ้ยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Taoist philosophy in the science of Feng Shui of Development quality life) โดย พรภัทรชพัสส์ กาญจนพจน์ กัญยาวิรัส ฐาตพงษ์ และสวัสดิ์ โอนทัย สาขาวิชาปรัชญาและพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ผลการวิจัย พบว่าชีวิตที่มี ความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติ ทั้งธรรมชาติทางกายภาพและธรรมชาติทางสังคม และสามารถปรับธรรมชาติให้เข้ากับตนเองโดยไม่เบียดเบียนสังคมและผู้อื่น เมื่อกระบวนการตรรกศาสตร์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางได้ดำเนินไปย่อมทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลายเป็นวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ร่วมกันของผู้ถือกระบวนการตรรกศาสตร์หลังนวยุคสายกลาง เป็นวัฒนธรรมแกนหลักของสังคมในปัจจุบัน เป็นหลักยึดเหนี่ยวที่ไม่ใช่หลักยึดติด นั่นคือ ไม่ว่าจะทำอะไร แต่ก็เปิดโอกาสให้มีความหลากหลาย แตกต่างกันไปตามพื้นที่ เชื้อชาติ ชนชาติได้ และเมื่อเจตจำนงตัดสินใจของผู้ถือกระบวนการตรรกศาสตร์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางใช้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเกณฑ์สำคัญ ย่อมเกิดปรัชญาจริยะและมาตรการจริยะที่สอดคล้องกัน ผู้คนย่อมศรัทธาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เพราะได้ความสุขแท้จากการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมีคุณค่าเท่ากับเป้าหมายในระดับศาสนา เป็นศาสนากระบวนการตรรกศาสตร์ปรัชญาหลังนวยุค แต่เป็นศาสนาที่ไม่เรียกร้องสมาชิก ไม่แก่งแย่งแข่งขันหรือเชื่อว่าตนเองถูกฝ่ายเดียว ฝ่ายอื่นผิดทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นหลักศาสนาที่แสวงหาความร่วมมือและพร้อมที่จะช่วยเหลือศาสนาอื่นในฐานะหลักการสำคัญในการดำรงตนตามหลักศาสนานั้นๆ

5. สัญลักษณ์ยันต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค (The Symbolic Alphabet Yantra of Development Quality life in the Postmodern) โดย ประพนธ์ ตรีจันทร์ทอง กัญยาวิรัส ฐาตพงษ์ และสวัสดิ์ โอนทัย สาขาวิชาปรัชญาและพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น พบว่า สัญลักษณ์ยันต์ก็เปรียบเสมือนวัตถุนิยม ซึ่งเกิดขึ้นแล้วในทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม เพราะเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย จำต้องสัมผัสได้ ไม่สลับซับซ้อน ซึ่งความจริงเปรียบเสมือนภาระของมนุษย์หลังนวยุค นัยยะแห่งอนิจจตาไม่ได้กินความเพียงแค่ว่า สิ่งที่มีชีวิตเท่านั้น หากรวมถึงสรรพสิ่งบนบรรณพิภพ ต่างล้วนต้องตกอยู่ภายใต้กฎแห่งสามัญนี้ด้วยเหตุนี้ ลวดลายของอักขระยันต์ก็เช่นกันที่เป็นกลไกสำคัญในการผลิตซ้ำ ภาพสะท้อนของสัญลักษณ์ และรหัสที่กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสภาวะล้ำจริง (Hyper-reality) ที่อยู่ใน ชีวิตประจำวันของพวกเรา ซึ่งความจริงต่างๆ ได้ถูกกลืนจนไม่เหลือร่องรอย กลายเป็นสภาวะที่จริงยิ่งกว่าจริง สภาวะที่ความจริงตกอยู่ภายใต้ภาวะบงการของภาพตัวแทน ซึ่งฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) กล่าวว่า ถ้าการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ (consumption of sign) คือกิจกรรมอย่างหนึ่งในการเอาประโยชน์จากระบบสัญลักษณ์ มีความหมาย

ว่าอย่างไร สัญญะ (sign) เป็นตัวแทนของสิ่งอื่น แสดงค่าของสิ่งอื่น ปฏิบัติหน้าที่แทนสิ่งอื่นซึ่งขาดหายไปและมิเชล ฟูก็อด (Michel Foucault) ก็เชื่อว่า เป็นเพียงรูปแบบของวาทกรรมที่มนุษย์ใช้เพื่อควบคุมผู้อื่นและตนเอง เป็นเหมือนปฏิบัติการที่ชี้นำการ ตัดสินใจและการกระทำของเราว่า ถูกหรือผิด จริงหรือปลอมและควรทำหรือไม่ควรทำ ด้วยเหตุนี้เอง เอกลักษณ์และความหมายของสิ่งต่างๆ จึงสามารถลื่นไหลและเปลี่ยนแปลงได้ตามวาทกรรมที่สร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมา ไม่แน่นอน ไม่ตายตัว และไม่หยุดนิ่ง เรื่องของวาทกรรม และอำนาจจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

6. พิธีไหว้ครูโขน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (Rite of Payinh Homage to the Teachers of Khon and Lakhon after The Thai Royal Sacred Ceremony for His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Grest) โดย ว่าที่ร้อยเอก อรรถพล ฉิมพูลสุข และภาวดี โพธิเวชกุล สาขาวิชา ศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ใช้แนวทางการดำเนินพิธีของนายอาคม สายาคม ที่ได้รับสืบทอดจากพระยานัฏกานรินทร์ (ทองดี สุวรรณภารต) ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ในรัชกาลที่ 5 เป็นหลัก แต่มีการปรับรายละเอียด 4 ประการ ได้แก่ 1. การปรับลำดับการเรียกเพลงหน้าพาทย์ ให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการประกอบพิธีในปัจจุบัน 2. การห่มผ้าแบบพันทะนาคของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร แตกต่างกัน 2 แบบ คือ แบบนำชายผ้าที่ห่มมา เหน็บไว้ด้านข้างซ้ายมือ และการนำชายผ้าที่ห่มมาเหน็บไว้ตรงด้านหน้า 3. การยอมให้ศิษย์จำนวนมากจับผ้า ขาวปูลาดทางเดินเรียงต่อกันทั้ง 2 ด้านของชายผ้า ขณะที่ครูรำเพลงหน้าพาทย์เข้าและออกจากพิธีครอบ และ 4. จำนวนเครื่องประกอบการแต่งกายและเครื่องใช้สำหรับครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร บางรายการ แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร 2 ท่านมีแนวทางในการประกอบพิธีไหว้ครู ที่มีอัตลักษณ์ของแต่ละท่านที่ชัดเจน ได้แก่ นายอุดม อังศุธร (กุลเมธพันธ์) มีการกล่าวสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ก่อนเริ่มพิธีและในขณะทำพิธีมีการเรียก เพลงหน้าพาทย์เพียง 35 เพลง (จากเดิม 44 เพลง) เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาในการประกอบพิธีไหว้ครูในปัจจุบัน ส่วนนายสมบัติ แก้วสุจริต ใช้การกล่าวบูชาเทพเจ้าด้วยบทสวดอัญเชิญในช่วงปีพาทย์บรรเลงเพลง หน้าพาทย์ประจำองค์เทพเจ้านั้นๆ และกล่าวเชิญครูเป็นวาจาด้วยภาษาไทย อย่างไรก็ตามพิธีไหว้ครูโขน ละคร ยังคงดำรงขั้นตอนสำคัญๆ ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาและคุณค่าอย่างชาญฉลาดของบรรพบุรุษไทยไว้อย่างครบถ้วน เพื่อดำรงไว้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

7. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส (Transformational Administration of Administrators Affecting Communication in Organization under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat) โดย ธาณิ กิตติกาญจน์โสภณ เบญจภรณ์ รัญระนา จามจุรี จำเมือง และสุชาติ เสวตบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การสื่อสารในองค์การสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีอิทธิพลส่งผลต่อการสื่อสารในองค์กร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ด้านคนและด้านวัฒนธรรมในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ดังสมการ $Y_{tot} = .977 + .545X_1 + .495X_2 + .719X_3 + .705X_4$

8. ปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด: กรณีศึกษาในสถานพยาบาลของรัฐ (Problems of Addiction Treatment: A Case Study of Public Hospitals) โดย วณิตตา พิทยาเรืองนนท์ และ อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์ มหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร 2) ปัญหาจากตัวผู้ป่วยที่มีการเสพยา หรือเข้ารับการบำบัด ไม่ครบถ้วนตามขั้นตอน ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ 3) ปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการติดตามผล 4) ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ข้อเสนอแนะในการปรับโครงสร้างกรอบอัตรากำลัง และกรอบของอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจน สร้างระบบหรือช่องทางที่สามารถติดต่อประสานงานกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว
- 2) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับครอบครัวและชุมชนมากขึ้นถึงทัศนคติที่มีต่อผู้ใช้ ยาเสพติด รวมทั้งวิธีการดูแลช่วยเหลือ
- 3) การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กระจายไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบยาเสพติด
- 4) จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องคล่องกับจำนวนผู้ป่วย
- 5) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเองและหน่วยงานอื่น ในการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกัน

9. มาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาการให้บริการซอฟต์แวร์ (Appropriate Measures to Protect the Rights of Software Service Contract Parties) โดย อนุชา คำพิลา และ ภูมินทร์ บุตรอินทร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 รวมทั้งหลักนิติกรรมสัญญาและหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามลำดับ ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีที่โปรแกรมสำเร็จรูป จะเห็นได้ว่าผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิจะเป็นฝ่ายกำหนดข้อสัญญาในขณะที่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นเพียงฝ่ายที่ต้องยอมรับหรือปฏิเสธข้อกำหนดในสัญญาเท่านั้น ทั้งนี้ การกำหนดข้อสัญญาจึงเป็นการกำหนดหน้าที่ให้แก่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ รวมทั้งการกำหนดข้อสัญญาการรับประกันและความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของซอฟต์แวร์รวมทั้งในกรณีที่ต้องมีการฟ้องร้องเรียกความเสียหายจากการรับประกันและความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของซอฟต์แวร์ ผู้เสียหายจะต้องฟ้องร้องเองเนื่องจากไม่อยู่ในฐานะผู้บริโภคตามคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จึงมีข้อเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

10. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่น (Legal problems related to the use of genetic information in other cases) โดย ภาณุมาตร์ ชำคล้าย และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่นนอกเหนือจากคดีอาญาที่เก็บข้อมูลสารพันธุกรรมของผู้เสียหายหรือจำเลย ทั้งนี้ ข้อมูลสารพันธุกรรมนี้ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งหน่วยงานราชการเป็นผู้มีสิทธินำข้อมูลของบุคคลไปใช้หรือเก็บรักษา แต่การจะนำไปใช้ในคดีอาญาอื่น ๆ หรือคดีแพ่งใด ๆ จะต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรม เว้นแต่เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล หรือเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามประเทศไทยมิได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับกำกับดูแลการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลสารพันธุกรรมดังเช่นต่างประเทศ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี จากการศึกษาจึงขอเสนอแนะดังนี้ 1) ควรยกเลิกความในมาตรา 4 (2) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 2) ควรประกาศพระราชกฤษฎีกาและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรม กำหนดฐานความผิด กระบวนการขอใช้ข้อมูลสารพันธุกรรม ระยะเวลาการจัดเก็บ และการลบหรือทำลายข้อมูลสารพันธุกรรมโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 3) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การอนุญาตให้ใช้ข้อมูลสารพันธุกรรมควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารพันธุกรรม

11. การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยชุดกิจกรรมแนะแนว (The Enhancement of Career Decision Making Self-Efficacy of High School Students Through Guidance Activities) โดย ชุตินา ทองมีขวัญ สกล วรเจริญศรี และมณฑิรา จารุเพ็ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้น หลังการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1.

12. การให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมเกมการติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Integrative Group Counseling for Reducing Game Addiction Among Junior High School Students) โดย กมลจิตร ช่างเงิน พัทธกรณ ศรีสวัสดิ์ และครรชิต แสนอุบล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการติดเกมของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในกลุ่มปกติมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม และกลุ่มน่าจะติดเกม ตามลำดับ และ 2) หลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ พฤติกรรมการติดเกมโดยรวมของนักเรียนลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

13. THE INFLUENCE OF THE OUTCOME-BASED EDUCATION ON STUDENTS' EMPLOYMENT INTENTION IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN GUANGDONG PROVINCE, CHINA by Jun Wu Prapatpong Senarith and Sukhum Moonmuang, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The research findings revealed that; (1) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's employment intention; and (2) There were some positive relationships between cognitive and student's employment intention; and (3) There was no relationship between attitude and student's employment intention; and (4) There were some positive relationships between motivation and student's employment intention; and (5) There were some positive relationships between cognitive and student's motivation; and (6) There were some positive relationships between attitude and student's motivation; and (7) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's cognitive; and (8) There were some positive relationships between attitude and student's cognitive; and (9) There were some positive relationships between cognitive and student's attitude; and (10) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's attitude.

14. THE INFLUENCE OF THE OUTCOME-BASED EDUCATION ON STUDENTS' EMPLOYMENT INTENTION IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN GUANGDONG PROVINCE, CHINA by Jun Wu Prapatpong Senarith and Sukhum Moonmuang, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The research findings revealed that: (1) The international cooperation in art education management in colleges and universities in Liaoning Province was highly perceived by art teachers; (2) Except teachers' willingness, the influencing factors of international cooperation included visionary leadership, organizational reputation, and teachers' organizational commitment; (3) Visionary leadership significantly exerted its influences on international cooperation both directly and indirectly via organizational reputation.; and (4) The models under study fitted the empirical data well.

15. THE 21ST CENTURY ARTS TALENTS CULTIVATION PATTERN OF UNDERGRADUATE STUDIES UNDER LIAONING PROVINCE UNDER LIAONING PROVINCE by Luchen Sun Chuanchom Chinatangkul and Kamolmal Chaisirithanya, Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Major findings: (1) the components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province included four components: Innovative and Entrepreneurial Artistic Talents Cultivation, Teaching Management Design for Vertical Professional Knowledge, Quality Assurance and Quality Management Systems, Global Literacy Skills in the 21st, (2) the

implementation guidelines of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province were found that there were total 14 guidelines as follows: four implementation guidelines for component of Innovative and Entrepreneurial Artistic Talents Cultivation, two implementation guidelines for component of Teaching Management Design for Vertical Professional Knowledge, four implementation guidelines for component of Quality Assurance and Quality Management Systems, three implementation guidelines for component of Global Literacy Skills in the 21st.

16. จริยธรรมแห่งการดูแลกับผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (Ethics of Care and Healthcare provider in New Normal) โดย พจนา มาโนช โรงพยาบาลเอกชล 1 และสิริกร อมฤตวาริน เอนก สุวรรณบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า 1) สิ่งสำคัญในงาน ได้แก่ ผู้ให้บริการ เจ้าหน้าที่ทุกคนที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาล ผู้รับบริการ คือ ผู้ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลซึ่งมีทั้งบุคคลภายนอกและบุคคลภายในโรงพยาบาลเอง กระบวนการบริการ คือ การให้บริการลูกค้าที่จะช่วยสร้างความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก และด้านสิ่งแวดล้อม คือ สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโรงพยาบาลซึ่งเน้นให้ดูสะอาด สดชื่น มีระเบียบ เห็นแล้วอยากมาใช้บริการซ้ำ 2) ภาวะชีวิตวิถีใหม่ทำให้ผู้ให้บริการสุขภาพต้องการความเห็นอกเห็นใจจากทุกฝ่าย และ 3) ผู้ให้บริการสุขภาพตระหนักถึงจริยธรรมแห่งการดูแลตนเองและความพร้อมในการดูแลผู้รับบริการสุขภาพ โดยเสนอให้มีการกำหนดนโยบายและมีการติดตามและประเมินผลตามนโยบายที่วางไว้ ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานพยาบาลในการใช้ประกอบการวางนโยบายการบริการที่เป็นเลิศต่อไป

17. องค์รวม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (Holistic: An Analytic, Appreciative and Applicative Study) โดย ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ พบว่า “องค์รวม” เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ holism ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ดว่า “แนวโน้มตามธรรมชาติในการสร้างองค์ภาพที่มีคุณสมบัติมากกว่าผลรวมขององค์ประกอบ” 2. ผลการวิจัย พบว่า การมององค์รวมช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นปัญหาอย่างรอบด้าน “เลือกใช้ปัจจัยที่มีผลลัพธ์สูงสุด” ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ เกิดความคิดรอบด้านในการแก้ปัญหา ไม่ด่วนตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยแนวทางใดทางหนึ่ง อันอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมาในภายหลัง 3. ผลการวิธาน พบว่า แนวทางการนำหลักการทรงงานข้อนี้ไปประยุกต์ใช้อาจสามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ 1) มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน 2) สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ และ 3) มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน

18. การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (Happy Working According to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's Working Principles) โดย ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ และเมธา ธรรมเทพาริพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนักใส่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

19. การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ (Personal Management According to Dharmic Principles for Business Persons) โดย สิริพันธ์ กันยาวิริยะ ชีสา กันยาวิริยะ และเมธา หริมเทพาธิป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า หลักธรรมที่พบได้ในพระสูตร หลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารคน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหัตถุธรรม สปัจริสทาน และอคติ หลักธรรมทั้ง 4 หมวดนี้เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารคนจากภายในสู่ภายนอก เมื่อสังเคราะห์หลักธรรม พบว่า ผู้นำที่มีเมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา มีวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานที่กลั่นออกมาจากใจ มีการให้และแบ่งปันอย่างมีปัญญาและความชอบธรรม ปราศจากอคติ ย่อมได้ใจคนหรือเพื่อนร่วมงาน สามารถประสานประโยชน์สุขให้กับคนหมู่มากได้อย่างชอบธรรม แบ่งปันความสุขความสำเร็จร่วมกันได้ด้วยความรักสามัคคี

20. ระเบิดจากข้างใน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (Inside-Out Blasting: An Analytic, Appreciative and Applicative Study) โดย ชีสา กันยาวิริยะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า 1) การระเบิดจากข้างในที่เกิดจากความตระหนักในตน ย่อมมีความเข้มข้นสูงที่จะใส่ใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความจริงใจ แน่วแน่ ที่จะทำความเข้าใจ ยอมรับ และก้าวข้ามปัญหา อุปสรรคต่างๆ อย่างไม่ย่อท้อ การระเบิดจากข้างในที่เกิดจากแรงบัลดาลใจเช่นนี้ย่อมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติและคนรอบตัว 2) คุณค่าที่เกิดจากการระเบิดจากข้างใน ทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดแรงบัลดาลใจที่จะคิดหาคำตอบ เพื่อแก้ไขปัญที่เกิดขึ้นด้วยหลัก 3 กล้า คือ กล้าเผชิญปัญหา กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ กล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ 3) ขั้นตอนของหลักการดำเนินงานในข้อนี้ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้ 1) ใช้แรงบัลดาลใจเป็นตัวนำ 2) ใช้การศึกษาอย่างเป็นระบบเป็นตัวตาม 3) มีคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมาย

21. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (Systematic Information Study: An Analytic, Appreciative and Applicative Study) โดย ชีสา กันยาวิริยะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ พบว่า หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร มีทั้งส่วนของการวางใจ (เจตนา/เป้าหมาย) ส่วนของวิธีคิดและส่วนของการปฏิบัติ นำไปสู่การบริหารตน บริหารคน และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องในการทำงาน เสริมสร้างศักยภาพให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยสติปัญญา 2. ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบนั้น ช่วยทำให้มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลจากอดีตกับปัจจุบันในเวลาเดียวกัน ได้คำตอบของข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งในเชิง

นิรนัยและอุปนัย เห็นองค์รวมได้ง่าย ทำให้เข้าใจง่ายและง่ายต่อการจดจำ เกิดการผสมผสานคำตอบได้ครอบคลุมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาแล้วอย่างบริสุทธิ์ใจ มาเป็นข้อมูลหลักในการนำไปต่อยอดและพัฒนา ทำให้เกิดความง่ายต่อการนำไปใช้ประโยชน์ 3. ผลการวิจัย พบว่า เมื่อต้องการนำหลักการทรงงานข้อที่ 1 คือ “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” มาประยุกต์ใช้ สิ่งที่ควรคำนึงถึงมี 3 ส่วนตามลำดับ ดังนี้ 1) สำรวจเป้าหมาย 2) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) รูปแบบการคิดอย่างเป็นระบบ

22. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมปยุราวาส กรุงเทพมหานคร (The Relationship of Elements Contributing to Success in Promoting Classroom Research that Affects the Development of Educational Institutions to be a Learning Organization of Puranawat Secondary School Teachers Bangkok) โดย โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ วิทยาลัยทองสุข ผลการวิจัย พบว่า 1. เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูหรือการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งจำเป็น สามารถสร้างความรู้ทางวิชาการ แก้ปัญหาการจัดการเรียน การสอน พัฒนาผู้เรียน และยังเป็นผลงานทางวิชาเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งได้ เป็นการพัฒนาตนเองด้านการวิจัย มีข้อมูลความรู้และความเข้าใจ ในการวิจัยในชั้นเรียนในระดับปานกลาง 2. สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบาย ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษาและด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและ สิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของครูต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีความความสัมพันธ์ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับการส่งเสริมระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมา ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร

23. การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ (Self-Management According to Dharmic Principles for Business Persons) โดย ชีสา กันยาวิริยะ สิริพันธ์ กันยาวิริยะ และเมธา หริมเทพาธิป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ คือ การนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดน ได้แก่ ขรവാธรรม 4 ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ปาปณิกธรรม 3 และสัพปุริสธรรม 7 มาพัฒนาตนให้มีภาวะผู้นำ มีจริยธรรมและคุณธรรม โดยใช้การทำงานเป็นเครื่องมือ ส่วนหลักธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน หลักการบริหารตนในพระสูตรต้นตปฏิกนันั้นเน้นการสร้างเหตุอันนำมาซึ่งโภคทรัพย์ทั้งภายในและภายนอก คือ การมีจิตที่เป็นกุศล มีพลังปัญญา ความเมตตาและความเพียร สามารถสร้างเครือข่ายคนที่เป็นกัลยาณมิตรร่วมกัน และพัฒนาตนไปพร้อมๆ กัน ทำให้เกิดกัลยาณมิตรที่น่าเชื่อถือในวงการธุรกิจ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรม

24. การจัดการศึกษาวรรณคดีไทยโดยใช้ Metavers (Management of Thai Literature Studies Using Metaverse) โดย สมเกียรติ วุฒิธรรมาภวัฒน์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภูเวียงพณิชยการ และ พัชรพร สาลี ชลลัดดา สายนาโก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน สรุปว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในหมวด 9 มาตรา 66 ระบุว่าผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ทำเพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรการสอนภาษาไทยเป็นหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี มีระยะเวลาการศึกษาทั้งหมด 4 ปีการศึกษา และมีเรื่องการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามโรงเรียนต่างๆ ด้วย ซึ่งเป็นหลักสูตรในการผลิตครูด้านการสอนภาษาไทย ซึ่งในเนื้อหาการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยได้จัดเป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรการสอนภาษาไทย โดยมีคำอธิบายรายวิชาไว้ว่า ศึกษาวรรณคดีไทย และวิวัฒนาการของวรรณคดีตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาวรรณคดีเอกของไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ความเป็นมา เนื้อหา รูปแบบ คุณค่าในด้านประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง สังคม และวรรณศิลป์ โดยมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ไว้ว่า จุดมุ่งหมายของรายวิชา 1.1 เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีไทย และวิวัฒนาการของวรรณคดีตั้งแต่สมัย สุโขทัยจนถึงปัจจุบัน 1.2 เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีเอกของไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองตั้งแต่ สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน 1.3 เพื่อให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ความเป็นมา เนื้อหา รูปแบบ คุณค่าในด้านประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง สังคม และวรรณศิลป์ของวรรณคดีไทย การนำเสนอแบบบทความด้านการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้จักรวาลนภเมต ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีความหมายกับการนำเสนอเพื่อเป็นตัวอย่างใน ยุคศตวรรษที่ 21 และพระราชบัญญัติการศึกษา การศึกษาในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมีการใช้โซเชียลมาปรับใช้กับการเรียน สรุพล บุญลือ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบันเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปริมาณของการเข้าถึงทำได้ง่ายและรวดเร็วทำให้เกิดการแปรปรวน (Disruptive) จากความเป็นเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดชีวิตในรูปแบบใหม่โลกไม่มีขอบเขตในเรื่องของเทคโนโลยีและในบทความเดียวกันได้กล่าวว่า (Metaverse) เป็นการเชื่อมโยงผู้คนที่อยู่ห่างไกลกันเข้ามาอยู่ในโลกเสมือน และทำกิจกรรมเสมือนได้อยู่ในที่เดียวกัน ตามแนวคิดนี้ทางการศึกษาได้นำมาใช้หลากหลาย เช่นห้องเรียนเสมือนจริงที่สอนโดยใช้สภาพแวดล้อมออนไลน์ในอินเทอร์เน็ต นำเอานักเรียนและครูมาพบกัน ทำการเรียนการสอนและสื่อสารกันได้นานแล้ว ในบทความฉบับนี้จะอภิปรายความเป็นมาของเทคโนโลยีเสมือนจริงและการเรียนแบบเสมือนจริงในยุคต่างๆ ที่ผ่านมา ประยุกต์โลกเสมือนนี้มาปรับใช้กับการศึกษาโดยเฉพาะอันจะเกิดประโยชน์ต่อการกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทย

25. หลักอธิปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหาร (Supremacy for Developing Executives) โดย พระปลัดธนา อคฺคธมฺโม (พิมพ์ารัตน์) และกฤตสุขชิน พลเสน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการศึกษา พบว่า บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาหลักอธิปไตยในพุทธศาสนาเถรวาทจากการศึกษาพบว่า อธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วยอัตตาธิปไตย ได้แก่ การมีตนเป็นใหญ่ โลกอธิปไตย ได้แก่ การมีโลกเป็นใหญ่ ธรรมอธิปไตย ได้แก่ การมีธรรมเป็นใหญ่ ดังนั้น ผู้บริหารควรได้มีการใช้หลักอธิปไตยและหลักธรรมสำหรับผู้บริหาร คือ พรหมวิหาร 4 อคติ 4 และหลักทศพิธราชธรรมด้วย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ง
สารบัญ	ณ
การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ (Product Development and Tourism Service Model of Prasat Khmer Community in Surin Province) ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และพระวีรศักดิ์ จันทวิไล (สุชน้อย)	1
การศึกษาภูมิปัญญาในการผลิตเส้นใยกัญชงเชิงอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน (A study of wisdom in the Production of Hemp Fibers of Community Textile Industry) สุทิน เรืองปานกัน ทรงคุณ จันทจร และระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์	17
ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน (Factors Affecting Students' Choice of Private Dormitory Rental Service Rajamangala University of Technology Lanna Nan) กนกรัตน์ ดวงพิกุล และชนาภา มังคละ	28
ปรัชญาเต๋าในศาสตร์ของฮวงจุ้ยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Taoist philosophy in the science of Feng Shui of Development quality life) พรภัทรพัสส์ กาญจนพจน์ กันยาวิริ์ สัทธาพงษ์ และสวัสด์ อโนทัย	40
สัญลักษณ์ยันต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค (The Symbolic Alphabet Yantra of Development Quality life in the Postmodern) ประพจน์ ตรีจันทร์ทอง กันยาวิริ์ สัทธาพงษ์ และสวัสด์ อโนทัย	54
พิธีไหว้ครูโซน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (Rite of Payinh Homage to the Teachers of Khon and Lakhon after The Thai Royal Sacred Ceremony for His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Grest) ว่าที่ร้อยเอก อรรถพล ฉิมพูลสุข และภาวดี โพธิเวชกุล	67

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสื่อสาร ในองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส (Transformational Administration of Administrators Affecting Communication in Organization under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat)	82
ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ เบญจภรณ์ รัญระนา จามจุรี จำเมือง และสุชาติ เสวตบดี ปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด: กรณีศึกษาในสถานพยาบาลของรัฐ (Problems of Addiction Treatment: A Case Study of Public Hospitals)	94
วนิตตา พิทยาเรืองนนท์ และอารณีย์ มาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาการให้บริการซอฟต์แวร์ (Appropriate Measures to Protect the Rights of Software Service Contract Parties)	103
อนุชา คำพิลา และภูมินทร์ บุตรอินทร์ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่น (Legal problems related to the use of genetic information in other cases)	113
ภาณุมาตร์ ขำคล้าย และจิรวิทย์ ลิปิพันธ์ การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยชุดกิจกรรมแนะแนว (The Enhancement of Career Decision Making Self-Efficacy of High School Students Through Guidance Activities)	127
ชุดิมา ทองมีขวัญ สกล วรเจริญศรี และมณฑิรา จารุเพ็ง การให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมติดเกม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Integrative Group Counseling for Reducing Game Addiction Among Junior High School Students)	140
กมลจิตร ข่างเงิน พัทธราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และครรชิต แสนอุบล THE INFLUENCE OF THE OUTCOME-BASED EDUCATION ON STUDENTS' EMPLOYMENT INTENTION IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN GUANGDONG PROVINCE, CHINA	153
Jun Wu Prapatpong Senarith and Sukhum Moonmuang THE INFLUENCES OF VISIONARY LEADERSHIP ON THE INTERNATIONAL COOPERATION IN ART EDUCATION MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS, LIAONING PROVINCE, CHINA	174
Sun Xiaoting Prapatpong Senarith and Sukhoom Moonmuang	

THE 21 ST CENTURY ARTS TALENTS CULTIVATION PATTERN OF UNDERGRADUATE STUDIES UNDER LIAONING PROVINCE UNDER LIAONING PROVINCE	195
Luchen Sun Chuanchom Chinatangkul and Kamolmal Chaisirithanya	
จริยธรรมแห่งการดูแลกับผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (Ethics of Care and Healthcare provider in New Normal)	209
พจนนา มาโนช โรงพยาบาลเอกชล 1 และสิริกร อมฤตวาริน เอนก สุวรรณบัณฑิต	
องค์รวม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (Holistic: An Analytic, Appreciative and Applicative Study)	222
ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์	
การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (Happy Working According to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's Working Principles)	231
ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ และเมธา หริมเทพาธิป ข	
การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ (Personal Management According to Dharmic Principles for Business Persons)	240
สิรินทร์ กันยาวิริยะ ชิสา กันยาวิริยะ และเมธา หริมเทพาธิป	
ระเบิดจากข้างใน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (Inside-Out Blasting: An Analytic, Appreciative and Applicative Study)	250
ชิสา กันยาวิริยะ	
ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (Systematic Information Study: An Analytic, Appreciative and Applicative Study)	257
ชิสา กันยาวิริยะ	
ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการทำ วิจัยในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร (The Relationship of Elements Contributing to Success in Promoting Classroom Research that Affects the Development of Educational Institutions to be a Learning Organization of Puranawat Secondary School Teachers Bangkok)	264
โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ	

การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ (Self-Management According to Dharmic Principles for Business Persons) ชิสา กันยาวิริยะ สิริรินทร์ กันยาวิริยะ และเมธา หริมเทพาธิป	275
การจัดการศึกษาวรรณคดีไทยโดยใช้ Metavers (Management of Thai Literature Studies Using Metaverse) สมเกียรติ วุฒิธรรมาภวัฒน์ และพัชรพร สาลี ชลลิตดา สายนาโก	282
หลักอธิปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหาร (Supremacy for Developing Executives) พระปลัดธนา อคฺคธมฺโม (พิมพ์รัตน์) และกฤตสุขชิน พลเสน	304
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	314
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	316

การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
Product Development and Tourism Service Model
of Prasat Khmer Community in Surin Province

ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม

Thanarat Sa-ard-iam

พระวีรศักดิ์ จันทวิโส (สุน้อย)

Phra Weerasak Chantavangso (Noysukh)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Email: thanarat.mcusr@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 16 พฤษภาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์” มีวัตถุประสงค์ 3 ประเด็น คือ 1) เพื่อศึกษาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบปฏิบัติการ (Action Research) และการออกแบบการวิจัยแบบพัฒนา (Research and Development) โดยศึกษาข้อมูลจากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 198 รูป/คน และใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า : จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีทุนทางสังคมทั้งมี 5 รูปแบบ คือ (1) จิตวิญญาณ: แบ่งออก 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1.1) กลุ่มความเชื่อหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นฐาน (1.2) กลุ่มความเชื่อท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (2) ทุนทางปัญญา : ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงช้างหรือเรียกว่า คชศาสตร์, ความรู้เกี่ยวกับการสร้างปราสาทขอม, ความรู้ด้านการทำการเกษตร, ความรู้ด้านการวางผังเมือง, ความรู้ด้านการทำเครื่องปั้นดินเผา (3) ทรัพยากรมนุษย์: บรรพบุรุษกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนเอง จังหวัดสุรินทร์มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของ

เผ่าสุรินทร์ที่มี (4) ทูทาง ทรัพยากรธรรมชาติ : มีที่ราบสำหรับปลูกข้าวหอมมะลิ มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำมูล, แม่น้ำชี มีเทือกเขาพนมดง (5) ทูโคตรพิสัย คือ ปราสาทขอม ซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษของชาวสุรินทร์ได้ร่วมกันสร้าง ทูทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ระหว่าง พ.ศ. 2552-2562 และในส่วนของจังหวัดสุรินทร์นั้น มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี 9 รายการ ดังต่อไปนี้ ศาสนาพุทธชาวกูย, เจริญ, ประเพณีสุรินทร์, ภาษาเขมรถิ่นไทยได้รับประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ ภาษากูย-กวย กะโน้บติง ตอง รำตริต และมะมัวต 2) การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า จังหวัดสุรินทร์ มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี 9 รายการ ศาสนาพุทธชาวกูย, เจริญ, กันตริม ประเพณีสุรินทร์, ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษากูย-กวย กะโน้บติง รำตริต และมะมัวต 2) การพัฒนา สินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีปราสาทขอมซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานคิดทางความคิด โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนวัฒนธรรมปราสาทขอม โดยแบ่งสินค้าใน 3 รูปแบบ คือ (1) ตราสัญลักษณ์สินค้า: ตราสัญลักษณ์สินค้าหรือโลโก้ (Logo) ของแต่ละชุมชนปราสาท โดยมีลวดลายจากปราสาทขอม ที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมนำมาออกแบบเป็นตราสัญลักษณ์ (2) กล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ผ้าไหม: ชน โดยใช้ฐานคิดทุนทางวัฒนธรรม คือ องค์ปราสาทขอม เป็นต้นแบบการออกแบบ และ (3) แก้วน้ำลายปราสาทขอม: แก้วน้ำใส่แต่มีลวดลายปราสาทขอม ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นทุนที่ทรงคุณค่า 3) การพัฒนารูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การพัฒนา รูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์นั้น แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนปราสาทขอม: รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) องค์ความรู้ที่ค้นพบ คือ รูปแบบการพัฒนาพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ คือ “ปราสาทขอม-โมเดล หรือ Khmer Surin-Model” อันประกอบด้วย (1) K = Knowledge คือ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ (2) H = Hospitality คือ การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวิถีชุมชน (3) M = Morality คือ ยึดหลักสัมมาชีพในการดำเนินธุรกิจ (4) E = E-commerce คือ สร้างรูปแบบ/ช่องทางการค้าขายในโลกที่ไร้ขีดจำกัดในการเข้าถึง (5) R-Resolution คือ ความตั้งใจแน่วแน่ในการตั้งปณิธานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (6) S = Sincerity คือ ความจริงใจต่อลูกค้า และจริงใจในการประกอบการอย่างต่อเนื่อง (7) U = Unity คือ ความเป็นหนึ่งเดียว ความสามัคคีของคนในชุมชน (8) R = Responsibility คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและ สิ่งแวดล้อม (9) I = International คือ สร้างจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมุ่งสู่สากล และ (10) N = Noble คือ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ความเป็นอารยธรรมที่สากล

คำสำคัญ: การผลิตสินค้า, การท่องเที่ยว, ชุมชนปราสาทขอม, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The research consisted of the following objectives: 1) to study the social and cultural costs of Prasat Khmer community in Surin province, 2) to study the product development of Prasat Khmer community in Surin province, and 3) to study the tourism Service Model of Prasat Khmer Community in Surin Province. The study applied the research and development method. The analytical description method presented the data collected from the academic documentaries and in-depth interviews and focus groups with the 198 key informants.

The results of the research showed that: 1) The social and cultural costs of Prasat Khmer Community in Surin Province was found that Surin Province, a province located in northeastern Thailand, has five forms of social capital: (1) spirituality: divided into two large groups: (1.1) Buddhism-based beliefs or beliefs are groups with Buddhist rituals involved (1.2) Local faith groups are folk wisdom. (2) Intellectual capital: knowledge of elephant farming, also known as chrysanthemum, knowledge of the construction of Khom Castle, knowledge of agriculture, knowledge of urban planning, knowledge of tribal blender making, such as at Ban Prasat Mechapi Community, etc. Wisdom of muddy silk weaving, etc. (3) Human resources: Ancestors of different ethnic groups with specializations. Surin province has a unique ethnic diversity of Surin tribes such as Lao Gui Khmer with eating, dressing, lifestyle, other languages. (4) Natural Resource Funding: There is a plain for growing jasmine rice. Major rivers are running through the Mul River and the Chee River. There are many essential water bodies such as Huai Seng, Huai Lam Pok, Huai Thap Tan, etc., and a province on the Cambodian border, with the Phanom Dong Rak Mountains. This natural resource connects Thais and Cambodians. Khao Sawai (Phnom Sawai) (5) The capital is Khom Castle, a legacy that the ancestors of the Surin people created. There is a Khom castle in The South East of Thailand as part of the cultural heritage of the Khom Prasat Khom Civilization in these Surin provinces. In the cultural capital of Surin Province. Surin was an old province with a distinctive cultural and lifestyle identity between 2009 and 2019. There are three cultural pearls of wisdom that have been declared as follows Gajasatra of Gui, Chariang, Kantruam, which was declared a national cultural wisdom heritage list. It has a preliminary list of provincial cultural wisdom heritage, and in 2019, two items, Ram Trod (Folk Music) and Mamut were declared national cultural wisdom heritage. 2) The product development and tourism service model of the Prasat Khmer community in Surin province were found that 1) The social and cultural costs of Prasat Khmer Community in Surin Province was found that Surin was an old province with a distinctive cultural and lifestyle identity. 2) Product development of Khmer Castle Community in Surin Province found that the creation of goods

from the social and cultural costs of Khmer Castle Community is a local cultural heritage in Surin Province. (1) Brand: The logo of each, with a motif from Khmer castle, which is culturally capitalized, designed as a symbol, taking into account the distinctiveness and vibe of the Khmer civilization. Help make it a tourist spotlight. (2) Silk product packaging. (3) Khom Castle Pattern Glass. 3) Development of the tourism service model of Khom Castle community in Surin Province was found that the development of the tourism service model of the Khom Castle community in Surin province was found. Tourism style by Khom Castle Community and Community-Based Tourism -CBT in four Khom Castle communities in Surin Province includes. 4) The Body of Knowledge was found that creative development model means “Khmer Surin-Model,” as details (1) *K = Knowledge* means from the local to international wisdom creatively, (2) *H = Hospitality* means good homeownership and welcoming tourist in a community way, (3) *M = Morality* means adherence to symmetrical business principle, (4) *E = E-commerce* means to create a trading model/channel in a world without limits to access, (5) *R-Resolution* means a firm intention to set a resolution for local development, (6) *S = Sincerity* means sincerity to customers and earnest in continuing operations, (7) *U = Unity* means solidarity community unity, (8) *R = Responsibility* means self-responsibility, society and environment (9) *I = International* means created from local wisdom towards internationalization and (10) *N = Noble* means from local wisdom to universal civilization.

Keywords: Product Development, Tourism, Prasat Khmer Community, Surin Province

1. บทนำ

ในบรรดาอารยธรรมที่สำคัญในโลกนี้ “อารยธรรมขอม (เขมร) โบราณ ซึ่งเจริญขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-18 คือ อารยธรรมที่มีความสำคัญมากแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อำนาจทางวัฒนธรรมของขอมแผ่ขยายไปกว้างไกล จนได้รับการยกย่องให้เป็น “มหาอำนาจ” ยุคโบราณของภูมิภาคนี้ โดยมีพื้นที่ครอบคลุมตั้งแต่บริเวณทะเลสาบเขมร ไปจนถึงภาคอีสานตอนล่างของไทย และพื้นที่ของตอนใต้ของลาวในปัจจุบัน รวมไปถึงบริเวณปากแม่น้ำโขง ทางตอนใต้ของเวียดนามในปัจจุบัน”

ในส่วนศิลปกรรมของปราสาทขอมนั้นจัดอยู่ในประเภทสถาปัตยกรรม (Architecture) คือ “การก่อสร้างอาคาร สิ่งก่อสร้าง งานวางผังเมือง (ซึ่ง) แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ (1) สถาปัตยกรรมเครื่องใช้ (wood working) (2) สถาปัตยกรรมเครื่องหิน (stone making) (3) สถาปัตยกรรมคอนกรีตเสริมเหล็ก (Reinforce Concrete)” (จารุวรรณ พึ่งเทียร, 2555) ดังนั้น สถาปัตยกรรมทางศาสนาซึ่งเป็น 1 ใน 5 งานวิจิตรศิลป์ที่ถูกมนุษย์สร้างขึ้นในเขตพื้นที่ต่างๆ โดยกลุ่มชาติพันธุ์มนุษย์ในแต่ละพื้นฐาน ซึ่งสถาปัตยกรรมทางศาสนานี้ เป็นศาสนสถานที่บ่งบอกความเจริญของสังคมมนุษย์ในเขตพื้นที่นั้นๆ ว่าเป็นชาติพันธุ์ที่มีอารยธรรม อนึ่ง ชาติพันธุ์ของก็เป็นอีกชาติพันธุ์หนึ่งที่มีอารยธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะปราสาทที่ถูกสร้างขึ้นในยุคต่างๆ ภายใต้ชนชาติ

พันธ์ขอม ซึ่ง“คำว่า ขอม นี้ จิตร ภูมิศักดิ์ สันนิษฐานไว้ว่า คำว่า “ขอม” น่าจะมาจากคำว่า “กะหล่อม” หรือ “กรอม” มีความหมายว่าอยู่ทางใต้หรือต่ำ ต่อมาจากคนไทยสมัยโบราณใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่กระเจายเป็นวงกว้างในแถบลุ่มแม่น้ำโขง และแม่น้ำเจ้าพระยา ขึ้นไปจนถึงรัฐฉาน” (ภภาพล จันทรวิวัฒนกุล, 2560) “มีหลักฐานปรากฏอยู่ในจารึกสมัยสุโขทัยที่วัดศรีชุมตอนหนึ่งว่า “ขอมเรียกพระธมน์นั้นแล” รวมทั้งมีพงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยาฉบับเอ่ยถึงคำว่า ขอมโดยสื่อความหมายถึงชาวเขมรและประเทศเขมร” (ภภาพล จันทรวิวัฒนกุล, 2560) “คำนี้มีใช้ในภาษาไทยลื้อ ไทใหญ่ พม่า ลาว เป็นต้น โดยมีความหมายแตกต่างกันไป แต่โดยสรุปแล้วคำว่า “ขอม” น่าจะมาจากคำว่า “กะหล่อม” หรือ “ขแมร์กร่อม” (ภภาพล จันทรวิวัฒนกุล, 2560) และสันติ เมืองสุข ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับศิลปะขอมในเมืองไทยไว้ว่า “ศิลปะขอมในประเทศไทยหรือศิลปะลพบุรี หมายถึง ศิลปะที่สร้างขึ้นภายใต้อิทธิพลวัฒนธรรมขอม การศึกษาศิลปะที่พบในประเทศไทยสามารถเทียบเคียงกับศิลปะของในกัมพูชาได้ เพราะมีความละม้ายคล้ายคลึงกับศิลปะขอมสมัยเมืองพระนครได้แพร่อยู่ทางภาคอีสาน และเข้าสู่ภาคกลางของไทย” (สันติ เล็กสุขุม, 2547) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า“ศิลปกรรมเขมรหรือศิลปกรรมขอมแพร่หลายอยู่ในประเทศกัมพูชา และประเทศใกล้เคียงในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-18 เป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดีย ในระยะแรกมีลักษณะคล้ายศิลปะอินเดียมาก ต่อมามีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และโดดเด่นในด้านลวดลายประดับที่งดงาม ซึ่งไม่ปรากฏในศิลปะอินเดียมาก่อน ประติมากรรมแสดงความแข็งแกร่งการแสดงอำนาจที่ไม่พบในศิลปะอินเดียเช่นกัน” (สันติ เล็กสุขุม, 2547) ดังนั้น รูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบขอม หรือสถาปัตยกรรมแบบลพบุรีนั้น แบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ “(1) เทวาลัย หรือเทวสถาน (วัด) (2) ธรรมศาลา ที่พักคนเดินทาง หรือบ้านมีไฟ (3) อโรคยาศาลา โรงพยาบาล” (จารุวรรณ พึ่งเทียร, 2555) ซึ่งทั้ง 3 ประเภทยังคงมีปรากฏในหลายพื้นที่ของภาคอีสานใต้ของประเทศไทย และหากแบ่งเป็นกลุ่มนั้น สมเกียรติ โกล์เพชรรัตน์ ได้แบ่งกลุ่มของศิลปะแบบลพบุรีเอาไว้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้ “ (1) กลุ่มศิลปะสมัยลพบุรีของชาวมอญทวารวดีเดิม ที่มีอายุอยู่ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 6-11 (2) กลุ่มศิลปะสมัยเมืองละโว้หรือลพบุรี เป็นศิลปะลูกผสมแบบเขมรในประเทศไทย ที่อยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11-13 หรือปีคริสต์ศักราช 1010-1237 (3) กลุ่มศิลปะเขมรสูงชาวกุพที่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย มีอายุอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 7-11” (สมเกียรติ โกล์เพชรรัตน์, 2549)

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า“...ช่วงอารยธรรมเขมรหรือขอมในประเทศกัมพูชาได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุดในราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ได้แพร่ขยายเข้ามาเจริญขึ้นในดินแดนแถบอีสานตอนล่าง ดังปรากฏหลักฐานของอารยธรรมเขมรเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นปราสาทหิน และเมืองโบราณ” และจังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา และเป็นอีกจังหวัดหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อีสานใต้ของประเทศไทย และมีหลักฐานทางโบราณคดีของอารยธรรมขอมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก และสัญลักษณ์ของอารยธรรมขอมที่ปรากฏเด่นชัด โดยผ่านการสื่อจากดวงตราของจังหวัดสุรินทร์ที่เป็นรูปของพระอินทร์ทรงช้างและด้านหลังเป็นรูปปราสาทขอม ซึ่ง“จังหวัดสุรินทร์นี้มีช้างมาแต่โบราณ และมีผู้จับช้างป่ามาเลี้ยงเสมอๆ ดวงตราของจังหวัดสุรินทร์จึงมีรูปช้าง ชื่อของจังหวัดเป็นคำสนธิของคำสองคำ คือ “สุระ” กับ “อินทร์” หมายถึง พระอินทร์ผู้เก่งกล้าสามารถ ภาพเจดีย์สลักปรักพัง เบื้องหลังแสดงถึงอิทธิพลการก่อสร้างของขอมโบราณ ซึ่งมีอยู่มากมายแห่งในภูมิภาคนี้ (สุพร ประเสริฐราชกิจ, 2537)

ประเด็นสำคัญ ถึงแม้ว่าในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จะมีปราสาทขอมเป็นจำนวนมากที่มีความเก่าแก่และและทรงคุณค่าทั้งในแง่ด้านพุทธศิลป์ ด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา สังคม วัฒนธรรม โบราณคดี และวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ปราสาทขอมเหล่านี้ มีทั้งสร้างตามคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู และปราสาทขอมที่สร้างตามคติความเชื่อในศาสนาพุทธ แบบวัชรยาน แต่ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่เด่นเฉพาะของของพุทธศิลปะที่มีปรากฏในปราสาทเหล่านี้ ซึ่งเป็นศิลปกรรมแบบขอม แบบวัชรยาน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ กลับยังไม่มีนักวิชาการให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ในด้านประวัติศาสตร์ และพุทธศิลป์อย่างชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีมีการการสร้างผลิตภัณฑ์สินค้าเพื่อมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนรอบปราสาทขอม รวมทั้งการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์เท่าที่ควร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์

4. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กำหนดกรอบขอบเขตเนื้อหาไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ 2) การพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ และ 3) ด้านการพัฒนารูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

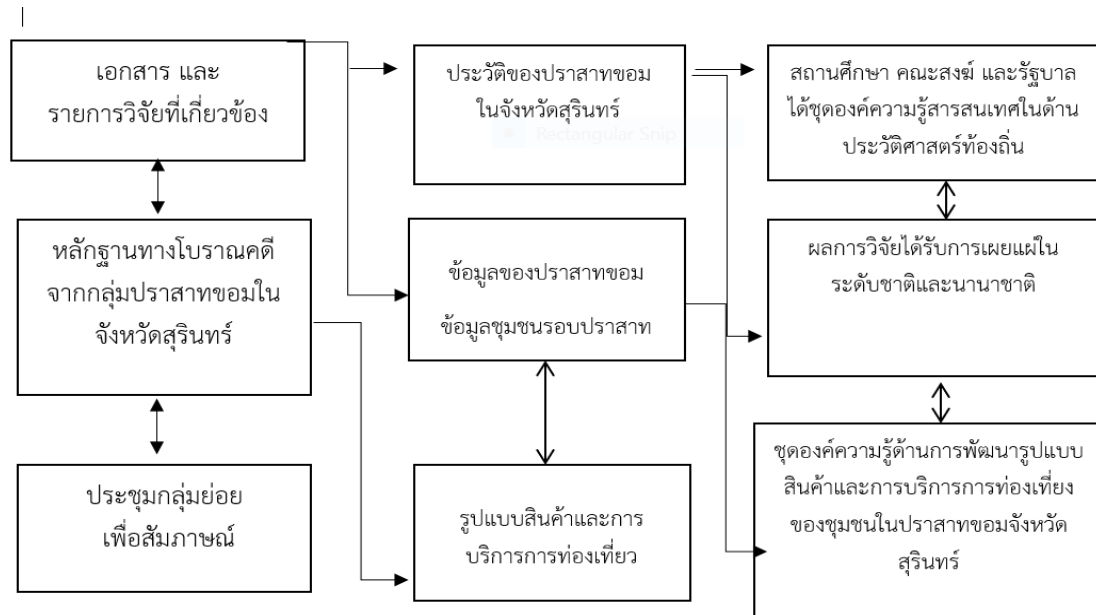
พื้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์นี้เลือกชุมชนรอบปราสาทจำนวน 4 แห่งประกอบด้วย 1) ชุมชนรอบปราสาทศีขรภูมิ ตำบลระแงง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 2) ชุมชนรอบปราสาทช้างปี ตำบลช้างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 3) ชุมชนรอบปราสาทภูมิโพน ตำบลดมอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ และ 4) ชุมชนรอบกลุ่มปราสาทตาเมือน ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เหตุผลของการเลือกพื้นที่ในการวิจัยจำนวน 4 แห่งดังกล่าวนี้ เพราะว่าแหล่งท่องเที่ยวปราสาทขอมนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวศาสนาและวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของนักท่องเที่ยวทั่วไป และในแต่ละปีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแหล่งปราสาทนั้นๆ มีการจัดกิจกรรมเชิงศาสนาและวัฒนธรรมเป็นประจำทุกปี และมีนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชม และเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกสถานที่ดังกล่าวนี้ในการทำวิจัย

3. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตของประชากรนั้น ประกอบด้วยกลุ่มประชากรจำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการ ประกอบด้วยนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์, นักวิชาการด้านการสร้าง, นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว, นักวิชาการด้านโลจิสติกส์ และนักวิชาการด้านการพัฒนาชุมชน ด้านละ 1 คน รวม 6 คน 2) กลุ่มผู้บริหาร

โบราณสถานจำนวน 4 แห่งๆ ละ 1 คน 3) กลุ่มนักปราชญ์ท้องถิ่น เช่น พระสงฆ์, นักปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น จำนวน 4 แห่งๆ ละ รูป/คน 4) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวนแห่งๆ ละ 4 คน 5) กลุ่มผู้ประกอบการค้าของที่ระลึกแห่งละ 5 คน รวมเป็น 20 คน 6) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 แห่งๆ ละ 20 คน รวมเป็น 40 คน และ 7) กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 4 แห่งๆ ละ 20 คน รวมเป็น 80 คน กลุ่มประชากรทั้งหมดใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
2. ได้ต้นแบบการพัฒนาสินค้าที่เกี่ยวข้องกับชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
3. ได้รูปแบบการพัฒนาบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
4. ได้องค์ความรู้ด้านกระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้า ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
5. ได้องค์ความรู้เรื่องกระบวนการพัฒนารูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์
6. ได้องค์ความรู้และกระบวนการพัฒนาชุมชนฐานรากในจังหวัดสุรินทร์

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าวนี้ เน้นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ ดังนั้น เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แบบสนทนากลุ่ม

(Focus Group) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมระหว่างชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ทั้ง 4 แห่ง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form)

แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างปลายเปิด (Structure In-depth interview) จำนวน 1 ฉบับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะทำให้ทราบ หรือแสดงนัยให้ทราบถึงหลักการและสภาพทั่วไปของการพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในพื้นที่การศึกษาวิจัย โดยดำเนินการ

(1) กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็น

(2) จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็น

(3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและการใช้ภาษา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

(4) แก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ตามกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เลือกเอาไว้

2) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ชุมชนรอบปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ นักวิชาการด้านต่างๆ ผู้บริหารภาครัฐ/ผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารโบราณสถาน ปราชญ์ท้องถิ่น/พระสงฆ์ กลุ่มผู้ประกอบการขายของที่ระลึก กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและนักท่องเที่ยว ในการอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่วไป โดยไม่เจาะจงเรื่องสถานที่ เช่น การสนทนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสนทนากลุ่มกับผู้บริหารภาครัฐ/ผู้นำท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น (3.1) ประวัติความเป็นมาของปราสาทขอมในเมืองสุรินทร์ (3.2) สินค้าของที่ระลึกจากปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์จากอดีตถึงปัจจุบัน (3.3) รูปแบบการท่องเที่ยวในกลุ่มปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์จากอดีตถึงปัจจุบัน (3.4) แนวทางการพัฒนาสินค้าต้นแบบ และการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในกลุ่มปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์เพื่อสร้างเป็นสินค้าต้นแบบและการท่องเที่ยวต้นแบบ

3) แบบปฏิบัติการ

แบบปฏิบัติการ คือ ชุดออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าและชุดรูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของกลุ่มปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง, การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วนำผลที่ได้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าและออกแบบเป็นรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการใช้งาน และด้านการตลาดให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ชุมชนรอบปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ทั้ง 4 แห่ง คือ กลุ่มนักวิชาการด้านต่างๆ ผู้บริหารภาครัฐ/ผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารโบราณสถาน ปราชญ์ท้องถิ่น/พระสงฆ์ กลุ่มผู้ประกอบการขายของที่ระลึก กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้าและรูปแบบการบริการการท่องเที่ยวชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์

2. ขั้นตอนในการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

1) การกำหนดเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2) ร่างเครื่องการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

3) นำเครื่องมือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบ

4) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. ขั้นตอนและรูปแบบการทดลอง

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลและแนวทางการพัฒนาสินค้าและการบริการท่องเที่ยวปราสาทขอมในจังหวัด สุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการใช้งานและด้านการตลาดให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว, ผู้จำหน่ายสินค้าที่ระลึก, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและ นักท่องเที่ยวทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว, ผู้จำหน่ายสินค้าที่ระลึก, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและ นักท่องเที่ยวทั่วไป จำนวน 184 คน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนปรับปรุงการพัฒนาสินค้าและการบริการท่องเที่ยวปราสาทขอม ให้มีประสิทธิภาพ ในด้านการใช้งาน ด้านการตลาด

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตและการออกแบบสินค้าและการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสินค้าและการท่องเที่ยว จำนวน 6 ท่านประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และสินค้า จำนวน 3 ท่าน (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการการท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สินค้าและรูปแบบการท่องเที่ยว ปราสาทขอม

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว, ผู้จำหน่ายสินค้าที่ระลึก, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและ นักท่องเที่ยวทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว, ผู้จำหน่ายสินค้าที่ระลึก, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและ นักท่องเที่ยวทั่วไป จำนวน 184 คน

8. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์” ได้สรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษาด้านทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอม ได้ดังนี้ คำว่า ภูมิปัญญา หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคม ซึ่งได้สั่งสมและ ปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้น ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ก็ได้ นอกจากนี้ ความรู้ที่

น่าสนใจในด้านอื่นๆ ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ จาริต ประเพณี ภาษา วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ และการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น

(1) **ทุนทางสังคมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์** : จังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีทุนทางสังคมทั้งมี 5 รูปแบบ คือ (1) **จิตวิญญาณ**: แบ่งออก 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1.1) **กลุ่มความเชื่อหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นฐาน** (1.2) **กลุ่มความเชื่อท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน** ซึ่งเป็นต้นทุนด้านจิตวิญญาณอีกแบบหนึ่ง อันประกอบไปด้วย (2) **ทุนทางปัญญา**: ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงช้างหรือเรียกว่าคชศาสตร์, ความรู้เกี่ยวกับการสร้างปราสาทขอม, ความรู้ด้านการทำการเกษตร, ความรู้ด้านการวางผังเมือง, ความรู้ด้านการทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น ที่ชุมชนบ้านปราสาทช้างปี เป็นต้น (3) **ทรัพยากรมนุษย์**: บรรพบุรุษกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนเอง เช่น ลาว กูย เขมร ที่มีวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย วิถีชีวิต ภาษาที่ต่างกัน...ซึ่งในจังหวัดสุรินทร์นั้นมีกลุ่มชาติพันธุ์ 4 กลุ่มหลัก คือ (1) **กลุ่มชาติพันธุ์กวย-กูย** หรือส่วยก็เชี่ยวชาญด้านการคล้องช้าง เรียกว่า คชศาสตร์ (2) **กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย** หรือ กลุ่มชาวขอม (กรอม-คแมร (เขมรโบราณ) - กัมพูชา มีความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาในการรักษาโรคตามแพทย์แผนไทยโบราณ และมีภูมิปัญญาด้านทอผ้าไหม เป็นต้น (3) **กลุ่มชาติพันธุ์ลาว (เลี้ยว)** (4) **กลุ่มชนชาวจาม** และนอกจากนี้ก็ยังมีทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัยเช่น ทางคณะสงฆ์ ก็ประกอบไปด้วย (1) พระราชวุฒาจารย์ (ดูลย์ อดุล) (2) พระพรหมวชิรโมลี, ดร. (ทองอยู่ ญาณวิสุโท) เป็นต้น ทางบ้านเมืองประกอบไปด้วย (1) พระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง (เซียงปุม) ผู้สร้างเมืองสุรินทร์ นายเสนอมูลศาสตรสาทร อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น (4) **ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ** : เป็นจังหวัดที่มีที่ราบสำหรับปลูกข้าวหอมมะลิ กระทั่งได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดเกษตรอินทรีย์ และนอกจากนี้ก็มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งน้ำ มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำมูล, แม่น้ำชี และมีแหล่งน้ำที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ห้วยเสนง, ห้วยลำพอก, ห้วยทับทัน เป็นต้น รวมทั้งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ติดชายแดนกัมพูชา โดยมีเทือกเขาพนมดงรัก (Phnom Dong Rak) ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวกัมพูชา เพื่อเพิ่มมูลค่าด้านเศรษฐกิจอีกด้วย...เป็นทิวเขาหินทรายจะอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดสุรินทร์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากช่องตะโก ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอดาพระยา จังหวัดสระแก้ว กับอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ทอดแนวยาวไปทางทิศตะวันออกเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา โดยทิวเขาจะทอดแนวลากผ่านพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จนถึงจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่สุดทิวเขา ซึ่งบริเวณนี้เป็นเส้นแบ่งเขตแดนของราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิวเขานี้มีความยาวประมาณ 544 กิโลเมตร มีช่องเขา 77 ช่องเขา... ภูเขาสวาย (พนมสวาย) ที่ประดิษฐาน “พระพุทธสุรินทรมงคล” ปางประทานพร และเป็นที่บรรจุอัฐิพระราชวุฒาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อดุล) นอกจากนี้ ก็ยังมีทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ มีไม้สำคัญได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้พลวง ไม้มะค่า ไม้พะยอม ไม้ประดู่แดง เป็นต้น...สนสองใบ สนสามใบ เป็นต้น และ (5) **ทุนโมดทรัพย์** คือ ปราสาทขอม ซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษของชาวสุรินทร์ได้ร่วมกันสร้างซึ่ง มีปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งแห่งมรดกทางวัฒนธรรมแห่งอารยธรรมขอมปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์เหล่านี้ เป็นรูปแบบด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม การคติในการก่อสร้างที่แตกต่างกันไปตามยุคตามสมัย สำหรับ การแบ่งยุคสมัยศิลปะขอมนั้น และนอกจาก

องค์ปราสาทขอมแล้ว ก็ยังมีปรากฏประติมากรรมรูปเคารพที่ปรากฏอยู่ในปราสาทขอมเช่น พระอวโลกิเตศวร, พระวัชรพร, พระวัชรสัตว์ เป็นต้น (2) **ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์** พบว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีงานหัตถกรรมการทอผ้าไหมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นของคนชาติพันธุ์ไทยลาว, ไทยเขมร และไทยกวย ที่อยู่ร่วมกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันโดยมีแม่น้ำมูล และลำน้ำสายย่อยอีกหลายสายหล่อเลี้ยงชีวิต สิ่งที่เป็นเครื่องผูกโยงคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้นคือ ประเพณีและวัฒนธรรม โดยภาพรวมแล้วคนสุรินทร์มีคนที่ต้องถิ่นอยู่ 3 กลุ่ม และพูดภาษาต่างกันอยู่ 3 ภาษา คือ ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาส่วย และภาษาลาว ประชากรที่พูดภาษาต่างกันทั้งหมดนี้มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีความสามัคคี แต่ละกลุ่มชนต่างก็ได้รับการวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาของตนไว้เป็นอย่างดี ถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดสุรินทร์ ด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ คือ ประเพณีบวชนาคช้าง งานประเพณีขึ้นเขาสวาย งานช้างและกาชาดสุรินทร์ ประเพณีแซนโหมตา กันตริ้ม การกวนข้าวทิพย์ การแต่งงาน หรือแซนการ์ กะโน้บติงตอง เรือมอันเร หรือลุดอันเร เรือมตรด เรือมอายย โซง สะบ้า ลีเกเขมร มโหรี เจริญ และเจริญเบริน เป็นต้น และ พรเพ็ญ บุญญาทิพย์ ได้แสดงทรรศนะเอาไว้ว่า ทุนทางวัฒนธรรมของชาวจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่...ประเพณีที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชาวกวย ก็มีแกลมอ...ชาวลาว ก็มีการทำบายศรี ส่วนชาวเขมร ก็มีประเพณีการแซนโหมตา เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมเผ่าชาติพันธุ์ สถาปัตยกรรมโบราณสถาน ของเผ่าสุรินทร์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในจังหวัดสุรินทร์ ได้ปรากฏเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า จังหวัดสุรินทร์นี้เป็นจังหวัดที่มีอารยธรรมอันเก่าแก่ควรแก่การสืบสารและอนุรักษ์ มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี คือ คชศาสตร์ชาวกวย, เจริญ, กันตริ้ม ประเพณีสุรินทร์, ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษากวย-กวย กะโน้บติงตอง รำตริต และมะมั่วต

2. สรุปผลการพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ แบ่งการสรุปผลเป็น 3 หัวข้อตามวัตถุประสงค์ของโครงการย่อยที่ 2 คือ (1) **ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์** แบ่งออกเป็น 2 ชุดองค์ความรู้ คือ ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม (1.1) **ทุนทางสังคมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์:** จังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีทุนทางสังคมทั้งมี 5 รูปแบบ คือ (1) **จิตวิญญาณ:** แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1.1) **กลุ่มความเชื่อหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นฐาน** คือ เป็นกลุ่มที่มีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง (1.2) **กลุ่มความเชื่อท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน** ซึ่งเป็นต้นทุนด้านจิตวิญญาณอีกแบบหนึ่ง (2) **ทุนทางปัญญา :** ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงช้างหรือเรียกว่าคชศาสตร์, ความรู้เกี่ยวกับการสร้างปราสาทขอม เป็นต้น (3) **ทรัพยากรมนุษย์:** บรรพบุรุษกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนเอง (4) **ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ :** เป็นจังหวัดที่มีที่ราบสำหรับปลูกข้าวหอมมะลิ กระทั่งได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดเกษตรอินทรีย์ (5) **ทุนโมคทรัพย์** คือ ปราสาทขอม ซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษของชาวสุรินทร์ได้ร่วมกันสร้างซึ่ง (1.2) **ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์** พบว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

(2) การพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีการนำเอาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่ม โดยอาศัยปราสาทขอมเป็นฐานแนวคิดในการพัฒนาสินค้าและรูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานแห่งเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การสร้างสินค้าจากต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มีทั้งที่ยังคงรักษาอยู่อย่างกระจัดกระจายและถูกทำให้ลดจำนวนลงอย่างมาก สินค้ามีการจัดจำหน่ายในชุมชนปราสาทขอมทั้ง 4 แห่ง ยังไม่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งรูปแบบผลิตภัณฑ์ ก็ยังไม่มี ความหลากหลายทั้งมีราคาถูกและด้อยคุณภาพ สาเหตุเนื่องจากตลาดชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ยังไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่ควร และนักท่องเที่ยวยังมีไม่มากพอหากเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ในประเทศไทย ดังนั้น ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปราสาทขอมนั้น คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีปราสาทขอมซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานคติทางความคิด โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนวัฒนธรรมปราสาทขอม โดยแบ่งสินค้าใน 3 รูปแบบ คือ

(1) ตราสัญลักษณ์สินค้า: ตราสัญลักษณ์สินค้าหรือโลโก้ (Logo) ของแต่ละชุมชนปราสาท โดยมีลวดลายจากปราสาทขอม ที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมนำมาออกแบบเป็นตราสัญลักษณ์

(2) กล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ผ้าไหม: ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ผ้าไหมประจำชุมชนปราสาทขอม 4

(3) แก้วน้ำลายปราสาทขอม: ใช้อัตลักษณ์ลวดลายปราสาทในการสร้างต้นแบบ

9. อภิปรายผล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลการศึกษา ตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ (1) ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และมีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และเป็นจังหวัดที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรม ด้านอารยธรรมขอมจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุริยา คลังฤทธิ์ (2562: 127-136) ที่ได้กล่าวว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาพร้อมกับมีร่องรอยความเจริญรุ่งเรืองในอดีตจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในปัจจุบัน คือ ปราสาทต่างๆ นักวิชาการได้สันนิษฐานว่าเมืองสุรินทร์น่าจะสร้างขึ้นราว 2,000 ปี สมัยที่ขอมเรืองอำนาจพร้อมกับพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ยังเป็นดินแดนและร่องรอยแห่งอารยธรรมขอมแต่โบราณ และยุคแห่งอาณาจักรพระนคร ถือว่าเป็นศูนย์กลางอำนาจและการปกครอง ดังนั้น จากการศึกษาพบว่า พบว่า สุรินทร์เป็นจังหวัดเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ระหว่าง พ.ศ. 2552-2562 และในส่วนของจังหวัดสุรินทร์นั้น มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชี 9 รายการ ดังต่อไปนี้ (1) ในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 3 รายการ คือ ศาสตร์ชาวภูย, เจริญ, กันตรึม ซึ่งได้รับประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ (2) พ.ศ. 2556 จำนวน 2 รายการ คือ ประเพณีสุรินทร์, ภาษาเขมรถิ่นไทย ได้รับประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ

(3) พ.ศ. 2558 จำนวน 1 รายการ ภาษาไทย-กวย* ได้รับประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ (4) พ.ศ.2560 จำนวน 1 รายการ คือ กะโน้บติงตอง ซึ่งได้รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับจังหวัด และในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 2 รายการ คือ รำตริต และ มะมั่วต ซึ่งได้รับประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ จากข้อค้นพบที่ได้กล่าวมาทำให้ทราบได้ว่า จังหวัดสุรินทร์นี้เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลาย โดดเด่นทั้งการท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับข้าวขวัญ คุณวุฒิ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการตลาดการท่องเที่ยวของนครชัยบุรีรินทร์” ว่า นครชัยบุรีรินทร์มีความโดดเด่นด้านอารยธรรมขอม แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมู่บ้านเลี้ยงช้าง การท่องเที่ยวกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาผดุงศักดิ์ เสสบุญโญ (2561: ก) ที่ได้กล่าวว่าการบริหารจัดการองค์ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา...เป็นการศึกษาถึงการนำเอาความรู้ และความเข้าใจในการทำงานร่วมกันของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระจุกกระจายในตัวบุคคลหรือในเอกสารมาเก็บรวบรวมและเรียบเรียงเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้

(2) การพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ การพัฒนาสินค้าของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีการนำเอาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูวัชรสุวรรณนารถ และคณะ (2562: ข) ที่พบว่า ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนท้องถิ่นนั้น มีทั้งที่ยังคงรักษาไว้แต่อยู่อย่างกระจุกกระจาย และที่ถูกทำให้ลดจำนวนลงอย่างมาก ดังนั้น ในส่วนของจังหวัดสุรินทร์นั้น ทุนทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของการผลิตสินค้าของชุมชนปราสาทขอม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปราสาทขอมนั้น คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีปราสาทขอมซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานคติทางความคิด โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทุนวัฒนธรรมปราสาทขอม โดยแบ่งสินค้าใน 3 รูปแบบ คือ (1) *ตราสัญลักษณ์สินค้า*: ตราสัญลักษณ์สินค้าหรือโลโก้ (Logo) ของแต่ละชุมชนปราสาท (2) *กล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ผ้าไหม*: จังหวัดสุรินทร์เป็นแหล่งผลิตผ้าไหมจำนวนมากมีลวดลายที่หลากหลาย สอดคล้องกับ เกษราภรณ์ สุพรรณฝ่าย และคณะ (2017 : 129-140) ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบลวดลายผ้าทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจังหวัดสุรินทร์ มีรูปแบบการสร้างลวดลายอยู่ 1) ลวดลายโครงสร้าง 2) ลายมัดหมี่ ใช้เทคนิคการสร้างลายด้วยมัด (3) *แก้วน้ำลายปราสาทขอม*: แก้วน้ำใส่แต่มีลวดลายปราสาทขอม สอดคล้องกับ พระครูสุจิตตจิตติวัฒน์ และคณะ (2562: ข) ซึ่งได้กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชนเชิงพุทธโดยใช้ภูมิปัญญา พบว่า มีการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้นมาใหม่ร่วมกับภาคีเครือข่าย (3) การพัฒนารูปแบบการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์การพัฒนาแบบบริการการท่องเที่ยวชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์นั้น เป็นการนำเอาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนรอบปราสาทขอมมาสร้างกิจกรรมหรือการท่องเที่ยวในหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาผดุงศักดิ์ เสสบุญโญ (2561, ก) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการใช้นวัตกรรมทางศิลปะ คือ การนำเอาอัตลักษณ์เอกลักษณ์ของชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และคณะ ซึ่งพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคอีสานตอนใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันของนักท่องเที่ยวทั่วไป มีความเชื่อมโยงกับศาสนาและวัฒนธรรม ด้านศาสนา

มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของศาสนา (2560, ข) ดังนั้น จากข้อค้นพบในชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์นั้น รูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนปราสาทขอม: (1) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism)-CBT สอดคล้องกับข้อมูลการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างในอีสานใต้ของ สมพร คล้ายวิเชียร และคณะ (2550: ข) ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาได้

10. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

1) ภาครัฐ: นโยบายเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นกรอบกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาสินค้าและรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์ โดยอาศัยทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมอันมีชุมชนปราสาทขอมเป็นฐาน

2) ภาคคณะสงฆ์ : คณะสงฆ์ไทยภายใต้มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ควรออกกฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนฐานรากที่ตั้งอยู่รอบปราสาทขอม

3) ภาคประชาชน: ภาคประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนรอบปราสาทขอม ในทุกภาคส่วน ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอและระดับจังหวัด รวมทั้งในระดับประเทศในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการท่องเที่ยวของชุมชนปราสาทขอมในจังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงปฏิบัติไว้ดังนี้

1) ภาครัฐ : ภาครัฐควรทำงานแบบบูรณาการทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “บวร” คือ “บ้าน-วัด-หน่วยงานรัฐ” เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในชุมชนปราสาทขอม และควรออกแบบกิจกรรม

2) ภาคคณะสงฆ์ : คณะสงฆ์ไทยภายใต้มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ควรออกประเมินและกำกับติดตามวัดที่ตั้งอยู่ใกล้กับโบราณสถานปราสาทขอมว่า ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัปราสาทขอมมากน้อยเพียงไร และควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ

3) ภาคประชาชน: แต่ละพื้นที่ของชุมชนปราสาทขอม สามารถพัฒนาสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยชุมชนและคนของชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางและประเด็นหัวข้อสำหรับการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

- 1) การวิจัยและพัฒนาสินค้าในเส้นทางอารยธรรมขอมตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก “นครชัยบุรินทร์”
- 2) การวิจัยและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในเส้นทางอารยธรรมขอมตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก “นครชัยบุรินทร์”
- 3) การวิจัยและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมตามเส้นทางราชมรรคา: ไทย-กัมพูชา

บรรณานุกรม

เกษราภรณ์ สุพรรณฝ้าย และคณะ. จิตรกรรมร่วมสมัยจากกลดลายสีเส้นผ้าไหมทอมือกลุ่มชาติพันธุ์ไทย

เขมรจังหวัดสุรินทร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2, 2017 : 129-140.

จารุวรรณ พึ่งเที่ยร. (2555). พุทธศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และคณะ. (2560). การศึกษาประวัติศาสตร์และเส้นทางการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมในอีสานใต้. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บรรณ สวันตร์จณ์. (2553). พงชาวดารเมืองสุรินทร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. สุรินทร์: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. พระครูวัชรสุวรรณาท และคณะ. (2562). การผลิตภัณฑท่องเที่ยว: คุณค่าอัตลักษณ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุจิตกิตติวัฒน์ และคณะ. (2562). นวัตกรรมผลิตภัณฑชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเสื่อบ้านท่าแฉลบ จังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ. (2561). นวัตกรรมการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในลำนนา. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภพพล จันทรวัฒนกุล (2560). 30 ปราสาทขอมในเมืองพระนคร. นนทบุรี: เมืองโบราณ.

สมเกียรติ โล่เพชรรัตน์. (2549). พระพุทธรูปศิลปะสมัยอยุธยา ประวัติศาสตร์ชนชาติไทยกับปฏิมากรรมในพระพุทธรูป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สมาพร คล้ายวิเชียรและคณะ. (2550). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สันติ เล็กสุขุม. (2547). **ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย**. กรุงเทพฯ: ด้านสหภาพการพิมพ์.

สุพร ประเสริฐราชกิจ. (2537). **รวมประวัติและสัญลักษณ์ 76 จังหวัด**. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977) จำกัด.

สุรียา คลังฤทธิ์. **อัตลักษณ์ภูมิปัญญาลวดลายผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเมืองสุรินทร์**. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2562: 127-136.

อัษฎางค์ ชมดี. (2552). **ร้อยเรื่อง เมืองสุรินทร์ (มัลย์ 2)**. สุรินทร์: สำนักพิมพ์สุรินทร์สโมสร.

การศึกษาภูมิปัญญาในการผลิตเส้นใยกัญชงเชิงอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน
A study of wisdom in the Production of Hemp Fibers
of Community Textile Industry

สุทิน เรืองปานกัน

Suthin Rueangpankan

ทรงคุณ จันทจร

Songkhun Janthajorn

ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์

Rapeepan Sirisampan

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Doctor of Philosophy (Cultural Science) Rajabhatmahasarakham University

Email: Songkoon.fcs@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 14 พฤษภาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาภูมิปัญญากลุ่มชาติพันธุ์ม้งในการผลิตเส้นใยกัญชงเชิงอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน” มีวัตถุประสงค์ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญากลุ่มชาติพันธุ์ม้งในการผลิตเส้นใยกัญชง 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการผลิตเส้นใยกัญชง และ 3) เพื่อพัฒนาการผลิตเส้นใยกัญชงสู่อุตสาหกรรมชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญากลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง มีภูมิปัญญาและกระบวนการผลิตเส้นใย กัญชงผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการปลูกกัญชงบนฐานภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม มาอย่างยาวไกล สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์รุ่นต่อรุ่น เช่นกระบวนการปลูก จนปัจจุบัน สายพันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สายพันธุ์ RPF1, RPF2 เหมาะแก่การทำเส้นใย ส่วนสายพันธุ์ RPF3, RPF4 เหมาะแก่การใช้เมล็ดเพื่ออุตสาหกรรมชนิดต่างๆ ภูมิปัญญาพื้นถิ่นกับปัญหาการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยวพืชกัญชงนั้น ยังเกี่ยวพันกับวิถีการเนิ่นชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง รูปแบบการพัฒนาการผลิตเส้นใยกัญชงสู่อุตสาหกรรมชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นทุนทางวัฒนธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ รูปแบบที่หนึ่ง การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการใช้ความได้เปรียบ รูปแบบที่สอง คือ รูปแบบกระบวนการที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนและการสร้างสังคมที่สูงให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ รูปแบบที่สาม รูปแบบที่อิงอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ภายใต้แนวคิด “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” สร้าง

กระบวนการในการเสริมสร้างกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มุ่งขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงของ และรูปแบบที่ดี คือ กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านสิ่งทอชาติพันธุ์ม้งด้วยมิติด้านเงื่อนไขเวลา

คำสำคัญ: ภูมิปัญญากลุ่มชาติพันธุ์ม้ง, การผลิตเส้นใยจากอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน, มิติด้านเงื่อนไขเวลา

Abstract

Subject Research “Hmong Wisdom of Hemp Fiber Production Study of Community Textile Industry” Its objectives consist of 1) To study the wisdom of the Hmong ethnic group in the production of hemp fibers 2) to study the current condition and problems in the production of hemp fiber and 3) to develop the production of hemp fiber to the community industry. The results of the research revealed that the wisdom of the Hmong ethnic group there is wisdom and the production of hemp fibers. Through the rituals involved in the cultivation of hemp based on wisdom and cultural capital come a long way. Inherited as a cultural heritage of generations. Such as the planting process, until now, the most popular species that are planted are RPF1, RPF2 suitable for making fibers The RPF3, RPF4 cultivars are suitable for seed use in various industries. Local wisdom and the problem of harvesting and post-harvesting hemp plants also related to the way of life of the Hmong ethnic group. Development model of hemp fiber production to community industry. Based on local wisdom, cultural capital and sufficiency economy philosophy, which is model one adding value by taking advantage. The second model is the sustainable development paradigm model. The third model is based on the 13th National Economic and Social Development Plan under the concept of Transformation to Hi-Value and Sustainable Thailand Create a process to strengthen the research and development process of innovation Aiming to expand the success of the Royal Project to communities in the country's highlands and the fourth model is the community enterprise development paradigm in Hmong ethnic textiles with the time condition dimension.

Keywords: Hmong Wisdom, Hemp Fiber Production Community Textile Industry, the time condition dimension

1. บทนำ

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2522 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2562 กำหนดให้กัญชง หรือแฮมพ์ (Hemp) ที่เป็นพืชต้องห้ามตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ที่มีสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท หรือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol=THC) ดำใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม “การปลูกต้อง

อยู่ภายใต้การควบคุม ยกเว้นเส้นใยแห้งที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุม และในส่วนกฎกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ พุทธศักราช 2559 กำหนดให้ภายใน 3 ปีแรกให้หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นขออนุญาต หลักจากนั้นให้มีการประเมินและรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีในข้อดีและผลกระทบที่เกิดขึ้น หากผลการประเมินผ่าน บุคคลธรรมดา นิติบุคคลหรือวิสาหกิจชุมชน ที่มีความพร้อมสามารถดำเนินการเองได้ ทั้งนี้ภาครัฐยังคงต้องเป็นกลไกสำคัญของระบบการควบคุมการปลูกกัญชง (Hemp)” (กองควบคุมวัตถุเสพติด, 2563: 5) กัญชง มีความผูกพันกับกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตากมีทั้งหมด 6 ชนเผ่า คือ “กะเหรี่ยง ม้ง เย้า อ่าข่า มูเซอ และลีซอ” และกลุ่มชาวเขาในจังหวัดตากที่มีความโดดเด่นในเรื่องงานหัตถกรรม คือ “กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง” ในรอบ 1-2 ปีที่ผ่านมา หัตถกรรมชาวเขาถูกปรุงแต่งให้เข้าไปอยู่ในกระแสแฟชั่นไปโดยได้ผสมผสานกับความเก่าและงานฝีมืออันงดงาม จึงเป็นเสน่ห์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้า “ปัจจุบันตลาดไม่ได้มีเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่กลายเป็นสินค้าที่นิยมของชาวต่างประเทศ และแนวโน้มทางการตลาดเชื่อว่าหากผู้ประกอบการมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการ เชื่อว่ายังคงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น จากข้อมูลข้างต้นทำให้เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนารูปแบบและคุณภาพ ให้สูงขึ้นเพื่อเป็นที่ต้องการของตลาด” (จิราพร รอดคุ้ม, และคณะ, 2559: 132-145)

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับการปลูกกัญชงจัดว่าเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับระบบวัฒนธรรมเกษตรกรรมที่ผสมผสานอยู่ในรากเหง้าทางวัฒนธรรมชนเผ่าและภูมิปัญญาพื้นถิ่น มีการสืบทอดกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ และยังคงมีการดำเนินอยู่ในปัจจุบัน “วัฒนธรรมและภูมิปัญญาเหล่านี้ชูก่อนอยู่ในอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชนเผ่าอย่างอย่างยาวไกล และพืชทางการเกษตรที่เรียกว่า ‘กัญชง หรือ เฮมพ์ (Hemp)’ มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า ‘Cannabis sativa L.’ มีลักษณะความคล้ายคลึงกับต้น ‘กัญชา’ โดยเฮมพ์หรือกัญชงนั้นมีบทบาทต่อวิถีการดำรงชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเร่งพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ไปอย่างรวดเร็วก็ตาม แต่ยังคงมีกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยตามชุมชนบนพื้นที่ราบสูงตามดอย ยังคงมีการทอผ้าจากเส้นใยเฮมพ์ตามวิถีชีวิต” (กองควบคุมวัตถุเสพติด, 2561: 37)

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีความเชื่อว่า เมล็ดกัญชงหรือเฮมพ์ที่ปลูกนั้น เป็นเมล็ดที่ได้รับการประทานมาจากพระผู้เป็นเจ้าและยังเป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าประทานความอุดมสมบูรณ์มาให้มนุษย์อีกด้วย “นอกจากจะมีการปลูกเฮมพ์เพื่อนำเส้นใยมาทอผ้าเพื่อใช้นุ่งห่มในการดำรงชีวิตแล้ว ยังมีการใช้เฮมพ์ในการประกอบพิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การสานเส้นใยเฮมพ์ให้เป็นรองเท้า เพื่อใช้สำหรับคนตายใส่เดินทางไปสวรรค์ การต่อเส้นใยเฮมพ์ให้มีความยาว เพื่อใช้เป็นสายสิญจน์ หรือแม้กระทั่งการนำเฮมพ์มาใช้ในการพิธีที่สำคัญ คือ “พิธีอ้วนเน้ง หรือ พิธีเข้าทรง เป็นงานประเพณีที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมาตั้งแต่สมัยโบราณตามวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ผู้หญิงหรือภรรยาของทุกบ้านจะมีหน้าที่ภายในบ้าน คือ การทอผ้า ผู้หญิงทุกคนจะต้องทอผ้าเป็น เนื่องจากสมัยก่อนไม่มีเสื้อผ้าขาย ทำให้ต้องมีการทอผ้า เพื่อใช้ในครัวเรือนกันเอง โดยการทอผ้านั้นจะต้องทอให้ทันงานวันขึ้นปีใหม่ เพื่อที่จะได้สวมใส่ผ้าใหม่ เพื่อเฉลิมฉลองต้อนรับวันปีใหม่ด้วย แต่ละครัวเรือนจะมีการเริ่มปลูกเฮมพ์ตั้งแต่เดือนเมษายน และจะเริ่มทอผ้าตั้งแต่เดือนสิงหาคมไปจนถึง

เดือนกันยายน จากนั้นจึงนำผ้าทอมาย้อมคราม หากผู้ทอผ้าบ้านไหนไม่ขยัน ก็จะทำให้ทอผ้าเสร็จไม่ทันใช้ในวันขึ้นปีใหม่ แสดงให้เห็นถึงคนทอผ้าบ้านนั้นเป็นคนขี้เกียจ ดังนั้นผู้ทอผ้าทุกคนจึงต้องทอผ้าเป็น หากทอผ้าไม่เป็น ผู้ทอผ้านั้นจะหาสามีไม่ได้ เพราะมีความเชื่อกันว่า ผู้ทอผ้านั้นทำอะไรไม่เป็น ความเชื่อดังกล่าวนี้อย่างคงสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน” (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561, [ออนไลน์])

วิถีชีวิตที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการทอผ้าจากใยกล้วยหรือเฮมพ์ที่พบได้ในทุกพื้นที่สูง และอำเภอพบพระ จังหวัดตาก “สะท้อนถึงความเชื่อ ความศรัทธา จารีต และประเพณี ตลอดจนกระบวนการและวิธีการทอ วิธีการเส้นใยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านกลายเป็น ‘ภูมิปัญญาท้องถิ่น’ ประกอบไปด้วย ความรู้ ความสามารถ รวมกับค่านิยม และความเชื่อเรื่องระหว่างคนกับธรรมชาติ ตลอดจนคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีการปลูกเฮมพ์ และมีการลอกเส้นใยจากลำต้น นำมาทอผ้า ภายใต้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่ได้สืบทอดต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับเฮมพ์ (Hemp) มีความเชื่อมโยงของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาอย่างหลายชั่วอายุคน จนตกผลึกกลายเป็น ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น” (Dhakal U.; Berardi U.; Gorgolewski M.; and Richman R., 2017: 3655-3664) ที่สะท้อนคุณค่า และมีความสำคัญในท้องถิ่นหรือชุมชนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ ทำให้ชุมชนนั้นสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน และมีสภาวะแวดล้อมที่สมดุลจนกลายเป็นรากฐานของการพัฒนา นอกจากนี้ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เช่น วัฒนธรรมการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ม้งถือได้ว่า เป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติกลายเป็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติได้อย่างลงตัว และกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อำเภอพบพระ จังหวัดตากนั้น มีการนำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติมาสร้างสรรค์และพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่การประกอบอาชีพการเกษตรด้วยการปลูกข้าวหรือข้าวโพด เพื่อการบริโภคหรือเพื่อเลี้ยงสัตว์แล้ว การปลูกเฮมพ์ ไว้ในที่ดินแปลงเล็กๆ ของตน และนำเส้นใยเฮมพ์มาทอผ้า เพื่อทำเครื่องแต่งกาย เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เฮมพ์เป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ง่าย ใช้เวลาเพียง 3-4 เดือนสามารถเก็บเกี่ยวได้ สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี ทั้งนี้เฮมพ์จะใช้ประโยชน์จากเส้นใยเป็นหลัก” (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561, [ออนไลน์])

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในการผลิตเส้นใยกล้วย
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการผลิตเส้นใยกล้วย
3. เพื่อพัฒนาการผลิตเส้นใยกล้วยสู่อุตสาหกรรมชุมชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการการวิจัยทางคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจ การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ นำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์อย่างเป็นระบบนพเสนอผลการวิจัยด้วยลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ เครื่องมือวิจัยได้ ประกอบด้วย “แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์” ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่มีการตั้งชุมชนในเขต ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระจังหวัดตาก แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ “กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (General Informant) รวมทุกกลุ่มในสามพื้นที่ 69 คน”

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามมาจัดกระทำ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้
2. เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับ “ภูมิปัญญา กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในการผลิตเส้นใยกล้วยง สภาปัจจุบันและปัญหาในการผลิตเส้นใยกล้วยง และรูปแบบการพัฒนาในการผลิตเส้นใยกล้วยงสู่อุตสาหกรรมชุมชน”
3. นำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จาก “การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูล ตามกระบวนการที่ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม” (ทรงคุณ จันทจร, 2563: 118-150)

การวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ศึกษาสภาพแวดล้อมของสังคมความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อให้เกิดความรู้ในปรากฏการณ์นั้น โดยเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดมาประมวลผลและหาข้อสรุปจากเอกสารหลักฐานต่างๆ นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิจัย

ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้งในการผลิตเส้นใยกล้วยขนนั้น ชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง มีภูมิปัญญาและกระบวนการผลิตเส้นใยกล้วย ผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการปลูกกล้วยขนบนฐานภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม มาอย่างยาวไกล สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์รุ่นต่อรุ่น เช่น กระบวนการปลูกยังมีการเริ่มต้นด้วยการทำพิธีตามโบราณที่สืบทอดกันมา เป็นกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่างๆ กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง ที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีการปลูกเฮมพ์ ลอกเส้นใยจากลำต้น และนำมาทอผ้า จากภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการปลูก การบำรุงและการรักษาพืชกล้วยขนของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการปลูกกล้วยขน การใช้ภูมิปัญญาในการปลูกการบำรุงและการดูแลรักษาเมล็ดพันธุ์ จนปัจจุบันสายพันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สายพันธุ์ RPF1, RPF2 เหมาะแก่การทำเส้นใย ส่วนสายพันธุ์ RPF3, RPF4 เหมาะแก่การใช้เมล็ดเพื่ออุตสาหกรรมชนิดต่างๆ

สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการปลูกกล้วยขน คือ ปัญหาสถานะทางกฎหมายของพืชกล้วยขน ยังคงมีทั้งตามมาตรการทางกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการบำรุงและการดูแลรักษา พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการบำรุงและการดูแลรักษา เกษตรกรมีหลักการพื้นฐานและองค์ประกอบในการปลูกกล้วยขน คือ ดินต้องร่วนซุย พื้นที่โดยรวมขึ้นแต่ไม่แฉะ เป็นกรดนิดๆ วัสดุในการประกอบ การปลูกในพื้นที่โล่ง อย่าให้มีพิษ

ภูมิปัญญาพื้นถิ่นกับปัญหาการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยวพืชกล้วยขน ยังเกี่ยวพันกับวิถีการเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง เพราะยังคงปฏิบัติวิถีชีวิตตามแบบดั้งเดิมไว้ได้ดี วัฒนธรรม คือ ศิลปะบนผืนผ้าเครื่องแต่งกายความที่สื่อถึงเชื้อพิธีกรรม และภูมิปัญญา

รูปแบบการพัฒนาการผลิตเส้นใยกล้วยขนสู่อุตสาหกรรมชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นทุนทางวัฒนธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ

รูปแบบที่หนึ่ง การสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยการใช้ความได้เปรียบ หรือนำจุดแข็งที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์

รูปแบบที่สอง คือ รูปแบบกระบวนการทัศน์การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน การสร้างสังคมที่สูงให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับแนวทางของโครงการหลวง หลักการและยุทธศาสตร์ 20 ปี ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน

รูปแบบที่สาม รูปแบบที่อิงอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ภายใต้แนวคิด “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” สร้างกระบวนการในการเสริมสร้างกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มุ่งขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงของประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดและของชุมชน กำหนดรูปแบบและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่สูงให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกับรัฐในลักษณะพันธมิตรทางกลยุทธ์ (Strategic Partnership) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในประเทศและในระดับ

นานาชาติเพื่อเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รูปแบบที่สี่ คือ กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านสิ่งทอชาติพันธุ์ม้ง ด้วยมิติด้านเงื่อนไขเวลา

6. อภิปรายผล

ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้งในการผลิตเส้นใยกันยงนั้น ชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง มีภูมิปัญญาและกระบวนการผลิตเส้นใยกันยง ผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการปลูกกันยงบนฐานภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม มาอย่างยาวนาน สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์รุ่นต่อรุ่น เช่น กระบวนการปลูกยังมีการเริ่มต้นด้วยการทำพิธีตามโบราณที่สืบทอดกันมา เป็นกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่างๆ กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง ที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีการปลูกเฮมพ์ ลอกเส้นใยจากลำต้น และนำมาทอผ้า จากภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับทฤษฎีของ อัลเฟรด เรดคลิฟ-บราวน์ (Alfred R. Radcliffe-Brown, 1964: 181) กล่าวว่า “สังคมเปรียบเหมือนอินทรีที่มีชีวิต มีการเกิดเจริญเติบโต เจ็บป่วยได้ รักษาได้ และเมื่อหายแล้วก็ก้าวเดินต่อไปได้ ร่างกายมนุษย์มีอวัยวะเป็นส่วนประกอบเพื่อการดำรงอยู่ สังคมก็มีโครงสร้างเพื่อการดำรงอยู่” และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชุพงษ์ แซ่หยาง (2552) ได้วิจัยเรื่อง “ความเป็นมาและความเชื่อที่ปรากฏในลายปักบนผืนผ้าของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนืออำเภอนครไทยจังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า “ความเป็นมาของลายปักส่วนใหญ่มีแรงบันดาลใจมาจากตำนานประวัติศาสตร์ของเผ่าพันธุ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในวิถีชีวิตที่ดำรงและเลี้ยงชีพอยู่ในขุนเขา แม้งไม้และสายน้ำ นอกจากนี้ยังได้นำรูปทรงเรขาคณิตจากมุมมองของพื้นที่ในการทำไร่เพาะปลูก มาปักเป็นลวดลายอีกลักษณะหนึ่งด้วยและลวดลายต่างๆ มักเกี่ยวโยงไปถึงความเชื่อในการสวมใส่ในด้านความเชื่อมีความยึดมั่นในตำนานประวัติศาสตร์ของเผ่าพันธุ์ผีบรรพบุรุษและผีต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีพและความผูกพันกันธรรมชาติมาก เพราะเชื่อว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตให้อยู่ดีมีความอุดมสมบูรณ์พูนสุข”

ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการปลูก การบำรุงและการดูแลรักษาพืชกันยงของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการปลูกกันยง การใช้ภูมิปัญญาในการปลูกการบำรุงและการดูแลรักษาเมล็ดพันธุ์ จนปัจจุบันสายพันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สายพันธุ์ RPF1, RPF2 เหมาะแก่การทำเส้นใย ส่วนสายพันธุ์ RPF3, RPF4 เหมาะแก่การใช้เมล็ดเพื่ออุตสาหกรรมชนิดต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทรงคุณ จันทจร (2563: 25-47) ที่เสนอว่า “ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม คือ สถาบันของสังคมที่เกิดมาจากความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์บนพื้นฐาน 3 ด้าน คือ ความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐาน ความต้องการด้านสังคม (Instrumental Needs) และความต้องการทางด้านจิตใจ (Symbolic Needs)” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยังสอดคล้องกับ ยุภา ประยงค์ทรัพย์ (2553: 616-640) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากกรณีประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ดังนี้ คือ 1) ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งฐานรากจากสถาบันครอบครัว 2) ยุทธศาสตร์ชุมชนพึ่งตนเอง 3) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชน 4) ยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์ที่ปรึกษาด้านวิสาหกิจชุมชน และ 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบล”

สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการปลูกกัญชง คือ ปัญหาสถานะทางกฎหมายของพืชกัญชง ยังคงมีทั้งตามมาตรการทางกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการบำรุงและการดูแลรักษา พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการบำรุงและการดูแลรักษา เกษตรกรมีหลักการพื้นฐานและองค์ประกอบการปลูกกัญชง คือ ดินต้องร่วนซุย พื้นที่โดยรวมขึ้นแต่ไม่แฉะ เป็นกรดนิดๆ วัสดุในการประกอบการปลูกในพื้นที่โล่ง อย่าให้มีพืช สอดคล้องกับแนวคิดของ ทรงคุณ จันทกร (2563: 44-47) ที่เสนอฐานคติคิดว่า “หลักนิเวศวิทยาเป็นองค์ประกอบสำคัญของสถาบันทางสังคม แต่ก็รู้ว่าไม่มีใครสามารถอธิบายองค์ประกอบทางวัฒนธรรมได้หมดทุกด้านและ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความแตกต่างในการปรับตัวของวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ต่างกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกันจะแสดงรูปแบบของพัฒนาการที่เหมือนกัน”

ภูมิปัญญาพื้นถิ่นกับปัญหาการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยวพืชกัญชง ยังเกี่ยวพันกับวิถีการเนิ่นชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง เพราะยังคงปฏิบัติวิถีชีวิตตามแบบดั้งเดิมไว้ได้อย่างดี วัฒนธรรม คือ ศิลปะบนผืนผ้า เครื่องแต่งกายความที่สื่อถึงเชื่อพิธีกรรม และภูมิปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรา ศรีสอน (2553: 333-336) วิจัยเรื่อง “บทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” ที่พบว่า 1) ความสัมพันธ์ของประชาสังคมที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน คือ (1) กลุ่มเกิดจากฐานวัฒนธรรมชุมชนเดียวกัน มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน (2) การพัฒนาชุมชน มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ มีการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ตามสถานการณ์ (3) มีการขยายผลเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะของ การเชื่อมโยงเครือข่ายในพื้นที่การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกและการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ (4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มที่เข้มแข็ง คือ การมีผู้นำหรือคณะกรรมการที่เข้มแข็ง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการดำเนินงานที่มีการสร้างเครือข่าย

รูปแบบการพัฒนาการผลิตเส้นใยกัญชงสู่อุตสาหกรรมชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นทุนทางวัฒนธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย รูปแบบที่หนึ่ง การสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยการใช้ความได้เปรียบ หรือการนำจุดแข็งที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่สอง คือ รูปแบบกระบวนการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน การสร้างสังคมที่สูงให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับแนวทางของโครงการหลวง หลักการและยุทธศาสตร์ 20 ปี ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน รูปแบบที่สาม รูปแบบที่อิงอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ภายใต้แนวคิด “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” สร้างกระบวนการในการเสริมสร้างกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มุ่งขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงของประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดและของชุมชน กำหนดรูปแบบและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่สูงให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกับรัฐในลักษณะพันธมิตรทางกลยุทธ์ (Strategic Partnership) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในประเทศและในระดับนานาชาติเพื่อเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันรูปแบบที่สี่ คือ กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านสิ่งทอชาติพันธุ์ม้ง ด้วยมิติด้านเงื่อนไขเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรางค์ จันทวานิช (2551: 165) ได้นำเสนอแบบแผนของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมไว้ว่า “ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยมเสนอวัฒนธรรมตอบสนองความต้องการ

จำเป็นของปัจเจกบุคคล 3 ด้าน คือ ด้านความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ดำรงชีวิตที่จำเป็น ด้านความต้องการด้านสังคมและจิตใจเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานที่ร่างกายได้รับความจำเป็นพื้นฐานได้ เช่น การแบ่งงานกันทำ การแจกจ่ายอาหาร การผลิตสินค้าและการควบคุม ทางสังคมด้วยกลไกที่มีประสิทธิภาพ และด้านความต้องการเพื่อความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ความสงบทางใจ ความกลมกลืนทางสังคม และการมีระบบสังคมที่ตอบสนองได้ เช่น ความรู้ กฎหมาย ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นต้น” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร รอดคุ้ม (2557) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก” ผลการวิจัยพบว่า “ชนเผ่าที่โดดเด่นในเรื่องงานหัตถกรรมมากที่สุด คือ ชาวเผ่าม้ง และเอกลักษณ์ที่ปรากฏชัดเจนที่สุดของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้น คือ ลวดลายที่ใช้ปักลงบนเสื้อผ้า ซึ่งก็คือลายกันหอย โดยรูปแบบเรื่องประดับนั้น ควรออกแบบให้มีความเรียบง่ายทันสมัย สวมใส่ได้ง่ายในชีวิตประจำวัน แต่ยังคงความเป็นเครื่องเงินชาวเขาไว้” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรिता ปิ่นมณีและคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การเลือกและปรับปรุงพันธุ์เห็บเพื่อรวบรวมพันธุ์เห็บท้องถิ่นสำหรับใช้เป็นฐานพันธุ์กรรม” โดยคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ THC สำหรับการสนับสนุนการวิจัยและการส่งเสริมสามารถรวบรวมได้ทั้งหมด 28 พันธุ์ ปลูกศึกษาลักษณะประจำพันธุ์ของแต่ละพันธุ์ ในพื้นที่ของสถานีเกษตรหลวงปางดะ ผลการวิจัยพบว่า “เส้นใยสูงและค่า THC ต่ำกว่า 0.3 เปอร์เซ็นต์ทุกพันธุ์ สามารถผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์คัด เมล็ดพันธุ์หลัก เมล็ดพันธุ์ขยายและเมล็ดพันธุ์รับรองเพื่อใช้ในการวิจัยและงานทดลองปลูกเห็บภายใต้การควบคุม 5 กลุ่ม”

ระยะที่ 5.5: องค์ความรู้และนวัตกรรม

จากการวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปกำหนด “ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์” แล้วสร้างรูปแบบการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้งในการผลิตเส้นใยกันหอยเชิงอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน จังหวัดตาก ได้องค์ความรู้และนวัตกรรม ดังต่อไปนี้

1. องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ 1: องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการองค์ความรู้เฉพาะทางที่มีอยู่ในตัวบุคคล คือ ประชาชน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอจากพืชกันหอยด้วยภูมิปัญญาชาติพันธุ์ชนเผ่าม้ง วัฒนธรรมชนเผ่าทุนทางวัฒนธรรมในการผลิตเส้นใยกันหอยเชิงอุตสาหกรรมสิ่งทอชุมชน สำหรับสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ภายใต้ภายใต้วัฒนธรรมพื้นถิ่นทุนทางวัฒนธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยฐานคติคิดที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ “ประการที่หนึ่ง หลักการพึ่งตนเองเป็นหลักสำคัญในการดำรงชีวิต ประการที่สอง หลักการออมเป็นหลักการที่ให้ทุกคนในชุมชนได้ตระหนักถึงระบบนิเวศของชุมชนและท้องถิ่นเพราะเป็นแหล่งสำคัญที่สร้างห่วงโซ่อาหารของชุมชนนั่นเอง ประการที่สาม หลักการรวมกลุ่มมีความสามัคคี ร่วมคิดร่วมทำ พึ่งพาอาศัยกันและกันในชุมชน ประการที่สี่ การคิดค้นและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสำคัญที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน และประการที่ห้า หลักการสร้างผู้นำที่ดีมีความเสียสละความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นเพื่อเป็นผู้ที่จะนำพาให้เกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ 2: องค์ความรู้ด้านบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะก้าวหน้ามั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการในชุมชน อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ 3: องค์ความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงาน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางวัฒนธรรมโดยได้นำปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนทั้ง ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1: องค์ความรู้ด้านการจัดสรรที่ดินระดับไร่นา ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ “30: 30: 30: 10” แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วน 30: 30: 30: 10 ที่ทฤษฎีกำหนดไว้ว่า “ร้อยละ 30 เป็นสระน้ำสำหรับกักเก็บไว้ใช้ในหน้าแล้งตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 30 สำหรับปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำครัวเรือน ร้อยละ 30 ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชสวน พืชผักและสมุนไพรฯ เพื่อใช้กินในชีวิตประจำวันและจำหน่ายและอีกร้อยละ 10 เป็นที่อยู่อาศัย ที่เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนอื่นๆ ถนน คันดิน กองฟาง โรงหมักปุ๋ย ลานตาก สวนไม้ดอกไม้ประดับ”

ขั้นที่ 2: ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง คือการรวมพลังกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้ “การผลิต ร่วมมือกันตั้งแต่เตรียมดิน หาพันธุ์ หาน้ำ เตรียมปุ๋ย เพื่อเพาะปลูก การตลาด เตรียมจำหน่ายเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด ปลูกเอง แปรรูปเอง ขายเอง รวมตัวกันขายเพื่อให้ได้ราคาดี เป็นการตัดวงจรพ่อค้าคนกลางไปในตัวความเป็นอยู่ เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีสมฐานะสวัสดิการ แต่ละชุมชนควรจัดตั้งกองทุนไว้ให้สมาชิกเมื่อจำเป็น เช่น การเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตการศึกษา มีโรงเรียนในชุมชน เพื่อส่งเสริมการศึกษา นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอดแทรกในการสอนและเน้นให้นักเรียนดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเองให้ได้สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว”

ขั้นที่ 3: องค์ความรู้เพื่อความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืน เมื่อปรับประยุกต์ใช้ “หลักทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้าเมื่อผ่านพ้นไป 2 ขั้นแล้ว” เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นขึ้น มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีการจัดหาแหล่งเงินทุนเข้ามาช่วยในกลุ่มสหกรณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้อย่างปราศจากเงื่อนไข เช่น “เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูง เป็นการขายตรงสู่มือผู้บริโภคโดยไม่ผ่านคนกลาง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคได้ในราคาต่ำเพราะรวมกลุ่มกันซื้อปริมาณมาก ๆ หรือในนามสหกรณ์” เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ 4: องค์ความรู้ด้านการแก้ปัญหาและอุปสรรค คือ ปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าได้รับเกี่ยวกับพื้นที่ด้านการเกษตรตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส่งผลในเรื่องการขาดแคลนวัตถุดิบหลักในท้องถิ่นผู้ผลิตเส้นใยกัญชงเพื่ออุตสาหกรรมชุมชนมักพบปัญหาในเรื่องการควบคุมคุณภาพ เนื่องจากการขาดแคลนปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพในท้องถิ่น รวมทั้งการปลอมปนของวัสดุที่ไม่ได้มาจากการปลูกพืชอินทรีย์อย่างเดียว องค์ความรู้ใหม่คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกัญชงในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ โดยจะปลูกร่วมกับต้นเมี่ยงหรือไม้ยืนต้น เช่น ทาโล่ ต้นก่อ เสือโคร่ง ไม้ผล เช่น แมคคาเดเมีย เกล็ดจีน บัวย ท้อ ต้นเนียง กระบวนการส่งเสริมการผลิตกัญชงนั้นจะมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นแรงขับเคลื่อน เริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ การฝึกอบรม

2. นวัตกรรม

นวัตกรรม คือ ระบบการผลิตวัสดุจนถึงระบบการตลาดที่ผ่านการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าอย่างต่อเนื่อง บนฐานวัฒนธรรม ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชนเผ่าและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ

นวัตกรรมย่อยที่ 1: ระบบประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาบนฐานทุนทางวัฒนธรรมด้วยระบบการปลูกและการผลิตพืชกัญชงในพื้นที่ของตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

นวัตกรรมย่อยที่ 2: เกษตรกรสามารถนำความรู้เรื่องการผลิตพืชกัญชงไปพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ อีกขึ้น ในลักษณะการบูรณาการและต่อยอดแล้วนำมาถ่ายทอดให้เพื่อนเกษตรกรในกลุ่ม

นวัตกรรมย่อยที่ 3: การผลิตวัตถุดิบจากเส้นใยพืชกัญชง แบบมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน

นวัตกรรมย่อยที่ 4: ผลของการปลูกพืชกัญชงช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพราะพืชกัญชงเป็นพืชร่มรำไร ปลูกร่วมกับป่าได้ สร้างพืชอาหารให้แก่ชุมชนได้

นวัตกรรมย่อยที่ 5: องค์ความรู้ด้านพื้นที่ต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์และการปรับใช้ในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กองควบคุมวัตถุเสพติด. (2561). **คู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกำกับดูแลซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ (Hemp)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). **แกนกลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรมคืออะไร**. วารสารวัฒนธรรม. ปีที่ 57 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2561. [ออนไลน์]: <http://magazine.culture.go.th/2018/4/mobile/index.html#p=3>, สืบค้น 29 เมษายน 2563.
- จิราพร รอดคุ้ม, ทรงวุฒิ เอกภูมิงศา และอุดมศักดิ์ สาริบุตร. (2559). **การศึกษาเอกลักษณ์ชาวเขาเผ่าม้งอำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อการออกแบบเครื่องประดับ**. วารสารวิชาการศิลปสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน, 2559: 132-145.
- ยุภา ประยงค์ทรัพย์. (2553). **การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- วิชชุพงษ์ แสงหยาง. (2552). **ศึกษาศึกษาความเป็นมาและความเชื่อที่ปรากฏในลายปักบนผืนผ้าของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนืออำเภอนครไทยจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจิตร ศรีสอน. (2553). **บทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรปรัชญาคุชฎบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรีตา ปณณณ และ รัตญา ยานะพันธุ์ (เรียบเรียง). (2561). **คู่มือการผลิตเมล็ดพันธุ์เฮมพ์ภายใต้ระบบควบคุม**. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- ทรงคุณ จันทจร. (2563). **การวิจัยคุณภาพทางวัฒนธรรม (ภาคปฏิบัติ)**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม: ประสานการพิมพ์.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

Factors Affecting Students' Choice of Private Dormitory Rental Service

Rajamangala University of Technology Lanna Nan

กนกรัตน์ ดวงพิกุล

Kanokrat Duangpikul

ชนาภา มั่งคละ

Chanapa Mungkala

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์

Faculty of Business Administration and Liberal Arts

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

Rajamangala University of Technology Lanna

Email: duangpikul25@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มีนาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน 2) ศึกษาปัจจัยบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน จำนวน 280 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศชาย มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 20-22 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืม/กรอ. และอาศัยอยู่หอพักใกล้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 ปัจจัยที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด

มีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมา คือ ด้านบุคคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.61 ด้านการบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.38 ด้านทำเลที่ตั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.29 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.16 และลำดับสุดท้ายด้านลักษณะห้องพัก มีค่าเฉลี่ย 3.00

คำสำคัญ: ปัจจัยบริการ, การเลือกเช่าห้องพัก, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

Abstract

The objective of this article is to 1) to study personal factors affecting the selection of private dormitory rental services. Of students of Rajamangala University of Technology Lanna, Nan 2) to study service factors affecting the selection of private dormitory rental services of students of Rajamangala University of Technology Lanna Nan is a quantitative research. The sample was 280 students of Rajamangala University of Technology Lanna, Nan, obtained by simple random sampling. The research tool was a questionnaire. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that Most of the respondents were male students. The average age is between 20-22 years old, studying at the bachelor's degree level. The average monthly income is 5,001-10,000 baht. Most of the sources of income come from borrowing KK. And lived in a dormitory near Rajamangala University of Technology Lanna, Nan. As for the factors affecting the selection of private dormitory rental services among students of Rajamangala University of Technology Lanna, Nan, overall were at a moderate level with an average mean of 3.38. The most was marketing promotion with an average of 3.85, followed by personnel serving an average of 3.61, service with an average of 3.38, location with an average of 3.29, price with an average of 3.16, and respectively. Finally, the room style has an average of 3.00.

Keywords: Service factor, Choosing to rent a dormitory,
Rajamangala University of Technology Lanna

1. บทนำ

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ยาวนาน มีชื่อเรียกในพงศาวดารว่า นันทบุรี ในอดีตเป็นนครรัฐเล็กๆ ก่อตัวขึ้นราวกลางพุทธศตวรรษที่ 18 บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำสาขาในหุบเขาทางตะวันออกของภาคเหนือ เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีเสน่ห์ไม่น้อย ด้วยความที่เป็นเมืองท่ามกลางหุบเขามีธรรมชาติสวยงาม อีกทั้งยังอวลด้วยกลิ่นอายของศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร การดำเนินชีวิตของผู้คนเป็นไปอย่างไม่เร่งรีบและเรียบง่าย เพื่อสัมผัสกับธรรมชาติและความสะดวกสบายที่หาไม่ได้ในชีวิตเมือง ส่งผลให้ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะสร้างที่อยู่อาศัยและเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดน่าน รวมทั้งนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและนักศึกษาในบริเวณใกล้เคียง ปัจจุบันในจังหวัดน่านมีผู้ประกอบการห้องเช่า บ้านพักและหอพักอยู่หลายราย ทำให้เกิดการแข่งขันในธุรกิจประเภทนี้สูง เพื่อเป็นการ

รองรับความต้องการของผู้อยู่อาศัยที่เข้ามาทำงาน ท่องเที่ยวและเพื่อการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง (สำนักงานจังหวัดน่าน, 2562, [ออนไลน์])

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (RMUTL) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน ได้รับการสถาปนาขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย 6 พื้นที่กับ 1 สถาบัน คือ พื้นที่เชียงราย พื้นที่ตาก พื้นที่ลำปาง พื้นที่น่าน พื้นที่พิษณุโลก พื้นที่ภาคพายัพ เชียงใหม่และสถาบันวิจัยเทคโนโลยีเกษตร ทางมหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพ ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานและการบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน, ประวัติความเป็นมา, 2562, [ออนไลน์])

สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่าน มีคณะที่เปิดสอน 3 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ นักศึกษาส่วนมากมีภูมิลำเนาห่างไกลจากตัวเมือง บางคนอยู่ต่างอำเภอและต่างจังหวัด ทำให้นักศึกษาต้องการเช่าหอพักหรือห้องพักรที่มีบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วน และระยะทางจากหอพักถึงมหาวิทยาลัยก็ไม่ไกลมากนัก

ดังนั้น การตัดสินใจเลือกหอพักของนักศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น อัตราค่าเช่า ผู้แนะนำ ลักษณะของหอพัก ความปลอดภัย สถานที่ตั้งของหอพัก ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นอกจากนี้นักศึกษาผู้มาเลือกพัก ยังให้ความสำคัญในเรื่องของการให้บริการของหอพักอีกด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักของนักศึกษาทั้งสิ้น จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยบริการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกหอพักของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการหอพักต่างๆ นำไปปรับปรุงและพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา โดยผลที่ได้รับจากการวิจัย จะช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกหอพัก ตลอดจนทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการเลือกหอพักของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่านต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึงกระบวนการในการเลือกที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่ง จากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่ง ผู้บริโภคมักจะตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือก

สินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์การตัดสินใจ จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2560)

กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (Decision Process) แม้ผู้บริโภคจะมีความแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน แต่ผู้บริโภคจะมีรูปแบบการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ หมายถึงการที่บุคคลรับรู้ถึงความต้องการภายในของตนเอง ซึ่งอาจเกิดขึ้นเอง หรือเกิดจากสิ่งกระตุ้นจากภายในและภายนอก เช่น ความหิว ความกระหาย ความเจ็บปวด รวมถึงความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) และความต้องการที่เป็นความปรารถนาอันเป็นความต้องการด้านจิตวิทยา สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อถึงระดับหนึ่งจะกลายเป็นสิ่งกระตุ้น บุคคลจะเรียนรู้ถึงวิธีที่จะจัดการกับสิ่งกระตุ้นจากประสบการณ์ในอดีต ทำให้เขาจะตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นอย่างไร

2) การแสวงหาข้อมูล เมื่อเกิดปัญหาผู้บริโภคก็ต้องแสวงหาหนทางแก้ไข โดยหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

2.1) แหล่งบุคคล ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน คนรู้จัก เป็นต้น ซึ่งแหล่งบุคคลเหล่านี้ จะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากที่สุด

2.2) แหล่งการค้า ได้แก่ สื่อการโฆษณา พนักงานขาย ตัวแทนการค้า บรรจุภัณฑ์ การจัดแสดงสินค้า เป็นต้น

2.3) จากประสบการณ์ของผู้บริโภคเอง ได้แก่ การลองสัมผัส การตรวจสอบ การทดลองใช้สินค้า เป็นต้น

2.4) แหล่งข่าวทั่วไป ได้แก่ สื่อมวลชนต่างๆ องค์กรคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.5) แหล่งทดลอง ได้แก่ หน่วยงานที่สำรวจคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือหน่วยวิจัย ภาวะตลาดของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3) การประเมินผลการเลือก เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้บริโภคจะเกิดความเข้าใจและประเมินผลทางเลือก นักการตลาดจำเป็นต้องรู้ถึงวิธีการต่างๆ ที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินผลทางเลือก

4) การตัดสินใจซื้อ จากการประเมินผลทางเลือก จะช่วยให้ผู้บริโภครู้ความพึงพอใจระหว่างผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เป็นทางเลือก โดยทั่วไปผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ชอบมากที่สุด

5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ หลังจากมีการซื้อแล้วผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ซึ่งอาจจะได้รับความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ถ้าพอใจผู้บริโภคได้รับทราบถึงข้อดีต่างๆ ของสินค้า ทำให้เกิดการซื้อซ้ำหรืออาจมีการแนะนำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ถ้าไม่พอใจ ผู้บริโภคก็อาจเลิกซื้อสินค้านั้นในครั้งต่อไปและอาจส่งผลเสียต่อเนื่องจากการบอกต่อ ทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าน้อยลงตามไปด้วย

2. แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2552) ได้กล่าวไว้ว่าส่วนประสมการตลาดหมายถึงตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งธุรกิจใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึงสิ่งที่ธุรกิจเสนอขาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย สินค้า บริการ ความคิด สถานที่ องค์กรหรือบุคคล ซึ่งจะต้องแจ้งให้กับผู้บริโภคได้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ เช่น ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ รูปลักษณะ ขนาดเครื่องหมายการค้า สิ่งเหล่านี้จะสื่อความหมายสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริโภค โดยผู้ผลิตต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย

2) ด้านราคา (Price) หมายถึงการกำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ให้อยู่ในรูปของเงินตรา ผู้บริโภคใช้ราคาเป็นเครื่องมือหนึ่ง ในการประเมินคุณภาพและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคาที่เหมาะสมกับสินค้าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการซื้อ บางครั้งการตั้งราคาสินค้าสูงก็สามารถจูงใจผู้บริโภคบางกลุ่มได้ เนื่องจากเกิดความภูมิใจจากการซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ราคาแพง จึงเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจซื้อ

3) ด้านการจัดจำหน่ายหรือช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างหรือช่องทาง หลังจากผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แล้ว จนเกิดความสนใจและอยากทดลองซื้อใช้ แต่หากไม่สามารถหาซื้อได้อย่างสะดวกแล้วผู้บริโภคส่วนใหญ่จะล้มเลิกความตั้งใจ แล้วเปลี่ยนไปซื้อยี่ห้ออื่นที่หาได้สะดวกกว่า โดยการจัดจำหน่ายแบ่งได้อีก 2 แบบ ดังนี้

3.1) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) หมายถึงเส้นทางที่ผลิตภัณฑ์หรือกรรมสิทธิ์ผลิตภัณฑ์ถูกเปลี่ยนมือไปยังตลาด ในระบบช่องทางการจัดจำหน่ายจึงประกอบด้วย ผู้ผลิต คนกลาง ผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม โดยจะผ่านคนกลางหรือไม่ก็ได้

3.2) การกระจายสินค้า (Physical Distribution) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการ เคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิต ไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม การกระจายสินค้าจึง ประกอบด้วย การขนส่ง (Transportation) การเก็บรักษาสินค้า (Storage) และการคลังสินค้า (Warehousing) การบริหารสินค้าคงเหลือ (Inventory Management)

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมในการซื้อ การติดต่อสื่อสารทำได้โดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) และการขายโดยไม่ใช้พนักงานขาย (Non-Personal Selling) ประกอบด้วยเครื่องมือ 5 ประเภท คือ การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) การโฆษณา (Advertising) การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) การให้ข่าว และการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) การตลาดทางตรง (Direct Marketing หรือ Direct Response Marketing)

5) ด้านบุคลากร (People) บุคลากรเป็นเสมือนตัวแทนของธุรกิจ ที่ส่งมอบบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อธุรกิจ ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในตัวธุรกิจ การสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินการเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการสร้างแรงจูงใจ ปลุกฝังความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร อย่างถูกต้องเหมาะสม

6) ด้านกระบวนการ (Process) เป็นระบบที่ธุรกิจเลือกใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นข้อ กำหนดการทำงานของบุคลากรให้มีความชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ โดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุด ธุรกิจต้องแน่ใจว่าระบบที่เลือก สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงการทำให้

ธุรกิจเองดำเนินงานได้ง่ายขึ้น หลายครั้งธุรกิจต้องสร้างความสมดุลระหว่างความสมบูรณ์ของกระบวนการและต้นทุนที่ต้องเพิ่มเข้าไป

7) ด้านการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) โดยการสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งด้านกายภาพและการให้บริการ เช่นการตกแต่งร้านให้มีความสะอาดเป็นระเบียบ ย่อมสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภคว่าจะได้รับสินค้าหรือบริการที่มีมาตรฐาน นอกจากนี้ธุรกิจจะต้องนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ตามความคาดหวังของผู้บริโภค เช่น สถานพยาบาลจะต้องดูสะอาดปลอดเชื้อโรคสว่างหรือร้านอาหารต้องถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิทธิพงษ์ วันเพ็ญ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผู้เช่าในการเลือกห้องพักในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมุ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้พักอาศัยในห้องพักพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 217 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน พักอาศัยในห้องพักเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี เคยพักอาศัยในห้องพักอื่นมาก่อนเข้าพักในห้องพักปัจจุบัน ส่วนใหญ่ย้ายออกจากห้องพักเดิมด้วย เหตุผลห้องพักใหม่ใกล้ที่ทำงาน/สถานศึกษา มีการจ่ายค่าเช่าล่วงหน้า 1 เดือน จ่ายค่าเช่ารายเดือน ในอัตรา 1,500-2,000 บาทต่อเดือน จ่ายค่าเช่าเดือนละครั้ง มีสมาชิกที่พักอาศัยร่วมกัน 2 คน เป็นห้องพักแบบ 1 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ สุขภัณฑ์ภายในห้องพักประกอบด้วย โถชักโครก อ่างล้างหน้า เครื่องทำน้ำอุ่น การชำระค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปา ส่วนใหญ่เป็นการชำระตามอัตราที่ห้องพักกำหนด มีการให้บริการอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์และมีการให้บริการเคเบิลทีวีภายใน

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อผู้เช่าในการเลือกห้องพักใน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากได้แก่ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ส่วนปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญระดับปานกลาง ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

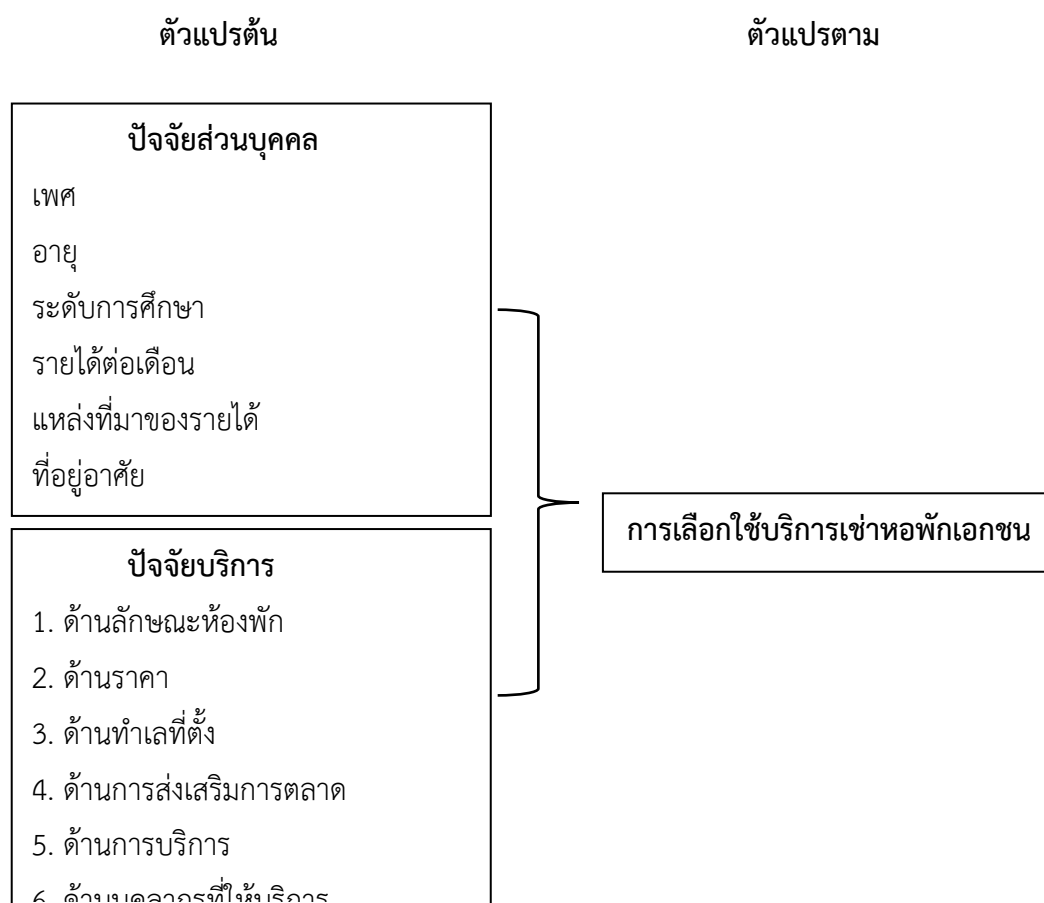
ทิพพา ลุนเผ่ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกเข้าพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

สุวรรณ เดชน้อย (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกห้องพัก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกห้องพักของแรงงานในจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 7 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะของห้องพัก ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการบริการ ด้านภาพลักษณ์ ด้านบุคลากรที่ให้บริการและด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ศุภามาส ก้อนพิลา (2560) ได้ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการเช่าห้องพักในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการและด้านบุคลากรมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักในระดับปานกลาง

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีผู้ทำการศึกษามาก่อนดังกล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำมาประมวลถึงความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ และนำมาปรับเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร หมายถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ณ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งมีจำนวน 876 คน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน, งานวิชาการและทะเบียน, 2563, [ออนไลน์])

กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนแน่นอน (Finite Population) จึงใช้สูตรคำนวณขนาดประชากรของยามานะ (Yamane, 1973) กำหนดขนาดความเชื่อมั่นที่ 95 % และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 280 คนและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้และที่อยู่อาศัย คำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ได้แก่ ด้านลักษณะห้องพัก ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการและด้านบุคลากรที่ให้บริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามแต่ละข้อไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเช่ามากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเช่ามาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเช่าปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเช่าน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเช่าน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไขและนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.60 ซึ่งตามเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (กัลยา, 2557)

จากนั้นนำแบบสอบถาม ไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มบุคลากรที่มีความคล้ายกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน และใช้วิธีคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น “สัมประสิทธิ์แอลฟา” ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.75 ซึ่งถือเป็นค่าที่เชื่อถือได้ โดยทั่วไปการวัดความเชื่อถือได้ของข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่คำนวณได้ จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 (กัลยา, 2557)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำแบบสอบถาม ที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง และแปลความหมายจากระดับค่าเฉลี่ย

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (กัลยา, 2551) ดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง มีระดับความสำคัญมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง มีระดับความสำคัญมาก

2.61-3.40 หมายถึง มีระดับความสำคัญปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง มีระดับความสำคัญน้อย

1.00-1.80 หมายถึง มีระดับความสำคัญน้อยที่สุด

6. ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.10 มีอายุ 20 ปีหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 57.10 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100.00 รายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.60 แหล่งที่มาของรายได้มาจากการกู้ยืมศ./กรอ. คิดเป็นร้อยละ 56.40 อาศัยอยู่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 57.10

การวิเคราะห์ปัจจัยบริการมีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.85 อยู่ในระดับมาก ด้านบุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.61 อยู่ในระดับมาก ด้านบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.38 อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านทำเลที่ตั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.29 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง และด้านลักษณะห้องพัก มีค่าเฉลี่ย 3.00 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม ของปัจจัยบริการมีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

n = 280

ปัจจัยบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.85	0.65	มาก
2. ด้านบุคลากรที่ให้บริการ	3.61	0.65	มาก
3. ด้านการบริการ	3.38	0.47	ปานกลาง
4. ด้านทำเลที่ตั้ง	3.29	0.44	ปานกลาง
5. ด้านราคา	3.16	0.51	ปานกลาง
6. ด้านลักษณะห้องพัก	3.00	0.26	ปานกลาง
รวม	3.38	0.49	ปานกลาง

7. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.10 มีอายุ 20 ปีหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 57.10 เป็นนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.60 แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืม/กรอ. คิดเป็นร้อยละ 56.40 และอาศัยอยู่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 57.10 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิพงษ์ วันเพ็ญ (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผู้เช่าในการเลือกหอพัก ในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมุ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้พักอาศัยในหอพักพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 217 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

2. จากผลการศึกษาปัจจัยบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านบุคลากรที่ให้บริการ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพัก อยู่ในระดับมาก คือ การประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของหอพักมีความน่าเชื่อถือ มีแผ่นป้ายชื่อหอพักเห็นชัดเจน สังเกตได้ง่าย มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและให้คำแนะนำ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้เช่า ตลอดจนมีการจัดโปรโมชั่นให้กับผู้เช่า

ส่วนปัจจัยด้านการบริการ ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านราคาและด้านลักษณะห้องพัก มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพัก อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพพา ลุนเผ่ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการเลือกเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อแยกพิจารณาปัจจัยบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเช่าหอพักเอกชน เป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านบุคลากรที่ให้บริการ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมการตลาดมากกว่าด้านบุคลากรที่ให้บริการ เนื่องจากด้านการส่งเสริมการตลาด มีการให้ส่วนลดค่าเช่าหอพักในช่วงปิดภาคเรียน และส่วนลดค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เพราะส่วนมากแล้วช่วงปิดภาคเรียนจะไม่นักศึกษาอาศัยอยู่หอพัก ทำให้นักศึกษาประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้ ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ สุภามาส ก้อนพิลา (2560) ได้ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการเช่าห้องพักในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการบริการและด้านทำเลที่ตั้ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยด้านการบริการมากกว่าด้านทำเลที่ตั้ง เนื่องจากนักศึกษาอยากให้มีการบริการที่ใส่ใจ เรื่องการจัดการห้องพักอย่างเป็นระบบระเบียบและได้มาตรฐาน สะดวกสบายและครบครัน ทำเลที่ตั้งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อนักศึกษามากนัก เพราะมีเส้นทางการจราจรที่สะดวก ปลอดภัยและไม่ติดขัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณ เดชน้อย (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกห้องพักของแรงงานในจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 7 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะของห้องพัก ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการบริการ ด้านภาพลักษณ์ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

2.3 ด้านราคา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านราคา เช่น เงินมัดจำห้องพักที่มีความเหมาะสม เช่น มีการคิดค่าสาธารณูปโภคในอัตราที่เหมาะสมและสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพพา ลุนเผ่ (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกเช่าห้องพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

2.4 ด้านลักษณะห้องพัก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญ ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านลักษณะห้องพัก เช่น ห้องพักมีความทันสมัย/สวยงาม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งภายในและภายนอกห้องพัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิพงษ์ วันเพ็ญ (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผู้เช่าในการเลือกห้องพัก ในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้ประกอบการห้องพัก ควรให้ความสำคัญในเรื่องการพิจารณาค่าห้องพัก ค่ามัดจำ ค่าสาธารณูปโภค การมีกล้องวงจรปิดภายในบริเวณห้องพักและบริเวณที่จอดรถ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของห้องพักให้ทันสมัย เพื่อสร้างรูปแบบที่หลากหลาย ควรมีการเปิดเช่าห้องพักแบบรายวันสำหรับห้องที่ว่างอยู่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน ทำให้ห้องพักมีความโดดเด่น น่าสนใจ จะเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาและผู้ที่สนใจทั่วไป ให้เกิดการเลือกเช่าห้องพักซ้ำอีก

1.2 ผู้ประกอบการที่ให้บริการเช่าห้องพัก ควรรักษามาตรฐานในการให้บริการที่ครอบคลุมความต้องการของลูกค้า มีพนักงานที่กระตือรือร้น ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพ และเอาใจใส่ต่อผู้เช่าห้องพัก เพื่อเพิ่มการเลือกเช่าห้องพักของผู้เช่าพัก

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาที่เลือกใช้บริการเช่าหอพัก เพื่อให้ทราบว่านักศึกษามีความต้องการด้านใด ในการตัดสินใจเลือกหอพัก เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขการให้บริการให้ดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพในการให้บริการเช่าหอพักของผู้เช่าพักบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาคุณภาพหอพัก ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าต่อไป

บรรณานุกรม

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2557). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2560). ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ. สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2563, จาก <https://doctemple.wordpress.com>.

ทิพพา ลุนเผ่. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้หอพักเอกชนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, จาก <http://fulltext.rmu.ac.th>.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน. (2562). ประวัติความเป็นมา. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2563, จาก <https://nan.rmutl.ac.th/page/historynan>.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน. (2563). งานวิชาการและทะเบียน. สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2563, จาก <https://nan.rmutl.ac.th/oaa>.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศุภามาส ก้อนพิลา. (2560). ส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการเช่าห้องพัก ในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก <http://www.graduate.cmru.ac.th>.

สิทธิพงษ์ วันเพ็ญ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อผู้เช่าในการเลือกหอพักในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก <http://cmuir.cmu.ac.th/handle>.

สำนักงานจังหวัดน่าน. (2562). ประวัติจังหวัดน่าน. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก <http://www.nan.go.th>.

สุวรรณ เดชน้อย. (2559). ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม นวนคร จังหวัดนครราชสีมา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2(1): 196-207.

Yamane T. (1973). Statistic: An Introductory Analysis. 3 rd. ed. New York: Harper and Row.

ปรัชญาเต๋าในศาสตร์ของฮวงจุ้ยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

Taoist philosophy in the science of Feng Shui of Development quality life

พรภักทชพัสส์ กาญจนพจน์

Pornpatchapat Kanchanapanang

กันยาวิรุ สัทธาพงษ์

Kanyawee Sathapong

สวัสดี อโนทัย

Sawat Nnothai

สาขาวิชาปรัชญาและพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Program in Philosophy and Buddhism

Saint John's University

Email: raisangnita@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มีนาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งมีพื้นฐานปรัชญาแบบธรรมชาตินิยม (Naturalism) เพื่อค้นหาความจริงด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งเรียกว่าแนวคิดแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism) เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติในศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยในเชิงคุณธรรมและจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า ชีวิตที่มี ความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติ ทั้งธรรมชาติทางกายภาพและธรรมชาติทาง สังคม และสามารถปรับธรรมชาติให้เข้ากับตนเองโดยไม่เบียดเบียนสังคมและผู้อื่น เมื่อกระบวนการศรัทธาปรัชญาหลังนวยุคสายกลางได้ดำเนินไปย่อมทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลายเป็นวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ร่วมกันของผู้ถือกระบวนการศรัทธาหลังนวยุคสายกลาง เป็นวัฒนธรรมแกนหลักของสังคมในปัจจุบัน เป็นหลักยึดเหนี่ยวที่ไม่ใช่หลักยึดติด นั่นคือ ไม่ว่าจะทำอะไร แต่ก็เปิดโอกาสให้มีความหลากหลาย แตกต่างกันไป ตามพื้นที่ เชื้อชาติ ชนชาติได้ และเมื่อเจตจำนงตัดสินใจของผู้ถือกระบวนการศรัทธาหลังนวยุคสายกลาง ใช้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเกณฑ์สำคัญ ย่อมเกิดปรัชญาจริยะและมาตรการจริยะที่สอดคล้องกัน ผู้คนย่อมศรัทธาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เพราะได้ความสุขแท้จากการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมีคุณค่าเท่ากับเป้าหมายในระดับศาสนา เป็นศาสนากระบวนการศรัทธาหลังนวยุค แต่เป็นศาสนาที่ไม่เรียกร้องสมาชิก ไม่แก่งแย่งแข่งขันหรือเชื่อว่าตนเองถูกฝ่ายเดียว

ฝ่ายอื่นผิดทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นหลักศาสนาที่แสวงหาความร่วมมือและพร้อมที่จะช่วยเหลือศาสนาอื่นในฐานะหลักการสำคัญในการดำรงตนตามหลักศาสนานั้นๆ

คำสำคัญ: ปรัชญาเต๋า, ศาสตร์ฮวงจุ้ย, การพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค, สุขนิยาม, ปรากฏการณ์วิทยา

Abstract

This article is intended to study the Taoist philosophy in feng shui that influences the development of quality of life. Which has the basis of philosophy of naturalism (Naturalism) to find the truth by qualitative research will focus on phenomena that occur naturally which is known as a phenomenal concept (Phenomenalism) on moral and ethical practices in the science of Feng Shui. The results showed that a happy life, a life that can adjust itself to the nature both physical nature and social nature, and can adapt nature to oneself without harming society and others. When the postmodern neo-medieval philosophical paradigm is carried out, values are transformed and the quality of life development becomes a common culture of the post-modern paradigm. Mid era it is the core culture of today's society. It's an anchor that isn't an attachment, that is, no matter what you do. But it also allows for diversity. Can vary according to area, race, nationality, and when the will of the post-modern neo-modern philosophical paradigm, the decision-making will is an important criterion. Inevitably there will be a corresponding ethical philosophy and ethical measures. People believe in improving their quality of life and act willingly. Because you can get real happiness from the practice to improve the quality of life improving the quality of life is therefore as valuable as the goal at the religious level. It is a post-modern philosophical paradigm religion. But is a religion that does not require members do not compete or believe that one is right the other party is all wrong. The development of quality of life is therefore a religious principle that seeks cooperation and is ready to help other religions as an important principle for living according to that religion.

Keywords: Taoism philosophy, Feng Shui science, Quality of life improvement post-modern, happiness, Phenomenology

1. บทนำ

ปรัชญาเต๋าคือเจริณูรุ่งเรืองในประเทศจีน มีคัมภีร์ทางศาสนา มีนักบวชที่เรียกว่าเต๋าสือ หรือเต๋ายัน มีศาสนสถานและพิธีกรรมเป็นของตนเอง และต่อมาราว พ.ศ. 966 จักรพรรดิฉินทรงแต่งตั้งสังฆราชและผู้สืบตำแหน่งแทน มีฐานะเป็นเทียนจื่อ หรืออาจารย์สวรรค์ ครั้นราว พ.ศ. 1559 จางเทียนจื่อได้รับพระราชทาน อาณาเขตกว้างขวางในเมืองเกียงสี ถ้ากว้างขาว บนภูเขามังกร-เสือ ซึ่งเชื่อกันว่า จางเต๋าทรงได้พบยา

อายุวัฒนะและสิ้นชีพเมื่ออายุ 123 ปี อยู่ในบริเวณนี้ จึงถือกันว่าสถานที่นี้เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาเต๋า เล่าจื๊อเกิดก่อน ค.ศ. 604 หรือประมาณก่อนพุทธศักราช 61 ปี (มีอายุอ่อนกว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประมาณ 19 ปี) มีชีวิตระหว่าง 604-520 ก่อนคริสต์ศักราช เล่าจื๊อเกิดในตระกูลลี (แช่ลี) บิดามารดาเป็นชาวนาผู้ยากจน ในสมัยราชวงศ์จิว (ประมาณ 1122-255 ก่อน ค.ศ.) ณ หมู่บ้านเล็กๆ ชื่อ จูเหียน ในเมืองโฮนาน ภาคกลางของ ผืนแผ่นดินใหญ่จีน กล่าวกันว่า เกิด ณ บริเวณใต้ต้นหม่อน พอคลอดออกจากท้องแม่ ทารกมีผมขาวโพลน ออกมา จึงได้นามว่า เล่าจื๊อ แปลว่า เด็กแก่ หรือเฒ่าทารก แต่โดยความหมายแล้วคำว่าแก่ หมายถึง แก่ความรู้ ไม่ใช่แก่เพราะชราภาพ หรือไม่ใช่ว่าแก่เพราะกินข้าว ไม่ใช่เฒ่าเพราะชราภาพ นั่นก็คือเมื่อว่าโดยสภาพร่างกายแล้ว เล่าจื๊อเป็นเด็ก แต่เมื่อว่าโดยระดับสติปัญญาแล้วเล่าจื๊อมีระดับสติปัญญาเยี่ยงผู้ใหญ่ ความเป็นปราชญ์มีมา ตั้งแต่เป็นเด็กทารก แสดงถึงความมีอนาคตที่ยิ่งใหญ่ และก้าวไกล ซึ่งเล่าจื๊อได้ค้นพบเต๋าเป็นการเกิดใหม่ (ครั้งที่ 2) ก็ได้ เล่าจื๊อได้ใช้เวลาในการพยายาม ค้นคว้าหาวิชาความรู้ ไม่เกี่ยวข้องกับสังคมเลย เมื่อได้หลักลัทธิและ เชื่อว่าดีแล้วก็ออกเผยแผ่ ตอนนั้นอายุของท่านได้ 62 ปี ก็เท่ากับว่าท่านได้เกิดใหม่ เหมือนกับท่านอยู่ในครรภ์ มารดา 62 ปี จึงได้ค้นพบลัทธิใหม่ คือ เต๋า (จาง แช่ต้ง, 2516)

ลัทธิเต๋า หรือ ศาสนาเต๋า เป็นปรัชญาและศาสนาที่มีต้นกำเนิดในประเทศจีน เน้นการใช้ชีวิตกลมกลืน กับเต๋า ซึ่งเป็นแนวคิดหลักในสำนักปรัชญาจีนส่วนใหญ่ แต่ในศาสนาเต๋า เต๋าหมายถึงต้นกำเนิด แบบแผน และ สารัตถะของสรรพสิ่ง ไม่เน้นเรื่องพิธีกรรมซับซ้อนและระเบียบสังคมอย่างลัทธิขงจื๊อ แม้ลัทธิเต๋ในแต่ละนิกายจะมีคำสอนด้านจริยธรรมแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปเน้นหลักการเดียวกันคือ “อู๋เว่ย” หรือ ความไร้เจตนา ความเป็นธรรมชาติ และความเรียบง่าย กับสมบัติสามประการ ได้แก่ ความเมตตา ความมัธยัสถ์ และ ความอ่อน น้อมถ่อมตน เพราะศาสนาเต๋ากำเนิดขึ้นราวศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสต์ศักราช โดยรับแนวคิดทางจักรวาลวิทยา จากสำนักยินหยาง และแนวปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฏจักรของธรรมชาติตามคัมภีร์อี้จิง ต่อมาใช้เต๋าเต๋อจิง ของเล่าจื๊อและคัมภีร์จวงจื๊อเป็นคัมภีร์หลักประจำศาสนา ถึงสมัยราชวงศ์ฮั่น ลัทธิเต๋านี้จักก็เริ่มมีองค์กรและ พิธีกรรมเป็นระบบ จนถึงปัจจุบันศาสนาเต๋แบ่งเป็น 2 นิกายหลัก คือ สำนักฉวนจินและสำนักเจิ้งอี หลังสมัย ของเล่าจื๊อและจวงจื๊อ มีการจัดสารบบวรรณกรรมศาสนาเต๋ามากมาย จนได้เป็นคัมภีร์เต๋าจั้งและพิมพ์เผยแพร่ ตามรับสั่งของจักรพรรดิจิน และเป็นศาสนาประจำชาติจีนมาตลอดจนหลังคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงไม่ได้อยู่ใน อุปถัมภ์ของราชสำนัก เหตุนี้ศาสนาเต๋าเป็นศาสนาที่แปลก คือ ตั้งแต่ไม่ได้เป็นศาสนา และผู้ที่ถือกันว่าเป็น ศาสดาก็ไม่มีส่วนรู้เห็นเลย กล่าวคือเล่าจื๊อได้รับยกย่องให้เป็นศาสดา แต่สมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ เล่าจื๊อ ไม่เคย ประกาศตัวเป็นศาสดา และไม่เคยประกาศตั้งศาสนาเต๋า ส่วนที่กลายมาเป็นศาสนาเต๋าก็เพราะความดีและ ความวิเศษแห่งความรู้ในปรัชญาเต๋าของเล่าจื๊อเป็นเหตุ ทำให้คนยกย่องท่านเป็นศาสดาภายหลังจากที่ท่านสิ้นชีพ แล้วหลายร้อยปี เรื่องมีอยู่ว่าเมื่อเล่าจื๊อสิ้นชีพแล้ว ได้มีสานุศิษย์ผู้เลื่อมใสในคำสอนเป็นจำนวนมาก โดยมีจางจื๊อ หรือจวงจื๊อเป็นหัวหน้าใหญ่ได้ช่วยกันประกาศคำสอนของเล่าจื๊ออย่างแพร่หลาย จนเป็นเหตุให้ทางบ้านเมือง เห็นความสำคัญของเล่าจื๊อมากขึ้นจนกระทั่งได้ยกย่องให้สูงขึ้นตามลำดับ (ส. ศิวรักษ์, 2518)

เล่าจื๊อสอนให้บุคคลเห็นและต้องถือเป็นหลักสำคัญของศาสนาเต๋า นั่นก็คือ ความบริสุทธิ์อันยิ่งใหญ่ ได้แก่

1. สารหรือรากฐานเดิม (ชิง) ขื่อนี้มุ่งถึงสวรรค์ เรียกว่า วูชิง-เทียนซุน หรือ เทียนเปาซุน โดยบุคลาธิษฐานเป็นมหาเทพ สถิตอยู่ในอาณาจักรแห่งความบริสุทธิ์ มี พระวรกายเป็นหยก ทรงเปล่งรัศมีดั่งแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ให้คนเห็นความจริงในโลก

2. พลัง (ชี) คือ พลังแห่งสติปัญญาความสามารถ เรียกว่า วูชี-เทียนซุน หรือ หลิงเปาซุน โดยบุคลาธิษฐานเป็นมหาเทพ สถิตอยู่ในอาณาจักรแห่งความบริสุทธิ์ ทรงแบ่งเวลาออกเป็นวัน คีน ฤดู ทรงเป็นเจ้าแห่งธรรมชาติคู่แห่งโลก คือ หยางและหยิน (ในโลกนี้ล้วนมีคู่ เช่น มีด สว่าน, พระอาทิตย์ พระจันทร์, หญิง ชาย เป็นต้น)

3. วิญญาณ เรียกว่า ฟานชิง-เทียนซุน หรือเซนเปาซุน โดยบุคลาธิษฐานเป็นจอมแห่งวิญญาณทั้งหลาย สถิตอยู่ในอาณาจักรอันเป็นอมตะของอมรทั้งปวง และเป็นผู้ทรงความบริสุทธิ์ยิ่ง เป็นมหาเทพเท่ากับตัวเล่าจื๊อผู้เป็นวิญญาณบริสุทธิ์อวตารลงมาสั่งสอนมนุษย์ ถ้าจะเปรียบก็เท่ากับปรมาตมัน หรือพระพรหมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เป้าหมายของปรัชญาเต๋า ได้แก่ 1. จี้อใจ คือ รู้จักตัวของตัวเองให้ถูกต้อง 2. จี้อเซง คือ ชะนะตัวเองให้ได้ 3. จี้อจก คือ มีความรู้จักพอด้วยตนเอง 4. จี้อเต๋า คือ มีเต๋าเป็นอุดมคติ และ 5. หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุดของปรัชญาเต๋าเชื่อว่า เต๋าเป็นธรรมชาติที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นพลังแห่งความดีงามสูงสุดทุกอย่าง เพราะฉะนั้น แต่ละคนควรมุ่งเข้าถึงเต๋าและใครที่สามารถเข้าถึงเต๋า ก็จะเป็นอมตบุคคล อมตบุคคลอาจเรียกได้หลายอย่าง เช่น สัตย์บุคคลบ้าง ฤๅษีบ้าง เทพเจ้าบ้าง ผู้วิเศษบ้าง อมตบุคคลมี 2 แบบ คือ อมตบุคคลป่าและอมตบุคคลบ้าน ได้แก่ ฤๅษีที่ปลีกหนีจากสังคมอยู่ตามป่าเขาถ้ำเนาไพร หากความวิเวกมีเต๋าเป็นจุดหมาย

ด้วยเหตุนี้ ก็อาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของศาสตร์แห่งฮวงจุ้ย กล่าวคือ ภูมิปัญญาจีนโบราณที่สืบทอดกันมาหลายพันปี ก่อน ค.ศ. พระเจ้าผู้ชี ผู้สนใจในความเป็นไปของธรรมชาติ ได้คิดค้นแผนภูมิ 8 หรือ ปากั่ว ถือเป็นต้นกำเนิดปรัชญาจีน การศึกษาสภาพธรรมชาติในเรื่องของ ลม ไฟ อากาศ นั้น ผู้ชีได้วางตำแหน่งต่างๆ ของเรื่องธรรมชาตินี้ลงในเข็มทิศ การทำเช่นนี้เป็นที่มาของงานเข็มทิศ (หล่อแก) ในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลเรื่องหลักความเชื่อศาสตร์ฮวงจุ้ยของคนไทยเชื้อสายจีนมาจากชาวจีนที่อพยพเข้ามาและยังดำรงความเชื่อวัฒนธรรมประเพณีของตน อีกทั้งได้นำความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น หลักความเชื่อศาสตร์ฮวงจุ้ย ความเชื่อศาสตร์ฮวงจุ้ยถือว่า ทุกสรรพสิ่งประกอบด้วยธาตุพื้นฐาน 5 ธาตุ คือ ทอง น้ำ ไม้ ไฟ และดิน แต่ละธาตุจะมีทั้งพลังหยิน (Negative Energy) และ หยาง (Positive Energy) ศาสตร์ฮวงจุ้ยเริ่มมาจากปรัชญาเต๋า เนื่องจากเต๋าเป็นทุกสิ่ง ทุกสิ่งล้วนหลั่งไหลมาจากเต๋า เต๋าก็เป็นที่สุดแห่งการกำเนิดของสรรพสิ่ง พลังหยินหยาง และพลังชีเป็นหัวใจของการอธิบายเรื่องสมดุลและผลกระทบของพลังต่างๆ กระบวนการเปลี่ยนแปลงในการเคลื่อนไหวของพลังหยินหยางสามารถอธิบายได้ด้วย ช่วย หรือ ไตรแกรม (Trigram) ทั้งแปด ในคัมภีร์อี้จิง ช่วย แต่ละชุดเกี่ยวพันทั้งกับทิศและธาตุทั้ง 5 โดยช่วยทั้งแปดจะเป็นพื้นฐานในการใช้เข็มทิศปาจื่อ เพื่อพิจารณาว่าธาตุทั้ง 5 สมดุลกันหรือไม่ เพราะศาสตร์ฮวงจุ้ยสอนให้รู้จักการมองแผ่นดินว่าเป็นพลังที่เคลื่อนที่ได้และมีชีวิตซึ่งสามารถให้ทั้งคุณและโทษ พลังงานในผืนดินและผืนน้ำจะปรากฏในรูปของมังกร คุณลักษณะของมังกรอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ตามธรรมชาติ แก่นแท้ของหลักความเชื่อศาสตร์แห่งฮวงจุ้ย อยู่ที่การสังเกตพลังฟ้า (เวลา) พลัง ดิน (พื้นที่ภายนอกและภายใน) การทำให้พลังเหล่านี้สัมพันธ์กันอย่างสมดุลจะทำให้สุขภาพ ความมั่นคง มั่งคั่งและความสัมพันธ์ต่างๆ จะยิ่งดีขึ้นรวมทั้งการประกอบธุรกิจให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามี องค์ประกอบ คือ ที่อยู่

อาศัย สู่สถาน และสถานที่ประกอบธุรกิจ ทั้ง 3 สิ่งต้องสัมพันธ์กัน ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการประกอบธุรกิจองค์ความรู้หลักความเชื่อศาสตร์ฮวงจุ้ยเป็นแนวคิดของบรรพบุรุษที่สามารถบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงได้เป็นอย่างดีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคน

คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องของการดำรงอยู่ของชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข คุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่ใช้กันจนคุ้นชินในทุกบริบท แต่อย่างไรก็ตามการมองคุณภาพชีวิตจากคนต่างกลุ่ม ต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม ต่างเศรษฐกิจ และต่างเป้าหมายก็มีความต่างกัน องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตบางประเด็นก็จะต่างกันไปด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องจากการมองความหมายของชีวิตและคุณภาพมีความต่างกัน

ชีวิตหมายถึง ความเป็นอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2560) การดำรงอยู่ การดำรงชีวิต (NECTEC's Lexitron Dictionary, 2560) และ Canadian Oxford Dictionary (1988) ให้ความหมายชีวิตว่า ศักยภาพในการเจริญเติบโต (capacity for growth) การปฏิบัติหน้าที่ได้ อวัยวะทำงานได้ (functional activity) และการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (continual change) ซึ่งชีวิตประกอบด้วยกาย จิต อารมณ์ สังคม” การมีชีวิตจึงไม่ใช่เฉพาะการมีชีวิตแต่ต้องมี “การดำรงอยู่ เติบโต ทำหน้าที่ได้ และเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องของทั้งกาย จิต อารมณ์ และสังคม” คุณภาพ หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลหรือสิ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2560) และ Juran (1986) กล่าวถึงคุณภาพว่า ตรงและเหมาะสมกับการใช้งาน (Fitness for use) นอกจากนี้ความ ต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตตามแนวคิดที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกคือแนวคิดของ มาสโลว์ ซึ่งท่านได้ รายงานความต้องการของมนุษย์ไว้เป็นขั้นๆ ในรายงาน "A theory of human motivation" ในปี 1943 คือ ขั้นที่ 1 ความต้องการทางกายภาพ ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ขั้นที่ 4 ความต้องการความเคารพนับถือ และขั้นที่ 5 ความต้องการความสมบูรณ์ในชีวิต แต่ละคนต้องการในระดับที่ต่างกันขึ้นกับจิตใจ ร่างกาย สถานะ ความเป็นอยู่ขณะนั้นและบริบททางสังคม ได้มีการอธิบายความหมายของคุณภาพชีวิตไว้เป็นมิติที่หลากหลาย (multidimensional description) กล่าวคือ Wikipedia กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่าเป็นความอยู่ดีมีสุข (well being) ของบุคคลและสังคม องค์การอนามัยโลกกล่าวถึง คุณภาพชีวิตว่าเป็นความพึงพอใจและการรับรู้สถานะของบุคคลในการดำเนินชีวิต โดยจะสัมพันธ์กับความคาดหวัง เป้าหมายของบุคคล วัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคม รวมถึงการเมือง การปกครอง Cambel (2560) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตครอบคลุม ความสุข ความพอใจและความหวัง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แพทย์หญิง พวงทอง ไกรพิบูลย์ (2560) ได้สรุป คุณภาพชีวิตว่า เป็นภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทั้งของตนเอง (ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ) และของสังคม ทั้งนี้ครอบคลุมไปถึง ความปลอดภัย สิทธิ และเสรีภาพ ส่วนในทางการแพทย์มองคุณภาพชีวิตว่าหมายถึง สภาพร่างกาย และจิตใจที่มั่นคงแข็งแรง มีความพอใจ สุขใจ สุขกาย และมีความสุข ทั้งนี้คุณภาพชีวิตจะถูกคุกคามด้วยโรคและภาวะผิดปกติต่างๆ ของร่างกายและจิตใจ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ (2560) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต เป็นคุณภาพของสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาการเมือง และศาสนา David Phillips (2017) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตครอบคลุม การอยู่ดีมีสุข ความพึงพอใจในชีวิต และความสุข และวิทยานิพนธ์ของ ม.บูรพา สรุปมุมมองคุณภาพชีวิตจากหลากหลายสาขา เช่น นักเศรษฐศาสตร์ มองว่าหากเศรษฐกิจดีคนย่อมมีคุณภาพชีวิต นักสังคมวิทยา มองครอบคลุมหลายประเด็น เช่น สุขภาพ การศึกษา สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้ การมีงานทำ

ความเสมอภาค เทคโนโลยี ความผูกพันในสังคม ซึ่งในปัจจุบันได้เกิดองค์ความรู้ หรือศาสตร์ต่างๆ มากมาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมา โดยให้ผสมผสานกับสภาพแวดล้อม และธรรมชาติอย่างเหมาะสมบางศาสตร์ก็ทำลายระบบนิเวศในธรรมชาติ แต่ศาสตร์ส่วนใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาตินั้น มักจะได้รับการยอมรับผ่านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยศาสตร์ดั้งเดิมที่มีรากเหง้าทางความคิดเชิงอภิปรัชญา (Metaphysics) (พระมหาพนอม อานนโท, 2552) และจิตวิทยาศาสตร์หนึ่งซึ่งเติบโตขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด คือ ศาสตร์ฮวงจุ้ย

อย่างไรก็ตาม ปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการศึกษาวิเคราะห์ศาสตร์แห่งการพยากรณ์ในการเลือกสรรทำเลที่ตั้งของสถานที่ ทั้งสำหรับคนเป็นและคนตาย คนจีนนั้นคนเป็นและคนตายมิได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิง ยังมีความผูกพันและปฏิบัติต่อกัน คนเป็นยังเคารพกราบไหว้ และนับถือคนตายยังปฏิบัติคนตายอย่างสม่ำเสมอ เพราะคนตายเป็นบรรพบุรุษ เป็นตระกูล เป็นเชื้อสาย ที่คนเป็นต้องแสดงความกตัญญู เคารพ กราบไหว้ เช่น สรวง มีการไหว้เจ้า มีการเซ่นไหว้ บรรพบุรุษ เช่น ตรุษจีน หรือเทศกาลชิงเม้ง เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยต้องการขยายฐานทางวัฒนธรรมของปรัชญาเต๋าในเรื่องจริยธรรมในแง่การปฏิบัติพิธีกรรมอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาเต๋าในศาสตร์ของฮวงจุ้ย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนรก
3. เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเนื้อหาคำอธิบายความเชื่อศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีพื้นฐานปรัชญาแบบธรรมชาตินิยม (Naturalism) เพื่อค้นหาความจริงด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งเรียกว่าแนวคิดแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism) แล้วอาศัยวิธีการพรรณนา/อธิบายเป็นสำคัญ ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการอุปมาน แล้วสรุปตีความผลการวิเคราะห์ตั้งเป็น องค์ความรู้ เป็นกฎหรือทฤษฎีให้มีความสำคัญกับกระบวนการได้มาซึ่งความจริงโดยมองแบบองค์รวม (Wholistic view) มุ่งแสวงหาความรู้เพื่อสร้างเป็นกฎหรือทฤษฎี และสิ้นสุดการศึกษาวิจัยด้วยทฤษฎี เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติในศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยในเชิงคุณธรรมและจริยธรรม

4. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสกสรร ประเสริฐกุล (2555) ยังอธิบายเสริมว่าอำนาจต้องได้รับการ ยอมรับหรือมีความชอบธรรมอย่างน้อย 3 มิติด้วยกัน คือ ที่มาของอำนาจ จุดหมายของอำนาจ และวิธีการใช้อำนาจ ทั้งหมดนี้จำเป็นต้องได้รับการเห็นชอบ จากสังคมและประชาชน แล้วทำไม “ผู้ปกครองที่ดีเลิศ พลเมืองเพียงแต่รู้ว่า มีอยู่” คำตอบ

เบื้องต้นน่าจะหมายถึงว่าผู้ปกครองไม่ได้แยกตัวออกจากประชาชน อันรวมถึงจุดหมายของการใช้อำนาจและในเมื่อราษฎรได้รับประโยชน์สูงสุด จากการใช้อำนาจ ความชอบธรรมในการปกครองย่อมเกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการถูกบังคับ ดังนั้น การปกครองชั้นเยี่ยม ผู้นำจะต้องไม่มีผลประโยชน์ที่แยกออก จากผลประโยชน์ของส่วนรวม นี่ก็ช่วยอธิบายได้ว่าผู้นำต่างๆ ถึงหมดอำนาจไป ทั้งๆ ที่เริ่มต้นคล้ายจะขึ้นสู่อำนาจด้วยวิถีทางอันชอบธรรม

โชติช่วง นาดอน (2537) อำนาจแห่งเต๋า กล่าวคือการใช้ความเที่ยงธรรม ทำศึกใช้ยุทธกุโลบาย... เป็นการยืนยันว่าผู้นำประเทศจะต้องจริงใจต่อประชาชน จะใช้เล่ห์เพทุบาย หลอกล่อประชาชนเหมือนยุทธวิธีทางการทหารที่ดำเนินต่อข้าศึกศัตรูไม่ได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้ปกครองควรมุ่งรับใช้และรับผิดชอบต่อประชาชนด้วย ความเที่ยงธรรม มากกว่าการมุ่งครอบงำกดขี่ประชาชน ดังนั้น ผู้ปกครองต้องไม่คำนึงถึงตัวเอง เพื่อให้ระบบราชการเกิดเสถียรภาพ ระบบสามารถดำรงอยู่ได้ยืนยาว ตามหลักธรรมชาติเมื่อพัฒนาเติบโตถึงจุดสูงสุดย่อมนำไปสู่การเสื่อมถอย ยากที่จะฟื้นต่อกาลเวลา ฉะนั้น ระเบียบของมนุษย์ต้องไม่ตรงกันข้ามหรือละเลยต่อธรรมชาติ ผู้ปกครองต้องมีวิสัยทัศน์ในการเรียนรู้สัจธรรมจากธรรมชาตินั้นคือ ความยืดหยุ่นอ่อนโยน และโอนอ่อนผ่านการฝึกฝนตนเอง พยายามทำความเข้าใจต่อสมดุลของธรรมชาติความสมดุลจึงเป็นพื้นฐานเพื่อบรรลุผลสูงสุด ผู้ปกครองที่แท้ย่อมสามารถนำพาประเทศโดยแทบไม่ต้องแข่งขันพยายามไม่เพียงเพราะว่ามีแรงต้านทาน หรืออุปสรรคน้อย แต่ยังเป็นเพราะมีระบบราชการที่มั่นคง มีเสถียรภาพลดการสูญเสีย สิ้นเปลือง หน้าที่แรกของผู้ปกครองจึงเป็นการประสานความสัมพันธ์กับ ประชาชนให้เป็นไปตามวิถีของธรรมชาติเพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึงมีลักษณะที่ รอการตอบสนอง จึงไม่จำเป็นต้องขยายกองทัพบการเติบโตทางเศรษฐกิจ ก็ไม่จำเป็นต้องกระตุ้น แต่ให้ขึ้นอยู่กับประชาชน ระบบราชการก็ลดขนาดลง (Minimal State) กษัตริย์หรือผู้ปกครอง ควรประหยัคมัธยัสถ์เรียบง่าย พอเพียงและพำสอนให้ประชาชนลดละความอยากได้ใครมีรูปแบบทางการเมืองเน้นความสงบบริสุทธ์

Burton Watson (1968) เสนอแนวคิดของจวงจื๊อในประเด็น กล่าวไว้ในหนังสือ “The Complete Works of Chuang Tzu” ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอทางปรัชญาของจวงจื๊อเอาไว้ว่า การที่จวงจื๊อไม่ได้มุ่งหาความรู้ที่เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปสังคม การเมือง และจริยธรรม เช่นเดียวกับนักคิดท่านอื่นๆ อย่างขงจื๊อกับโมจื๊อ ไม่ได้หมายความว่า จวงจื๊อไม่ได้ตอบคำถามที่ว่า ทำอย่างไรมนุษย์จึงจะดำรงอยู่ในโลกที่วุ่นวายสับสนได้? อันเป็นคำถามที่นักปรัชญาจีนโบราณต่างมุ่งแสวงหาคำตอบกันเพียงแต่ “คำตอบของจวงจื๊อแตกต่างจากของนักคิดเหล่านั้นอย่างถอนรากถอนโคน และมีพื้นฐานมาจากวิธีคิดที่แตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง” คำตอบของจวงจื๊อนั้นก็คือ “ปลดปล่อยตัวท่านเองให้เป็นอิสระจากโลก” และแสวงหาความรู้แบบไม่สิ้นสุด

Herbert A.Giles (1983) เสนอแนวคิดของจวงจื๊อ กล่าวไว้ในหนังสือ “Chuang Tzu: Taoist Philosopher and Chinese Mystic, Moralism and Social reformer” แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความลึกลับ จริยธรรม และ สังคมการปฏิรูปทางวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งได้กล่าวว่าการรับรู้เป็นสิ่งมาจากสิ่งลึกลับของอำนาจจากเต๋า โดยหลักคำสอนของเต๋าของจวงจื๊อ กล่าวไว้เพิ่มเติมอีกประเด็นหนึ่งของเหริน คือ “จง” (Chung) หมายถึง การซื่อตรงต่อหลักธรรมชาติของตนที่มีต่อผู้คน และ “สู่” (Shu) หมายถึง คุณธรรมที่เราใช้ตรวจสอบตัวเองว่า เราไม่อย่าเป็นอย่างไร ก็จงอย่าทำกับคนอื่นอย่างนั้น

David Hinton (1963) เสนอแนวคิดของจวงจื๊อ กล่าวไว้ในหนังสือ “Chuang Tzu: The Inner Chapters” เกี่ยวกับความรู้ที่จวงจื๊อ คือ การหยั่งรู้ทางอ้อมตักตักญาณ (intuition) ที่เป็นธรรมชาติที่ติดตัวเรามาเกี่ยวกับเต๋า อันเป็นวิถีทางที่จริงแท้ที่สุดของเอกภพ ซึ่งเป็นภาวะเหนือภาษาและการรับรู้ (cognition) เพราะจวงจื๊อยังเชื่อว่าเราสามารถ “รู้ได้” และ “ประจักษ์ได้” ภายในจิตตนเองก็เกิด

Chad Hansen (2005) เสนอบทความชื่อ “Zhuan-gzi” ในวารสารของStanford Encyclopedia of Philosophy จากการศึกษาประวัติศาสตร์ปรัชญาจีนนั้น พบว่า กรอบความคิดของสำนักปรัชญาจีนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์จวงจื๊อ เนื่องจากเป็นวิธีการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับหลักธรรมชาติให้มากที่สุด เพราะมนุษย์จะต้องเรียนรู้จากธรรมชาติก่อนเสมอ โดยให้ความหมาย “เต๋า” คือ ภาวะวิสัย (Authority) ที่มนุษย์สามารถเข้าใจได้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางความคิดแต่อย่างใด ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงระลึกได้ในใจตัวเอง

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยที่ดี ที่สุดสำหรับครอบครัว ถ้าสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของ ครอบครัวจะทำให้สมาชิกภายในบ้านไม่มีความสุขก่อให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เจ็บป่วย เกิดความรุ่มร้อน มีแต่ความยุ่งยากหรืออาจมีเหตุไม่คาดคิดเกิดขึ้นเมื่อบ้านไม่น่าอยู่ สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยสิ่งอัปมงคลเชื่อกันว่าสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากความไม่สมดุลทางกายภาพ พฤติกรรมของมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่อาศัยอยู่ในบ้าน การเลือกทำเลที่ตั้งของบ้านเรือนและตัวบ้านจำเป็นต้องมีความสอดคล้องสมดุลกลมกลืนกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทำให้ครอบครัวมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงในชีวิต และครอบครัว

Freena Bloomfield (1983) มีแนวคิดว่า ความเชื่อในการเลือกสรรทำเลที่ตั้งของสถานที่ สำหรับคนเป็นและคนตายของคนจีนนั้นเชื่อว่า คนเป็นและคนตายมิได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิง ยังมีความผูกพัน และปฏิบัติต่อกัน โดยคนเป็นยังเคารพกราบไหว้และนับถือคนตาย ยังปฏิบัติคนตายอย่างสม่ำเสมอ เพราะคนตายเป็นบรรพบุรุษ เป็นต้นตระกูลเป็นเชื้อสายที่คนเป็นต้องแสดงความกตัญญูเคารพ กราบไหว้เพื่อทำให้ผู้ที่อาศัยในบ้านมีความสุขในครอบครัวความเจริญในหน้าที่การงาน ด้านสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ และความปลอดภัยในทรัพย์สิน และความเชื่อในฮวงจุ้ยที่ว่าบ้านที่ดีอยู่แล้วเจริญรุ่งเรือง

ณัฐธิดา สุขมนัส (2545) ได้ศึกษาความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของ ชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยเป็นองค์ประกอบความรู้ของชาวจีนที่ ปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนยังคงยึดถือปฏิบัติอยู่จริง ฮวงจุ้ยนั้นนอกจากจะเป็นศาสตร์ที่ให้ความรู้เรื่องอำนาจ (Power) เรื่องพลังเรื่องความเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเหนือธรรมชาติแล้วเรื่องของฮวงจุ้ยยังเป็นเรื่องอิทธิพลของพลังซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

ศิริณญา นภาพัทธ์ (2551) พบว่าประโยชน์ที่เด่นชัดของโหราศาสตร์ คือ ช่วยในการทำความเข้าใจอุปนิสัยและศักยภาพของตนเอง รู้จุดอ่อนจุดแข็งของตนเพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้นและถูกทิศทาง ช่วยให้เข้าใจผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นอุปกรณ์ช่วยในการให้การปรึกษาและช่วยทำให้เข้าใจธรรมชาติมากขึ้นโดยเฉพาะเรื่องกรรม

พชรพรรณ พรรณเปรม (2552) พบว่า ผู้ประกอบการเคยใช้บริการฮวงจุ้ยมากที่สุด ในการเปิดกิจการ และเพื่อตรวจสอบ โชคชะตาของตนเองว่าเหมาะสมกับธุรกิจที่จะทำหรือไม่หรือไม่ ฮวงจุ้ยได้เข้ามาสู่สังคมไทย และเป็นที่ยอมรับเพิ่มขึ้น

ละเอียด ศิลาน้อย (2530) ได้อธิบายเรื่องฮวงจุ้ยหรือเฟิงสุ่ย (FengShui) ไว้ว่า “คุณสมบัติทางธรณีวิทยา ทางบรรยากาศ และทางจิต ของสถานที่ตั้งอาคารใดๆ แห่งอันเป็นสถานที่ซึ่งมีศักยภาพสูงจะถูกประมวลหรือประเมินเข้าด้วยกันโดยวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งจะ เป็นตัวกำหนดตำแหน่งที่ตั้งและวางแผนอาคารบ้านเรือนทั้งหมด รวมทั้งสิ่งก่อสร้างชนิดต่างๆ ตลอดทั่วทั้งประเทศจีนเลยทีเดียว และวิทยาศาสตร์สาขานั้นก็คือเฟิงสุ่ยนั่นเอง

ระวี ภาวิไล (2523) ได้ให้คำนิยามว่าคุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีคุณภาพพึงประสงค์ คือ ชีวิตที่อาศัยสภาพแวดล้อมทั้งปวง เอื้ออำนวยสุขภาพทางกาย เพื่อเป็นรากฐานของสันติภาพทางจิตใจ ทำให้เกิดบูรณาการทางความรู้สึกนึกคิดเต็มตามที่ตามศักยภาพในมนุษย์ มีความสามารถ สร้างสรรค์และผลิตผลรวมกันเข้าเป็นสังคมที่มั่นคง ผาสุก สมบูรณ์ และปราศจากความขัดแย้ง

พัฒน์ กิติไพบูรณ์ (2531) ให้คำนิยามว่าคุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีคุณภาพ คือชีวิต ที่มีความสุข ความสุขที่เกิดได้จาก 1. ความสุขทางกาย หมายถึง การที่เรามีความสุขเป็นอยู่ที่ดี อาทิเช่น มีที่อยู่อาศัยที่ดี มีสุขภาพและการดูแลสุขภาพที่ดี มีสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น น้ำ อากาศบริสุทธิ์ และยังรวมไปถึงการพักผ่อนและสันติภาพที่ดีตามสมควรอีกด้วย 2. ความสุขทางใจได้มาจากรู้จักความพอดี ความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติ ต่อตนเอง และผู้อื่น มีความรัก ความอบอุ่น ความผูกพันกันในครอบครัว และเพื่อนมนุษย์ มีความอดทน เสียสละ ทำประโยชน์ให้แก่สังคม

สิปปนนท์ เกตุทัต (2533) ให้ความหมายคุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีคุณภาพ คือ ชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติ ทั้งธรรมชาติทางกายภาพและธรรมชาติทางสังคม และสามารถปรับธรรมชาติให้เข้ากับตนเองโดยไม่เบียดเบียนสังคมและผู้อื่น

นวลศิริ เปาโลหิตย์ (2533) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมที่ตนเองอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็ สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้กับตนเอง สังคมและประเทศชาติด้วย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

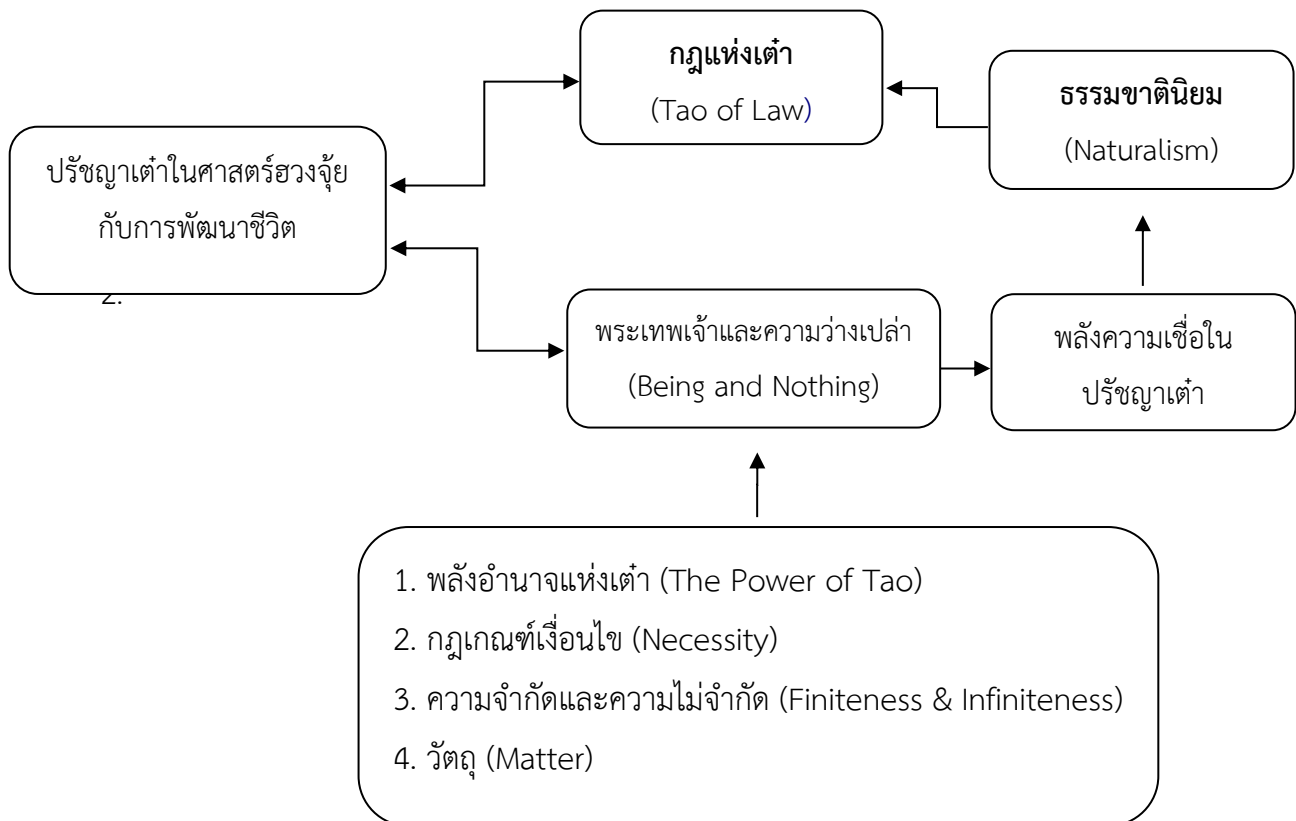
1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีปรัชญาเต๋าจากคัมภีร์เต๋า เต็ก เก็ง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ศึกษาศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยจากหนังสือของ Brown, Simon. (1999). Essential Feng Shui: Your Practical Guide to Health, Wealth and Happiness.
3. นำมาแนวคิดปรัชญาเต๋าและศาสตร์ฮวงจุ้ย เพื่อมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์
4. วิเคราะห์ ดีความ ในรูปแบบการพรรณนา

5. สรุปผลงานวิจัย

6. นำเสนองานวิจัย

6. กรอบแนวคิดงานวิจัย

การวิจัยปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังต่อไปนี้

7. ผลการวิจัย

ศาสนาเต๋ามุ่งเน้นเรื่อง “ชะตาฟ้าดิน” กล่าวคือพลังจักรวาลที่มีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของชะตาเกิด ส่วนชะตาดิน คือ พลังแม่เหล็กโลกที่ทำหมุนกับทิศทางของเจ้าของห้องคอนโดมิเนียมที่เจ้าของดวงชะตาพักอยู่อาศัย ถ้าคอนโดมิเนียมได้รับพลังดี พลังในตัวผู้อยู่อาศัยก็จะดีขึ้น การตัดสินใจจะถูกต้องขึ้น เรียกว่า “ดวงดีขึ้น” ดังนั้น ควรเลือกซื้อคอนโดมิเนียมที่หันหน้าไปทิศทาง ที่ดีต่อเจ้าของดวงชะตา ทิศนั้นก็จะมีพลังงานที่ดีที่สุดมาให้ ซึ่งคำว่า “ชี” (Chi) เปรียบได้กับ “พลังงานแห่งชีวิต” (Energy of life) คือ เป็นสถานะของคลื่นที่ให้พลังงาน พลังงานนี้เป็นตัวสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงและอ้อมต่อสิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อมทั้งปวงในโลกนี้ จะวิเคราะห์ศาสตร์ฮวงจุ้ยก็ต้องคิดถึงชี พลังงานชี คือ พลังงานที่ใช้อธิบายเรื่องฮวงจุ้ยทั้งหมด ซึ่งการวิเคราะห์ศาสตร์ฮวงจุ้ยก็คือการวิเคราะห์หาชิ้นนั้นเอง อีกนัยหนึ่ง คือ พลังงานแห่งชีวิต พลังงานที่นี้เป็นหลักการและเหตุผลที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ พื้นฐานในคัมภีร์อี้จิงที่ใช้อธิบายสภาวะอิมและเลี่ยน และศาสตร์ฮวงจุ้ย

เป็นกุญแจสำคัญที่กำกับอำนาจของชี ในแบบที่จะเกื้อหนุนและให้ประโยชน์ต่อชีวิต โดยเน้นถึงความคิดที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตล้วนมีปฏิสัมพันธ์กันและยึดโยงกันด้วยชุดของเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์หรือสถานการณ์ที่แน่นอน ซึ่งคนจีนโบราณเชื่อว่าสูตรแห่งความสำเร็จ คือ การผสมผสานกันระหว่างการเตรียมตัว และโอกาส ดังนั้น ศาสตร์ฮวงจุ้จึงเป็นองค์ประกอบทางกรรมที่ช่วยให้เราได้สร้างโอกาส โดยเฉพาะ “ฮวงจุ้ย” ภูมิปัญญาของจีนประกอบไปด้วยลมและน้ำ ฮวงจุ้ยเป็นศิลปะการออกแบบที่อยู่อาศัยที่สามารถดลบันดาลให้เกิดความก้าวหน้าได้เลื่อนตำแหน่งในอาชีพ เสริมสร้างสุขภาพที่ดี ทรัพย์สินเพิ่มพูน และทำให้เจ้าของบ้านมีชีวิตที่มีความสุขได้

ความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ยที่เกิดจากประเพณี การไหว้บรรพบุรุษจากสภาพสังคมไทยที่มีเรื่องของความเชื่อในโหราศาสตร์ โดยจะพบว่าใน สังคมไทยมีความเชื่อเรื่องการนำโหราศาสตร์มาใช้ในการประกอบธุรกิจ และการใช้กับครอบครัว โดยโหราศาสตร์ที่ประชาชนให้ความสนใจใช้ในการประกอบธุรกิจ ได้แก่ ดวงชะตา สัตตเลข ลายมือ ฮวงจุ้ย โหงวเฮ้ง และไฟยิปซี ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มี ความเชื่อในศาสตร์ฮวงจุ้ยว่า สามารถทำให้การดำเนินชีวิตดีขึ้นได้ทั้งเรื่องธุรกิจ และเรื่องครอบครัว เพราะศาสตร์ฮวงจุ้ยเป็นความเชื่อของคนจีนที่มีมานานกว่า 6,000 ปี ตัวบทของฮวงจุ้ยได้ถูกปลูกฝังอยู่ในประเพณีของจีนอย่างแนบแน่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีการไหว้บรรพบุรุษ หรือ ไหว้เซ่งเม้ง โดยเน้นภาคปฏิบัติการให้การจัดภูมิทัศน์ของสุสาน ให้มีความสวยงาม ถูกต้องตามหลักฮวงจุ้ย สร้างอุดมคติ (Ideology) ที่ว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไป จะช่วยส่งเสริมให้ ลูกหลานประสบความสำเร็จในการทำงาน และมีครอบครัวที่มีความสุข ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย เป็นเรื่องเฉพาะไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าอยู่ในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน เพราะบางครอบครัวที่เป็นคน ไทยเชื้อสายจีนก็ได้สนใจเรื่องฮวงจุ้ย ดังนั้น คนจีนเมื่อเวลาไปไหนก็ไปพร้อมกับวัฒนธรรมที่คล้องกับประเพณีไปด้วย ฮวงจุ้ยก็เป็นส่วนหนึ่งของตรงนี้ เพราะคนจีนเมื่อไปที่ไหนก็บอกว่าต้องไหว้นะ การไหว้ก็คือฤดูกาล แต่เวลาไหว้ก็บอกว่าคนเกิดปีนั้นก็ต้องไหว้ทิศนั้น ทิศนี้ มันไปทั้งฟ้า ทั้งดิน ทั้งคนเลย กลายเป็นติดเอาทฤษฎีของฮวงจุ้ย เรื่องฟ้าดิน และคนไปด้วย คนจีนบอกมีกุศโลบายการสอนเกี่ยวกับการไหว้ ถ้าเธอไหว้ตามที่ยึดถือปฏิบัติมาจะเจริญรุ่งเรือง โดยต้องมี อีกเต็ก = มโนธรรม, ยี่เหิง = การปฏิบัติและ ชา-ฮวงจุ้ย แปลรวมความ ก็คือหนึ่งคนเราต้องมีคุณธรรม สอง ต้องมีบุญวาสนา และสาม ต้องมีฮวงจุ้ยที่ดี

สำหรับคนที่ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องประกอบด้วย 5 สิ่ง คือ อันดับหนึ่ง คือ คุณธรรมที่อยู่ในใจก็คือตัวคน อันที่สอง คือ จริยธรรม รูปแบบการกระทำ อันที่สาม คือ ฮวงจุ้ย อันที่สี่ คือ การศึกษาและ อันที่ห้า คือ บุญวาสนา การให้ความสำคัญกับการไหว้สารทจีน เซ่งเม้ง คือ การไหว้สุสานบรรพบุรุษ ซึ่งคำว่า “เซ่ง” หมายถึง บริสุทธิ สะอาด และ “เม้ง” หมายถึง ส่องแสงสว่าง การไหว้สุสานบรรพบุรุษ จึงหมายถึง ช่วงเวลาแห่งความสะอาด สดใส นารี้นรมย์ ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนในบ้านเราก็มักรับวัฒนธรรมนี้มาปฏิบัติตามฮวงจุ้ย สำหรับคนตาย ก็คือการจัดทำสุสานบรรพบุรุษ การไหว้ตามเทศกาล เป็นการอาศัยพลังงานจากสุสานบรรพบุรุษ นั้นมาสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับลูกหลานของผู้ที่เสียชีวิตต่อไป ดังนั้น การจัดฮวงจุ้ย โดยเลือกสถานที่และ จัดภูมิทัศน์ให้ถูกต้องสะอาด เรียบร้อยจะส่งผลดีต่อลูกหลานต่อไป ซึ่งแนวคิดการปฏิบัติและการสืบทอดจากบรรพบุรุษต่อกันมาทำให้ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยของคนไทยเชื้อสายจีนมีการแพร่หลายกันอย่างมา ผู้ประกอบกิจการที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่าปฏิบัติตามฮวงจุ้ย แล้วจะส่งเสริม

ทำให้การประกอบธุรกิจมีความเจริญรุ่งเรืองและยังทำให้ผู้อยู่อาศัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ทำกิจการต่างๆ ย่อมประสบความสำเร็จ โดยการแสวงหาผู้ที่ให้คำแนะนำ (ซินแส) ที่เก่งและมีประสบการณ์สูงมาเป็นที่ปรึกษา ในการดูที่อยู่อาศัยฮวงจุ้ยสุสานและดวงชะตาในการประกอบธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยเห็นว่าความรู้และอำนาจ (Power) ของฮวงจุ้ยที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้สร้างภาคปฏิบัติทาง วาทกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคม เป็นความรู้ใหม่ที่ได้เปลี่ยนโลกทัศน์ (World view) และอุดมคติ (Ideology) จากความเชื่อ ความคิดเดิมๆ ความรู้และอำนาจ (Power) ของฮวงจุ้ยได้สร้าง การกดทับและสร้าง การสยบยอมต่อทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง และโหราศาสตร์เดิมที่มีอยู่ในสังคม เพราะการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม คือ การเรียนรู้เป็นการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ (Acquired new knowledge) ไม่จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมออกมา ทันที การแสดงพฤติกรรมออกมาให้สังคมภายนอกได้เห็น แสดงถึงการยอมรับในความรู้ใหม่ๆ นั้น เพื่อให้ เข้าใจในเรื่องความรู้และอำนาจ (Power) ของฮวงจุ้ยที่มีผลต่อสังคม

8. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็น การศึกษาและวิเคราะห์ความคิดพื้นฐานตามแนวคิดของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางและปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ย ผู้วิจัย ได้แบ่งแนวทางในการศึกษาเป็นสองบท คือ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญา กระบวนทรรศน์ และแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเต๋าในศาสตร์ฮวงจุ้ย

เมื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสาระของมนุษย์ ก็เป็นอภิปรัชญาที่เป็นภาวะความเป็นจริงของ มนุษย์และเป็นคำตอบของเกณฑ์ความจริงในยุคนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตขับเคลื่อนไปด้วยพลังของการ สร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา โดยใช้วิจารณ์ญาณตามกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลางในการ แก้ปัญหาต่างๆ โดยมีขั้นตอนของการวิเคราะห์และการประเมินค่าเป็นส่วนสำคัญ เมื่อปฏิบัติได้อย่างมี ประสิทธิภาพแล้วย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบในการปฏิบัตินั้น ส่งเสริมการร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในลักษณะการทำให้ดีแก่กันและกัน และเปิดพื้นที่เพื่อนำไปสู่การแสวงหาความสุขแท้เชิงศาสนาอีกด้วย

เมื่อกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางได้ดำเนินไปย่อมทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและ ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลายเป็นวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ร่วมกันของผู้ถือกระบวนทรรศน์หลังนวยุค สายกลางและเป็นวัฒนธรรมร่วมของมนุษยชาติ เป็นวัฒนธรรมแกนหลักของสังคมในปัจจุบัน เป็นหลักยึด เหนี่ยวที่ไม่ใช่หลักยึดติด นั่นคือ ไม่ว่าจะทำอะไร หรือเกี่ยวข้องกับอะไรก็จะต้องเชื่อมโยงไปกับการพัฒนา คุณภาพชีวิต แต่ก็เปิดโอกาสให้มีความหลากหลาย แตกต่างกันไปตามพื้นที่ เชื้อชาติ ชนชาติได้ และเมื่อ เจตจำนงตัดสินใจของผู้ถือกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางใช้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเกณฑ์ สำคัญ ย่อมเกิดปรัชญาจริยะและมาตรการจริยะที่สอดคล้องกัน ผู้คนย่อมศรัทธาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เพราะได้ความสุขแท้จากการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนา คุณภาพชีวิตจึงมีคุณค่าเท่ากับเป้าหมายในระดับศาสนา และสามารถเรียกได้ว่าเป็นศาสนากระบวนทรรศน์ ปรัชญาหลังนวยุค แต่เป็นศาสนาที่ไม่เรียกร้องสมาชิก ไม่แก่งแย่งแข่งขันหรือเชื่อว่าตนเองถูกฝ่ายเดียว ฝ่ายอื่น ผิดทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นหลักศาสนาที่แสวงหาความร่วมมือและพร้อมที่จะช่วยเหลือศาสนา

อื่นในฐานะหลักการสำคัญในการดำรงตนตามหลักศาสนานั้นๆ อีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นความสุขแท้ตามสัจยชาตญาณปัญญาของมนุษย์ สัจยชาตญาณปัญญาของมนุษย์ที่กระทำอย่างเข้มข้นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นก็จะได้ความสุขแท้ตามความเป็นจริง และการกระทำที่ดีด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะนำไปสู่ความสุขแท้ตามความเป็นจริงทางศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยหลักปรัชญาเช่นนี้ทำให้คำตอบวิจัยนี้ สรุปได้อย่างมั่นใจว่า มนุษย์จะได้ความสุขแท้ตามความเป็นจริงจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักกระบวนการศรัทธาปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

บรรณานุกรม

- จำง แซ่ตั้ง.(2516). **คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง**. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- ทวิวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. (2526). **ศาสนาในประเทศจีน ธิเบต และญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญศักดิ์ แสงระวี (แปลและเรียบเรียง). (2538). **จวงจื๊อจอมปราชญ์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ก.ไก่ .
- ปกรณ์ ลิ้มปยุตรณ (แปลและเรียบเรียง). (2540). **คัมภีร์เต๋าของจวงจื๊อ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- _____. (2547). **คัมภีร์เต๋าของเหลาจื๊อ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- ปานทิพย์ ประเสริฐสุด. (2521). **ปรัชญาจีน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พจนา จันทรสันติ. (2525). **วิถีแห่งเต๋า**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (แก้ไขเพิ่มเติม)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ส. ศิวรักษ์. (2518). **ประวัติศาสตร์จีน**. กรุงเทพฯ: ศีกษิตสยาม.
- เสถียร โพธิ์นันทะ .(2512). **เมธีตะวันออก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- สุรติ ปรีชาธรรม (แปลและเรียบเรียง). (2556). **คัมภีร์จวงจื๊อ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเพ่นโฮ้ไซตี้ จำกัด.
- ศรุตานนท์ ไธสง. (2561). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์ทฤษฎีความรู้ในปรัชญาจวงจื๊อ**. สารนิพนธ์สาขาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Alan Watts. (1975). **Tao: The Watercourse Way**. New York; Pantheon Book.
- A.C. Gramham. (1989). **Chuang Tzu : The Inner Chapters**. London : Unwin Paperbacks.
- _____. (1989). **Disputers of the Tao**. La Sallell: Open Court.
- Allinson, Robert E. (1987). **Chuang-Tzu for spiritual transformation: An analysis of the inner chapters**.
- Ames, Roger T. (1998). **Wandering at Ease in the Zhuanzi**. Buffalo New York: SUNY Press.
- Brown, Simon. (1999). **Essential Feng Shui: Your Practical Guide to Health, Wealth and Happiness**. UK: Cassell Illustrated.
- Chang, Chung-yuan. (1963). **Creativity and Taoism**. New york : Harper & Row.

Ch'en Ku Ying. (1977). **Lao Tzu, Text, Notes and Comments**. San Francisco: Chinese Materials Center Inc.

Essen, H.V. (2000). **Fung Shui for the Southern hemisphere**. Australia, Axiom Publishing.

Fishbein, and Ajzen. (1975). **Belief Attitude Intention and Behavior: An Introduction to theory and Research**. Mass: Addison-Wesley.

Karl Jaspers.(1966). **The Great Philosophers**. London: Rupert Hart-Davis.

Kellner, Douglas. (1992). **Popular Culture and the Construction of Postmodern Identities**. In *Modernity and Identity*, 141-177. Edited by Scott Lash and Jonathan Friedman (eds), Oxford, UK: Blackwell.

Lip, Evelyn . (1997). **WHAT IS FENG SHUI**. New York: Vintage Books.

Welch Holmes.(1963). **Taoism: The Parting of the Way**. Boston: Beacon Press.

สัญลักษณ์อักขระยันต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค
The Symbolic Alphabet Yantra of Development Quality life
in the Postmodern

ประพจน์ ตรังจันทรทอง

Paphot Theejanthong

กันยาวิร์ สัทธาพงษ์

Kanyawee Sathapong

สวัสดิ์ อโนทัย

Sawat Nnothai

สาขาวิชาปรัชญาและพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Program in Philosophy and Buddhism,

Saint John's University

Email: raisangnita@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มีนาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสัญลักษณ์อักขระยันต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค พบว่า อักขระยันต์ก็เปรียบเสมือนวัตถุนิยม ซึ่งเกิดขึ้นแล้วในทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม เพราะเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย จับต้องสัมผัสได้ ไม่สลับซับซ้อน ซึ่งความจริงเปรียบเสมือนภาระของมนุษย์หลังนวยุค นัยยะแห่งอนิจจตา ไม่ได้กินความเพียงแค่ว่า สิ่งที่มีชีวิตเท่านั้น หากรวมถึงสรรพสิ่งบนบรรณพิภพ ต่างล้วนต้องตกอยู่ภายใต้กฎแห่งสามัญนี้ ด้วยเหตุนี้ ลวดลายของอักขระยันต์ก็เช่นกันที่เป็นกลไกสำคัญในการผลิตซ้ำ ภาพสะท้อนของสัญลักษณ์และรหัสที่กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสภาวะล้ำจริง (Hyper-reality) ที่อยู่ใน ชีวิตประจำวันของพวกเรา ซึ่งความจริงต่างๆ ได้ถูกลบเลือนจนไม่เหลือร่องรอย กลายเป็นสภาวะที่จริงยิ่งกว่าจริง สภาวะที่ความจริงตกอยู่ภายใต้ภาวะบงการของภาพตัวแทน ซึ่งฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) กล่าวว่า ถ้าการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ (consumption of sign) คือกิจกรรมอย่างหนึ่งในการเอาประโยชน์จากระบบสัญลักษณ์ มีความหมายว่าอย่างไร สัญลักษณ์ (sign) เป็นตัวแทนของสิ่งอื่น แสดงค่าของสิ่งอื่น ปฏิบัติหน้าที่แทนสิ่งอื่นซึ่งขาดหายไปและมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ก็เชื่อว่า เป็นเพียงรูปแบบของวาทกรรมที่มนุษย์ใช้เพื่อควบคุมผู้อื่นและตนเอง เป็นเหมือนปฏิบัติการที่ชี้้นำการ ตัดสินใจและการกระทำของเราว่า ถูกหรือผิด จริงหรือปลอมและควรทำหรือไม่ควรทำ ด้วยเหตุนี้เอง เอกลักษณ์และความหมายของสิ่งต่างๆ จึงสามารถสั่นไหวและเปลี่ยนแปลงได้

ตามวาทกรรมที่สร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมา ไม่แน่นอน ไม่ตายตัว และไม่หยุดนิ่ง เรื่องของวาทกรรม และอำนาจ จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

คำสำคัญ: สัญลักษณ์, อักษรยันต์, การพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค

Abstract

This article is intended to study the talisman symbols in the post-modern quality of life development, it was found that the talisman characters were like materialism. Which has happened in every age and every society because it is easy to understand touchable uncomplicated which the truth is like the burden of human beings post-modern the implications of vanity are not merely only living thing if including all things on the world All of them are subject to this law of commonality. Therefore, the pattern of the talisman too is an important mechanism of reproduction. Reflection of the signal and the code that has become an essential component of the state of the art. (Hyper-reality) in our daily life. Which the truths have been erased until no traces are left became a more real state of affairs. A state in which reality falls under the dictatorship of a representative image Jean Baudrillard said that if consumption of sign is an activity in the exploitation of the signal system, what does it mean? A sign represents something else. Show the value of something else perform duties in place of other things that are missing and Michel Foucault believes it is simply a form of discourse that humans use to control others and themselves. It's like an action that guides Decide our decisions and actions as right or wrong, true or false, and should or shouldn't. For this reason the identity and meaning of things can therefore flow and change according to the discourse that creates them. Subject of discourse and power is a matter that is not can be separated.

Keywords: The Symbolic, Alphabet Yantra, Development Quality life in the Postmodern

1. บทนำ

ศาสนาที่เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ว่าทุกคนสามารถพัฒนาจิตใจ ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ด้วยความเพียรของตน มีตนเท่านั้นเป็นที่พึ่งของตน บุคคลอื่นใครจะเป็นที่พึ่งได้ เพราะบุคคลที่ฝึกตนมาดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งอันได้โดยยาก กล่าวคือการกระทำของตัวเองเท่านั้นที่ทำให้ชีวิตดีขึ้นหรือเลวลงได้ ไม่ใช่ผู้อื่นเป็นผู้กระทำ และไม่ต้องอ่อนน้อมขอจากพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอกตัว คือให้พึ่งตนเอง เพื่อพาตัวเองให้ออกจากกองทุกข์ โดยสอนให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงในโลกด้วยวิธีการสร้าง“ปัญญา” สามารถอยู่ร่วมกับความทุกข์อย่างรู้เท่าทันตามความเป็นจริง เป้าหมายสูงสุดของศาสนา คือ การดับกิเลสและการหลุดพ้น

จากกองทุกข์ทั้งปวง (นิพพาน) เช่นเดียวกับที่พระองค์ทรงหลุดพ้นได้ด้วยกำลังสติปัญญาและความเพียร ในฐานที่พระองค์ทรงเป็นมนุษย์คนหนึ่งมิใช่เทพเจ้าหรือพระเจ้าที่ไหน

ความเชื่อ (สัทธา) ในศาสนานั้น ถือว่าเป็นรากฐานหรือจุดเริ่มต้นของความเจริญ แต่ความเชื่อก็มีข้อจำกัดในตัวเอง ลำพังเพียงแต่เชื่ออย่างเดียวหรือเชื่ออย่างปักใจ ยึดถือไว้ไม่มีการพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยปัญญาอย่างรอบคอบ ก็ย่อมจะมุ่งดังไปตามสิ่งที่เชื่อนั้นๆ โดยปราศจากเหตุผลอย่างเพียงพอ ยกตัวอย่างเรื่องความเชื่อ อาทิเช่น ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวไทยในปัจจุบันความเชื่อตามหลักของพระพุทธศาสนา ประวัติและวิวัฒนาการโหราศาสตร์ไทย จากคัมภีร์พุทธศาสนา และที่สัมพันธ์กับดวงดาว ปรัชญา จิตวิทยา ตลอดจนประโยชน์ของโหราศาสตร์ในปัจจุบันพบว่า ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรมไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่ยืนยันว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ตามที่พระพุทธศาสนาสอนไว้ แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และใช้โหราศาสตร์เป็นส่วนประกอบ ในการพิจารณาตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง และความเชื่อเรื่องพระบรมสารีริกธาตุในสังคมไทย” พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยมีความเชื่อเรื่องพระบรมสารีริกธาตุอย่างสูงยิ่ง นอกจากนั้นยังเชื่อมั่นในอานุภาพของพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานอยู่ในพระสุถูปเจดีย์ และพบว่าความเชื่อเรื่องพระบรมสารีริกธาตุของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากความเชื่อเดิมที่สืบทอดกันมาและส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระบรมสารีริกธาตุเคยเห็นแต่ไม่รู้จักบทสวดอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและมีความเชื่อว่าพระบรมสารีริกธาตุเป็นวัตถุพิเศษสามารถแสดงปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้

ความเชื่อโดยทั่วไปนั้น หมายถึง สิ่งที่เชื่อ หรือความเลื่อมใส ที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและมักใช้กับความเชื่อในเรื่องความสามารถของบุคคลที่สำคัญของสังคม เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้คนส่วนมากพากันนิยมชมชอบ เช่น สิ่งลี้ลับ เรื่องเหนือธรรมชาติ ฯลฯ หรือใช้ในกรณีที่มีความพึงพอใจ ประทับใจ และมั่นใจในความเชื่อลัทธิหรือศาสนาต่างๆ ศรัทธาถือได้ว่าเป็นความเชื่อเฉพาะของบุคคล จึงทำให้บุคคลมีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป เป็นการใช้ศรัทธาที่ไม่ได้เกิดจากความรู้ตามความเป็นจริง เมื่อเป็นความเชื่อ มักจะพึ่งพาอาศัยสิ่งที่อยู่ภายนอกกาย คือ อาศัยอำนาจดลบันดาลและการช่วยเหลือ เชื่อว่าจะสามารถช่วยให้ทุกอย่างสำเร็จได้โดยไม่ต้องทำอะไรเอง และมีความไม่เชื่อมั่นในความสามารถว่าตนจะทำได้ จึงทำให้เกิดขวัญกำลังใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่ศรัทธาว่าจะทำให้ได้ทุกอย่างตามความต้องการ จึงทำให้ไม่ต้องดิ้นรนขวนขวายเพื่อจะให้เข้าถึงความจริงสูงสุด อย่างไรก็ตามหากศรัทธาที่เกิดขึ้นนั้นไม่ประกอบด้วยเหตุผลและปัญญามักจะเป็นไปตามอารมณ์ ย่อมขาดความมั่นคง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายตลอดเวลา กล่าวคือเกิดขึ้นและดับหายไปได้ง่ายและอย่างรวดเร็ว ศรัทธาลักษณะนี้มักเป็นศรัทธาแบบมกมายที่มีความเป็นจริงน้อยมากหรือไม่มีเลย จึงกล่าวได้ว่าหลักศรัทธานี้เป็นพื้นฐานนำไปสู่ความเชื่อในเรื่องต่างๆ ที่บุคคลต้องการอยากให้เป็นไปตามความเชื่อที่ตนอยากให้เป็นเท่านั้น และมักจะหยุดอยู่เพียงแค่ศรัทธาเท่านั้น ศรัทธาในลักษณะนี้ เป็นศรัทธาแบบมกมายไม่พัฒนาให้เข้าถึงความจริงแท้ เป็นศรัทธาที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายของความเป็นจริงสูงสุดและไม่ใช้ความเชื่อในคัมภีร์ของศาสนาต่างๆ

เมื่อระบบยัณฑ์ต่างๆ ได้วิวัฒนาการไปเรื่อยๆ ทั้งรูปแบบและแนวคิดทางปรัชญาตะวันออก กล่าวคือในช่วงเวลาที่ยันต์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมไม่ต่ำกว่า 500 ปีที่แล้ว รูปแบบโครงสร้างของยันต์ได้มี

วิวัฒนาการมาโดยตลอดจากคนหนึ่งพอมาสู่คนอื่นหนึ่งก็มี การพัฒนารูปแบบออกไปเบื้องต้นรูปแบบของยันต์ยังไม่ซับซ้อนมากส่วนใหญ่จะเขียนอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสตั้งนั้นเมื่อผ่านกาลเวลาที่ยาวนานหลายร้อยปีแนวคิดต่างๆ จึงมีการผสมผสานกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปนั้น ซึ่งหมายถึงคุณค่าทางวัตถุเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าอักขระยันต์เกิดขึ้นจากการเขียนของมนุษย์ โดยเป็นการสื่อความหมายตามอักขระยันต์แต่ละตัว หากย้อนมองในทฤษฎีอรรถปริวรรตก็สามารถตีความได้ 2 ความหมาย กล่าวคือประการแรกอักขระยันต์ในมุมมองศาสนา คือ สัญลักษณ์ที่มีคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งอาจจะกล่าวถึงพุทธคุณสังฆคุณในเรื่องอิทธิฤทธิ์ที่เหนือประสาทสัมผัสของมนุษย์ และประการที่สอง อักขระยันต์ในมุมมองญาณวิทยา คือ หลักธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงได้ตรัสไว้หลังปรินิพพาน ในความหมายนี้จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์มากกว่าเรื่องอิทธิฤทธิ์แสดงปาฏิหาริย์ที่มนุษย์ไม่สามารถรับรู้ได้

ความเชื่อ ความรู้ ความจริงเป็นปรากฏการณ์ในโลกธรรมชาติก่อนจะมีภาษา ก็มีสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว ในขณะที่ความเชื่อและความรู้ในสภาพที่ภาษาไม่มีนี้ยากแก่การถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น ซึ่งถ่ายทอดได้เหมือนกันแต่ลำบากกว่าการไม่มีภาษา เพราะผู้ที่ไม่มีสติปัญญา เช่น อ่านหนังสือไม่ออก ไม่มีการคิดและวิเคราะห์และไม่มีประสบการณ์แบบเดียวกันก็อาจจะไม่ได้รับความรู้เลย ดังนั้น ความรู้ก็คือความเชื่อที่ได้รับการตรวจสอบว่าใช่เป็นเช่นที่เชื่อจริง ในวงการปรัชญาตะวันตก มักพูดถึง “knowledge is justified belief” ซึ่งใจความก็ตรงกันเมื่อใดที่ความเชื่อได้รับการตรวจสอบแล้ว ไม่ว่าจะผลจะออกมาอย่างไรก็เป็นความรู้ ส่วนความจริงนั้นต่างจากความรู้ตรงที่ความรู้ คือ ความเชื่อที่ได้รับการตรวจสอบ ส่วนความจริงนี้บางอย่างเป็นคุณสมบัติของข้อความเหมือนความรู้ แต่บางอย่างไม่เกี่ยวกับภาษา สรุปคือความรู้เป็นคุณสมบัติของข้อความ ส่วนความจริงเป็นได้ทั้งคุณสมบัติของข้อความและสิ่งของหรือปรากฏการณ์อันที่จริง ความรู้ก็เป็นคุณสมบัตินอกภาษาได้ แต่แนวคิดทางพุทธปรัชญา พบว่าความเชื่อ ความรู้ ความจริง ในภาพรวมของศาสนาอินเดียและพระพุทธศาสนา มิได้ใช้ภาษาเป็นตัวชี้ว่านี่คือความรู้ ความเชื่อ ความจริง แต่มาจากประสบการณ์ทางใจของพระพุทธองค์อันนี้คือการตรัสรู้ของพระองค์ ซึ่งเป็นผลมาจากการทำอะไรบางอย่างที่เรียกรวมๆ ว่าประพฤติกุศลจึงมีสภาพเป็น “สิ่งที่บุคคลพึงรู้ได้เฉพาะตน” (ปัจจุตต เวทิตัพโพ)

ความเป็นจริง (reality) คือ สิ่งที่เป็นความจริงแท้เป็นภาวะ (being) ที่มีอยู่จริง ภาวะที่เป็นอย่างนั้นแน่แท้ที่ไม่กลับกลายเป็นอย่างอื่น หรือสิ่งเป็นจริง สิ่งที่มีอยู่จริง (existence) เป็นอยู่จริง ซึ่งอาจรู้ได้หรือไม่อาจรู้ได้ทางประสาทสัมผัส ความเป็นจริงเป็นเรื่องของอภิปรัชญา ซึ่งต่างจากความจริง (truth) ซึ่งเป็นเรื่องของญาณวิทยา (Epistemology) การจะเข้าถึงความเป็นจริงได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการค้นหาความจริง แต่ความจริงที่ได้รับนั้นจะตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ก็ยังเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่อย่างกว้างขวางในสาขาวิชาปรัชญา บางคนมีทรรศนะว่า สิ่งที่เราเรียกว่าความจริงได้นั้นจะต้องตรงกับความเป็นจริง เช่น โสเครตีส เป็นต้น บางคนมีทรรศนะว่า มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงความเป็นจริงได้เพราะสมองของมนุษย์มีข้อจำกัดในการรับรู้ เช่น อิมมานูเอล คานท์ เป็นต้น ปัญหาเรื่องความเป็นจริงคืออะไรนั้น เป็นปัญหาที่มนุษย์ถกเถียงกันมาทุกยุคทุกสมัย บางทรรศนะมองว่าความเป็นจริงมีเพียงหนึ่งเดียว ทรรศนะนี้ถูกเรียกว่า เอกนิยม ได้แก่ แนวคิดแบบสสารนิยมหรือจิตนิยม บางทรรศนะมองว่าความเป็นจริงมีสองส่วน ได้แก่ ทวินิยม บางทรรศนะมองว่าความเป็นจริงมีมากกว่าสองหรือมีอยู่หลากหลาย ได้แก่ พหุนิยม ความพยายามที่จะหาคำตอบในเรื่องนี้ ก่อให้เกิดระบบปรัชญา

และศาสนา ตลอดจนพัฒนามาเป็นวิทยาศาสตร์ดังที่ทราบกันอยู่ในปัจจุบัน การถกเถียงในเรื่องนี้เป็นไปอย่างรุนแรงและกว้างขวางมาก จนเกิดนิทานตบอดคล้ายข้าง ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อุทานแห่งพระสุตตันตปิฎกและกลายเป็นสำนวนไทยที่รู้จักกันดี ซึ่งมีความหมายว่า แต่ละคนไม่รู้จักความจริง ถึงอย่างนั้นต่างก็ยืนยันว่าสิ่งที่ตนรู้นั้นเป็นความจริงที่ตรงกับความเป็นจริงและถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียว

ด้วยเหตุผลที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ เพื่อต้องการศึกษาวิเคราะห์สัญญาะ (อักขระยันต์) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค โดยการตีความนัยยะสำคัญของอักขระยันต์ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและปรัชญาหลังนวยุค ในการให้เหตุผลทางด้านความคิดที่มีต่ออักขระยันต์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอในบทต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอักขระยันต์กับความเชื่อในศาสนา
2. เพื่อศึกษาอักขระยันต์กับความจริงในปรัชญาหลังนวยุค
3. เพื่อวิเคราะห์สัญญาะอักขระยันต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์สัญญาะ(อักขระยันต์)ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุคนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ คือ

1. เอกสารที่ใช้ในการวิจัยเอกสารที่ผู้วิจัยจะนำมาประกอบการศึกษาในงานวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องของอักขระยันต์ต่างๆ อาทิเช่น คัมภีร์ปฐมมัง บทสวดมนต์พุทธอัฐชยมงคลคาถา และสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย

2. เอกสารงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาหลังนวยุค อาทิเช่น แนวคิดเรื่องสัญญาะของฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard)และการสร้างตัวตนของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

ทั้งนี้เพื่อนำมาวิเคราะห์และการตีความของสัญญาะ (อักขระยันต์) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุคต่อไป

4. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระยาอนุนามราชธน (2505-2506: 30) ได้กล่าวถึงอักขระในยันต์ไทยไว้ว่า อักขระ หรือข้อความ (คาถา) ที่ผูกขึ้น ซึ่งเชื่อกันว่า มีอำนาจลึกลับ และเมื่อนำไปใช้ตามลัทธิที่กำหนดไว้ เช่น บริกรรม เสก เป่า รวมถึงปลุกเสกยันต์ เป็นต้น จะเกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ที่อำนาจประโยชน์ให้มนุษย์ในหลายด้าน เช่น ป้องกันภัย เป็นต้น

เทพย์ สาริกบุตร (2538: 3) ได้กล่าวถึงอักขระที่ใช้ลงในยันต์ไทยภาคกลางส่วนใหญ่นิยมเขียนด้วยอักษรขอมบรรจง เพราะถือว่าเป็นภาษาที่ใช้ในเรื่องศาสนาแต่เดิม (พราหมณ์-พุทธ) และเป็นภาษาที่ขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ไม่นิยมลงเป็นภาษาไทยเพราะเชื่อว่าจะทำให้ยันต์ไม่ขลังและถอดมาจากคาถาที่สำคัญ เช่น พุท ธ ส ม หั วใจพระไตรสรณคมน์ เพื่อสะดวกแก่การนำมาใช้ภาวนาให้จิตเป็นสมาธิและใช้ปลุกเสกเครื่องรางของขลังทั้งปวง (2538: 8-15)

เทพ สุนทรสารทูล (2548: 8) ได้กล่าวถึงบทสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเป็นที่มาของคาถาอาคม เช่น เวทคือนำพระอภิธรรมมาสวด เช่น กุสลา ธมมา มนต์คือนำพระสูตรต่างๆ มาสวดเช่น รัตนสูตร เมตตสูตร คาถา คือ คำย่อที่ย่อมาจากพระสูตร เช่น สนติ ปกขา อปตตนา สนติ ปาทาอวณฺจา ที่นำมาใช้เป็นคาถา ป้องกันไฟ อาคม คือ บทที่แต่งขึ้นใหม่โดยนำพระพุทธานุมาตั้งสัตยาธิษฐาน เช่น พุทธชัยมงคลคาถาที่สื่อถึง บารมีของพระพุทธเจ้าที่ทรงเอาชนะมารทั้ง 8 ครั้ง โดยสรุปพุทธมนต์เป็นกุศโลบายที่ชักนำจิตใจให้คนได้ศึกษา หลักธรรมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2548: 4-6) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักในการสวดพระปริตรว่า เพื่อป้องกันภัยพิบัติ เพื่อให้เกิดความสำเร็จ และเพื่อขจัดทุกข์ ภัย และโรคต่างๆ โดยพระสงฆ์ไทยจะเลือก พระพุทธานุมาจากพระไตรปิฎกที่มีเนื้อหาสวดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เกิดความสวัสดิแก่ผู้ ฟังหรือ ผู้เข้าร่วมพิธี ซึ่งต่างจากการร่ายมนต์ในศาสนาพราหมณ์ที่นำบทสวดในคัมภีร์พระเวทที่ผสมผสานกับลัทธิไสยศาสตร์ (อาถรรพเวท) มุ่งไปที่ความขลังความศักดิ์สิทธิ์จากบทสวดแต่ละบท บางครั้งก็มีการนำไปใช้ในทางร้าย เช่น สาปแช่ง เป็นต้น ต่างจากพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ผู้ฟังเข้าถึงธรรมเป็นสำคัญ

พระมหาปรม โสภาโส (ทองคำ) (2541: 207) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบันได้พบประเด็นสำคัญ คือ คนส่วนหนึ่งเมื่อประสบกับปัญหาชีวิตได้หันไปพึ่งไสยศาสตร์เพื่อให้อยู่ แก้ปัญหาที่พวกเขากำลังประสบอยู่ และอีกมิติหนึ่งคือ คนเหล่านั้นต้องการลบล้างความผิดบางอย่างที่ตนได้ กระทำโดยที่พวกเขาไม่ยอมรับผิดชอบ

พระมหามานตรี วรุตโธ (ป้อมสุข) (2542: 119) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของวัตถุมงคลที่มีต่อสังคมไทย ในปัจจุบันได้พบว่า คนไทยมีความเชื่อในวัตถุมงคลค่อนข้างสูง และเชื่อมั่นในอำนาจของวัตถุมงคลที่ได้รับการปลุกเสกหรือผ่านพิธีการปลุกเสกมาแล้ว

พระมหาประเสริฐ ชุตินฺธโร (สุนทรวัฒน์) (2542) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ จากทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้พบว่า พระธรรมปิฎกได้แสดงถึงความแตกต่างระหว่างไสยศาสตร์ กับพุทธศาสตร์ไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงโทษของไสยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ไว้หลายประการ แต่ถึงกระนั้นพระธรรมปิฎกก็ได้ปฏิเสธเรื่องไสยศาสตร์ที่พระสงฆ์ไทยนำมาผสมผสานกับพุทธศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะของท่านตอนหนึ่งที่ว่าให้ใช้ไสยศาสตร์ในฐานะเป็นเครื่องมือดึงศรัทธาของ ประชาชนเข้าสู่พุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาเขาให้สูงขึ้นไปตามหลักคำสอนเรื่องกรรม

นัฏฐวัฒน์ ผาธา (2549: (9)) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทสวดมนต์พุทธอัญชลีมงคลคาถา (คาถาพาหุง) ได้พบ อิทธิพลของบทสวดมนต์นี้ต่อสังคมไทยในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านอิทธิฤทธิ์ที่ชาวไทยบางส่วนเชื่อว่าบทสวด มนต์นี้สามารถบรรเทาหรือแก้ปัญหาชีวิตได้ และการสวดมนต์ยังช่วยรักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

พระวิรัตน์ วนทโก (ศรีคำมนตรี) (2550) ได้กล่าวถึงลายสักบนร่างกายของมนุษย์ว่ามีผลทำให้ผู้สักมี ความมั่นใจ รู้สึกปลอดภัยว่า มียันต์คอยคุ้มครอง บันดาลในสิ่งที่พึงประสงค์นอกจากนี้ ยังพบรูปแบบที่คนไทย นิยมสัก คือ อักษร คาถา รูปเทพเจ้าหรือสัญลักษณ์ทางศาสนาและลายสักยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่าง ตามความเชื่อเรื่องคาถา เพราะอาจารย์ผู้สักจะต้องใช้คาถาหรือหัวใจบริกรรมเพื่อให้ฤทธิ์ อำนาจแทรกซึมเข้าไป ในน้ำมันและลงในผิวหนังของผู้รับการสัก

รอบทิศ ไวยสุศรี (2551: ก-ข) ได้ศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ได้พบประเด็นที่น่าสนใจคือการสร้างและการใช้พระเครื่องจะไปสัมพันธ์กับบุญกิริยาวัตถุ คือทำให้มีการบริจาคทาน (ทาน) การรักษาศีล (ศีล) และการสวดมนต์ ฟังธรรม (ภาวนา) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่สร้างพระเครื่องจะต้องปฏิบัติตามไตรสิกขา โดยเฉพาะอธิจิตตสิกขา ซึ่งผู้วิจัยหมายถึง ฌาน ที่ถือว่าเป็นคุณวิเศษที่สามารถทำให้เกิดฤทธิ์อำนาจทางใจอันจะส่งผลให้พระเครื่องมีความศักดิ์สิทธิ์ตามไปด้วยโดยผู้วิจัยได้สรุปว่า พระเครื่องไม่ใช่เรื่องงมงายในอิทธิปาฏิหาริย์อย่างที่คนทั่วไปเข้าใจ แต่เป็นกุศโลบายดึงคนเข้าวัดและโน้มน้าวผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องให้เข้าหาธรรม

ธีรโชติ เกิดแก้ว (2552) ได้ศึกษาสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยพบยันต์ไทยส่วนใหญ่เป็นองค์รวมของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาทั้งรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักษรตัวเลข คาถา รวมถึงชื่อยันต์ที่สื่อถึงพระพุทธเจ้า หลักธรรมคำสอน พุทธสาวก คัมภีร์ ศาสนพิธีปูชนียวัตถุ ศิลปะ เทพ ยักษ์ มนุษย์ สัตว์ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อันเป็นภูมิปัญญาที่โบราณจารย์นำมาใช้เป็นสื่อการสอนธรรม และเรียนรู้พระพุทธศาสนา และใช้เป็นอุบายฝึกจิตให้เกิดสมาธิ และควบคุมความประพฤติของผู้สร้างและผู้ศรัทธาในยันต์ให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณความดีตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา

วานิช บัวแย้ง (2556: 49) ได้กล่าวถึงยันต์รูปภาพที่มาจากตัวละครในวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ว่าเป็นพัฒนานาการหนึ่งของระบบยันต์ในประเทศไทย เพราะรามเกียรติ์เป็นวรรณกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์และมีความสำคัญต่อแนวคิดและความเชื่อในสังคมไทย การเลือกรูปตัวละครในวรรณกรรมรามเกียรติ์มาใช้ในยันต์จะเลือกตามความเหมาะสม เช่น บทบาทและความสามารถ ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น ขาดิกำเนิด ความเชื่อว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และตำนานปรัมปราเรื่องราวผจญภัยในอินเดีย

จากทบทวนเอกสารวรรณกรรมที่กล่าวถึงหัวใจได้ข้อสรุปว่า หัวใจ คือ อักษรที่ย่อมาจากคาถาภาษาบาลีในพระพุทธศาสนาหรือเวทมนต์คาถาอื่นๆ ที่มีเนื้อความยาวๆ เพื่อนำมาใช้ท่องจำและบริกรรม ภาวนาให้จิตเป็นสมาธิ โดยนิยมใช้อักษรขอม ภาษาบาลีที่เชื่อว่าเป็นอักษรที่ขลังศักดิ์สิทธิ์ ส่วนงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และวัตถุมงคลในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ เป็นสื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และชักนำคนให้เข้าถึงพุทธธรรม ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยต่อยอด ก็คือการศึกษา รูปแบบและวิธีการย่ออักษรที่เรียกว่าหัวใจ ความหมายของหัวใจและอักษรย่อ แหล่งที่มาของอักษรย่อสาระสำคัญของอักษรย่อในฐานะเป็นสื่อการสอนพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับสาระสำคัญตามแหล่งที่มาของอักษรย่อในแต่ละหัวใจหรือไม่ เพื่อรักษา สืบต่อ ภูมิปัญญาอันเป็นมรดกทางศาสนาของโบราณจารย์และจรรโลงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาที่เป็นสัจธรรมต่อไป

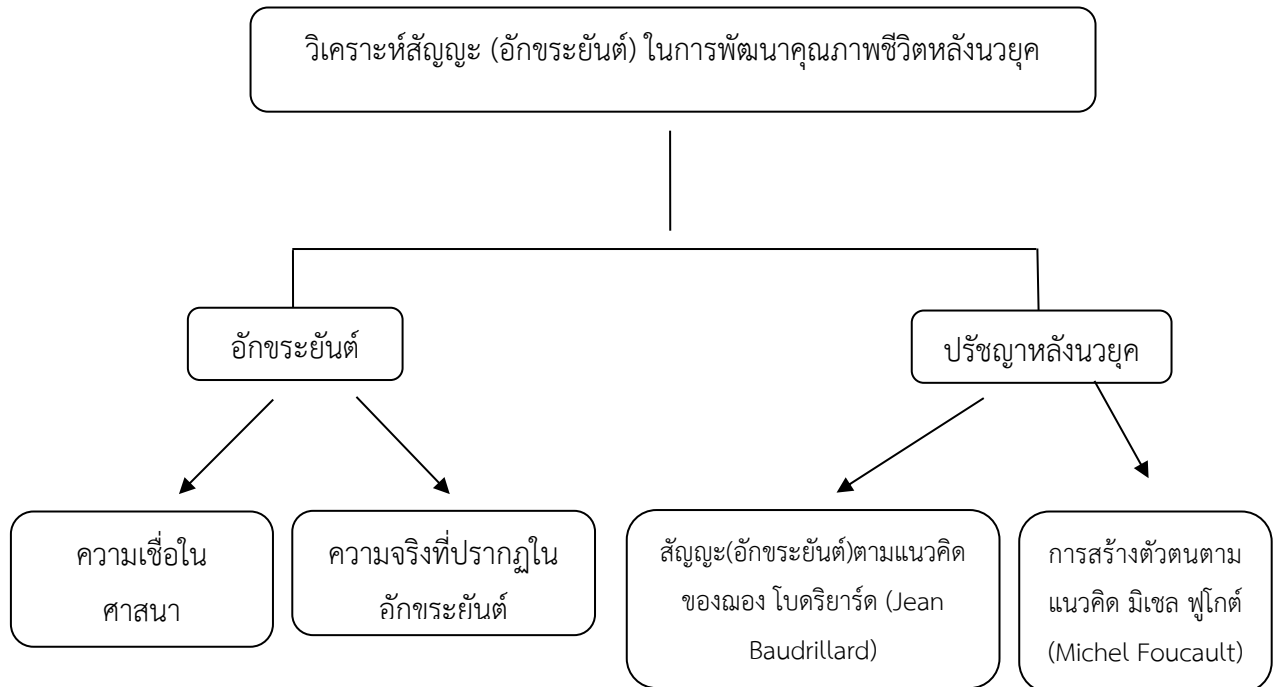
5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาอักขระยันต์และสัญลักษณ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีปรัชญาหลังนวยุค ได้แก่ ฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) และ มิเชล ฟูกูต์ (Michel Foucault)
3. นำแนวคิดมอง โบดริ

ยาร์ด (Jean Baudrillard) และ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) มาตีความในประเด็นอักษระยันต์และสัญญา
4. วิเคราะห์ ตีความ ในรูปแบบการพรรณนา 5. สรุปผลงานวิจัย 6. นำเสนองานวิจัย

6. กรอบแนวคิดงานวิจัย

7. ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “สัญญาอักษระยันต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนรก” สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 อักษระยันต์กับความเชื่อในศาสนา พบว่า อักษระยันต์ก็เปรียบเสมือนวัตถุนิยม ซึ่งเกิดขึ้นแล้วในทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม เพราะเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่าย จับต้องสัมผัสได้ ไม่สลับซับซ้อนเหมือนกับแนวคิดในลัทธิอื่นเกิดในประเทศอินเดียจึงมีจุดหมายเพื่อคัดค้านคำสอนของพราหมณ์ซึ่งมีอำนาจมากเป็นวาระชั้นสูงและเกิดมาจากพระโอษฐ์ของพระพรหม จึงผูกขาดพิธีกรรมว่าพวกที่ทำได้ก็มีเฉพาะพวกพราหมณ์เท่านั้นพวกพราหมณ์จึงเป็นบุคคลพิเศษที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า ใครจะติดต่อกับเทพเจ้าหรือทำบุญกุศลอุทิศไปให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว จะต้องให้พวกพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมให้ผลนั้นจึงจะสำเร็จ ดังนั้นยังนานวันพวกพราหมณ์ก็ยังมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นทุกที จนยกตัวเองสูงกว่าเทวดา ดังคำสอนว่า สากลจักรวาล ย่อมอยู่ในอำนาจของเทวดา แต่เทวดายังอยู่ในอำนาจมนต์ ส่วนมนต์นั้นย่อมอยู่ในอำนาจของพราหมณ์ เพราะฉะนั้นเทวดาจึงเป็นเทวดาของเรา แนวคิดปรัชญาจรรวากถูกลัทธิความเชื่ออื่นในสมัยนั้นต่อต้านและกล่าวถึงไปในทางที่ไม่ดีมากกว่าลัทธิปรัชญาอื่น เพราะเป็นลัทธิที่มีลักษณะทำลายล้างระบบคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรมและความเชื่อในเรื่องความดีงามในสังคมไทยต่อไป ซึ่งความแตกต่างกันกล่าวคือ พระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะเป็นอเทวนิยม มิได้ให้ความสำคัญกับเทพพรหมหรือพระเจ้าใดๆ พุทธศาสนา มิได้ปฏิเสธความมีอยู่ของเทพพรหมทั้งหลาย แต่เทพเจ้าเหล่านั้นมิได้มีอยู่ในฐานะที่เที่ยงแท้ เป็นเพียงการถือ

กำเนิดในภพภูมิที่แตกต่าง ด้วยอำนาจแห่งกรรมที่กระทำไว้เท่านั้น และยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร อันเป็นทุกข์นี้ นอกจากนี้เทพต่างๆ ในพุทธศาสนายังมิได้มีลักษณะเป็นผู้สร้าง หรือผู้ที่ควบคุมดูแลสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามหลักอิทัปปัจจยตา กล่าวคือเป็นไปตามเหตุปัจจัย โดยหลักกรรมภูมิ ธรรมนิยาม มิได้มีสิ่งใดอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์เหล่านี้หรือมีธรรมชาติใดคอยดูแลสิ่งทั้งหลายให้เป็นไปตามกฎในขณะที่อื่นคูมีลักษณะเป็นเทวนิยม มีการเชนสรวงบูชาเทพเจ้าต่างๆ ถึงแม้ว่าใน ภายหลังจะมีการอธิบายให้ความจริงสูงสุดมีความเป็นหนึ่งเดียวก็ตามเป็นที่น่าสนใจกว่าระบบเลขยันต์ของไทยโบราณรับอิทธิพลเรื่องพระเจ้าทั้งสามของพราหมณ์-ฮินดู ส่วนคำสอนต่างๆ ที่มีลักษณะทางปรัชญานั้น ไม่ปรากฏในระบบเลขยันต์ แม้แต่เรื่องพรหมันซึ่งถือเป็นหัวใจของปรัชญาอุปนิษัทก็ไม่เคยมีอยู่ในยันต์ใดเลย

ประเด็นที่ 2 อักขระยันต์กับความจริงในปรัชญาหลังนวยุค พบว่า ความจริงเปรียบเสมือนภาระของมนุษย์หลังนวยุค นัยยะแห่งอนิจจตาไม่ได้กินความเพียงแค่ว่า สิ่งที่มีชีวิตเท่านั้น หากรวมถึงสรรพสิ่งบนบรรณพิภพ ต่างล้วนต้องตกอยู่ภายใต้กฎแห่งสามัญนี้ สังคมมนุษย์ ดูประหนึ่งว่า ไร้สิ้นซึ่งชีวิตและลมหายใจ แต่การที่มนุษย์ ที่มีชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน ประเด็นต่างๆ แห่งชีวิต และสังคมก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เสมือนเป็นวัฏจักร อันไม่เคยสิ้นสุด ด้วยเหตุนี้ มนุษย์และสังคมก็ไม่ได้ แตกต่างกันเลยในอันที่ต้องแปรเปลี่ยนไปตามกฎ และจำต้องมีความเอื้ออาศัยแบบแอบอิงพึ่งพิงพากันอย่าง แยกออกจากกันไม่ได้ พร้อมหลอมรวมเป็นกันและกัน อย่างไม่มีวันสะบั้นขาด มิแต่จะแนบแน่นและพันธุผูก ส่งผลกระทบถึงกันและกันตลอดเวลา ระดับสติปัญญาแบบมนุษย์ที่ไม่ใช่สติปัญญาแบบวัตถุ พืช และสัตว์ บ่งบอกว่ามนุษย์เป็นผู้มีระดับสติปัญญาเป็นเลิศ เป็นได้ทั้งผู้สร้าง ผู้คงไว้และผู้ทำลาย การกระทำของมนุษย์ย่อมมีผลกระทบต่อสังคมเสมอและเมื่อสังคมแปรเปลี่ยนด้วยน้ำมือมนุษย์ นั้นก็ย่อมส่งผลถึงตัวมนุษย์ทุกผู้ทุกนามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน สังคมที่ได้พัฒนาทั้งทางด้านความคิดและรูปวัตถุล้วนเป็นผลมาจากการได้ลองผิดและลองถูก ประหนึ่งเป็นการสั่งสมภูมิปัญญาให้มนุษย์ผู้มีเสรีภาพ (Freedom) อันเต็มเปี่ยมซึ่งเกิดจากอัตถิภาวะ (Existence) ของตนที่ได้มีขึ้น และได้มีโอกาสเลือกกระทำ แต่ทั้งนี้ต้องอย่าลืมหาภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบ (Responsibility) ต่อสิ่งที่ตัวเองได้กระทำลงไป และถ้าหากมนุษย์ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) อันหมายถึงสัตว์ผู้ประเสริฐแล้วย่อมต้องรู้ว่าแนวทางแห่งการดำรงอยู่ต่อไปมีสอง ประเด็นคำถามให้มิวิจารณ์ญาณ ประเด็นแรกจะดำรงชีวิตอยู่กับสังคมที่แปรเปลี่ยนนี้อย่างไร และประเด็นต่อมา จะขับเคลื่อนสังคมอันเป็นที่รักนี้ต่อไปอย่างไร ด้วยระดับสติปัญญาอันเปี่ยมล้นด้วยศักดิ์ศรีเช่นนี้ มนุษย์ต้องไม่ลืมนึกว่า บาทฐานแห่งความเป็นจริงที่ต้องเคารพ คือ มนุษย์จำต้องโอบกอดมนุษย์ทุกผู้ทุกนามและ สิ่งแวดล้อมให้มาเป็นหนึ่งเนื้อเดียวกันพร้อมที่จะเคียงคู่กันและกัน ราวดวงตะวันที่ทำหน้าที่สาดแสงทาบทอให้ความอบอุ่นแก่โลกอย่างเอื้ออาทรตลอดมาและไม่เคยจางคลาย แนวคิดของปรัชญาหลังนวยุคจะช่วยมนุษย์ ให้รอดพ้นจากการถูกกักขังได้หรือไม่ การปลดแอกจากพันธะทั้งหลายจะสำเร็จลุล่วงได้หรือไม่ เพื่อสู่เป้าหมาย คือ การเป็นสังคมอารยะ (Civil Society) มนุษย์ทุกผู้ ทุกนามนั่นเองที่ให้อำนาจตอบได้ดีที่สุด

ประเด็นที่ 3 วิเคราะห์สัญญา (อักขระยันต์) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังนวยุค พบว่า ลวดลายของอักขระยันต์ก็เช่นกันที่เป็นกลไกสำคัญในการผลิตซ้ำ ภาพสะท้อนของสัญญา และรหัสที่กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสภาวะล้ำจริง (Hyper-reality) ที่อยู่ในชีวิตประจำวันของพวกเรา ซึ่งความจริงต่างๆ

ได้ถูกลบเลือนจนไม่เหลือร่องรอย กลายเป็นสภาวะที่จริงยิ่งกว่าจริง สภาวะที่ความจริงตกอยู่ภายใต้ภาวะบงการของภาพตัวแทน จนกระทั่งหลอมละลายกลายเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งเกิดขึ้นอย่าง รวดเร็วของสัญญาณและตัวสารสนเทศที่อยู่ในสื่อ ที่ทำหน้าที่ลบเลือนและบิดเบือน ความหมาย รวมถึงการที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ระหว่างสื่อและความจริง นอกจากนี้สื่อยังทำหน้าที่ผลิตคนดูขนาดใหญ่ ที่มีความคิดและประสบการณ์ที่ได้ เหมือนกัน

โบตริยาร์ดให้ไว้ไม่ได้เลย ถ้าการบริโภคเชิงสัญญาณ (consumption of sign) คือ กิจกรรมอย่างหนึ่งในการเอาประโยชน์จากระบบสัญญาณ แล้วสัญญาณมีความหมายว่าอย่างไร สัญญาณ (sign) เป็นตัวแทนของสิ่งอื่น แสดงค่าของสิ่งอื่น ปฏิบัติหน้าที่แทนสิ่งอื่นซึ่งขาดหายไป กล่าวโดยสรุป คือ เราสามารถนำสัญญาณมาแทนสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตามที่ขาดไป ดังที่ได้้นำการวิเคราะห์ของโบตริยาร์ดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการสร้างบรรยากาศ (structures' ambiance) ในระบบวัตถุ จึงสรุปได้ว่าสิ่งของต่างๆ ไม่ได้มีคุณค่าในตัวมันเองอีกแล้วจากคุณสมบัติทางธรรมชาติ แต่มีคุณค่าในการสื่อสารถึงอะไรบางอย่าง 4 การที่สิ่งของเปลี่ยนแปลงเป็นสัญลักษณ์ทำให้สิ่งของสามารถรวมเข้าไประบบหนึ่งๆ ได้ การที่วัตถุกลายเป็นสัญญาณ

สำหรับคำว่า อำนาจตามทัศนะของฟูโกแล้ว หมายถึง กระบวนการทางประวัติศาสตร์ของ สังคมที่สถาปนา “อาณาจักรแห่งความจริง” (Regime of Truth) ชุดโตชุดหนึ่งขึ้นมา โดยกลุ่มคนที่มีอำนาจ โดยความจริงเหล่านี้จะนำไปสู่ปฏิบัติการทางสังคมมากมายได้ในระดับมหภาคและจุลภาค อำนาจเป็นกระบวนการสร้างหรือผลิตรูปแบบของความรู้ ความจริง ความเป็นธรรมชาติ หรือความเป็นปกติธรรมดาขึ้นมาชุดหนึ่ง โดยมีประโยชน์ต่อผู้ที่มีอำนาจหรือผู้สร้างวาทกรรม และพยายามเก็บ กดปิดกั้นความรู้ ความจริงชุดอื่นๆ โดยใช้อำนาจที่ซึมลึก ผู้ที่ตกเป็นเป้าของอำนาจนั้นไม่รู้สึกว่าถูกกระทำ มีหน้าซำยังเห็นพ้อง (Consensus) กระตือรือร้นที่จะสวมบทบาทนั้นด้วยตนเอง ฟูโกอธิบายว่า มนุษย์ทุกคน ทุกกลุ่มต่างมีความเกี่ยวข้องกันกับอำนาจทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของผู้ที่ใช้อำนาจ หรือผู้ที่ถูกใช้อำนาจเสียเอง นอกจากที่อำนาจจะเป็นตัวทำหน้าที่เก็บกดบางสิ่งบางอย่างไว้แล้ว อำนาจยังเป็นตัวทำหน้าที่ในการสร้างบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาใหม่อีกด้วย โดยสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาก็จะกลายเป็นความจริง เป็นผลทำให้คำพูดของผู้ที่มีอำนาจจึงกลายเป็นความจริงเสมอ ดังนั้น ความจริงต่างๆ ทุกวันนี้จึงเป็นความจริงที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากอำนาจ อย่างไรก็ตาม อำนาจที่เป็นแหล่งที่มาของการสร้างวาทกรรมต่างๆ ในสังคมเหล่านั้นนั้น ไม่ใช่อำนาจในรูปแบบของการใช้กำลังเข้าบังคับ แต่เป็นอำนาจในรูปของความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ความรู้ที่ว่านั้นไม่ใช่ความรู้โดยทั่วไป แต่เป็นความรู้เฉพาะด้านหรือความรู้เฉพาะทาง ความสำเร็จของอำนาจจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการอำพรางหรือปกปิดกลไกในการทำงานของมันเอง โดยกลไกการทำงานของอำนาจเหล่านี้ ได้แก่ กฎเกณฑ์ จารีต หรือประเพณีปฏิบัติต่างๆ ในสังคม

อย่างไรก็ตาม อัครยะยันต์ก็เปรียบเสมือนวัตถุนิยม ซึ่งเกิดขึ้นแล้วในทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม เพราะเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย จับต้องสัมผัสได้ ไม่สลับซับซ้อนเหมือนกับแนวคิดในลัทธิอื่นเกิดในประเทศอินเดีย จึงมีจุดหมายเพื่อคัดค้านคำสอนของพราหมณ์ซึ่งมีอำนาจมาก เป็นวรรณะชั้นสูงและเกิดมาจากพระโอรชฺ์ของพระพรหม จึงผูกขาดพิธีกรรมว่าพวกที่ทำได้ก็มีเฉพาะพวกพราหมณ์เท่านั้นพวกพราหมณ์จึงเป็นบุคคลพิเศษที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า ใครจะติดต่อกับเทพเจ้าหรือทำบุญกุศลอุทิศไปให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วจะต้องให้พวกพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมให้ผลนั้นจึงจะสำเร็จ ดังนั้น ยิ่งนานวันพวกพราหมณ์ก็ยังมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นทุกที จนยกตัวเองสูงกว่าเทวดา ดังคำสอนว่า สากลจักรวาลย่อมอยู่ในอำนาจของเทวดา

แต่เทวดายังอยู่ในอำนาจมนต์ ส่วนมนต์นั้นย่อมอยู่ในอำนาจของพราหมณ์ เพราะฉะนั้น เทวดา จึงเป็นเทวดาของเรา แนวคิดปรัชญาจรวากถูกลัทธิความเชื่ออื่นในสมัยนั้นต่อต้านและกล่าวถึงไปในทางที่ไม่ดีมากกว่าลัทธิปรัชญาอื่น เพราะเป็นลัทธิที่มีลักษณะทำลายล้างระบบคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรมและความเชื่อในเรื่องความดีงามในสังคมไทยต่อไป

8. อภิปรายผลการวิจัย

ยุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern) เป็นยุคที่เราไม่สามารถที่จะนิยามความหมายในลักษณะของช่วงเวลาได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการนิยามที่มีความแตก ต่างหลากหลาย แต่หากจะมาวิเคราะห์แนวคิดแล้ว แนวคิดหลังสมัยใหม่ คือ แนวคิดที่ข้ามพ้นความทันสมัย หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวคิดหลังสมัยใหม่ คือ แนวคิดที่ทำการวิพากษ์หรือถอนความทันสมัย (Modernity)

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดหลังนวยุค ที่สามารถทำให้มนุษย์ตกอยู่ภายใต้ระบบสัญญาณของความทันสมัย ซึ่งเขาเรียกโลกในปัจจุบันนี้ว่า โลกหลังสมัยใหม่ (Postmodern World) ซึ่งสัญญาณของความทันสมัยนี้มีวิธีการในการเข้ามาครอบงำมนุษย์ โดยวัตถุและสัญญาณ ที่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในชีวิตประจำวันของโบดริยาร์ด มองว่าในสังคมร่วมสมัยในปัจจุบันนี้ ระบบของวัตถุมีความ แตกต่างจากสังคมแบบเก่า กล่าวคือในสังคมดั้งเดิมนั้นการทำให้เป็นปัจเจกชนนั้นมีความชัดเจน ไปตามภูมิหลังของครอบครัว ที่ปัจเจกชนนั้นๆ ได้รับสืบทอดทั้งในเรื่องของรสนิยมและประเพณีสืบทอดกันมา การใช้วัตถุก็มีลักษณะเฉพาะ ตามประโยชน์ใช้สอยของวัตถุ นั้นๆ แต่ในสังคมสมัยใหม่นั้น วัตถุมีอิสระจาก อรรถประโยชน์เบื้องต้น มาเป็นการใช้ประโยชน์ได้หลายๆ อย่าง โดยที่ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ที่ประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป วัตถุกลายเป็นเหมือน กับสิ่งที่เป็นนามธรรม มีคุณสมบัติหลากหลาย การมีอยู่ของวัตถุที่มีคุณสมบัติ เหมือนกันนั้นเริ่มเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ไม่มีการจำกัดอยู่บนครอบครัวที่มีลักษณะเข้มข้นเหมือนเช่นสังคมในรูปแบบเดิม นอกจากนี้ในโลกของวัตถุ รูปแบบใหม่นี้ยังให้กำเนิดมนุษย์ที่เรียกว่า “Organization Man” ซึ่งเป็นคนที่สามารถที่จะ กลายเป็นเจ้านาย (Master) ในการควบคุม และสั่งการวัตถุ ที่ทำการเปลี่ยนแปลง สิ่งต่างๆ และจัดตำแหน่งแห่งที่ของสิ่งต่างๆ ใหม่

ฟูโกต์ ก็เชื่อว่าเป็นเพียงรูปแบบของวาทกรรมที่มนุษย์ใช้เพื่อควบคุมผู้อื่นและตนเอง เป็นเหมือนปฏิบัติการที่ชี้้นำการ ตัดสินใจและการกระทำของเราว่า ถูกหรือผิด จริงหรือปลอม และควรทำหรือไม่ควรทำ ด้วยเหตุนี้เอง เอกลักษณ์และความหมายของสิ่งต่างๆ จึงสามารถสั่นไหวและเปลี่ยนแปลงได้ตามวาทกรรมที่สร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมา ไม่แน่นอน ไม่ตายตัว และไม่หยุดนิ่ง เรื่องของวาทกรรม และอำนาจจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ด้วยเหตุที่วาทกรรมไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ โดยปราศจาก การคำจูนของอำนาจและในทางกลับกันอำนาจก็ไม่สามารถสถาปนาตัวเองขึ้นมาได้ ถ้าขาดซึ่งวาทกรรมในการสร้างชุดความรู้ เพื่อการสยบยอมและปฏิบัติตามอำนาจ ฟูโกต์เปรียบเทียบความรู้ว่าคือวาทกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความเป็นเอกภาพ ความผสมกลมกลืน ความต่อเนื่องของปรากฏการณ์ในสังคมเกี่ยวข้องกับการคำจูนของเครือข่ายสถาบันที่เป็นที่มาของวาทกรรมเชิงอำนาจกับปฏิบัติการสังคม

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ. (2549). **อรรถปริวรรต: คู่เวรคู่กรรมปรัชญาหลังนวยุค**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เซนต์ จอห์น
- คัมภีร์ปถมังสำเร็จ. (ม.ป.ป.). **สมุดไทยดำเส้นหรรดล เลขที่ 30 หมู่ 3**. กรุงเทพฯ: ส่วนภาษาโบราณหอสมุด
แห่งชาติ.
- เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). **พจนานุกรมปรัชญา อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โบแดง.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). **อิทธิพลของพุทธศาสนามหายานที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2522). **พระคัมภีร์พระเวทฯ ฉบับตัดตียบรรพ**. กรุงเทพฯ: อุตสาหกรรมการพิมพ์.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2553). **พุทธปรัชญา มติการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง**. สมุทรปราการ: โครงการ
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). **วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- _____. (2551). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2552). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์
เพ็ญ.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). (2536). **พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิมาน คมภีร์ปญโญ (ตริภมล). (2549). **ศึกษาอิทธิพลของตันตระที่มีต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระอนันต์ อิสสุกาโร (เป้งไชโยโม). (2549). **ศึกษาการตีความปฏิจจสมุปบาทตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ**.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2522). **อทัปปัจจยตาชุดธรรมโฆชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมทานมูลนิธิ.
- _____. (2538). **คู่มือศึกษาธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- _____. (2540). **ความว่าง**. กรุงเทพฯ: . สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- _____. (2542). **มหิตลธรรม : ธรรมะเสมอด้วยแผ่นดิน (ชุดธรรมโฆชน)**. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2551). **การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม**.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

วุฒินันท์ ปองป้อม. (2561). **การศึกษาวิเคราะห์สัจธรรมและคุณค่าของคัมภีร์ปมมังที่มีต่อสังคมไทย.**

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพุทธศาสตร์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วัชร งามจิตเจริญ. (2552). **พุทธศาสนาเถรวาท.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมบัติ พรศิริเจริญพันธ์. (2559). **เฮอร์เมนุติกส์ : ศาสตร์แห่งการตีความและศิลปะแห่งการเข้าใจ.** นนทบุรี: โรงพิมพ์ วชิรรินทร์ พี.พี.

สมภาร พรหมทา. (2540). **พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2546). **พระนาคราชกับคำสอนว่าด้วยทางสายกลาง.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

อมร ทองสุก. (2553). **วัชรปรัชญาปารมิตาสูต.** ปทุมธานี: บริษัท ที.เอ็น.พี. พรินต์ติ้ง จำกัด.

อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. (2527). **พระพุทธศาสนามหายาน.** กรุงเทพฯ: สภาการศึกษาหมากูราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา.

อภิสร พัทธวงศ์. (2539). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอน้อยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Foucault, M. (1977). **Discipline and Punish: The Birth of a Prison.** London: Allen Lane.

_____. (1980). **Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-1977.** New York: Panteon.

_____. (1983a). **On the Genealogy of Ethics: An Overview of Work in Progress.** In H. L. Dreyfus & P. Rabinow (Eds.), *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics* (2 ed.). Chicago: The University of Chicago Press.

_____. (1983b). **The Subject and Power.** In H. L. Dreyfus & P. Rabinow (Eds.), *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics* (2 ed.). Chicago: The University of Chicago Press.

Reeves. G. (2008). **The Lotus Sutra : A Contemporary Translation of a Buddhist Classic.** Boston. USA: Wisdom Publications.

Williams.P. (2009). **Mahayana Buddhism: The Doctrinal Foundation.** 2nd edition. London and New York. Routledge Taylor & Francis Group.

พิธีไหว้ครูโขน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบ
จากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
Rite of Payinh Homage to the Teachers of Khon and Lakhon
After The Thai Royal Sacred Ceremony
for His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Grest

ว่าที่ร้อยเอก อรรถพล ฉิมพูลสุข

Acting Capt.Atthapon Chimpoolsuk

ภาวดี โพธิเวชกุล

Supavadee Potiwetchakul

สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Department of Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts,

Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: a.chimpoolsuk@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด การดำเนินพิธีไหว้ครูโขน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พบว่าครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ใช้แนวทางการดำเนินพิธีของนายอาคม สายาคม ที่ได้รับสืบทอดจากพระยานัฏกานูรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต) ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ในรัชกาลที่ 5 เป็นหลัก แต่มีการปรับรายละเอียด 4 ประการ ได้แก่ 1. การปรับลำดับการเรียกเพลงหน้าพาทย์ ให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการประกอบพิธีในปัจจุบัน 2. การท้มผ้าแบบพันทะน้าของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร แตกต่างกัน 2 แบบ คือ แบบนำชายผ้าที่ท้มมาเหน็บไว้ด้านข้างซ้ายมือ และการนำชายผ้าที่ท้มมาเหน็บไว้ตรงด้านหน้า 3. การยอมให้ศิษย์จำนวนมากจับผ้าขาวปูลาดทางเดินเรียงต่อกันทั้ง 2 ด้านของชายผ้า ขณะที่ครูรำเพลงหน้าพาทย์เข้าและออกจากพิธีครอบ และ 4. จำนวนเครื่องประกอบการแต่งกายและเครื่องใช้สำหรับครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร บางรายการแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร 2 ท่านมีแนวทางในการประกอบพิธีไหว้ครูที่มีอัตลักษณ์ของแต่ละท่านที่ชัดเจน ได้แก่ นายอุดม อังศุธร (กุลเมธพนธ์) มีการกล่าวสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ก่อนเริ่มพิธีและในขณะทำพิธีมีการเรียกเพลงหน้าพาทย์เพียง 35 เพลง (จากเดิม 44 เพลง) เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาในการ

ประกอบพิธีไหว้ครูในปัจจุบัน ส่วนนายสมบัติ แก้วสุจริต ใช้การกล่าวบูชาเทพเจ้าด้วยบทสวดอัญเชิญในช่วงปีพาทย์บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประจำองค์เทพเจ้านั้นๆ และกล่าวเชิญครูเป็นวาจาด้วยภาษาไทย อย่างไรก็ตามพิธีไหว้ครูโขน ละคร ยังคงดำรงขั้นตอนสำคัญๆ ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาและคุณค่าอย่างชาญฉลาดของบรรพบุรุษไทยไว้อย่างครบถ้วน เพื่อดำรงไว้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

คำสำคัญ : พิธีไหว้ครูโขน ละคร, พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

ABSTRAC

This Article aims to study the changes in details on how the Wai Kru Khon and lakhon ritual performs after the royal bestowed designation ceremony by His Majesty Bhumibol Adulyadej the Great. The result shows that the 5 Wai Kru Khon and Lakhon teachers were mainly using guidelines to conduct this royal ritual from Mr.Akom Sayakom; the ritual successor of former ceremony conductor in the reign of King Rama IV, PrayaNattakanurak (Tongdee Suwannaparot).

By the way, there were 4 changing points in details which are; 1) Each teacher have changed the sequence of Naphat songs to be more appropriate in timing to perform the ritual in nowadays. 2) The Pan-ta-num dressing style of the ritual conductors can be differentiated in 2 ways, which are to tuck the ceremony sash into the left side hip and into the front of the belly. 3) To allows students to hold on to both side of the walkway white spread sheet during the teacher performs beginning and ending Naphat dancing ritual. 4) Some of the accessories and equipment can be different depending on each ritual conductor.

Moreover, 2 of the 5 Rite teachers had their own unique way to perform the ritual. Mr. Udom Ungsutorn (Kulamethapon) had giving praise speech to H.M. King Bhumibol Adulyadej The Great before the ritual, also using only 35 Naphat songs (from 44 songs) for timing purpose during the ritual. While Mr.Sombat Kaewsujarit worshiped gods by using summoning chants during the gamelan band performs Naphat song for each god, and do the summon by oral in Thai language.

However, Wai Kru Khon and lakhon ritual still keeping the main important procedures which portrayed all of the knowledge and values of Thai ancestors, to continue inheriting them forever as the national cultural and intellect legacy.

Keywords: Rite of Paying Homage to Thai Dramatic teacher, The Royal bestow, His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great, the national cultural and intellect legacy

1. บทนำ

พิธีไหว้ครูโชน ละคร เป็นพิธีกรรมที่ควรค่าแก่การยกย่องและผดุงรักษาไว้ เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูตทวาทต่อคุณครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางด้านโชน ละครมาให้ และประเพณีเริ่มมีแบบแผนเกิดขึ้นโดยกรมมหรสพในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และสืบทอดมาจนถึงกรมศิลปากร ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ภายหลังจากที่นายอาคม สหายาคม ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร ได้ถึงแก่กรรมลงโดยกะทันหันเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยมีได้มอบหมายหน้าที่ให้แก่ครุท่านใด กรมศิลปากรจึงขาดครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร สายพิธีหลวงไประยะหนึ่ง จากสาเหตุดังกล่าวกรมศิลปากรจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงมีพระบรมราชโองการให้คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเป็นครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละครได้จำนวน 5 ท่าน พบว่าครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร แต่ละท่านเมื่อรับมอบกรรมสิทธิ์แล้ว ได้มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนการดำเนินพิธีไหว้ครูโชน ละคร ไปบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินพิธีไหว้ครูโชน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อบันทึกเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในวงการโชน ละคร และใช้ศึกษาสำหรับบุคคลที่สนใจต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด การดำเนินการในพิธีไหว้ครูโชน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. ขอบเขตของการวิจัย ประกอบด้วย

ขอบเขตด้านบุคคล ได้แก่

1. ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร จำนวน 2 รุ่น คือ

รุ่นที่ 1 ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร ที่ได้รับพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปี พ.ศ. 2527 จำนวน 2 คน

รุ่นที่ 2 ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร ที่ได้รับมอบจากครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร ในข้อ 1. (รุ่นที่ 1) และปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร มาแล้วมากกว่า 50 ครั้งจำนวน 2 คน

2. ครูผู้ช่วยผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร สังกัดกรมศิลปากรและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วมากกว่า 30 ครั้ง จำนวน 3 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดการดำเนินพิธีไหว้ครูโชน ละคร ของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโชน ละคร รุ่นที่ 1 ที่ยังมีชีวิตอยู่ใน พ.ศ. 2562 จำนวน 2 คน ได้แก่ นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) (ปัจจุบันถึงแก่

กรรม) และนายสมบัติ แก้วสุจริต ภายหลังการพระราชทานครอบครัวจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปี พ.ศ. 2562

ขอบเขตด้านสถานที่

พิธีไหว้ครูโขน ละคร ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ส่วนภูมิภาค

ขอบเขตด้านเวลา

ตั้งแต่ เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561 จนถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2564

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. กลุ่มครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูที่ได้รับพระราชทานครอบครัวจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปี พ.ศ. 2527 ที่ยังมีชีวิตอยู่ถึง พ.ศ. 2562 จำนวน 2 คน ได้แก่

1) นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพันธ์) (ถึงแก่กรรมปี พ.ศ. 2563)

2) นายสมบัติ แก้วสุจริต (ยังมีชีวิตอยู่)

2. กลุ่มศิษย์ที่ได้รับการครอบและมอบกรรมสิทธิ์ เพื่อเป็นครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละครจาก นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพันธ์) ในปี พ.ศ. 2542 จนถึงปี พ.ศ. 2562 และจากนายสมบัติ แก้วสุจริต ในปี พ.ศ. 2553 ถึงปัจจุบัน ได้แก่

1) นายวิระชัย มีบ่อทรัพย์ ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยโขนพระ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2) นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยโขนพระ วิทยาลัยนาฏศิลป์

3) รศ.ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยโขนพระ (ศิลปินแห่งชาติ) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4) นายปกรณ์ พรพิสุทธิ์ ตำแหน่ง นาฏศิลป์ (ด้านอำนวยการแสดง) สำนักการสังคีต

5) ว่าที่ ร.ต.รักษาดิ ตุงคะบุรณะ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ

6) นายสมรัตน์ ทองแท้ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาจากเอกสาร จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ จดหมายเหตุ ตำรา แหล่งรวบรวมเอกสารทาง วิชาการจากสถานที่ต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าด้านนาฏศิลป์ไทย

2. การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

- การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ทั้ง 3 กลุ่ม โดยได้กำหนดประเด็นคำถามที่แน่นอนไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับ

- การสืบทอดพิธีไหว้ครูโขน ละคร

- รูปแบบของพิธีกรรม

- วิธีดำเนินพิธี และรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในพิธีไหว้ครูโขน ละคร

- การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้วยการสร้างคำถามต่างๆ ที่สามารถยืดหยุ่นในการตอบได้

3. การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดพิธีไหว้ครู โขน ละคร ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ดังนั้น การสังเกตจากประสบการณ์ตรงที่ได้ร่วมในกิจกรรม ทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถสัมภาษณ์ได้ในขณะนั้น

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ เพื่อให้มีความถูกต้องเชื่อถือได้นั้น ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ได้แก่ การพิสูจน์ข้อมูลว่ามีความสอดคล้องถูกต้องมากน้อยเพียงใดจากปัจจัยความแตกต่างระหว่างวัน เวลา สถานที่ เอกสาร และตัวบุคคล แต่หากข้อมูลที่กล่าวไว้ถูกต้องตรงกันแล้วก็สามารถนำมาวิเคราะห์ประกอบ การเขียนรายงานได้อย่างแม่นยำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีอัตลักษณ์ของสไตรเกอร์และวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ ในการจัดพิธีไหว้ครู โขน ละคร ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย และวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตีความ รวบรวมนำเสนอข้อมูล โดยการพรรณนาความ เพื่ออธิบายการสืบทอด องค์ประกอบ ตลอดจนรูปแบบของพิธีกรรม โดยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเห็นข้อแตกต่างหรือแนวทางตามอัตลักษณ์เฉพาะตัวของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ในแต่ละท่านได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5. ผลการวิจัย

การไหว้ครูเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่คนไทยถือเป็นสิ่งสำคัญที่ปฏิบัติกันมา เพราะวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของคนไทยไม่ว่ายุคสมัยใดก็ตาม มักได้รับการสั่งสอนอบรมสืบทอดกันมาในเรื่องของความกตัญญู การไหว้ครูโขน ละคร เกิดขึ้นและสืบทอดต่อกันมาด้วยหลักการที่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของคนไทยมาแต่โบราณ ในเรื่องความเคารพ ความกตัญญูกตเวทิต่อครูบาอาจารย์

ประการที่ 2 ด้านความเชื่อในเรื่องลี้ลับ เรื่องเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ประการที่ 3 เรื่องที่เกี่ยวกับทางราชสำนักที่ได้กำหนดรูปแบบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ที่ควบคู่กันมากับการแสดงโขนตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น รูปแบบพิธีกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นต้นแบบที่ได้สืบทอดกันมาจากในวังสู่ประชาชนทั่วไปเป็นพิธีราชภัฏ และได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

ความสำคัญในพิธีไหว้ครู โขน ละคร นั้น มีองค์ประกอบต่างๆ แต่ทั้งนี้พิธีไหว้ครู โขน ละคร เป็นพิธีที่มีทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์ผสมกลมกลืนกัน มีผลต่อจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธีเป็นการสร้างความเชื่อ ความศรัทธา โดยศิษย์ที่ประพฤติปฏิบัติตนตามที่ครูสั่งสอนมักประสบผลสำเร็จในชีวิต มีความเชื่อมั่น เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับตนเอง

การสืบทอดของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร เป็นไปตามกฎเกณฑ์สำหรับครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร ซึ่งระบุชัดเจนว่า ผู้ประกอบพิธีจะเป็นผู้ที่ฝึกหัดเป็น “ตัวพระ” เท่านั้น กำหนดกันมาแต่โบราณว่า ผู้ทำครอบจะต้องเป็นชายและเป็นตัวพระ ตัวนายโรงเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีวิชาการสูงสุดในกลุ่มผู้แสดง มีความพร้อมทั้งวิทยุและคุณวุฒิเป็นที่ยอมรับในวงการนาฏศิลป์คุณสมบัติต่างๆ ไป ต้องไม่เสพสุราเป็นอาจณ มีกิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อย และผ่านการบวชเรียนมาแล้ว สอดคล้องกับงานของเชลดอน สไตรเกอร์ (Sheldon Stryker) ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา (Stryker, 1968: 558-564; Stryker & Serpe, 2000) โดยอาศัยกรอบแนวคิดตามบริบททางสังคมวิทยา เพื่ออธิบาย พฤติกรรมการแสดงบทบาท ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ระหว่างสังคมและตัวตนของบุคคลโดยมี โครงสร้างทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นตัวกำหนดหรือควบคุมการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

ในการประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร เพราะเปรียบเสมือนผู้ที่สื่อสารระหว่างครูที่อยู่เบื้องบนกับศิษย์ที่มาร่วมพิธีไหว้ครูตั้งแต่ส่วนของการ สมมติตนเป็นพราหมณ์ผู้ทรงศีลรำเข้าสู่มณฑลพิธี การกล่าวนำศิษย์บูชาครู และการสมมติตนเป็นพระภคตฤณี เพื่อประกอบพิธีไหว้ครู ครอบครู โขน ละคร ให้แก่บรรดาศิษย์ทั้งหลายสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสาเหตุ หลักมาจากนายอาคม สายาคม ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร ท่านเดิม ถึงแก่กรรมโดยกะทันหันโดยยังมิได้มอบกรรมสิทธิ์การประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร ทำให้ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู สายพิริ์หลวง ซึ่งสืบทอดต่อมาจากพระยานัฏกานุรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต) และจมนสมุหพิมาน หรือหลวงวิลาศวงาม (หรั่ง อินทรนัญ) เป็นอันต้องสิ้นสุดลง แต่เนื่องจากขนบปฏิบัติสืบมาว่า ผู้ที่ศึกษาวิชานาฏศิลป์จะต้องผ่านพิธีไหว้ครูและครอบ ด้วยเหตุนี้กรมศิลปากรจึงจำเป็นต้องสรรหาครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร มาประกอบพิธีที่เป็นทางราชการ (สายพิริ์หลวง) จึงได้เชิญ ม.ร.ว.จรัญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ผู้ที่ได้รับมอบกรรมสิทธิ์จาก จมนสมุหพิมาน หรือหลวงวิลาศวงาม (หรั่ง อินทรนัญ) มาเป็นครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูและครอบ ในช่วงระยะเวลาที่ยังมิได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งระหว่าง ปี พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2527 สอดคล้องกับทฤษฎีอัตลักษณ์ (ยุริฉัตร บุญสนิท, 2546) กล่าวว่า จิตสำนึกส่วนตัว และจิตสำนึกรวมในสังคมที่เกิดจากการนิยามตัวเองว่าตัวเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่น อย่างไรและจะใช้อะไรเป็นเครื่องหมายแสดงออก ซึ่งส่วนหนึ่งก็จะเป็นลักษณะของตัวตนภายนอก เช่น กิริยาท่าทาง ภาษาและการแสดงออกต่อบุคคลอื่น กับลักษณะของตัวตนภายใน ได้แก่ ความรู้สึก นิสัยใจคอ คตินิยม ความเชื่อ และสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ อัตลักษณ์นั้นเป็นเพียงคำที่ต้องการสื่อถึงคำพูดบางประการ เพื่อแสดงความเป็นตัวตนของบุคคล และเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคม ชุมชน เช่น เชื้อชาติ ภาษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและ ศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่มีทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่นๆ กล่าวคือลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร 5 ท่าน ได้แก่

หมายเลข 1

หมายเลข 2

หมายเลข 3

ภาพที่ 1 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานครอบแต่งตั้งประธานประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร คือ นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) (หมายเลข 1) และนายสมบัติ แก้วสุจริต (หมายเลข 2) นายมนตรี ตราโมท พร้อมด้วยศิลปินที่ได้รับพระราชทานครอบประธานไหว้ครูโซน ละคร (หมายเลข 3) เลขที่ 1-6 หมายถึง ครูที่ได้รับพระราชทานครอบจาก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร) ดังนี้

1. นายมนตรี ตราโมท (ปัจจุบันถึงแก่กรรม) 2. นายธงไชย โพธารมย์ (ปัจจุบันถึงแก่กรรม)
3. นายธีรยุทธ ยวงศรี (ปัจจุบันถึงแก่กรรม) 4. นายทองสุข ทองหลิม (ปัจจุบันถึงแก่กรรม)
5. นายสมบัติ แก้วสุจริต (ยังมีชีวิตอยู่) 6. นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) (ปัจจุบันถึงแก่กรรม)

ในพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2527 (ที่มา: ผู้วิจัย)

การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในพิธีไหว้ครูโซน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ภายหลังการได้รับพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรแล้ว ในช่วงแรกนายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) ได้ยึดถือแบบฉบับของนายอาคม สายาคมเป็นหลัก ช่วงต่อมาได้มีการปรับปรุงลำดับการเรียกเพลงหน้าพาทย์บางส่วน โดยนำพระตำราไหว้ครูโซน ละคร ที่ได้รับพระราชทานมานั้นเข้าปรึกษารื้อกับนายประพันธ์ สุนทรชาติ อดีตข้าราชการบำนาญ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นผู้พากย์เจรจาโซ่ที่มีความรู้ ความสามารถเป็นอย่างดีในยุคของจมีนสมุหพิมาณ หรือหลวงวิลาศวงงาม (หรั่ง อินทรนัฐ) เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับลำดับการเรียกเพลงหน้าพาทย์ ที่ใช้ในการประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ในปัจจุบัน โดยปรับเปลี่ยนเพลงหน้าพาทย์ตระสันนิบาตจากเดิม ลำดับที่ 22 มาเป็นลำดับที่ 7 เพื่อให้เหมาะสมและตรงกับความหมายของเพลงในหมวดหมู่เดียวกัน และแนวความคิดเรื่องการไหว้ครูโซน ละครว่าภาคพิธีไหว้ครู ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าศิษย์ที่กล่าวนำบูชาครูในตอนต้น ส่วนของภาคพิธีครอบครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร สมมติตนเป็นพระภคตฤๅษีประกอบพิธีครอบและรับมอบให้แก่บรรดาศิษย์ (เริ่มจากการรำเพลงหน้าพาทย์เสมอเถรเข้ามาในมณฑลพิธี) จนกระทั่งพระภคตฤๅษีเสด็จกลับไปในเพลงหน้าพาทย์พราหมณ์ออก หลังจากนั้นครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร กลับมาปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าศิษย์จนสิ้นสุดพิธี (ตั้งแต่เพลงหน้าพาทย์พระเจ้าลอยถาด จนถึงเพลงหน้าพาทย์เชิด)

สำหรับลำดับการเรียกเพลงหน้าพาทย์พิธีไหว้ครูโซน ละคร ของนายสมบัติ แก้วสุจริต ได้ยึดถือแบบฉบับของนายอาคม สายาคม เป็นหลักเช่นเดียวกันกับของนายอุดม อังสุธร แต่ได้มีการปรับปรุงบางส่วนโดยมีแนวคิดเป็นของตน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ดังตารางเปรียบเทียบ ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเรียกเพลงหน้าพาทย์พิธีไหว้ครูโซน ละคร (พิธีหลวง) ภายหลังการชำระพระตำราไหว้ครูฉบับนายอาคม สายาคม นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) และนายสมบัติ แก้วสุจริต

นายอาคม สายาคม	นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์)	นายสมบัติ แก้วสุจริต
ภาคพิธีไหว้ครู	ภาคพิธีไหว้ครู	ภาคพิธีไหว้ครู
1. เพลงพราหมณ์เข้า	1. เพลงสาธุการ	1. เพลงสาธุการ
2. เพลงสาธุการ	2. เพลงพราหมณ์เข้า	2. เพลงพราหมณ์เข้า
3. เพลงตระเวาประสิทธิ์	3. เพลงมหาฤกษ์	3. เพลงมหาฤกษ์
4. เพลงโหมโรง	4. เพลงโหมโรง	4. เพลงโหมโรง
5. เพลงสาธุการกลอง	5. เพลงสาธุการกลอง	5. เพลงสาธุการกลอง
6. เพลงตระเชิญ	6. เพลงตระเชิญ	6. เพลงตระเชิญ
7. เพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์	7. เพลงสันนิบาต	7. เพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์
นายอาคม สายาคม	นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์)	นายสมบัติ แก้วสุจริต
ภาคพิธีไหว้ครู	ภาคพิธีไหว้ครู	ภาคพิธีไหว้ครู

8. เพลงสืบท	8. เพลงเหาะ	8. เพลงกลม
9. เพลงเหาะ	9. เพลงตรณารายณ์บรรทมสินธุ์	9. เพลงคุกวาทย
10. เพลงโคมเวียน	10. เพลงตระพระประคนธรรพ	10. เพลงตระพระประคนธรรพ
11. เพลงช้า เพลงเร็ว	11. เพลงกลม	11. เพลงเหาะ
12. เพลงเชิดฉิ่ง	12. เพลงบาทสกุณี	12. เพลงแผละ
13. เพลงแผละ	13. เพลงเชิดฉิ่ง	13. เพลงโล้
14. เพลงโล้	14. เพลงช้า เพลงเร็ว	14. เพลงดำเนินพราหมณ์
15. เพลงกราวตะลุง	15. เพลงรุกรัน	15. เพลงบาทสกุณี
16. เพลงคุกวาทย	16. เพลงเสมอข้ามสมุทร	16. เพลงเสมอมาร
17. เพลงตระพระประคนธรรพ	17. เพลงกราวนอก	17. เพลงกราวนอก
18. เพลงกลม	18. เพลงกราวใน	18. เพลงกราวตะลุง
19. เพลงเสมอสามลา	19. เพลงดำเนินพราหมณ์	19. เพลงช้า เพลงเร็ว
20. เพลงกราวนอก	20. เพลงเสมอมาร	20. เพลงเสมอผี
21. เพลงรุกรัน	21. เพลงเสมอผี	21. เพลงพระพิราพเต็มองค์
22. เพลงเสมอข้ามสมุทร	22. เพลงพระพิราพเต็มองค์	22. เพลงตระสนับนิต
23. เพลงบาทสกุณี	23. เพลงลงสร	23. เพลงลงสร
24. เพลงขำนาญ	24. เพลงเสมอเข้าที่	24. เพลงเสมอเข้าที่
25. เพลงกราวใน	25. เพลงเชิด (ถวายเครื่อง)	25. เพลงเชิด (ถวายเครื่อง)
26. เพลงเสมอมาร	26. เพลงนั่งกิน	26. เพลงนั่งกิน
27. เพลงตระบองกัน	27. เพลงเช่นเหล่า	27. เพลงเช่นเหล่า
28. เพลงร้วสามลา	ภาคพิธีครอบ	28. เพลงตระเทวาประสิทธิ์
29. เพลงเสมอผี	28. เพลงเสมอเถร	ภาคพิธีครอบ
30. เพลงดำเนินพราหมณ์	29. เพลงมหาชัย	29. เพลงเสมอเถร
31. เพลงพระพิราพเต็มองค์	30. เพลงช้า เพลงเร็ว (ถวายมือ) และหน้าพาทยอื่นๆ	30. เพลงมหาชัย
32. เพลงตระสนับนิต	31. เพลงพราหมณ์ออก	31. เพลงช้า เพลงเร็ว และหน้า พาทยอื่นๆ
33. เพลงเสมอเถร	32. เพลงพระเจ้าลอยถาด	32. เพลงพราหมณ์ออก
34. เพลงลงสร	33. เพลงโปรยข้าวตอก	33. เพลงพระเจ้าลอยถาด
35. เพลงเสมอเข้าที่	34. เพลงกราวรำ	34. เพลงโปรยข้าวตอก
36. เพลงนั่งกิน	35. เพลงเชิด	35. เพลงกราวรำ
37. เพลงเช่นเหล่า		36. เพลงเชิด

38. เพลงเวียนเทียน		
นายอาคม สายาคม		
ภาคพิธีครอบ		
39. เพลงเสมอสามลา		
40. เพลงโปรยข้าวตอก		
41. เพลงพราหมณ์ออก		
42. เพลงพระเจ้าลอยถาด		
43. เพลงกราวรำ		
44. เพลงเชิด		

การเรียกเพลงหน้าพาทย์ในการประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร นายอาคม สายาคม มี 44 เพลง นายอุดม อังศุธร (กุลเมธพนธ์) มี 35 เพลงและนายสมบัติ แก้วสุจริต มี 36 เพลง ในช่วงแรกภายหลังที่ได้รับพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ยังคงยึดถือแบบฉบับของนายอาคม สายาคม เป็นหลัก และในต่อมาได้มีการปรับปรุงลำดับการเรียกเพลงหน้าพาทย์บางส่วนเพื่อให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ในปัจจุบัน โดยในช่วงภาคพิธีไหว้ครูได้มีการปรับเพลงสาธุการขึ้นมาก่อนเพลงพราหมณ์เข้าและภาคพิธีครอบ ได้มีการตัดเพลงเสมอสามลาออกแล้วเปลี่ยนเป็นเพลงเสมอเถรแทน

การนุ่งผ้า-ห่มผ้าของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร

วิธีการนุ่งผ้าของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร เรียกว่า “นุ่งผ้าดองตะพึด ห่มผ้าพันทะน้า” ดังที่นายอุดม อังศุธร (กุลเมธพนธ์) ได้อธิบายไว้ เมื่อครั้งแรกที่เริ่มประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร โดยมีนายประเมษฐ์ บุญยะชัย เป็นครูผู้ช่วยผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร ได้นุ่งผ้าและห่มผ้า ตามคำบอกเล่าที่นายประพันธ์ สุคนธชาติ อธิบายไว้ว่าแต่เดิมนั้นนายอาคม สายาคม ได้นุ่งผ้าแบบจีบโจงด้านซ้าย นุ่งโจงกระเบนด้านขวา เรียกว่า “นุ่งผ้าดองตะพึด” และ “ห่มผ้าแบบพันทะน้า” ในปัจจุบันนี้วิธีการนุ่งผ้ายังคงเดิมอยู่ แต่วิธีห่มผ้านี้ได้มีวิธีที่แตกต่างกันออกไปบ้างตามความถนัดของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร แต่ละท่าน (อุดม อังศุธร (กุลเมธพนธ์), สัมภาษณ์ 7 เมษายน พ.ศ. 2561) ดังภาพต่อไปนี้

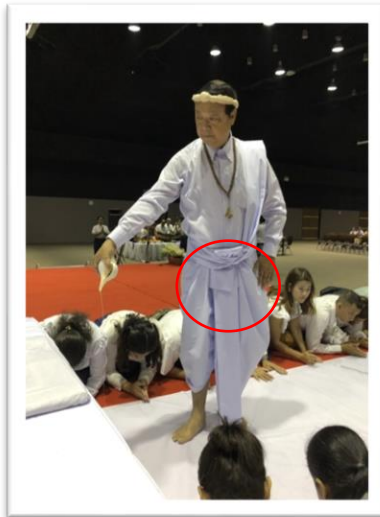
หมายเลข 1

หมายเลข 2

หมายเลข 3

หมายเลข 4

หมายเลข 5

ภาพที่ 2 การนุ่งผ้าตองตะพัด-ห่มผ้าพันทะน้า โดยนำชายผ้ามาทำเป็นเงื่อนตะกรุดเบ็ดซึ่งอยู่ด้านซ้ายมือของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร (หมายเลข 132) การนุ่งผ้าตองตะพัด-ห่มผ้าพันทะน้า โดยนำชายผ้ามาเหน็บไว้ด้านหลังของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร (หมายเลข 3-5) (ที่มา: ผู้วิจัย)

การจับผ้าขาวปูลาดทางเดินสำหรับครูผู้ประกอบพิธี รำเข้าพิธีและรำออกจากพิธี

ผ้าขาวปูลาดทางเดิน คือ ผ้าโทเรสีขาวอย่างดี ขนาดหน้ากว้าง 36 นิ้ว และควรมีความยาวอย่างน้อย 4 เมตร ใช้สำหรับปูลาดทางเดินให้สำหรับครูผู้ประกอบพิธีรำเข้าและออกจากพิธี ในช่วงเริ่มเข้าสู่มณฑลพิธี ทั้งนี้ในความหมายของการใช้ผ้าขาวปูลาดทางเดินนั้น สัญลักษณ์สีขาวเปรียบได้กับความบริสุทธิ์ ความสงบสุข ความเรียบง่าย ความสะอาด ความมีเมตตา รวมไปถึงจิตวิญญาณด้วย ในที่นี้เปรียบเสมือนกับเส้นทางเชื่อมระหว่างครูที่เป็นเทพเจ้า ครูที่ล่วงลับไปแล้ว และครูมนุษย์กับบรรดาศิษย์ทั้งหลาย ซึ่งในพิธีไหว้ครูโซน นั้นครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโซน ละคร จะสมมติตนเป็นพรหมณ์ผู้ทรงศีลในช่วงแรกของพิธีไหว้ครูโซน ละคร เพื่ออ่านโอองการไหว้ครูเชิญครูเทพเจ้าทั้งหลายให้เสด็จลงมาสู่มณฑลพิธี เพื่อรับการเซ่นสรวงบูชาจากบรรดาศิษย์

ส่วนในช่วงที่สองจะใช้ผ้าขาวปูลาดทางเดินสำหรับในการเสด็จมาของพระภคตฤๅษี เพื่อมาประกอบพิธีครอบครู และรับมอบ ให้แก่ศิษย์ โดยปกติแล้วผ้าขาวปูลาดทางเดินนี้จะถูกพับทบวางไว้ที่บริเวณใต้เตียงที่นั่งสำหรับครู ผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร เมื่อถึงช่วงเวลาใกล้จะเริ่มพิธีครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร จะเดินไปกราบ พระรัตนตรัย แล้วหยิบสังข์ที่บรรจุน้ำอบมายืนอยู่บริเวณปลายผ้าขาวปูลาดทางเดิน โดยศิษย์หรือครูผู้ช่วยผู้ ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร จะดึงผ้าขาวปูลาดทางเดินออกมาเป็นแนวทางยาวคล้ายทางเดิน เพื่อให้ครูผู้ ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร รำเข้าหรือรำออกจากพิธีเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการให้ศิษย์จับผ้าปูลาดทางเดินนั้น นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) ได้อธิบายว่า การให้ศิษย์จับปูลาดผ้าขาวเริ่มมีมาในยุคหลังที่นายอาคม สายาคม ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว เริ่มจากการให้ครู ผู้ช่วยผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร เป็นผู้จับปูลาดผ้าขาวให้เรียบและดึง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้น ได้กับครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร ในขณะที่รำเพลงหน้าพาทย์เข้าสู่มณฑลพิธี และต่อมาในระยะหลัง สาเหตุน่าจะเกิดจากความศรัทธาของบรรดาลูกศิษย์ที่ได้มาร่วมพิธีไหว้ครู โชน ละคร หรือเปรียบเหมือนกับการ จับผ้าห่มพระธาตุหรือถวายเจดีย์ใหญ่ๆ ที่สำคัญๆ ด้วยความเคารพศรัทธา เลื่อมใส จึงได้ร่วมกันจับผ้าปูลาดผ้า ขาว เพื่อเสมือนดังหนึ่งว่าได้ร่วมรับและส่งครูที่เสด็จลงมาประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร ดังนั้นความนิยมที่ศิษย์ ร่วมจับผ้าปูลาดผ้าขาวจึงเพิ่มจำนวนมากขึ้นเนื่องจากการไม่มีการจำกัดจำนวนศิษย์ ดังจะพบว่าในบางแห่งมีศิษย์ จับปูลาดผ้าขาวต่อเนื่องกันหลายคนตลอดแนวผ้า และเหตุการณ์เช่นนี้อาจพบเห็นได้ทุกแห่งที่ประกอบพิธีไหว้ ครู โชน ละคร ไม่ว่าจะเป็นการจัดพิธีในหน่วยงานราชการหรือเอกชน มักพบว่ามีลูกศิษย์หรือผู้เข้าร่วมพิธีไหว้ ครู โชน ละคร ร่วมกันจับปูลาดผ้าขาวเป็นประจำเสมอมา ดังภาพที่นำมาประกอบต่อไปนี้

หมายเลข 1

หมายเลข 2

ภาพที่ 3 ผู้เข้าร่วมพิธีไหว้ครู โชน ละคร ร่วมช่วยจับปูลาดผ้าขาวให้ตึง เพื่อให้ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครู โชน ละคร นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) (หมายเลข 1) และ นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง (หมายเลข 2) รำได้สะดวกขึ้น (ที่มา: ผู้วิจัย)

นอกจากนี้ลักษณะเฉพาะของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีความแตกต่างกันในการดำเนินพิธีไหว้ครูโขน ละคร ดังต่อไปนี้

1. นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ที่ได้รับพระราชทานครอบแต่งตั้งมีความเคารพตักตัญญูต่อครูบาอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) ได้ดำเนินพิธีกรรมไหว้ครูโขน ละคร ตามแบบแผนและแนวทางของนายอาคม สายาคม มีเพียงรายละเอียดบางประการในระหว่างการดำเนินการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร เท่านั้น ได้แก่

- ก่อนเริ่มพิธีไหว้ครูโขน ละคร กล่าวสรรเสริญและระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ก่อนทุกครั้ง

- ปรับปรุงลำดับเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร เพื่อให้เข้ากับกาลสมัยและทันต่อเวลาประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร จำนวน 35 เพลง

- ก่อนการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ในแต่ละครั้ง จะหมั่นรักษาศีล 5 เป็นประจำอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย 3 วัน และชำระล้างร่างกายให้สะอาดสะอ้านอยู่เสมอก่อนประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร

- สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) ได้ปฏิบัติให้ศิษย์เห็นอย่างสม่ำเสมอ คือ ภายหลังจากพิธีไหว้ครูโขน ละคร เสร็จสิ้นลงแล้ว นายอุดม อังสุธร (กุลเมธพนธ์) จะเดินไปที่วงปีพาทย์ ยกมือไหว้และกล่าวขอบคุณนักดนตรีที่วงปีพาทย์ทุกครั้ง สาเหตุเพราะนักดนตรีได้บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ให้นั่นเอง

2. นายสมบัติ แก้วสุจริต ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ที่ได้รับพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นอีกท่านหนึ่งที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวในการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร โดยการนำบทบูชาพระภคตฤชิจากการประกอบพิธีบวงสรวงบูชาในพระราชพิธีครอบแต่งตั้งประธานผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร และต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2527 ซึ่งประพันธ์โดยนายมนตรี ตราโมท มาบรรจุไว้ในแบบแผนการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร เพื่อให้เห็นความสำคัญของพระภคตฤชี่ นำบทสวดบูชาเทพเจ้ามาไว้ในช่วงการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประจำเทพเจ้าองค์นั้นๆ

ในการดำเนินพิธีไหว้ครูโขน ละคร ที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) (อภิญญา เพ็ญฟูสกุล, 2540) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยามองว่าเมื่อบุคคลมารวมกันในสังคมก็มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน (Social Interaction) โดยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ขึ้นอยู่กับสังคม (Social Norms) ตามโครงสร้างทางสังคมนั้นๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่ เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้ บุคลิกภาพ ไม่ได้หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าข้างนอก แต่เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนอง

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดพิธีไหว้ครูโขน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นับเป็นองค์ความรู้สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพิธีไหว้ครูโขน ละคร ให้กับสถานศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้ผู้สนใจได้รับองค์ความรู้เป็นฐานทางวิชาการที่แสดงถึงเหตุ วิธีดำเนินการ และสาระของการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ภายหลังการพระราชทานครอบจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในเรื่อง พิธีไหว้ครูโขน ละคร ในสายพิธีหลวงและสายพิธีราษฎร์ เพื่อให้เห็นความแตกต่างในรูปแบบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล อันจะเป็นหลักการสำคัญในการประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ต่อไป

2. ควรศึกษาอัตลักษณ์ของครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร ในรุ่นที่ 2-3 เพื่อหาความคล้ายคลึงและความแตกต่าง ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความคงอยู่ของพิธีไหว้ครูโขน ละคร ตั้งแต่ออดีตจนถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. จดหมายเหตุพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละครและพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา วันพฤหัสบดีที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2527. นิตยสารศิลปากร ปีที่ 29 เล่ม 1 มีนาคม 2528: 40
- จรรยาศรี วีระวานิช. (2532). **ไหว้ครูโขน-ละคร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสวนสุนันทา โปรแกรมการพิมพ์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
- เจียร จารุจรณ. (2531). **หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายรงภักดี (เจียร จารุจรณ)**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2540). **การรำของผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน ละคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานาฏศิลป์ไทย, ภาควิชานาฏศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2554). **การเสริมสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง**. งานวิจัยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงษ์ศักดิ์ สิงหนัด. (2534). **วิเคราะห์บทไหว้ครูโขน-ละคร**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดชุดิมาการพิมพ์.
- พนอม – อรพินท์ แก้วกำเนิด. (2560). **พิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ยุรฉัตร บุญสิน. (2546). **ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่**. บทความ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (ต.ค. 2545-มี.ค. 2546). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุชีพ วรรณสุด. (2552). **แนวคิดอัตลักษณ์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [www. http://sucheeppost.blogspot.com/2009/05/identity.html](http://www.sucheeppost.blogspot.com/2009/05/identity.html) [5 สิงหาคม 2561]

อภิญญา เพื่องฟูสกุล. (2540). ศาสนทัศน์ของชุมชนเมืองใหม่ : ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย. รายงานการวิจัย, คณะสังคมศาสตร์, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์. (2552). ไหว้ครูนาฏศิลป์ไทย : ความหมาย พิธีการ การจัดการ. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพลส จำกัด.

อาคม สายาคม, “คำสัมภาษณ์ อาคม สายาคม ครูของศิลปินเมืองไทย” วันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2520 จาก หนังสือไดอารี่คู่ชีวิต. ในที่ระลึกครบห้ารอบ นายอาคม สายาคม, หน้า 12-13.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พ่อครูหยัด ช่างทอง, 2539.

อาคม สายาคม. (2525). หนังสืออนุสรณ์ในงานเสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพนายอาคม สายาคม. กรุงเทพฯ: บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด.

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสื่อสาร
ในองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส**
**Transformational Administration of Administrators Affecting Communication
in Organization under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat**

ธารินี กิตติกาญจนโสภณ

Tarinee Kittikanjanasophon

เบญจภรณ์ รัญระนา

Benjaporn Ranrana

จามจุรี จำเมือง

Jamjuree Jummueung

สุชาติ เศเวตบดี

Suchart Savetbodee

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkokthonburi University

E-Mail: Tarinee2004@outlook.co.th

วันที่รับบทความ (Received) : 9 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส จำนวน 159 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การสื่อสารในองค์การสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ด้านคนและด้านวัฒนธรรม ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ดังสมการ $Y_{tot} = .977 + .545X_1 + .495X_2 + .719X_3 + .705X_4$

คำสำคัญ: การบริหารการเปลี่ยนแปลง, การสื่อสาร, ในองค์กร

ABSTRACT

The purposes of this research were: To study the transformational administration of administrators affecting communication in organization under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat, in four aspects: the structure, the technology, the people and the culture. The sample were 159 personnel in schools under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat. The data was collected by 5 levels rating scale questionnaires. To analyze data by frequency, percentage, arithmetic mean, Standard Deviation and stepwise multiple regression analysis.

The results of this research were found that: (1) the transformational administration of administrators of schools under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat overall were at the highest level; (2) the communication in organization under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat overall were at high level; and (3) the transformational administration of administrators affecting the communication in organization under Primary Educational Service Area Office, Narathiwat, especially the people aspect and the culture aspect were at high level, with statistically significant at 0.1 level as the equation; $Y_{tot} = .977 + .545X_1 + .495X_2 + .719X_3 + .705X_4$.

Keywords: Transformational Administration, Communication, In Organization

1. บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เนื่องจากกระบวนการทางการศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำรงชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นและส่งผลไปยังคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งประเทศ รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาที่สามารถช่วยพัฒนาให้คนเป็นคนที่มีความรู้ (สัมมา ธรณีย์, 2560) ภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ในภูมิภาคของโลกมากขึ้น ผลของการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลง ต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น ประเทศไทยต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเสมอ การบริหารการเปลี่ยนแปลง จึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่ในอดีตการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในอัตราที่ช้า เรียบง่าย แต่ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หลากรูปแบบ และก่อให้เกิดผลกระทบที่เกี่ยวข้องซับซ้อน สร้างความสับสน บ่อยครั้งอาจทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความรุนแรงเกินกว่าจะควบคุมได้ ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดปัญหาทั้งในเชิงโครงสร้าง และจิตใจ (มัลลิกา ต้นสอน, อ่างโน ธารณี กิตติกาญจน์โสภณ, 2562: 6)

สภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศส่งผลกระทบโดยตรงต่อการขับเคลื่อนประเทศ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศนั้น จะต้องพิจารณาภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นสำคัญ (รัศมี เจริญรัตน์, อ่างใน ธาณิน กิตติกาญจน์โสภณ, 2562: 8) ด้วยเหตุนี้การเตรียมความพร้อมด้านการพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนโดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการศึกษาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 2-16) ปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาเป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษา และพัฒนาคนให้ดีขึ้นคุณภาพ โดยหมวด 4 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การผลิตและบริการที่ทันสมัยตามนโยบายการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 34) เพื่อสร้างและพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารคุณภาพควบคู่กับการปรับปรุงและจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี โดยทำให้เร็ว มีผลสัมฤทธิ์ให้มากที่สุด กระตุ้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษามีการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-พ.ศ. 2561) ได้กำหนดจุดเน้นในเรื่องคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ โดยการพัฒนาคู่มือประจำการให้เป็นครูยุคใหม่ ยกเครื่องระบบการพัฒนากิจการบริหารงานบุคคลรวมทั้งคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย สำหรับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียน ทุกโรงเรียนจึงปรารถนาที่จะให้มีนักบริหารมืออาชีพมาบริหารโรงเรียน ต้องการผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหาร (ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, 2562) มีผลงานที่ประสบความสำเร็จจนเป็นหลักประกันถึงความเป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูง มีคุณภาพและมีมาตรฐานจนเป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมืออาชีพจึงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะโดดเด่น มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถชักจูงโน้มน้าวจิตใจผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ โดยเฉพาะการสื่อสารในองค์กร และความฉลาดทางอารมณ์ มุ่งมั่นในการทำงานในหน้าที่ของตนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน (วิธูโร) และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสัยสัมปັນโน) ต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีปัญญาที่มองภาพกว้างและไกล (จักขุมา) มีความสามารถในการสื่อสาร ประสานงานในการถ่ายทอดนโยบายและยุทธศาสตร์จากผู้บริหารระดับสูงมาสู่การปฏิบัติในการบริหาร และนำผลการดำเนินงานที่ได้จากการปฏิบัติงานมาสรุปและนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูง (แดเนียล และสไปเกอร์ (Daniels and Spiker, 1994, อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2560) ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างภายในองค์กรก็จะต้องกระจายความสามารถในการตัดสินใจให้กับกลุ่มงานต่างๆ ให้มากที่สุดและมีลำดับชั้นการบริหารน้อยที่สุด และต้องเปลี่ยนแปลงองค์กรเพื่อรองรับและก้าวให้ทันความเจริญของเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ท้าทายและมีอิทธิพลต่อความอยู่รอดขององค์กร

ในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก (สัมมา ธรณิธย์, 2560: 28, อ้างถึงใน ธาโรนี กิตติกาญจนโสภณ, 2562) ด้วยความสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ในฐานะเป็นองค์การทางการศึกษาที่ต้องมีการปรับและเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและในฐานะเป็นนิติบุคคลตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา ประกอบกับแนวคิดการบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นแนวคิดที่น่าสนใจศึกษาเพื่อการเสริมสร้างทักษะการจัดการ การบริหารการศึกษา และขยายองค์ความรู้ ตลอดจนการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาและส่งผลให้โรงเรียน สามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการสื่อสารที่ดีในองค์การ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะที่จะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนและนโยบายในการพัฒนาการบริหารงานองค์การ ผู้บริหารและหน่วยงานทางการศึกษาตลอดจนสถานศึกษาทั่วไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารในองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส

3. การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรม:

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเปลี่ยนแปลง

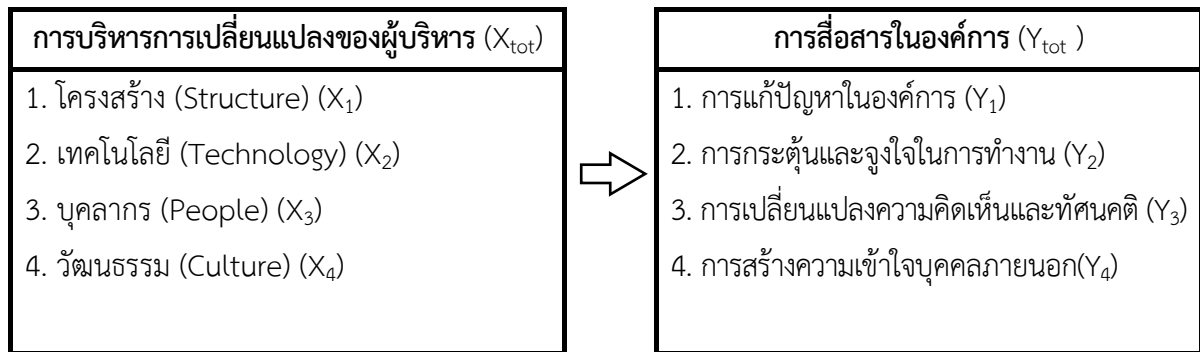
งานวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวคิดของรูและเบอร์ (Rue & Byars, 2012, อ้างถึงใน สัมมา ธรณิธย์, 2560: 26) กล่าวไว้ว่า การจัดการ คือ รูปแบบของงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่างๆ ขององค์การอัน ได้แก่ ที่ดินแรงงานและทุนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การและต่อมาศึกษาแนวคิดของบาร์โตนและมาร์ติน (Bartol & Martin, 1998, อ้างถึงใน สัมมา ธรณิธย์, 2560: 29) กล่าวไว้ว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการจัดการในกระบวนการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การโดยการทำหน้าที่หลักของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง (Structure) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านคน (People) และด้านวัฒนธรรม (Culture) (Bartol & Martin, 1998: 371-374) ส่วนชาญชัย ทองประสิทธิ์ (2557, อ้างในธารินี กิตติกาญจนโสภณ, 2562: 28) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการจัดการองค์การไว้ว่าวิธีการคิด และวัฒนธรรมองค์การประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง (Structure) ด้านเทคโนโลยี (Technology) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการชักจูงผู้อื่นให้ร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ และมีความกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดโครงสร้าง แบบแผน วิธีการคิด และวัฒนธรรมองค์การประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง (Structure)

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านคน (People) และด้านวัฒนธรรม (Culture) และทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2560: 273) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกองค์การในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีมากมาย อาทิ การปฏิรูประบบราชการ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การออกนอกระบบการร่วมทุน การรวมกิจการ รวมทั้งการนำรูปแบบวิธีการ เทคนิคในการจัดการใหม่ๆ มาใช้กับองค์การ

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในองค์การ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวคิดของ ซาแรมบ่า (Zaramba, 2003: 5) กล่าวว่า การสื่อสารในองค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์การและช่วยให้บุคลากรในองค์การได้รับทราบกิจกรรมต่างๆ ด้วย ส่วนแดเนียล และสไปเกอร์ (Daniels and Spiker, 1994) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ ความหมายที่บุคคลสองคนหรือมากกว่าสองขึ้นไปสร้างขึ้นร่วมกันโดยใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาและเกิดการรับรู้และแปลความหมายนั้นๆ วิลเบอร์ แชมป์ (Wilbur Schramm, 1971) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง การแลกเปลี่ยนสัญญาณข่าวสารระหว่างบุคคลโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ดังนั้น การสื่อสารจึงหมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้สื่อหรือช่องทางต่างๆ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการให้เกิดการรับรู้ หรือเปลี่ยนทัศนคติ หรือเพื่อให้เปลี่ยนพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง การติดต่อสื่อสารภายในองค์การสำคัญมาก ดังนี้ 1) การสื่อสารเป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการแก้ปัญหาการบริหารงาน เพราะการสื่อสารภายในองค์การจะช่วยให้สามารถทำงานได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี 2) เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นและจูงใจการทำงาน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรต่างๆ ภายในองค์การเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน 3) การสื่อสารมีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติที่ดี สามารถช่วยกันปฏิบัติการกิจขององค์การและ ผู้บริหารสามารถใช้การสื่อสารในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในองค์การให้ได้ และ 4. การสื่อสารสามารถสร้างความเข้าใจแก่บุคคลภายนอก การสื่อสารช่วยให้เกิดการพัฒนาและการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยทำให้เกิดการพัฒนาองค์การได้ โดยเฉพาะพลังขับเคลื่อนที่นำโดยผู้บริหารที่รู้จักการสื่อสารจากภายในองค์การสู่บุคคลภายนอกได้เป็นอย่างดี การสื่อสารในองค์การ จึงเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจ และสร้างวัฒนธรรมตลอดจนสามารถสร้างความมั่นคงให้กับองค์การนั้นๆ เป็นศูนย์รวมให้องค์การนั้นๆ ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ใช้จะต้องเข้าใจและเข้าถึงกระบวนการสื่อสารเป็นอย่างดี เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลในองค์การ ที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย (Network) ซึ่งอาจกระทำได้โดยใช้เครื่องมือในการสื่อความหมายด้วยการพูด การเขียน การใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้อื่นรับทราบและเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในองค์การสถานศึกษา

4. กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ที่มา: บาร์โธล (Bartol, 1998: 371-374) ; แดเนียล และสไปเกอร์ (Daniels and Spiker, 1994: 94),
อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์ (2560).

5. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส จำนวนบุคลากร 266 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ จำนวน 159 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและเทียบขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970: 607)

2. ตัวแปร

2.1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามแนวคิดของบาร์โธล (Bartol, 1998: 371-374) ซึ่งประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคนและด้านวัฒนธรรม

2.2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การสื่อสารในองค์การ ตามแนวคิดความสำคัญของการสื่อสารของแดเนียล และสไปเกอร์ (Daniels and Spiker, 1994: 94)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม(Check list) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและการสื่อสารในองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาสมีลักษณะเป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 อันดับ (Likert's Five Levels Rating Scale) มีการกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ (Rensis Likert, 1961, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร, 2554: 161) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้บริหารหรือผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอเมืองนราธิวาสศึกษา (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตาม

วิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1974, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร, 2554: 163) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถามและรวบรวมเพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว จัดระเบียบข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าทางสถิติ

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการสื่อสารในองค์กร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิจารณาขอบเขตของค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ในการแปลความหมายของข้อมูลด้วยการเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1993, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร, 2554: 190)
3. วิเคราะห์การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์กร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ใช้วิธีวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

8. ผลการวิจัย

1. การบริหารภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1. ด้านโครงสร้าง	4.56	0.49	มากที่สุด
2. ด้านเทคโนโลยี	4.53	0.50	มากที่สุด
3. ด้านคน	4.50	0.50	มาก
4. ด้านวัฒนธรรม	4.50	0.50	มาก
รวม	4.53	0.50	มากที่สุด

2. การสื่อสารในองค์กร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกระตุ้นและจูงใจการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.58, SD.=0.49) ด้านการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติ (ค่าเฉลี่ย 4.50, SD.=0.50) ด้านการแก้ปัญหาในงาน (ค่าเฉลี่ย 4.45, S.D.=0.50) และด้านการสร้างความเข้าใจบุคคลภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.48, S.D.=0.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสื่อสารในองค์กร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส

การสื่อสารในองค์กร	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1. การแก้ปัญหาในงาน	4.45	0.50	มาก
2. การกระตุ้นและจูงใจการทำงาน	4.58	0.50	มากที่สุด
3. การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติ	4.50	0.50	มาก
4. การสร้างความเข้าใจบุคคลภายนอก	4.48	0.49	มาก
รวม	4.50	0.50	มาก

3. ภาวะผู้นำการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในองค์กรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ตามสมการ $Y_{tot} = .977 + .545X_1 + .495X_2 + .719X_3 + .705X_4$

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในภาพรวมกับการสื่อสารในองค์กรในภาพรวม

	X ₁ โครงสร้าง	X ₂ เทคโนโลยี	X ₃ คน	X ₄ วัฒนธรรม	X _{tot}	Y _{tot}
X1 โครงสร้าง	1					
X2 เทคโนโลยี	.631*	1				
X3 คน	.574*	.678*	1			
X4 วัฒนธรรม	.473*	.480*	.491*	1		
X _{tot}	.849*	.885*	.867*	.649*	1	
Y _{tot}	.545*	.495*	.719*	.705*	.757*	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมการพยากรณ์ได้ ดังนี้:

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.545X_1 + 0.495X_2 + 0.719X_3 + 0.705X_4$

สมการคะแนนมาตรฐาน $Y_{tot} = 0.977 + 0.545X_1 + 0.495X_2 + 0.719X_3 + 0.705X_4$

9. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นต่อผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญๆ ดังนี้

1. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีความพร้อมในการบริหารการเปลี่ยนแปลง และให้ความสำคัญในการจัดหาส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และปรับปรุงทัศนคติ ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ อันมาก (2556) ที่พบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับสัมมา รณิธย์ (2560) รวมทั้ง มัลลิกา ต้นสอน (2556) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านใดก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบด้านอื่นๆ ขององค์การด้วยเสมอ

2. การสื่อสารในองค์กรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50, S.D.=0.50)เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกระตุ้นและจูงใจการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.58, SD.=0.49) การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น และทัศนคติ (ค่าเฉลี่ย 4.50, SD.=0.50) การสร้างความเข้าใจบุคคลภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.48, S.D.=0.50) และการแก้ปัญหาในงาน (ค่าเฉลี่ย 4.45, S.D.=0.50) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมีการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจบุคลากรในการทำงาน เช่น ส่งเสริมทักษะ ความนึกคิด พัฒนาบุคลิกภาพ เน้นการสื่อสารที่ดีต่อกัน และยังสอดคล้องกับณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2557, อ้างในธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, 2562: 9) ที่กล่าวว่ากลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร ย่อมต้องมีการกระตุ้นและจูงใจบุคลากร และธงชัย สันติวงษ์ (2560) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในการสื่อสารเพื่อประสิทธิภาพการบริหารเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กร อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส จัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี โดยกำหนดให้บุคลากรสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ และมีเจตคติที่ดีในการทำงาน เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงาน มีสมรรถภาพในการทำงานสูงขึ้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และจุดเน้นพิเศษในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา (สพป. นราธิวาส) ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ มีการกำกับและติดตามการทำงานโดยทีมนิเทศเต็มพิกัดพิจารณาใช้คนให้ทำงานได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ และผู้บริหารมีการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ดี ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการโดยยี่ระบบคุณธรรม

3. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์กรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส สามารถอภิปรายภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ได้แก่ ด้านคน และด้านวัฒนธรรมสอดคล้องกับธงชัย สันติวงษ์ (2560) และงานวิจัยของธารินี กิตติกาญจน์โสภณ (2562) เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านคนมีความสัมพันธ์ต่อการสื่อสารกับบุคลากรองค์การ ในระดับสูงที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารมีการกระตุ้นและสนใจสม่ำเสมอให้บุคลากรปรับปรุงทัศนคติที่ดีต่อกันเสมอและความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผลรวมจากการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ของบุคลากร เช่น ทักษะการสื่อสาร ความนึกคิด บุคลิกภาพ การสื่อสารที่สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ เป็นต้น (ชาญชัย ทองประสิทธิ์, 2557) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลต่อทัศนคติที่ดีของบุคลากรอาจารย์ สามารถทำได้โดยการสร้างวัฒนธรรมที่ดีด้วยการฝึกอบรมเสมอและปรับโครงสร้างภายในองค์การ กระจายอำนาจ ความสามารถในการตัดสินใจให้กับกลุ่มงานต่างๆ ให้มากที่สุด และควรมีลำดับชั้นการบริหารน้อยที่สุด (ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, 2562: 3) จำเป็นต้องบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์การเพื่อความเจริญก้าวหน้าที่ทำนายและมีอิทธิพลต่อความอยู่รอดขององค์การเป็นอย่างมาก (สัมมา รณิธย์, 2560: 28) และการสื่อสารที่ดี ได้แก่ การกระตุ้นและสนใจการทำงาน การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติยังส่งผลดีต่อการแก้ปัญหาในงาน และการสร้างความเข้าใจ-ของบุคคลภายนอก (ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, 2559, 2560 และ 2562) ซึ่งจากการศึกษาของธงชัย สันติวงษ์ (2560) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในการสื่อสารเพื่อประสิทธิผลการบริหารเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านใดก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ ขององค์การด้วยเสมอ (ปณรต มาลากุล ณ อยุธยา, 2558)

สรุปการวิจัย การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการสื่อสารในองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในภาพรวม ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์การโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ได้แก่ ด้านคนและด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักในด้านการแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เป็นส่วนหนึ่งของความสำคัญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในองค์การอย่างสม่ำเสมอให้มากกว่านี้ด้วย เพื่อให้การบริหารเกิดประโยชน์สูงสุดเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลส่งผลต่อการสื่อสารในองค์การโดยเฉพาะด้านคนและด้านวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). นโยบาย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชาญชัย ทองประสิทธิ์. (2557). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (ลาดกระบัง).
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2557). กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2560). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ. (2559). **ภาวะผู้นำการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความท้าทายของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 4(2), 74-96.
- ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ. (2560). **การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 2.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 12(S): 113-125.
- ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ. (2562). **การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการสื่อสารในองค์กรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** วารสารมนุษยศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. 5(1) มค.-มิย.2562: 135-146.
- ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, วีระ วงศ์สรรค์ และเบญจภรณ์ รัญระนา (2563). **การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2.** วารสารพุทธมคัศศูนย์วิจัยธรรมศึกษา. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (124-136), กค.-ธค. 2563.
- ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, วีระ วงศ์สรรค์ (2563). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารต่อความท้าทายในการปฏิบัติงานของครูปฐมวัย สังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง เชียงใหม่.** วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนครศรีธรรมราช. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (131-143), มค.-มิย. 2564.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2560). **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่.** กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- ประคอง กรรณสูต. (2554). **สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปณรต มาลากุล. (2558). **การบริหารการเปลี่ยนแปลงภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะรัฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2556). **ปัญหาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- รัศมี เจริญรัตน์. (2556). **การบริหารการเปลี่ยนแปลงกับสภาพการพัฒนาบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิลาวัลย์ อันมาก. (2556). **การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สนธิ สายปิ่นตา. (2557). **การบริหารการเปลี่ยนแปลงกับงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สัมมา ธรณิธย์. (2560). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีพรีนติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี: การบริหารการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2557). **กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 3**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (2563). **สารสนเทศ สพป**. นราธิวาส: สำนักพิมพ์มนตรี.

Bartol, K.M. & Martin, D.C. (1998). **Change management & management**. New York: Englewood Prentice-Hall.

Daniels and Spiker. (1994). **Change management that helps communication**. New York: McGraw-Hill.

Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). **Determining sample size for research activity**. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.

McCormick, E.J. & Ilgen, D.R. (1985). **Industrial and organization psychology**. New York: Englewood Prentice-Hall.

ปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด: กรณีศึกษาในสถานพยาบาลของรัฐ Problems of Addiction Treatment: A Case Study of Public Hospitals

วนิตตา พิทยาเรืองนนท์

Wanitta Pittayaruengnon

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์

Aranee Vivatthanaporn

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University

E-mail: aom_susu@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 21 สิงหาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและแนวทางการแก้ไขปัญหในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรายบุคคล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐและมีประสบการณ์ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร 2) ปัญหาจากตัวผู้ป่วยที่มีการเสพยา หรือเข้ารับการบำบัดไม่ครบถ้วนตามขั้นตอน ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ 3) ปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการติดตามผล 4) ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการปรับโครงสร้างกรอบอัตรากำลัง และกรอบของอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจน สร้างระบบหรือช่องทางที่สามารถติดต่อประสานงานกันได้อย่างรวดเร็ว 2) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับครอบครัวและชุมชนมากขึ้นถึงทัศนคติที่มีต่อผู้ใช้ ยาเสพติด รวมทั้งวิธีการดูแลช่วยเหลือ 3) การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กระจายไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบยาเสพติด 4) จัดสรรงบประมาณให้สมดุลสอดคล้องกับจำนวนผู้ป่วย 5) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเองและหน่วยงานอื่น ในการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกัน

คำสำคัญ: บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด, เสพยา, สถานพยาบาลของรัฐ

ABSTRACT

This research aimed to explore problems of addiction treatment as well as obstacles and propose solutions to the problems. This research employed qualitative methodology. Data were obtained through in-depth interviews conducted with 10 key informants who worked in public hospitals and had at least two years of experience in addiction treatment.

The result revealed four major problems of addiction treatment, namely: 1) shortage of personnel, 2) problems caused by addicts, e.g. relapse, incomplete or discontinued treatment, or lack of family support, 3) ineffective cooperation with other related departments or organizations and follow-ups, and 4) problems of budget. The solutions proposed by the key informants were: 1) workforce and job restructuring and the creation or improvement of communication channels or systems, 2) the promotion of community and family perceptions towards addicts as well as knowledge of how to take care of them, 3) the dissemination of drug knowledge among relevant departments, 4) the effective management of budget allocation according to the number of patients, and 5) the promotion of integration between departments in the Ministry of Public Health and other departments in operations and planning.

Keywords: Addiction Treatment, Relapse, Public Hospitals

1. บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศไทย ทำให้นานาประเทศพยายามร่วมมือกัน เพื่อหาทางหยุดยั้งปัญหายาเสพติด จนกระทั่งที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิด และการลักลอบใช้ยาเสพติด (International Conference on Drug Abuse and licit Trafficking ICDAIT) ได้มีมติให้เสนอสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ขอให้กำหนดวันที่ 26 มิถุนายนของทุกปีเป็น “วันต่อต้านยาเสพติดโลก” เพื่อให้ประชาชนทั่วโลกได้ตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหายาเสพติด สำหรับประเทศไทยได้มีการนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพอย่างเข้มงวดมาโดยตลอด ทั้งการออกกฎหมายปราบปรามและการแก้ไขฟื้นฟูผู้เสพ ติดยาเสพติดโดยนำหลักการผู้เสพคือผู้ป่วย มีใช้อาชญากรปกติ เมื่อจำนวนผู้ที่มีความต้องการเสพยาเสพติดลดน้อยลง ในที่สุดผู้ค้ายาเสพติดก็จะลดลงตามไปด้วย จนนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 แต่จากสถิติยังคงพบนักโทษเด็ดขาดในคดียาเสพติดร้อยละ 83.44 ซึ่งเป็นฐานความผิดอันดับหนึ่ง (สถิติราชทัณฑ์, 2564) และจำนวนผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษในแต่ละปียังคงมีเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 200,674 ราย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2563) ต่อมาได้มีการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดเพื่อลดจำนวนการตายเพราะเสพยาเสพติด

ติดเกินขนาด หรือใช้ยาเสพติดด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง และลดภาวะการแพร่ระบาดของโรคที่ติดต่อผ่านการใช้เข็มฉีดยา โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการช่วยเหลือผู้ป่วยในคดียาเสพติดให้กลับมามีโอกาสใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้ง สอดคล้องกับผลการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก ค.ศ. 2016 (United Nations General Assembly Special Session 2016-UNGASS 2016) ที่มีแนวโน้มในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยยึดมุมมองทางสาธารณสุขมากขึ้นควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปรามจึงนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งการป้องกัน ปราบปรามและการบำบัดรักษา โดยการตราประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ที่เน้นการบำบัดรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดแบบสมัครใจ โดยบุคลากรของสาธารณสุขเป็นหลัก ซึ่งการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านมายังคงพบปัญหาเรื่องสถานที่และจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด กระบวนการฟื้นฟูทั้งการค้นหา คัดกรอง บำบัดฟื้นฟู การติดตามหลังบำบัด และการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดยังขาดประสิทธิภาพ และขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงอุปสรรคทางด้านกฎหมายและระบบฐานข้อมูลยาเสพติดของประเทศไทยยังขาดการเชื่อมโยงและเป็นมิตรกับผู้ใช้ (อัครพล ศุภศาสตรา, 2562: 6-10) และกรณีที่ผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้ากระบวนการรักษาแล้ว บางส่วนกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ และกลับมาเข้ารับการบำบัดอีก จากจำนวนผู้ป่วย 100 คน มีผู้ที่กลับมาเสพยาซ้ำภายใน 90 วัน จำนวน 54 ราย (ศุภฤกษ์ นาคดิลก, 2563: 51) ซึ่งหลังจากมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ที่ให้อำนาจหน้าที่เป็นของสาธารณสุขเป็นหลักนั้น อาจทำให้จำนวนผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาอาจมีจำนวนมากกว่าเดิม เนื่องด้วยระบบบังคับบำบัดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ถูกยกเลิกดังนั้นการทราบถึงปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด จากข้อมูลของผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำลง ลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากยาเสพติด หรือสามารถช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดให้สามารถเลิกยาเสพติดและกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานพยาบาลของรัฐในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

3. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการวิจัย อาทิ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านอื่นๆ
2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดอย่างน้อย 2 ปี

3. ขอบเขตด้านสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แห่งชาติบรมราชชนนี จังหวัดปทุมธานี และโรงพยาบาลโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ที่มีความแตกต่างเชิงพื้นที่ จำนวนบุคลากร และจำนวนผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในส่วนของผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐ ซึ่งมีการ พิจารณาสีบทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล และได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยให้ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญทราบว่าในขณะที่สัมภาษณ์เชิงลึกหากผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกในการให้ข้อมูล สามารถยุติการสัมภาษณ์ ได้ทันที และข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บเป็นความลับ โดยใช้รหัสในการระบุแทนและจะทำลาย เอกสารที่ใช้สัมภาษณ์ทั้งเมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอม ด้วย ความสมัครใจ ซึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัย เอกสารรับรองเลขที่ COA. No. RSUERB2022-018 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากการสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านสถานที่และบุคคลและ บันทึกข้อมูลพรรณนาของผู้ให้ข้อมูลโดยละเอียดทุกครั้งและให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านข้อมูลเพื่อตรวจสอบรับรองความ ถูกต้อง

2. นำข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรเพื่อ ดู ความสอดคล้องของข้อมูล หากข้อมูลมีความแตกต่างจะดำเนินการค้นหาข้อมูลเปรียบเทียบเพิ่มเติมจาก เอกสารและจากผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบว่าเพียงพอและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เรียงตามเหตุการณ์ จัดวางระเบียบข้อมูลให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน โดยให้สอดคล้องและตรงกับกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่พร้อมจะนำมาวิเคราะห์ต่อไป

4. นำข้อมูลมาลดทอนรายละเอียดที่มากเกินไป เพื่อให้ข้อมูลมีความกระชับและชัดเจนมากขึ้น

5. ทำการสรุปและอภิปรายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น เพื่อนำไปใช้กำหนดเป็นแนวทางใน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาเสพติดต่อไป

6. นำแบบสัมภาษณ์มาสัมภาษณ์กับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายใกล้เคียงกัน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในคำถาม และได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. ผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐ จำนวน 10 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดอย่างน้อย 2 ปี จากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี และโรงพยาบาลโพธิ์พิสัย ประกอบด้วย

- (1) นักจิตวิทยาที่มีประสบการณ์ด้านยาเสพติดอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 3 คน
- (2) นักสังคมสงเคราะห์ที่มีประสบการณ์ด้านยาเสพติดอย่างน้อย 15 ปี จำนวน 2 คน
- (3) พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ด้านยาเสพติดอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 5 คน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานพยาบาลของรัฐในปัจจุบัน พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในปัจจุบันประกอบด้วย 1) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร 2) ปัญหาจากตัวผู้ป่วยที่มีการเสพยา หรือเข้ารับการบำบัดไม่ครบถ้วนตามขั้นตอน ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ 3) ปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นและการติดตามผล 4) ปัญหาด้านงบประมาณ โดยขอเสนอรายละเอียดของปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดพบว่าผู้ให้ข้อมูล มี 5 ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการปรับโครงสร้างกรอบอัตรากำลัง และกรอบของอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจน สร้างระบบหรือช่องทางที่สามารถติดต่อประสานงานกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว 2) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับครอบครัวและชุมชนมากขึ้น ถึงทัศนคติที่มีต่อผู้ใช้ยาเสพติด รวมทั้งวิธีการดูแลช่วยเหลือ 3) การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กระจายไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบยาเสพติด 4) ปัญหาด้านงบประมาณ 5) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเองและหน่วยงานอื่น ในการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกันให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

7. การอภิปรายผล

1. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานพยาบาลของรัฐในปัจจุบัน

(1) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร จากผลการศึกษาพบว่าทั้งสองกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรเช่นเดียวกัน แต่โรงพยาบาลโพธิ์พิสัยจะขาดแคลนบุคลากรในตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์ ทำให้บุคลากรในตำแหน่งหนึ่งต้องรับผิดชอบทั้งงานด้านวิชาการ หรือการติดตามผลการประสานงานส่งต่อผู้ป่วยไปยังหน่วยงานอื่นด้วย แต่จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอของทั้งสองแห่งทำให้บางครั้งบุคลากรเกิดความเหนื่อยล้า และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอรุณรัตน์ คันธา (2557: 84-85) ที่ศึกษาผลกระทบและทางออกของการขาดแคลนกำลังคนทางการพยาบาลในประเทศไทย พบว่าการขาดแคลนบุคลากรส่งผลให้การดูแลผู้ป่วยอาจไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เสี่ยงต่อการติดเชื้อในโรงพยาบาล และส่งผลกระทบต่อองค์กรที่ต้องลดบริการผู้ป่วยวิกฤติลงถ้าไม่จำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครพล ศุภศาสตรา (2562: 6-10) ที่ศึกษากรณีการปฏิรูปด้านบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แนวทาง

ที่เหมาะสมสำหรับกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ข้อปัญหาของกระทรวงสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับระบบบำบัดพื้นฟูยาเสพติด ได้แก่ ขาดจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการบำบัดพื้นฟูยาเสพติด ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งการปฏิบัติงานที่มีหลายบทบาทหน้าที่ และพบเจอผู้ป่วยยาเสพติดซึ่งบางคนมีอาการก้าวร้าว หรือผู้ป่วยวิกฤติบ่อยครั้ง ประกอบกับการทำงานที่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายชั่วโมงติดต่อกัน ย่อมส่งผลต่อความเหนื่อยล้า และประสิทธิภาพในการทำงาน

(2) ปัญหาจากตัวผู้ป่วยที่มีการเสพยา หรือเข้ารับการบำบัดไม่ครบถ้วนตามขั้นตอนหรือกรณีครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาการกลับไปเสพยาและครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือเกิดขึ้นทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีปัจจัยที่ทำให้ผู้ป่วยกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำหลายสาเหตุ ทั้งปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้เข้ายาเสพติดเอง กรณีที่ผู้ป่วยไม่ได้ตั้งใจจะเลิกยาเสพติดจริง ยังต้องการเสพเพื่อบรรเทาความทุกข์ แต่ถูกครอบครัวส่งมาเข้ารับการบำบัด การไม่ได้นำทักษะที่ได้รับจากสถานบำบัดไปใช้ และปัจจัยภายนอก เช่น การอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ และครอบครัวไม่ได้ให้ความสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภฤกษ์ นาคดิลก (2563: 51) ที่พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์ในชุมชนที่ไม่พึงพาช่วยเหลือกัน ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนลักษณะไม่ยอมรับไม่เข้าใจ การสามารถหาเมทแอมเฟตามีนได้ภายในชุมชนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้กลับมาใช้เมทแอมเฟตามีนซ้ำภายใน 90 วัน

(3) ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานอื่นและการติดตามผล จากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของโรงพยาบาลโพธิ์ชัยไม่พบปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เนื่องจากมีการประชุมยาเสพติดของจังหวัดทุกเดือน ทำให้สามารถวางแผนการทำงาน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมถึงสามารถติดตามผู้ป่วยผ่านทางผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านได้ง่ายกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงพยาบาลโพธิ์ชัยเป็นโรงพยาบาลชุมชน มีเครือข่ายที่ประสานการทำงานร่วมกันได้ง่ายและใกล้ชิดกว่า คนในชุมชนสามารถเข้าถึงโรงพยาบาลได้ง่าย แต่ในด้านของสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี กลับพบปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเอง เนื่องจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี เป็นสถานพยาบาลที่มีระบบบริการระดับตติยภูมิ และมีผู้เข้ายาเสพติดมาเข้ารับการบำบัดรักษาจากทุกจังหวัด เมื่อมีการส่งต่อข้อมูลของผู้ที่บำบัดครบถ้วนแล้วไปยังโรงพยาบาลชุมชนที่ผู้ผ่านการบำบัดมีภูมิลำเนาอยู่ บางครั้งก็ไม่สามารถติดต่อผู้รับผิดชอบของบางโรงพยาบาลได้ เพราะไม่ทราบผู้รับผิดชอบในการติดตาม เนื่องจากโครงสร้างหน้าที่ของแต่ละโรงพยาบาลแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครพล ศุภาสตรา (2562: 6-10) จากการศึกษาพบว่าการค้นหาและติดตามเชิงประจักษ์ผู้เสพยาผู้ติดไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การบำบัดพื้นฟูยาเสพติดในระบบสมัครใจ บังคับบำบัด และต้องโทษ ของประเทศไทยขาดประสิทธิภาพ การลดอันตรายจากยาเสพติด (Harm Reduction) ขาดมาตรฐานการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ และผลลัพธ์สุดท้ายของการดำเนินงาน

(4) ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ในแต่ละปีงบประมาณที่ใช้ดูแลผู้ป่วยยาเสพติดมีจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่เพียงพอในการช่วยเหลือผู้ป่วย ซึ่งผู้ป่วยยาเสพติดเองส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพทางการเงินและการบำบัดรักษาครั้งหนึ่ง ย่อมมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นค่าตรวจปัสสาวะ ค่าตรวจวินิจฉัยโรค ค่าให้

คำปรึกษา ค่ายาในการรักษา การให้การสงเคราะห์สำหรับผู้ป่วยไร้บ้าน ไม่มีงานทำ แม้ปัจจุบันผู้ป่วยสามารถเข้ารับการรักษาได้ตามสิทธิ เช่น สิทธิ 30 บาท สิทธิบัตรทอง สิทธิประกันสังคม แต่ก็ยังมีค่าบริการอื่นๆที่ผู้ป่วยต้องชำระเอง ไม่สามารถเบิกได้ ดังนั้นภาระดังกล่าวตกอยู่กับโรงพยาบาลที่ต้องบริหารจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

2. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

(1) ข้อเสนอแนะในการปรับโครงสร้างกรอบอัตรากำลัง และกรอบของอำนาจหน้าที่ให้มีความชัดเจน มีช่องทางที่สามารถติดต่อประสานงานกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การขาดแคลนบุคลากรย่อมส่งผลกระทบต่อตัวบุคลากร ผู้ป่วย องค์กร งบประมาณ อันนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นการปรับโครงสร้างกรอบอัตรากำลังให้เหมาะสมกับปริมาณงาน โดยเพิ่มอัตรากำลังในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับงานยาเสพติด อาทิ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการสาธารณสุข ให้ครบในโรงพยาบาลระดับชุมชน เพื่อมีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดทั้งระบบ สร้างระบบในการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณรัตน์ คันทา (2557: 87-88) ที่เสนอแนวทางในการเพิ่มการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อรองรับการขยายศักยภาพในการบริการสาธารณสุข ผู้บริหารควรวางแผนจัดสรรอัตรากำลังให้มีความเพียงพอ เหมาะสม หรือใช้หลักการกระจายอำนาจหน้าที่ไปยังบุคลากรหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติงานด้านการบำบัดยาเสพติด หรือดึงภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม โดยผ่านการอบรมให้ความรู้จากกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สามารถช่วยเหลือดูแลติดตามผู้ติดยาเสพติด ลดการทำงานที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรของสาธารณสุข

(2) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับครอบครัวและชุมชนมากขึ้นถึงทัศนคติที่มีต่อผู้ติดยาเสพติดรวมทั้งวิธีการดูแลช่วยเหลือ ควรอาศัยการทำงานร่วมกับชุมชน และเครือข่ายในการสร้างการรับรู้ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ หรือสื่อทางโทรทัศน์ ในรูปแบบที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจตรงกันกับสิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขต้องการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการปรับทัศนคติที่มีต่อผู้ติดยาเสพติด การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด วิธีการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดที่ถูกต้อง วิธีการสื่อสารภายในครอบครัว เพื่อลดการตีตราและทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน ต้องการช่วยเหลือและให้โอกาสผู้ติดยาเสพติด

(3) การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กระจายไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบยาเสพติด การบำบัดรักษายาเสพติดจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เนื่องจากผู้ป่วยยาเสพติดนั้นแตกต่างจากผู้ป่วยโรคทั่วไป ซึ่งปัจจุบันผู้เสพยาเสพติดหลายชนิด ทำให้บางคนมีอาการทางจิตเวชมีอาการซับซ้อนของโรค ดังนั้นการเข้าใจถึงกลไกการออกฤทธิ์ของยาเสพติด ผลกระทบจากยาเสพติดแต่ละชนิด และแนวทางการรักษาที่ถูกต้องสามารถช่วยผู้ป่วยยาเสพติดได้ การฝึกอบรม และพัฒนาเทคนิคในการทำงาน การเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอจึงเป็นเรื่องจำเป็นในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด โดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสาธารณสุขในทุกตำแหน่ง และในโรงพยาบาลทุกระดับ อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ ที่เข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการติดตามผลผู้ป่วยยาเสพติดด้วย

(4) จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องคล่องกับจำนวนผู้ป่วย ในระดับนโยบายควรมีการปรับปรุงด้านการเข้าถึงสิทธิการรักษาของผู้ป่วยให้มีเท่าเทียมกัน หน่วยงานสามารถเบิกจ่ายได้ตามจริง เพื่อจะได้ทราบข้อมูลค่าใช้จ่ายในการให้บริการสาธารณสุข และนำไปจัดทำแผนการใช้งบประมาณ และวางแผนการทำงานให้สอดคล้องกันและควรจัดสรรงบประมาณสำหรับโรคระบาดฉุกเฉินไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากสถานการณ์โรคโควิด 19 ทำให้ส่งผลกระทบต่องบประมาณทุกด้าน หรือปรับลดขั้นตอนการทำงานบางขั้นตอนลง เพื่อลดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและหาแหล่งรายได้ที่จะนำมาใช้ในส่วนที่ภาครัฐไม่สามารถเบิกจ่ายให้ได้ และตกเป็นภาระของสถานพยาบาล

(5) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเองและหน่วยงานอื่น ในการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกัน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดผู้ติดยาเสพติด ควรมีการกำหนดนโยบายร่วมกัน เพื่อวางแผนในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีระเบียบกำหนดอำนาจหน้าที่ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน การส่งต่อข้อมูลที่ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการประสานงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณณี วาทีสุนทรและกฤติกา เจริญ (2552: 77-78) ที่เสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จะต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนในแต่ละด้าน พัฒนาระบบการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

8. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ยังคงเก็บข้อมูลจากจำนวนผู้ให้ข้อมูลและสถานที่น้อยเกินไป รวมไปถึงความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย ในแต่ละกลุ่มที่มีอายุในการทำงานเฉลี่ย 22.2 ปี อาจส่งผลให้ได้ผลการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา ดังนั้น ควรมีการจัดเก็บข้อมูลให้มีความหลากหลายมากกว่านี้ เพื่อความครบถ้วนของข้อมูล

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. สถิติราชทัณฑ์ รท.103 สํารวจ ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2564. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result_rt103.php?date=01-12-2021 [15 ธันวาคม 2564]
- พรรณณี วาทีสุนทร และกฤติกา เจริญ. (2552). การศึกษาเปรียบเทียบผลสำเร็จของการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดระบบบังคับบำบัดและระบบสมัครใจ. กลุ่มพัฒนาระบบงานยาเสพติด สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- ศุภฤกษ์ นาคดิลก. (2563). อุบัติการณ์ของผู้ป่วยที่ใช้สารเมทแอมเฟตามีนซ้ำในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี (สбыช.). วารสารวิชาการยาเสพติด, 6 (1), 49-51.
- สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี. ข้อมูลการให้บริการด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.pmnidat.go.th> [23 กรกฎาคม 2564]
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2563 สำนักงานปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน

ป.ป.ส. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://www.oncb.go.th /Home/Pages/ITA/report.aspx](https://www.oncb.go.th/Home/Pages/ITA/report.aspx). [15 สิงหาคม 2564]

อรุณรัตน์ คันธา. (2557). ผลกระทบและทางออกของการขาดแคลนกำลังคนทางการแพทย์พยาบาลในประเทศไทย.

วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 32(1), 84-88.

อัศรพล ศุรุศาสนตรา. (2562). การปฏิรูปด้านบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด แนวทางที่เหมาะสมสำหรับกระทรวงสาธารณสุข. สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ. วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 15(2), 6-10.

มาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาการให้บริการซอฟต์แวร์
Appropriate Measures to Protect the Rights of Software
Service Contract Parties

อนุชา คำพิลา

Anucha Kampila

ภูมินทร์ บุตรอินทร์

Phumin But-In

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Law, Thammasat University

E-mail: raisangnita@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 2 มิถุนายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 รวมทั้งหลักนิติกรรมสัญญาและหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามลำดับ

ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีที่ เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป จะเห็นได้ว่าผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิจะเป็นฝ่ายกำหนด ข้อสัญญาในขณะที่ผู้รับ อนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นเพียงฝ่ายที่ต้องยอมรับหรือปฏิเสธข้อกำหนดในสัญญาเท่านั้น ทั้งนี้ การกำหนดข้อสัญญา จึงเป็นการกำหนดหน้าที่ให้แก่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ รวมทั้งการกำหนดข้อสัญญาการรับประกันและความรับผิดชอบ ในความชำรุดบกพร่องของซอฟต์แวร์รวมทั้งในกรณีที่ต้องมีการฟ้องร้องเรียกความเสียหายจากการรับประกัน และความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของซอฟต์แวร์ ผู้เสียหายจะต้องฟ้องร้องเองเนื่องจากไม่อยู่ในฐานะผู้บริโภค ตามคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

จึงมีข้อเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

คำสำคัญ : โปรแกรมคอมพิวเตอร์, สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์, การคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญา

ABSTRACT

Thailand does not have specific legal measures to protect the rights and obligations of the parties in computer software license agreements. Therefore, it must be considered under the Consumer Protection Act B.E. 2522, the Unfair Contract Terms Act B.E. 2540 (1997) and the Copyright Act B.E.

In this regard, the protection of rights and duties of the parties in the computer software license agreement in the case of a packaged program it can be seen that the licensor is the party to set the terms of the contract while the licensee is the only party to accept or reject the terms of the contract. License including the provision of warranty contracts and liability for software defects, including in the event of litigation for warranty damages and liability for software defects; Victims must sue themselves for not being a consumer according to the Consumer Protection Act B.E. 2522.

Therefore, it was suggested to amend the Consumer Protection Act, B.E. 2522, which was amended by the Consumer Protection Act (No. 2), B.E. 2541.

Keywords: computer program, computer program licensing agreement, protection of the rights of the parties

1. บทนำ

ในประเทศไทยได้มีการประกอบธุรกิจให้บริการให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทั้งนี้ การให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บไซต์ต่างๆ ทั้งนี้ ที่นิยมของคนไทยก็คือ โปรแกรมสำเร็จรูป หรือโปรแกรมประยุกต์ ซึ่งเป็นที่มีผู้จัดทำไว้เพื่อใช้ในการทำงานประเภทต่างๆ โดยที่ผู้ใช้คนอื่นสามารถนำโปรแกรมไปใช้กับข้อมูลของตัวเองได้แต่ดัดแปลงหรือแก้ไขไม่ได้ ซอฟต์แวร์ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในด้านต่างๆ โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น โปรแกรมเพื่อความบันเทิง ได้แก่ ภาพยนตร์ เกมส์ เสียงเพลงต่างๆ โปรแกรมการฟิกส์ โปรแกรมเขียนแบบ ใช้ในการออกแบบและเขียนแบบ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดาวน์โหลดผ่านเว็บไซต์และจ่ายค่าบริการที่กำหนด ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบ Click Wrap หรือ Browse Wrap Agreement ก็ตาม

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาในด้านการคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาการให้บริการซอฟต์แวร์ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังมิได้มีการตรากฎหมายโดยเฉพาะเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของสัญญาดังกล่าวแต่อย่างใด กรณีจึงต้องพิจารณาตามข้อสัญญาของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 รวมทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น บทความนี้จึงจะวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. ลักษณะทั่วไปของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นสัญญาระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ (licensor) ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ (licensee) โดยทั่วไปผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิมีสิทธิที่จะอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิสามารถใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิได้ตามที่ตกลงกัน โดยผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงจ่ายค่าสิทธิหรือผลตอบแทนให้แก่ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิ สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์จึงเป็นสัญญาที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างจากเอกเทศสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิหน้าที่ตามสัญญาจึงเป็นไปตามที่คู่สัญญากำหนดไว้ในสัญญาตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา

3. ปัญหาสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

เนื่องจากการกำหนดสิทธิหน้าที่ตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยหลักเสรีภาพในการทำสัญญา จะมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ปัญหาการกำหนดให้สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นสัญญาควบคุม

ตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (standard software) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์มักเป็นสัญญาที่ถูกกำหนดขึ้นโดยฝ่ายผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิเพียงฝ่ายเดียว การวินิจฉัยสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญา โดยเฉพาะหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิตามสัญญาเท่านั้นอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญา ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาที่ว่าเมื่อเกิดข้อพิพาทศาลควรเข้าไปแทรกแซงการใช้สิทธิกำหนดเนื้อหาของคู่สัญญา และกำหนดสิทธิหน้าที่ตามสัญญาให้เหมาะสมหรือไม่ และด้วยวิธีใด

ประการที่ 2 ปัญหาความรับผิดชอบของผู้ให้บริการซอฟต์แวร์ตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นสัญญาที่มีลักษณะผสม (mixed contract) กล่าวคือเป็นสัญญาที่มีลักษณะสัญญาหลายประเภทในสัญญาฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4450/2542 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6967/2545 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1181/2541 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9190/2547 จะเห็นได้ว่าได้มีการอธิบายลักษณะของสัญญาแบบผสมไปในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นสัญญาที่รวมเอาหนึ่งหรือหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัญญาหลายประเภทอยู่ในสัญญาฉบับเดียวกัน เช่น สัญญาเช่าที่จอดรถ สัญญาบริการนำเที่ยว สัญญาเช่าต่างตอบแทนชนิดพิเศษ สัญญาเช่าที่พักแรมหรือสัญญาเช่าพักในโรงแรม สัญญา Contract farming สัญญาสิทธิซึ่ง เป็นต้น หากพิจารณาทั้งส่วนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการซื้อขายและใกล้เคียงกับสัญญาให้บริการ ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาวินิจฉัยตามสัญญาของผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิจะเป็นหนึ่งกระทำสำเร็จ กล่าวคือลูกหนี้จะต้องกระทำการนั้นต้องกระทำจนถึงผลสำเร็จของกิจการนั้น ๆ ซึ่งเป็นมาตรฐานการชำระหนี้ในสัญญาซื้อขาย หรือหนึ่งกระทำให้ถึงผลในระดับอันควร ซึ่งเป็นกรณีที่ถูกหนี้จะต้องกระทำการกิจการงานขนาดที่ควรจะเป็นไปได้ในระดับอันควรด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่ตามความรู้ความสามารถของตนในวิชาชีพนั้น อันเป็นมาตรฐานที่ใช้ในสัญญาให้บริการทางวิชาชีพ

ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์แห่งหนึ่ง จะนำไปสู่การวินิจฉัยกำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สัญญา จะถือว่าผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิผิดสัญญาหรือไม่อย่างไร

จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ พบว่า คู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายต่อกันดังนี้

1) ความรับผิดของผู้ให้บริการซอฟต์แวร์ตามข้อสัญญาโดยชัดแจ้ง (express terms) เป็นสิทธิหน้าที่ที่กำหนดขึ้น โดยเจตนาของคู่สัญญาเอง โดยศาลจะตีความสัญญาเพื่อวินิจฉัยกำหนดสิทธิหน้าที่ให้สอดคล้องกับเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาเป็นหลัก รวมถึงพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาของคู่สัญญาเพื่อกำหนดความรับผิดของคู่สัญญา สิทธิหน้าที่ตามข้อสัญญาโดยชัดแจ้งจะมีต่อกันอย่างไร จึงมีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับการตีความสัญญาของศาลเป็นรายคดี การกำหนดสิทธิหน้าที่ตามข้อสัญญาโดยชัดแจ้งนี้ ศาลกำหนดโดยอาศัยหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยสัญญา

2) ความรับผิดของผู้ให้บริการซอฟต์แวร์โดยปริยาย (implied terms) เป็นสิทธิหน้าที่ซึ่งกฎหมายกำหนดให้แก่คู่สัญญาเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยสิทธิหน้าที่บางส่วนมีที่มาจากสิทธิหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการ เนื่องจากธุรกรรมตามสัญญามีความใกล้เคียงกันเพียงพอจะปรับใช้ข้อสัญญาโดยปริยายดังกล่าวกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้อย่างสมเหตุสมผล

ทั้งนี้ ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษมีวิธีการในการกำหนดสิทธิหน้าที่ให้คู่สัญญาแตกต่างกัน โดยประเทศสหรัฐอเมริกาศาลจะต้องมีการวินิจฉัยว่าสัญญามีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาซื้อขายหรือให้บริการมากกว่ากันและจะบังคับสัญญาทั้งฉบับภายใต้กฎหมายสัญญาที่มีความใกล้เคียงกันมากกว่า โดยอาศัยหลัก common law เรียกว่า Predominant Factor ส่วนในประเทศอังกฤษศาลจะไม่วินิจฉัยชี้ขาดว่าสัญญาเข้าลักษณะเป็นสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่จะวินิจฉัยกำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาโดยอาศัยการตีความข้อสัญญาโดยชัดแจ้ง (express terms) ว่าตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของสัญญานั้นต้องการให้คู่สัญญามีสิทธิหน้าที่ต่อกันไปในทำนองเดียวกับสัญญาซื้อขายหรือให้บริการ จึงกำหนดให้คู่สัญญามีสิทธิหน้าที่ต่อกันให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์นั้นคือ มีสิทธิหน้าที่อย่างเดียวกันกับคู่สัญญาในสัญญาซื้อขายตาม Sale of Goods Act 1979 หรือให้บริการตาม Supply of Goods and Services Act 1982 แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ในการปรับใช้หลักกฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายสินค้าหรือสัญญาให้บริการกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่าวัตถุประสงค์หลักของสัญญาเป็นไปในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าสัญญาจะไม่ใช่สัญญาประเภทนั้นเมื่อพิจารณาตามถ้อยคำของกฎหมายลายลักษณ์อักษรของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ จากการศึกษาพบว่า มีขึ้นด้วยสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อให้ผลของสัญญาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเข้าทำสัญญาของคู่สัญญานั้นเอง และเพื่อให้เป็นไปตามเหตุผลด้านนโยบายในการคุ้มครองผู้บริโภคฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองดีกว่า รวมถึงให้ผลทางกฎหมายมีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับสัญญาประเภทอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

เนื่องมาจากความไม่ชัดเจนแน่นอนในการกำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิม ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจึงมีการบัญญัติกฎหมายที่สามารถใช้กับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้โดยตรง โดยในประเทศ

สหรัฐอเมริกา ได้แก่ The Uniform Computer Information Transactions Act ใช้บังคับกับกับธุรกรรมเกี่ยวกับข้อมูลคอมพิวเตอร์ (computer information transactions) และประเทศอังกฤษได้แก่ The Consumer Rights Act 2015 Chapter 3: Digital Content ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้กับสัญญาระหว่างผู้ค้า (trader) กับผู้บริโภค (consumer) เพื่อการจัดหาให้ซึ่งดิจิทัลคอนเทนต์ อันหมายถึงข้อมูลซึ่งได้ถูกผลิตและจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลรวมถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ กฎหมายทั้งสองฉบับได้มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาไว้เป็นการเฉพาะ โดยสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาจะมีทั้งส่วนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาซื้อขายสินค้า กล่าวคือ กำหนดให้ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิต้องรับผิดชอบต่อผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิเมื่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะไม่ตรงตามคำรับประกันโดยชัดแจ้งหรือตามคำพรรณนาหรือตามตัวอย่าง มีข้อสัญญาโดยปริยายว่าด้วยการรอนสิทธิการรับประกันความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์โดยทั่วไปและการใช้ประโยชน์โดยเฉพาะและส่วนที่เป็นสิทธิหน้าที่ซึ่งกำหนดตามลักษณะเฉพาะของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น ได้กำหนดหน้าที่ในการรับประกันความเข้ากันได้ของระบบ (system integration) ตามอย่าง The Uniform Computer Information Transactions Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือกำหนดให้กรณีที่มีการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภายหลังการส่งมอบ (modification) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ปรับปรุงแล้วต้องปรากฏว่ามีคุณภาพของเป็นที่น่าสนใจ เหมาะสมแก่ประโยชน์ใช้สอย และตรงตามคำพรรณนา ซึ่งเป็นข้อสัญญาโดยปริยายตาม The Consumer Rights Act 2015 ของประเทศอังกฤษ เป็นต้น

สำหรับในประเทศเยอรมันได้มีการนำเอาบัญญัติว่าด้วยการซื้อขายตามประมวลกฎหมายแห่งเยอรมันมาใช้ในการกำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาอนุญาตให้สิทธิในซอฟต์แวร์ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้มีการปรับปรุงตามข้อกำหนดว่าด้วยสิทธิผู้บริโภค 2011/83/EU (Directive 2011/83/EU on Consumer Right) และข้อกำหนดว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 2000/31/EC (Directive 2000/31/EC on Electronic Commerce) เนื่องจากการซื้อขายในปัจจุบันเป็นซื้อขายทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในซอฟต์แวร์ได้รับการคุ้มครองดียิ่งขึ้น อันเป็นการสมควรที่ประเทศไทยจะได้ให้การพิจารณานำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขการคุ้มครองผู้ใช้ซอฟต์แวร์ต่อไปในอนาคต

ประเทศไทย จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการกฎหมายที่กำหนดสิทธิหน้าที่ตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไว้เป็นการเฉพาะเช่นเดียวกับการกำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาจึงต้องอาศัยหลักกฎหมายที่มีอยู่เดิมเท่านั้น ในการกำหนดสิทธิหน้าที่โดยอาศัยหลักกฎหมายที่มีอยู่เดิมในกรณีของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทพัฒนาขึ้นตามคำสั่ง (bespoke software) และมีการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อผลสำเร็จของงาน จะเข้าลักษณะเป็นสัญญาจ้างทำของ สิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ในกรณีโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (standard software) สำคัญของสัญญาไม่ใช่การทำงานจนแล้วเสร็จ จึงไม่ใช่สัญญาจ้างทำของแต่ใกล้เคียงกับสัญญาซื้อขายมากกว่า เมื่อสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไม่ถือเป็นสัญญาซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปยังผู้ซื้อ ด้วยเหตุนี้ ศาลไทยจึงไม่อาจปรับใช้หลักเกณฑ์ของสัญญาซื้อขายกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยตรง

การกำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ นอกเหนือจากข้อสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรทำนองเดียวกับกฎหมายต่างประเทศในประเทศไทย นั้น อาจทำได้โดยการตีความสัญญาโดยศาลในแนวทางเดียวกับแนวทางของศาลประเทศอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1) กรณีที่สัญญามีลักษณะค่อนข้างไปทางสัญญาซื้อขาย เช่น สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ศาลอาจตีความสัญญาโดยตีความเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171* ว่า หนึ่งตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นหนี้กระทำการให้เป็นผลสำเร็จ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิจะต้องรับผิดชอบหากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา โดยไม่คำนึงว่าผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิได้ใช้ความระมัดระวังเอาใจใส่ในการชำระหนี้หรือไม่ และการตีความถ้อยคำซึ่งมักปรากฏในสัญญาว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะทำงาน โปรแกรมจะสามารถทำงานหรือมีฟังก์ชันการใช้งานได้อย่างสำคัญ (substantial performance or perform substantially) ก็ควรจะตีความให้หมายความว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์จะมีความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติหรือมุ่งหมายโดยสัญญา

2) กรณีที่สัญญามีลักษณะค่อนข้างไปทางสัญญาให้บริการทางวิชาชีพ ศาลอาจตีความว่าหนึ่งตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นหนี้กระทำการให้ถึงผลในระดับอันควร หากปรากฏว่าผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นกระบวนการขั้นตอนแล้ว และได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพออย่างผู้มีอาชีพในการกระทำการนั้น ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิก็ไม่ต้องรับผิดชอบแม้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ไม่เป็นที่พอใจแก่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ

ปัญหาว่าหากปรากฏว่ามีข้อบกพร่องหรือบั๊ก (Bug) ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิจะต้องรับผิดชอบต่อผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประเภทของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยหากเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิย่อมคาดหวังว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะมีความสมบูรณ์พร้อมใช้งาน จึงไม่ควรจะมีบั๊ก (Bug) ที่มีความบกพร่องร้ายแรงอีก แต่หากเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นใหม่ตามความต้องการของผู้ว่าจ้างหรือผู้ใช้งาน ผู้ว่าจ้างย่อมไม่คาดหวังว่าจะได้รับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สมบูรณ์ตั้งแต่ครั้งแรกที่ส่งมอบ แต่ต้องอาศัยการติดตาม ปรับปรุงแก้ไขผ่านการใช้งานจริงจนกว่าโปรแกรมจะเสร็จสมบูรณ์ แต่ไม่ว่าในกรณีใด ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิอาจป้องกันตนเองจากความรับผิดชอบในความเสียหายเกินสมควรได้โดยการกำหนดข้อตกลงยกเว้นและจำกัดความรับผิดชอบตามสัญญา สมควรจึงไม่ถือเป็นข้อสัญญาไม่เป็นธรรม

โดยหากผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้ใช้สิทธิกำหนดข้อสัญญาจำกัดความรับผิดชอบของตนเกินสมควรจนผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิอาจไม่ได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรมและสมควรจากคู่สัญญา ศาลก็สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 กำหนดให้มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรม

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 บัญญัติว่า “ในการตีความการแสดงเจตนาอันให้ฟังถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษร”

และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้นเนื่องจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นสินค้าที่ไม่อาจทำให้สมบูรณ์ปราศจากข้อผิดพลาดได้ตามลักษณะของการพัฒนาโปรแกรม

ประการที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีในสัญญาใช้บริการซอฟต์แวร์ ซึ่งผู้ให้บริการต้องฟ้องตามพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 หรือกรณีความรับผิดตามสัญญาอื่นๆ ด้วยตนเอง ในกรณีที่มีความรับผิดตามสัญญาของผู้ให้บริการซอฟต์แวร์ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สะดวกและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ใช้ซอฟต์แวร์ดังที่กล่าวมาในบทที่ 4

4. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาการคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตให้บริการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้เขียนมีความเห็นว่าประเทศไทยสมควรดำเนินการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองด้อยกว่าในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยอาศัยแนวทางของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นการคุ้มครองผ่านกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่กฎหมาย The Consumer Rights Act 2015 ในขณะที่ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ซึ่งเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคฯ ดังต่อไปนี้

1) ให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาใช้อำนาจตามมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ประกอบกับมาตรา 3 มาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญา และลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542 ประกาศให้ธุรกิจบริการสัญญาให้ใช้ซอฟต์แวร์เป็นธุรกิจควบคุม เพื่อให้ความคุ้มครองผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้ซอฟต์แวร์เป็นผู้บริโภค

2) กำหนดให้คณะกรรมการควบคุมสัญญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ประกาศกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสัญญาอนุญาตให้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ให้อนุญาตให้ใช้ซอฟต์แวร์และผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้ซอฟต์แวร์อย่างเป็นธรรมโดยเฉพาะควรให้ความคุ้มครองผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังต่อไปนี้

(1) สิทธิของคู่สัญญา

(1.1) ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิที่จะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และเอกสารต่างๆ ตามที่ระบุในสัญญานี้

(1.2) ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่มีสิทธิที่จะให้เช่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเอกสารหรือสิทธิใดๆ ที่ให้ไว้ตามสัญญานี้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นลายอักษร

(1.3) ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิโอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามสัญญาฯ พร้อมด้วยสัญญาฉบับนี้ สำนักทุกชุดของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเอกสารประกอบการใช้ทั้งหมดให้แก่ผู้รับโอน โดยผู้รับโอนจะต้องตกลงที่จะผูกพันตามข้อตกลงในสัญญาฯ

(1.4) ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ 1 ชุด (หนึ่งชุด) เพื่อป้องกันการสูญหายในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ กับเครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าวเท่านั้นเว้นแต่การทำสำเนามากกว่า 1 ชุด (หนึ่งชุด) จะได้รับความยินยอมจากผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นลายลักษณ์อักษร

(1.5) ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่มีสิทธิทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกโฆษณา แพล แก๊วชื่อ เลข รหัส หรือเรียบเรียงใหม่ ซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นลายลักษณ์อักษร หรือกรณีที่ถูกกฎหมายอนุญาตให้ทำได้

(1.6) ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าจะไม่ ลบ ทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ไม่ชัดเจน ซึ่งเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์แสดงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือเครื่องหมายการค้าของผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ โดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

(2) ข้อจำกัดความรับผิดชอบและการรับประกัน

(2.1) ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับประกันว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์จะทำงานได้ตามที่กำหนดไว้ทุกประการ เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรับมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์และหากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(ก) ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิจะคืนเงินให้แก่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิเท่ากับที่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิจ่ายให้แก่ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ

(ข) ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิจะเปลี่ยนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งชำรุดบกพร่องและส่งมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์อันใหม่ที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้จะต้องไม่เกิน 60 วัน นับแต่วันที่ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิได้รับมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ชำรุดคืน

(ค) ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิจะแก้ไขปรับปรุงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดังเดิมโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 60 วัน นับแต่วันที่ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิได้รับมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ชำรุดคืน

(2.2) ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดชอบในการชดเชยความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วง หรือโปรแกรมอื่นๆ หรือสิ่งอื่นใด อันเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามสัญญาฯ หากผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิได้ใช้และบำรุงรักษาตามปกติภายในระยะเวลา 1 ปี (หนึ่งปี) นับจากวันส่งมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นจำนวนเงิน.....เท่าของมูลค่าของโปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้ หรือไม่เกินจำนวนเงิน.....บาท (.....) ทั้งนี้ความเสียหายจะต้องไม่เป็นผลมาจากอุบัติเหตุ การใช้โดยวิธีการที่ผิด หรือการใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

(3) การรักษาความลับทางการค้า

ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิจะไม่เปิดเผยข้อมูล หรือเทคนิคเกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรู้ หรือควรรู้ว่าเป็นความลับทางการค้าของผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ ในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิให้บุคคลอื่นทราบ

(4) คำรับรอง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองและยืนยันว่า ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิโดยสมบูรณ์และปราศจากภาระผูกพันใดๆ อันจะทำให้เสื่อมสิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอกสารเกี่ยวกับคู่มือการใช้ หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามสัญญา และผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิมีอำนาจในการอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

(5) การต่อสู้คดี

(5.1) ในกรณีที่บุคคลอื่นฟ้องร้องหรือใช้สิทธิจะฟ้องร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภายใต้สัญญานี้ ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิจะแจ้งให้ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทราบ และผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิที่จะเข้าเป็นจำเลยร่วมในคดีแพ่งหรือเป็นโจทก์ร่วมในการฟ้องแย้ง และผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิจะให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล หรือเอกสารอันเป็นประโยชน์ในการต่อสู้คดีตามสมควรแก่กรณี

(5.2) ค่าใช้จ่าย และค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิจากผลคดีละเมิดสิทธิภายใต้สัญญานี้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

(6) การระงับข้อพิพาท

ในกรณีที่มีข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆ เกิดขึ้นจากสัญญานี้ หรือเกี่ยวเนื่องกับสัญญานี้ รวมทั้งปัญหาการตีสัญญา การเลิกสัญญา หรือความสมบูรณ์แห่งสัญญา ให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายดำเนินการเจรจาตกลงกัน เพื่อระงับข้อพิพาทภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คู่สัญญาฝ่ายที่กล่าวอ้างว่ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นได้แจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งรับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร หากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่อาจตกลงกันได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เสนอข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย หากมีอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยตกลงกันได้ภายใน 60 วัน ให้มอบข้อพิพาทดังกล่าวแก่อนุญาโตตุลาการเพื่อชี้ขาด ตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการเสนอข้อพิพาท เพื่อการอนุญาโตตุลาการ และให้อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบันดังกล่าว หรือให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

บรรณานุกรม

จิต เศรษฐบุตร. (2551). **หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดาราพร ธีระวัฒน์. (2542). **กฎหมายสัญญา สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาไม่เป็นธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

น้ำฝน อัสวเมธิน. (2560). **หลักการพื้นฐานของวิศวกรรมซอฟต์แวร์**. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

วิชณุ เครืองาม. (2545). **คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

ศันท์กรณ โสทธิพันธ์. (2559). **คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรมสัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

Hillman, R., and O'Rourke, M.A. (2010). **Principles of the Law of Software Contracts: Some Highlights**. Tulane law review 84 (2010): 1519-1539.

Lloyd, L. (2017). **Information Technology Law**. 8 ed. Oxford: Oxford University Press.

Madison, M. (2003). **Reconstructing the Software License**. Loyola University Chicago Law Journal 35 (2003): 275-340.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่น

Legal problems related to the use of genetic information in other cases

ภาณุมาตร์ ขำคล้าย

Panumat Khumklai

จิรวุฒิ ลิปิพันธุ์

Jirawut Lipipun

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University

E-mail: raisangnita@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 15 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่นนอกเหนือจากคดีอาญาที่เก็บข้อมูลสารพันธุกรรมของผู้เสียหายหรือจำเลย ทั้งนี้ ข้อมูลสารพันธุกรรมนี้ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งหน่วยงานราชการเป็นผู้มีสิทธินำข้อมูลของบุคคลไปใช้หรือเก็บรักษา แต่การจะนำไปใช้ในคดีอาญาอื่น ๆ หรือคดีแพ่งใด ๆ จะต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรม เว้นแต่เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล หรือเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยมิได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับกำกับดูแลการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลสารพันธุกรรมดังเช่นต่างประเทศ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี จากการศึกษาจึงขอเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรยกเลิกความในมาตรา 4 (2) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
- 2) ควรประกาศพระราชกฤษฎีกาและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรม กำหนดฐานความผิด กระบวนการขอใช้ข้อมูลสารพันธุกรรม ระยะเวลาการจัดเก็บ และการลบหรือทำลายข้อมูลสารพันธุกรรมโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
- 3) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การอนุญาตให้ใช้ข้อมูลสารพันธุกรรมควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารพันธุกรรม

คำสำคัญ: สารพันธุกรรม, ข้อมูลส่วนบุคคล, การนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่น

ABSTRACT

This article aims to investigate legal problems regarding the use of genetic material in cases other than criminal cases in which the victim or defendant's genetic material is stored. This genetic material is considered as the sensitive personal data under Article 6 of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 and the Government Information Act B.E. 2540, in which government agencies have the right to use or keep personal information but to be used in any other criminal or civil case, permission must be obtained from the owner of the genetic material except for the prevention or suppression of danger to the life, body or health of a person or is the case required by law.

However, Thailand does not enact laws governing any operations related to the management of genetic information such as foreign countries such as the UK, France, the Netherlands and Germany.

From the study, the recommendation will propose the following:

- 1) The provisions of Section 4 (2) of the Personal Data Protection Act B.E.2019
- 2) The royal decrees and regulations related to genetic material should be proclaimed that, by virtue of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019), storing, determining the fault process for requesting use of genetic material, storage period and the deletion or destruction of genetic material data.
- 3) The Personal Data Protection Act B.E. 2562 should be amended to allow the use of genetic material data should establish a Genetic Information Management Committee.

Keywords: Genetic material, Personal data, Usage of genetic material in cases other

1. ความนำ

“ดีเอ็นเอ”เป็นสารพันธุกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรมจากพ่อและแม่ฝ่ายละหนึ่งส่วน ซึ่งพบอยู่ในนิวเคลียสของเซลล์ต่างๆ ในร่างกายรวมถึงสารคัดหลั่งหรือของเหลวในร่างกาย (ศรันยา ศรีมา, 2560: 1) เช่น เลือด น้ำลาย น้ำอสุจิ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลในสารพันธุกรรมเป็นข้อมูลที่ถอดรหัสออกมาจากชิ้นส่วนพันธุกรรมของบุคคลซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว โดยได้มาจากการสกัดและประมวลผลทางเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ และถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Information) ถือเป็นเรื่องส่วนตัวโดยแท้ของบุคคล

มีความละเอียดอ่อนและสุมเสี่ยงต่อการถูกใช้ในการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษภายใต้มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562*

อย่างไรก็ดี ในกรณีการนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสารพันธุกรรมไปใช้ในพิสูจน์ความผิดทางอาญาในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ข้อมูลดังกล่าวจะเก็บไว้ในสำนวนคดีความผิดนั้น รวมไปถึงโรงพยาบาลหรือสถาบันที่เป็นหน่วยรับตรวจสารพันธุกรรมนั้นซึ่งการจัดเก็บวัตถุพยานชีววิทยาก็ดีหรือข้อมูลสารพันธุกรรมซึ่งตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว หากจะมีการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาเรื่องอื่นๆ หรือคดีแพ่ง จะทำได้หรือไม่ เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมกำกับการใช้ข้อมูลสารพันธุกรรมเหมือนประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศสและเนเธอร์แลนด์

อย่างไรก็ดี การที่บทบัญญัติในมาตรา 4** ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติยกเว้นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางการคลังของรัฐ การรักษาความปลอดภัยของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ซึ่งเท่ากับว่าหน่วยงานดังกล่าวสามารถจัดเก็บและสามารถนำไปใช้ซึ่งข้อมูลสารพันธุกรรมได้

ด้วยเหตุนี้ บทความจึงเสนอปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่นดังจะได้พิจารณาโดยลำดับ

2. การคุ้มครองข้อมูลสารพันธุกรรมตามกฎหมาย

1. สิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของสารพันธุกรรม

เนื่องจากสิทธิส่วนบุคคลถือเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง สิทธินี้ได้ก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในการที่จะไม่เข้าไปรบกวนหรือก้าวล่วงในกิจการอันเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 มาตรา 32 กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว ทั้งนี้ การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิดังกล่าว หรือการนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

* พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มาตรา 6 “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

** มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่... (5) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดีการบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สิทธิส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางพันธุกรรม ได้แก่ ความเป็นส่วนตัวในข้อมูล (Information privacy) ซึ่งมีหลักการว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะปฏิเสธมิให้ผู้อื่น รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนและมีสิทธิที่จะควบคุมการใช้และการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนได้ ถึงแม้ว่าข้อมูลนั้นจะถูกเปิดเผยต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางพันธุกรรม เป็นต้น (นิกร โภคอุดม, 2563: 63)

นอกจากนี้ ยังมีกรณีศึกษาที่ใกล้เคียงกับข้อมูลสารพันธุกรรม ซึ่งน่าจะสามารถนำมาเทียบเคียงได้ คือ กรณีของข้อมูลเวชระเบียน โดยข้อเท็จจริงที่ปรากฏ คือ บิดาของผู้เสียชีวิตได้ขอข้อมูลเกี่ยวกับเวชระเบียนของบุตรที่เสียชีวิตจากโรงพยาบาลที่บุตรนั้นรับการรักษาก่อนที่จะเสียชีวิต ตลอดจนรายงานการรักษาพยาบาลของแพทย์และพยาบาล เอกสารสรุปประวัติการรักษา และใบแจ้งสาเหตุการตาย รวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด แต่ทางโรงพยาบาลปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่าเป็นหลักฐานข้อมูลทางการแพทย์อันเป็นสิทธิของโรงพยาบาล ซึ่งตามแนวการวินิจฉัยของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อมูลเวชระเบียนมีสถานะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเวชระเบียนนั้น (วิสูตร พงษ์ศิริไพบูลย์, 2551: 27)

2. สิทธิของเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรม

เนื่องจากบุคคลย่อมมีสิทธิเด็ดขาดในการหวงกันร่างกายของตนเอง รวมทั้งอวัยวะหรือส่วนประกอบใดๆ ของร่างกายด้วย ทั้งนี้ รวมไปถึงข้อมูลสารพันธุกรรมที่ถูกสกัดออกมาได้จากการทดสอบพันธุกรรม ซึ่งบุคคลที่เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นย่อมเป็นเจ้าของข้อมูลและมีสิทธิในการหวงกันหรือสามารถดำเนินการใดๆ ตลอดจนให้ความยินยอมให้บุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลสารพันธุกรรมของตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตาม โดยธรรมชาติของข้อมูลสารพันธุกรรม สามารถแสดงผลข้อมูลสุขภาพและสามารถเชื่อมโยงไปถึงบุคคลได้มากกว่าหนึ่งคน กล่าวคือ นอกจากบุคคลที่เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลสารพันธุกรรมแล้ว ข้อมูลสารพันธุกรรมนั้นยังสามารถ เชื่อมโยงไปถึงบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน นอกจากนี้ ข้อมูลสารพันธุกรรมยังเชื่อมโยงไปถึงบุคคลที่มีแหล่งที่มาหรือชาติพันธุ์เดียวกันอีกด้วย

3. สิทธิของบุคคลเหนือข้อมูลสารพันธุกรรม

ภายใต้สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right of privacy) ที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ข้อมูลสารพันธุกรรมซึ่งถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือข้อมูลสารพันธุกรรมของบุคคลใดไม่อาจจะถูกนำเอาไปใช้แสวงหาประโยชน์มิได้ ไม่ว่าในทางใดก็ตาม

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ยังให้การคุ้มครองข้อมูลสารพันธุกรรม ซึ่งถือเป็นข้อมูลสุขภาพประเภทหนึ่ง โดยการเข้ารับบริการด้านสาธารณสุขรวมทั้งการให้ข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัย ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลนั้น จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเสมอ

สิทธิของเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรมเหนือข้อมูลของตนนั้น เมื่อได้มีการให้ความยินยอมแก่แพทย์ผู้ทำการค้นคว้าวิจัย หรือผู้ดูแลข้อมูลแล้ว เจ้าของข้อมูลมีสิทธิในการขอตรวจสอบ แก้ไขข้อมูลของตนให้ถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

4. ข้อมูลสารพันธุกรรมเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive information)

มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรมข้อมูลอาจไม่ประสงค์ให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอันเนื่องมาจากบุคคลอาจได้รับความเสียหายจากการที่บุคคลภายนอกได้ล่วงรู้ถึงข้อมูลสารพันธุกรรม นอกจากนี้ บุคคลที่ข้อมูลสารพันธุกรรมจะเชื่อมโยงไปถึงนั้นมิได้มีเพียงเจ้าของชิ้นส่วนพันธุกรรมหรือตัวอย่างดีเอ็นเอเพียงบุคคลเดียว หากแต่เมื่อมีการทดสอบพันธุกรรมออกมาแล้ว ข้อมูลดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงไปถึงบุคคลอื่นๆ ในครอบครัวเดียวกันได้ จึงกล่าวได้ว่าข้อมูลสารพันธุกรรมของบุคคลเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ทั้งนี้ บุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรมย่อมมีสิทธิเหนือข้อมูลสารพันธุกรรมตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยหน่วยงานราชการเป็นผู้มีสิทธินำข้อมูลของบุคคลไปใช้หรือเก็บรักษาแต่อย่างใดก็ดี กฎหมายมิได้ตัดสิทธิของบุคคลจากข้อมูลส่วนบุคคลอย่างสิ้นเชิง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลซึ่งเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐมีสิทธิในการเข้าถึง ตรวจสอบ และขอทำสำเนาข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานของรัฐได้

แม้ว่าหน่วยราชการผู้ควบคุมข้อมูลจะใช้หรือเปิดเผยข้อมูลที่อยู่ในความดูแลของตนมิได้ หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล แต่ทั้งนี้ หากข้อมูลนั้นได้มาโดยไม่ขอความยินยอมเนื่องจาก กรณีของมาตรา 23 กล่าวคือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคลหรือเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลสารพันธุกรรม เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขตามที่มาตรา 26 กำหนด ได้แก่ กรณีเป็นการป้องกันชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคลซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่อาจให้ความยินยอมเป็นต้น

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังมิได้บัญญัติกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้รักษาข้อมูลสารพันธุกรรมในการอนุญาตให้นำไปใช้ในคดีอาญาคดีอื่นๆ ได้ เว้นแต่กรณีเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล หรือเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 23 ดังจะเห็นได้ว่าการจัดเก็บข้อมูลทางพันธุกรรมของบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือฐานะจำเลยอยู่ในความควบคุมและกำกับของโรงพยาบาล สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี พนักงานอัยการที่สั่งฟ้องและศาลยุติธรรมซึ่งไม่มีระบบในการเก็บรักษาแต่อย่างใด หากมีการร้องขอเพื่อนำเอาผลข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้จึงต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เนื่องจากข้อมูลสารพันธุกรรมเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้จำกัดขอบเขตในการใช้และป้องกันการเข้าถึงข้อมูลจากเจ้าพนักงานในเรื่องอื่นๆ กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์การเก็บรักษาการเข้าถึงและการทำลายข้อมูลทางพันธุกรรม หากไม่มีผลต่อการสืบสวน สอบสวนหรือการพิจารณาตามแนวทางกฎหมายเนเธอร์แลนด์ กฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายอังกฤษและกฎหมายเยอรมนีกำหนด

3. มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการนำเอาสารพันธุกรรมไปใช้

1. ประเทศฝรั่งเศส

องค์กรจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรม Fichier National Automatisé des Empreintes Génétiques (Automated National File of Genetic Prints) หรือ FNAEG เป็นองค์กรที่จัดเก็บข้อมูลดีเอ็นเอของประเทศฝรั่งเศส ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐในการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมของบุคคลที่ถูก ศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดบางฐานความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และตัวอย่างสารพันธุกรรมของบุคคลที่มีพยานหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าได้กระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ (Offences of a sexual nature) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 706-47 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและความผิดลหุโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 222-32 ของประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น ทั้งนี้ สารพันธุกรรมนั้นจะถูกเก็บรักษาในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดหรือพิพากษาให้พ้นผิด

ประเทศฝรั่งเศสมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลสารพันธุกรรมซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่งโดยมี Central Directorate of the Judicial Police-Sub directorate of the Technical and Scientific Police เป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจควบคุมการเข้าถึงข้อมูลสารพันธุกรรมที่เก็บรักษาในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติ ทั้งนี้ การเข้าถึงฐานข้อมูลสารพันธุกรรมจะสามารถกระทำได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่านั้น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเข้าถึงได้เพียงข้อมูลรูปพรรณสัณฐานสถานที่เกิด วันเดือนปีเกิดของบุคคล แต่ผู้พิพากษาจะได้รับแจ้งถึงการจับคู่ข้อมูลสารพันธุกรรมในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติ และเพิ่มข้อมูลสารพันธุกรรมที่เก็บรักษาในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติของประเทศฝรั่งเศส นอกจากนี้ ยังสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปผ่านทางองค์กรตำรวจระหว่างประเทศ

2. ประเทศเนเธอร์แลนด์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเนเธอร์แลนด์ (Code of Criminal Procedure-CCP)*** เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในอันที่จะตรวจร่างกายของผู้ต้องสงสัยได้ อย่างไรก็ตาม ในปี 1989 ศาลฎีกาของเนเธอร์แลนด์ได้ตัดสินว่าอัยการสามารถดำเนินการดังกล่าวได้ แต่ไม่ครอบคลุมถึงความเป็นไปได้ของการตรวจสอบด้วยสารพันธุกรรมของผู้ต้องหา ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารพันธุกรรมในการดำเนินคดีอาญาในปี 1994 (John A.E. Vervaele, F.C.W. de Graaf, N. Tielemans. 2012: 460)

พระราชบัญญัติการตรวจสอบสารพันธุกรรม (ผู้ต้องโทษ) (DNA Testing (Convicted Persons) Act) ได้กำหนดวิธีการภายใต้กฎหมายดังกล่าว เพื่อให้มีการเก็บสารพันธุกรรมของผู้ต้องโทษ ได้แก่ บุคคลที่ถูก

*** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเนเธอร์แลนด์ (CCP) มาตรา 195 บัญญัติว่า ผู้พิพากษาโดยคำร้องของอัยการสั่งให้ตรวจค้นร่างกายหรือเสื้อผ้าของผู้ต้องสงสัยที่มีกรณีกล่าวหาว่ากระทำความผิดร้ายแรงเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

พิพากษาว่ากระทำความผิดซึ่งก่อนการพิจารณาคดีอาจมีการกักขังและผู้ที่ได้รับโทษจำคุก คำสั่งกักขังหรือการลงโทษทางเลือกที่กำหนดไว้ เช่น คำสั่งให้คุมตัวไว้ในโรงพยาบาลจิตเวช (PPZ) คำสั่งให้คุมตัวในสถาบันคุ้มครองและดูแลเยาวชน (PIJ) เป็นต้น

นอกจากนี้ พนักงานอัยการยังสามารถสั่งให้นำสารพันธุกรรมจากผู้ต้องโทษได้หากมีเหตุผลเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญา สำหรับการดำเนินการตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งของพนักงานอัยการจะให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เป็นต้น เป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา 151a ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเนเธอร์แลนด์

ในส่วนการบริหารจัดเก็บฐานข้อมูลสารพันธุกรรม โพรไฟล์ DNA จะถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูล DNA ของ NFI คำว่า “ฐานข้อมูล” ในกฎหมายของเนเธอร์แลนด์เกี่ยวข้องกับการรวบรวมโพรไฟล์ Autosomal STR (เกณฑ์พิจารณาเบื้องต้นในกลุ่มงานนิติพันธุศาสตร์ซึ่งเป็นหลักการที่ได้รับความยอมรับเป็นอย่างสูงในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและหาความสัมพันธ์ บิดา-มารดา-บุตร) ที่เก็บไว้ในฐานข้อมูลนี้ โดยมาตรา 14 ของกฎหมายสารพันธุกรรมประกอบด้วยกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาคราบสารพันธุกรรมในฐานข้อมูลสารพันธุกรรม ซึ่งบัญญัติว่า “ฐานข้อมูลสารพันธุกรรมสำหรับคดีอาญาโดยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตรวจจับดำเนินคดีหรือตัดสินความผิดทางอาญา” ดังนั้น การป้องกันจึงเป็นจุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งของฐานข้อมูลสารพันธุกรรม ตามมาตรา 2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบฐานข้อมูลสารพันธุกรรม เลขาธิการสถาบันนิติเวชแห่งเนเธอร์แลนด์ (NFI) เป็นผู้ดูแลฐานข้อมูลสารพันธุกรรม

สถาบันนิติเวชแห่งชาติ (NFI) ทำหน้าที่บริหารจัดการเก็บฐานข้อมูลสารพันธุกรรม โพรไฟล์ DNA จะถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูล DNA ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเนเธอร์แลนด์ (CCP) ให้อำนาจในการตรวจดีเอ็นเอ ในคดีอาญาที่มีลักษณะโหดร้ายและรุนแรง ได้แก่ คดีข่มขืน (sexual assault) คดีการทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย (manslaughter) คดีฆาตกรรม (Murder) เป็นต้น

3. ประเทศเยอรมนี

ในประเทศเยอรมนี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บสารพันธุกรรมของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในเยอรมนี คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Strafprozessordnung-StPO) และกฎหมาย DNA Testing (Convicted Persons) Act ปี 2005 กำหนดฐานความผิดสำหรับบุคคลที่ศาลได้มีคำพิพากษาในความผิดในคดีที่ศาลได้พิพากษาลงโทษไม่ต่ำกว่า 4 ปี รวมทั้งบุคคลที่ถูกคำสั่งให้คุมตัวไว้ในโรงพยาบาล คำสั่งให้ลงโทษทางเลือก(alternative sanction) เป็นต้น นอกจากนี้ เป็นไปตามกฎหมาย Section 81a, 81e, 81f และ 81g กฎของกระบวนการทางกฎหมาย (Strafprozessordnung) Section 3 DNA-Identitätsfeststellungsgesetz และอยู่ในความดูแลของสำนักงานสืบสวนคดีอาชญากรรมของรัฐบาลสหพันธ์ Identitätsfeststellungsgesetz และ Section 2, 7 และ 8 Bundeskriminalamtgesetz โดยการจัดเก็บฐานข้อมูลสารพันธุกรรมนั้นจะทำการจัดเก็บพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ (E.U. 9445/1/06 at 6) และทำการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมจากบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดร้ายแรง หรือเป็นการกระทำความผิดซ้ำๆ เมื่อพบว่าพยานหลักฐานที่พบจากสถานที่เกิดเหตุ นั้นเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด

สำนักงานตำรวจแห่งสหพันธ์ หรือ Bundeskriminalamt (BKA) ทำหน้าที่บริหารจัดการเก็บตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมนี ได้กำหนดฐานความผิดที่ให้อำนาจให้เจ้าพนักงานในอันที่จะจัดเก็บสารพันธุกรรมจากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในความผิดร้ายแรงต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานตำรวจแห่งสหพันธ์ (BKA) และสำนักงานสืบสวนกลางของสหพันธ์รัฐ 16 แห่งสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลได้โดยตรง

4. ประเทศอังกฤษ

ในสหราชอาณาจักรหรือประเทศอังกฤษได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการเก็บตัวอย่างจากร่างกายเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ Police and Criminal Evidence (PACE) Act 1984, Criminal Justice and Public Order Act 1994, Criminal Evidence Act 1997, Criminal Justice and Police Act (CJPA) 2001, Criminal Justice Act (CJA) 2003 และ The Protection of Freedoms Act 2012 (Parliamentary Office of Science and Technology, 2006: 2)

คณะกรรมการทางยุทธศาสตร์ของฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติ (The National DNA Database Strategy Board) เป็นผู้บริหารจัดเก็บ ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ประกอบไปด้วยผู้แทนจาก 3 หน่วยงานคือกัน คือ ผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทยผู้แทนจากสมาคมข้าราชการตำรวจระดับสูง ผู้แทนจากสมาคมข้าราชการตำรวจ และการแต่งตั้งสมาชิก 2 คนจากคณะกรรมการพันธุศาสตร์ในมนุษย์ เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำและการควบคุมดูแลด้านจริยธรรมในยุติของคณะกรรมการทางยุทธศาสตร์ของฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติ โดยจัดเก็บจากผู้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกทุกฐานความผิด เช่น ความผิดขายหรือขนย้ายอาวุธ ความผิดฆ่าคนตาย ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น รวมทั้งความผิดอื่นๆที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอีกประมาณ 60 ฐานความผิดตามที่กำหนดไว้โดยเฉพาะในข้อกำหนดที่จัดทำขึ้นภายใต้มาตรา 27 แห่ง The Police and Criminal Evidence Act 1984 เช่น ความผิดฐานข่มขืนความผิดฐานหรือเชื่อเชียวเพื่อค้าประเวณีตามท้องถนนถือเป็นการผิด Recordable Offence ทั้งสิ้น

ทั้งนี้ กฎหมาย The Police and criminal Evidence Act 1984 ได้วางกฎเกณฑ์ในการเก็บรักษาและทำลายตัวอย่างดีเอ็นเอ และแฟ้มข้อมูลดีเอ็นเอไว้อย่างละเอียดและชัดเจน โดยกำหนดระยะเวลาที่เจ้าพนักงานของรัฐสามารถเก็บรักษาข้อมูลดีเอ็นเอของบุคคลในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติ รวมทั้งควบคุมมาตรฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลดีเอ็นเอ เพื่อเก็บรักษาในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมแห่งชาติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดให้มีการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติงานของห้องปฏิบัติการ

4. ปัญหากฎหมายในการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่น

1. ปัญหาการนำเอาข้อมูลของสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอาญา

การนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอาญาอาจเป็นการนำไปใช้ในคดีอาญาที่ได้มีการกล่าวหาทั้งในด้านการสอบสวน การพิจารณาตัดสินในชั้นศาล ทั้งนี้ ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงของศาลในคดีอาญามีหลักกฎหมายที่ยึดถือกันเป็นสากลว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนสิ้นความสงสัยอันควรว่าจำเลยได้กระทำความผิด

จริงจึงจะลงโทษจำเลยได้ โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเป็นหลักไว้ว่าจำเลยจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดและในกรณีที่มีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยนั้นให้กับจำเลย

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงใดๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลตามกฎหมายไทย หากเป็นการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเดิมนั้น นอกจากลายพิมพ์นิ้วมือ ลายมือ ลายเท้า คราบเลือดที่ติดอยู่บนร่างกาย หรือการตรวจร่างกายเฉพาะภายนอกแล้ว พนักงานสอบสวนไม่สามารถหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อย่างอื่นได้อีก พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการบังคับขอร้องตัวอย่างของเหลวหรือเจาะเอาตัวอย่างเลือดเพื่อนำไปพิสูจน์ดีเอ็นเอได้ เทียบเคียงตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10) ได้วินิจฉัยว่า**** “...การทดสอบโดยวิธีการตรวจวัดจากเลือดมี 2 ขั้นตอน กล่าวคือการเจาะเลือด และการตรวจเลือด ทั้งนี้ การเจาะเลือดนั้นเป็นวิธีการเพื่อให้ได้เลือดมา ส่วนการตรวจเลือดเป็นการนำเลือดไปตรวจวิเคราะห์ในห้องทดลอง เพื่อให้ทราบระดับ แอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ และแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้การดำเนินการต้องกระทำภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวต้องกระทำต่อร่างกายของบุคคล ซึ่งเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้และในหลักทั่วไปของการประกอบวิชาชีพเวชกรรม การกระทำต่อร่างกายของผู้ป่วยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยเว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการช่วยชีวิตของผู้ป่วยในกรณีฉุกเฉิน ดังนั้น การเจาะเลือดที่กระทำต่อร่างกายของผู้ขับขี่ก็ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ขับขี่ด้วย หากผู้ถูกเจาะเลือดไม่ยินยอมแม้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ก็เป็นการเกินอำนาจที่บัญญัติไว้...” ถือว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล

แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีฐานข้อมูลสารพันธุกรรม (DNA database) ในระดับประเทศมีเพียงฐานข้อมูลสารพันธุกรรมเฉพาะกิจที่เป็นของผู้ต้องขังซึ่งรวบรวมโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสารพันธุกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ในการคลี่คลายคดีอาชญากรรม และการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลผู้สูญหาย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน ฐานข้อมูลสารพันธุกรรมสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลสารพันธุกรรมได้มากกว่า 200,000 รายการ จำแนกตามแหล่งที่มาเป็นจากวัตถุพยานในคดี จำนวน 18,290 รูปแบบ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี 103,224 รูปแบบ และผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษ จำนวน 143,250 รูปแบบ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2564) ผลจากการใช้ฐานข้อมูลผู้ต้องขังในการสืบค้นเปรียบเทียบเพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวน ได้มีการรายงานผลการตรวจพบสารพันธุกรรมผู้ต้องขังตรงกันกับวัตถุพยานจากคดี 187 ราย พบว่าเป็นวัตถุพยานจากคดี ต่างๆ จำแนกได้ดังนี้ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (29%) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (7%) ความผิดเกี่ยวกับชีวิต (15%) ความผิดเกี่ยวกับเพศ (9%) ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย (2%) และความผิดอื่นๆ (38%) ซึ่งความผิดอื่นๆ รวมถึงคดีความมั่นคงชายแดนภาคใต้ คดีพิเศษ และไม่ทราบเหตุ จากรายงานผลการตรวจเปรียบเทียบรูปแบบ สารพันธุกรรม

**** บันทึกเรื่องการทดสอบการเมาสุราของผู้ขับขี่โดยวิธีการตรวจวัดจากเลือด (เรื่องเสร็จที่ 977/2547)

ในฐานะข้อมูลสารพันธุกรรมผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลด้านการข่าวในการสืบสวนสอบสวนหาผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต้องสงสัย และยังสามารถสืบหาตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

1) การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสารพันธุกรรมเพื่อสนับสนุนการปราบปรามยาเสพติด สืบเนื่องจากโครงการจัดทำฐานข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์ ปีงบประมาณ 2556-2558 โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกรมราชทัณฑ์ส่งเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจเข้าปฏิบัติการจับกุมตรวจค้นเรือนจำกวาดล้างยาเสพติดเพื่อดำเนินการเข้าตรวจค้นวัตถุต้องสงสัยภายในเรือนจำต่างๆ ทั่วประเทศ และจัดส่งวัตถุพยานมาทำการตรวจสอบสารพันธุกรรมและตรวจเปรียบเทียบในฐานข้อมูลสารพันธุกรรมของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผลที่ได้พบว่าสารพันธุกรรมที่ตรวจได้จากวัตถุพยานเหล่านั้นตรงกันกับรูปแบบสารพันธุกรรมของผู้ต้องขังที่เคยจัดเก็บไว้ สามารถบ่งชี้ตัวผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุพยานต้องสงสัยได้ โดยพบการตรงกันจากสารพันธุกรรมที่ตรวจพบจากวัตถุพยานจำนวน 78 รายการ ตรงกับผู้ต้องขังจำนวน 64 ราย ซึ่งวัตถุพยานมาจากเรือนจำ 22 แห่งทั่วประเทศ จากผลการดำเนินงานนี้ทำให้ทางเรือนจำ กรมราชทัณฑ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปขยายผลเพื่อการกวาดล้างยาเสพติดในเรือนจำต่อไป รวมถึงนำไปวางมาตรการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในเรือนจำต่อไป (เนาวรัตน์ ทองนาและคณะ, [ออนไลน์])

หากพิจารณาในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งบัญญัติว่า “..พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

2) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์..”

จากบทบัญญัติในมาตรา 4 (2) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หากเป็นกรณีที่เป็นดำเนินการของรัฐเพื่อเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมทั้งการที่มาตรา 6 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรม ดังนั้นข้อมูลสารพันธุกรรมเป็นข้อมูลที่ใช้ระบุตัวบุคคลเจ้าของสารพันธุกรรมนั้นได้ ด้วยเหตุนี้การที่หน่วยงานของรัฐได้จัดเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลสารพันธุกรรมย่อมกระทำไม่ได้ไม่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ซึ่งการเขียนกฎหมายในลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการเปิดกว้างให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำเอาไฟล์ดีเอ็นเอไปจัดเก็บและสามารถใช้โดยอ้างเหตุผลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จัดเก็บไฟล์ดีเอ็นเอของนาย ก.ไว้ ทั้งๆ ที่นาย ก. มิได้กระทำความผิด แต่ต่อมามีคดีอาญาเกิดขึ้นใหม่จึงสงสัยว่าเป็นการกระทำของ นาย ก. หรือไม่จึงได้เอาตัวอย่างเลือดที่เก็บจากที่เกิดเหตุไปตรวจหาดีเอ็นเอแล้วนำมาเทียบเคียงกับไฟล์ดีเอ็นเอของนาย ก. โดยตำรวจอ้างว่า

หนึ่งจำเป็นต้องจัดเก็บไฟล์ดีเอ็นเอของนาย ก. และใช้ไฟล์ดังกล่าวด้วยโดยอ้างเหตุผลเรื่องการรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามมาตรา 4 ดังกล่าวซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควรสำหรับประเทศที่มีระบบนิติรัฐ

อย่างไรก็ดี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลสารพันธุกรรมของผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก พ.ศ....โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและรุนแรง จึงต้องมีกฎหมายให้อำนาจเพื่อกำหนดขอบเขตและอำนาจหน้าที่ให้กับเจ้าพนักงานของรัฐในการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม การเก็บรักษา การเปิดเผย ตรวจสอบ พิสูจน์ การลบข้อมูลสารพันธุกรรม การจัดเก็บในฐานข้อมูลเพื่อสืบค้น แลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงข้อมูลอันเป็นการสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะในมาตรา 5 ของร่างพระราชบัญญัติข้อมูลสารพันธุกรรมของผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก พ.ศ...กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานในการจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรมเท่าที่จำเป็นเพื่อยืนยันตัวบุคคล การจัดทำฐานข้อมูลสารพันธุกรรมของผู้ต้องขัง การใช้เป็นหลักฐานประกอบการดำเนินคดี เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือบริสุทธิ์ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดีซึ่งอยู่ในอำนาจ การพิจารณาของศาล การใช้ประโยชน์ในการป้องกันหรือปราบปรามอาชญากรรม หรือรักษาความมั่นคงปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และกำหนดให้การจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรม

ทั้งนี้ การร่างกฎหมายดังกล่าวต้องคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1) ความเป็นธรรม ข้อมูลสารพันธุกรรมที่จัดเก็บมา จะต้องนำมาใช้เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์เท่านั้น

2) ความโปร่งใสและการแจ้ง การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ ต้องมีการแจ้งกับเจ้าของข้อมูลว่า จัดเก็บมาเพื่ออะไร มีการชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูลและสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย ของเจ้าของข้อมูล

3) วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้จะต้องให้น้อยที่สุดเพียงพอบรรลุ วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรับรองสิทธิเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลไม่ได้รับผลกระทบที่ไม่จำเป็น และมีการกำหนดเงื่อนไขของการนำข้อมูลไปใช้ ระยะเวลาของการใช้ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล

4) ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านความลับ แม้จะนำไปใช้ ในการพิสูจน์ความจริงในกระบวนการยุติธรรม แต่ไม่ได้หมายความว่าเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ง่าย และด้านความถูกต้องของข้อมูล ต้องมีความถูกต้องอยู่เสมอและมีกระบวนการภายในที่ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ด้วยเหตุนี้ การที่ในปัจจุบันจะไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้รักษาข้อมูลสารพันธุกรรมไว้ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บข้อมูลทางพันธุกรรมได้กระจายไปอยู่ในความควบคุมและกำกับของโรงพยาบาล สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี พนักงานอัยการที่สั่งฟ้องและศาลยุติธรรมซึ่งไม่มีระบบในการเก็บรักษาแต่อย่างใด หากมีการร้องขอเพื่อนำเอาผลข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ จึงต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เนื่องจากข้อมูลสารพันธุกรรมเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่หากเป็นการจัดเก็บและมีการนำเอาไฟล์ข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ของหน่วยงานที่มี

หน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางการคลังของรัฐ การรักษาความปลอดภัยของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เท่ากับว่าหน่วยงานของรัฐที่กล่าวมาสามารถจัดเก็บและสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่มีการควบคุมกำกับซึ่งต้องเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในการตรากฎหมายควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดการเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลทางด้านพันธุกรรมไปใช้ให้เป็นระบบและมีการจำกัดขอบเขตในการใช้และป้องกันการเข้าถึงข้อมูลจากเจ้าพนักงานในเรื่องอื่น ๆ กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์การเก็บรักษาการเข้าถึงและการทำลายข้อมูลทางพันธุกรรม หากไม่มีผลต่อการสืบสวนสอบสวน หรือการพิจารณาตามแนวทางที่กฎหมายอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์และเยอรมนีกำหนด

2. ปัญหาการนำข้อมูลสารพันธุกรรมมาใช้ในคดีแพ่ง

ตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 128/1 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งร้องขอศาลมีอำนาจ

สั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความ

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

กรณีทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือ ส่วนประกอบอื่นของร่างกายหรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ศาลอาจให้คู่ความหรือบุคคลใดรับการตรวจพิสูจน์จากแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นได้ แต่ต้องกระทำเพียง เท่าที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ถือเป็นสิทธิของคู่ความหรือบุคคลนั้นที่จะยินยอมหรือไม่ก็ได้

กรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองหรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความ ยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่าง ส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็น ผู้รับผิดชอบโดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้ หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา 158 หรือมาตรา 161”

ในทางปฏิบัติปรากฏผลว่า เมื่อกฎหมายนี้ใช้บังคับคู่ความส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดี เป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรมยิ่งขึ้น โดยหลักวิธีพิจารณาความสากลขณะนี้ นอกจาก

จะเพิ่มบทบาทของศาลในการเข้าไปแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ยังเพิ่มหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องให้ความร่วมมือกับศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแพ่ง

แต่อย่างไรก็ดี หากจะเอาข้อมูลของสารพันธุกรรมไปพิสูจน์ก็จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลสารพันธุกรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรยกเลิกความในมาตรา 4 (2) ซึ่งบัญญัติว่า “(2) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์...”

2. ควรตรากฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรมในลักษณะของฐานข้อมูลสารพันธุกรรมของผู้กระทำความผิดอาญา ดังเช่นประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี ดังที่ได้ศึกษามาโดยให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ซึ่งอาจดำเนินการโดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ประกาศพระราชกฤษฎีกาและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรม กำหนดฐานความผิด กระบวนการขอใช้ข้อมูลสารพันธุกรรม ระยะเวลาการจัดเก็บ และการลบหรือทำลายข้อมูลสารพันธุกรรม

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การอนุญาตให้ใช้ข้อมูลสารพันธุกรรมควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารพันธุกรรมที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาในการนำข้อมูลสารพันธุกรรมไปใช้ในคดีอื่นๆ หรือเพื่อการใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือคดีแพ่ง

บรรณานุกรม

ภาคภูมิ วิธานนิตวิวัฒน์ และคณะ. (2556). **คู่มือสิทธิมนุษยชน นิติวิทยาศาสตร์ และนิติเวช สำหรับทนายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ศรันยา สี่มา. **สารพันธุกรรม (DNA) กับกระบวนการยุติธรรม (รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://library2.parliament.go.th/giventake/content_royrueng/2560/rr2560-jul5.pdf.

นิกร โภคอุดม. (2563). **ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในยุคดิจิทัล**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย ฉบับนิติศาสตร์และเทคโนโลยี ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2563.

เนาวรัตน์ ทองน้ำ และคณะ. **ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของฐานข้อมูลสารพันธุกรรมผู้ต้องขังของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในการอำนวยความสะดวกและคุ้มครองสังคม.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.cifs.go.th/Files/news//file/109bf35a-641c-4df6-9f86-28e9268a7d1a.pdf>.

รุ่งระวี โสขมา. (2539). **ลายพิมพ์ดีเอ็นเอกับการดำเนินคดีอาญา.** บทบัณฑิตย, 52(1), 198.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

วิชัย บุญแสง และคณะ (2545). **ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ จากสารพันธุกรรมสู่เทคโนโลยีพิสูจน์บุคคล.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

วิสูตร พงศรีไพบูลย์. (2551). **เวชระเบียนเป็นของใคร.** เวชบันทึกศิริราช, 1(1).

John A. E. Vervaele, F.C.W. de Graaf, N. Tielemans. (21012). **The dutch focus on DNA in the criminal justice system: net-widening of judicial data.** *Revue Internationale de droit penal*, 3-4(83).

Parliamentary Office of Science and Technology. (2006). **The DNA Database.** February 2006 Number 258.

การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยชุดกิจกรรมแนะแนว
The Enhancement of Career Decision Making Self-Efficacy
of High School Students Through Guidance Activities

ชุตินา ทองมีขวัญ

Chutima Thongmeekwan

สกล วรเจริญศรี

Skol Voracharoensri

มณฑิรา จารูเพ็ง

Monthira Charupeng

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

E-mail: chutima_78@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 13 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 408 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้น หลังการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01.

คำสำคัญ: การรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ, ชุดกิจกรรมแนะแนว, นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ABSTRACT

The purposes of this research are as follows: (1) to study self-efficacy and decision-making on the careers of students; (2) to compare the career decision-making self-efficacy of students in the experimental group, before and after participating in the guidance activities package, the samples in the research were divided into two groups: Group One was used to examine career decision-making self-efficacy and consisted of 408 students gained from the multiple sampling method. Group Two included 14 students used to enhance the career decision-making self-efficacy, selected by experimental and purposive sampling. The research instruments were as follows: (1) a questionnaire on career decision-making self-efficacy; (2) a set of guidance activities package to enhance career decision-making self-efficacy and was considered by experts. The statistics and data were analyzed by mean, standard deviation and a t-test. The research results were as follows: (1) the study of career decision-making self-efficacy in total was at high level; and (2) the students in the experimental group had higher level of career decision-making self-efficacy after participating in the guidance activities package with a higher and statistically significant level of .01.

Keywords: Career decision-making self-efficacy, Guidance activities package, High school students

1. บทนำ

จากการกำหนดนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2565 โดยกระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นถึงความสำคัญยุทธศาสตร์ชาติในด้านการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ การเสริมสร้างเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปฐมวัย การเสริมสร้างช่วงวัยเรียน ไปจนถึงวัยรุ่น รวมถึงการเสริมสร้างศักยภาพในวัยผู้สูงอายุ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงโลกในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เพื่อเป็นการสร้างทักษะพื้นฐานเชื่อมโยงกับการสร้างอาชีพและการมีงานทำ โดยหนึ่งในจุดเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือ การจัดการศึกษาสำหรับทักษะอาชีพและการมีงานทำ พัฒนา 3 ทักษะหลัก ได้แก่ โลกทัศน์อาชีพ การเสริมสร้างทักษะใหม่ และการเพิ่มทักษะใหม่ที่จำเป็นให้แก่

กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้อยู่นอกระบบการศึกษา วัยแรงงาน และผู้สูงอายุ เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัลและอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2565) มีการให้ความสำคัญด้านอาชีพ เพื่อให้เยาวชนที่กำลังจะเติบโตเป็นพลเมืองในสังคมมีการประกอบอาชีพที่มั่นคง และสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติโดยรวมได้ เยาวชนทุกคนย่อมได้รับการศึกษาจากหน่วยงานด้านการศึกษา โดยหน่วยงานด้านการศึกษาหรือสถานศึกษาจะมีครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ความรู้ทางด้านทักษะชีวิต สร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยกรมจัดหางาน (2564) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของครูแนะแนวและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยให้บุคคลได้รู้จักโลกอาชีพ และโลกการศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ในอนาคต การเลือกอาชีพและเลือกการศึกษาต่อได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน กระบวนการแนะแนวอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่วัยเด็กโดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นอุดมศึกษา ซึ่งสามารถดำเนินการโดยจัดทำโครงการ จัดกิจกรรมต่างๆ ด้านการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้เยาวชนได้ทราบถึงบุคลิกภาพ ความถนัด ทักษะของตนเอง ให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และสอดคล้องกับตลาดแรงงานในอนาคตได้ จากสถานการณ์ปัจจุบันมีเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นมาทำให้ทุกอย่างเกิดความรวดเร็วและมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น และยังมีเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยิ่งทำให้การใช้เทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานมากขึ้นเป็นอีกเท่าตัว สถานศึกษาต้องมีการปรับตัวและที่สำคัญ คือ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการแนะแนวอาชีพให้มีศักยภาพสามารถแนะแนวอาชีพโดยต่อยอดทักษะใหม่ๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม มีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์เรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปที่มีปัจจัยมาจากสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่มาจากปัจจัยเฉพาะบุคคลด้วย รวมถึง ชีวภาพ ปัญญา และสิ่งภายในอื่นๆ หลายๆ ปัจจัย และการรวมของปัจจัยเหล่านั้นนั้น จะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกันกับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม โดยอัลเบิร์ต แบนดูรา (Bandura, 1997) ได้มีการค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยภายในที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ พบว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะส่งผลให้มีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากกว่าคนอื่น อัลเบิร์ต แบนดูรา เชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นหนึ่งในปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์ได้ค่อนข้างชัดเจน การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ยังส่งผลกับหลายๆ เรื่อง อาทิเช่น การตัดสินใจ การแสดงความสามารถ การเรียน รวมไปถึงในเรื่องของการวางแผนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งปัจจัยข้างต้นนี้ มีผลทำให้มนุษย์เราประสบความสำเร็จได้ หากพูดถึงบริบทเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้มนุษย์เรานั้นประสบความสำเร็จในชีวิต การที่บุคคลจะสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้ ต้องมีการประเมินตนเองหรือตรวจสอบว่าตนเองมีความถนัดหรือมีความสามารถในด้านไหน หากบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองเองแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้สามารถเส้นทางในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ในบริบทของนักเรียน การที่ผู้เรียนมี

ทักษะที่จำเป็นต่อเรื่องของการเรียนอย่างเดียวในยุคนี้อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ นักเรียนจำเป็นต้องมีความเชื่อในความสามารถของตนเองสูงด้วย ทั้งนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเองยังสามารถแบ่งบริบทเป็นหลายบริบทได้ ยกตัวอย่างเช่น การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านศิลปะ การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการดนตรี การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการคิดคำนวณ และการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพ เป็นต้น จากการยกตัวอย่างบริบทในข้างต้น บริบทของการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตได้

แฮกเคท และเบทซ์ (Hackett และ Betz, 1981) ได้นิยาม การรับรู้ความสามารถของตนเองในด้านอาชีพไว้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพ หมายถึง การตัดสินความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ รวมถึงการเลือกอาชีพ และการปรับตัวเข้าสู่อาชีพนั้น จากการพิจารณาแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองอาจจะเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกวางแผนการเรียนและเลือกอาชีพในอนาคต และเบทซ์ (Betz, 1992) ได้นิยาม การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพไว้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพ หมายถึง การรับรู้ความสามารถของตนเองที่เกิดจากการประมวลปัจจัยต่างๆ ผ่านรูปแบบความคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่มีต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองจะส่งผลต่อการเลือกการกระทำหรือหลีกเลี่ยงไม่กระทำ โดยเฉพาะเรื่องของอาชีพ การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพได้นั้น บุคคลจะต้องมีความมั่นใจว่ามีความสามารถหรือคุณลักษณะของตนเองที่จะประกอบอาชีพนั้นได้ นอกจากนี้ สิริอร วิชารุช (2554) ให้แนวคิดไว้ว่า บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพที่สูง ส่งผลให้บุคคลนั้นมีโอกาสประสบความสำเร็จในหลายๆ มิติมากขึ้น บุคคลจะมีความคิดว่างานที่ยากเป็นงานที่ทำท่ายอยากที่จะทำความเข้าใจมากกว่าที่จะเป็นอุปสรรคหนักหนาจนต้องหลีกเลี่ยง บุคคลจะมีความสนใจมากขึ้นในกิจกรรมที่พวกเขาเลือกหรือได้รับมอบหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายที่ทำท่ายตนเองและรักษาความมุ่งมั่นของตนเอง มีการเพิ่มระดับความพยายามในการเผชิญกับอุปสรรคในชีวิต บุคคลจะกลับมามีความมั่นใจได้อย่างรวดเร็วหลังจากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นกับตนเอง และจะเชื่อว่าความผิดพลาดนั้น เกิดจากการเรายังไม่พยายามมากพอ พวกเขาเชื่อว่าพวกเขาจะไปถึงเป้าหมายในชีวิตได้หากพวกเขามีความตั้งใจฝึกฝนและอดทนให้มากขึ้นกว่าเดิม การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพที่สูงจะช่วยสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคคลตรงกันข้าม หากบุคคลนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพต่ำ อาจเชื่อว่าอุปสรรคที่เจอในงานยากเกินกว่าจะแก้ไข ส่งผลให้เกิดความทุกข์ ความเครียด และอาจจะร้ายแรงถึงขั้นเป็นโรคซึมเศร้า และจะมีการมองวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิสัยทัศน์ที่จำกัดทำให้ไม่สามารถค้นพบวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดได้ การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพของบุคคลจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนที่จะตัดสินใจวางแผนเส้นทางและตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไปในอนาคต

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพสามารถพัฒนาได้ด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ มากมาย เช่น ชุดโปรแกรม ชุดกิจกรรม การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม การใช้เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ และการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกชุดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมีเทคนิคเชิงสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม มาเป็นปัจจัยในการเสริมสร้างการรับรู้

ความสามารถของตนเอง ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทเลอร์และเบทซ์ (Taylor และ Betz, 1983) ที่ได้ศึกษาการใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ส่งผลต่อการรับรู้และการไม่แน่ใจสำหรับการตัดสินใจเลือกอาชีพ การศึกษาครั้งนี้ เทเลอร์และเบทซ์ ได้มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้แก่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale : CDMSE) ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักที่จะวัดระดับของการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนในวิทยาลัย และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนและนักศึกษาจำนวน 346 คน สามารถระบุได้ถึงความมั่นใจในการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมนานปี คงรักช้าง (2558) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะนำแนวทางอาชีพด้วยวิธีการปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสัมภาษณ์ครูแนะแนวและผู้วิจัยที่ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่านักเรียนยังขาดข้อมูลทางอาชีพ ไม่มีการวางแผนในเรื่องของการประกอบอาชีพในอนาคต ขาดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1953) ที่กล่าวว่า การเลือกอาชีพของบุคคลมีลักษณะเป็นพัฒนาการในแต่ละขั้นตามช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ซึ่งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจัดอยู่ในขั้นที่ 1 ที่เป็นระยะเริ่มต้นของการสนใจในอาชีพ เป็นขั้นที่ยังไม่สามารถคิดและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างรอบคอบ ผู้วิจัยจึงนำนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปลายมาเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้

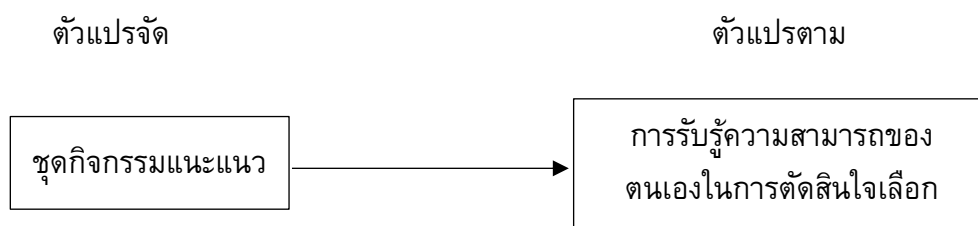
จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและมีความสนใจในการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยมุ่งหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้กับนักเรียนต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษางานวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของ Taylor & Betz (1983) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นตัวแปรจัดกระทำในการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสร้างกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ก่อนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับและได้รับการอนุมัติรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G-055/2564 จากนั้นดำเนินการทดลอง ดังต่อไปนี้

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ที่ผู้วิจัยจัดทำตามแบบแผนวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2551) มีแบบแผนการทดลอง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงแผนการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดลองหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
T₁ แทน การทดสอบก่อนเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว

T₂ แทน การทดสอบหลังเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว

X แทน เข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยนำคะแนนจากการที่นักเรียนทำแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ จำนวน 408 คนเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากนักเรียนที่มีคะแนนการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา พร้อมสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 14 คน และนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ของการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว

2. ขั้นตอนทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการใช้ระยะเวลาดำเนินการทดลอง จำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยใช้เวลาหลังเลิกเรียนในวันอังคาร และวันศุกร์ เวลา 16.00 น.-17.00 น. ระหว่างวันที่ 11 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565 สถานที่ทดลอง คือ ห้องแนะแนว โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา

ตารางที่ 2 ระยะเวลาในการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม
1	11 มกราคม 2565	ปฐมนิเทศ
2	14 มกราคม 2565	ค้นหาตัวตนของฉันทันจากโมเดลตุ๊กตาขนมปัง
3	18 มกราคม 2565	คณะที่ใช้ สู่อาชีพที่ชอบ
4	21 มกราคม 2565	โลกกว้างทางอาชีพ
5	25 มกราคม 2565	ต้นแบบอาชีพ)Career Idol(
6	28 มกราคม 2565	นี่แหละอาชีพของฉันทัน...
7	1 กุมภาพันธ์ 2565	Road Map เส้นทางสู่อาชีพของตนเอง
8	4 กุมภาพันธ์ 2565	Action Plan
9	8 กุมภาพันธ์ 2565	บอร์ดเกมอาชีพ)The Game of Career(
10	11 กุมภาพันธ์ 2565	ปัจฉิมนิเทศ

3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพอีกครั้งหนึ่งแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) และ หลังการทดลอง (Posttest) ของนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

6. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผน

2. นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้น หลังการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

จากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และด้านการแก้ปัญหา ตามลำดับ รองลงมา คือ ด้านการเลือกเป้าหมาย ด้านการประเมินตนเอง และด้านการวางแผนตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นวัยที่มีความต้องการในการสำรวจข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านการศึกษา ข้อมูลด้านอาชีพ และข้อมูลด้านส่วนตัวและสังคม จากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งในช่วงวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการข้อมูลเพื่อที่จะนำมาประเมินความสามารถของตนเอง และนำข้อมูลนั้นไปต่อยอดในการวางแผนตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1953) ที่กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางอาชีพจะมีช่วงพัฒนาการตามช่วงซึ่งช่วงอายุ 14 ปี ถึงอายุ 18 ปี ขั้นนี้จะเป็นขั้นของการสำรวจ โดยบุคคลที่จะสำรวจตนเองและสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ งานอดิเรกที่เป็นกิจกรรมยามว่าง ซึ่งในขั้นแรกคือขั้นสำรวจ บุคคลจะพิจารณาความสนใจ ความถนัด ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่ยังไม่สามารถเลือกอาชีพได้ที่ชัดเจนได้ จากทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1953) จะสังเกตได้ว่านักเรียนในช่วงอายุระหว่าง 14 ปี ถึงอายุ 18 ปี เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

นักเรียนจะอยู่ในช่วงที่ตนเองต้องการสำรวจความสนใจ ความถนัด ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่ยังไม่สามารถเลือกอาชีพได้ที่ชัดเจนได้ซึ่งตรงตามทฤษฎีที่กล่าวไว้ข้างต้น

2. การเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว

จากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้น หลังการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนสูงขึ้นหลังเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้จากข้อมูลผลการวิจัยดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตชนก จิระเสวตกุล (2545) ที่กล่าวไว้ว่าการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพส่งผลต่อการเพิ่มการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนสูงขึ้นเป็นผลเนื่องมาจาก 1) ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวขึ้นโดยมีการประยุกต์วิธีการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพให้เข้ากับองค์ประกอบด้านเนื้อหาในแต่ละด้าน อย่างครบถ้วน 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่รู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนการวางแผนอนาคตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ส่วนตัวและสังคม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2545) นอกจากนี้ ชุดกิจกรรมแนะแนวมีวิธีการ เทคนิคในการนำมาปรับใช้ที่หลากหลาย ที่จะสามารถช่วยให้การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยเฉพาะชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ได้นำเทคนิคเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในแต่ละกิจกรรม ซึ่งเทคนิคเชิงสร้างสรรค์สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนสมาชิก สามารถเปิดเผยตนเองผ่านการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก รู้จักตระหนักรู้ในตนเองที่จะกำหนดเป้าหมายในการวางแผนตัดสินใจเลือกอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกล วรเจริญศรี (2559) ได้ทำการพัฒนาเทคนิคเชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกในการให้คำปรึกษากลุ่มวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับเทคนิคเชิงสร้างสรรค์มีสัมพันธภาพเชิงบวกในการให้คำปรึกษากลุ่มวัยรุ่นสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรารัตน์ กิจเจริญ (2547) ที่ได้ศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีการรับรู้ความสามารถด้านอาชีพมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม

แนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) การให้นักเรียนได้เข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนที่มีความสนใจในการเลือกอาชีพ และจะเกิดพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1953) ที่ระบุนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่นตอนต้น ช่วงอายุ 14 ปี ถึงอายุ 18 ปี เป็นระยะที่เกิดการเริ่มต้นสนใจในอาชีพ โดยจะเกิดพัฒนาการทางอาชีพ และวุฒิภาวะทางอาชีพต่อไป ในช่วงอายุ 18 ปี ถึงอายุ 21 ปี จากการมีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดการประเมินความสามารถของตนเอง ทั้งนี้การศึกษากระบวนการปัญญาสังคมต่อพัฒนาการทางอาชีพตามแนวคิด ทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพ ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีปัญญาสังคมของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Bandura, 1997) พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการเลือกอาชีพ และส่งผลทางอ้อมต่อการเลือกอาชีพผ่านความสนใจ คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) และการคาดหวังต่อผลลัพธ์ (Outcome Expectations) นั่นเอง 4) การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญใน 2 องค์ประกอบ ซึ่งส่งผลต่อการเลือกทำพฤติกรรมของบุคคล คือ 1) องค์ประกอบด้านวิธีการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Bandura, 1997) และ 2) องค์ประกอบด้านเนื้อหาจากการศึกษางานวิจัยเพื่อสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ จากแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale : CDMSE) ของ เทเลอร์และเบทซ์ (Taylor และ Betz, 1983) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบทั้ง 2 มิตินี้ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่เน้นให้นักเรียนมีการสำรวจตนเองในด้านต่างๆ ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ด้วยกระบวนการที่เสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทั้งจากการทบทวนความถนัด ความสนใจ ความสามารถของตนเอง จากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับเพื่อนสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยได้มีการกำหนดให้มีการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคนิคการมอบหมายงาน (Assignment Techniques) ให้นักเรียนไปสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับต้นแบบอาชีพของตนเอง (Career Idol) ซึ่งต้นแบบอาชีพมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสอดคล้องในตนด้านแรงจูงใจ และการมีเป้าหมายสู่เส้นทางอาชีพ โดยมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน (กัญญาภัทร เสนิงค์ ณ อยุธยา, 2557) ส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น ความสามารถของตนเองสูงขึ้น ทำให้นักเรียนเลือกกระทำพฤติกรรมนั้นที่จะนำตนเองไปสู่เป้าหมายทางอาชีพที่คาดหวัง ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการคาดหวังต่อผลลัพธ์ที่ส่งผลต่อการกระทำพฤติกรรม (Bandura, 1997) และเมื่อนักเรียนได้กระทำพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพตามขั้นตอนของชุดกิจกรรมแนะแนวในแต่ละกิจกรรมก็จะเป็นความสำเร็จจากการกระทำที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนต่อไป

2) องค์ประกอบด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินตนเอง ด้านการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ด้านการเลือกเป้าหมาย ด้านการวางแผน และด้านการแก้ปัญหา ที่ผู้วิจัยนำมาเป็น

วัตถุประสงค์หลักในแต่ละกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวครบถ้วนทุกองค์ประกอบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความชัดเจนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สามารถปฏิบัติตามแผนที่ตนเองวางไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางอาชีพ และมีการประเมินตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นระยะ ตามรูปแบบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพ (Lent, Brown, และ Hackett, 1994)

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพทั้ง 10 กิจกรรม สามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับนักเรียนในการวางแผนอนาคตให้กับตนเอง ไม่เพียงแต่ด้านอาชีพเพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงด้านการศึกษา และด้านส่วนตัวและสังคมอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ก่อนที่ผู้ที่ศึกษางานวิจัยจะนำแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ ให้ศึกษาเรื่องของการแปลความหมายของเกณฑ์คะแนนอย่างรอบคอบ เนื่องจากในงานวิจัยนี้เป็นการใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 10 ระดับ อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจและแปลความหมายคลาดเคลื่อนได้

2. ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพทั้ง 10 กิจกรรม ให้ผู้ที่ศึกษางานวิจัย สำนวจจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว เพราะจะส่งผลต่อการผลิตนวัตกรรมในแต่ละกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมบอร์ดเกมอาชีพ (The Game of Career) จะจำกัดผู้เล่นได้ไม่เกิน 6 คนต่อ 1 บอร์ดเท่านั้น และในกิจกรรมต้นแบบอาชีพ (Career Idol) หากนักเรียนเลือกต้นแบบที่บุคคลนั้นไม่จบการศึกษามานำเสนอ ในขั้นสรุปกิจกรรมให้ผู้ศึกษางานวิจัย สรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาด้วย

3. ก่อนที่ผู้ที่ศึกษางานวิจัยจะนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ ควรศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาของแต่ละกิจกรรม รวมถึงเทคนิคและนวัตกรรมที่นำไปใช้ให้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้วิจัยนำกิจกรรมไปทดลองแล้วพบว่าในบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมค้นหาตัวตนของฉันทจากโมเดลตุ๊กตาขนมปัง กิจกรรม Action Plan และ กิจกรรมบอร์ดเกมอาชีพ (The Game of Career) ใช้ระยะเวลาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด อาจจะต้องปรับระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อให้การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. ควรมีการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งนักเรียนอยู่ในช่วงอายุ 14 ปี ถึงอายุ 18 ปี นักเรียนจะอยู่ในขั้นระยะเริ่มต้นของการสนใจในอาชีพ มีการพิจารณาความสนใจ ความถนัด ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่ยังไม่สามารถเลือกอาชีพได้ที่ชัดเจนได้สอดคล้องตามทฤษฎี

พัฒนาการทางอาชีพ หากมีการนำเครื่องมือการวิจัยไปใช้ จะส่งผลให้นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่สูงขึ้น

2. ควรมีการติดตามประเมินผลการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน หลังการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อศึกษาความคงทนของการมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป

3. ควรศึกษางานวิจัยโดยแบบแผนการทดลองที่แตกต่างกันออกไป เช่น แบบแผนการทดลองแบบที่มีทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งสามารถเปรียบเทียบคะแนนกันภายในกลุ่มของแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

กรมจัดหางาน. (2564). การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการแนะแนวอาชีพให้เครือข่าย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/bkk_th/268b0eebf99f0d474a18170de05292b.pdf [20 December 2021]

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/นโยบายและจุดเน้น-2565/> [15 June 2021]

ชิดชนก จิรเสวตกุล. (2545). ผลของการให้การปรึกษารายบุคคลตามแนวทฤษฎีปัญญาพฤติกรรมต่อการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เลือกอาชีพที่ไม่ใช่วัฒนธรรมทางเพศ. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์ : แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ = Experimental research design and statistics : basic concepts and methods. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

นรารัตน์ กิจเจริญ. (2547). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้ความสามารถแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยมิชชัน วิทยาเขตมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มนานปี คงรักช้าง. (2558). การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณินพนธ์ดุขณ์บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกล วรเจริญศรี. (2559). การพัฒนาเทคนิคเชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกในการให้คำปรึกษากลุ่มวัยรุ่น : รายงานวิจัย = The development of creative techniques for enhancing positive relationships in adolescents' group counseling. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิริอร วิชาวุธ. (2554). จิตวิทยาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Bandura, A. (1997). **Self-efficacy: The exercise of control**. 22nd ed. New York: Freeman.

Lent, R.W., Brown, S.D., & Hackett, G. (1994). **Toward a Unifying Social Cognitive Theory of Career and Academic Interest, Choice, and Performance**. *Journal of Vocational Behavior*. 45(1), 79-122.

Super, D.E. (1953). **A theory of vocational development**. *American Psychologist*, 8(5), 185-190.

Taylor, K. M., & Betz, N. E. (1983). **Applications of self-efficacy theory to the understanding and treatment of career indecision**. *Journal of Vocational Behavior*, 22(1), 63-81.

การให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมเกมติดเกม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Integrative Group Counseling for Reducing Game Addiction
Among Junior High School Students

กมลจิตร ช่างเงิน

Kamonchit Changngern

พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์

Pacharaporn Srisawat

ครรชิต แสนอุบล

Kanchit Saenubol

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

E-mail: c.kamonchit@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 17 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 สิงหาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเกมติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเกมติดเกมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาพฤติกรรมเกมติดเกม เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,080 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมเกมติดเกม ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีคะแนนรวมของการแบบทดสอบการติดเกม อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม และมีความสมัครใจเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบการติดเกม และ 2) โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมเกมติดเกม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Mated Pairs Singed- Rank Test) ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมเกมติดเกมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในกลุ่มปกติมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม และกลุ่มน่าจะติดเกม ตามลำดับ และ 2) หลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ พฤติกรรมเกมติดเกมโดยรวมของนักเรียน ลดน้อยลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษากลุ่ม, พฤติกรรมเกมติดเกม, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ABSTRACT

The purposes of this research are as follows: (1) to study game addiction behavior among junior high school students; and (2) to compare the game addiction behavior of the students before and after integrative group counseling. The subjects were divided into two groups: the first group were 1,080 junior high school students by simple random sampling. The second group using integrated group counseling to reduce game addiction behavior from a specific selection of junior high school students with a total score on the Game Addiction Quiz indicating that they were in a risk group for being addicted to the game and eight students voluntarily participated in group counseling. The research instruments used in this study included the following: (1) Game Addiction Screening Test-GAST; and (2) Integrative Group Counseling Program to Reduce Game Addiction Behaviors. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and Wilcoxon Mated Pairs Singed- Rank Test. The research results were as follows: (1) overall, the game addiction behavior of junior high school students indicated their group was probably the most normal group, followed by a group at risk of being addicted to the game and the group addicted to the game, respectively; and (2) after joining integrative group counseling, the game addiction behavior of the students decreased in the normal group at a significantly significant level of .05.

Keywords: Group counseling, Game addiction, Junior high school students

1. บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับเด็กและเยาวชนทุกเพศทุกวัย รวมไปถึงผู้ใหญ่ การดำเนินชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความบันเทิงมากกว่าวัตถุประสงค์อื่น โดยเฉพาะการเล่น “เกมออนไลน์” หรืออินเทอร์เน็ตเกม จนกระทบต่อกิจวัตรประจำวัน ทั้งการกิน การนอน การเรียน การทำงาน หรือแม้กระทั่งการพักผ่อน

เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) จัดให้โรคติดเกม (Gaming Disorder) เป็นโรคใหม่ในร่างของบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับที่ 11 ให้ความหมายของโรคติดเกมว่า คนที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคนี้ เป็นคนที่ไม่สามารถควบคุมตนเองในการเริ่มและหยุดเล่นเวลาและช่วงเวลาเล่น จำนวนครั้งและความมุ่งมั่นทุ่มเทในการเล่น จนเพิกเฉยต่อสิ่งจำเป็นของชีวิต และแม้จะเกิดผลเสียต่อสุขภาพและการงานก็ยังไม่สามารถหยุดเล่นได้ ทั้งนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการเสพติด ทั้งที่การเล่นเกมมากไปเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การทำงานเช่นกัน (สันต์ หัตถิรัตน์, 2561: 33)

เกมมีคุณลักษณะทั่วไปที่รู้จักคือ สร้างความสนุกสนาน เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ เพื่อเอาชนะต่อสิ่งท้าทาย ผู้เล่นเป็นคนควบคุม มีการตอบโต้อย่างทันท่วงทีระหว่างผู้เล่นกับเกม จึงทำให้ผู้เล่นอยู่กับเกมได้

เป็นเวลานาน นำไปสู่การมีพฤติกรรมเสพติดการเล่นเกมโดยไม่รู้ตัว สุพัทธ แสนแจ่มใส (2560) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นเกมหรือติดเกมผ่านแนวคิดด้านการรู้คิด ว่าเป็นการพิจารณาถึงลักษณะรูปแบบความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล ความสามารถในการควบคุมตนเอง และแรงจูงใจที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมติดเกม โดยพบว่าการมีรูปแบบความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น การมีรูปแบบความคิดความเชื่อที่ว่าตนเองไม่มีความสามารถ ไม่เป็นที่รัก ไม่มีตัวตน ฯลฯ เป็นตัวแปรสำคัญนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมติดเกม บุคคลคิดว่ามีแต่เกมเท่านั้นที่ทำให้รู้สึกถึงความสามารถ ความภาคภูมิใจ และเป็นที่รักของคนอื่น ดังนั้นการสะสมชุดความคิดดังกล่าวนานๆ หล่อหลอมให้บุคคลติดอยู่ในโลกของเกมและเกิดพฤติกรรมติดเกมในที่สุด ส่วนประเด็นเรื่องความสามารถในการควบคุมตนเอง พบว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมติดเกมจะมีความบกพร่องในการควบคุมตนเอง เพราะความสามารถในการบังคับหรือควบคุมตนเองเป็นตัวแปรสำคัญ ที่สัมพันธ์กับแนวโน้มในการซึมซับหรือลุ่มหลงในการเล่นเกมนมากขึ้น อาจพัฒนาไปสู่ความต้องการเล่นเกมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ประเด็นแรงจูงใจภายในอันเกิดจากความคาดหวัง และการให้คุณค่าหรือความสำคัญกับสิ่งนั้นๆ พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลจากแรงจูงใจภายในที่ผลักดันให้มีพฤติกรรมเพื่อตอบสนอง หากกิจกรรมใดสามารถเติมเต็ม ตอบสนองความคาดหวังได้ ก็จะเป็นแรงจูงใจภายในที่ทำให้มีพฤติกรรมต่อกิจกรรมนั้นซ้ำ เมื่อพิจารณาจากลักษณะของเกมสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังได้ โดยการเล่นเกมกระตุ้นให้บุคคลแสดงความสามารถที่จะต้องพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในด้านหรือภารกิจต่างๆ ตามโครงสร้างของเกมที่วางเอาไว้

จากแบบทดสอบการติดเกม (Game Addiction Screening Test-GAST) ที่พัฒนาขึ้นโดยสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น กรมสุขภาพจิต ร่วมกับรศ.นพ.ชาญวิทย์ พรนภดล (ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2560) ใช้สำหรับค้นหาเด็กและวัยรุ่น ที่อาจมีปัญหาติดเกมหรือหมกมุ่นกับการเล่นเกมจนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ซึ่งในแบบทดสอบการติดเกม ใช้วัดปัญหาที่เกี่ยวกับการเล่นเกม 3 ด้าน ได้แก่ การหมกมุ่นกับเกม การสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่นเกม และการสูญเสียหน้าที่ ความรับผิดชอบ การศึกษาพฤติกรรมติดเกมเป็นการอธิบาย ทำความเข้าใจในลักษณะกระบวนการทำงานภายในความคิด และแรงจูงใจภายในของบุคคล ซึ่งในความเป็นจริงอาจมีบริบทอื่นที่เกี่ยวข้องผลักดันให้บุคคลเกิดพฤติกรรมติดเกม แต่อย่างน้อยก็ทำให้เห็นกลไกการทำงานภายในความคิดและจิตใจที่นำไปสู่การวางแผนแก้ไขต่อไป

การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นกระบวนการในการช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาล้ำก้น ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดของตนเอง แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ สร้างสัมพันธภาพให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น น่าไว้วางใจ มีการยอมรับ เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยการวางแผนอย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมายและข้อตกลงที่ชัดเจน ในการลดพฤติกรรมติดเกม มีผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้เอื้ออำนวยให้กระบวนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยเลือกการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ เป็นการเปิดใจยอมรับวิถีทางที่หลากหลายของทฤษฎี และเทคนิค เพราะไม่มีทฤษฎีใดที่ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอกับพฤติกรรมที่ซับซ้อนของมนุษย์ ไม่มีเทคนิคการให้คำปรึกษาเพียงเทคนิคเดียวที่จะช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา สามารถออกแบบการช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น สามารถพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษาที่เป็นลักษณะความเชี่ยวชาญเฉพาะได้ การยึดทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอาจจะไม่สามารถ

ทำความเข้าใจและช่วยเหลือบริบทของผู้รับคำปรึกษาได้ทั้งหมด เพราะมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างซับซ้อนในความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม จึงเลือกทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการติดยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการติดยาของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

3. สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมการติดยาลดลง หลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2564 ทั้งหมด 4 โรงเรียน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 4,746 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1) การศึกษาพฤติกรรมการติดยา เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 4 โรงเรียน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้สูตรของยามานะ ในระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,080 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2) การให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมการติดยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ที่มีคะแนนรวมจากแบบทดสอบการติดยา อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดยาเพศชาย คะแนนจากการทำแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 24-32 คะแนน และเพศหญิง คะแนนจากการทำแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 16-22 คะแนน และมีความสมัครใจเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม ในครั้งนี้ เป็นจำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ วัชร ทรัพย์มี (2554) ที่ว่า กลุ่มเด็กควรมีสมาชิก 6-8 คน ซึ่งเป็นจำนวนสมาชิกที่เหมาะสมทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ง่ายต่อการเข้าถึงสมาชิก

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ระดับชั้น การให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการติดยา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบทดสอบการติดยา
- 2) โปรแกรมให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมการติดยา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขึ้นก่อนทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ทั้งหมด 4 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบการติดเกม (Pretest) เพื่อจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม และกลุ่มน่าจะติดเกม

2) ขึ้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมติดเกม มีทั้งหมดจำนวน 8 ครั้ง

3) หลังจากสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบการติดเกมอีกครั้ง คะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้ นำมาเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4) นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการติดเกม ทั้งก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล/การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบ ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่แบบทดสอบกำหนดไว้

2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมติดเกม โดยใช้การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา และเทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่ม ร่วมกับการความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

4) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการลดพฤติกรรมติดเกม ก่อนและหลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมติดเกม เป็นการทดสอบสถิติแบบนอนพารามิตริก (Nonparametric Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบอิสระหรือค่าแจกแจงข้อมูลไม่เป็นเส้นโค้งปกติ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Mated Pairs Singed- Rank Test

5. ผลการศึกษา

1) ศึกษาพฤติกรรมติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นำข้อมูลพื้นฐานจากการทำแบบทดสอบการติดเกมของกลุ่มตัวอย่าง 1,080 คน มาวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน จำแนกตามเพศและระดับชั้น

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ ($n = 1,080$)

เพศ	จำนวน(ร้อยละ)	ระดับความรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	466 (43.15)	กลุ่มปกติ	324	69.53
		กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม (คลังไคล)	117	25.11
		กลุ่มน่าจะติดเกม	25	5.36
หญิง	614	กลุ่มปกติ	381	62.05

	(56.85)	กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม (คลังไคล์)	113	18.40
		กลุ่มน่าจะติดเกม	120	19.54
	1,080	กลุ่มปกติ	705	65.28
รวม	(100.0)	กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม (คลังไคล์)	230	21.30
		กลุ่มน่าจะติดเกม	145	13.42

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,080 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.85 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.15 หากพิจารณาระดับความรุนแรงของพฤติกรรมการติดเกม พบว่า เพศชายส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มปกติ คิดเป็นร้อยละ 69.53 รองลงมาคือกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 25.11 และกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 5.36 ตามลำดับ ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มปกติ คิดเป็นร้อยละ 62.05 รองลงมาคือกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 19.54 และกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 18.40 ตามลำดับ เมื่อรวมทั้งเพศชายและหญิง จำแนกเป็นกลุ่มปกติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.28 รองลงมาคือกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 21.30 และกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 13.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามระดับชั้น (n = 1,080)

ระดับชั้น	จำนวน (ร้อยละ)	ระดับความรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ
ม.1	548 คน (50.74)	กลุ่มปกติ	330	60.22
		กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม (คลังไคล์)	130	23.72
		กลุ่มน่าจะติดเกม	88	16.06
ม.2	415 คน (38.43)	กลุ่มปกติ	288	69.40
		กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม (คลังไคล์)	81	19.52
		กลุ่มน่าจะติดเกม	46	11.08
ม.3	117 คน (10.83)	กลุ่มปกติ	87	74.36
		กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม (คลังไคล์)	19	16.24
		กลุ่มน่าจะติดเกม	11	9.40

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,080 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 50.74 รองลงมาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 38.43 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 10.83 หากพิจารณาระดับความรุนแรงของพฤติกรรมการติดเกม พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มปกติ คิดเป็นร้อยละ 60.22 รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 23.72 และกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 16.06 ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มปกติ คิดเป็นร้อยละ 69.40 รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 19.52 และกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 11.08

ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มปกติ คิดเป็นร้อยละ 74.36 รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 16.24 และกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 9.40 ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการเล่นเกมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบการติดเกมมาใช้วัดพฤติกรรมการเล่นเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า พฤติกรรมการเล่นเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการแจกแจงข้อมูลไม่เป็นเส้นโค้งปกติ จึงนำสถิติการทดสอบ 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Mated Pairs Singed- Rank Test มาใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ และนำข้อมูลจากการทำแบบทดสอบการติดเกม ก่อนและหลังของกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังผลในตาราง 3

ตารางที่ 3 คะแนนพฤติกรรมการเล่นเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนและหลังการทดลอง (n = 8)

คนที่	คะแนนก่อนทดลอง				คะแนนหลังทดลอง			
	หมกมุ่น	สูญเสีย ควบคุม การเล่น	สูญเสีย ความ รับผิดชอบ	รวม	หมกมุ่น	สูญเสีย ควบคุม การเล่น	สูญเสีย ความ รับผิดชอบ	รวม
1	5	9	4	18	5	7	2	14
2	9	8	6	23	3	8	1	12
3	9	8	7	24	7	3	2	12
4	14	9	6	29	9	6	4	19
5	12	8	6	26	8	8	6	22
6	9	7	5	21	9	1	2	12
7	12	8	5	25	12	5	5	22
8	7	6	4	17	7	3	0	10
Mdn	9	8	5.5	23.5	7.5	5.5	2	13
Range	9	3	3	12	9	7	6	12

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนพฤติกรรมการเล่นเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ โดยรวมก่อนการทดลอง มีคะแนนระหว่าง 17-29 คะแนน คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 23.5 ค่าพิสัยเท่ากับ 12 และหลังการทดลอง มีคะแนนระหว่าง 12-22 คะแนน คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 13 ค่าพิสัยเท่ากับ 12

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก่อนการทดลอง พบว่า ด้านการหมกมุ่นกับเกม คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 9 ค่าพิสัยเท่ากับ 9 ด้านการสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่น เกม คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 8 ค่าพิสัยเท่ากับ 3 และด้านการสูญเสียหน้าที่และความ คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 5.5 ค่าพิสัยเท่ากับ 3 และหลังการทดลองเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการหมกมุ่นกับเกม คะแนนมัธยฐานของกลุ่ม

เท่ากับ 7.5 ค่าพิสัยเท่ากับ 9 ด้านการสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่นเกมน คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 5.5 ค่าพิสัยเท่ากับ 7 และด้านการสูญเสียหน้าที่และความรับผิดชอบ คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 2 ค่าพิสัยเท่ากับ 6

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการติดเกมก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ เพื่อลดพฤติกรรมกรรมการติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (n = 8)

พฤติกรรมติดเกม	ช่วงระยะเวลา	Negative Ranks	Positive Ranks	Ties	Z	P
หมกมุ่นกับเกม	ก่อนการทดลอง	4	0	4	-2.226	.068
	หลังการทดลอง					
การสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่นเกม	ก่อนการทดลอง	6	0	2	-2.214*	.026
	หลังการทดลอง					
การสูญเสียหน้าที่และความรับผิดชอบ	ก่อนการทดลอง	6	0	2	-2.524*	.027
	หลังการทดลอง					
รวม	ก่อนการทดลอง	8	0	0	-2.226*	.012
	หลังการทดลอง					

*นัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมกรรมการติดเกมของนักเรียนโดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($z = -2.226$, $p=0.012$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่นเกม และด้านการสูญเสียหน้าที่และความรับผิดชอบ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($z = -2.214$, $p=0.026$ และ $z = -2.524$, $p=0.027$) ส่วนด้านหมกมุ่นกับเกม มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการติดเกมโดยรวมและรายด้านของนักเรียนลดลง

6. การอภิปรายผล/สรุป

1. นักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการติดเกม จำแนกเป็นกลุ่มปกติมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกมหรือกลุ่มคลั่งไคล้ และกลุ่มน่าจะติดเกมน้อยที่สุด ตามลำดับ

จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการติดเกมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมกรรมการติดเกม จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ตามลำดับ คือ กลุ่มปกติ ยังไม่มีปัญหาในการเล่นเกมน ร้อยละ 65.28 กลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม เริ่มมีปัญหาในการเล่นเกมน ร้อยละ 21.30 และกลุ่มน่าจะติดเกม มีปัญหาในการเล่นเกมนมาก ร้อยละ 13.42 จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มปกติ คือ ยังไม่มีปัญหาในการเล่นเกมน รองลงมาคือกลุ่มเสี่ยงที่จะติด และกลุ่มน่าจะติดเกม ซึ่งหากรวมระหว่างนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกม และกลุ่มน่าจะติดเกม คิดเป็นร้อยละ 34.72 ถือว่ามีจำนวนเกือบร้อยละ 50

ของกลุ่มตัวอย่าง และจากผลการศึกษาเพศหญิง อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกมและกลุ่มน่าจะติด ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันเกิดความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในทุกๆ ด้าน มีรูปแบบการสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกกันว่า ระบบออนไลน์ นักเรียนทุกเพศทุกวัยเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบออนไลน์อย่างแพร่หลาย ทั้งการรับส่งข้อมูล ค้นหาข้อมูล การติดตามข่าวสารและคนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงหนึ่งในความบันเทิงผ่านระบบอินเทอร์เน็ต คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเล่นเกมออนไลน์ ดังการศึกษาของศิริไชย หงษ์สงวนศรี (2559) ศึกษาการใช้เวลาเล่นเกมของเด็กและวัยรุ่น พบว่า เด็กและวัยรุ่น อายุ 8-18 ปี เล่นเกมเพิ่มขึ้นเป็น 13.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยเพศชายและหญิงใช้เวลาเล่นเกม 16.4 และ 9.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษา สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (2562) พบว่า เวลาในการเล่นของเด็กต่อวันสูง จากการสำรวจนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ขึ้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และขึ้นประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 2,730 คน หรือร้อยละ 89.33 เคยเล่นเกมออนไลน์ โดยเล่นเกมเกือบทุกวัน ร้อยละ 64.66 เฉลี่ย 3-5 ชั่วโมง ทั้งในวันธรรมดาและวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หากเป็นเด็กในกรุงเทพฯ ร้อยละ 8.1 จะใช้เวลาเล่นเกมมากกว่า 8 ชั่วโมงในวันหยุด ส่วนใหญ่จะเล่นที่บ้าน ร้อยละ 71.22 ทั้งนี้ปัจจัยที่สนับสนุนมาเล่นเกมออนไลน์มากที่สุด คือ เพื่อนชักชวน รองลงมา คือ เห็นข้อมูล จากสื่อออนไลน์ และความเข้าใจว่า E-Sport เป็นกีฬาชนิดหนึ่ง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเกมและกลุ่มน่าจะติดมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 เพราะผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากขณะนั้นมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อ บางคนไม่มีผู้ดูแลควบคุมการเรียนในระหว่างวัน แรงดึงดูดในการเล่นจึงมากกว่า ซึ่งนักเรียนที่มีอายุน้อยไม่สามารถควบคุมตนเองในการเรียนได้ตลอดเวลา ความยับยั้งชั่งใจในการเล่นได้ค่อนข้างน้อย ตามที่นาริรัตน์ โพธิ์สุวรรณ (2553) ได้ศึกษา ปัจจัยเชิงเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมติดเกมของวัยรุ่น พบว่า พฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มในการควบคุมตนเอง หรือความสามารถในการยับยั้งชั่งใจในการบังคับตนเองให้ใช้เวลาในการเล่นเหมาะสมน้อยกว่าวัยรุ่นที่มีอายุมาก

2. พฤติกรรมการติดเกมโดยรวมของนักเรียนลดน้อยลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่น ด้านการสูญเสียหน้าที่และความรับผิดชอบ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านหมกมุ่นกับเกม ลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมการติดเกม พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม มีพฤติกรรมการติดเกมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน สามารถปรับปรุง แก้ไข พัฒนาได้ ดังที่ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์ (2556: 60) กล่าวว่า ช่วงวัยรุ่น อายุ 14-18 ปี เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต คาบเกี่ยว ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ มีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่สมบูรณ์ แต่ด้านจิตใจยังไม่เจริญเท่าที่ควร สามารถปรับปรุง แก้ไข พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และการให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นกระบวนการช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาล้ายคลึงกัน ร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ มีข้อตกลงร่วมกันภายในกลุ่ม สร้างสัมพันธภาพให้เกิดบรรยากาศที่น่าไว้วางใจ ให้ผู้รับคำปรึกษาได้

แนวทางแก้ไขปัญหาคือที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ตามคำกล่าวของ พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2561: 3) ที่กล่าวไว้ว่า การให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาคล้ายกัน ด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น มีความเป็นกันเอง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้ร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาของตน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ตามเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ ทั้งบูรณาการเทคนิคและทฤษฎี โดยเลือกเทคนิคทฤษฎีที่เหมาะสมมาใช้ในการช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง มีแนวทางในการจัดการกับปัญหาของตนเอง การให้คำปรึกษากลุ่มทั้งหมด 8 ครั้ง พบว่า ครั้งแรกของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรมการติดเกมเป็นการปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพ ซึ่งก่อนเริ่มกลุ่มสังเกตสมาชิกกลุ่มจากสีหน้า ท่าทาง แววตา มีความตื่นตัว และวิตกกังวลในสิ่งที่จะให้ทำ การสร้างสัมพันธภาพจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำก่อนเริ่มกลุ่ม สร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิกภายในกลุ่ม รวมถึงสมาชิกภายในกลุ่มด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศแห่งการยอมรับ เกิดความไว้วางใจส่งผลให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดความกล้าที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และกัน รวมไปถึงแจ้งให้สมาชิกภายในกลุ่มได้ทราบถึงวัตถุประสงค์และกฎกติกาในการเข้าร่วมให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อให้การดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ ดังที่ Trotzer (2006, อ้างอิงใน พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, 2561: 1) ได้กล่าวถึง การให้คำปรึกษากลุ่มเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการให้คำปรึกษา สิ่งที่สำคัญคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งต้องมีความไว้วางใจ เข้าใจ ความอบอุ่น การยอมรับ ความเคารพ เป็นความเต็มใจในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมีพื้นฐานการยอมรับ การมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่มีอยู่ของแต่ละคน การสื่อสาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ เพราะสามารถทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และทำให้ง่ายขึ้น หากสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ บรรยากาศของการช่วยเหลือก็จะดำเนินการไปตามความต้องการ

หากพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการหมกมุ่นกับเกม ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการติดเกม ด้านการหมกมุ่นกับเกม มีคะแนนเฉลี่ย ลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้รับรู้ประสบการณ์ และตระหนักถึงผลของการติดเกมที่มีต่อชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนสำรวจตนเองทั้งความรู้สึก และความต้องการในการเล่น เข้าใจสถานะของอารมณ์ ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม (REBT) ใช้เทคนิค ABC ช่วยเปิดเผยความเชื่อที่ไร้เหตุผล เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น (A) ความเชื่อที่ไร้เหตุผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ (B) ผลที่ตามมาทางอารมณ์และพฤติกรรม (C) ความเชื่อที่ไร้เหตุผลนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ผิดปกติ นักเรียนให้ความสำคัญกับการเล่นเกมโดยละเลยสิ่งที่เป็นในชีวิต หรือกิจวัตรประจำวัน เล่นเกมอย่างต่อเนื่องแม้จะมีผลกระทบทางลบเกิดขึ้นจากการเล่นเกม การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ช่วยให้นักเรียนมีความอดทนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ระบุว่าตนไม่ได้และปรับตัวอย่างสร้างสรรค์ ค้นหาปัจจัยที่ทำให้ติดเกม ปรับโครงสร้างทางความคิด ให้นักเรียนประเมินพฤติกรรมของตนเองในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เปิดเผยตนเอง มีมุมมองกว้างขึ้น กระจ่างว่าอะไรคือสิ่งที่ควรทำ นำไปสู่การวางแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริงใช้เทคนิค WDEP เป็นการใช้ทักษะการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้คิดทบทวนสำรวจและเปิดเผยตนเองเข้าถึงความต้องการและ

ความคาดหวังในชีวิต ค้นหาว่าอะไรที่นักเรียนมี อะไรที่นักเรียนต้องการ ดังที่ชาญวิทย์ พรนภดล (2552) อธิบายถึงแรงจูงใจที่ทำให้คนเล่นเกม 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 ผู้สำเร็จ คือ กลุ่มผู้เล่นเกมที่ชอบการแข่งขัน ชอบเอาชนะ ชอบทำแต้ม พยายามปั่น เพื่อขึ้นเป็นอันดับต้นๆ ให้ได้ ผู้เล่นเกมกลุ่มนี้มีเป้าหมายในการเล่นชัดเจนและพยายามเล่นให้ถึงเป้าหมาย ชอบคิด ชอบวางแผน วางกลยุทธ์เพื่อไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งหากนำคุณลักษณะนี้มาใช้ในชีวิตจริงก็จะเป็นสิ่งที่ดี กลุ่มที่ 2 นักสำรวจ กลุ่มผู้เล่นเกมที่ชอบสำรวจ อยากรู้ อยากเห็น ว่าเกมนี้เป็นอย่างไร สนุกตรงไหน มีอะไรดีๆ ซ่อนอยู่ไหนบ้าง กลุ่มนี้มักจะพึงพอใจกับเรื่องราว การออกแบบ และความสวยงามของแอนิเมชันในเกม และรู้สึกมีความสุขที่ได้สำรวจโลกของเกมอย่างละเอียด กลุ่มที่ 3 คนชอบสังคม คือ กลุ่มผู้เล่นเกมที่สนุกกับการมีเพื่อนในเกม มีคนรู้ใจ พูดภาษาเดียวกัน ชอบอะไรเหมือนกันได้อยู่ทีมเดียวกันต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคด้วยกัน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ ผู้เล่นเกมกลุ่มนี้จะพึงพอใจจากการเป็นที่ยอมรับของสังคมในเกม รู้สึกดีที่ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หลายคนจะรู้สึกว่าโลกในเกมบางครั้งน่าอยู่กว่าโลกในชีวิตจริง กลุ่มที่ 4 นักฆ่า คือ ผู้เล่นเกมที่เล่นเพื่อความสนุกสนาน เอาความมัน ผ่อนคลาย เล่นเพื่อระบายความเครียด ได้ปลดปล่อยแรงกดดัน ที่สะสมมาจากการเรียน การทำงาน หรือปัญหาในครอบครัว ในชีวิตจริงผ่านการฆ่า การทำลายล้าง ตัวละครในเกม ในการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งนี้ สมาชิกภายในกลุ่มมีทั้งแรงจูงใจที่มาจากหลายสาเหตุ และแรงจูงใจอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขึ้นกับลักษณะของเกม หรืออารมณ์จิตใจ ณ ขณะนั้น รวมถึงกลุ่มเพื่อนที่ร่วมเล่นเกมด้วย

ด้านการสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่น เกม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมติดเกม ด้านการสูญเสียความสามารถในการควบคุมการเล่น เกม ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เพราะเกิดจากการใช้เทคนิคการฝึกทักษะการแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผู้วิจัยนำทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเฉพาะ สร้างประสบการณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ ใช้หลักการเรียนรู้เป็นตัวช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การควบคุมเหตุการณ์ที่เกิดก่อนหรือควบคุมผลที่ตามมา ช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีความสม่ำเสมอ ชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น ไปทำอย่างอื่นที่จะทำให้ได้รับการตอบสนองเท่าๆ กับการเล่นเกมหรือควบคุมตนเอง หรือสร้างวินัยในการเล่นให้กับตนเองใหม่ หรือลดการเล่นลงไปเลย จากวิจัยของ นาริรัตน์ โพธิ์สุวรรณ (2553) ได้ศึกษา ปัจจัยเชิงเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมติดเกมของวัยรุ่นจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย พฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มในการควบคุมตนเอง หรือความสามารถในการยับยั้งชั่งใจในการบังคับตนเองให้ใช้เวลาในการเล่นอย่างเหมาะสม น้อยกว่าวัยรุ่นที่มีอายุมาก จึงนำเทคนิคการควบคุมตัวเอง (Self-Control) มาปรับใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการที่ให้นักเรียนใช้วิธีการใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีการรวมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่นักเรียนเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย และกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้นด้วยตนเอง โดยการบันทึกกิจกรรมรายวัน เพื่อเป็นการติดตามความคืบหน้าในการทำกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน สร้างวินัยในการเล่นกับตนเองใหม่

ด้านการสูญเสียหน้าที่และความรับผิดชอบ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมติดเกม ด้านการสูญเสียหน้าที่และความรับผิดชอบ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการให้คำปรึกษากลุ่ม

ตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริง (Reality group counseling) กระบวนการให้คำปรึกษาที่ช่วยให้นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด มีความรับผิดชอบที่ตนเองนั้นตัดสินใจและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาด้วยการใช้สติและทักษะการแก้ปัญหาที่ตนเองนั้นได้ประเมินมาแล้วว่าสามารถทำได้ตามแบบแผน ที่ตนเองได้กำหนด ค้นพบทางเลือกและพร้อมที่จะไปสู่เป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งใจไว้และเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ในการวางแผน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้สมาชิก อธิบายวิธีในการเปลี่ยนแปลงอย่างเฉพาะเจาะจง จากทางเลือกที่ล้มเหลวไปสู่ทางเลือกที่บรรลุเป้าหมาย ผู้นำกลุ่มมีส่วนช่วยให้นักเรียนวางแผนพัฒนาพฤติกรรม วางแผนเพื่อรับผิดชอบพฤติกรรมนั้น เป็นปัจจัยของ กระบวนการที่จะสอนได้ชัดเจน นักเรียนได้เรียนรู้วิธีที่ทำได้จริง จากแผนและรับผิดชอบการปฏิบัติตามแผนต่อ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกผู้อื่นด้วยข้อตกลงหรือสัญญา เพื่อให้เห็นถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ ของตน เห็นคุณค่า ความสำเร็จ และเชื่อมั่นต่อตนเองถึงการมีเอกลักษณ์แห่งความสำเร็จ นักเรียนทำสัญญากับ ตนเอง ควบคุมตนเองด้วยการทำสัญญากับตนเองว่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สอบถามความพร้อมของแต่ละ คนก่อนดำเนินการเพื่อลดพฤติกรรมการติดเกม

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับผู้ที่สนใจต้องการศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อลดพฤติกรรม การติดเกมของกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เช่น นักเรียนอาชีวศึกษา หรือนิสิตนักศึกษา เป็นต้น

1.2 บุคคลที่จะนำการให้คำปรึกษากลุ่มไปใช้ควรศึกษาวิธีการให้คำปรึกษากลุ่ม ทำความเข้าใจถึง ขั้นตอน หลักการ เทคนิคเกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษา มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการจะช่วยเหลือ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับคำปรึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา เช่น การสอนกิจกรรมแนะแนว หรือนำทฤษฎีหรือเทคนิคอื่นๆ มาใช้ให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ช่วยลดพฤติกรรมติดเกม

2.2 อุปสรรคหรือข้อค้นพบในการวิจัย เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา จึงให้คำปรึกษากลุ่มในรูปแบบออนไลน์ ถ้าเป็นสถานการณ์ปกติควรจัดสถานที่ในการให้คำปรึกษาเป็นสัดส่วน ชัดเจน ปราศจากสิ่งรบกวน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการกล้าแสดงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม

บรรณานุกรม

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2556). **จิตวิทยาทั่วไป = General psychology**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญวิทย์ พรนภดล. (2552). **เด็กติดเกม**. วารสารคหเศรษฐศาสตร์, ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย.52), หน้า 36-39.

ชาญวิทย์ พรนภดล. (2552). การศึกษาหาปัจจัยป้องกันการติดเกมในเด็กและวัยรุ่น : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

= Identifying protective factors for game addiction in children and adolescents. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2560). การคัดกรองสุขภาพจิตเด็กวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์ พับลิชชิง.

นาริรัตน์ โพธิ์สุวรรณ. (2553). ปัจจัยเชิงเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมการติดเกมของวัยรุ่น. บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2561). การให้คำปรึกษากลุ่ม. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

วัชร ทรัพย์มี. (2554). ทฤษฎีให้บริการปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริไชย หงษ์สงวนศรี. (2559). ตำราเวชศาสตร์วัยรุ่น Textbook of adolescent medicine. พิมพ์ครั้งที่ 1.

ม.ป.ท.: อนุกรรมการสุขภาพวัยรุ่น ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, ชมรมสุขภาพวัยรุ่น.

สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน. (2562). เด็กไทยเล่นเกมออนไลน์สูงสุดเกิน 8 ชั่วโมง/วัน นำหนึ่ง

คือ ROV. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/social/856162>

สันต์ หัตถิรัตน์. (2561). โรคเสพติดใหม่. หมอชาวบ้าน ปีที่ 40, ฉบับที่ 473 (ก.ย. 2561), หน้า 33-35.

สุพัทธ แสนแจ่มใส. (2560). พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์: ผ่านมุมมองทางจิตสังคม. Journal of

Mental Health of Thailand, 25(3), 200 - 207.

THE INFLUENCE OF THE OUTCOME-BASED EDUCATION ON STUDENTS' EMPLOYMENT INTENTION IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN GUANGDONG PROVINCE, CHINA

Jun Wu

Prapatpong Senarith

Sukhum Moonmuang

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

E-mail: sukhumoon@hotmail.com

Received : 23 December 2022

Revised : 24 December 2022

Accepted : 24 December 2022

ABSTRACT

The objectives of this research were: To the influence of Outcome-Based Education on students' employment intention; and to the interplay of cognition, attitude and motivation as mediating variables between Outcome-Based Education and students' employment intention. The research was a mixed methodology research. Population was the 4th-year students studying in universities in Guangdong Province in 2021 are the research object, totalling 100,000. The sample size was determined by Optimal Design plus Empirical Evidence, obtained by of the research adopts polymorphic random sampling method, totalling 511, obtained by purposive sampling method. The instruments used for data collection was a questionnaire which composed of six parts (five-level rating scale). The statistics used for data analysis were IBM SPSS Statistics and Amos Graphics.

The research findings revealed that; (1) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's employment intention; and (2) There were some positive relationships between cognitive and student's employment intention; and (3) There was no relationship between attitude and student's employment intention; and (4) There were some positive relationships between motivation and student's employment intention; and (5) There were some positive relationships between cognitive and student's motivation; and (6) There were some positive relationships between attitude and student's motivation; and (7) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's cognitive; and (8) There were some positive relationships between attitude and student's cognitive; and (9) There were some positive relationships between cognitive and student's attitude; and (10) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's attitude.

Keywords: Outcomes-Based Education, Cognitive, Attitudes, Motivation, Employment Intention, Higher educational institutions

1. RESEARCH PROBLEM'S SIGNIFICANCE

Since the implementation of the university enrolment expansion policy in China, the employment of college students has gradually become a social issue, especially in the past ten years, it has become one of the focus issues of social concern. In 1999, the state implemented the policy of expanding enrolment in colleges and universities. According to the National Bureau of Statistics, there were 848,000 college graduates that year. From the perspective of the current scale of higher education, some scholars pointed out in 2004 that Chinese higher education has moved from elite education to mass education, realizing a profound transformation from a country with a large population to a country with large human resources (Zeng, 2004).

Guangdong was China's largest province with the largest economy and largest population. It has reached the level of an upper-middle-income country and a middle-developed country. However, Guangdong was mainly based on population-intensive and export-oriented processing and manufacturing industries. With changes in the global political landscape, as well as economic transformation and upgrading, especially affected by Sino-US trade frictions and the sudden outbreak of COVID-19, the actual employment situation of Guangdong college graduates is also not optimistic. According to the data released by the Guangdong Provincial Department of Education on February 20, 2020: From the perspective of the scale of graduates in the past five years, the number of graduates actually participating in employment in Guangdong has generally been on the rise, and the scale has expanded year by year, from 51.9 in 2015. 10,000 increased to 572,000 in 2019. It is estimated that there will be 603,000 graduates in 2020 (Guangdong Provincial Department of Education, 2019). In addition to the graduates who choose a second job during the career selection period and those who come to Guangdong for job hunting from other provinces, the total employment is huge. The situation remains dire. As of August 26, 2020, the initial employment rate of college graduates in Guangdong Province was 82.71%, down 11.87% from the same period last year (Guangdong Provincial Department of Education, 2020).

With the gloomy employment situation, the government has implemented new national policies that attach more importance to finding employment for recent college graduates. Traditional employment guidance only emphasizes job-seeking skills for students, which can no longer meet contemporary needs for whole-process, full-participation, professional, and information-based employment guidance. For this reason, we explored the factors that would affect the employment intentions of college students in Guangdong province based on Outcomes-Based Education. This can guide and cultivate students' employment intentions throughout the whole university teaching process, and improve the employment rate of college students.

2. RESEARCH OBJECTIVES

The purposes (objectives) of this research are:

1. To the effects of Outcome-Based Education on student's employment intention.
2. To study the intervening variables cognitive, attitude and motivation that mediating between the relationship of Outcome-Based Education and student's employment intention.

3. SCOPE OF STUDY

1. Scope of Population

The population in this study will be the 4th-year students who are studying at the colleges and universities in Guangdong Province. The sample will be selected by using the multi-state random sampling from sampling from the population in the academic year 2021.

2. Scope of Content to Study

The contents to study will be variables, Outcome-based Education, cognitive, attitude, motivation, and student's achievement focusing particularly on employment intention.

3. Scope of time.

The time of this study will be an academic year 2021.

4. RESEARCH HYPOTHESIS

1. There is positive relationship between Outcome-Based Education and student's employment intention.

2. There is positive relationship between cognitive and student's employment intention.

3. There is positive relationship between attitude and student's employment intention.

4. There is positive relationship between motivation and student's employment intention.

5. There is positive relationship between cognitive and student's motivation.

6. There is positive relationship between attitude and student's motivation.

7. There is positive relationship between Outcome-Based Education and student's cognitive.

8. There is positive relationship between attitude and student's cognitive.

9. There is positive relationship between cognitive and student's attitude.

10. There is positive relationship between Outcome-Based Education and student's attitude.

5. LITERATURE REVIEW AND CONCEPT

In 1981, the American scholar Spady, W.G. first proposed the concept of "Outcome-Based Education" (Spady W., 1981). The theory of Outcome-Based Education has always attracted much attention and has influenced the educational reforms in the United States, Japan, Taiwan, and other countries and regions. Direction and educational reform ideas worth learning from (Xu & Lin, 2005).

The core of the concept is to carry out instructional design and teaching implementation oriented to students' learning outcomes (Learning Outcomes, also known as outputs), but the "outcomes" are not limited to students' test scores, but more emphasis on students in the final learning process. After proving that I really have the ability, it mainly involves four major questions (Li Z., 2014): What is the learning outcome you want students to achieve? Why do students need to achieve such results? How can you effectively help students achieve these learning outcomes? How do you know students have achieved these learning outcomes? Among them, how to quantitatively measure the results of students' learning, or how to quantitatively evaluate the results of students' learning, is the core and key to construct this evaluation system (Spady W., 1998). Therefore, William G. Spady (1994) emphasized that OBE is the key to high-quality education, an education that focuses on the education system and

defines the final learning outcomes achieved by each student (Spady W., 1994), which is also an educational model that reversely designs the training and evaluation system according to the final learning outcomes expected by students.

In recent years, outcome-Based education has become a hot word in China's domestic higher education. In 2014, Li Zhiyi first introduced outcome-based education in the Chinese Ministry of Education, and tried to apply it to teaching reform practice, emphasizing that outcome-based education focuses on students. The final learning result is what students have learned and what abilities they have achieved after a certain stage of study, which has a direct and positive impact on students' employment intentions (Li, Zhu, Liu, & Xia, 2014). Xiao Lin believes that the results of teaching evaluation based on Outcome-Based Education can truly reflect the teaching level, improve teaching effect, improve teaching quality, and enhance students' cognitive level, emotional experience, attitude and behavioural intention (Xiao L., 2019).

At the same time, the education review and evaluation work carried out by various universities in China also reflects this concept. The earliest application is that in 2015, Shantou University of Guangdong Province introduced the CDIO and OBE practical experience of engineering majors in the small seminar of "CDIO Engineering Education Model Practice and Innovation" of the National University Engineering Education Reform Cooperation Group (CDIO is essentially a special achievement. oriented education). Shantou University focuses on the formulation of training objectives and education and teaching. The top-level design and full participation method are adopted. Some achievements have been made in graduate employment (Gong, 2016). Subsequently, many colleges and universities in Guangdong Province began to use the concept of Outcome-Based Education to carry out educational reforms. The main models are:

ABET (Accreditation Board for Engineering and Technology) launched a new engineering course plan certification standard Engineering Criteria2000 (EC2000) (Li W., 2008). Its core is the evaluation and continuous improvement process based on achievements and goals, emphasizing the use of evaluation results, taking students' learning results as the basis for evaluating teaching effectiveness, and promoting the continuous improvement of certified units as the ultimate goal;

Evaluation models for quality assurance (Rogers, 2000), including: Mission, Educational objectives, Assess/evaluate, Learning outcome, Performance criteria, educational practices/strategies, Assessment: Collection, Analysis of evidence, Evaluation: Interpretation of evidence and Feedback for quality assurance, etc.;

The educational development model of "Double-loop Curriculum Planning and Management Mechanism" developed by Feng Chia University in Taiwan, China (Yang & Wang, 1998). According to the dynamic cycle course development model, university departments can develop department-institution courses with students' ability as the core according to the cycle process, and improve the education quality of the department.

The "C-Map Model" established by Chung Yuan Christian University in Taiwan, China (Chung Yuan Christian University, 2009), is mainly to help students understand their own ability orientation, combine learning with career development goals, conduct self-reflection and correction, and

use images The integrated ability map and subject transcripts can improve students' self-learning needs analysis and learning direction strategy thinking ability.

6. RESEARCH METHODOLOGY

The research mainly uses literature research method, survey research method, quantitative analysis method, comparative research method, post-explanatory text method and so on. The senior students studying in universities in Guangdong Province in 2021 are the research object. In 2021, the total amount of undergraduates who are the senior-year of 67 universities in Guangdong Province are more than 100,000. The sample selection of the research adopts polymorphic random sampling method. The twenty universities, as the total number of samples, will be randomly selected.

The researcher determined sample size with Optimal Design plus Empirical Evidence, the sample size was approximate 500. In order to make accuracy in Exploratory Factor Analysis, the researcher has increased the sample size to be approximate 530 samples, questionnaires have been received 511, at the response rate of 96%.

The questionnaire uses Likert scale to measure and judge. The experts and scholars in the field are invited to review the completed questionnaire firstly, and gradually revised and improved. After then, a university is selected to conduct a small-scale pre-survey among senior year students. Based on the feedback of the survey subjects, the questionnaire will be revised again and determined the formal survey research questionnaire finally. The research questionnaire contains 5 variables and 98 measurement items.

Instrument was developed from step (1) as a questionnaire. The quality of questionnaires was assessed by content validity and reliability. For the content validity, it was checked by five experts and analysed by Item-Objective Congruence (IOC). The item value was ≥ 0.60 . For the reliability, it was analysed by Cronbach alpha at .80, for detailed data see Table 6.1. (2) The questionnaires were sent by online, mail, and researcher. (3) The data of demographic variables were analysed by descriptive statistics; frequency, and percentage. The variables of Outcome-Based Education, Cognitive, Attitudes, Motivation, Employment intention were analysed by descriptive statistics; mean, Standard Deviation (S.D.). The components of all variables were analysed by Exploratory Factor Analysis (EFA) to reduce irrelevant variables. After the completion of data collection, content analysis was used to analysed the collected data.

Table 6.1 Instrument quality

Measures	Number of items	IOC	Item reliability	Cronbach's reliability
1. Outcome-Based Education	19	0.6-1.0	0.068-0.682	0.912
2. Cognition	22	0.6-1.0	0.366-0.630	0.962

3. Attitude	25	0.6-1.0	0.404-0.839	0.981
4. Motivation	10	0.6-1.0	0.094-0.449	0.811
5. Employment Intention	17	0.6-1.0	0.100-0.764	0.950

From Table 6.1, the quality of the Instrument meets the requirements and is acceptable.

7. DATA ANALYSIS

1. Descriptive Statistics for the Sample

A total of 511 samples were screened, there were 177 male and 334 female or male were 34.6%, female 65.4%, there for the data indicated that sample were more female than men. There were 21 people younger than 20 years old, 415 people aged 20-25 years old, and 75 people aged over 25 years old, accounting for 4.1%, 81.2%, 14.7% of the total number of respondents respectively. The data shows that the vast majority of respondents were between 20-25 years old. There were 311 people from cities, 117 people from towns and 83 people from rural areas, accounting for 60.9%, 22.9%, 16.2% of the total number of respondents respectively. The data shows that the majority of respondents were from cities. In terms of the number of students in each major surveyed, the majors with the largest number of students were economics (90, 17.6 percent), management (79, 15.5 percent), literature (73, 14.3 percent) and art (61, 11.9 percent). The majors with the lowest number of students were other majors (6, 1.2 percent), agriculture (17, 3.3 percent), history (18, 3.5 percent), and medical (18, 3.5 percent). Among the students surveyed, 311 students had served as student leaders in the school, accounting for 60.9% of the total number. And 200 students, accounting for 39.1 percent of the total, had not served as student leaders. According to the data, there were more students in the sample who had served as student leaders than those who had not.

2. Model evaluation

Table 7.1 Chi-square test, and GFI, CFI, and RMR indices for model evaluation.

Criteria	Value	Cutting point	Conclusion
Chi-square	28.786	-	-
d.f.	1	-	-
p-value	0.000	not significant	not fit
GFI	0.979	≥ 0.95	fit
CFI	0.989	≥ 0.95	fit
RMR	0.009	≤ 0.08	fit

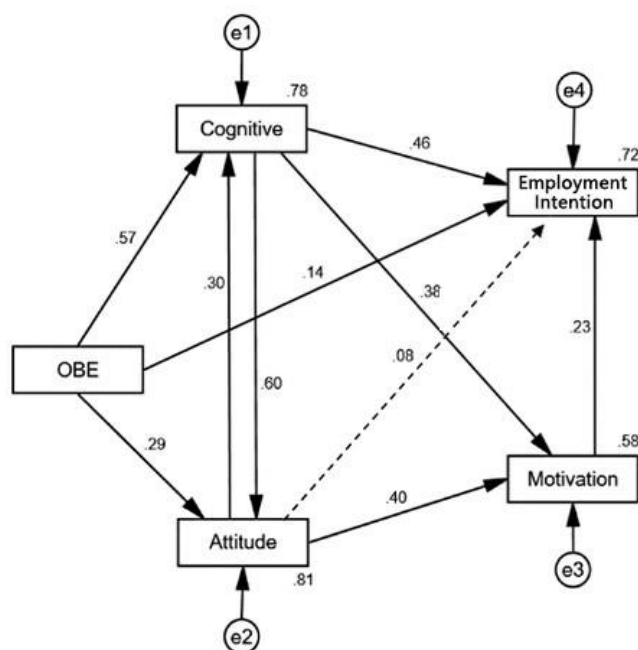
Results in table 4.4 there were 4 indicators were used for the model fit evaluation, namely; Chi-square test (χ^2); Goodness of Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), and Root

Mean Square (RMR) to evaluate the model fit, and 4 criteria for model evaluation cutting points for each indicator.

The χ^2 -tests used to test the discrepancy between model-implied covariance matrix and the original covariance matrix. Therefore, the non-significant discrepancy is preferred. χ^2 -test would be ideal with $p > 0.05$ (Bentler and Bonett 1980; Mulaik et al. 1989; Hu and Bentler 1999), but the χ^2 -test is very sensitive to the sample size and not comparable among different (Bentler and Bonett 1980; Joreskog and Sorbom 1993; Hu and Bentler 1999; Curran et al. 2002). In data above the χ^2 -test was 28.786, with 1 degrees of freedom is significant ($p < .05$), which should be shown that model is not fit the empirical data, but with the sample size of 511 we will ignore this criterion. The indicator Goodness of Fit Index (GFI) was 0.979 (the recommended value is Cutting point ≥ 0.95), So, the fitting value of its adaptation index is within the recommended range. The indicator Comparative Fit index (CFI) was 0.989 (the recommended value is Cutting point ≥ 0.95), So, the fitting value of its adaptation index is within the recommended range. The indicator Root Mean Square (RMR) was 0.009 (the recommended value is Cutting point ≤ 0.08), So, the fitting value of its adaptation index is within the recommended range.

To sum up, the finding showed that all fit indicators were pointed the hypothesized model fit well the empirical data. So, we concluded that this model fit the sample data well.

3. Hypothesis testing

Chi-square = 28.786 d.f. = 1, p. = .000, Ratio = 28.786
GFI = .979, CFI = .989, NFI = .989, RMR = .009

Figure 7.1 Diagram of results of hypophysis testing.

Table 7.2 Hypothesis testing in unstandardized scores.

	Effects		Estimate	S.E.	C.R.	P	Hypothesis
Employment Intention	<---	Cognitive	0.478	0.0629	7.6024	***	H1
Employment Intention	<---	OBE	0.1635	0.0463	3.5328	***	H2
Employment Intention	<---	Attitude	0.0847	0.059	1.435	0.1513	H3
Employment Intention	<---	Motivation	0.2584	0.04	6.4575	***	H4
Motivation	<---	Cognitive	0.3536	0.0622	5.6863	***	H5
Motivation	<---	Attitude	0.372	0.0623	5.9742	***	H6
Cognitive	<---	OBE	0.6417	0.0436	14.7298	***	H7
Cognitive	<---	Attitude	0.3027	0.0427	7.0902	***	H8
Attitude	<---	Cognitive	0.6001	0.0508	11.81	***	H9
Attitude	<---	OBE	0.3214	0.0508	6.3247	***	H10

Table 7.2 showed the path coefficient estimations and their hypothesis testing. Except for hypothesis H3, each hypothesis has a certain positive correlation, and the estimated path coefficients meet the requirements and are statistically significant ($p < .01$). Hench's hypothesis was accepted.

4. Inter correlation coefficient between variables.

Table 7.3 Inter correlation coefficient between variables.

Variables	OBE	Attitude	Cognitive	Motivation	Employment Intention
OBE	1.000				
Attitude	0.770	1.000			
Cognitive	0.805	0.903	1.000		
Motivation	0.703	0.743	0.741	1.0000	
Employment Intention	0.741	0.782	0.823	0.736	1.000

From Table 7.3 showed the correlation coefficients between variables, and the results were as followed: There was a significant positive correlation between Attitude and Outcome-Based Education; There was a significant positive correlation between Cognitive and Outcome-Based Education; There was a significant positive correlation between Cognitive and Attitude; There was a significant positive correlation between Motivation and Outcome-Based Education; There was a significant positive correlation between Motivation and Attitude; There was a significant positive correlation between Motivation and Cognitive; There was a significant positive correlation between Employment Intention and Outcome-Based Education; There was a significant positive correlation between Employment Intention and Attitude; There was a significant positive correlation between Employment Intention and Cognitive; There was a significant positive correlation between Employment Intention and Motivation. Above and show a strong correlation.

5. Correlation between variables

Table 7.4 Direct effects, indirect effects, total effects, spurious effects and the correlation between Employment Intention and the independent variables.

Independentvariables	DE	IE	TE	Spurious	Pure	Square pure (%)
OBE	0.142	0.58	0.722	0.019	0.741	54.9081
Attitude	0.082	0.337	0.419	0.363	0.782	61.1524
Cognitive	0.464	0.341	0.805	0.018	0.823	67.7329
Motivation	0.233	0.000	0.233	0.503	0.736	54.1696

As can be seen from Table 7.4: When the dependent variable was employment intention, there were significant correlations between direct effect, indirect effect, total effect, spurious effect, and employment intention and outcome-based independent variables of education, attitude, cognition, and motivation.

8. CONCLUSION, DISCUSSION AND SUGGESTIONS

1. Conclusion and Discussion

Section 1 Discussion of Research Objective 1

There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's employment intention.

This research result is consistent with Li Zhiyi's research. He emphasized that Outcome-Based Education is concerned with the final learning results obtained by students, what

students have learned after a certain stage of study, what abilities they have achieved, and their employment intentions. Direct positive impact (Li Z., Zhu, Liu, & Xia, 2014). In addition, the results of the study are consistent with Wang Dacheng (Wang & Zhang, 2010), Zheng Jie (Zheng J., 2004), Chen Haiping (Cheng H., 2006), Zhong Yunhua (Zhong Y., 2007), Zheng Xiaotao (Zheng, Li, & Xiang, 2006), Xie & Zhao, 2009), Kang Xiaoming (Kang, 2006) have consistent research results, they respectively conducted a statistical survey on the relationship between learning outcomes, employment and career development, and obtained comparative results. Unanimous opinion: The strength of learning outcomes has a clear positive correlation with the quality of employment and career development.

The Outcome-Based Education philosophy focuses on "student-centred", "focus on ability achievement" and "continuous improvement". In the specific education and training, according to the characteristics of the students, the learning activities and related conditions and opportunities that are suitable for the development of the students' differentiated abilities are designed. The curriculum design returns to the actual ability that students can "take away" after graduation, rather than the specific course requirements. During the study period, it is clear to obtain future employment intentions.

Section 2 Discussion of Research Objective 2.

(1) There were some positive relationships between cognitive and student's employment intention.

This research result is consistent with Wei Ying's theory or research, Wei Ying found that graduates' perception of employment has a significant impact on their choice of employment intention (Wei Y., 2015). In addition, the findings are consistent with the findings of Zheng Jie and Wu Yiyang, employment intention refers to people's perception of themselves and their expectations for the future in the process of career orientation and choice (Zheng J., 2002).

The employment cognition of college students includes cognition of employment policy, cognition of employment external environment, cognition of own ability, cognition of industry needs, etc. The clearer the cognition of the above, the more able to achieve employment intention. In the process of choosing a career, college students should evaluate themselves correctly and objectively, understand their own interests, characters and abilities, have a comprehensive understanding of their majors, work abilities, strengths and weaknesses, and understand their strengths and weaknesses.

(2) There was no relationship between attitude (Attitude) and student's employment intention.

This finding is consistent with the findings of McGrath & Bogat et al., McGrath et al. regard intention as an attitude that is spontaneously generated by the actor when acting and is mixed with higher subjective ideas, which can lead to specific behaviours Results, but behavioural results are not inevitable (McGrath & Bogat, 1995); in addition, Zheng Jie analyzed the employment intention of college students from three dimensions of employment readiness, employment intention and employment values, and came to the following research conclusions: the current colleges and universities Graduates' awareness of employment subject is obviously enhanced, employment expectations present various contradictions, employment attitudes are diversified, and employment value orientations are diversified, and attitudes may not affect employment intentions (Zheng J., 2005).

However, the research results of Zeng Xiangchang et al. show that the individual's attitude towards what kind of achievement has an influence on the pursuit of individual career choices to a large extent, and this influence is the employment intention (Pan, Kang, & Zhu, 2007). The different research results above are mainly caused by the different research objects and methods. Zheng Jie's research objects are fourth-year university students, and Zeng Xiangchang et al.'s research objects are all university students. This shows that different university education philosophies, the employment attitude obtained by students is not the same.

In real life, the different components of attitudes are not necessarily well coordinated. The correlation degree of emotion and behavioural intention is higher than that of cognition and emotion and cognition and intention, and the independent degree of cognitive component is higher. Therefore, attitude does not necessarily directly affect the employment intention of college students. There are obvious individual differences in individual attitudes and their structures, and the formed attitudes will cause corresponding changes after accepting the influence of a certain information or opinion. In addition, the memory of college students' past cognition, behavioural experience and emotional experience will also affect the current attitude, and the role of memory can be used to intervene in the negative stereotypes of individuals, thereby changing their attitudes. So, attitudes change randomly.

(3) There were some positive relationships between motivation and student's employment intention.

This research result is consistent with the research results of Lei Li et al., who believe that low-level employment motivation is likely to form negative employment intentions, while students with high-level employment motivation are more likely to form high-level employment intentions (Lei, Hou, & Bai, 1997). In addition, researches by Zhang Yaling, Yang Shanlu, etc.

show that the employment motivation of college students is positively correlated with career choice strategies, and the type of employment motivation will determine the career choice strategies they adopt (Zhang & Yang, 1999).

Success and failure coexist in human life. In addition to experiencing success and failure, the most important thing is to find the reasons for success and failure. The establishment of the basis for the efficacy judgment of individual behaviour. Therefore, under different reasons, different individuals will have different motivations. After four years of study, college students have their own learning goals and employment goals. For college students, employment goals do not affect the changes in intelligence and ability. They are more inclined to prove or express their abilities to others. College students pay more attention to other people's evaluation of themselves. In their view, failure means their own lack of ability, so they often work harder and pay more attention to their employment motivation.

(4) There were some positive relationships between cognitive and student's motivation.

This finding is consistent with that of Li Tao, Li Shouxing, et al., who believed that college students' cognition could influence the formation of motivation (Li & Li, 2002). In addition, Zhao Jingbo believes that there is a positive correlation between cognition and motivation (Zhao, 2005); the research results of Yao Dewen, Yan Linfeng, Liu, Ge et al. show that the motivation of independent students is relatively strong, while the motivation of dependent students is relatively weak. It has been proved that students' cognition is significantly related to their motivation (Yao, Yan, & Liu, 2011).

College students were usually driven by internal motivation to learn, remember, think and act. To this end, college students continuously improve their abilities through continuous professional knowledge learning, self-awareness of social practice, and understanding of the social environment and industry, so as to achieve their goals. At the same time, the reward and punishment conditions of society, achievement and the external environment will directly affect the efforts of college students. They will pay more attention to learning, thinking, and their own abilities. They can make full use of their existing knowledge, experience and cognition in order to rebuild and realize their own goal motivation.

(5) There were some positive relationships between attitude and student's motivation.

This research result is consistent with Gao Jianping's research, he believes that attitude is one of the main factors that constitute motivation, and the two influence and restrict each other (Gao J., 2012). In addition, Wang Aiping, Che Hongseng and others believe that attitude is a more lasting positive or negative intrinsic motivation of learners to learning, attitude affects

learning motivation, and learning motivation restricts attitude. While acquired can be changed, it is also an important factor affecting learning motivation (Wang & Che, 2005); Xue Fen proposed that learning attitude has a greater impact on learning motivation (Xue F., 2016); Zhang Hongtao and Wang Erping believe that motivation is related to people's behaviour, and attitudes have guiding and motivational effects on behaviours (Zhang & Wang, 2007).

During college students' study in college, teachers should pay attention to students' reactions while teaching knowledge, especially for those students with low scores, try to make them feel less of failure and more sense of achievement, which is conducive to cultivating students' positive and optimistic attitude. At the same time, attitude is the more lasting positive or negative internal reaction tendency of college students to employment intention. Employment attitude is restricted by employment motivation, which is acquired by college students through gaining certain experience in learning activities, and can be changed. Likewise, it is also an important factor affecting employment intention. Therefore, it is very important for college students to develop a positive and optimistic attitude.

(6) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's cognitive.

This research result is similar to that of Zhang Ying. He believes that the cognitive level effect refers to the perception and memory system of educational information reaching the audience, and the audience selectively pays attention, understands and remembers it according to their own experience and position. After the reconstruction of information, it causes the increase of personal information and the change of knowledge structure, which is affected by education and educational methods (Zhang Y., 2021). In addition, Wang Hua, Yang Xiaomei, Hu Jin and others also believe that cognition is the process by which people acquire knowledge, use knowledge, and process information, and is influenced by education (Wang, Yang, & Hu, 2007).

In addition to professional knowledge education and moral education, universities should also add necessary career planning, job-seeking skills and other course content, so that students can understand their future career needs and methods to achieve them when they are employed. The current employment cognition of college students is still the traditional employment cognition, this kind of employment perception is not only from the perspective of students themselves and their families, but also related to the accurate employment guidance of professional teachers and employment guidance courses during students' school. There is no good interaction between the actual employment needs of enterprises and the training of talents in schools, and there is no way for students to build positions in related

fields that they are not familiar with. The relational cognition of the job competency model is not clear.

(7) There were some positive relationships between attitude and students cognitive.

This research result is consistent with the research results of Zhong Funing, Ding Yulian, etc., they believe that attitude significantly affects cognition, and the less positive attitude, the lower cognition (Zhong & Ding, 2004). In addition, the survey results of Chen Kai, Xiao Min and others show that there is a relationship between cognition, attitude and consumption intention. Cognition affects attitude and consumption intention, and attitude affects cognition and consumption intention (Cheng & Xiao, 2012); Tang Yaoping conducted research on college students' cognition and attitude towards traditional culture, and the study showed that there is a significant positive relationship between cognition and attitude (Tang, 2011).

Attitude was an internal psychological tendency and potential psychological state of people, and it is an evaluative and stable internal psychological tendency that an individual holds when he or she reacts to a specific object in a certain way. His cognitive habits of people, events, ideas, emotions, etc. during his college days. Therefore, a positive attitude stems from a higher level of cognition. During college, the higher the degree of college students' professional knowledge, social environment, industry needs, self-awareness, etc., the more positive their employment attitudes are. Similarly, negative employment attitudes come from lack of self-confidence and low awareness of employment.

(8) There were some positive relationships between cognitive and student's attitude.

This research result is consistent with the research results of Wu Zhonghong, Hong Changming, and Zhong Linsheng, who believe that there is a significant correlation between cognition and attitude, and the lower the cognition level, the less positive attitude (Wu, Hong, & Zhong, 2005). In addition, the survey results of Chen Kai, Xiao Min and others show that there is a relationship between cognition, attitude and consumption intention. Cognition affects attitude, consumption intention and consumption behaviour, and attitude affects cognition, consumption intention and consumption. Behavior, consumption intentions affect cognition, attitude and consumption behaviour (Cheng & Xiao, 2012). In addition, Ajzen and Driver conducted research on cognition, attitude, behavioural intention and their subjective norm and their perceived behavioural control by means of survey, and the results showed that there was a significant influence between them (Ajzen & Driver, 1992).

Cognitive process is the process in which the human brain receives the stimulation of external information, processes the information, converts it into internal psychological

activities, and then dominates human behaviour. It is the subjective reflection of human beings on objective things, the memory and imagination of things based on their own physiological qualities and experience, and the result of people's selective attention and interpretation of the meaning of events based on their own experience. For this reason, college students' cognition dominates their employment intentions and employment behaviours. It determines their employment attitudes through their learning experiences in school, as well as their memory and judgment of people and things.

(9) There were some positive relationships between Outcome-Based Education and student's attitude.

This research result is consistent with Li Zhiyi's research. He believes that traditional Chinese education is "a process in which teachers impart knowledge and skills to students, and students are passive", and the teaching of Outcome-Based Education concept is "teaching students to learn". Teach students to "enjoy learning", "know how to learn" and "learning", among which "learning" is the core, to learn by yourself, to learn by doing, and to think about learning, students are active and have a positive attitude (Li Z., 2014); Li Zhiyi also believes that Outcome-Based Education requires the final learning outcomes of learners, and learning outcomes should be clearly expressed and evaluated directly or indirectly, so they are often converted into performance indicators, that is, what students gain through learning. Affect, cognition, and implemented behaviours (Li Z., 2014). That is to say, Outcome-Based Education has a direct positive impact on students' learning attitude.

During the university period, it is important for college students to learn professional knowledge, but it is also the main task for college students to develop good study habits, a positive attitude towards life, and a sincere life and work. Therefore, universities should clearly communicate "correct" ethics, moral values, and civic traits in all courses, and incorporate ethical theoretical issues into course policy, course content, course evaluation, and teacher education. Correct values are also what the job market needs for college graduates. Company executives expect employees to behave ethically and emotionally, and be able to cooperate with people from different religious, cultural or social backgrounds, and have the ability to get along with others and create high-quality jobs.

2. Suggestions

1) Policy formulation recommendations

The factors that affect the formation of college students' employment intention are complex, including the influence of external conditions such as social background, college education,

and family environment, as well as the influence of individual differences of students themselves. Colleges and universities should take Outcome-Based Education as the basis for teaching reform and build a long-term employment mechanism for college students.

a. Based on the concept of Outcome-Based Education, promote the reform of education and teaching mode in colleges and universities

First, change the concept of education and focus on teaching results.

Second, introduce flexible teaching and change the role of students.

Third, introduce diversified assessment standards and strengthen the interaction between teachers and students. The concept of Outcome-Based Education focuses on the final learning outcomes of students, and emphasizes the introduction of diversified assessments when assessing students.

b. Strengthen the macro guidance of the social environment and build a long-term employment mechanism for college students.

First, establish a fair job market and guide college students to compete fairly.

Second, introduce policies to promote employment to guide college students to change their employment concepts.

Third, establish and improve the social employment security system and improve relevant laws, regulations and policies.

Fourth, increase the support of entrepreneurial funds and promote the improvement of the self-employment system of college students.

2) Practical application suggestion

Today's college students are under huge employment pressure, and a considerable number of students can't find their ideal jobs after graduation. Colleges and universities bear a great responsibility for this. "Lack of knowledge reserve" and "lack of practical experience" make some college students unable to meet the requirements of competitive positions when they graduate. The discipline settings and talent training programs of some colleges and universities deviate from social needs, and cannot accurately reflect the current society's requirements for the skills of relevant talents in real time. Therefore, colleges and universities should focus on the rapidly developing social situation, focus on strengthening the reform and innovation of discipline setting and talent training programs, and establish a comprehensive talent training system that keeps pace with the times.

First, on the basis of Outcome-Based Education, we should formulate talent training goals based on the industry, establish a measurable curriculum system, and improve college students' professional cognition, employability, and learning attitude.

Second, carry out employment guidance, occupational psychological counselling, and career education to improve the professional cognition level of college students, establish a positive employment attitude and motivation, and improve the employability of college students.

Third, establish correct values, carry out employment and entrepreneurship practice activities, guide positive employment attitudes and motivations, and improve the employability of college students.

3) Suggestions for further research

The topic selection of this research has strong practical significance and specific theoretical significance. During the research process, the author deeply feels the richness and complexity of the variables involved in the research topic of employment intention, and also perceives that there is a need for in-depth exploration. A valuable issue. Therefore, here are some questions worthies of in-depth exploration, which are reserved for follow-up research when time is abundant and capabilities are improved:

First, employment intentions are already in dynamic changes, so long-term tracking and follow-up of this issue is required in order to discover trends and evolutions.

Second, the determination of the factors that constitute and influence the dimensions of employment intention requires not only the corresponding basis of the existing literature, but also the support of actual interviews and questionnaires for different regions. This is a rather diachronic and simultaneous issue of theoretical construction.

Third, clarifying the differences in the employment intentions of college graduates with different natural conditions can make the employment guidance work of colleges and the government transition and transform to the stage of precision. This requires the implementation of special research on the employment intentions of college graduates with different genders, different nationalities, different colleges, different educational concepts, different disciplines, different origins, different family backgrounds, and even different professional values and employability. It is also necessary to pay special attention to topics such as college students' self-employment intentions and flexible employment intentions.

Fourth, clarify the employment intentions of college graduates, how to provide employment guidance or employment assistance according to these intention characteristics, and even how to promote the reform of college education. Probing into this will lead to very operational

results. As far as the employment guidance work and teaching reform of colleges and universities are concerned, this is the research presentation they most desire.

Fifth, Outcome-Based Education is still in its infancy in China. It is mainly used in curriculum teaching reform, and its impact on the employment of college students is still in the theoretical stage. Although this research has done a tentative empirical study, there are many imperfections. In the future, "employment of college students" will be one of the main factors to test the effect of Outcome-Based Education in Chinese universities.

Bibliography

- Ajzen, I., & Driver, B. (1992, 3). **Application of the theory of planned behavior to leisure choice.** Journal of Leisure Research, pp. 207-224.
- Bentler, P., & Bonett, D. (1980). **Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures.** Psychological Bulletin, 88, pp. 588-606. doi:10.1037/0033-2909.88.3.588
- Cheng, K., & Xiao, M. (2012). **Investigation and Analysis of College students' cognition, Attitude, willingness and Behavior of green consumption-a case study of College students in Beijing.** Enterprise economic, pp. 160-163.
- Chung Yuan Christian University, T. C. (2009, 03 21). **Plan and implementation plan for school affairs evaluation of Zhongyuan University.** Retrieved from Chung Yuan Christian University, Taiwan, China: <http://www.docin.com>.
- Gao, J. (2012). **An empirical study of language learning among Ethnic Minority College Students in Southern Xinjiang.** Kashi: Kashi Normal University.
- Gong, J. (2016, 06). **Reasons and Strategies for Implementing OBE in Outcome Based Education.** Journal of the National Institute of Educational Administration, pp. 48-53.
- Guangdong Provincial Department of Education. (2019). **Annual Report on the Employment Quality of College Graduates in 2019.** Gungzhou: Guangdong Provincial Department of Education.
- Guangdong Provincial Department of Education. (2020). **Annual Report on the Employment Quality of College Graduates in 2020.** Guangzhou: Guangdong Provincial Department of Education.
- Hu, L., & Bentler, M. (1999). **Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives.** Struct Equ Modeling 6, pp. 1-55. doi: 10.1080/10705519909540118.

- Joreskog, K., & Sorbom, D. (1993). **LISREL 8: Structural Equation Modelling with the SIMPLIS Command Language**. Chicago: Scientific Software International Inc.
- Lei, L., Hou, Z., & Bai, X. (1997, 4). **Learning Motivation and Learning Strategies of Normal University Students of Different Grades**. Psychological Development and Education, pp. 18-22.
- Li, T., & Li, S. (2002, 1). **A study on the relationship between college students' cognitive style, interpersonal communication and creativity**. Psychological science, pp. 119-120.
- Li, W. (2008). **The effect of EC2000 implementation on engineering education reform in American colleges and universities**. Science and technology research (27), p. 4.
- Li, Z. (2014, 09 03). **This paper analyzes the results-oriented concept of engineering education certification**. Higher Education in China (17), pp. 7-10.
- Li, Z., Zhu, F., Liu, Z., & Xia, Y. (2014). **Guiding the reform of higher engineering education with the idea of results-oriented education**. Guiding the reform of higher engineering education with the idea of results-oriented education, pp. 29-34.
- McGrath, M., & Bogat, G. (1995, 8). **Motive, intention, and authority: relating developmental research to sexual abuse education for preschoolers**. Journal of applied developmental psychology, pp. 171-191.
- Mulaik, S., James, L., Van Alstine, J., Bennett, N., Lind, S., & C.D. Stilwell. (1989). **Evaluation of Goodness-of-Fit Indices for Structural Equation Models**. Psychological Bulletin, pp. 430-445.
- Pan, Z., Kang, Z., & Zhu, X. (2007, 12). **Analysis of Employment Expectation of Agricultural Graduates**. China's collective economy, p. 185.
- Rogers, G. (2000). **EC2000 and Measurement: How Much Precision Is Enough?**. Journal of Engineering Education, 88, p. 161.
- Spady, W. (1981, 2). **Outcome-Based Instructional Management: A Sociological Perspective**. Australian Journal of Education, pp. 123-143.
- Spady, W. (1994). **Choosing outcomes of significance**. Educational leadership, 51, pp. 18-22. doi: 10.1080/0360127940200208.
- Spady, W. (1998). **Paradigm Lost: Reclaiming America's Educational Future**. American Association of School Administrators.
- Tang, Y. (2011). **The Cognition and Attitude of post-90s College Students to Traditional Culture-a questionnaire survey and analysis of college students in 10 universities in Guangdong province**. Research on Ideological education, pp. 85-88.

- Wang, A., & Che, H. (2005, 1 1). **A Study on the Relationship between learning anxiety, learning attitude, engagement motivation and academic performance-an investigation of the learning experience in Psychostatistics.** Psychological development and education, pp. 55-59.
- Wang, H., Yang, X., & Hu, J. (2007). **College students psychological education and consultation.** Ha Erbing: Northeast Forestry University Press.
- Wei, Y. (2015). **An empirical study on employment intention of College graduates in Yunnan province.** Wuhan: Huazhong University of Science and Technology.
- Wu, Z., Hong, C., & Zhong, L. (2005, 10). **A study on residents' cognition and attitude towards ecotourism-A case study of Penghu Islands.** Tourism Journal, pp. 57-62.
- Xiao, L. (2019, 9). **Review on the reform and practice of teaching evaluation in colleges and universities under the concept of Outcome-based Education.** Journal of higher education, pp. 135-137.
- Xu, L., & Lin, M. (2005, 8). **Reformation of results-oriented education and its practical experience in the United States.** Education Policy Forum, pp. 55-74.
- Xue, F. (2016, 2). **A study on the Motivation Types of English Learners based on Cluster Analysis.** Contemporary Foreign Language Studies, pp. 44-51.
- Yang, X., & Wang, Y. (1998). **Tuning Process in European Union.** Evaluation bimonthly (7), p. 42.
- Yao, D., Yan, L., & Liu, G. (2011, 6). **The Relationship between Cognitive Style, Learning Motivation, Learning Strategy and Academic Achievement of Junior Middle School Students.** Psychological research, pp. 92-96.
- Zeng, X. (2004, 6). **The Changing Employment Environment and the Employment of Chinese College Students.** Economic research, pp. 87-95.
- Zhang, H., & Wang, E. (2007). **Research status and development trend of the relationship between attitude and behavior.** Advances in psychological Science (25(01)), pp. 163-168.
- Zhang, Y. (2021). **Study on College Students' Cognition and Attitude towards the Communication of Red Culture in Schools Taking Dalian University of Technology as the Research Object.** Dalian: Dalian University of Technology.
- Zhang, Y., & Yang, S. (1999, 4). **Research on Learning Motivation and Learning Strategies of Middle School Students.** Psychological development and education, pp. 35-39.
- Zhao, J. (2005). **Study on self-measured health status and influencing factors of soldiers in highland.** Beijing: First Military Medical University: Unpublished MA thesis.

- Zheng, J. (2002, 6). **A survey of employment intention of contemporary college students.**
Employment of College Students in China, pp. 22-25.
- Zheng, J. (2005, 7). **A survey of employment intention of contemporary college students.**
Employment of College Students in China, pp. 142-150.
- Zhong, F., & Ding, Y. (2004). **A Preliminary study on consumers' cognition and potential attitude towards GM food-a case study of Consumers in Nanjing.** China Rural Watch, pp. 22-27.

THE INFLUENCES OF VISIONARY LEADERSHIP ON THE INTERNATIONAL
COOPERATION IN ART EDUCATION MANAGEMENT
IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS,
LIAONING PROVINCE, CHINA

Sun Xiaoting

Prapatpong Senarith

Sukhoom Moonmuang

Educational Administration, Faculty of Education,

Bankokthonburi University

E-mail: sukhumoon@hotmail.com

Received : 23 December 2022

Revised : 24 December 2022

Accepted : 24 December 2022

ABSTRACT

To keep up with the fast-changing globalized economy and challenging government policies, higher education system in China has been demanded to accordingly strengthen its operation, so as to upgrade the nation's human resources with proper mindset and skills. The objectives of this research were: (1) To identify the status of international cooperation in art education management in higher educational institutions in Liaoning Province, China; (2) To identify influencing factors on the international cooperation; (3) To analyze the relationships among those influencing factors identified. and (4) To evaluate the models fit. The research methodology used was quantitative survey research. A total of 380 art teachers working in 15 public colleges and universities in Liaoning Province, China, in the academic year 2021 were selected, by using multi-stage random sampling, as samples for this study. A semi-structured self-rating questionnaire was used to collect data. The data analyses employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, path analysis, and structural equations modelling. The research findings revealed that: (1) The international cooperation in art education management in colleges and universities in Liaoning Province was highly perceived by art teachers; (2) Except teachers' willingness, the influencing factors of international cooperation included visionary leadership, organizational reputation, and teachers' organizational commitment; (3) Visionary leadership

significantly exerted its influences on international cooperation both directly and indirectly via organizational reputation.; and (4) The models under study fitted the empirical data well.

Keywords: Visionary Leadership, International Cooperation, Organizational Reputation, Teachers' Organizational Commitment, Teachers' willingness, Higher education

1. INTRODUCTION

In higher education of various countries, the cultivation of international talents is positioned as one of the hot spots of national education reform and development. For a long time, the Chinese government has attached great importance to the international cooperation of colleges and universities, set a high level of international education as a standard to judge the educational quality of local colleges and universities, and promulgated a series of relevant policies and regulations related to international cooperation as vision of the development of colleges and universities (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2010). In the “Belt and Road Initiative: BRI,” issued by the Ministry of education in 2016, has reiterated the supports and encouragements to deepen international cultural exchanges between China and foreign countries (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2016). In the Implementation Plan for Accelerating the Modernization of Education (2018-2022), priority was also given to provide opportunities for promoting regional education exchanges and integration, speeding up training of high-level international talents, and improving the quality of Sino-foreign cooperation in running schools (General Office of the CPC Central Committee, 2019).

As a country with acute cultural heritage, art education in Chinese colleges and universities is faced with challenges and needs for change and innovate, especially in international exchanges and cooperation. Modern theories of changes and leadership were explored and introduced into the field of school education management, including art education, visioning to achieve the more effective and international-oriented system. Vision is the ideal state that organizations aspire to achieve in the future (Baum, E A Locke, & S A Kirkpatrick, 1998) (Bennis & B Nanus, 1985). Visionary leadership is the leader's imagination of the future organizational state; the leader effectively describes the vision and passes it on to the followers; empowerment enables the followers to effectively perform the vision (Westley & Mintzberg, 1989). (Senge, 1990) and (Collins. & Porras, 1996) make us have a deeper understanding of vision and visionary leadership. AS an organization, colleges and universities can promote the general concept of vision. School vision refers to the future development scene of the school that teachers, students, and employees agree and expect according to the mission, value orientation and

future blueprint of the school. A good school vision consists of the following three elements: a clear school mission, a description of school values, and a clear blueprint for the future of the school. School mission, core values and future blueprint are interrelated and organically combined. The school vision management refers to the process of building a set of mission, core values and future blueprint shared by school members, integrating personal vision and school common vision, guiding and motivating school members to act consciously driven by them, to promote the healthy growth of students and improve the level of school running. School transformational leadership is mainly applying transformational leadership concepts or related theories to specific school situations, and expand, test, and revise transformational leadership behaviour in the field of school education. (Leithwood, 1992). With the advancement of economic globalization and educational globalization, colleges and universities are facing a more dynamic and complex external environment, and their teaching objectives and teaching methods are also changing accordingly. How leaders grasp future development opportunities in a complex and changeable environment and how to encourage teachers to persevere in achieving common goals in uncertainty are very important issues. These are the challenges that leaders in higher education organizations need to deal with. All the above attributes refer to innovative ways of thinking, decision-making and strategy of the leadership. It can be assumed from the discussion that innovative and visionary leadership, among other features, can prove to be better for the organization to achieve success, development, and Sustainability (Gesell, 2010). From the five-stage model, we can see that visionary leaders play different roles in different stages of vision formation. On the other hand, visionary leadership is influenced by many factors, including visionary leaders' characteristics & followers' mentality & Leader subordinate exchange relationships and corporate culture (Wei & Qi, 2013). Visionary leaders are aware of the differences between the ideal and reality of the school and believe that there is a tension between the shared vision and the perceived limitations of the school. When visionary school leaders motivate their members to use this tension creatively, it can not only become generative but also release their inner creative enthusiasm. Moreover, the ability of vision transmission and communication is very important for school leaders because the core function of school organization is to "achieve the expected goal state" (Li, 2015). One of the main responsibilities of school leaders is undoubtedly to encourage and encourage the members of the organization to accept these goal states. Whether these goal states are specific goals, core values of the organization, or the future goal states and highest ideals of the organization, such as vision. As the internationalization of art education has become the development trend of Chinese art

education and the standard to judge the overall strength of a school, the visionary leadership in the field of art education management in colleges and universities is particularly important. Chinese colleges and universities, especially local colleges, and universities, should focus on the long-term, achieve a higher level of art education positioning and development goal setting, and make better use of prospective leadership to improve the level of international cooperation in running schools and promote art education to a higher level. Under the "Double First-class" strategy, the internationalization of colleges and universities in Liaoning Province will help to improve the comprehensive strength and international competitiveness of higher education in Liaoning Province. As a major province of education, Liaoning Province must be at the forefront of the times, based on the existing advantageous resources and the joint support of society, schools, government, and other factors, continue to reform and improve, and build itself into a strong province of higher education. Therefore, to achieve the vision of internationalization of art education, it is of great significance to judge the impact of visionary leadership on international cooperation and its high influencing factors. Firstly, from the perspective of management, judging the impact of visionary leadership on international cooperation plays a certain role in promoting its implementation; Second, the judgment of high influencing factors of international cooperation can better promote the implementation of visionary leadership and determine better management methods and implementation methods; Third, it can provide a certain theoretical basis, promote Liaoning Province to explore the management mode of international cooperation and overseas learning and exchange of art education, better implement visionary leadership, and improve the international cooperation level of art education in Liaoning Province.

2. RESEARCH QUESTIONS

The following questions were set to guide this study:

1. Was there any relationship between visionary leaderships and international cooperation?
2. Was there any relationship between organizational commitment and international cooperation?
3. Was there any relationship between organizational reputation and international cooperation?
4. Was there any relationship between teachers' willingness and international cooperation?
5. Was there any relationship between visionary leadership and organizational commitment?
6. Was there any relationship between Visionary leadership and Organizational reputation?
7. Was there any relationship between visionary leadership and teachers' willingness?

8. Were there relationships among visionary leadership, teachers' willingness and international cooperation?

9. Were there relationships among visionary leadership, organizational reputation and international cooperation?

10. Were there relationships among visionary leadership, organizational commitment and international cooperation?

3. RESEARCH OBJECTIVES

The objectives of this study were:

1. To identify the status of international cooperation in art education management in higher educational institutions in Liaoning Province, China;
2. To identify the influencing factors on international cooperation;
3. To analyze the relationships among those influencing factors identified; and
4. To evaluate the model fit.

4. RESEARCH METHOD

This research was a quantitative, survey method, taking 3,124 art teachers of 28 public universities and colleges in Liaoning Province in 2021 as the research population. As shown in Figure 1, the sample selection of this study was drawn by a multi-state random sampling technique. The first step was a cluster random sampling to select 15 public universities and colleges in Liaoning Province. In the second step, a simple random sampling was employed to select 25 art teachers from each of the 15 public universities and colleges. The researcher determined sample size with Optimal Design plus Empirical Evidence, the sample size was approximately 375. To make accuracy in Confirmatory Factor Analysis the researcher has increased the sample size to be 380.

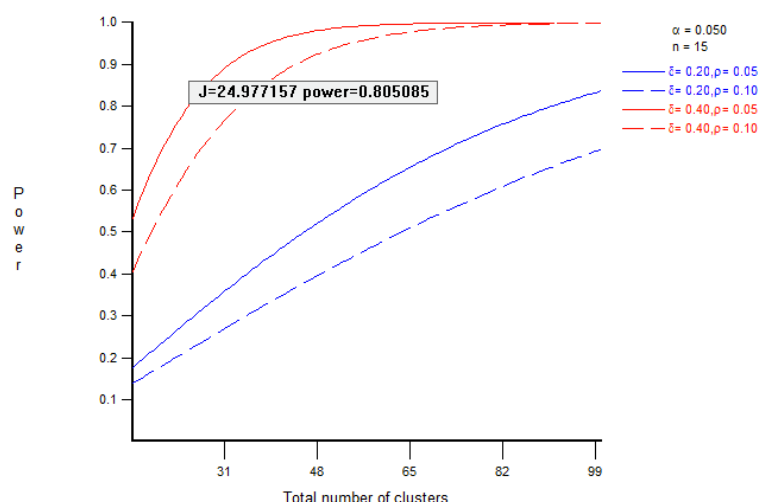

Figure 1 Optimal Design

The researcher employed a questionnaire which composed of six parts; Part I: Demographic variables (Checklist), Part II: Variables of Visionary leadership (five-level rating scale), Part III: Variables of Organizational reputation (five-level rating scale), Part **IV**: Variables of International cooperation (five-level rating scale), Part **V**: Variables of Teachers' organizational commitment (five-level rating scale) and Part **VI**: Variables of Teachers' willingness (five-level rating scale) respectively. The instrument used was developed by the researcher as self-rating questionnaire. The quality of questionnaire was assessed by content validity and reliability. For the content validity, it was checked by five experts and analyzed by Item-Objective Congruence (IOC), with the item value of 0.60 or more. For the reliability, it was analyzed by Cronbach alpha as shown in Table 1. The research questionnaire contains 5 variables and 57 measurement items. The duplicated questionnaires were sent to the selected samples by online, mail, and self-collection by the researcher.

Table1 Instrument qualities by sub-dimensions

Measures	Number of items	IOC	Item reliability	Cronbach's reliability
1. Visionary leadership	15	0.6-1.0	0.234-0.861	0.955
2. Organizational reputation	7	0.6-1.0	0.648-0.797	0.960
3. International cooperation	13	0.6-1.0	0.167-0.733	0.899
4. Teacher's organizational commitment	11	0.6-1.0	0,094-0.859	0.939
5. Teachers' willingness	11	0.6-1.0	0.125-0.666	0.900

5. RESEARCH RESULTS

1. Sample characteristics

The samples for this study was about equally shared by gender composition, with a slightly higher proportion (51.6%) of male teachers. Table 2 showed the general characteristics of sampled art teachers. It indicated that the majority of art teachers were in their prime working ages of 31 to 40 (35.3%) and 41 to 50 (33.9%) years old. Approximately three-fourth (75%) were holding Master's degrees, while the remaining were holding doctoral degrees or doctoral degree candidates. Slightly half (55%) of them were ranked as lecturers in Chinese professional ranking, followed by associate professors (27.4%). In terms of professional affiliation, there were great varieties of organizations or institutions among the majority of teachers (46.6%), followed by provincial first-class specialty (24.7%), and limited proportion (1.6%) attached to China's top professional specialty. In terms of professional categories, almost two-third (62.9%) were from Design Science, 20 per cents from Fine Art, and 13.2% were from Music and Dance. Details of each category were presented in Table 2.

Table 2 Frequencies and percent of personal of respondents.

Variables	Values	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulativ e Percent
Gender	male	196	51.6	51.6	51.6
	female	184	48.4	48.4	100
Age range	Below 30	37	9.7	9.7	9.7
	31~40	134	35.3	35.3	45
	41~50	129	33.9	33.9	78.9
	51~60	71	18.7	18.7	97.6
	More than 61	9	2.4	2.4	100
Educational level	Master's degree	286	75.3	75.3	75.3
	Doctoral candidate	94	24.7	24.7	100
Title	Assistant	30	7.9	7.9	7.9
	Lecturer	209	55	55	62.9
	Associate professor	104	27.4	27.4	90.3
	Professor	37	9.7	9.7	100
Discipline attribute	China's top professional	6	1.6	1.6	1.6

Variables	Values	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulativ e Percent
	National first-class specialty	35	9.2	9.2	10.8
	Provincial first-class specialty	94	24.7	24.7	35.5
	Others	177	46.6	46.6	82.1
	Unidentified	68	17.9	17.9	100
Professional category	Fine Arts	76	20	20	20
	Design Science	239	62.9	62.9	82.9
	Music and dance	50	13.2	13.2	96.1
	Radio, film and television drama	8	2.1	2.1	98.2
	Others	7	1.8	1.8	100
Total		380			100.00

2. Inter-correlation of variables

Table 3 showed the inter-correlation coefficients between variables as follows:

There was a significant positive correlation between visionary leadership (Vi-Lea) and international cooperation (In-Cor), and the Pearson correlation coefficient was 0.37, indicating a strong correlation.

There was a significant positive correlation between visionary leadership (Vi-Lea) and organizational reputation (Org-Rep), and the Pearson correlation coefficient was 0.47, indicating a strong correlation.

There was a significant positive correlation between teachers' organizational commitment (Org-Com) and international cooperation (In-Cor), and the Pearson correlation coefficient was relatively low of 0.03.

There was a significant positive correlation between organizational reputation (Org-Rep) and international cooperation (In-Cor), and the Pearson correlation coefficient was 0.51, indicating a strong correlation.

For the remaining, there were no significant positive correlation between the pairs of variables. On the contrary, there were negative signs of Pearson correlation coefficients.

Table 3 Inter-correlation coefficients between variables.

Variables	Vi_Lea	Org_Com	T_Will	Org_Rep	In_Cor
Vi_Lea	1.00				
Org_Com	-0.05	1.00			
T_Will	-0.10	-0.01	1.00		
Org_Rep	0.47**	-0.03	-0.06	1.00	
In_Cor	0.37**	0.03*	-0.10	0.51**	1.00

3. Decomposition of influencing factors

As can be seen from Table 4, the direct effects of independent variable (Vi_Lea) on international cooperation (In_Cor) were 0.18, the indirect effects were 0.0, the total effects were 0.18, and spurious effects were 0.28. The correlation between Achieve and the independent variables were 0.46, square pure was 0.21%.

The direct effects of independent variable (Org_Rep) were 0.54, the indirect effects were 0.29, the total effects were 0.83, and spurious effects were -0.62. The correlation between Achieve and the independent variables were 0.21, square pure was 0.04%.

The direct effects of independent variable (Org_Com) were 0.14, the indirect effects were 0.01, the total effects were 0.15, and spurious effects were 0.25. The correlation between Achieve and the independent variables were 0.04, square pure was 0.01%.

The direct effects of independent variables (Tea_Will) were -0.01, the indirect effects were 0.00, the total effects were -0.01, and spurious effects were 0.61. The correlation be.

Table 4 Direct effects, indirect effects, total effects, spurious effects, and the correlation between international cooperation (In_Cor) and the independent variables.

Independent variables	DE	IE	TE	Spurious	Pure	Square pure (%)
Vi_Lea	0.18	0.00	0.18	0.28	0.46	0.21
Org_Rep	0.54	0.29	0.83	-0.62	0.21	0.04
Org_Com	0.14	0.01	0.15	0.25	0.04	0.01
Tea_Will	-0.01	0.00	-0.01	0.61	0.60	0.36

4. Hypothesis testing

4.1 Direct effects hypothesis testing:

According to the results of the data analysis in Table 5, the hypothesis testing was summarized as follows:

Hypothesis H1: The visionary leadership (Vi_Lea) had a positive direct effects on international cooperation (In Coop), the estimated path coefficient was 0.18 and had statistically significant ($p=0.000$), which indicated that when the score of visionary leadership changed 1 unit the score of international cooperation would change 0.18 units in the same direction. This hypothesis was accepted.

Hypothesis H2: The organizational commitment (Org_Com) had a positive direct effects on international cooperation (In_Coop), the estimated path coefficient was 0.14 and had statistically significant ($p=0.000$), which indicated that when the score organization commitment changed 1 unit the score of international cooperation trend to change 0.14 units in the same direction. This hypothesis was accepted.

Hypothesis H3: The organizational reputation (Org_Rep) had a positive direct effects on international cooperation (In Coop), the estimated path coefficient was 0.54 and had statistically significant ($p=0.000$), which indicated that when the score of organization reputation changed 1 unit the score of international cooperation trend to change 0.54 units in the same direction. This hypothesis was accepted.

Hypothesis H4: The teacher's willingness (T_Will) had no direct effects on international cooperation (In Coop), the estimated path coefficient was -0.10 and had no statistically significant ($p=0.760$), indicating that the visionary leadership had no direct effects on international cooperation. This hypothesis was rejected.

Hypothesis H5: The visionary leadership (Vi_Lea) had no direct effects on organizational commitment (Org_Com), the estimated path coefficient was 0.08 and had no statistically significant ($p=0.13$), which shown that the visionary leadership had no direct effects on organizational commitment. This hypothesis was rejected.

Hypothesis H6: The visionary leadership (Vi_Lea) had a positive direct effect on organizational reputation (Org_Rep), the estimated path coefficient was 0.54 and had statistically significant ($p=0.000$), which shown that the visionary leadership had direct effects on organizational reputation. This hypothesis was accepted.

Hypothesis H7: The visionary leadership (Vi_Lea) has no positive direct effects on teacher's willingness (T_Will), the estimated path coefficient was -0.02 and had no statistically significant

($p=0.730$), which shown that the visionary leadership had no direct effects on teachers' willingness. This hypothesis was rejected.

4.2 Indirect effects hypothesis testing:

H8. The visionary leaderships had no indirect effects on international cooperation via teachers' willingness. The estimated path coefficient was 0.00 and had statistically significant ($p=0.820$), indicating that this hypothesis was rejected.

H9. The visionary leaderships had a positive indirect effect on international cooperation via organizational reputation. The estimated path coefficient was 0.29 and had statistically significant ($p=0.010$), which shown that the visionary leadership had positive indirect effect on international cooperation (In Coop). This hypothesis was accepted.

H10. The visionary leaderships had positive indirect effects on international cooperation via organizational commitment. The estimated path coefficient was 0.01 and had statistically significant ($p=0.160$), which shown that the visionary leadership had positive indirect effects on international cooperation (In Coop), and this hypothesis was accepted.

Table 5 Hypothesis testing.

Effects	Unstandardized		Standardized	S.E.	z-test	P	Hypothesis
	Estimate	Estimate					
Direct effects							
In_Cor <---Org_Com	0.14	0.55	0.04	3.75	***	H1	
In_Cor <---Org_Rep	0.54	0.08	0.05	10.37	***	H2	
In_Cor <---Vi_Lea	0.18	-0.02	0.05	3.61	***	H3	
In_Cor <---T_Will	-0.01	0.17	0.04	-0.31	0.76	H4	
Org_Com <---Vi_Lea	0.08	-0.01	0.06	1.52	0.13	H5	
Org_Rep <---Vi_Lea	0.54	0.15	0.04	12.98	***	H6	
T_Will<---Vi_Lea	-0.02	0.5	0.06	-0.34	0.73	H7	
R ² =0.41							
Indirect effects							
In_Cor <---T_Will	0.00	0.00	0.00	0.23	0.82	H8	
via <---Vi_Lea							
In_Cor <--- Org_Rep	0.29	0.28	0.04	8.10	***	H9	
via <— Vi_Lea							

Effects	Unstandardized		Standardized		S.E.	z-test	P	Hypothesis
	Estimate	Estimate	Estimate	Estimate				
In_Cor <---Org_com	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	1.41	0.16	H10
via <---Vi_Lea								

5. Test of model fit

According to the figure 2, the χ^2 was 1.383 with 2 df. The p-value was 0.501, which was not statistically significant, χ^2 / df less than 3, CFI more than 0.90, and RMSEA less than 0.08, indicating that the model under study fitted the empirical data well. So, it was concluded that the hypothetical model was right and the hypotheses within the model could be meaningful tested.

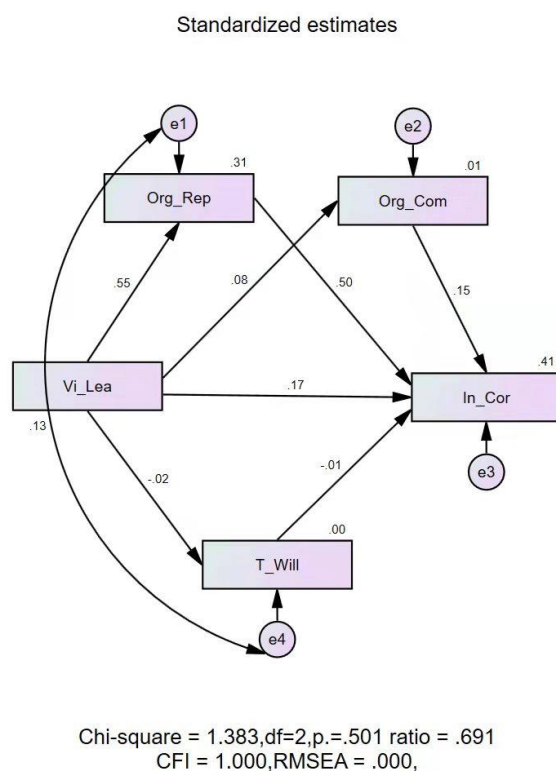

Figure 2 Standardized structural model.

6. CONCLUSION AND DISCUSSION

1. Conclusion

Based on the data collected from public colleges and universities in the contexts of Liaoning Province, China regarding the influences of visionary leadership on international cooperation in art education management, it could be concluded that: (1) Art teachers highly perceived the importance of international cooperation in art education management, though

the willingness and actual practice were rather moderate; (2) Visionary leadership, as perceived by art teachers, exerted its influences on international cooperation in art education management both directly and indirectly via other variables under study; (3) Visionary leadership also significantly affected organizational reputation, but not teachers' willingness, which, in effect, had no influences on international cooperation; (4) International cooperation in art education management was not only affected directly by visionary leadership, but also organizational factors, such as reputation, and teacher factors, such as organizational commitment; and (5) Visionary leadership also affected international cooperation indirectly via organizational reputation.

2. Discussion

1) Current situation of international cooperation in art education management in colleges and universities in Liaoning Province, China.

For many years, Liaoning higher art education has a number of well-known domestic colleges and universities, which have certain strengths in higher art education, such as well-known professional art colleges and universities and other well-known comprehensive universities. However, due to the different emphases of discipline construction, different management policies and other factors, many universities and foreign universities have not obtained many credits, degrees, and academic certification, so it is difficult to truly integrate into the international art higher education. For some art majors in comprehensive universities, it lacks humanistic thought in the education and management, ignoring the personality and participation of students. In terms of international cooperation, teachers' initiative and enthusiasm have not been fully respected. From the researcher's visit and investigation, it is learned that due to different management policies and training objectives, the art majors of comprehensive universities in Liaoning Province generally have problems such as insufficient teachers, insufficient equipment and lagging systematic management. Compared with the educational quality and teaching environment of professional art colleges, the teaching environment will inevitably affect their attraction to foreign excellent colleges and universities. The results of this study are basically consistent with the research mentioned by Changhong Pan in 2019. She believes that compared with the economically developed areas in China, the internationalization level of higher education in Liaoning needs to be strengthened. Both the political environment and the management system or service system of education internationalization are not very mature. Many colleges and universities do not realize the importance of internationalization of higher education in national talent development strategy, resulting in a poor number of international projects, less high-quality professional courses and international teacher development (Changhong, 2019).

Such circumstances seriously restricted the international development of higher art education in Liaoning Province.

2) Influencing factors of international cooperation in art education management

It was found that visionary leaderships had a positive effect on international cooperation. This research result is consistent with Ren Ke's research in 2020. It points out that as the leader of the University, the main function of the university president is to establish the organizational vision and the ability to guide, motivate and integrate the strength of organizational members to practice. The researchers believe that the construction of "Double First-class" universities and "Double First-class" majors is the development vision set up for colleges and universities at the national level, and an important factor identified as "double first-class" is the high-level international cooperative running of schools, which should also be set as the development vision of colleges and universities. The university president needs to confirm and practice the value logic of the University as knowledge inheritance and innovation. The university undertakes five functions: talent training, scientific research, serving the society, cultural inheritance and innovation, and international exchange and cooperation (Ke, 2020). In addition, the results of this study are consistent with the results of an in-depth study of 18 successful multinational enterprises (representing international cooperation) conducted in 2005. The study shows that these enterprises can survive mainly because their leaders can put forward a forward-looking and enlightening common vision and continuously promote the realization of the vision (Collins & Porras, 2005). In addition, the research results also play an important role in identifying future development opportunities and motivating employees in management practice (Xiaoyun & Junlong, 2004)

For the organizational commitment of teachers, it was found in this study to have a positive effect on international cooperation, which is consistent with the research conclusion by Ling, Ping, and Yue (2018) that organizational commitment was related to the realization of organizational goals, the generation of organizational effectiveness and teacher performance (Ling, Ping&Yue, 2018). In addition, Leithwood (1992) found that organizational commitment is closely related to organizational construction in the process of school reform (Leithwood, 1992). It is a key part to stimulate teachers' internal motivation and teachers' psychological state. Teachers' change commitment is the core element in the process of school reform. The positive impact of organizational commitment on international cooperation is compounded with the research conclusions of Xia Yang and Wen Li. (Xia & Wen, 2017) they believed that higher emotional commitment meant a closer emotional connection with the organization

and more willing to contribute to the development of the organization. Once a high degree of international cooperation in the school's development vision becomes a goal, organizational commitment will have a positive impact on it.

For the positive correlation between organizational reputation and international cooperation was the largest relationship between dependent variable and independent variable in this study. Yu Jiang and Zhao who argues that when improving social reputation, research universities should fully consider their higher education ecosystem, cultivate elite talents, innovate cutting-edge knowledge, and implement internationalization strategy in establishing mission and vision (Jiang, Yu, & Zhao, 2021). In addition, The finding of this study is consistent with the direction of Jie (2018) which argued that establishing and maintaining the good reputation of colleges and universities was the necessary guarantee for the healthy development of modern universities (Jie, 2018). For educational consumers, choosing universities with good reputation means that they have a comparative advantage in the future talent market competition, and attach the reputation value of the university to personal value, which realizes personal value-added to a certain extent; for educators, it means that they have good teaching and research conditions, relatively rich salary, high social reputation and good reputation, good development opportunities and broad development space.

This study found that teachers' willingness has no direct impact on international cooperation, which contradicted to previous studies elsewhere. For example, Childress, an American scholar argues that teachers play a key role in the process of university internationalization, and he believes that whether teachers hold a positive or negative attitude towards internationalization determines whether the university internationalization development strategy can be implemented. However, the results of this study are consistent with those of Hong and Yangjun (2012), which pointed out that although Chinese university teachers integrated more international ideas and contents into their teaching, at the level of curriculum design and reform, they did not implement these principles (Hong & Yangjun, 2012). In addition, Chen Hejun, found that teachers' wishes were not consistent with the corresponding internationalization indicators of internationalization activities (Hong & Chen, 2015). Comparatively speaking, the contextual differences between China and the United States is obvious. The samples of this study were art teachers in Liaoning public colleges and universities, which is different from the research sites and samples abroad. China has a strict system in the formulation and implementation of educational policies and guidelines. Its international exchanges and cooperation depend more on national policies, social factors, geographical factors, national habits, discipline differences and other factors.

The role of ordinary teachers is more of the implementer of policies. Whether the organization has a policy or vision of international cooperation will not affect whether teachers are willing to cooperate internationally and vice versa.

3) Relationships among influencing factors.

This study found that visionary leadership had neither positive direct effects on organizational commitment, nor positive indirect effects on international cooperation via organizational commitment. Although Xia Wen (2017) believes that higher emotional commitment means a closer emotional connection with the organization and more willing to contribute ideas to the development of the organization (Xia Wen, 2017), the results are different from Ling, Ping and Yue (2018), which found that vision incentives contributed the most to teachers' organizational commitment (Ling, Ping, Yue, 2018). For organizations that attach importance to leadership construction, the effectiveness of their leadership behaviors often needs to be mediated by employees' attitudes towards the organization to affect employees' performance and other indicators favored by the organization. The researchers believe that it is a feasible route to enhance teaching like an organizational commitment by improving visionary leadership, to promote higher, better, and more comprehensive international cooperation. One Belt-One Road pilot city is also being implemented in Liaoning, because of the implementation of the "double first-class" policy. International cooperation is one of the visionaries of many universities. Therefore, it is necessary to enhance visionary leadership. In particular, the heads of Art Majors in Liaoning public universities are often professionals in various art fields, and their personalities also have artist characteristics. They are a group of managers who need to learn visionary leadership most. Because of their unique artistic temperament and rebellious character, college teachers majoring in art generally don't care much about the policies and management of their organization. They are often busy with their teaching and major, and they are a part of the group that needs managers to lead through the implementation of visionary leadership.

In this study, visionary leadership had a positive effect on organizational reputation, and then further influenced international cooperation. Sun Peng found that strengthening the leadership construction of the school gradually lead to building a driving force for the sustainable development of the school itself. The findings were consistent with Li Penghu and Wang Mengwen (2022) in a sense that the principal is the first person responsible for the work of the school. According to the researcher's additional interview, it was found that the colleges and universities with high international level of Art Majors in Liaoning were often the ones with higher organizational reputations. For comprehensive universities, or non-professional art colleges,

better organizational reputation means the comprehensive strengths, which is also due to the long-term vision leadership management. Since China has always had a series of designs to divide the universities' excellence level, such as the "985 plan" and "211 plan", and the evaluation of the universities' comprehensive ranking, discipline and specialty ranking and other dimensions, the impacts of visionary leadership on the organization's reputation is very important.

In the case of the relationship between visionary leadership and teachers' willingness, this research showed insignificant finding. It can be explained by observing some similar studies. For example, Zhang Junfeng and Zhao Yingzhi (2020) found that young teachers generally understood and paid attention to the already developed plan for the construction of "double first-class" disciplines, but expressed limited enthusiasm and initiative to participate, different willingness behaviors, and specific method selection of young teachers to participate in the "double first-class" construction (Junfeng & Yingzhi, 2020). Also, the findings were in the same direction with Shu Junao, Limin and Li Bihong (2015), concerning the starting point of domestic university teachers' participation in internationalization were mainly focused on the improvement of internationalization level of the school, but paid insufficient attention to the internal needs and roles of teachers in establishing the plan and later participating in implementation of the plan. If teachers' participation in internationalization does not stem from their own needs, but from passivity, it is just an international indicator of the digital prosperity of schools, which cannot become a means to promote teachers' development.

This research was consistent with the research of Yu Kun, Liu Xiaoyan and Huang Youhuang (2017), which indicating that visionary leadership styles perceived by employees could not directly affect their behavior towards the organization, but indirectly through employees' sense of organizational support. For organizations that attach importance to leadership construction, the effectiveness of their leadership behaviors often needs to be mediated by employees' attitudes towards the organization, to affect employees' performance and other indicators favored by the organization. The finding was also consistent with the research of Chen Zhonghe and Chen Jiaqi (2017), indicated that visionary leaders were usually just guides. The reason for this phenomenon may due to the internal organizational structure of colleges and universities in Liaoning, China, where the affairs of teachers' participation in internationalization are excessively scattered in various functional departments, and overall coordination mechanisms are lacking. Supporting teachers' participation in international activities involves several types of measures, including school curriculum and teaching reform, research project funding, teacher employment and evaluation, international academic conference and study, as well as exchange

visits between international scholars and foreign students, which is prone to some work conflicts, resulting in low management efficiency.

4) Test of model fit

This study concluded that the hypothetical model was right and the hypotheses within the model could be meaningfully tested with empirical data obtained. Although it was found that the impacts of visionary leadership on teachers' willingness was not obvious, and it had no indirect impacts on the international cooperation through teachers' willingness, the researchers believe that this discovery is important in exploring how to use visionary leadership to promote good international cooperation of art majors in Liaoning public universities.

7. RECOMMENDATIONS

1. Recommendation for policy formulation.

The factors affecting the international cooperation of Art Majors in Liaoning public colleges and universities are complex, including not only the influences of external conditions, such as, social backgrounds, regional institutional factors, and operation modes, but also the influences of the management system of colleges and universities where art majors are located, individual differences, the reputation of colleges and universities, the visionary leadership of various majors. Based on the concept of visionary leadership role in promoting international cooperation and improve their international school running level, this study proposes the following suggestions:

1) Establish the vision of "high-quality international cooperation" as one of the school running visions, continuously optimize the allocation and resource sharing, and improve the international cooperation level of art and design education in Liaoning as a whole.

2) Give full play to the leading role of the government in the construction of "double first-class", clearly establish organizations to promote international cooperation and formulate a guaranteed system for international cooperation.

2. Recommendation for policy implementation

1) Implement visionary leadership and improve the internationalization competencies of teachers under the influence of organizational reputation.

2) Building concise and diversified international cooperation strategies on the premise of common vision.

3) Enhance school running characteristics and international influences, to promote more international cooperation.

4) Under the background of "new liberal arts", learn from the successful experience of international cooperation and exchange of other disciplines.

5) Implementing the concept of international talent training in art education.

6) Take the "One-Belt, One-Road" strategy as the driving force, and create new patterns of internationalization of Liaoning's art majors.

7) Enhance the reputation of art professional organizations in colleges and universities in Liaoning and improve the ability of "going out" to run schools.

3. Recommendation for further research

In the research process, the richness and complexity of variables involved in international cooperation of Art Majors in public colleges and universities in Liaoning Province have been identified and experienced. The current international cooperation of Art Majors in public colleges and universities in Liaoning Province basically focuses on colleges and universities with high popularity. Many universities still have a long way to go in international cooperation. The followings are some issues worth further investigation.

1) Vision leadership requires the establishment and implementation of leaders at all levels, such as deans of teaching and research offices, deans of departments, and especially deans of art major. Because there are many levels of Art Majors in public universities and the complexity of the international cooperation intention, it is necessary to determine different leadership in different cooperation levels, different schools and organizations. Different cooperation methods and cooperation intentions need different leadership behaviors. All of these aspects need future inquiry. 2) Teachers' willingness is not affected by visionary leadership as found in this study. The research results is sensitive to contextual conditions, and hence, further investigation and discussion are worth mentioning. 3) As a very important intervening variable, organizational reputation has an important role in mediating the impacts of visionary leadership on international cooperation, it is suggested that future study should focus on organizational reputation.

Bibliography

Baum, J. R., E A Locke, & S A Kirkpatrick. (1998, 83). **A Longitudinal Study of the Relizon of Vision and Vision Communication to Venture Growth in Entrepreneurial Firms.** Journal of Applied Psychology, pp. 43-45.

Bennis, W., & B Nanus. (1985). **Leadership: The Strategies for Taking Charge.** New York: Harper & Row.

- Changhong, P. (2019). **Thoughts on the internationalization and opening-up strategy of higher education in Liaoning**. Thoughts on the internationalization and opening-up strategy of higher education in Liaoning, 210-212.
- Chen, Z., & Chen, J. (2013). **Influencing factors and mechanism of visionary leadership**. Journal of Zhengzhou Institute of aeronautical industry management, 85-89.
- Collins, J. C., & J I Porras. (2005). **Built to Last: Successful Habits of Visionary Companies**. New York: Random House.
- General Office of the CPC Central Committee, general office of the State Council of China. (2019, 2 23). **The general office of the CPC Central Committee and the general office of the State Council issued the implementation plan for accelerating the modernization of Education (2018-2022)**. Retrieved 2 25, 2021, from The Central People's Government of the People's Republic of China: http://www.gov.cn/xinwen/2019-02/23/content_5367988.htm.
- Gesell. (2010). **Innovative Approaches to Leading in Uncertain Times**. Leadership and Legislative conference (AIA Grassroots) Agile Leadership. Washington, D.C: Leadership and Legislative Conference.
- Hong, L.B., & Tu Yangjun. (2012, 6). **On the limited participation of university teachers in the internationalization of Higher Education**. Fudan Education Forum, pp. 54-58.
- Hong, L.B., Chen, L., & Jun, S. (2015, 4). **Internationalization of academic career: Based on the perspective of teacher development**. Open education research, pp. 60-67.
- Jiang, Y., Yu, G., & Zhao, W. (2021, 2). **Formation mechanism of social reputation of research universities: theoretical explanation and cross case study**. China higher education research, pp. 36-43.
- Jie, D. (2018, 2). **Dimension analysis of university reputation management**. pp. 135-138.
- Junfeng, Z., & Yingzhi, Z. (2020). **Willingness, problems and Countermeasures of young teachers to participate in the construction of "double first class" a survey from 7 colleges and universities in Wuhan**. Higher education forum, 85-88.
- Ke, R. (2020). **Construction of university president's leadership under the background of modern governance**. Leadership science, 97-99.
- Kun, Y., Xiaoyan, L., & Huang, H. Y. (2017). **Research on the impact of visionary leadership on employees' suggestion behavior: the role of organizational support and challenging stress assessment**. Modern management science, 106-108.
- Leithwood, A.K. (1992, 5). **The Move toward Transformational Leadership**. Educational Leadership (49), pp. 8-12.

- Li, C.Z. (2015, 3). **Research and analysis of foreign school vision leadership.** Comparative Education Research, pp. 65-69.
- Ling, L., Ping, W. J., & Yue, L. X. (2018, 4). **The relationship between transformational leadership and teachers' organizational commitment.** Journal of Education, pp. 66-78.
- Ling, L.P. (2018). **The relationship between transformational leadership and teachers' organizational commitment.** Journal of Education, 66-78.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2010, 7 29). **The outline of the national medium- and long-term education reform and development plan (2010-2020).** Retrieved 2 25, 2021, from Ministry of Education of the People's Republic of China: http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/s6052/moe_838/201008/t20100802_93704.html.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2016, 7 15). **One belt, one road from People's Republic of China Notice of Ministry of one's education on printing one's "one belt, one road" education action.** Retrieved 2 25, 2021, from Ministry of Education of the People's Republic of China: Ministry of education of the People's Republic of China.
- Penghu, L., & Mengwen, W. (2022). **How to implement interdisciplinary organizational reform in world-class universities-an analysis from the perspective of leadership.** Research on higher engineering education, 98-103.
- Senge, P. (1990). **The Fifth discipline: The art and prettied the learning organization.** New York: Doubleday Currency.
- The Central People's Government of the People's Republic of China. (2019, 2 23). **The Central People's Government of the People's Republic of China, the general office of the CPC Central Committee and the general office of the State Council issued the implementation plan for accelerating the modernization of Education (2018-2022), Feb.** Retrieved from http://www.gov.cn/xinwen/2019-02/23/content_5367988.htm
- Wei, C.Z., & Qi, C.J. (2013, 3). **Influencing factors and mechanism of visionary leadership.** Journal of Zhengzhou Institute of Aeronautical Industry Management, pp. 85-89.
- Westley, F., & Mintzberg, H. (1989, 10). **Visionary Leadership and Strategic Management.** Strategic Management, pp. 17-32.
- Xia, Y., & Wen, L. (2017). **Research on the impact of transformational leadership on employee creativity from the perspective of organizational commitment dimension differentiation.** Leadership science, 50-52.
- Xiaoyun, L., & Junlong, S. (2004). **The role and construction of enterprise vision.** Abstract of management science, 28-29.

THE 21ST CENTURY ARTS TALENTS CULTIVATION PATTERN
OF UNDERGRADUATE STUDIES UNDER LIAONING PROVINCE
UNDER LIAONING PROVINCE

Luchen Sun

ชวนชม ชินะตั้งกูร

Chuanchom Chinatangkul

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา

Kamolmal Chaisirithanya

Educational Administration, Faculty of Education,

Bankokthonburi University

E-mail: Kamolmal.cha@bkkthon.ac.th

Received : 23 December 2022

Revised : 25 December 2022

Accepted : 25 December 2022

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to determine the components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province; (2) to propose the implementation guidelines of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. The research was a mixed methodology research. The population includes 73 college leaders and 728 instructors from 20 universities, with a total number of 801. Using multi-stage random sampling technology, the sample size of 300 university leaders and instructors was determined. The nine key informants were implementation personnel of colleges and universities, Dean of art and Design College and lecturer of art and design. obtained by purposive sampling method. The instruments used for data collection were semi structured interview, a five-level rating scale questionnaire, and note taking by Focus Group Discussion. Major findings: (1) the components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province included four components: Innovative and Entrepreneurial Artistic Talents Cultivation, Teaching Management Design for Vertical Professional Knowledge, Quality Assurance and Quality Management Systems, Global Literacy Skills in the 21st, (2) the implementation guidelines of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province were found that there were total 14 guidelines

as follows: four implementation guidelines for component of Innovative and Entrepreneurial Artistic Talents Cultivation, two implementation guidelines for component of Teaching Management Design for Vertical Professional Knowledge, four implementation guidelines for component of Quality Assurance and Quality Management Systems, three implementation guidelines for component of Global Literacy Skills in the 21st.

Keywords: Pattern, Arts Talents Cultivation, undergraduate studies, Liaoning Province

1. INTRODUCTION

In many countries, undergraduate Art Talents Cultivation has been squeezed and ignored, resulting in a decline in the quality of teaching, which has attracted strong dissatisfaction and criticism from the public. In fact, undergraduate art talent Cultivation provides high-quality students and quality assurance for cutting-edge research. Scholars constantly call for the reform and innovation of Art Talents Cultivation Pattern, to ensure the basic position of undergraduate art talent Cultivation in higher education system. "The cultivation Pattern of undergraduate art talents plays an important role in the research of university reform system. It not only trains high-level specialized talents and top-notch innovative talents, but also lays an academic foundation for the development of the discipline. The reform and innovation of the Cultivation Pattern of artistic talents is the brand guarantee for the university to form a "famous university" reputation. (Li xiao hong, 2016: 4-8) In November 2008, published "the fourth Asia-Pacific economic cooperation (APEC) education minister statement said:" pay attention to the quality of the education is the common goal of economies, by ensuring that all students receive the quality education, we try to eliminate the APEC economies as well as the entire Asia-Pacific region economic gap between; We want to improve the quality of life of our citizens so they can benefit from globalization and the growth of our economies. "Educated citizens are not only engaged, but also responsible for the social, economic and sustainable development of our 21 economies," the statement added. These calls deeply reflect the high level of concern APEC members attach to education." Members agreed that the core competencies and skills that every student must master in the 21st century include critical thinking, innovation, analysis, and problem solving, lifelong learning, teamwork, self-management, and self-learning. (China Education Daily, 2008)

The 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province has practical guiding significance for the reform and innovation of cultivating artistic talents in Liaoning undergraduate universities. To the ordinary undergraduate art

colleges and universities in Liaoning province as the research object, and to analyze its artistic talent Cultivation present situation, proposed to fit the development of a new era of art talent Cultivation guidelines and management strategy, to guide the university colleges and universities in Liaoning province to re-examine school-running idea, further defined its mission and positioning, encouraging them to play their own advantages.

The researcher is a professional art teacher with more than 6 years of teaching experience in art courses. Under the background of the reform and innovation of undergraduate art talents Cultivation in colleges and universities in the 21st century, the composition and implementation guideline of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province are determined. Therefore, the research title is "the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province".

2. RESEARCH QUESTIONS

1. What are the components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province?
2. What are the implementation guidelines for the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province?

3. RESEARCH OBJECTIVE

1. To examine components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province.
2. To propose the implementation guidelines of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province.

4. RESEARCH METHOD

The research was mixed methodology design which were comprised of quantitative and qualitative research. The research process includes three steps :(1) qualitative research. System carding and research on the undergraduate course the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province of the concept, principles and theories of literature, and art design in colleges and universities teachers in Liao Ning province nine education management and the teaching experience of experts conducted in-depth interviews. The experts have more than 10 years of experience, and the purpose sampling method is adopted. Semi-structured interviews were used. Data collection was done

by researchers. Content analysis of collected data; Step (2) examine the variables of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province, (3) formulate the implementation plan of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. This is a quantitative study. According to the variables in step (1), the researchers compiled questionnaires and collected data from the samples to test the elements of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. They are from the top 20 universities in Liaoning Province, art, and design majors 73 implementation staff and 728 instructors, a total of 801 people. The researchers used a stratified sampling technique. To improve the accuracy of exploratory factor analysis, krejcie and Morgan's Table (1970) was used to determine the sample size, which was increased to 300. The researchers used a three-part questionnaire; Part ONE: Demographic variables (checklist) Part two: variables of Liao Ning province's undergraduate art talent Cultivation Pattern in the 21st century (five-grade rating scale), Part three: suggestions (open). This tool is developed from the questionnaire developed in step (1) and evaluates the quality of the questionnaire through content validity and reliability. In terms of content validity, it was tested by 5 experts and analysed by project objective Consistency (IOC). Item value ≥ 0.60 . In terms of reliability, the Cronbach alpha value was 0.80. Questionnaires were sent online, by E-mail and by researchers. Descriptive statistical analysis of demographic variables; Frequency and percentage; Mean and standard deviation (S.D.). In order to reduce the irrelevant variables, variables of the cultivation Pattern of undergraduate art talents in Liao Ning province in the 21st century were analysed by exploratory factor analysis (EFA) method. Step (3) Formulate the implementation guideline for Liao Ning Province to the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. This is a qualitative study. This study takes the development of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province as the research object, using each component of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province step by step. (2) Using the focus group discussion method, formulate the implementation guideline of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province; Excellent leaders and instructors from different universities in Liaoning province, 9 (professional instructors, educational administrators, implementation experts) with at least 5-10 years of working experience. They are all professionals with teaching experience or relevant management experience. Academic and management skills are widely recognized in Liao Ning province. Key informants who do not have relevant mature abilities or experience come from

ordinary first-line undergraduate teachers. According to the above criteria, the key information providers are selected using targeted sampling techniques. Notes are taken through focus group discussions, with the researcher acting as a facilitator. The data of Focus Group Discussion were analysed by content analysis method. After data collection is complete, the collected data is analysed using content analysis.

5. RESEARCH RESULTS

1. Result of Data Analysis for Research Objective 1.

It was found that overall, 70 questions the arithmetic mean ($\bar{X}$) was between 4.06-4.30, indicating that the respondents have an opinion on the level value of the variable by the arithmetic mean ($\bar{X}$) from medium to high, standard deviation (S.D.) was between 0.652-0.866, indicating that respondents have a little different opinion on the variable. In addition, Bartlett's Test of Sphericity, test statistics testing variables to see if they were related as shown in Table 1.

Table 1 Showed KMO-Meyer-Olkin and Bartlett's Test.

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.943
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	25733.894
	df	2415
	Sig.	.000

From Table 1, the KMO test results of the data collected from the research were .943 that was more than 0.800. According to Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy, the data set could use Factor Analysis well. Bartlett's Sphericity Test at statistical significance (sig 0.000 $\leq$ 0.05) indicate that there was the correlation coefficient matrix of variables. Therefore, the resulting information was appropriate to conduct further factor analysis.

This phase of analysis used factor extraction by Principal Component Analysis (PCA) with orthogonal rotation et.al and varimax rotation. The used criterial for considering factors were as follows; (1) 0.38 or higher was a practically significant factor loading, (2) eigenvalues greater than 1 according to Kaiser's Criterion, and (3) there were more than 3 variables (Hatcher). When considering the above criteria, it was found that there were 8 components with an Eigenvalues greater than 1. When rotating the axis, it explained a total variance of 72.724 percent, but according to the above 3 criteria, the components that met certain criteria were components 1-4, it was found to be able to explain a total variance of 66.632. In addition, the

factor loading, variables described in each of the main components after rotating the axis as shown in Table 2.

Table 2 Showed Components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies.

Order	Components	Number of Variables	Factor Loading
1	Component 1	22	0.478-0.980
2	Component 2	19	0.510-0.835
3	Component 3	16	0.617-0.831
4	Component 4	13	0.516-0.923
	Total	70	0.478-0.923

Researcher based on the Exploratory Factor Analysis, from the table 2, it was explained that the components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. Consisted of 4 components: Innovative and Entrepreneurial Artistic Talents Cultivation; Teaching Management Design for Vertical Professional Knowledge; Quality Assurance and Quality Management Systems; Global Literacy Skills in the 21st.

2. Result of Data Analysis for Research Objective 2.

Through Focus Group Discussions, the researcher summarized the data provided by informants, and finally came up with 14 guidelines which included as followed: (1) emphasize the joint cultivation of professional and practical abilities; (2) Establishing Cultivation mechanisms for innovation and entrepreneurship and strengthening strategic partnership between schools and enterprises; (3) Adjust the existing management Pattern and realize the innovation of management system; (4) Develop Cultivation Patterns and programs in interdisciplinary fields; (5) Formulate education policies in line with the two-way relationship between talents and enterprises; (6) Emphasize students' compound ability and integrate teaching resources; (7) Establish a scientific and reasonable educational evaluation system; (8) Establish education quality management guarantee system; (9) Improve the system governance mechanism to achieve the goal of higher education governance; (10) Strengthen the normal classroom education and teaching, improve the quality of classroom teaching. (11) To construct three-dimensional teaching supervision system and improve the role of teaching supervision. (12) Develop high-level target skills; (13) Broaden market information and communication skills, strengthen deep learning thinking; (14) We will enhance our ability to innovate and create, and strengthen our ability to learn and manage ourselves.

6. CONCLUSION / DISCUSSION

1. Conclusion

From the research objectives, major findings were revealed as follows: (1) There were four components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province; and (2) There were total 14 guidelines.

2. Discussion

(1) Discussion about major findings of the components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province.

There were four components of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. The cultivation of innovative and entrepreneurial artistic talents is an important prerequisite for improving the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. The vertical professional knowledge teaching management design requires to emphasize the composite ability of students and develop the way of cross-field teaching integration to grasp every link of undergraduate art talent Cultivation, which is an important part of improving the comprehensive quality of undergraduate students and the development of teachers' teaching management. Quality assurance and quality management system are the fundamental guarantee for the quality and scientific education of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. Global literacy skills in the 21st century is an inevitable trend to enhance the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province to cope with global changes and future challenges. These four components are the important elements of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province, the important guarantee to improve the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province, and the important means and basis for the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province. In the cultivation of innovative artistic talents, the results of this study are consistent with Cheng Wen Ting (2012:13-15). Her research found that Cultivation plans with regional cultural strengths should be made according to different regions, and attention should be paid to the cultivation of talents' innovative spirit and entrepreneurial ability. The content of the Cultivation program is based on the requirements of innovative and entrepreneurial talents, and the implementation efficiency is evaluated and monitored. It is necessary to formulate scientific and reasonable management policies and systems as well as feasible talent management systems. To create a good management atmosphere and environment

for Cultivation innovative and entrepreneurial artistic talents. In addition, the results of this study are consistent with the research direction of Zhang Xiong Wu (2016:30-37) In the teaching management Pattern of compound artistic talent cultivation. The research results are as follows: to establish the incentive and driving mechanism, first, the synergy of production, learning and research should be permeated into all practical links in the process of cultivating innovative and entrepreneurial artistic talents. The incentive and driving mechanism will promote the deep integration of all links of school-enterprise cooperation, increase research and development efforts, and support and promote the steady development of new art industry driven by the cultivation of artistic talents. The results of this study are consistent with the research direction of Zhang Shuo (2018:12). It requires the teachers and teaching administrators who train artistic talents to have high comprehensive quality, master certain artistic theories and master modern management methods. Teachers need to master cutting-edge theoretical knowledge, effectively implement, "double" "double" quality of high-quality professional, part-time innovative and entrepreneurial art teacher team. In terms of quality management in education science, the results of this study are consistent with those of Wu Wei (2020:122). In the process of education management, effectiveness and scientificness of the education management work through ascension, in the context of limited education resources, through to the students' learning motivation, learning initiative, enhance students' learning results and learning ability, and effectiveness of the students' employment competitiveness and sustainable development ability, from the perspective of talent cultivation and output, To provide more long-term and sustainable development power for the development of the school. In 21st Century Skills, the results of this study are consistent with those of Deng Li (2018:8). 21st century skills require critical thinking and problem solving, information communication, collaboration, creativity, and innovation. These skills are central to modern life. To provide a new model and way of thinking for global awareness and intercultural arts administrators and teaching decision makers to use 21st century skills while continuously developing and adapting to a rapidly changing reality.

(2) Discussion about major findings of implementation guideline of the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province.

In the cultivation of creative artistic talents, it is very important to emphasize the joint cultivation of professional ability and practical ability. By paying attention to the career development of undergraduates and laying a broader and flexible career plan for them, administrators can effectively improve the social practice ability of undergraduates and meet the requirements of practical artistic talent cultivation. The findings of this study are consistent

with the research results of Fu Xue Ling (2005:30-35). The integration of school-based curriculum and work-based curriculum plays a positive role in stimulating students' interest and motivation in learning, helping students to intuitively understand and effectively master the knowledge and skill requirements in the work field. It is very important for managers to establish Cultivation mechanism for innovation and entrepreneurship and strengthen strategic partnership between schools and enterprises. The strategic cooperation between schools and enterprises is conducive to enhancing the strength of schools and coping with the needs and challenges of the future society for talents. It is very important to adjust the existing management Pattern and realize the innovation of management system. In the cultivation and management of innovative artistic talents, managers also need to adjust the inherent management Pattern from the assessment system of teacher management, student management, performance management and so on, to achieve the innovation and development of management system. The findings of this study are consistent with the research results of Guo Biao (2020:60-61). According to the situation of the school, a personalized quality standard management system for the main teaching links, such as teacher opening classes, textbook selection, classroom teaching, practical teaching, graduation thesis (design), and curriculum examination, should be developed and improved. To improve and optimize the age structure, knowledge structure, educational background structure and teaching staff of the teachers. It is very important to formulate the Cultivation Pattern and plan in the interdisciplinary field in the teaching management of the Cultivation of interdisciplinary artistic talents. Managers pay attention to the cultivation of interdisciplinary fields and establish students' comprehensive knowledge structure and learning quality, which is conducive to expanding academic thinking and promoting the rapid development of education and teaching. It is very important to formulate education policies that are in line with the two-way relationship between talents and enterprises. Administrators are committed to strengthening the educational policies of talents and enterprises, and make full use of social resources to create good practical conditions for the educational development of colleges and universities. The findings of this study are consistent with the research results of Feng Xiang Yang (2019-17-19). It analyses the necessity of the innovation of art talent Cultivation Pattern in comprehensive universities under the new situation, and proposes an innovative high-level art talent Cultivation Pattern that takes ability as crossover, integration, and value as the core. It is very important to emphasize students' compound ability and integrate teaching resources. Administrators should enhance the integrity of courses, closely link all subjects, fully develop the intelligence of students, meet the needs of different students, and improve

the effectiveness of classroom teaching. The findings of this study are consistent with the research results of Wu Wei (2020:121). Education management motivation theory can start from students' ideological consciousness and internal needs, and then motivate students to be more consciously and actively involved in learning activities, to achieve better personal development. Encourage students to achieve self-management, reduce management costs, improve the efficiency of education management. It is very important to establish a scientific and reasonable educational evaluation system in the quality management of science education. Managers establish quality evaluation standards according to scientific quality standards and norms. We will improve the supervision mechanism for education management and improve the efficiency of education management. The findings of this study are consistent with the research results of Tang Da Guang, (2014: 22). It is necessary to establish a scientific and reasonable diagnostic evaluation system, enhance democratic consciousness, improve the core value of education quality management in a scientific and reasonable way, and provide students with high-quality education services and guarantee. It is very important to establish education quality management and guarantee system. Managers should establish the concept of quality management that everyone is responsible for quality management. Emphasize that the pursuit of quality needs the whole process control, all-round quality support and service. Through monitoring comprehensive collection of data, in-depth analysis, targeted to solve the problem of education quality. The findings of this study are consistent with the research results of Ni Huan Min, Xu Liming (2017:10-12). To establish a scientific internal education quality assurance system, guided by advanced quality management theories, methods, and technologies, form a comprehensive evaluation system based on quality standards and norms, process, and performance quality diagnosis. It is very important to perfect the system governance mechanism and realize the goal of higher education governance. Administrators should perfect the corporate governance structure of the school and improve the internal governance level of the school. The findings of this study are consistent with the research results of Xie Ping (2019:315). Under the theory of public governance of education management, colleges and universities can make independent decisions on enrolment, recruitment, curriculum arrangement and major setting and other work closely related to school management. High level goal skills are very important in 21st century skills. Managers pay more attention to the cultivation of high-end target skills with global competitiveness in the 21st century, give full play to the advantages and leading role of high-level target skills, and promote the renewal and transformation of traditional art disciplines to new art disciplines in universities. The findings of this study are consistent with

those of Deng Li, Peng Zheng (2019:88-98). The 21st century Skills Movement is a global movement that transcends traditional disciplines and focuses on skills and abilities. It is very important to broaden market information and communication skills and strengthen deep learning thinking. Managers should cultivate the communication skills of artistic talents to understand the market demand for artistic products. Through deep learning, students can apply academic knowledge and advanced skills to solve problems in complex situations. The findings of this study are consistent with those of Li Han (2014: 4). Learn teamwork and learn to effectively express their views and communicate with others, master the ability to express their opinions confidently and reasonably in public. It is very important to enhance the ability of innovation and creation and strengthen the ability of self-study and management. Administrators should cultivate artistic talents' independent spirit and self-management ability, gradually complete the transition from teacher management to student management, and cultivate more high-end artistic talents in line with the 21st century for the society. The findings of this study are consistent with those of the study of Huo Jing (2019:7-10). Ability to act productively in an interdependent international community, including international awareness, appreciation of multiculturalism, proficiency in foreign languages, and global competitiveness.

7. RECOMMENDATIONS

1. Recommendation for Practical Application.

(1) Construct a reasonable and effective concept of Innovative and Entrepreneurial Artistic Talents Cultivation

The cultivation of innovative talents in colleges and universities in Liaoning province should pay more attention to the cultivation of innovative thinking, innovative quality, and innovative ability than the imparting of knowledge. Pay attention to the dynamic evolution of talents' development potential and innovation ability, not treat talents statically. The education department of Liaoning province should also actively cooperate, and strive to create a system and social environment in which talents are fully utilized and outstanding talents come to the fore. Especially in local colleges and universities, it is necessary to vigorously create an environment that dares to be first, to create, to take risks, to criticize and to tolerate failure, to encourage free exploration, to promote academic democracy and to advocate academic contention.

(2) Improve Teaching Management Design for Vertical Professional Knowledge.

Liaoning colleges and universities should strengthen the cooperation of production, learning and research and cultivate compound talents. We will actively promote collaborative

innovation, encourage universities to conduct in-depth cooperation with research institutions and enterprises, and guide students to participate in cutting-edge scientific exploration and technological innovation. Colleges and universities should also strengthen the construction of the level of teachers, encourage teachers to improve their academic and professional level of further study. Further improve the professional quality and working ability of staff, carry out business discussion, investigation and collection of art appreciation, performance observation and other activities; Support professional and technical personnel to participate in international, national, and regional academic seminars.

(3) Develop Quality Assurance and Quality Management Systems

The implementation department of education in Liaoning province should further improve the construction of teaching and research work system at four levels of province, city, county, and school, strengthen the organization and leadership of teaching and research institutions at all levels, and promote the formation of a new pattern of linking up teaching and research institutions from top to bottom and horizontal linkage. We will improve the quality evaluation and monitoring system, strengthen procedural and developmental evaluation, and promote the establishment of a scientific evaluation system oriented toward developing quality-oriented education, instead of a performance-based evaluation system. At the same time, it is necessary to strengthen the construction of classroom quality and reduce students' unreasonable homework burden. Strengthen the research on curriculum, teaching, homework and examination evaluation and other key links of education, change the focus of teaching research from teachers' "teaching" to students' "learning", complete the transformation from "test-oriented teaching research" to "comprehensive education and teaching research", and realize the two-way development of teaching research and students' quality development.

(4) Develop and build Global Literacy Skills in the 21st Century.

The education reform of colleges and universities in Liaoning province should not only stop at the innovation of artistic talent cultivation, but also focus on the cultivation of talent skills. The skill education in the 21st century should pay more attention to the themes that adapt to modern society, such as globalization consciousness, finance, economy, health, and environmental protection literacy. Universities in Liaoning province should help education leaders and policy makers implement the teaching and learning of 21st century skills. The implementation department of education in Liaoning province should cooperate with colleges and universities to develop the 21st century network platform and provide relevant information resources and tools. Including professional development, course guidance, learning environment,

assessment criteria, case studies, research reports, etc. Teach students to use 21st century skills to understand and solve real-world challenges.

2. Recommendation for Further Research.

Further study the theories and researches related to the 21st Century Arts Talents Cultivation Pattern of undergraduate studies under Liaoning Province, and pay attention to the development and changes of the latest dynamic art theories. Further improve questionnaire design and data collection. The effective sample size in this study, 300, the future will enlarge the population sample size of questionnaire survey, this study investigated the only top 20 universities in Liaoning province, in the future should be ranked in the middle of Liaoning province level, and has the characteristics of the university into the research scope, more widely hold university Arts Talents Cultivation Pattern of the ecological environment in Liaoning province, Explore a more effective and reasonable art talent Cultivation system.

Bibliography

Ando, M. (1984). **School management**. Culture and Education Press.

Anlesinya, Alex & Amponsah-Tawiah, Kwesi. (2020). **European Journal of Cultivation and Development**.

Bailey, Aisling & MacMahon. (2018). **Clare-High Ability Studies, Based on the Traditional Craftsman Spirit**. Art Science and Technology.

Cai, Yu Ting. (2019). **Discussion on the Problems and Pattern Innovation of Talent Management Mechanism in Colleges and Universities**. Human Resources.

Chambers E G, Foulon M & Handfield-Jones Hetal. (1998). **The war for talent**. The McKinsey Quarterly.

Chen Yuan. (2016). **Research on the construction of human intelligence source credibility evaluation index System based on exploratory factor analysis**. Journal of Armed Police College.

Cui Jun & Wang Xia. (2012). **From History to The Future: An Analysis of MIT's General Education Philosophy**. University. Academic Edition.

Chen Jing Qi & Chen, Da. (2018). **Research on the inheritance and cultivation of modern art talents**. Western Leather.

Cheng Yan. (2019). **Application of Knowledge Management Thinking in Art Education Management in Colleges and Universities**. Sichuan Drama.

- Cheng, wen Ting. (2012). **Research on the optimization of teaching management system under the background of "Excellence Plan" Based on the cultivation of innovative talents in universities.** Journal of Changchun University of Technology (Higher Education Research Edition).
- Deng LI, Peng & Zheng Mei. (2019). **Cultivation talents with global competitiveness-Based on the global skills movement in the 21st century.** Hu Nan normal university. Journal of education science.
- Wu Jian. (2019). **Sino. American University Studies on General Education.** Beijing Science Press.
- Wu Yang. (2015). **Research on corporate governance Evaluation based on exploratory factor analysis.** Journal of Wuhan University of Technology (Information and Management Engineering).
- Wang Lei. (2021). **Research on the carrier construction of ideological and political education in colleges and universities based on new media.** News Research Guide.
- Xie Ping. (2019). **Promotion and application of public governance theory in China's higher education management reform.** College of Continuing Education, Guizhou University.
- Xiong, Xiu Feng. (2019). **Practical Research on the Cultivation of Profession-Oriented, German-Art Double Courses for Applied Undergraduate Arts Education.** Think Tank Times.
- Zhang Hua & Shi Wei Ping & Ma Qing Fa. (2000). **A study of curriculum schools.** Shandong education press, general preface.

จริยธรรมแห่งการดูแลกับผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่ Ethics of Care and Healthcare provider in New Normal

พจนา มาโนช

Phortchana Manoch

โรงพยาบาลเอกชล 1

Aekchol 1 Hospital

สิริกอร์ อมฤตวาริน

Sirikorn Amaritwarin

เอนก สุวรรณบัณฑิต

Anek Suwanbundit

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: asuwanr@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นต่อหลักจริยธรรมของการดูแลของผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่ การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 6 คน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความเชิงปรัชญา ผลการวิจัยพบว่า 1) สิ่งสำคัญในงาน ได้แก่ ผู้ให้บริการ เจ้าหน้าที่ทุกคนที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาล ผู้รับบริการ คือ ผู้ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลซึ่งมีทั้งบุคคลภายนอกและบุคคลภายในโรงพยาบาลเอง กระบวนการบริการ คือ การให้บริการลูกค้าที่จะช่วยสร้างความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก และด้านสิ่งแวดล้อม คือ สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโรงพยาบาลซึ่งเน้นให้ดูสะอาด สดชื่น มีระเบียบ เห็นแล้วอยากมาใช้บริการซ้ำ 2) ภาวะชีวิตวิถีใหม่ทำให้ผู้ให้บริการสุขภาพต้องการความเห็นอกเห็นใจจากทุกฝ่าย และ 3) ผู้ให้บริการสุขภาพตระหนักถึงจริยธรรมแห่งการดูแลตนเองและความพร้อมในการดูแลผู้รับบริการสุขภาพ โดยเสนอให้มีการกำหนดนโยบายและมีการติดตามและประเมินผลตามนโยบายที่วางไว้ ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานพยาบาลในการใช้ประกอบการวางนโยบายการบริการที่เป็นเลิศต่อไป

คำสำคัญ: จริยธรรมแห่งการดูแล, ผู้ให้บริการสุขภาพ, ชีวิตวิถีใหม่

ABSTRACT

The objective of this research was to study the opinions on the ethics of care among healthcare providers in new normal. This research uses a qualitative research method. A semi-structured interview with six key informants was conducted with content analysis and philosophical interpretation. The research finding showed that: 1) the focus things in work were service providers, all staff working in the hospital, the patients those who are admitted to hospitals that are both external and internal people, the service process is providing service that will impress and come back to use the service again, and environment were things in the hospital that emphasize to look clean, fresh, organized, and want to get the service again; 2) new normal made healthcare providers demand empathy from all parties; and 3) healthcare providers were aware of the ethics of self-care and readiness to care for their clients. They were implying that policies should be created and then followed up on and evaluated in accordance with those policies. The results can be used by hospital management to develop a service excellence policy.

Keywords: Ethics of Care, Healthcare provider, New normal

1. บทนำ

วิกฤติการณ์โควิด-19 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ทำให้มนุษย์เห็นปรากฏการณ์ของความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นกับคุณภาพชีวิตของแต่ละคน รวมไปถึงสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศในโลก ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องกลับมาคิดทบทวน ประเมินตนเอง และหาทางแก้ไขเพื่อหาทางรอด โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตจากมาตรการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้เกิดเป็นภาวะปกติใหม่ (New Normal) คำนี้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกเพื่ออธิบายถึงสถานะของเศรษฐกิจสังคม ฯลฯ หลังจากวิกฤตที่เกิดขึ้นซึ่งแตกต่างจากก่อนวิกฤต ภาวะปกติใหม่จึงเป็นนิยามของรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหวังล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย (พระครูโสภาสราธิคุณ (ชาตรี อาสโภ), เจตนิพัทธ์ พิธิยานุวัฒน์, วุฒิชัย อ่ำบำรุง, 2564) ความเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างไปนี้ได้รับการยอมรับจนกลายเป็นภาวะปกติอย่างใหม่ในด้านการใช้ชีวิต การกินอยู่ การแต่งกาย การทำงาน การศึกษา และอื่นๆ ที่รายล้อมรอบชีวิตของทุกคนเป็นภาวะชีวิตวิถีใหม่

อย่างไรก็ตาม มนุษย์ได้เคยประสบกับภาวะโรคระบาดมาหลายครั้งแล้วในอดีต ตัวอย่างเช่น ระหว่างปี ค.ศ. 541-542 มีโรคระบาดร้ายแรงเกิดขึ้น ได้แก่ กาฬโรคแห่งจัสติเนียน (Plague of Justinian) สันนิษฐานว่าโรคระบาดนี้คร่าชีวิตคนไปราว 30-50 ล้านคน หรือการระบาดของไข้ทรพิษหลายครั้งตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 6-18 ได้ทำให้มีผู้เสียชีวิตลงราว 3 ใน 10 ส่วนของประชากร และในช่วงปลายของสงครามโลกครั้งที่ 1 ระหว่างปี ค.ศ. 1918-20 เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดสเปน ส่งผลให้มีผู้ติดเชื้อราว 500 ล้านคน และเสียชีวิตราว 25-

50 ล้านคน ซึ่งกระบวนการรับมือที่สำคัญคือ การดักจับว่ามีการแพร่ระบาด การกักตัวผู้ป่วยและแยกกันอยู่กับผู้ที่ไม่ได้รับเชื้อ การใช้หน้ากากอนามัยและการรักษาตามอาการ ต่อมาจึงมีการพัฒนาวัคซีนเพื่อฉีดป้องกันโรคจนนำไปสู่การหายไปของโรคเหล่านี้ในที่สุด มนุษย์จึงกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติในระยะเวลาอันสั้นหลังภาวะการระบาดจึงเรียกว่า ความปกติเก่า (old normal) ซึ่งเป็นสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่จะนำสังคมกลับสู่ภาวะปกติเช่นนั้น กระนั้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับภาวะโรคระบาดโควิด-19 มีความแตกต่างกันไป แม้วิทยาการทางการแพทย์จะก้าวหน้าอย่างมากในยุคนี้ ทำให้ผลิทยาการได้อย่างรวดเร็ว และผลิตวัคซีนได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน แต่ไวรัสก็มีการกลายพันธุ์อย่างรวดเร็วจนทำให้การแพร่ระบาดมีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงเป็นระยะๆ แต่ภาวะการระบาดที่ไม่จบสิ้นลงโดยง่ายได้ทำให้เกิดปทัสถานใหม่ของสังคมในการใช้มาตรการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด เช่น การล้างมือบ่อยๆ การเว้นระยะห่างทางสังคม หรือสวมหน้ากาก การใส่หน้ากากในที่สาธารณะ

สำหรับโรงพยาบาลต่างๆ ซึ่งต้องรับมือกับผู้ป่วยโควิดและผู้ป่วยทั่วไปที่มาใช้บริการก็ได้มีการใช้มาตรการป้องกันกับผู้มารับบริการปกติรวมไปถึงตัวบุคลากรทางการแพทย์เองด้วย มาตรการป้องกันหลัก ได้แก่ DMHTT มี 5 ประเด็น คือ D: Social Distancing เว้นระยะห่าง 1-2 เมตร เลี่ยงการอยู่ในที่แออัด M: Mask Wearing สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา H: Hand Washing ล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ T: Testing การตรวจวัดอุณหภูมิและตรวจหาเชื้อโควิด-19 ในกรณีที่มีอาการเข้าข่าย และ T: Thai Cha Na สแกนแอปพลิเคชันไทยชนะก่อนเข้า-ออกสถานที่สาธารณะทุกครั้งเพื่อให้มีข้อมูลในการประสานงานได้ง่ายขึ้น มาตรการการป้องกันเหล่านี้ได้ถูกเสนอแนะและบังคับใช้สลับกันไป ทั้งนี้ในแวดวงบริการทางสุขภาพ โดยเฉพาะโรงพยาบาลได้บังคับใช้มาตรการป้องกันโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง ไม่ผ่อนคลายเพื่อให้มีศักยภาพในการรองรับผู้ป่วยที่เข้ามารับการรักษาตัวด้วยโรคโควิด-19

ประเด็นสำคัญที่ต้องตระหนัก คือ ในการบริการสุขภาพนั้น เน้นการให้บริการที่เป็นเลิศ มีจิตใจบริการ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับจริยธรรมแห่งการดูแลอันเป็นหลักจริยศาสตร์ของปรัชญากระบวนการคนหลังนวยุค (Bauman, 1996) ซึ่งมนุษย์มีจริยธรรมตามสัญชาตญาณคุณธรรม (moral instincts) แต่แนวปฏิบัติขึ้นอยู่กับหลักปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังคุณค่าที่ตนให้ความสำคัญ (เอนก สุวรรณบัณฑิต, 2559) ไม่ว่าจะเป็นการดูแลความยุติธรรม ความเสมอภาค ซึ่งในการบริการสุขภาพนั้นยอมรับว่าวางอยู่บนจริยธรรมแห่งการดูแล ซึ่งแนวคิดจริยธรรมแห่งการดูแลริเริ่มโดยกิลลิแกน (Carol Gilligan) นักจิตวิทยาซึ่งวางแนวคิดจริยธรรมแห่งการดูแลบนบรรทัดฐานของการจัดการวิกฤติและเพื่อยืนยันถึงความกังวลและการปฏิบัติอย่างสตรีต่อเป็นประเด็นสำคัญต่างๆ อันเป็นปัญหาในทางจริยธรรม (Branicki, 2020) และนอดดิง (Nel Noddings) นักปรัชญาและนักการศึกษาที่ได้นำมาขยายในด้านการศึกษาก่อให้เกิดความสนใจกว้างขวางในอีกหลายสาขา เช่น ปรัชญา จิตวิทยา สตรีศึกษา นิติศาสตร์ และการพยาบาล (McKenzie, Blenkinsop, 2006) ซึ่งได้มีการวางบริบทสำคัญอยู่ที่การใช้แนวทางเชิงความสัมพันธ์และบริบทที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมมาเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจและการปฏิบัติต่อผู้อื่น อุปมาดังแม่ดูแลลูก เป็นความรักแบบอากาเป (Agape) นั่นคือให้คุณค่ากับความรักแบบไม่มีเงื่อนไข เสียสละตนเอง ตั้งใจและอาทร จึงมองได้ว่า จริยธรรมแห่งการดูแลวางอยู่บนปรัชญาสตรีนิยมที่ส่งเสริมความรักและความสัมพันธ์เช่นนี้ และมักจะนำแนวคิดจริยธรรมแห่งความอาทร (ethics of empathy)

และจริยธรรมแห่งความรัก (the ethic of love) มาร่วมเสนอในความหมายถึงจริยธรรมที่เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ เน้นการทำความเข้าใจ การดูแล ในพื้นที่หรือมิติทางจริยธรรม เป็นการแสดงออกถึงวิถีทางของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล เรากับคนอื่น ให้ความสนใจกับความจำเป็นทางร่างกายและจิตใจของผู้อื่นและให้ความสำคัญกับระบบคุณค่า การดูแลย่อมเป็นการปฏิบัติพื้นฐานคิดทางจริยธรรมและถือว่าการปฏิบัตินี้จะอยู่ในบริบทที่เป็นภาพรวมของชีวิต ทั้งนี้ การปฏิบัติมีชุดของคุณค่าแฝงอยู่ด้วย นั่นคือการปฏิบัติเกี่ยวข้องกับมาตรฐานของความเป็นเลิศ และเคารพพจนนำไปสู่การทำตามกฎเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเราเอง (MacIntyre , 2007: 190) ดังนั้น การดูแลจึงเป็นชุดของกิจกรรมจำนวนมากที่ผู้ดูแลเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เพียงเท่านั้น การดูแลยังมีคุณค่าสำคัญในตัวของมันเอง ทั้งนี้ คุณค่าที่ปรากฏในชุดของกิจกรรมในการดูแลนั้นเป็นทั้งแรงกระตุ้นและเป็นผลลัพธ์จากความพยายามและความทุ่มเทที่ผู้ดูแลทำให้เกิดขึ้นในกระบวนการของการดูแล

คุณค่าในการดูแล ทำให้เรารู้ว่าเราคือใคร เมื่อต้องปฏิบัติตัวในบริบททางจริยธรรมแบ่งได้เป็นคุณค่าภายใน (internal good) และคุณค่าภายนอก (external good) สำหรับคุณค่าภายใน คือ การรู้ว่าอะไรคือ การดูแล ผู้ดูแลมีประสบการณ์ในการดูแลเท่ากับการรู้ว่าการดูแลเป็นอย่างไร จะดูแลให้ดีได้อย่างไร สำหรับคุณค่าภายนอก คือ สิ่งจูงใจที่ทำให้บรรลุความสำเร็จในการดูแล การมีชื่อเสียง มีอำนาจ การมีสถานะทางสังคม สำหรับคุณค่าภายนอกในการดูแลจะทำให้ผู้ดูแลสามารถดูแลผู้อื่นได้ตามเป้าหมายที่วางไว้และได้รับคำชมเชยจากบุคคลรอบข้าง ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี เป็นต้น จริยธรรมแห่งการดูแลจึงมีมิติที่สำคัญ ได้แก่

1. ความใส่ใจและตอบสนองความต้องการของคนอื่นซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน อันเป็นกรอบให้เกิดความรับผิดชอบต่อความต้องการที่จำเป็นและการพึงพาอาศัยกัน

2. คุณค่าเชิงอารมณ์ โดยเฉพาะอารมณ์ของความเห็นอกเห็นใจ อารมณ์อ่อนไหว เพราะเป็นตัวช่วยหล่อเลี้ยงการปฏิบัติตามสัญญาและเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่ควรทำ

3. การไม่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบของการมีกฎเชิงนามธรรมที่แข็งทื่อจนละเลยที่จะพิจารณาบริบทอื่นๆ เช่น ให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์ที่แท้จริงอันเกิดจากความไว้วางใจ ความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีความแตกต่างจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ เป็นต้น การให้ความสำคัญกับตัวตนของตนเองเท่าๆ กับตัวตนของคนอื่นๆ ซึ่งนำไปสู่การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ขัดแย้งกัน และก่อให้เกิดคุณภาพของความสัมพันธ์ในการดูแล และความร่วมมือร่วมใจกันสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของสิ่งที่อยู่ในชุดความสัมพันธ์นั้น

4. สนใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว เรื่องราวที่เกิดในพื้นที่เหล่านี้ยังสามารถนำออกไปเป็นวาระสังคมและนำไปสู่ความสนใจของประชาชนและรัฐได้

5. แนวคิดและความคิดเห็นของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับการจัดการดูแลซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายกัน ซึ่งสามารถขยายตัวเข้าไปสู่กระบวนการเชิงนโยบายได้ เช่น การรื้อสร้างโครงสร้างทางสังคม การปฏิรูปการให้บริการทางสังคม และการปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ๆ ของบุคคล องค์กรและสังคม เพื่อให้มีส่วนร่วมในสังคมแห่งการดูแลร่วมกัน

โดยสรุป จริยธรรมแห่งการดูแลกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและก่อให้เกิดพันธะหน้าที่ของผู้ให้การดูแลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งซึ่งเขาต้องดูแล ด้วยหลักการนี้ ผู้ให้บริการสุขภาพจึงได้มีการอบรมด้านจิตใจบริการ (service mind) และให้ความสำคัญกับการเปิดใจ การยอมรับ และการช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือ

ในการวิจัยนี้ได้พิจารณาถึงความสำคัญของบุคลากรทางการแพทย์ที่เป็นด่านหน้าในการดูแลผู้ป่วยนั้นคือ กระบวนการต้อนรับ เคลื่อนย้าย และการดูแลทางการแพทย์ ณ หน่วยตรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งต้องให้บริการด้วยการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างสม่ำเสมอ แต่ภาวะกดดันเนื่องจากภาวะการระบาดโควิด-19 ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความตระหนักในด้านการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการของผู้ปฏิบัติงาน ด้วยต่างก็ไม่ว่าอีกฝ่ายเสี่ยงเป็นผู้ติดเชื้อโควิด-19 หรือไม่ ทำให้ต้องเคร่งครัดต่อมาตรการป้องกันจนทำให้อาจเกิดบรรยากาศของการบริการที่แตกต่างไปจากเดิมและอาจกลายเป็นภาวะปกติใหม่ของการบริการสุขภาพที่ไม่เป็นภาวะพึงปรารถนาของโรงพยาบาลเอกชน

2. วัตถุประสงค์

ศึกษาข้อคิดเห็นของผู้ให้บริการสุขภาพต่อหลักจริยธรรมของการดูแลของผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อศึกษาข้อคิดเห็นต่อหลักจริยธรรมของการดูแลเพื่อการดูแลผู้รับบริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล คือ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ พนักงานแปลและพยาบาล ซึ่งได้รับการคัดเลือกว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานดีเด่นของกลุ่มงานๆ ละ 2 คน จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลจำนวน 5 ข้อ (2) แบบคำถามการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง พัฒนาเครื่องมือ โดยศึกษาแนวคิดจริยธรรมแห่งการดูแลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบกับการศึกษาบริบทโรงพยาบาล ได้แก่ (1) สิ่งสำคัญในงาน (2) ความคิดเห็นประเด็นด้านความเห็นอกเห็นใจ (3) จริยธรรมแห่งการดูแลในภาวะวิถีชีวิตใหม่ และ (4) ข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมจริยธรรมแห่งการดูแล เป็นประเด็นคำถามปลายเปิดใช้สัมภาษณ์รวมจำนวน 13 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1) ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเพื่อขอสัมภาษณ์บุคลากรสุขภาพของโรงพยาบาล

2) ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ การพิทักษ์สิทธิและจรรยาบรรณของนักวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธภาพ แนะนำตัวและอธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยินยอมก่อนการสัมภาษณ์

3) การดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อันได้แก่พยาบาล เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และพนักงานเปล ที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีผลการปฏิบัติงานดีเด่นจากฝ่ายทรัพยากรบุคคลของโรงพยาบาล และใช้วิธีปรากฏการณ์วิถียาร่วมด้วยในการสังเกตผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วัน ระหว่าง 14-16 ตุลาคม 2564

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดเป็นระบบและใช้การตีความเพื่อหาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมแห่งการดูแลในการดูแลผู้รับบริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่

4. ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นสิ่งสำคัญในงาน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีมุมมอง ดังนี้ 1) ผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่ทุกคนที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาล 2) ผู้รับบริการ คือ ผู้ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งมีทั้งบุคคลภายนอกและบุคคลภายในโรงพยาบาลเอง 3) กระบวนการบริการ คือ การให้บริการลูกค้าที่จะช่วยสร้างความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก ซึ่งประกอบด้วยหลายกระบวนการ การมีใจบริการ การให้บริการแบบองค์รวม การให้เกียรติลูกค้า การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การมีความชำนาญเชี่ยวชาญในเรื่องที่ให้บริการ และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อมคือ สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโรงพยาบาล ตั้งแต่ประตูทางเข้า อาคาร บรรยากาศ แสง สี เสียงต่างๆ ในโรงพยาบาล ซึ่งเน้นให้ดูสะอาด สดชื่น มีระเบียบ เห็นแล้วอยากมาใช้บริการซ้ำ

ประเด็นความเห็นอกเห็นใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีข้อคิดเห็นว่าภาวะระบาดของโควิด-19 ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องมาดูแลผู้ป่วยโควิด จึงไม่มีเวลาในการดูแลและอยู่กับครอบครัวตนเองอย่างเต็มที่ บางคนโดนรังเกียจและต้องแยกบ้านอยู่กับครอบครัว จึงยังต้องเห็นอกเห็นใจผู้ให้บริการด้วย แต่ในการให้บริการก็ต้องบริการด้วยความเต็มใจและเห็นใจเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับที่องค์กรกำหนดเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน และมาตรการเพื่อป้องกันตนเองมิให้ติดโรคโควิด-19 จากการทำงานอีกด้วย

ประเด็นด้านจริยธรรมแห่งการดูแลในภาวะชีวิตวิถีใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีข้อคิดเห็น ดังนี้ 1) ด้านการปกป้อง เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนจะต้องตระหนักว่าโรคนี้ต้องปฏิบัติตัวอย่างไร ป้องกันอย่างไรเพื่อไม่ให้ติดเชื้อหรือแพร่เชื้อสู่ผู้อื่น ต้องลดการเข้าสังคมและเรียนรู้การใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น 2) ด้านการเอาใจใส่ เน้นว่าชีวิตวิถีใหม่นี้จะอยู่กับเราไปอีกนาน จึงต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับมัน ต้องมีการดูแลเอาใจใส่ตนเองและคนรอบข้าง โดยการสอนและบอกวิธีที่จะอยู่กับภาวะโควิด-19 ให้ได้ 3) ด้านความพร้อม ต้องมีการเตรียมพร้อมทั้งตัวบุคคล สถานพยาบาล อุปกรณ์ เครื่องมือและปัจจัยต่างๆ ตามการวางแผนเพื่อรับมือกับภาวะระบาดใหม่ของโควิด-19 และ 4) ด้านการกำกับดูแลงานและการติดตามประเมินผลการดำเนินการนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำเครื่องมือใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการติดตามประเมินผลการทำงานเพื่อความสะดวก รวดเร็ว แม่นยำและถูกต้อง เพื่อลดกำลังคนในการสัมผัสเชื้อ

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมจริยธรรมแห่งการดูแล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเสนอดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย เช่น กำหนดนโยบาย และมีการติดตามและประเมินผลตามนโยบายที่ได้สั่งไว้ 2) หัวหน้างานควรมีบทบาทในการนำนโยบายหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมลงสู่

พื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผล รายงานผู้บริหาร 3) เพื่อนร่วมงานควรปฏิบัติตามนโยบายหรือข้อกำหนดที่หัวหน้างานได้แจ้งมา และ 4) คนอื่นๆ ที่อยู่ในการเดียวกันต้องมีการรับนโยบายเดียวกันและปฏิบัติตามนโยบาย โดยที่ทุกแผนก ทุกคนต้องปฏิบัติอยู่ภายใต้หลักจริยธรรมและจิตสำนึกของทุกคนในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี

5. อภิปรายผลการวิจัย

โรงพยาบาลต้องปฏิบัติตามมาตรฐานป้องกันการแพร่ระบาดและการควบคุมโรคโควิด-19 ของกระทรวงสาธารณสุขที่ได้ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 และมาตรการป้องกันโรค โดยมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติในทุกกระบวนการของการบริการสุขภาพ ตั้งแต่กระบวนการต้อนรับจนถึงการจำหน่ายออก โดยให้ความสำคัญกับการคัดแยกผู้ป่วย การตรวจวินิจฉัย การให้คำปรึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดโครงสร้างจำเป็นพื้นฐานและกิจกรรมสำหรับควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ มีนโยบายในการควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโควิด-19 ในแต่ละหน่วยบริการที่ชัดเจน (สาคร อินทโธ, ทัศนีย์ สีหาบุญนา, ณัฐพร สายแสงจันทร์, 2564) และวางมาตรการปฏิบัติตนเพื่อระวังโรคแก่ผู้ให้บริการสุขภาพทั้งหมดขององค์กรอีกด้วย

ผู้ให้บริการสุขภาพต่างตระหนักว่าการดูแลผู้ป่วยล้วนดำเนินไปบนความเป็นศาสตร์และศิลป์ ผู้ให้บริการสุขภาพได้ถูกแนะนำให้ดูแลใส่ใจแบบองค์รวม ทั้งกาย จิต สังคม ในขณะที่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้บุคคลากรสุขภาพเหนื่อยหน่ายกับช่วงเวลาที่ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ และยังต้องทำงานอยู่กับผู้คนที่มาติดต่อกับทางโรงพยาบาล จึงต้องดูแลป้องกันตนเองอย่างดีที่สุด เพื่อให้ตนเองไม่เป็นผู้กระจายเชื้อโรคให้ผู้อื่นและคนในครอบครัวของตนอีกด้วย ซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดขอบเขตการบริการสุขภาพไว้ในส่วนของการต้อนรับ งานเคลื่อนย้ายและการดูแลทางการแพทย์ ณ หน่วยตรวจ ซึ่งเป็นด่านหน้าของโรงพยาบาล และเป็นส่วนที่พบกับผู้รับบริการสุขภาพมากที่สุด

การให้ความสำคัญแก่ผู้ให้บริการซึ่งมองเห็นร่วมกันว่า ได้แก่ ผู้ที่ทำงานในโรงพยาบาลทุกคนแสดงให้เห็นถึงการคิดขยายกรอบความรับผิดชอบในการดูแลผู้รับบริการสุขภาพให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มิใช่อยู่เฉพาะในส่วนของตนเท่านั้น โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมที่จะใส่ใจและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของพวกตนและช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในด้านกระบวนการบริการและการดูแลสิ่งแวดล้อมการบริการ กรอบคิดเช่นนี้เป็นมิติสำคัญของจริยธรรมแห่งการดูแลบนฐานของความเข้าใจการทำเพื่อส่วนรวม (altruistic understanding) ในกระบวนการดูแล (Pettersson, 2011) ซึ่งต้องปฏิบัติโดยการสร้างสมดุลระหว่างการเสียสละตนเอง (self-sacrifice) กับการคำนึงถึงตนเองเป็นสำคัญ (self-centered concern) ของผู้ให้บริการสุขภาพ

ความเห็นอกเห็นใจเป็นคุณค่าเชิงอารมณ์ที่สำคัญของแนวคิดจริยธรรมแห่งการดูแล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความเห็นอกเห็นใจแก่ตนเองและผู้อื่น อันได้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน ซึ่งได้รับผลกระทบจากมาตรการป้องกันโควิด การทำงานหนักและการไม่มีเวลาเพื่อครอบครัว ซึ่งมีผลกระทบต่อกำลังใจในการทำงาน

โดยขอให้ทุกฝ่ายเห็นใจผู้ปฏิบัติงานด้วย อารมณ์เห็นอกเห็นใจนี้สะท้อนถึงการให้คุณค่ากับจริยธรรมแห่งการดูแลอย่างรอบด้าน

ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงข้อคิดเห็นด้านจริยธรรมแห่งการดูแลในด้านการปกป้องว่าทุกคนจะตระหนักว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไร ป้องกันอย่างไรเพื่อไม่ให้ติดเชื้อหรือแพร่เชื้อสู่ผู้อื่น ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับโรคโควิด-19 เน้นการดูแลเอาใจใส่ตนเองและคนรอบข้าง ในการทำงานต้องมีการเตรียมพร้อมทั้งตัวบุคคล สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและปัจจัยต่างๆ ให้พร้อม มีแผนงานเพื่อรับมือกับภาวะระบาดของโควิด-19 ที่เกิดเป็นระลอกๆ และในการทำงานนั้นต้องมีการกำกับดูแลงานและการติดตามประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งแต่เดิมใช้คน แต่เมื่อใช้มาตรการป้องกันโควิด-19 ต้องลดการพบปะ ก็ได้เสนอให้ใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการติดตามผลการทำงาน ข้อเสนอแนะมีความเป็นรูปธรรมและแสดงว่าผู้ให้ข้อมูลไม่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบของการทำงานแบบปกติ มีความสร้างสรรค์และพิจารณาอย่างรอบด้านอีกด้วย

ผลการวิจัยนี้สะท้อนภาพของผู้ให้บริการสุขภาพในเรื่องของจริยธรรมแห่งการดูแลที่มีต่อผู้รับบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นส่วนเพิ่มจากหลักเกณฑ์ของระบบควบคุมมาตรฐานคุณภาพโรงพยาบาลที่ต้องทำพร้อมกับการดูแลรักษาผู้ป่วย ซึ่งการจัดระบบบริการสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขนั้น ให้ความสำคัญการดูแลผู้ป่วยตั้งแต่เบื้องต้นที่ผู้ป่วยก้าวมาในโรงพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติการเก็บบันทึกประวัติของผู้ป่วย รวมทั้งด้านการเจ็บป่วยและโรคต่างๆ ที่ค้นพบ นอกจากนี้ในระบบมาตรฐานของโรงพยาบาลที่ให้บริการสุขภาพยังเกี่ยวข้องกับลักษณะโครงสร้างของอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ระบบความปลอดภัย ความพร้อมของเครื่องมือแพทย์ การให้ความรู้ด้านสุขภาพ และการสื่อสารที่ชัดเจน โรงพยาบาลหลายแห่งได้มีการพัฒนาด้วยมาตรฐานในระดับสากลที่มองว่าเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรต้องมีระบบกระบวนการทำงานต่างๆ ได้รับการควบคุม โปร่งใส สามารถตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ ด้านการบริการประกอบด้วยบริการที่ครอบคลุมและตอบโต้ความต้องการของผู้มาใช้บริการ และให้บริการด้วยความเต็มใจ เข้าใจลูกค้า และมีความยืดหยุ่นสามารถปรับรูปแบบการบริการให้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ซึ่งจะเห็นว่าจริยธรรมแห่งการดูแลนั้นเข้ามาเกี่ยวข้องในส่วนยอดของการบริการนี้เอง

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย จะพบว่าจริยธรรมแห่งการดูแลเน้นคุณค่าของการเอาใจใส่ ร่วมมือกันทำงาน ไม่ติดอยู่ในกรอบของกระบวนการทำงาน ซึ่งมองได้ว่าวางอยู่บนฐานคิดปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง (moderate postmodern philosophical paradigm) หากแต่กระบวนกรบริการสุขภาพที่อยู่บนมาตรฐานนั้นย่อมกำหนดอยู่บนปรัชญากระบวนทรรศน์นวยุค (modern philosophical paradigm) จึงมีความย้อนแย้งในทางความคิดนั่นคือ การกำกับมาตรฐานการบริการเพื่อให้เกิดความสม่ำเสมอในการบริการที่ดี ซึ่งเบื้องหลังการให้บริการสุขภาพนั้นประกอบด้วยบุคลากรทางการแพทย์เกือบทุกด้านที่ต้องผ่านการอบรมฝึกฝนทักษะจนมีความเชี่ยวชาญในแต่ละงานที่ต้องรับผิดชอบทั้งด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติและมีการรับรองในการประกอบวิชาชีพในแต่ละสาขาทางด้านการแพทย์ และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการบริการสุขภาพที่ได้รับการอบรมกระบวนการบริการและการบริการที่เป็นเลิศ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องทำงานร่วมกันบนระบบมาตรฐานการบริการ ซึ่งการประยุกต์ใช้อาจก่อให้เกิดปัญหาการทำงานมากมาย หากผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ทำความเข้าใจกับมาตรฐานที่นำมาใช้ให้เหมาะสม และเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้รับบริการ คือผู้ป่วย และทั้งองค์กรด้วย ก็จะกลับ

กลายเป็นว่าระบบดังกล่าวเน้นความคงเส้นคงว่า ความถูกต้อง การตรวจสอบซ้ำ ซึ่งสร้างภาระงานและความเครียดซ้ำให้กับการทำงาน เช่น การระบุตัวผู้ป่วยด้วยชื่อและนามสกุลในทุกขั้นตอนเมื่อมีการเปลี่ยนมือผู้ดูแล เช่น เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ถามระบุตัวผู้ป่วยแล้ว เมื่อตามพนักงานเปลมารับตัว พนักงานเปลก็ต้องถามชื่อระบุตัวผู้ป่วยอีกครั้ง เมื่อมาถึงหน่วยตรวจ พยาบาลก็ต้องถามระบุตัวผู้ป่วยอีกครั้ง เมื่อพบแพทย์ก็จะมีการถามระบุตัวผู้ป่วยอีก เมื่อตรวจเสร็จไปรับยาก็มีการถามระบุตัวผู้ป่วยอีก ความซ้ำนี้เป็นภาระทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ป่วย ในขณะที่ผู้ป่วยต้องการการดูแล การสอบถามด้วยความเอาใจใส่ มิใช่ต้องมาคอยตอบคำถามว่าชื่ออะไร นามสกุลอะไร ความประทับใจในการบริการย่อมลดน้อยลง และในภาวะปกติใหม่ที่เน้นการรักษาระยะห่างทางสังคม การสอบถามจึงมิใช่การเข้ามาใกล้แล้วค่อยสอบถาม แต่เป็นการถามโดยมีระยะห่างซึ่งอาจต้องใช้เสียงที่ดังกว่าเดิมในการถาม ซึ่งดูแล้วอาจไม่สุภาพได้ ความตระหนักเช่นนี้เป็นสิ่งที่ปรัชญากระบวนการทรรศน์นวยุคไม่ใส่ใจ แต่สำหรับปรัชญากระบวนการทรรศน์หลังนวยุคสายกลางมองเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็ยอมรับว่าการทำงานให้มีคุณภาพควรเน้นเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผล งานบริการมีคุณภาพตามความต้องการของผู้มารับบริการ แต่เมื่อมนุษย์ทำงานซ้ำๆ ก็เกิดความล้าได้ จึงเป็นการง่ายที่จะทำตามขั้นตอนเพราะคุ้นชินแต่ขาดการเอาใจใส่แก่ผู้รับบริการ เป็นการทำให้สำเร็จตามหน้าที่เท่านั้น กระบวนการตรวจสอบอาจช่วยลดความผิดพลาดที่ย่อมเกิดขึ้นได้ แต่ปัญหามักจะเกิดจากพฤติกรรมบริการ ซึ่งยากแก่การตัดสินว่าผิดเนื่องด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ แต่หากพิจารณาบนฐานจริยธรรมแห่งการดูแล ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นทั้งกับผู้ให้บริการ สุขภาพและปัญหาในพฤติกรรมบริการที่ไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดกับผู้รับบริการนั้นสามารถที่จะป้องกันได้โดยการนำแนวคิดและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการดูแลซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายมาคัดสรรว่าข้อใดสามารถปรับเปลี่ยนมาใช้ได้ หรือการเพิ่มบทบาทใหม่ๆ แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ได้เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อแห่งการดูแลร่วมกัน

เมื่อพิจารณาถึงข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำหรับการส่งเสริมจริยธรรมแห่งการดูแลที่มองว่าผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย เช่น กำหนดนโยบาย และมีการติดตามและประเมินผลตามนโยบายที่ได้สั่งไว้ หัวหน้างานนำนโยบายหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมลงสู่พื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผล รายงานกลับแก่ผู้บริหาร คนที่ทำงานร่วมกันทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามนโยบายหรือข้อกำหนดที่หัวหน้างานได้แจ้งมา และทุกคนต้องปฏิบัติอยู่ภายใต้หลักจริยธรรมและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี จะเห็นได้ว่า เป็นการมองอย่างเป็นระบบ ป้องกันความขัดแย้งในกระบวนการบริการ ในบางองค์กร ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากการแบ่งพรรคแบ่งพวก หรือการเมืองในที่ทำงาน ต่างฝ่ายต่างพยายามสร้างผลงานของตนเอง ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อการบริการที่ดีเลิศ ผู้นำองค์กรต้องรับแนวคิดนี้เพื่อใช้ในการจัดการภาวะวิกฤติ และฝ่ายบุคคลที่เป็นแผนกดูแลเรื่องของพนักงานทั้งหมดต้องพิจารณาถึงหลักจริยธรรมที่เกี่ยวข้องที่เป็นฐานของการจัดการวิกฤติ เช่น การเห็นแก่ตน (egoistic) ประโยชน์นิยม (utilitarian) (Branicki, 2020: 875) นั่นคือ การระมัดระวังมิใช่ภาวะวิกฤติเพื่อการเมืองภายในองค์กร ไม่เล่นพรรคเล่นพวก แต่จะต้องมองว่าจะทำอย่างไรจึงจะปกป้องและธำรงรักษาองค์กรไว้ รวมไปถึงยังคงผลประโยชน์และกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ ดังนั้น การบริหารจะต้องคิดและปรับมุมมองให้ผู้ที่เห็นต่างจากพวกเขาเป็นพวกเรา ซึ่งพนักงานที่ยินดีจะปรับตัวก็จะอยู่ในองค์กรได้ด้วยความสุข ผู้นำองค์กรต้องคิดและมีกรอบ

ความคิดที่จะทำเพื่อภาพรวมของทุกคนในองค์กร แม้ว่าจะมีบางคนได้บางคนเสีย แต่การได้หรือเสียตรงนั้น โดยภาพรวมเป็นการทำให้องค์กรเป็นผู้ได้ ผู้รับบริการเป็นผู้ได้ นั่นคือ สิ่งที่ควรปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมของนโยบายด้านจริยธรรมแห่งการดูแลในกระบวนการบริการสุขภาพ

ชีวิตวิถีใหม่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจนยอมรับเป็นความปกตินี้ ยังสร้างแรงบีบคั้นแก่ผู้ให้บริการสุขภาพที่ต้องเสี่ยงในการทำงาน ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถมีเวลาเพียงพอที่จะดูแลครอบครัวตนเองและหลายคนต้องแยกกันอยู่กับครอบครัวเพื่อการป้องกันความเสี่ยงในการติดโรค ในส่วนนี้ ผู้วิจัยขอเสนอว่า จะต้องเตรียมความพร้อมใน 3 ฐาน คือ

1) ฐานกาย คือ ร่างกายที่ต้องดูแลไม่ให้เจ็บป่วย มีสติหรือฝึกจิตให้อยู่กับกาย เมื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือกับเพื่อนก็จะเกิดความสนิทสนม ทำให้การสื่อสารในองค์กรดีขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2) ฐานใจ คือ ต้องฝึกให้แข็งแรง เพราะมนุษย์เมื่อเข้าใจธรรมชาติก็จะมีใจที่รักผู้อื่นได้ เช่น รักอย่างเพื่อน รักอย่างพี่กับน้อง หรือรักด้วยความเห็นใจที่จะเอ็นดูผู้น้อยกว่า หากฐานใจเข้มแข็ง ก็มีความรัก ความสามัคคี มีความภาคภูมิใจต่อองค์กร หากมีปัญหาลูกน้องเกิดความเห็นใจลูกพี่ หรือเมื่อมีเรื่องทะเลาะกัน พนักงานก็สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้น รับฟังการชี้แจง สถานการณ์ก็จะคลี่คลาย มีการผ่อนหนักเป็นเบาให้อภัยต่อกัน

3) ฐานคิด เป็นฐานของปัญญา ซึ่งต้องฝึกฐานกายและฐานใจให้มั่นคงก่อน คือ วางใจให้เป็นกลาง พิจารณาเหตุและผลด้วยการสนทนา การสอบถาม คิดให้รอบคอบ แต่ไม่ใช่คิดด้วยความเครียด

มนุษย์มีระบบความคิดที่ซับซ้อน จึงสามารถคิดและให้เหตุผลต่อสิ่งต่างๆ ได้ แต่บางครั้งก็เกิดความขัดแย้งความแตกแยกในสังคม เพราะต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในความเห็นของตนเท่านั้นว่าจริง และปฏิเสธความคิดเห็นอื่นๆ ดังเช่น การทำงานของผู้ให้บริการในโรงพยาบาล การปฏิบัติงานอาจตั้งอยู่บนฐานของกฎระเบียบ มาตรฐานต่างๆ แต่บางครั้งผู้มารับบริการมาด้วยสภาพความเจ็บป่วย ซึ่งไม่อาจรอทำตามกฎเกณฑ์ได้ทุกข้อ ก็ต้องมีการยืดหยุ่น อะลุ่มอล่วย หรือผ่อนปรนให้แกกัน พิธีการหรือขั้นตอนต่างๆ ก็ควรที่ผู้กำกับตรวจสอบ ผู้ประเมินจะต้องใช้การประเมินประนามมาเป็นเกณฑ์ ไม่ยึดมั่นถือมั่น (detachment) ในกฎระเบียบ จนเกินกว่าที่จะเท่าทันบริบทของการบริการตามความเป็นจริงในขณะนั้น (actuality) เมื่อเกิดปัญหาทั้งสองฝ่ายต้องยอมถอยคนละก้าว ช่วยเหลือกันโดยยอมลดทิวะของตน จึงจะเป็นฝ่ายให้และได้รับการดูแลซึ่งแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาได้ (Branicki, 2020: 880) ตัวอย่างเช่น เมื่อทางหน่วยตรวจพบว่าผู้ติดเชื้อโควิดมาที่แผนกฉุกเฉิน ผู้ป่วยรายนี้ต้องการพบแพทย์ทันที แต่ฝ่ายพยาบาลก็แนะนำให้ผู้ป่วยไปใช้เส้นทางพบแพทย์อีกห้องหนึ่ง ซึ่งเป็นห้องตรวจที่แยกออกไปตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ผู้ป่วยยอมแสดงท่าทีขัดขืนไม่ฟังคำอธิบายใดๆ ฝ่ายพยาบาลประเมินสถานการณ์แล้ว หากยังชักช้า ความโกรธ ความไม่พอใจก็จะทำให้สถานการณ์รุนแรงขึ้น การทำงานระบบเอกสารต่างๆ ก็พอที่จะลงข้อมูลได้ระหว่างการตรวจโดยแพทย์ เมื่อแพทย์ได้มาตรวจผู้ป่วย อธิบายอาการของโรค และความเสี่ยงที่ไม่ปฏิบัติตามขณะที่มีโรคระบาด ผู้ป่วยมีความเข้าใจขึ้น แต่ในระหว่างกระบวนการบริการเกิดขึ้น ผู้ให้บริการทุกคนต้องอดทนต่ออารมณ์ที่แปรปรวนของผู้ป่วย บางครั้งก็ต้องขัดขืนความต้องการของผู้ป่วย ถึงแม้ผู้ป่วยจะด่าทอ แต่เมื่อผู้ป่วยคลายความกังวลก็เข้าใจว่าได้รับการดูแลอย่างดีที่สุด

ทางออกของการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งมีอยู่ และพึงตระหนักว่าสถานการณ์เฉกเช่นนี้มีในทุกโรงพยาบาล เมื่อมีผู้ป่วยมาใช้บริการการดูแลสุขภาพ ผู้ป่วยต่างเรียกร้องความเห็นใจ เพื่อให้มาดูแลบริการตน ผู้ให้บริการต้องหาคำตอบของคำถามที่ว่าอะไรจะเป็นทางที่ดีที่สุดในการดูแลผู้ป่วยในเวลานั้นซึ่งจะต้องใช้มุมมองว่าการตอบสนองในทางจริยธรรมนั้นไวเพียงใด (moral sensitivity and moral response) (Lachman, 2012) ซึ่งข้อคำนึงในใจเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ให้บริการสุขภาพเกิดความเครียด เพราะเป็นห่วงการดูแลที่อาจไม่ครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอให้ใช้หลัก 3 กล้า ถ้าผู้ทำงานนำหลัก 3 กล้ามาบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการสุขภาพกับผู้รับบริการสุขภาพ นั่นคือ กล้าที่ 1 กล้าที่จะเผชิญปัญหา กล้าที่ 2 เมื่อพบปัญหาก็คิดด้วยความรอบคอบ วางแผน และเลือกวิธีที่จะปฏิบัติให้ถูกประเด็น กล้าที่ 3 กล้าที่จะตัดสินใจที่จะลงมือแก้ไขด้วยความรับผิดชอบ งานบางอย่างไม่สามารถแก้ไขได้หมด แต่ทุกสถานการณ์นั้นได้คลี่คลายความรุนแรงลดลง หรือผลการตัดสินใจเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ การยอมรับผลที่เกิดขึ้น ก็จะนำมาถึงความสำเร็จทางใจระหว่างผู้ให้บริการสุขภาพและผู้รับบริการสุขภาพ โดยวางอยู่บนฐานของการเชื่อมต่อกัน (interconnected) แต่ก็มีภาวะเปราะบาง (vulnerable) และต้องพึ่งพิงอาศัยกัน (dependent) (Pettersson, 2011) ดังนั้น การปฏิบัติหลัก 3 กล้านี้ต้องปฏิบัติด้วยความสุภาพอ่อนน้อม มีความเห็นอกเห็นใจกันและการมีน้ำจิตน้ำใจที่ดีต่อกัน หากขาดน้ำใจก็จะขาดมนุษยสัมพันธ์ที่จะเชื่อมต่อการช่วยเหลือกันในการที่จะสร้างการบริการที่ดีต่อผู้ป่วยที่มาใช้บริการ เมื่อองค์กรได้ทีมที่พึ่งพาต่อกันได้ โดยไม่ยึดมั่นถือมั่นในความคิดตนเอง มีการแบ่งหน้าที่ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ก็จะเป็นวัคซีนทางใจที่จะสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นเกราะสร้างความสามัคคีช่วยเหลือกัน แม้ระบบคุณภาพมาตรฐาน จะถูกวางเป็นระเบียบ แต่ความเอื้อเฟื้อ ความเป็นห่วง การเอาใจใส่ที่มาจากใจ ก็เป็นพลังที่แข็งแกร่งคือ พลังสร้างสรรค์ร่วมมือ พัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและพัฒนาคุณภาพในการให้บริการดูแลสุขภาพแก่ผู้มารับบริการสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคานท์ (Immanuel Kant) การทำดีนั้นเป็นพันธะทางใจที่เกิดขึ้นมาเองโดยไม่ต้องได้รับการกระตุ้น เป็นการแสดงออกมาในด้านคุณธรรม เป็นเจตนาดี (good will) เป็นสิ่งดีอย่างไม่มีเงื่อนไข นั่นคือ เกิดการตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยด้วยความเมตตา เอื้ออาทร ปราศจากความสนใจที่จะไต่หาประโยชน์ส่วนตน

ในแง่ของการสำรวจการปฏิบัติงานให้บริการแก่ลูกค้าในโรงพยาบาลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มที่ทำหน้าที่ได้ดี แผนกที่ไปได้ดีมีผลให้องค์กรมีอนาคต เพราะมีความมั่นใจในประสิทธิภาพที่ได้รับ เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนตามกฎหมาย เกณฑ์ ระเบียบ และมาตรฐานที่ระบุไว้ทำให้ผู้รับบริการสุขภาพประเมินคุณภาพการรักษา ประเมินผลเป็นที่พึงพอใจ อีกกลุ่ม คือ ผู้ที่ทำงานไม่ได้ ไม่ได้ทำหน้าที่ตามเกณฑ์ที่วางไว้ทำให้องค์กรเสียโอกาส เสียผู้มารับบริการ ได้รับผลกระทบสร้างความขัดแย้ง บรรยากาศภายในแผนกไม่สงบ ขาดความสัมพันธ์ มีการเอารัดเอาเปรียบ ในทุกองค์กรจะมีบุคลากรที่มีพฤติกรรมหลากหลาย ถึงแม้กระแสการเปลี่ยนแปลงและมีประเด็นใหม่ๆ ทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิถีชีวิตแบบปกติใหม่ที่มีต่อแนวทางการจัดสรรกำลังคนของสถานพยาบาล ผู้บริหารและหัวหน้างานพึงปรับระบบความคิดให้เข้าใจในมิติของการไตร่ตรองจนถึงขั้นการหยั่งรู้ (insight) เพื่อจะเข้าใจภาพรวม กระบวนการเชิงระบบและออกแบบนโยบายที่ช่วยเหลือผู้อื่น ในที่นี้คือบุคลากรและผู้มารับบริการ โดยวางอยู่บนมิติด้านความเห็นอกเห็นใจ ความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น โดยตระหนักว่า ความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว ระบบการส่งต่อ

ล้วนต้องการการแตะสัมผัสด้วยใจซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการส่งต่อด้วยระบบเอกสารที่ใช้เวลาต้องสอบทานตรวจสอบหลายครั้ง ที่ต้องตระหนักคือ การที่องค์กรจะอยู่ท่ามกลางบุคคลในกลุ่มหนึ่งหรือกลุ่มสอง ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นข้ามคืน แต่เป็นกระบวนการที่ใช้เวลามาอย่างยาวนาน และขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ของผู้นำที่จะเข้ามาทำหน้าที่เพื่อส่วนรวมให้องค์กรดีขึ้นด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

แนวคิดจริยธรรมแห่งการดูแลควรเป็นนโยบายสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้มารับบริการทั่วไปของโรงพยาบาลเอกชนหรือแม้แต่โรงพยาบาลของรัฐเพื่อให้ผู้ให้บริการทั้งที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์และฝ่ายสนับสนุนได้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมและเสริมสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มารับบริการสุขภาพได้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการพัฒนาการดูแลผู้รับบริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่ ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความเข้าใจว่าวิกฤติของโรคระบาดในครั้งนี้เป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมและเกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงกระทบต่อจิตใจของทุกคน แต่ละฝ่ายพึงตั้งอยู่ในซันติ คือ อดทน เป็นเบื้องต้น และมองโลกตามความเป็นจริง จากนั้นให้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมแห่งการดูแล นั่นคือปฏิบัติงานด้วยความเห็นอกเห็นใจกันและเข้าใจได้ว่าผู้มารับบริการสุขภาพก็ต้องการความช่วยเหลือ ต้องการความรู้สึกที่เสมือนคนใกล้ชิดในครอบครัวที่จะมาดูแล ปลอดภัย และให้ความอบอุ่นทางใจที่จะช่วยแนะนำเขา ในการปฏิบัติงานทุกอย่างล้วนมีความบกพร่องในตัวเอง ความบกพร่องมีอยู่ก็เพื่อให้นักเรียนรู้ แล้วนำมาแก้ไขความผิดพลาดนั้น การควบคุมอารมณ์ การมีน้ำจิตน้ำใจ การระวังจิตใจไม่ให้อยู่ในความกังวล ความมีสติหาทางแก้ปัญหา การไม่เพ่งโทษ ความยืดหยุ่น (resilience) การปรับความคิดเพื่อการให้อภัย ก็เป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร หากผู้มารับบริการได้สัมผัสอหยาศัยที่เกื้อกูล ให้ความเคารพ ไม่รังเกียจกันก็ย่อมจะสามารถสร้างความเข้าใจที่ดีในกระบวนการบริการระหว่างกันได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและได้ศึกษาความคิดเห็นเรื่องจริยธรรมของการดูแลของผู้ให้บริการสุขภาพในส่วนด้านหน้าของกระบวนการบริการสุขภาพแล้ว ซึ่งยังมิได้ศึกษาความคิดเห็นในส่วนของผู้รับบริการ และการประเมินในฐานะคุณภาพของกระบวนการบริการที่เป็นเลิศ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหัวข้อเพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

- 1) จริยธรรมแห่งการดูแลกับความประทับใจของผู้รับบริการสุขภาพ
- 2) นโยบายการบริการสุขภาพกับจริยธรรมแห่งการดูแลเพื่อการบริการที่เป็นเลิศ

บรรณานุกรม

- พระครูโสภาสราธิคุณ (ชาตรี อาสโภ), เจตนิพัทธ์ พิธิยานุวัฒน์, วุฒิชัย อ่ำบำรุง. (2564). **ปรัชญาการดำเนินชีวิตกับชีวิตวิถีใหม่**. วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์. 1(2): 108-24.
- สาคร อินทโธ, ทศนีย์ สีหาบุญนาค, ณัฐพร สายแสงจันทร์. (2564). **พยาบาลควบคุมการติดเชื้อกับบทบาทการจัดการควบคุมการระบาดของโรคโควิด 19 ในหน่วยบริการสุขภาพ**. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 39(1): 14-21.
- เอนก สุวรรณบัณฑิต. (2559). **คน สัตว์ สวนสัตว์: จริยธรรมแห่งการดูแล**. รมยสาร. 14(3): 105-16.
- Bauman, Z. (1996). **Postmodern ethics**. Cambridge: Blackwell.
- Branicki, LJ. (2020). **COVID-19, ethics of care and feminist crisis management**. Feminist Frontiers, 27:872-883. DOI: 10.1111/gwao.12491.
- Lachman, VD. (2012). **Applying the ethics of care to your nursing practice**. Medsurg Nurs, 21(2): 112-116.
- MacIntyre, A. (2007). **After virtue: A study in moral theory**. Indiana: University of Notre Dame Press.
- McKenzie, M., Blenkinsop, S. (2006). **An ethic of care and educational practice**, J Adventure Educ Outdoor Learn, 6:2, 91-105, DOI: 10.1080/14729670685200781.
- Pettersen, T. (2011). **The ethics of care: Normative structures and empirical implications**. Health Care Anal, 19: 51-64. DOI 10.1007/s10728-010-0163-7.

องค์รวม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน

Holistic: An Analytic, Appreciative and Applicative Study

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์

Chairoj Nopchaleromroj

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: win@chairoj.net

วันที่รับบทความ (Received) : 26 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการทรงงานขององค์รวม วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ พบว่า “องค์รวม” เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ holism ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ดว่า “แนวโน้มตามธรรมชาติในการสร้างองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติมากกว่าผลรวมขององค์ประกอบ” 2. ผลการวิจัย พบว่า การมององค์รวมช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นปัญหาอย่างรอบด้าน “เลือกใช้ปัจจัยที่มีผลลัพธ์สูงสุด” ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ เกิดความคิดรอบด้านในการแก้ปัญหา ไม่ด่วนตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยแนวทางใดทางหนึ่ง อันอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมาในภายหลัง 3. ผลการวิธาน พบว่า แนวทางการนำหลักการทรงงานข้อนี้ไปประยุกต์ใช้ อาจสามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ 1) มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน 2) สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ และ 3) มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: องค์รวม, หลักการทรงงาน, วิเคราะห์, วิจัย, วิธาน

ABSTRACT

The purpose of this article is to analyze, appreciate, and apply the King's working principle in respect with holism. The methodology was the qualitative research by studying and compiling all related information from the documents and research papers relating to the working principle of His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great. The results were as follows: 1) from the analysis result, the meaning of “holism” according to Oxford Dictionary is “the natural tendency in considering the whole thing or being to be more than a collection of parts; 2) from the appreciative result,

the holistic consideration helped the practitioners foresee all related problems, “choose the factors giving the utmost outcome” under the existing circumstances, have the comprehensive thought in solving problems, not be rush to make decision by only one direction that might cause other consequent problems later; 3) from the applicative result, if this working principle was applied, the result would be as follows: 1) to foresee the overall outcome clearly; 2) to create the factors to be consistent with the outcome; and 3) to foresee all problems and solutions all-round.

Keywords: Holistic, Working Principles, Analytic, Appreciative, Applicative Study

1. บทนำ

“องค์รวม” เป็นหลักการข้อที่ 6 ในหลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 โดย “ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่ง ที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ 10-15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตมากขึ้น เกษตรกรต้องรู้จักการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้น คือ ทฤษฎีใหม่ขั้น 1, 2 และ 3”

ส่วนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธานนั้น เป็นแนวทางการศึกษาตีความอย่างมีวิจารณ์ญาณบนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสายกลางที่สามารถนำมาศึกษาหลักการทรงงานโดยมุ่งหวังผลอันเลิศ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งสำคัญของการตีความก็คือ ต้องให้ความสำคัญกับปณิธาน อันเป็นเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยทรงประกาศพระราชปณิธานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งเรียกว่า พระปฐมบรมราชโองการ ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระปฐมบรมราชโองการนี้เปรียบเสมือนพระราชปณิธานหรือพระราชสัตยาธิษฐานว่าพระองค์จะไม่ละทิ้งประชาชน

ดังนั้น การศึกษาหลักการทรงงานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้จึงต้องให้ความสำคัญกับการมองหรือการทำงานแบบ “องค์รวม” ซึ่งเป็นหลักการทรงงานอีกข้อหนึ่งที่สำคัญ หากมององค์รวมในมุมปรัชญาไทย เช่นเดียวกันกับสังคมมนุษย์ทั่วไป สังคมไทยเป็นสังคมแบบองค์รวมมาช้านานแล้ว เพราะเอกภาพของความเป็นไทยนั้นอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย แม้แต่เอกสารทางราชการก็ยืนยันความเป็นองค์รวมนี้อยู่

เอกสารราชการในช่วงต้นของรัชกาลที่ 5 ระบุว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของแขก ฝรั่งเศส จาม ไทย ไทยตอนบน ไทยตอนล่าง มลายู ไปยาลใหญ่ ไปยาลใหญ่นี้คือการยอมรับว่าสังคมไทยประกอบด้วยอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลายนั่นเอง จากช่วงปลายรัชกาลที่ 5 มาจนถึงปัจจุบัน ความเป็นองค์รวมของสังคมไทยก็ถูก

แปรเปลี่ยนเป็นแบบแยกส่วนมากขึ้น แม้จะยังคงรักษาสภาพความเป็นองค์รวมอยู่ได้ก็ตาม การนำเข้าแนวคิด รัฐนิยมและทุนนิยมที่มีรากฐานจากแนวคิดแบบแยกส่วน ได้เข้ามายึดครองพื้นที่หลายส่วนของสังคมไทย ทำให้นิยามของคำว่า “พระมหากษัตริย์” ต้องเปลี่ยนแปลงกลายเป็น “ประมุขของปวงชนชาวไทย” เท่านั้น

กระแสทุนนิยมโลกาภิวัตน์ที่พัดผ่านเข้ามา ก็ยิ่งเร่งรัดกระบวนการแปรรูปสังคมไทยให้เป็นแบบแยกส่วนมากขึ้นไปอีก จนในวันนี้ พื้นที่ของความเป็นองค์รวมก็ลดน้อยลงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน มาวันนี้ อัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลายของผู้คนกำลังถูกทำให้เหลือเป็นเพียงการเป็นทรัพยากรของชาติเท่านั้น

เมื่อมององค์รวมแบบไทยๆ เป็นที่น่าประหลาดใจที่สุดในพื้นที่ของสังคมที่การใช้คำว่า “องค์รวม” เรามักจะพบว่าพื้นที่เหล่านี้มีการจัดการแบบรวมศูนย์ มีสูตรสำเร็จในการทำงาน มีการคิดแทนทำแทนสมาชิก ให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายมากกว่าการแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างสมาชิก มองเห็นความแตกต่างหลากหลายว่ากลายเป็นปัญหา ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นไปตามแนวคิดแบบแยกส่วนทั้งสิ้น

แต่ในพื้นที่อื่นๆ พื้นที่ที่แทบไม่ได้ยินได้เห็นคำว่า “องค์รวม” เลยนั้น เรากลับพบว่าพื้นที่เหล่านี้มีการคัดสรรความเป็นจริงร่วมกัน คิดกันเองทำกันเอง สื่อสารกันเองอย่างเสรีตามความพอใจ ฯลฯ ที่ล้วนเป็นองค์ประกอบของแนวคิดองค์รวมทั้งสิ้น พื้นที่ทางสังคมเหล่านี้ ได้แก่ ในครอบครัว แวดวงเพื่อนฝูงญาติมิตร กลุ่มเพื่อนร่วมงาน สภากาแฟ วงสานเสวนา โต๊ะแชร์ พื้นที่นอกห้องประชุม แชตรูม ฯลฯ ซึ่งรวมกันแล้วคือพื้นที่สังคมแบบองค์รวมที่แท้จริงยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทยนั่นเอง

ทุกครั้งที่มีการตั้งคำถามว่า “จะคิดแบบองค์รวม ต้องทำอะไร” เรามักจะได้รับคำตอบเป็น 2 ลักษณะ คำตอบแบบแรก คือ เป็นวาทกรรมที่ฟังอย่างไรก็ไม่เข้าใจ และมักเกี่ยวข้องกับคำว่ากระบวนการ บรรณาการ เต็มเต็ม พัฒนา ยั่งยืน ฯลฯ อีกแบบคือเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน มีทั้งแผนงานเป็นขั้นเป็นตอน รวมทั้งรายละเอียดแบบแผนและวิธีปฏิบัติ ซึ่งเมื่อปฏิบัติไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้ก็แทบไม่แตกต่างจากสิ่งที่เคยคิดเคยทำมา

แท้จริงแล้ว คำตอบอยู่ที่ตัวผู้ถามตลอดมา ทุกครั้งที่ท่านยิ้มและทักทายกัน ทุกครั้งที่ท่านพูดคุย แลกเปลี่ยนและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนร่วมโลกในฐานะคนธรรมดาๆ คนหนึ่ง ทุกครั้งที่ท่านช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กันและกันโดยมิต้องขออนุญาต รอคอยคำสั่ง หรือขอความช่วยเหลือจากบรรดาผู้มีอำนาจ การกระทำเหล่านี้ ล้วนเป็นการคิดการทำแบบองค์รวมทั้งสิ้น (วิลาศ เตชะไพฑูริย์, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหลักการทรงงานข้อที่ 6 ได้แก่ องค์รวม เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ วิจัย วิชาน หลักการทรงงานในข้อต่อๆ ไป เพื่อที่จะได้มีโอกาสสนทนาคำถามอันล้ำค่าซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการของปรัชญาไทยที่คิดค้นโดยพระมหากษัตริย์ไทยมาใช้โดยสำนักในพระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีประชาชนส่วนรวมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิชานหลักการทรงงานข้อองค์รวม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งแบ่งเอกสารเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

1. เอกสารปฐมภูมิ ประกอบด้วยเอกสารแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (2560) จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

2. เอกสารทุติยภูมิ ประกอบด้วย ก) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน และ ข) บทความทัศนะที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน

เมื่อรวบรวมเอกสารเสร็จสิ้นแล้ว นำเอกสารมาเรียบเรียง จากนั้นวิเคราะห์ วิจัย และวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อ “องค์รวม” เพื่อนำไปสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะในบทสุดท้าย

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อองค์รวม พบว่า คำว่า “องค์รวม” เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษคือ holism หรือ holistic ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ดว่า “แนวโน้มตามธรรมชาติในการสร้างองค์ภาพ (wholes) ที่มีคุณสมบัติมากกว่าผลรวมขององค์ประกอบ”

ทฤษฎีองค์รวมเป็นแนวคิดที่ตรงข้ามกับทฤษฎีแบบแยกส่วน (reductionism) ที่เชื่อว่าสามารถแยกองค์ภาพออกเป็นส่วนย่อยๆ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทั้งหมดเกี่ยวกับองค์ภาพเกิดจากการสรุปรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน

ในช่วงหลายร้อยปีมานี้ ด้วยผลสำเร็จของวิทยาศาสตร์เชิงกายภาพ ทฤษฎีแบบแยกส่วนได้กลายเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือมากกว่าทฤษฎีองค์รวม และได้ให้กำเนิดแก่ศาสตร์แทบทุกแขนงที่เรารู้จักกันในวันนี้

ส่วนทฤษฎีองค์รวมนั้น ได้กลับมามีความสำคัญอีกครั้งในช่วงศตวรรษที่ 20 นี้เอง จากการค้นพบทฤษฎีคว้นตัมฟิสิกส์ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีองค์รวม และในช่วง 50 ปีมานี้ ก็ทวีบทบาทความสำคัญยิ่งขึ้นไม่เพียงแต่ในการค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์แขนงต่างๆ เท่านั้น แต่ยังนำไปสู่การผสมผสานศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงการให้กำเนิดศาสตร์แขนงใหม่ๆ ขึ้นมาอีกด้วย เช่น ทฤษฎีระบบ และทฤษฎีไร้ระเบียบ เป็นต้น

2. ผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อองค์รวม พบว่า การมององค์รวมมีประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร (Change Management in Organization) หากต้องการให้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่รับผิดชอบในงานจะต้องมองเห็นภาพรวมของเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านลบและบวก ยิ่งเห็นภาพรวมได้มากเท่าไรก็ยิ่งทำให้การวางแผนบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management Plan) มีความรัดกุม และครอบคลุมปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นปัญหาอย่างรอบด้าน “เลือกใช้ปัจจัยที่มีผลลัพธ์สูงสุด” ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ เกิดความคิดรอบด้านในการแก้ปัญหา ไม่ด่วนตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยแนวทางใดทางหนึ่ง อันอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมาในภายหลัง

3. ผลการวิธานหลักการทรงงานข้อองค์รวม พบว่า แนวทางการนำหลักการทรงงานข้อนี้ไปประยุกต์ใช้อาจสามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1) มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน

การตั้งคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้มองเห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ได้ ยกตัวอย่างเช่น

- อะไรคือต้นน้ำ? อะไรคือกลางน้ำ? อะไรคือปลายน้ำ? (เป็นเทคนิคกระตุ้นให้เห็นองค์รวมของลำดับงานที่ต้องการให้เกิดขึ้น)

- อะไรคือขั้นพื้นฐาน? อะไรคือขั้นกลาง? อะไรคือขั้นสูง? (เป็นเทคนิคกระตุ้นให้เห็นองค์รวมของระดับการพัฒนา)

- อดีตเคยเป็นอย่างไร? ปัจจุบันเป็นอย่างไร? อนาคตควรเป็นอย่างไร (เป็นเทคนิคกระตุ้นให้เห็นองค์รวมของช่วงเวลา) เป็นต้น

การมองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจนนี้ เกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับองค์กร ระดับชุมชน ระดับประเทศชาติ ระดับนานาชาติ เมื่อเราต้องการองค์รวมในระดับใดก็จำเป็นที่จะต้องสำรวจความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความร่วมมือในการระดมความคิด ความต้องการช่วยกันประติดประต่อภาพรวมของผลลัพธ์ให้ออกมาชัดเจนและครบถ้วน จากนั้นจึงช่วยกันวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในทุกทางแล้วเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุด ณ เวลานั้น เพื่อกำหนดแผนงานและหลักปฏิบัติร่วมกัน ตลอดถึงการประเมินติดตามและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อประโยชน์สุขของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทุกคน

2) สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์

เมื่อสามารถมองภาพรวมของผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการสร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ ดังที่พระพุทธศาสนาสอนว่า “เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี...เมื่อสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ” หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน ดังอุปมาที่ว่า “หว่านพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น” ฉะนั้นถ้าหากต้องการผลลัพธ์ที่ดี ก็ต้องสร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นด้วย

การมององค์รวมเป็นความตระหนักรู้ถึงองค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ทั้งในแง่องค์ประกอบที่ทำให้เป้าหมายสำเร็จ หรือในแง่สาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหา ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจอะไรบางอย่าง เป็นการมองรอบด้านให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ให้มากที่สุด เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือทำให้เป้าหมายสำเร็จ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน

ระหว่างการปฏิบัติงาน ต้องพิจารณาว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ปัจจัยใดส่งเสริมให้เปลี่ยนแปลงเกิดผล (Driving Force Factors) หรือปัจจัยใดเป็นสิ่งอุดร้งไม่ให้เกิดผล (Restraining Force Factors) เมื่อทราบชัดเจนแล้ว ต้องหาโอกาสนำปัจจัยที่ส่งเสริมมาใช้ประโยชน์ และหาทางแก้ไข หรือป้องกันไม่ให้เกิดปัจจัยที่อุดร้งส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ตัวอย่าง เช่น หากผู้นำขององค์กรมีภาวะผู้นำที่ดี เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดๆ จะส่งผลที่ดีขึ้นทั้งต่อพนักงาน และองค์กรในอนาคต อาจจะขอความร่วมมือผู้ปฏิบัติงานให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ อย่างมีส่วนร่วม ตั้งแต่การสื่อสาร สร้างความเข้าใจกับพนักงาน ร่วมกำหนดทิศทาง ให้ความคิดเห็น ติดตามผล รวมถึงการให้ความสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้

แล้วก็ช่วยกันประเมินผลเพื่อวิเคราะห์เหตุปัจจัยต่างๆ ต่อไปว่า ปัจจัยใดที่ต้องมีการปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมหรือแม้กระทั่งยกเลิก เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงที่ได้ผลดีนั้นคงอยู่อย่างยั่งยืน (Sustainment) ภายในองค์กรตลอดไป

สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็คือ เมื่อมองเห็นองค์กรรวมหรือปัจจัยต่างๆ ว่ามีความเกี่ยวพันกันและกันอย่างไรแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ หากเราดำเนินการกับบางปัจจัยหนึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่ออีกปัจจัยเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น ควรต้องอาศัยความเชื่อมโยงนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง เช่น องค์กรที่มีวัฒนธรรมการทำงานแบบ Cross Culture ได้ดี ย่อมมีพนักงานที่สามารถทำงานร่วมกับ Partner ที่เป็นชาวต่างชาติได้ การจะส่งเสริมกลยุทธ์ขยายธุรกิจไปในต่างประเทศ จะทำได้โดยง่าย เป็นต้น

3) มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน

แม้ว่าจะสามารถสร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ได้แล้ว แต่ในทุกกิจกรรมการดำเนินงานเป็นไปไม่ได้เลยที่การดำเนินงานนั้นจะไร้ซึ่งอุปสรรคขัดขวาง ดังนั้น สิ่งสำคัญของการมององค์กรรวม ก็คือการมองให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ การมองเห็นแนวโน้มของปัญหาเช่นนี้มีประโยชน์ต่อการนำมาขบคิดเพื่อหามาตรการป้องกันไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อไม่ให้เข้าข่ายในทำนองที่ว่า “ว้าวหาล้อมคอก” ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท และสามารถปิดจุดอ่อนที่อาจจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต

5. อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์หลักการทรงงานขององค์กรรวม อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับคำอธิบายจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2560) ความว่า “ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่ง ที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ 10-15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดิน และแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตมากขึ้น เกษตรกรต้องรู้จักการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้น คือ ทฤษฎีใหม่ขั้น 1, 2 และ 3” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ สมบูรณ์ (2547) อธิบายว่า องค์กรรวม คือ “แบบแผนเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ อย่างมีความหมาย ในบริบทหนึ่งๆ” องค์กรรวมเป็นประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของความคิดมนุษย์ ซึ่งจำต้องอาศัยแบบแผนเชื่อมโยงดังกล่าว ดังนั้น องค์กรรวมกับองค์ประกอบจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจแยกจากกันได้ และสิ่งที่ทำให้ทั้งหมด “โยงถึงกัน” ได้ในลักษณะหนึ่ง ก็คือแบบแผนที่อิงอาศัยความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งการแยกส่วน (fragmentation) กับการลดทอน (reduction) ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และเมื่อพิจารณาแนวความคิดหลายประการที่มักถือกันว่าเป็น แนวทางลดทอนแยกส่วน (reductionism) อย่างจริงจังแล้วจะพบว่า แท้ที่จริงก็มีองค์รวมและความหมายเป็นพื้นฐานอยู่แนวคิดเกี่ยวกับองค์รวมมีความสอดคล้องกันในประเด็นเรื่อง การให้ความสำคัญต่อความหมายและบริบท และพยายามนำเอาประเด็นเรื่องความหมายในบริบทต่างๆ

กลับเข้ามาสู่การสร้างองค์ความรู้ประเด็นหลักขององค์รวมจึงอยู่ที่ การตระหนัก (awareness) ในองค์รวมซึ่งเป็นพื้นฐานแนวทางการสร้างความรู้ในปัจจุบัน และควรเน้น “ความหมาย” หรือ คุณค่า” อันเป็นตัวกำหนดหน่วยภาวะรวม องค์ประกอบ และบริบทของการแสวงหาความรู้ ประเด็นดังกล่าวนี้อาจเรียกได้ว่า “อภิวิธีวิทยา” (meta-methodology) ซึ่งหมายถึง การตระหนักและเลือกใช้ความหมาย (meaning) แบบหนึ่ง กำหนดนิยามหน่วยภาวะทั้งหมด (whole entity) องค์ประกอบ (parts) บริบท (context) และสร้างแบบแผนเชื่อมโยง (connecting pattern) ของสิ่งที่กล่าวถึงหรือสังเกตศึกษา รวมทั้งการทำความเข้าใจหรือถกเถียงเกี่ยวกับความหมายที่นำมาใช้

2. จากผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อองค์รวม อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนายุทธ สิริनुตตานนท์ (2565) ที่กล่าวว่า “วัตถุประสงค์ของการคิดแบบองค์รวม นั้น คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของ “ความคิดแบบองค์รวม” อย่างถูกต้อง โดยเรียนรู้ ผ่านหลักการสำคัญ 6 ประการของการคิดแบบองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และมองปัญหาอย่างรอบด้าน และมีกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ด้วยการใช้ตารางการแก้ปัญหาและตัดสินใจ (PSDM Table) เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการเรียนรู้แบบองค์รวม 3 ประเภท และใช้การแก้ปัญหากระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางความคิดแบบ “การเรียนรู้เพื่อการยกระดับ (Goal Setting Learning)”

3. จากผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อองค์รวม อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2565: 111) เรื่อง “การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค” ที่กล่าวว่า การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุคเริ่มต้นจากการตั้งคำถามว่า คิดเพื่อใคร คำตอบอยู่ที่ท้าย พระปฐมบรมราชโองการที่ว่า “...เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” เมื่อนำมาคิดนวัตกรรมจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวม เป็นสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเป้าหมายของปรัชญาหลังนวยุค และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธา หริมเทพาธิป (2565, [ออนไลน์]) ที่กล่าวว่า หลักการทรงงาน 23 ข้อในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ เมื่อนำมาใช้ในปรัชญาการศึกษา ผู้ประยูกต์จำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณสำหรับวิเคราะห์ ประเมินค่า และปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่น คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสุขบนความสุขของตนเองและผู้อื่น โดยอาจนำหลักการบางส่วนมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมที่เห็นว่ามีมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาและประยุกต์ใช้บนพื้นฐานปรัชญาที่ทันสมัยที่สุดในเวลานี้คือ ปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นหลักการทรงงานข้อแรก ซึ่งเป็นข้อพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องศึกษาให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึง เพื่อเป็นหลักในการศึกษาและปฏิบัติหลักการทรงงานข้ออื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

การมององค์รวม (Holistic View) คือ การมองภาพรวม (Big Picture) เพื่อให้เห็นถึงองค์ประกอบต่างๆ (Element) ทั้งองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย หรือเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ โดยมองให้เห็นว่า แต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันนั้นส่งผลกระทบต่อกันอย่างไร คือ มองเห็นถึง “สาเหตุและผลลัพธ์”

(cause and Effect) นั่นเอง ตัวอย่างเช่น หากเราพูดถึงเรื่องปัญหาโรคติดต่อ หากมองในภาพองค์รวมจะพบว่า มีปัจจัยหลายเรื่องส่งผลทำให้เกิดโรคติดต่อ เช่น ความกว้างของรถ ปริมาณรถยนต์บนถนน สัญญาณไฟจราจรหรือ แม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร จำนวนถนนแยกหรือจุดตัด ฝนตก หรือน้ำท่วมถนน อุบัติเหตุ เป็นต้น

ในการประยุกต์ใช้นั้น เราสามารถมององค์รวมผ่านในเรื่ององค์ประกอบของขนาดหรือทิศทาง เช่น องค์รวมขนาดเล็ก ได้แก่ ครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น การที่ผู้หญิงมีความใส่ใจดูแลสามีและลูก ก็จะมองเห็นภาพรวมว่า ลูกกับสามีมีความต้องการอะไร ในปริมาณเท่าไร กินอะไรได้บ้าง ไม่ได้บ้าง อาหารแบบไหน แลส่งต่อโรค อาหารแบบไหนที่จำเป็นต่อร่างกาย เป็นต้น

องค์รวมขนาดกลาง ได้แก่ บริษัท ชุมชน ยกตัวอย่างเช่น ในชุมชนหนึ่งมีความต้องการระบบสาธารณสุขปึก พื้นฐานในด้านใดบ้าง หรือในบริษัทแห่งหนึ่งควรให้การดูแลใส่ใจใครบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน แผนกต่าง ๆ ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน ลูกค้า เป็นต้น

องค์รวมขนาดใหญ่ ได้แก่ ประเทศชาติ หรือนานาชาติ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อผู้นำประเทศคิดถึงประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชน ควรมีการออกนโยบายอะไรบ้างที่สอดคล้องกับความต้องการและคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ เป็นต้น

ทิศทางในการมองก็เช่นกัน การมององค์รวมจะไม่มองเพียงด้านใดด้านหนึ่งแล้วตัดสินด้วยอารมณ์หรืออคติ ไม่คิดหรือทำแบบแยกส่วน แต่จะประสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ มองอย่างรอบด้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับพลวัตที่มีลักษณะหมุนเวียนเปลี่ยนไปไม่คงที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพอเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาองค์รวมบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ศึกษาองค์รวมบนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

บรรณานุกรม

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.

วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน).

ธนายุทธ สิริรัตนานนท์. (2565). การคิดองค์รวมและเทคนิคการบูรณาการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://bananatraining.com/sites/10292/files/u/In-House%20Training/2\)%20TH%20-%20Thinking/](https://bananatraining.com/sites/10292/files/u/In-House%20Training/2)%20TH%20-%20Thinking/) [27 พฤศจิกายน 2565].

เมธา หริมเทพาธิป. (2565). การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ตอนที่ 1). สถาบันความพอเพียง. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565 จาก <http://porpeang.net/>

- วิลาศ เตชะไพบูลย์. (2565). อ้างอิงสถาบันนโยบายศึกษา. **สังคมไทยแบบองค์รวมกับองค์รวมแบบไทยๆ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https:// www.fpps.or.th/news.php?detail= n1089218268.news](https://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1089218268.news) [17 พฤศจิกายน 2565].
- วีระ สมบูรณ์. (2547). อ้างอิง คลังข้อมูลและความรู้ระบบสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.). **แบบแผนและความหมายแห่งองค์รวม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/1594?locale-attribute=th> [17 พฤศจิกายน 2565].
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560). **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: หจก. อรุณการพิมพ์.

**การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงาน
ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร**
Happy Working According to His Majesty King Bhumibol Adulyadej
The Great's Working Principles

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์

Chairoj Nopchalermpoj

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: win@chairoj.net

วันที่รับบทความ (Received) : 26 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผลการวิจัยพบว่า การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใฝ่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, หลักการทรงงาน, การทำงานอย่างมีความสุข

ABSTRACT

The objective of this research article was to analyze happy working according to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's working principles. The methodology was based on the qualitative research by studying and compiling all documents and research papers relating to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's working principles. The result indicated that happy working according to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's working principles derived from working by expecting the public happiness as the first objective, and by expecting the public to be released from suffering as the second objective. Such working has been done to "heal trouble and nourish happiness for general people, which deemed happiness arising out from satiable mind, sharing with pure mind, and no expectation for returns. The outcome of healing trouble and nourishing happiness was the general people's better quality of life; generosity by knowledge, love, harmony, balanced and stable mind; recognition of meaningful living by recognizing, caring for, and sharing, being friendly to the environment, and creating good relationship with the environment.

Keywords: His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great, Working Principles, Happy Working

1. บทนำ

การทำงาน คือ กิจกรรมหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์อันมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่มนุษย์ได้กำหนดขอบเขตเอาไว้ทั้งในด้านของการขับเคลื่อนกิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ รูปแบบและผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นทั้งในส่วนของคุณภาพและประสิทธิผล

“การทำงานใดๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ควรอย่างยิ่งที่จะตั้งเป้าหมาย ขอบเขต และหลักการไว้ให้แน่นอน เพราะจะช่วยให้สามารถปฏิบัติมุ่งเข้าสู่ผลสำเร็จได้โดยตรง และถูกต้องพอเหมาะพอดี เป็นการป้องกันและขัดขวางความล่าช้า ความสิ้นเปลือง ความเสียเปล่าทุกอย่างได้อย่างสิ้นเชิง” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 17 กรกฎาคม 2530)

ในทางอภิปรัชญา การทำงานของมนุษย์นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับ “ปทัชระ” หรือ “วิภาค 10” (Categories 10) ซึ่งเป็นหลักคิดในเชิงปรัชญาบริสุทธิ์ของ อริสโตเติล (Aristotle) ตามแนวทางภววิทยา (Ontology) ทั้งในส่วนของสารัตถะ (Substance) หรือแก่นแท้ของงานที่ทำ ปริมาณของงาน (Quantity) คุณภาพของงาน (Quality) ความสัมพันธ์ของงาน (Relation) เทศะหรือสถานที่ดำเนินงาน (Place) กาละหรือระยะเวลาในการทำงาน (Time) ท่าทีหรือจุดยืนในการทำงาน (Position) สภาพหรือสถานะของผู้ทำงาน (State) เจตนา ทศณคติ หรือการวางใจต่อการทำงาน (Action) และ ผลของการทำงาน (Affection)

หากมีการนำเอาหลักการทรงงานมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดเรื่อง “ปทัชระ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล (Aristotle) เพื่อให้ทราบถึงการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระ

พระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เชื่อว่าจะมีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบสัมมาอาชีพให้กับคนทั่วไปได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร” เพื่อวิเคราะห์ตีความการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ (Documentary Research) โดยเริ่มต้นจากการวางโครงสร้างการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษาหลักการทรงงาน 23 ข้อและพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

การศึกษา “ปถารณะ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล ประกอบด้วย สาระ (Substance) ปริมาณ (Quantity) คุณภาพ (Quality) ความสัมพันธ์ (Relation) สถานที่ (Place) เวลา (Time) ลักษณะการ (Position) สถานะหรือสภาพ (State) กัตตุภาวะ (Action) และกัมภาวะ (Affection)

จากนั้นรวบรวมสิ่งที่ได้ศึกษาเหล่านี้มาวิเคราะห์ตีความเพื่อให้ทราบถึงการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับในท้ายบทจะเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจ

4. สรุปผลการวิจัย

หลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงใช้ในการดำเนินโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมไว้มี 23 หลักการ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์กรรวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พอย่อยพอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร และ 23) รู้ รัก สามัคคี

“ปารละ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล ประกอบด้วย

1) สาระ (Substance) ได้แก่ สิ่งที่เป็น “สารัตถะ” หรือ “แก่นแท้” ของการทำงาน คือ การสร้างความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืนให้กับชีวิต “ความสมดุล” เกิดจากการแก้ปัญหาได้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น “ความมั่นคง” เกิดจากภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์หรืออคติ ความโลภ และความเห็นแก่ตัว มีความพร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วน “ความยั่งยืน” เกิดจากการแบ่งปันเกื้อกูลอย่างหมุนเวียนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันที่สามารถทำให้ทุกคนพึ่งพาตนเองได้ทั้งจากภายในและภายนอก

2) ปริมาณ (Quantity) ได้แก่ ปริมาณของการทำงาน คือ ควรอยู่ในระดับที่พอดีต่อศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคน ไม่มากไป ไม่น้อยไป มีสถานะที่สมดุลหรือพอดี เกณฑ์ของปริมาณที่พอดี ได้แก่ การไม่เบียดเบียนเป็นพื้นฐาน ดังที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัส ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541 ความว่า “...ต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...” และ “คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

เมื่อกล่าวในเชิงปริมาณของใจเกี่ยวกับการลดและการเพิ่ม สิ่งที่ต้องลดลง ได้แก่ ตัณหาและความต้องการที่เกินจำเป็น ความโลภหรือความอยากที่เกินพอดี อคติหรือความลำเอียง ส่วนสิ่งที่ต้องเพิ่ม ได้แก่ สติปัญญา คือ ความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และคุณธรรมพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ (ตามหลักการทรงงานข้อเศรษฐกิจพอเพียง) ส่วนในเชิงของความต้องการ ได้แก่ การเพิ่มความต้องการที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) คุณภาพ (Quality) ได้แก่ คุณภาพของการทำงาน โดยเริ่มต้นจากใจที่รู้จักพอ หรือมีความพอเพียงที่ใจ และมีใจแบ่งปันเกื้อกูลแก่ผู้มีส่วนร่วมในงานด้วยความรักความจริงใจ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 23 ธันวาคม 2542 ความว่า “...การให้ คือให้ความรัก ความเมตตาแก่กัน ให้น้ำใจไมตรีกัน ให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน ให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน ด้วยมุงดี มุงเจริญต่อกัน ด้วยความบริสุทธิ์ จริใจ...”

จากพระราชดำรัสนี้จะเห็นได้ว่า คุณภาพของการทำงานควรเริ่มต้นจากคุณภาพของจิตใจที่เปี่ยมด้วยพลังแห่งรักและเมตตาเป็นพื้นฐาน เป็นเรื่องของน้ำใจที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นมิตร สิ่งตรงข้ามกับมิตรก็คือศัตรู การรักและเมตตาศัตรูนั้น คือ การให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคือง อานิสงส์ของการให้อภัยก่อให้เกิดการสงเคราะห์เกื้อกูลทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่ให้อภัย และฝ่ายที่ถูกให้อภัย เป็นการดับไฟแห่งโทสะที่เราร้อนแค้นเผาที่อาจลุกลามใหญ่โตจนกลายเป็นความอาฆาตพยาบาท จ้องแค้นจ้องกรรมไม่รู้จักจบสิ้น ดังคำพระท่านว่า “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร” นั่นเอง

4) ความสัมพันธ์ (Relation) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในงาน ทั้งในระดับบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม ผู้ปฏิบัติงานควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ มีความใส่ใจและส่งเสริมผู้ร่วมงาน ไม่อิจฉาริษยา

ทำร้ายทำลายผู้ร่วมงาน คิดถึงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมในงานที่ทำ ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล 15 มกราคม 2519 ความว่า “สามัคคีนี้ก็คือ การเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและกันและกัน ไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้อุปถัมภ์ประคับประคองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และทำงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม”

5) สถานที่ (Place) ได้แก่ สถานที่ทำงาน ควรคำนึงถึงคุณภาพชีวิตคนทำงาน มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการทำงาน เช่น ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความปลอดภัย วัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำงานที่มีคุณภาพและปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความอุ่นใจ ความสบายใจให้แก่ผู้ร่วมงานทุกคน ดังพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน 5 ธันวาคม มหาราช ณ พระตำหนักสวนจิตรลดาหลวง 5 เมษายน 2521 ความว่า “คนเราต้องมีความสบายใจ... 'ความสบายใจของคนเป็นของที่หายาก คนเราต้องมีความสบายใจจึงจะมีชีวิตที่ราบรื่นได้”

6) กาล (Time) ได้แก่ ระยะเวลาในการทำงาน ควรมีความเหมาะสม ไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไป ตามสภาพร่างกายที่มนุษย์แต่ละคนจะรับไหว ควรมีการแบ่งเวลาการทำงานกับการใช้ชีวิตในด้านอื่นๆ ให้สมดุล ควรมีการคิดเพื่อย่นระยะเวลาให้น้อยลงแต่ยังได้ประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่หลักการทรงงานข้อหนึ่งระบุว่า “ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” คำว่าประหยัดในที่นี้หมายรวมไปถึงการประหยัดเวลาด้วย หากมีการลดขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อนลง หรือผลิตนวัตกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกเร็วให้แก่ผู้ใช้ ประโยชน์สุขก็จะเกิดขึ้นกับตนเองและส่วนรวมได้

7) ลักษณะการ (Position) ได้แก่ ท่าที จุดยืน ตลอดจนทัศนคติที่มีผลต่อการกำหนดทิศทางการทำงาน สำหรับหลักการทรงงานนั้น จุดยืนของการทำงานจะต้องเป็นไปเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูล ผลักดัน สนับสนุนให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ดังหลักปณิธานได้ มีความมั่นคงทั้งภายนอกและภายใน มีความยั่งยืนและพัฒนาต่อยอดไปได้ ยกตัวอย่างเช่น การให้ความรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขแก่ผู้ปฏิบัติงาน สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและปัจจัย 4 ใช้งานเป็นส่วนหนึ่งในรักษา/ฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปิดพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรของผู้ร่วมงาน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการแก่คนทำงานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น

8) สถานะหรือสภาพ (State) ได้แก่ สถานะของคนทำงาน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งหรือหน้าที่ใดๆ จำเป็นต้องสภาพที่ดีในการดำรงชีวิต การดำรงชีวิตที่ดีคือต้องมีการปรับปรุงตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังมีพระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา 27 มีนาคม 2523 ความว่า “การดำรงชีวิตที่ดีจะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัวจะต้องมีความเพียรและความอดทนเป็นที่ตั้ง ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร ไม่มีความอดทน ก็อาจจะท้อใจไปโดยง่าย เมื่อท้อใจไปแล้ว ไม่มีทางที่จะมีชีวิตเจริญรุ่งเรืองแน่ๆ” นอกจากนี้ สถานะของคนทำงานควรดำรงไปในทางที่สูงจรด ประกอบสัมมาอาชีพอย่างซื่อสัตย์ ประพฤติชอบ (สัมมากัมมันตะ) มีความเพียรชอบ (สัมมาวิริยะ) หาเลี้ยงชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) เพื่อให้ตรงตามสภาพธรรมหรือมีความถูกต้อง เป็นธรรม นั่นเอง

ดังมีพระราชดำรัส พระราชทานแก่ครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา อิสลาม 4 จังหวัดภาคใต้ 24 สิงหาคม 2519 ความว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับส่งเสริมความประพฤติ และการปฏิบัติงานให้ชอบ คือ ให้ถูกต้องและเป็นธรรม”

9) กัตตุภาวะ (Action) ได้แก่ เจตนาหรือการวางใจในการทำงาน ควรวางใจต่องานด้วยทัศนคติที่เป็นธรรม ไม่เอาความพอใจหรือไม่พอใจ หรือความกลัวเป็นที่ตั้ง เพราะเจตด้วยอคติ เป็นการเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่เอื้อต่อการขยายจิตใจเพื่อเป็นพื้นที่แก่ผู้ร่วมงานคนอื่นๆ โดยทั่วไปได้ ผู้ที่ได้รับโอกาสในการทำงานควรตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับและควรทำให้ดีที่สุด ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 8 กรกฎาคม 2520 ความว่า “การทำงาน... เมื่อมีโอกาสและงานทำ ควรเต็มใจทำโดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อแม้หรือเงื่อนไขอันใด ไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง คนที่ทำงานได้จริงๆ นั้น ไม่ว่าจะจับงานสิ่งใดย่อมทำได้เสมอ ถ้ายังมีความเอาใจใส่ มีความขยัน และความซื่อสัตย์สุจริต ก็ยิ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในงานที่ทำสูงขึ้น”

10) กัมภาวะ (Affection) ได้แก่ ผลของการกระทำ หรือผลของการทำงาน ซึ่งปรากฏในช่วงท้ายของพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ความว่า “...เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” จะทำสิ่งใดก็เพื่อเป้าหมายนี้เป็นที่ตั้งเป็นประโยชน์สุขอันเกิดจากการพึ่งพาตนเองได้ แก้ปัญหาตนเอง ครอบครวั และชุมชนได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ เมื่อผู้ทำงานเห็นผลประจักษ์แก่ตนเช่นนี้แล้วก็จะเกิดความสุข ความอึดอ้อมใจ ยิ่งทำงานก็ยิ่งมีความสุข มีกำลังใจ แม้จะทำงานปิดทองหลังพระก็ทำให้มีความสุขได้จากความภาคภูมิใจในตนเอง ความสุขหรือสุขภาวะที่เกิดขึ้นนี้ ในการทรงงานได้ระบุไว้ข้อหนึ่งว่า “ทำงานอย่างมีความสุข” โดยพระองค์ทรงเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า “ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

วิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พบว่า เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาหลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สอดคล้องกับแนวคิดของเมธา ทธิเมพาธิป (2559) หลักการทรงงานของ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ นั้น มีทั้งหมด 23 ข้อ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ที่ระบุหลักการทรงงาน 23 ข้อ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์รวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติประคับประคอง 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร และ 23) รู้ รัก สามัคคี

ผลการศึกษา “ปทัธกะ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล สอดคล้องกับแนวคิดของเมธา ภิรมหะพาธิป และคณะ (2565) ที่กล่าวว่า การศึกษาถึงสภาวะอันเป็นแก่นแท้ของสิ่งต่างๆ ในทางปรัชญา แนวทางหนึ่งที่สำคัญ คือ การตีความบนพื้นฐานของ “ปทัธกะ” หรือ “วิภาค 10” (Categories 10) ซึ่งเป็นหลักคิดในเชิงปรัชญาบริสุทธิ์ของอริสโตเติล เป็นเรื่องของการอธิบายสรรพสิ่งตามแนวทางภววิทยา (Ontology) ที่สามารถนำมาเป็นกรอบในการศึกษาสภาวะของการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นสากลได้

ผลการวิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สอดคล้องกับแนวคิดของ กิรติ บุญเจือ (2561) ที่อธิบายว่า พระปฐมบรมราชโองการ (5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493) “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นปรัชญาบริสุทธิ์ครบองค์ประกอบ แยกความเป็นจริงออกจากสิ่งสมมติ (อภิปรัชญา) “ธรรม” เป็นเกณฑ์ความจริง (ญาณวิทยา) และความดี (จริยศาสตร์) พร้อมเป้าหมายชัดเจนเพื่อความสุข และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2565) ที่กล่าวว่า การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค เริ่มต้นจากการตั้งคำถามว่า คิดเพื่อใคร คำตอบคือ คิดเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

หัวใจสำคัญของการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ก็คือการมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายของการทำงานนั้นก็เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม เป็นประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นร่วมกัน เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. สามารถสร้างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการทำงานอย่างมีความสุข

โดยการนำหลักการทรงงาน ไปออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติทั้งในส่วนการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน เพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจระบบการทำงานที่สร้างความสุขให้แก่คนในองค์กร

2. นำผลวิจัยไปออกแบบสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสุขภาวะให้แก่คนทำงานในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาวะทางปัญญา สุขภาวะทางอารมณ์และจิตใจ สุขภาวะที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสุข และสุขภาวะที่เกิดจากความสัมพันธ์ในเชิงการดูแลและแบ่งปันเกื้อกูล

โดยเขียนแผนงานยื่นขอทุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนการสร้างสื่อการเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา เช่น กองทุน สสส. กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น สื่อสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้สามารถทำได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ E-book, บทสัมภาษณ์, สารคดี, กิจกรรมสื่อออนไลน์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าหลักการทรงงาน นอกจากจะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสุขให้แก่คนทำงานได้แล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน ได้ด้วย ดังนั้น หากมีงานวิจัยที่สามารถวิเคราะห์เจาะลึกหลักการทรงงานในด้านการบริหารทั้ง 3 มิตินี้ได้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา สู่องค์กรนวัตกรรมที่มั่นคงยั่งยืนสืบไป

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพอเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์การบริหารตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

2. ศึกษาวิเคราะห์การบริหารคนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

บรรณานุกรม

กীরติ บุญเจือ, ศ. (2561). การศึกษาเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสมคมนักวิจัย. ปีที่ 23. ฉบับที่ 3. (กันยายน-ธันวาคม).

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, ดร. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 15. ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน).

เมธา หริมเทพาธิป, ดร. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9. วารสาร

“ศึกษาศาสตร์ มมร”. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน).

_____. ผศ.ดร. และคณะ. (2565). **สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ทุนสนับสนุนจากศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5, กอ.รมน.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา**. กรุงเทพฯ: ม.ท.พ.

การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ
Personal Management According to Dharmic Principles
for Business Persons

สิรินทร์ กันยาวิริยะ

Sirin Ganyaviriya

ชิสา กันยาวิริยะ

Chisa Ganyaviriya

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: sirin.cnt@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารคนตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่พบได้ในพระสูตร หลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารคน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุธรรม สัมปยุตตธาน และอคติ หลักธรรมทั้ง 4 หมวดนี้เป็น หลักธรรมที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารคนจากภายในสู่ภายนอก เมื่อสังเคราะห์หลักธรรม พบว่า ผู้นำที่มี เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มีวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานที่กลั่นออกมาจากใจ มีการให้และแบ่งปันอย่างมี ปัญญาและมีความชอบธรรม ปราศจากอคติ ย่อมได้ใจคนหรือเพื่อนร่วมงาน สามารถประสานประโยชน์สุข ให้กับคนหมู่มากได้อย่างชอบธรรม แบ่งปันความสุขความสำเร็จร่วมกันได้ด้วยความรักสามัคคี

คำสำคัญ: การบริหารคน, พุทธธรรม, นักธุรกิจ

ABSTRACT

The purpose of this article is to synthesize the personal management according to dharmic principles for business persons. The methodology was based on the qualitative research by studying and compiling all information from documents and research papers relating to

the personal management according to dharmic principles. The result indicated that the dharmic principles relating to the personal management in Sutrapitaka included Brahmavihara, Sangahavattthudhamma, Sappurisdana, and Agati. The dharmic principles in these 4 sectors are important for the personal management from inner to outer. When synthesizing these dharmic principles, it was found that the leaders who had Metta, Karuna, Mudita, and Upekkha, nice and sincere talks, offering and sharing wisely and fairly without bias would be favored by general people and co-workers, compromise happiness for the public fairly, and share happiness and success together by love and harmony.

Key words: Personal Management, Dharmic Principles, Business Persons

1. บทนำ

เป้าหมายของธุรกิจ คือ การทำกำไรสูงสุด (Maximize Profit) ส่วนการบริหารหรือการจัดการธุรกิจ หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และควบคุมทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจ สิ่งสำคัญของการทำธุรกิจจึงได้แก่คน หรือทรัพยากรมนุษย์ที่จะสามารถขับเคลื่อนงานธุรกิจให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ

เบนธัม (Bentham) เคยกล่าวไว้ว่า *“อย่านึกว่าใคร เขาจะกระตือรือร้นช่วยท่าน นอกจากการช่วยนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เขา คือ เขามองเห็นประโยชน์ที่เขาจะได้รับอย่างแจ่มแจ้งแล้ว มนุษย์ไม่เคยจะคิดช่วยเหลือใครเปล่าๆ ธรรมชาติของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุดิบปัจจุบันนี้เอง เขาจะช่วยท่านก็ต่อเมื่อเขาแน่ใจว่า เป็นการช่วยเหลือตัวเองด้วยเท่านั้น”* (Kapila Vatsyayan, 1986)

จากปรัชญาของเบนธัมชี้ให้เห็นว่า การทำธุรกิจเป็นเรื่องของผลประโยชน์ เมื่อใดก็ตามที่มีคนในแวดวงธุรกิจเข้ามาช่วยเหลือเราจากการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆ ก็ให้ระลึกอยู่เสมอในใจเสมอว่า คนที่เข้ามาช่วยเหลือเรานั้นต่างหวังผลประโยชน์ตอบแทน เพราะของฟรีไม่มีในโลก มนุษย์ไม่เคยจะคิดช่วยเหลือใครเปล่าๆ เขาเหล่านั้นต้องการผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจอยู่เสมอ นั่นก็คือผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจนั่นเอง

ในขณะที่พุทธศาสนาเถรวาทเองก็มีหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคนอยู่มากมายที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลเชิงธุรกิจ หลักคำสอนในการบริหารคนที่สำคัญ ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุธรรม สปัริสทาน และอคติ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าธุรกิจจะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ แต่หลักธรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้น่าจะมีเจตนารมณ์หลักในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลมากกว่าจะเป็นเรื่องของการเล่นผลประโยชน์ตามเป้าหมายทางธุรกิจ

หลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นหลักธรรมที่ผู้วิจัยต้องการนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจต่อผู้ที่ต้องการนำหลักธรรมมาบริหารคนเพื่อสร้างเหตุแห่งความสำเร็จทางธุรกิจเชิงพุทธ เพื่อให้งานทางธุรกิจไม่ได้เป็นเพียงแค่เรื่องของผลประโยชน์ แต่สามารถนำธุรกิจมาเป็นเครื่องมือหนึ่งในเรื่องสัมมาอาชีวะที่ขัดเกลาคนทำงานให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารคนและเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจเชิงพุทธต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์พรหมวิหารธรรม และสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจเชิงพุทธ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งแบ่งเอกสารเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

3.1 เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง จัดพิมพ์โดย กรมการศาสนา ในปี พ.ศ. 2525

3.2 เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคน ประกอบด้วย จริยธรรมองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม จากนั้นได้ศึกษาถึงหลักธรรมในพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุธรรม สัมปยุตตปริสทาน และอคติ โดยอาศัยการวิเคราะห์ตีความ และการสังเคราะห์ เพื่อนำไปสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะในบทสุดท้าย

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคน

พบว่า การบริหารคนจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม ทั้งนี้ก็เพราะ จริยธรรมองค์กร ช่วยส่งเสริมให้เป้าหมายของการบริหารธุรกิจมีความเป็นธรรม คือ มีจริยธรรม มีธรรมาภิบาลและบรรษัทภิบาล บทบาทของคณะกรรมการบริษัทจะถูกดำเนินการอย่างโปร่งใสและเปิดเผย ตรวจสอบได้ มีระบบที่น่าเชื่อถือ สร้างความอบอุ่นใจกับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานธุรกิจ ส่วนการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องของการจัดหาทรัพยากรมนุษย์ได้เพียงพอและสอดคล้องกับแผนงานขององค์กร ฝึกฝนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากยิ่งขึ้น ชักจูงให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถสนใจสมัครเข้าทำงานในองค์กร ให้เกิดประสิทธิภาพคุ้มค่ากับการจ่ายค่าตอบแทน พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กร และลดอัตราการลาออกให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ส่วนการบริหารกลุ่ม ได้แก่ การประสานความคิดที่แตกต่างจากบุคลากรในทีมงานให้เป็นความเห็นของกลุ่มโดยไม่เกิดความแตกแยก จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การทำงานเป็นกลุ่มกลายเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่หลายองค์กรให้ความสำคัญไม่ว่าองค์กรนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ตาม เพราะนอกจากเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการทำงานแล้วยังพัฒนาคุณภาพคน พัฒนาคุณภาพงาน สร้างความพึงพอใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งลดการแก่งแย่งแข่งขันที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรอีกด้วย ผู้บริหารคนใดไม่สามารถบริหารกลุ่มได้อย่างเหมาะสม หรือไม่สามารถควบคุมการทำงานของกลุ่มให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันแล้วผลเสียก็จะเกิดแก่องค์กรนั้นๆ อาทิ ความล่าช้าในการทำงาน หรือความขัดแย้งอันจะก่อให้เกิดความล้มเหลวในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องเข้าใจกระบวนการจัดกลุ่มและทีมงานตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดกลุ่มและทีมงานเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ได้รับผลตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งการบริหารกลุ่มอย่างถูกต้องเหมาะสม มักจะเกิดประโยชน์อย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) ระดับความทุ่มเทใน

การทำงาน (Level of effort) มีโอกาสที่จะเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพจากการทำงานของสมาชิกในกลุ่มได้ 2) ความพอใจของสมาชิกในกลุ่ม (Satisfaction of Members) เพราะเป็นการตอบสนองความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาสโลว์ เรื่องระดับขั้นของความต้องการ 3) ความรู้และทักษะงานที่เพิ่มพูนขึ้น (Expanded Job Knowledge and Skills) จากการแบ่งปันและระดมความรู้ความสามารถของสมาชิกแต่ละคนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับเนื้องาน และเป็นโอกาสในการเรียนรู้งานจากสมาชิกคนอื่นๆ ไปพร้อมกัน 4) ผลสะท้อนกลับไปยังองค์กร (Organizational Responsiveness) ทำให้องค์กรสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการศึกษาหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารคน

พบว่า การบริหารคนตามหลักธรรมที่พบได้ในพระสูตร หลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารคนนั้นมีอยู่มากมาย แต่ขอเลือกเฉพาะหลักธรรมที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับนักธุรกิจ ในที่นี้ ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหัตถุธรรม สปัปฐิสถาน และอคติ หลักธรรมทั้ง 4 หมวดนี้เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารคนจากภายในสู่ภายนอก

3. ผลการสังเคราะห์การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ พบว่า

3.1 พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม ถือว่าเป็นธรรมแห่งพรหมซึ่งเปรียบเสมือนผู้เป็นใหญ่หรือผู้ใหญ่ในองค์กรธุรกิจ ผู้ประกอบการหรือหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ล้วนเป็นบุคคลที่ถือว่าเป็นใหญ่ในหน้าที่ โดยตำแหน่ง มีความจำเป็นที่จะต้องดำรงพรหมวิหาร 4 ให้เป็นไปโดยธรรม การบริหารเกิดขึ้นจากสภาวะภายในของผู้นำ ผู้นำต้องมีความเป็นผู้ใหญ่ คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาให้ได้เสียก่อน ไม่เช่นนั้นแล้วจะไม่สามารถปกครองคนหรือบริหารคนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสง่าผ่าเผย

3.2 สังคหัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน, คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้, หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้มี 4 อย่าง คือ 1) ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) ปิยวาจา พูดจาน่ารัก นานิยมนับถือ 3) อตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ และ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ไม่ถือตัว ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน เป็นต้น ในการบริหารคนนั้น จำเป็นต้องมีศิลปะในการเชื่อมโยงประสานใจหรือมิตรไมตรีของผู้ร่วมงานไว้อย่างเหนียวแน่น สังคหัตถุมีความสำคัญในเชิงของการยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีได้เป็นอย่างดี

3.3 หลักสปัปฐิสถาน 8 เป็นหลักธรรมที่จำแนกแจงแจงให้ทราบหลักของการให้ว่า การให้ของสัตบุรุษผู้มีปัญญารอบคอบนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ดังนี้ 1) สุจี เทติ หมายถึง ให้ของสะอาด 2) ปณีตํ เทติ หมายถึง ให้ของประณีต 3) กาเลน เทติ หมายถึง ให้ของเหมาะสมกาลให้ถูกเวลา 4) กบปิยํ เทติ หมายถึง ให้ของสมควร ให้ของที่ควรแก่เขา ซึ่งเขาจะใช้ได้ 5) วิเจยย เทติ หมายถึง พิจารณาเลือกให้ให้ด้วยวิจารณญาณ เลือกของ เลือกตนที่จะให้ ให้เกิดผลประโยชน์มาก 6) อภินันท์ เทติ หมายถึง ให้เนืองนิตย์ ให้ประจำหรือสม่ำเสมอ 7) ททํ จิตตํ ปสาเทติ หมายถึง เมื่อให้ ทำจิตผ่องใส และ 8) ทตฺวา อตฺตมโน โทติ หมายถึง ให้แล้ว เบิกบานใจ

3.4 อคติ 4 หมายถึง ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ 1) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ 2) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง 3) โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง ผิดพลาดเพราะเขลา และ 4) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว อคติ 4 เมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลในองค์กร ย่อมทำให้การบริหารคนดำเนินไปได้ยาก เพราะการทำงานจะดำเนินไปด้วยความเอนเอียง ไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้น การบริหารคนให้ได้ประสิทธิภาพ ผู้นำเองก็ต้องละเว้นจากคติ 4 วางใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง

กล่าวโดยสรุป จากที่ได้ศึกษาการบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ พบว่า หลักธรรมที่พบได้ในพระสูตร หลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารคน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหัตถุธรรม สัมปฐิสถานและอคติ หลักธรรมทั้ง 4 หมวดนี้เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารคนจากภายในสู่ภายนอก เมื่อสังเคราะห์หลักธรรม พบว่า ผู้นำที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มีวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานที่กลั่นออกมาจากใจ มีการให้และแบ่งปันอย่างมีปัญญาและมีความชอบธรรม ปราศจากอคติ ย่อมได้ใจคนหรือเพื่อนร่วมงาน สามารถประสานประโยชน์สุขให้กับคนหมู่มากได้อย่างชอบธรรม แบ่งปันความสุขความสำเร็จร่วมกันได้ด้วยความรักสามัคคี

5. อภิปรายผล

5.1 จากผลการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคน

อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์ (2559) กล่าวว่า เป้าหมายทางธุรกิจในปัจจุบันมิใช่การมุ่งดำเนินกิจการเพื่อเพิ่มยอดขายและลดต้นทุนเพื่อให้ได้กำไรเท่านั้น แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียขององค์กร เพราะการเจริญเติบโตขององค์กรที่ยั่งยืน ต้องสร้างมูลค่าให้กับองค์กรและสร้างผลตอบแทนที่พึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด หากผู้บริหารมีเป้าหมายการสร้างกำไรโดยไม่คำนึงถึงสังคมและความมีจริยธรรม ท้ายที่สุดกำไรนั้นก็ไมอาจสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร และอาจส่งผลย้อนกลับให้องค์กรล่มสลายในที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัช สงวนวงศ์วาน (2560) กล่าวว่า การจะนำหลักปรัชญาภิบาลมาปฏิบัติในองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้นั้น คณะกรรมการบริษัทต้องมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนผลักดัน เสริมสร้างและปลูกฝังให้พนักงานประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความตระหนัก และมีจิตสำนึกในจรรยาบรรณอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ สาคร สุขศรีวงศ์ (2559) ที่กล่าวว่า หากองค์กรใดให้ความสำคัญและมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม ก็จะส่งผลให้เกิดประโยชน์กับองค์กรในหลายด้าน เช่น

- 1) สามารถวางแผนจัดหาทรัพยากรมนุษย์ได้เพียงพอและสอดคล้องกับแผนงานขององค์กร
- 2) สามารถชักจูงให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถสนใจสมัครเข้าทำงานในองค์กร
- 3) สามารถคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติ ตรงตามที่ต้องการ
- 4) สามารถฝึกฝนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากยิ่งขึ้น
- 5) เกิดประสิทธิภาพ ในการจ่ายค่าตอบแทน
- 6) มีระบบการประเมินผลที่มีคุณภาพ ซึ่งจะสนับสนุนให้บุคลากรเร่งพัฒนาผลงานของตนเอง และ

7) พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กร และลดอัตราการลาออกให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

5.2 จากผลการศึกษาหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารคน

อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2552ก) อธิบายว่า พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

- 1) เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข
- 2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์
- 3) มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข
- 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง

ส่วนองค์ประกอบของสังคหัตถ์ 4 ได้แก่

- 1) ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 2) ปิยวาจา พูดจาน่ารัก นานิยมนับถือ
- 3) อัตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ และ
- 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ไม่ถือตัว ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน เป็นต้น

ส่วนสัปปริสทาน 8 เป็นธรรมที่สนับสนุนส่งเสริมในเรื่องของการให้หรือการแบ่งปันอย่างมีปัญญา การให้ที่มีปัญญาย่อมเพิ่มคุณค่าให้เกิดในขณะที่ให้เสมอ ได้แก่

- 1) สุจี เทติ หมายถึง ให้ของสะอาด
- 2) ปณฺตี เทติ หมายถึง ให้ของประณีต
- 3) กาเลน เทติ หมายถึง ให้ของเหมาะสมกาล ให้ถูกเวลา
- 4) กบปิยฺ เทติ หมายถึง ให้ของสมควร ให้ของที่ควรแก่เขา ซึ่งเขาจะใช้ได้
- 5) วิเจยฺย เทติ หมายถึง พิจารณาเลือกให้ ให้ด้วยวิจารณญาณ เลือกของ เลือกคนที่จะให้ ให้เกิด

ผลประโยชน์มาก

- 6) อภินฺหิ เทติ หมายถึง ให้เนืองนิตย์ ให้ประจำ หรือสม่ำเสมอ
- 7) ททฺ จิตฺตํ ปสาเทติ หมายถึง เมื่อให้ ทำจิตผ่องใส
- 8) ทตฺวา อตฺตมโน โหติ หมายถึง ให้แล้ว เบิกบานใจ และ

อคติ 4 หมายถึง ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- 1) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ
- 2) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง
- 3) โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง ผิดพลาดเพราะเขลา
- 4) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว (พระพรหมคุณาภรณ์, 2552ข)

และสอดคล้องกับแนวคิดของ ราชบัณฑิตยสถาน (2548) กล่าวว่า พรหมวิหารธรรมเป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหม ทำให้เป็นพรหม เสมอด้วยพรหม เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ และเป็น

ธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ และสอดคล้องกับแนวคิดในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (อง.จตุกก. 21/23/17) กล่าวถึง อกติ 4 ได้แก่

- 1) ลำเอียงเพราะชอบ เป็นการกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ด้วยความชอบพอ รักใคร่กัน เช่น การให้ลาภยศ การตัดสินความ หรือตัดสินอื่นๆ ด้วยอำนาจความพอใจของตน
- 2) ลำเอียงเพราะความชัง เป็นการกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ด้วยความเกลียดชังไม่ชอบกัน เช่น การไม่ให้ลาภยศหรือการการตัดสินความหรือตัดสินอื่นๆ ด้วยอำนาจความเกลียดชัง
- 3) ลำเอียงเพราะความหลง เป็นการกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ด้วยความโง่เขลา เช่น การให้ลาภหรือไม่ให้ลาภยศ การตัดสินความ หรือตัดสินอื่นๆ ด้วยอำนาจความโง่เขลา และ
- 4) ลำเอียงเพราะความกลัว เป็นการกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ด้วยความกลัว เช่น การให้ลาภหรือไม่ให้ลาภยศ การการตัดสินความ หรือตัดสินอื่นๆ ด้วยอำนาจความกลัว และสอดคล้องกับแนวคิดในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (อง.จตุกก. 21/32/32) กล่าวถึง หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ประการดังนี้

- 1) ทาน การให้สิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน
- 2) เปยยวัชชะ เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน เป็นผู้มีความน่ารัก
- 3) อตถจริยา ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่น และ
- 4) สมานัตตตา ความเป็นคนสม่ำเสมอไม่ถือตัว

5.3 จากผลการสังเคราะห์การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ

การบริหารหรือการจัดการธุรกิจ หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการและควบคุมทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ เนตรชนก โพธารามิก (2561) อธิบายว่า เมื่อนำพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการบริหาร เมตตา ได้แก่ ความรักความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ใช้เพื่อให้รู้จักมองแง่ดีหรือส่วนที่ดี ของเพื่อนร่วมงาน ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขา นักบริหารต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย เมื่อพบส่วนดี ก็จดจำไว้เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา กรุณา คือ ความสงสารเห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ใช้เมื่อมองจุดด้อยของคนอื่น กล่าวคือเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบเคราะห์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วินัย ภูมิสุข และณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์ (2562) กล่าวว่า แนวคิดเดิมของการจัดการธุรกิจมีปัญหาหรือไม่มีประสิทธิภาพมากพอหรือไม่ครอบคลุมถึงความสุขถึงแก่นแท้หรืออาจไม่ค่อยจะเข้ากับจริตของคนพุทธ ซึ่งวิธีการบริหารแบบดั้งเดิมมักเน้นความได้เปรียบหรือพยายามเอาเปรียบไม่ว่าจะเป็นคู่แข่ง ลูกค้า หรือลูกน้องของตนเอง ผู้รู้หลายคนได้พยายามแก้ไขวิธีการบริหารนั้นๆ หลายอย่าง แต่ก็ไม่ค่อยสำเร็จ เนื่องจากติดที่ตัณหาภิเลสหรือการเห็นแก่ตัวเห็นที่ต้องนำเอาหลักศาสนาช่วย ซึ่งคิดว่าการใช้พรหมวิหารธรรม ซึ่งเป็นธรรมของผู้นำ ซึ่งเปรียบเสมือนพระพรหมที่ต้องดูแลเมตตาแก่ผู้อยู่ใต้ความรับผิดชอบของตนนั้นจะดีที่สุด เรียกว่า เป็น “หมัดเด็ด” อย่าลืมนะว่าพรหมวิหารเป็นเครื่องมือ (Tools) หรือเป็นประแจเครื่องมือที่ช่างคิดจะนำไปแก้ปัญหางานของตนนั้นมีประแจหลายอย่าง ต้องเลือกให้เหมาะสมกับงานแต่ละงานด้วย ที่น่าจะเหมาะสมน่าจะใช้กับคนพุทธ อย่างไรก็ตาม หลักธรรมนี้คนในศาสนาอื่นก็ไม่รังเกียจที่จะได้รับการตอบสนองด้วยพรหมวิหารธรรม หากเราไม่ไปประกาศว่า

เป็นของพุทธ แต่ก็อาจไปตรงกับหลักธรรมของเขาด้วยก็ได้ เช่น เมตตา กรุณา นี้อยู่ในทุกศาสนา ลองนึกดูว่า พรหมวิหารมีใช้ที่ไหนบ้าง เช่น โรงพยาบาล อุตสาหกรรม สถาบัน การเงิน ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุกัร ฐิตเมธ (2533) ได้ทำวิจัยเรื่อง “พระพุทธศาสนาที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการ (Buddhism to Be Applied in Public Administration)” ผลการวิจัยพบว่า “หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาสามารถเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของข้าราชการและสามารถยกระดับจิตใจเพื่อปรับปรุงการทำงานและความเป็นอยู่ของข้าราชการและประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะสังคมที่มุ่งเน้นถึงการพัฒนาทางด้านวัตถุ เช่น ในปัจจุบันนี้สภาพจิตใจที่ดีเยี่ยมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะมองข้ามเสียมิได้ เพราะเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ จุดยืนที่สำคัญของการบริหารราชการในยุคสมัยใหม่ ก็คือ การสร้างความสำนึกเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อหมู่คณะและสังคมบ้านเมือง” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุทธิพงศ์ ธรรมพิทักษ์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธจริยธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท: ระหว่างพระเจ้าพิมพิสารกับพระเจ้าปเสนทิโกศล” ผลการวิจัย พบว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมคือธรรมประจำตัวของ ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร มีลักษณะเป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่ และใช้เป็นหลักกำกับความประพฤติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) (2537) อธิบายว่า พรหมวิหารธรรม “เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ หรือธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมกล่าวคือ ธรรมเป็นหลักประจำใจของผู้ใหญ่เรียกว่า พรหมวิหาร” ซึ่งประกอบ ด้วยธรรม 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และกรุณา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริินทร์ กันยาวิริยะ และคณะ (2563) ที่กล่าวว่าในทางพุทธปรัชญาเถรวาทมีหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่มากมายทั้งในส่วนการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงาน หลักคำสอนในการบริหารคนที่สำคัญ ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 สัมปยุตตทาน 8 และ อคติ 4

6. ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ

การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจนั้น เป็นการนำเอาหลักพุทธธรรมที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารคนในงานธุรกิจ โดยเสนอแนะให้นักธุรกิจนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแรงใจในการขับเคลื่อนงานเพื่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองและผู้อื่นโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในองค์กรเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน และเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. ผู้ประกอบการธุรกิจ ควรจัดทำแบบแผนความคิด (Model) “การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ” ในทิศทางที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรมพัฒนาความตระหนักรู้ ทักษะและเทคนิคในการทำงานอย่างมีความสุขร่วมกับผู้อื่น
2. ผู้ประกอบการธุรกิจ ควรนำเอาหลักพุทธธรรมมาเป็นหลักธรรมประจำใจในการครองตนให้ได้เสียก่อน แล้วจึงนำไปครองคนและครองงานในองค์กร มิฉะนั้นแล้ว จะไม่สามารถเข้าใจ เข้าถึง และไม่สามารถพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนได้ พึงระลึกเสมอว่า “ตัวอย่างที่ดี มีค่ากว่าคำสอน”

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานและพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของคนทำงานแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตใจและสติปัญญา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอีกด้วย ซึ่งในพุทธศาสนายังมีหลักธรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจ สามารถนำมาวิเคราะห์หรือวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับการบริหารคนตามแนวพุทธได้อีกมากมาย หรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานธุรกิจได้ในวงกว้าง

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพหุเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การบริหารคนตามหลักสาราณียธรรมสำหรับนักธุรกิจ
2. การบริหารคนตามหลักภavana 4 สำหรับนักธุรกิจ

บรรณานุกรม

- การศาสนา, กรม. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- เนตรชนก โพธารามิก. (2561). พรหมวิหารกับคุณค่าในสังคมไทย. **วารสารศิลปการจัการ**. ปีที่ 2. ฉบับที่ 1. (มกราคม-เมษายน).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552ก). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- _____. (2552ข). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- พระมหาสุภีร์ จิตเมธ. (2533). “พระพุทธศาสนาที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการ”. **วิทยานิพนธ์ ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ). (2537). **นิเทศธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธีรพงษ์การพิมพ์.
- พระสุทธิพงศ์ ธรรมพิทักษ์, (2544). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธจริยธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท: ระหว่างพระเจ้าพิมพิสารกับพระเจ้าปเสนทิโกศล”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). **พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- วินัย ภูมิสุขและณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์. (2562). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพรหมวิหาร. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. ปีที่ 7. ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) : 457-472.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2559). **MANAGEMENT: from the Executive's Viewpoint การจัการ: จากมุมมองนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: บริษัท จี.พี.ไอเบอรพ์รินทร์ จำกัด.

สิรินทร์ กันยาวิริยะ และคณะ. (2563). การบริหารธุรกิจตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท. **วารสารการวิจัย
การบริหารการพัฒนา**. ปีที่ 10. ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน) : 171-179.

Vatsyayan, K. (1986). **Made Easy Ethics**. New Delhi: Kedar Nath Ram Nath.

ระเบิดจากข้างใน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน

Inside-Out Blasting: An Analytic, Appreciative and Applicative Study

ชิสา กันยาวิริยะ

Chisa Ganyaviriya

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: chicsar@gmail.com

E-mail: thanapimparat5710@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2565

บทความ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างใน วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผลการวิจัยพบว่า 1) การระเบิดจากข้างในที่เกิดจากความตระหนักรู้ในตน ย่อมมีความเข้มข้นสูงที่จะใส่ใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความจริงใจ แน่วแน่ ที่จะทำความเข้าใจ ยอมรับ และก้าวข้ามปัญหา อุปสรรคต่างๆ อย่างไม่ย่อท้อ การระเบิดจากข้างในที่เกิดจากแรงบัลดาลใจเช่นนี้ย่อมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติและคนรอบตัว 2) คุณค่าที่เกิดจากการระเบิดจากข้างใน ทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดแรงบัลดาลใจที่จะคิดหาคำตอบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยหลัก 3 กล้า คือ กล้าเผชิญปัญหา กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ กล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ 3) ขั้นตอนของหลักการดำเนินงานในข้อนี้ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้ 1) ใช้แรงบัลดาลใจเป็นตัวนำ 2) ใช้การศึกษาอย่างเป็นระบบเป็นตัวตาม 3) มีคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมาย

คำสำคัญ: ระเบิดจากข้างใน, หลักการทรงงาน, วิเคราะห์, วิจัย, วิธาน

ABSTRACT

This study was conducted to analyze, appreciate, and apply the King's working principles in respect with the inside-out blasting. This study was done by studying and gathering the information from all related documents and research studies regarding the working principles of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. The results showed as follows. 1) Inside-out blasting coming from self-awareness would be strong enough to solve problems sincerely, to be determined to understand, accept, and overcome any problems and obstacles resistibly whereas this inside-out blasting

would benefit the practitioners and surrounding people. 2) The value from inside-out blasting made awareness of the problems occurred, inspired to find out the answers under 3 courage principles, that is, being courage to confront problems, being courage to assess the practice methods, and being courage to perform responsibly. 3. The process of this working principle included 3 stages: 1) using inspiration as the leader; 2) using the systematic study as the follower; and 3) having the quality of life as the target.

Keywords: Inside-Out Blasting, His Majesty King's Working Principles, Analytic, Appreciative, Applicative Study

1. บทนำ

ระเบิดจากข้างใน เป็นหลักการข้อที่สองในหลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนา ให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญ หรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาสังคมภายในหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว (สำนักงาน กปร., 2548: 4)

ที่ผ่านมา การพัฒนาที่ล้มลุกคลุกคลานไม่ต่อเนื่องก็เพราะ “ไม่เกิดการระเบิดจากข้างใน” ในกรณีการพัฒนาที่ต้องการความยั่งยืน จำเป็นต้องให้คนในพร้อมและริเริ่มการพัฒนาเอง ความสำคัญของหลักการพัฒนานี้จึงไม่ได้อยู่ที่ชุมชนจะทำอะไร แต่อยู่ที่จะทำอย่างไรชุมชนจึงจะเกิด “การระเบิดจากข้างใน” (ธนากร สังเขป, 2556: 46)

ส่วนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธานนั้น เป็นแนวทางการศึกษาตีความอย่างมีวิจารณ์ญาณบนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสายกลางที่สามารถนำมาศึกษาหลักการทรงงานโดยมุ่งหวังผลอันเลิศ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งสำคัญของการตีความ ก็คือต้องให้ความสำคัญกับปณิธาน อันเป็นเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยทรงประกาศพระราชปณิธานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งเรียกว่า พระปฐมบรมราชโองการ ความเป็นว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระปฐมบรมราชโองการนี้เปรียบเสมือนพระราชปณิธานหรือพระราชสัตยาธิษฐานว่าพระองค์จะไม่ละทิ้งประชาชน

ดังนั้น การศึกษาหลักการทรงงานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้จึงต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าภายในหรือที่เรียกว่า “ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งเป็นหลักการทรงงานอีกข้อหนึ่งที่สำคัญ ต้องมีการสร้างแรงจูงใจ ส่วนในระดับครอบครัวขึ้นไปก็ต้องเน้นการมีส่วนร่วม มีความใส่ใจในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยมีคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหลักการทรงงานข้อที่สอง ได้แก่ ระเบิดจากข้างใน เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ วิจัย วิธาน หลักการทรงงานในข้อต่อๆ ไป อันจะมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างใน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งแบ่งเอกสารเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

1. เอกสารปฐมภูมิ ประกอบด้วยเอกสารหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (2548) จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

2. เอกสารทุติยภูมิ ประกอบด้วย ก) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน และ ข) บทความทัศนะที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน

เมื่อรวบรวมเอกสารเสร็จสิ้นแล้ว นำเอกสารมาเรียบเรียง จากนั้นวิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการทรงงานข้อ “ระเบิดจากข้างใน” เพื่อนำไปสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะในบทสุดท้าย

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อ “ระเบิดจากข้างใน” พบว่า การระเบิดจากข้างในที่เกิดจากความตระหนักรู้ในตน ย่อมมีความเข้มข้นสูงที่จะใส่ใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความจริงใจ แน่วแน่ ที่จะทำความเข้าใจ ยอมรับ และก้าวข้ามปัญหา อุปสรรคต่างๆ อย่างไม่ย่อท้อ การระเบิดจากข้างในที่เกิดจากแรงบันดาลใจเช่นนี้ย่อมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติและคนรอบตัว เพราะมีความใส่ใจในรายละเอียด มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความพร้อมในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา และเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การเชื่อมต่อกับความรักความเข้าใจจึงเกิดขึ้นระหว่างครอบครัว ชุมชน เกิดความรู้รักสามัคคี เป็นพลังความเข้มแข็งที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนด้วยการแบ่งปันให้กันและกันทั้งความรู้ ความสามารถ แรงกาย แรงใจ แรงทรัพย์ สติปัญญา รอยยิ้ม กำลังใจ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผู้ที่เกิดการระเบิดจากข้างในย่อมตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นย่อมเป็นของสาธารณะ เพราะคุณภาพจิตของผู้ที่ระเบิดจากข้างในจะมีความเป็นจิตอาสา หรือจิตสาธารณะ เพราะเขาตระหนักรู้ว่าทุกชีวิตต้องอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกันไม่มีใครอยู่คนเดียวในโลกได้

2. ผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อ “ระเบิดจากข้างใน” พบว่า คุณค่าที่เกิดจากการระเบิดจากข้างใน ได้แก่ 1) ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดแรงบันดาลใจที่จะคิดหาคำตอบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยหลัก 3 กล้า คือ กล้าเผชิญปัญหา กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ กล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ 2) ได้มีโอกาสทบทวนระบบการทำงานหรือวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันว่ามีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่อง เป็นจุดอ่อน เป็นอุปสรรคเป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อช่วยให้ปัญหาเบาบางลงหรือหมดไป 3) ส่งเสริมหลักการพึ่งพาตนเอง ขยายไปสู่หลักการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อสร้างตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และ 4) ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ตนอยู่อาศัย ได้แสดงความ

รับผิดชอบต่อสังคม ใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความไม่เบียดเบียน เป็นไปเพื่อการสงเคราะห์เกื้อกูล ใส่ใจ ช่วยเหลือ แบ่งปันเพื่อให้ประเทศดำรงอยู่ได้ด้วยความรู้รักสามัคคี

3. ผลการวิธานหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างใน พบว่า ขั้นตอนของหลักการดำเนินงานในข้อนี้ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

1) ใช้แรงบัลดาลใจเป็นตัวนำ

แรงบัลดาลใจอาจมาจากปัญหาที่ต้องการแก้ไขมีทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาส่วนรวม ซึ่งมักจะเป็นปัญหาที่ทำให้เจ็บปวดใจ (pain point) หรือมาจากสิ่งที่อยากทำ เช่น เป็นความฝัน เป็นความภาคภูมิใจเมื่อได้ทำ แรงบัลดาลใจเป็นพลังสร้างสรรค์ที่ทำให้กล้าเผชิญปัญหา กล้าประเมินวิธีการปฏิบัติ และกล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ

2) ใช้การศึกษาอย่างเป็นระบบเป็นตัวตาม

พื้นฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบที่เหมาะสมกับหลักการทรงงานข้อนี้ นอกจากจะต้องรู้ ฮ.น.กฐก หรือ เป้าหมายคืออะไร ทำเพื่อใคร และจะต้องมีการนำแรงบัลดาลใจหรือความฝันนั้นมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในทุกๆ ทาง และเลือกทางที่เป็นไปได้ที่สุด มีประโยชน์ที่สุด ในขั้นของการทดสอบหรือทดลองนั้นหากสามารถลดต้นทุนด้านทรัพยากร คน และเวลาได้ด้วยก็ยิ่งดี เรียกว่า “ประหยัดสูง ประโยชน์สูง” หรือที่ในหลวง ร. 9 ตรัสว่า “ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” เมื่อได้หลักการคิดแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการคิดอย่างเป็นระบบ จากคำถามสำคัญ 2 คำถาม คือ “ทำไม” และ “ได้หรือไม่”

(1) การตั้งคำถามว่า “ทำไม” เป็นรากฐานของการศึกษาที่ “ใช้ปัญหาเป็นฐาน” (Problem Base)

(2) การตั้งคำถามว่า “ได้หรือไม่” เป็นรากฐานของการศึกษาที่ “ใช้โครงการเป็นฐาน” (Project Base)

การศึกษาอย่างเป็นระบบทั้งสองส่วนนี้ มีส่วนช่วยในการพัฒนาให้ความคิดสร้างสรรค์ที่ระเบิดจากข้างในมีความเป็นไปได้ในโลกของความเป็นจริง สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นการดึงเอาชั้นจินตนาการมาสู่โลกแห่งความเป็นจริงด้วยการทบทวน ตรวจสอบกระบวนการเดิมที่มีอยู่เพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แล้วจึงพัฒนาต่อยอดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นโดยใช้โครงการเป็นฐานเป็นลำดับต่อไป

การระเบิดจากข้างในช่วยสร้างแรงจูงใจทั้งในด้านจิตวิทยา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการสร้างนวัตกรรม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สิ่งทีระเบิดออกมาจากข้างในนี้จะถูกนำมาคิดด้วยวิจารณญาณอย่างเป็นขั้นตอนและเกิดการต่อยอดสิ่งใหม่ได้อย่างไม่รู้จบ เพราะคนคือจุดเริ่มต้นของการคิดเพื่อแก้ปัญหา โดยมีวิธีการคิดและการทำงานอย่างมีขั้นตอน (protocol) เป็นหลัก เพราะผู้ปฏิบัติย่อมรู้แจ้งในสิ่งที่ตนทำ จากนั้นจึงดัดแปลงหรือปรับกระบวนการ (invent) เพื่อแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่ต่างกัน

การระเบิดจากข้างในเป็นรูปแบบการดำเนินการที่เริ่มต้นจากคนแต่ละคนที่มีความเฉพาะตัวทั้งในด้านการคิด ความเชื่อ นิสัยใจคอ การดำเนินชีวิต วิธีทางเลือก สิ่งที่ต้องพบเจอ ความสนใจใคร่รู้ ฯลฯ มนุษย์แต่ละคนล้วนมีส่วนที่แตกต่างกันออกไป จะให้คนเราเหมือนกันทั้งหมดย่อมเป็นไปไม่ได้ยาก ในระดับชุมชนก็เช่นกัน เราจะเอาความเจริญของชุมชนหนึ่งไปใช้กับทุกชุมชนทั้งหมด ผลลัพธ์อาจไม่ได้ดีเสมอไป

เมื่อบุคคลมีแรงบัลดาลใจที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการก้าวข้ามปัญหา ก็จะเริ่มจากสิ่งที่ตนเองถนัด ใครเคยทำแบบใดก็จะรู้แจ้งในแบบนั้น เช่น ชาวนาคนหนึ่ง ในชีวิตเคยปลูกข้าวได้สูงสุด 300 กิโลกรัม/ไร่ ปีหนึ่งๆ ปลูกได้เพียงรอบเดียว เมื่อเขามีแรงบัลดาลใจอยากจะให้ผลผลิตสูงขึ้น ก็จะเริ่มตั้งคำถามว่า “ทำไม” กับ “ได้หรือไม่” เพื่อตั้งข้อสงสัยหรือสมมติฐานต่อสิ่งที่เคยทำจนเคยชิน เช่น

- ทำไมต้องปลูกข้าวได้เพียง 300 กิโลกรัม/ไร่ เราสามารถปลูกข้าวได้ 1,000 กิโลกรัม/ไร่ได้หรือไม่?
- ทำไมต้องปลูกข้าวได้เพียงปีละ 1 ครั้ง เราสามารถปลูกข้าวได้ปีละ 2-3 ครั้งได้หรือไม่?

คำถามที่ถูกตั้งขึ้นนี้ก็เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการ คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการแก้ปัญหาการปลูกข้าวในแต่ละพื้นที่นั้นไม่เหมือนกัน บางที่ก็น้ำท่วม บางที่ก็น้ำแล้ง ถ้าให้ตีความนำข้อมูล นำความเป็นอยู่ มาคิด เพื่อพัฒนาให้เหมาะสมต่อการแก้ปัญหาในแต่ละคน หรือแต่ละพื้นที่ ต้องให้เหมาะกับสภาพแวดล้อม โดยให้ประชาชนเป็นแกนหลักในการแก้ปัญหา โดยสร้างวิธีการหรือกระบวนการดำเนินงาน (solution) ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน

การตั้งคำถามว่า “ทำไม” ก็เพื่อให้เราตั้งคำถามเพื่อการวิเคราะห์และหาคำตอบ

ส่วนการตั้งคำถามว่า “ได้หรือไม่” ก็เพื่อให้เราทดสอบ ทดลอง พิสูจน์ว่าทำได้จริงหรือไม่ ซึ่งหากทำได้จริงก็จะเกิดปราชญ์ชาวบ้าน เกิดการสอนโดยปราชญ์ชาวบ้าน จนเกิดเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ออกมา

สิ่งที่ต้องการเน้นย้ำ ก็คือกระบวนการระเบิดจากข้างในด้วยคำถามที่ทรงพลังนี้ ผู้คิดแก้ปัญหาจะต้องรู้ระบบการทำงานจนเข้าใจของ (Protocol) จากนั้นจึงทำการย้อนคิดเพื่อทบทวนระบบการทำงานนั้นเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดหรือจุดบกพร่องหรือจุดที่ควรมีการแก้ไขและพัฒนา ก็จะเกิดการสร้างกระบวนการดำเนินงาน (Solution) เสมือนขึ้นมา เพื่อทำการทดสอบในพื้นที่ทดลอง (Sandbox) ต่อไป

กล่าวโดยสรุปก็คือ แรงบัลดาลใจเกิดจากพลังสร้างสรรค์ เมื่อสร้างสรรค์จะเกิดคำถามเพื่อการพัฒนา คือ คำว่า “ทำไม” กับ “ได้หรือไม่” เป็นจุดเริ่มต้นของนวัตกรรมทางความคิด

3) มีคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมาย

คุณภาพชีวิต คือ การมีชีวิตที่ดีขึ้น ดีขึ้นในที่นี้หมายถึง ต้องมีคุณภาพ และเป็นคุณภาพของชีวิต ส่วนคุณภาพของวัตถุมุ่งเน้นให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่คุณภาพชีวิตเป็นสำคัญ คือ เน้นการสร้างสรรค์ ไม่ทำลาย มีความตระหนักถึงโครงการที่ดำเนินอยู่ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม คิดตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เพื่อแสดงถึงความตระหนักและรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ เช่น หากโครงการที่ทำขึ้นก่อให้เกิดขยะ เราจะบริหารจัดการขยะที่เกิดขึ้นนั้นอย่างไร เป็นสิ่งที่ถูกผนวกกับเป้าหมายของการคิดครั้งแรกว่า คิดเพื่อใคร โดยให้ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก คือ คิดเพื่อประชาชน การที่เราคิดเพื่อตัวเองก็ไม่ใช่เรื่องผิด แต่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เรากำลังจะดำเนินการด้วย อย่างน้อย คือ อย่าเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน อย่าสร้างภาระที่ไม่จำเป็นให้กับสังคมโดยปราศจากความรับผิดชอบต่อ ความรับผิดชอบต่อไม่ใช่การออกมาขอโทษในสิ่งที่ทำแล้วจบไป แต่จะต้องรับผิดชอบต่อตั้งแต่กระบวนการคิด และต้องคิดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวมไปด้วยกัน และเมื่อใดที่เกิดความเสียหายบกพร่องในภายหลัง ก็ยอมรับ และแก้ไขปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น นี่คือการมีคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายและปลายทางของเรื่องที่ทำก็คือประโยชน์สุขที่ได้รับร่วมกันนั่นเอง

5. อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อ “ระเบิดจากข้างใน” อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับคำอธิบายจาก สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2548) ความว่า “พระองค์ทรงมุ่งเน้น เรื่องการ พัฒนาค้น ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนา ให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลีก่อน แล้วจึงออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญ หรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาสังคมภายในหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธา หริมเทพาธิป (2559: 125-127) เรื่อง “การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยกนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่กล่าวว่า หลักการทรงงานข้อที่ 2 : ระเบิดจากข้างใน การระเบิดจากข้างใน ก็คือการใช้วิจารณ์ญาณ (Critical mind) ในภาษาอังกฤษประกอบด้วย “หลัก 3A” ในภาษาไทย ศาสตราจารย์ กิรติ บุญเจือ ราชบัณฑิต ได้กำหนดเป็น “หลัก 3 วิ” เพื่อให้ล้อกับหลัก 3A ได้แก่ วิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน

2. จากผลการวิจักษ์หลักการทรงงานข้อ “ระเบิดจากข้างใน” อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนากร สังเขป (2556: 46-48) กล่าวว่า ในกรณีการพัฒนาที่ต้องการความยั่งยืน จำเป็นต้องให้คนในพร้อมและริเริ่มการพัฒนาตนเอง ความสำคัญของหลักการพัฒนานี้จึงไม่ได้อยู่ที่ชุมชนจะทำอะไร แต่อยู่ที่ทำอย่างไร ชุมชนจึงจะเกิดการระเบิดจากข้างใน จนเกิดชุมชนเข้มแข็งที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เกิดชุมชนที่รวมตัวกันเป็นปึกแผ่น 2) เกิดชุมชนที่มีศักยภาพพึ่งตนเองได้ในระดับสูง 3) เกิดชุมชนที่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ 4) เกิดชุมชนที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง 5) เกิดชุมชนที่มีผู้นำเก่งและดี มีภาวะผู้นำสูง 6) เกิดชุมชนที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีแผนการพัฒนาตนเองทุกด้าน 7) เกิดชุมชนที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม

3. จากผลการวิธานหลักการทรงงานข้อ “ระเบิดจากข้างใน” อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2565: 111) เรื่อง “การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยก” ที่กล่าวว่า การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยกเริ่มต้นจากการตั้งคำถามว่า คิดเพื่อใคร คำตอบอยู่ท้าย พระปฐมบรมราชโองการที่ว่า “...เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” เมื่อนำมาคิดนวัตกรรมจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวม เป็นสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเป้าหมายของปรัชญาหลังนวยก และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธา หริมเทพาธิป (2565, [ออนไลน์]) ที่กล่าวว่า หลักการทรงงาน 23 ข้อในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อนำมาใช้ในปรัชญาการศึกษาผู้ประยุต์ จำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณสำหรับวิเคราะห์ ประเมินค่า และปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่น คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสุขบนความสุขของตนเองและผู้อื่น โดยอาจนำหลักการบางส่วนมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมที่เห็นว่ามีข้องเกี่ยวกับการศึกษาและประยุกต์ใช้บนพื้นฐานปรัชญาที่ทันสมัยที่สุดในเวลานี้ คือปรัชญาหลังนวยกนิยมสายกลาง

6. ข้อเสนอแนะ

การระเบิดจากข้างใน เป็นหลักการทรงงานข้อที่สอง ซึ่งเป็นข้อพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มจากตนเอง หรือชุมชนของตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งภายในและภายนอกให้กับตนเองและชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. ในระดับบุคคล ควรนำเอาหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างใน ไปประยุกต์ใช้ด้วยความตระหนักรู้ มีสติปัญญา ฝึกการใช้วิจารณ์ญาณควบคู่ไปกับการตระหนักในตนเอง การใส่ใจและดูแลคนรอบข้าง จนมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความอ่อนโยน สามารถเปิดใจรับสิ่งต่างๆ เพื่อเรียนรู้และพัฒนา กล้าเผชิญปัญหา กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ กล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ

2. ในระดับชุมชน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ควรนำหลักการทรงงานข้อระเบิดจากข้างใน ไปประยุกต์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมศักยภาพทั้งด้านความรู้และทรัพยากร ส่งเสริมความสามารถทั้งทักษะการคิดและทักษะปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดอำนาจที่เข้มแข็งจากภายในจนสามารถพึ่งตนเองได้ มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพหุเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ระเบิดจากข้างในบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ระเบิดจากข้างในบนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

บรรณานุกรม

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน. (2548). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: 21 เช่นจรี.

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). **การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค**. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน).

เมธา หริมเทพาธิป. (2559). **การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน).

_____. (2565). **การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ตอนที่ 1)**. สถาบันความพอเพียง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://porpeang.net/>. [11 พฤศจิกายน 2565].

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน

Systematic Information Study: An Analytic, Appreciative and Applicative Study

ชิสา กันยาวิริยะ

Chisa Ganyaviriya

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: chicsar@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการทรงงานข้อศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ พบว่า หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร มีทั้งส่วนของการวางใจ (เจตนา/เป้าหมาย) ส่วนของวิธีคิดและส่วนของการปฏิบัติ นำไปสู่การบริหารตน บริหารคน และบริหารงานอย่างมีคุณภาพ เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องในการทำงาน เสริมสร้างศักยภาพให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยสติปัญญา 2. ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบนั้น ช่วยทำให้มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลจากอดีตกับปัจจุบันในเวลาเดียวกัน ได้คำตอบของข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งในเชิงนิรนัยและอุปนัย เห็นองค์รวมได้ง่าย ทำให้เข้าใจง่ายและง่ายต่อการจดจำ เกิดการผสมผสานคำตอบได้ครอบคลุมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาแล้วอย่างบริสุทธิ์ใจ มาเป็นข้อมูลหลักในการนำไปต่อยอดและพัฒนา ทำให้เกิดความสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ 3. ผลการวิธานพบว่า เมื่อต้องการนำหลักการทรงงานข้อที่ 1 คือ “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” มาประยุกต์ใช้ สิ่งที่ควรคำนึงถึงมี 3 ส่วนตามลำดับ ดังนี้ 1) สำรวจเป้าหมาย 2) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) รูปแบบการคิดอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ, หลักการทรงงาน, วิเคราะห์, วิจัย, วิธาน

ABSTRACT

This study was conducted to analyze, appreciate, and apply the King's working principles in respect with the systematic information study. This study was based on the qualitative approach

by studying and gathering the information from all related documents and research studies regarding the working principles of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. The results showed as follows. 1) Analytic result showed that the working principles of His Majesty King Bhumibol Adulyadej included the trust (intent/target), thinking methods, and practice, which led to the quality self-management, personnel management, and work management that were the factors causing the right working attitude, and improving the potential of thinking, performing, and solving problems by wisdom. 2) Appreciative result showed that the systematic information study helped know both past and present information at the same time to obtain both quantitative and qualitative information in both deduction and induction aspects, to understand holistically and easily, and to be easy for memorizing, to obtain more comprehensive answers, to use the information obtained as main information for further development so that it would be easy for implementations. 3. Applicative result showed that when applying the King's first working principle, 3 matters should be taken into account: 1) surveying the targets; 2) studying all related information; and 3) systematic thinking pattern.

Key word: Systematic Information Study, Working Principles, Analytic, Appreciative, Applicative Study

1. บทนำ

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นหลักการข้อแรกในหลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และซึ่งหากกล่าวโดยหลักวิชาการแล้ว การวางหลักการใดๆ เพื่อเป็นพื้นฐานแนวคิดทฤษฎี จะต้องวางหลักการขั้นพื้นฐานไว้ที่ข้อแรกเสมอ จากนั้นจึงจะวางหลักการข้ออื่นๆ ตามมาเป็นลำดับ จนถึงหลักการข้อสุดท้ายที่มีความครอบคลุมในทุกหลักการ ดังนั้น หลักการทรงงานข้อแรก คือ “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” นี้ เป็นหลักการที่น่าสนใจต่อการนำมาวิเคราะห์ตีความ ประเมินค่าเพื่อการประยุกต์ใช้สำหรับการทำงานทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการสร้างสังคมแห่งการแบ่งปัน บัดบัดทุกข์ บำรุงสุขให้เพื่อนมนุษย์

ส่วนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิชานี้ เป็นแนวทางการศึกษาตีความอย่างมีวิจารณ์ญาณ บนพื้นฐานปรัชญาหลังนยุคสายกลางที่สามารถนำมาศึกษาหลักการทรงงานโดยมุ่งหวังผลอันเลิศ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งสำคัญของการตีความก็คือ ต้องให้ความสำคัญกับปณิธาน อันเป็นเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยทรงประกาศพระราชปณิธานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งเรียกว่าพระปฐมบรมราชโองการ ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระปฐมบรมราชโองการนี้เปรียบเสมือนพระราชปณิธานหรือพระราชสัตยาธิษฐานว่าพระองค์จะไม่ละทิ้งประชาชน

ดังนั้น การศึกษาหลักการทรงงานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้จึงต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าภายในหรือที่เรียกว่า “การระเบิดจากข้างใน” ซึ่งเป็นหลักการทรงงานอีกข้อหนึ่งที่สำคัญ ต้องปลูกความรักให้เกิดขึ้นในใจจนภายในเต็มอิ่มและพอเพียง ความรักที่เต็มอิ่มจนล้นออกมานี้จะแผ่แผ่แก่บุคคลอื่นที่เข้ามาปฏิสัมพันธ์เกิดการเกื้อกูลและแบ่งปันด้วยใจที่รู้จักพอ สิ่งเหล่านี้คือปรัชญาจิตที่อยู่เบื้องหลังหลักการทรงงาน เป็นเรื่องของเจตนาหรือการวางใจที่สอดคล้องกับเป้าหมาย คือ ประโยชน์สุขส่วนรวม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ วิจัย วิชาน หลักการทรงงานในข้อต่อๆ ไป เพื่อที่จะได้มีโอกาสแนะนำเอาสมบัติอันล้ำค่าซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการของปรัชญาไทยที่คิดค้นโดยพระมหากษัตริย์ไทยมาใช้โดยสำนักในพระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีประชาชนส่วนรวมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิชานหลักการทรงงานข้อศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งแบ่งเอกสารเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

1. เอกสารปฐมภูมิ ประกอบด้วยเอกสารแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนามาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (2560) จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

2. เอกสารทุติยภูมิ ประกอบด้วย ก) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน และ ข) บทความทัศนะที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน

เมื่อรวบรวมเอกสารเสร็จสิ้นแล้ว นำเอกสารมาเรียบเรียง จากนั้นวิเคราะห์ วิจัย และวิชานหลักการทรงงานข้อ “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” เพื่อนำไปสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะในบทสุดท้าย

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ พบว่า หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร มีทั้งส่วนของการวางใจ (เจตนา/เป้าหมาย) ส่วนของวิธีคิด และส่วนของการปฏิบัติ นำไปสู่การบริหารตน บริหารคน และบริหารงานอย่างมีคุณภาพ เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องในการทำงาน เสริมสร้างศักยภาพให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยสติปัญญา ก่อนที่พระองค์ท่านจะทรงดำเนินการโครงการพระราชดำริโครงการใดก็ตาม พระองค์จะทรงศึกษาหาความรู้และทรงค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างละเอียดพร้อมกันนั้นยังเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ทรงงานเพื่อทำการศึกษารายละเอียดต่างๆ ของโครงการจากหน้างานและทรงพบปะประชาชนในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลที่แท้จริง อันจะนำมาซึ่งการเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ สามารถตัดสินใจ

และวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง หลังจากนั้นจึงพระราชทานหลักการและนโยบายในการปฏิบัติงานนั้นลงไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ พบว่า การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบนั้น ช่วยทำให้มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลจากอดีตกับปัจจุบันในเวลาเดียวกัน ได้คำตอบของข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งในเชิงนิรนัยและอุปนัย เห็นองค์รวมได้ง่าย ทำให้เข้าใจง่าย และง่ายต่อการจดจำ เกิดการผสมผสานคำตอบได้ครอบคลุมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาแล้วอย่างบริสุทธิ์ใจมาเป็นข้อมูลหลักในการนำไปต่อยอดและพัฒนา ทำให้เกิดความง่ายต่อการนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดการวิเคราะห์สรรพสิ่งในเชิงเชื่อมโยงสัมพันธ์ มีความสอดคล้องกับคำสอนเรื่องปฏิจจสมุปบาทในพุทธศาสนา ช่วยให้เกิดการมองสรรพสิ่งอย่างเป็นองค์รวม แต่ก็สามารถลดทอนสิ่งต่างๆ ออกมาศึกษาเพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ได้ ทั้งในส่วนของหลักการ หลักวิชา อันเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของมนุษยชาติ

3. ผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ พบว่า เมื่อต้องการนำหลักการทรงงานข้อที่ 1 คือ “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” มาประยุกต์ใช้ สิ่งที่เราควรคำนึงถึงมี 3 ส่วนตามลำดับ ดังนี้

1) สำรวจเป้าหมาย

หัวใจสำคัญของหลักการทรงงานข้อนี้ เริ่มต้นจากคำถามที่ว่า “คิดเพื่อใคร” โดยเน้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก สิ่งที่เราต้องการคืออะไร เมื่อเราทราบถึงเป้าหมายและความต้องการอย่างชัดเจนแล้วก็จะเริ่มศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไป

2) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาข้อมูลจากทั้งสองส่วน คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1) ข้อมูลเชิงปริมาณ หมายถึง ข้อมูลในอดีตที่ถูกเก็บรวบรวมในรูปแบบของเอกสาร หนังสือ, ตำรา, งานวิจัย, ตัวเลขเชิงสถิติ ปัจจุบันสามารถค้นหาข้อมูลเหล่านี้ได้ง่ายขึ้นจากระบบออนไลน์ หรือ e-book นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่เป็นภาพ เสียง และวีดิโอคลิป มีแผนภูมิ แผนภาพ ภาพถ่าย แผนที่ Google Map, Sound Cloud, Website ฯลฯ สิ่งสำคัญควรให้น้ำหนักของข้อมูลที่เป็น “ข้อเท็จจริง” (fact) มากกว่าทัศนคติหรือความเชื่อส่วนตัวมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ผ่านการสังเคราะห์ข้อมูลมาในระดับหนึ่งแล้ว เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

2.2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ หมายถึง ข้อมูลในปัจจุบันที่เน้นการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือประชาชน, ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้เชี่ยวชาญ/ปราชญ์ชาวบ้าน, นักวิชาการ การจะได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพที่น่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ชำนาญการในด้านนั้นๆ โดยสามารถเลือกใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล หรือสัมภาษณ์เป็นรายกลุ่ม (Focus Group) อาจจัดเป็นวงเสนาเพื่อให้เกิดบรรยากาศเป็นกันเองมีผู้ดูแลวงเสนาให้เกิดความสนใจ หลีกเลี่ยงไม่ให้ออกประเด็นโดยไม่จำเป็น มีผู้คอยตั้งคำถามที่สำคัญต่อเรื่องที่ต้องการศึกษา มีผู้เฝ้าสังเกต ผู้คอยจดบันทึกรายงาน หรืออาจใช้วิธีอัดเสียง MP 3 แล้วจึงนำไปถอดเทปจัดเก็บข้อมูลในภายหลังเพื่อให้ได้ประเด็นที่ละเอียด ถี่ถ้วน ไม่ตกหล่น

3) รูปแบบการคิดอย่างเป็นระบบ

เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลหรือฐานข้อมูลมาคิดอย่างเป็นระบบอีกครั้ง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณ์ญาณ จะช่วยให้ข้อมูลที่ได้มาเกิดประโยชน์สูงสุด ในทางวิชาการนั้นได้มีผู้เสนอวิธีคิดเชิงระบบ (system thinking) ไว้มากมาย ผู้วิจัยขอเสนอไว้พอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

- การคิดเชิงวิภาษวิธี (Dialectic Thinking)
- การคิดเชิงระบบ
- วิธีคิดเชิงระบบในแบบโรงงานอุตสาหกรรม
- วิธีคิดแบบหมวก 6 ใบ (วิธีคิดแบบคู่ขนาน)
- วิธีคิดแบบผังมโนทัศน์ (Mind Mapping)
- วิธีคิดแบบวงจรเดมมิง (Deming Cycle, PDCA)
- วิธีคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Mind)
- วิธีคิดแบบทฤษฎี SAPAE

5. อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับคำอธิบายจาก สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2560) ความว่า “การที่จะพระราชทานพระราชดำริเพื่อดำเนินงานโครงการ จะทรงศึกษาข้อมูลรอบด้านจากเอกสาร แผนที่ สอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่เป็นประโยชน์ครบถ้วน เพื่อพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตรงความต้องการของประชาชน” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธา หริมเทพาธิป (2559: 124) เรื่อง “การศึกษาตามหลักปรัชญาหลัคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่กล่าวว่า หลักการทรงงานข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นสิ่งสำคัญในเรื่องของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการอ่าน การฟัง ในด้านทฤษฎี หรือข้อมูลที่ได้มาจากการประสบการณ์ภาคปฏิบัติ การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เกิดหลักคุณภาพในการศึกษาเรียนรู้ได้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัยหลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2546: 14) กล่าวว่า การศึกษาที่สอดคล้องกับทฤษฎีระบบมีจุดแข็งอยู่ 3 ประเด็นสำคัญ คือ (1) มีความสอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ช่วยให้เกิดการวิเคราะห์สรรพสิ่งในเชิงเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (ปฏิจกสมุปบาท) และเห็นที่มาที่ไปของสรรพสิ่ง เห็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของมิติเวลา มีผลย้อนกลับ (ไตรลักษณ์ : อนิจจัง-ทุกขัง-อนัตตา) วิเคราะห์ทุกสรรพสิ่งตามสภาพที่เป็นจริง (2) เกิดการมองสรรพสิ่งอย่างเป็นองค์รวมแต่ก็แยกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ศึกษา สร้างองค์ความรู้ สร้างหลักการ หลักวิชา อันเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมมนุษย์และทุกสรรพสิ่งบนโลก (3) ใช้ได้กับทุกสรรพสิ่งตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดไปจนถึงหน่วยที่ใหญ่ที่สุด ใช้เพื่อศึกษาสร้างองค์ความรู้ สร้างหลักการ หลักวิชา ตลอดจนการอธิบายทุกสรรพสิ่ง

3. จากผลการวิธานหลักการทรงงานข้อแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2565: 111) เรื่อง “การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค” ที่กล่าวว่า การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุคเริ่มต้นจากการตั้งคำถามว่า คิดเพื่อใคร คำตอบอยู่ที่ท้าย พระปฐมบรมราชโองการที่ว่า “...เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” เมื่อนำมาคิดนวัตกรรมจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวม เป็นสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเป้าหมายของปรัชญาหลังนวยุค และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธา ทธิเมทาธิป (2565, [ออนไลน์]) ที่กล่าวว่า หลักการทรงงาน 23 ข้อในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ เมื่อนำมาใช้ในปรัชญาการศึกษา ผู้ประยุกต์จำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณสำหรับวิเคราะห์ ประเมินค่า และปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่น คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสุขบนความสุขของตนเองและผู้อื่น โดยอาจนำหลักการบางส่วนมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมที่เห็นว่ามีมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาและประยุกต์ใช้บนพื้นฐานปรัชญาที่ทันสมัยที่สุดในเวลานี้คือปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นหลักการทรงงานข้อแรก ซึ่งเป็นข้อพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องศึกษาให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึง เพื่อเป็นหลักในการศึกษาและปฏิบัติหลักการทรงงานข้ออื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. ในระดับบุคคล ควรนำเอาหลักการทรงงานข้อแรก คือ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ไปประยุกต์ใช้ด้วยความสร้างสรรค์ กล่าวคือทำด้วยจิตอันเป็นกุศล ไม่เบียดเบียนตนเองและรับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิตของสังคมและสิ่งแวดล้อม ฝึกการใช้วิจารณ์ญาณควบคู่ไปกับการคิดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ แยกแยะให้เห็นถึงประเด็นของปัญหา ประเมินค่าและประเมินวิธีการปฏิบัติเพื่อเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมในแต่ละบริบท

2. ในระดับชุมชน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ควรนำหลักการทรงงานข้อแรก คือ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบไปประยุกต์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างอย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือสิ่งใดที่เห็นร่วมกันก็นำมาปฏิบัติร่วมกัน ส่วนใดที่เห็นต่างก็ให้ถือว่าเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่าย เมื่อใดก็ตามที่พลังสร้างสรรค์ของเราไปกระทบคุณภาพชีวิตของคนอื่นให้ได้รับความเดือดร้อน พลังที่สำคัญจึงได้แก่ พลังปรับตัว เพื่อปรับและเปลี่ยนวิถีบางอย่างให้เกิดเหมาะสมและสมดุลกับทุกๆ ฝ่ายก็จะสามารถทำให้เกิดพลังร่วมมือขึ้นมาได้ ความร่วมมือกันของทุกๆ ฝ่ายที่จะหันหน้าเข้าหากัน โดยใช้วิธีเสวนา (dialogue) โดยเปิดโอกาสให้พิจารณารับส่วนดีได้จากทุกทาง บนฐานแนวคิดที่ว่า “แสวงหาจุดร่วม” ในสิ่งที่เห็นร่วมกัน เพื่อนำมาปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งส่วนตัวและส่วนรวม และ “ สงวนจุดต่าง ” ในสิ่งที่เห็นต่างกัน โดยให้ถือว่าเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่าย เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. ในระดับประเทศ ควรนำหลักการทรงงานข้อแรก คือ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบไปเป็นหลักคิดในการวางนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในประเทศแบบองค์รวม โดยให้ถือเป็นความมั่นคงของชาติ เพราะความมั่นคงควรเริ่มจากการพัฒนาคนในประเทศเป็นสำคัญเพื่อให้คนในสังคมมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในมิติเศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย การปกครอง หรือการบริหาร เป็นการสร้าง

สิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางจิต และสุขภาวะทางสติปัญญา เพื่อให้ประเทศเกิดการพัฒนานอย่างเป็นองค์รวม เป็นระบบที่ยั่งยืน เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั้งชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพหุเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

บรรณานุกรม

- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2546ข). ชุดการศึกษาค้นคว้ารายวิชา 2536901 วิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ตอนที่ 1-4). เพชรบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน).
- เมธา หริมเทพาธิป. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน).
- _____. (2565). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง: วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ตอนที่ 1). สถาบันความพอเพียง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://porpeang.net/> [11 พฤศจิกายน 2565].
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560). แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: หจก. อรุณการพิมพ์.

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน
ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ของครูโรงเรียนมัธยมปยุณาวาส กรุงเทพมหานคร

The Relationship of Elements Contributing to Success in Promoting
Classroom Research that Affects the Development of Educational
Institutions to be a Learning Organization of Puranawat
Secondary School Teachers Bangkok

โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ

Sopee Wiwatchankit

วิทยาลัยทองสุข

Thongsuk College

E-mail: sopeewiwatchankit@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 7 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาองค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปยุณาวาส กรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาระดับความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปยุณาวาส กรุงเทพมหานคร 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปยุณาวาส กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากครูโรงเรียนมัธยมปยุณาวาส กรุงเทพมหานคร จำนวน 64 คน การวิเคราะห์ผลการวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายผลการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน โดยวิธี Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูหรือการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งจำเป็น สามารถสร้างความรู้ทางวิชาการ แก้ปัญหาการจัดการเรียน การสอน พัฒนาผู้เรียน

และยังเป็นผลงานทางวิชาเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งได้ เป็นการพัฒนาตนเองด้านการวิจัย มีข้อมูลความรู้และความเข้าใจในการวิจัยในชั้นเรียนในระดับปานกลาง

2. สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบาย ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษาและด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและ สิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของครูต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีความความสัมพันธ์ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับการส่งเสริมระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมา ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร

ความสำคัญ: ความสัมพันธ์, องค์กรแห่งการเรียนรู้, ความสำเร็จการทำวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

The relationship of elements contributing to success in promoting classroom research that affects the development of educational institutions to be a learning organizations of Puranawat Secondary school Teachers Bangkok

The objectives of this research were: 1) to study the level of elements contributing to success in promoting research in the classroom of Puranawat Secondary school Teachers Bangkok, 2) to study the level of success of the development of educational institutions to be a learning organization that facilitates the promotion of research in the classroom of Puranawat Secondary school Teachers Bangkok, and 3) to study the relationship of factors influencing the success of the development of educational institutions to become a learning organization that facilitates the promotion of classroom research of Puranawat Secondary school Teachers Bangkok. This will be conducted through survey research. The questionnaire was collected from 46 teachers in Puranawat Secondary school Teachers Bangkok. The results of the study were analyzed using descriptive statistics. To describe the results of the study were frequency distribution, percentage, mean and standard deviation, and inferential statistics. The correlation between multiple variables was analyzed by a stepwise multiplicative regression analysis technique with a statistical significance level of 0.05 to test the hypothesis.

Research results indicates that:

1. Attitudes towards conducting research in classrooms of teachers, it is found that conducting research in classrooms is deemed as development of teaching profession, being necessary to create academic knowledge, solving teaching and learning arrangement problems, developing learners as well as being academic performances for promotion request, self-development in research which has knowledge and understanding in conducting research in classrooms in Intermediate Level.

2. Current conditions of educational institutes affect to promotion of developing educational institutes to be learning organization to enhance conducting research in classrooms of teachers, it is found that determination of strategy and policy, organization / organizational structure, leadership, emphasis and awareness of executives of educational institutes, promotion of learning culture of educational institutes, concurrent learning environment of educational institutes and supportive ability of resources and facilities of education institutes. The overall condition of supportive ability of resources and facilities of education institutes is in Much Level.

3. To study the requirements of teachers in development of educational institutions as learning organization to enhance research in classrooms of teachers, it is found that the overall requirement is in Much Level, if it is considered in specific factors, the Most Level of promotion is leadership, followed by emphasis and awareness of executives of educational institutes and organization/organizational structure factors respectively.

Keywords: Relationships, learning organization, the success of doing research in the classroom

1. บทนำ

ปัจจุบันนี้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเป็นระบบไร้พรมแดน รวมทั้งความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีได้ส่งผลทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันที่รุนแรงและรวดเร็วมุ่งเน้นความสามารถ ทั้งระดับปัจเจกบุคคลและองค์การในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกๆวันดังนั้นเพื่อความอยู่รอดในยุคนี้ บุคลากรของประเทศมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้ก้าวทันหรือก้าวนำหน้าการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกในยุคนี้ได้เท่านั้นจึงจะอยู่รอด ยุทธศาสตร์ในการบริหารเพื่อช่วงชิงโอกาส และหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆ จากสภาพแวดล้อมภายนอก จะต้องถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการรักษาไว้ซึ่งจุดแข็ง และพยายามลดจุดอ่อน ของตนเองอยู่เสมอ รัฐบาลของประเทศต่างๆ ต่างให้ความสำคัญสำหรับการพัฒนาบุคลากรของประเทศของตน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการภายในประเทศสู่การเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ตลอดเวลา (วิชาญ เจริญวิไลรัตน์, 2563: 23)

โดยเริ่มจากเด็กไทยทุกคนในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ ได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพ และมีคุณธรรมใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนรู้ตลอดเวลา รักการอ่าน มีวินัย และมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นคนดีและคนเก่ง เป็นกลไกทำงานสนองความต้องการของตนเอง และประเทศชาติโดยการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชนอย่างกว้างขวาง โดยเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งของทุกประเทศในปัจจุบัน ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยภายในองค์กรได้แก่ บุคลากร การดำเนินงานด้านการจัดการ บรรยากาศในการทำงาน การจูงใจ เทคโนโลยีต่างๆ มีการนำเอาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์มาปฏิบัติให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของกันและกันแนวทางในการบริหารเพื่อก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขององค์กรอยู่ในระดับใด ในขั้นใด ก็จะสามารถปรับองค์การ และกำหนดมาตรการในการพัฒนาได้ชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาต่อไปและเกิดประโยชน์ที่แท้จริงของการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (สามารถ มั่งสั่ง, 2559: 74)

การศึกษาในปัจจุบันนี้ต้องมองไปถึงการพัฒนาบุคคลที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเอื้อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืนโดยเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งของทุกประเทศในปัจจุบัน โดยแนวคิดและทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ มาใช้โดยมุ่งเน้นในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคท้องถิ่น เน้นการพัฒนาไปที่ทรัพยากรบุคคล การฝึกอบรม การสร้างฐานความรู้ และทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อนำมาใช้ใน การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการในรูปแบบต่างๆ มุ่งสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยภายในองค์กรได้แก่ บุคลากร การดำเนินงานด้านการจัดการ บรรยากาศในการทำงาน การจูงใจ เทคโนโลยีต่างๆ มีการนำเอาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์มาปฏิบัติให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของกันและกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาต่อไปและเกิดประโยชน์ที่แท้จริงของการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (ในตะวัน กำหม่อม, 2559: 36)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานครว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้โรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และเกิดประโยชน์ที่แท้จริงของการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับองค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาระดับความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ องค์ประกอบที่เอื้อต่อความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย

2.1.1 ปัจจัยเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

2.1.2 ปัจจัยการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู

2.1.3 ปัจจัยความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครู

2.1.4 ปัจจัยสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา

2.1.5 ความต้องการของครูในสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษา

3. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยในครั้งนี้ประชากรคือครูโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร จำนวน รวม 64 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู โรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือน มิถุนายน- สิงหาคม 2565 รวมระยะเวลา 3 เดือน

4. ประโยชน์ของการวิจัย

1. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้เสนอต่อผู้บริหารของสถานศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

2. ผลงานของการวิจัยจะเป็นแนวทางให้กับงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาอื่นๆ ที่สนใจทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมวางแผนการดำเนินงาน โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย นิยามศัพท์ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงาน ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นแบบสอบถามนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นและได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ก่อนการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการจัดทำการายผลการวิจัย จากการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและการจัดทำข้อเสนอแนะ และการจัดพิมพ์รูปเล่ม

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู การพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู และความต้องการของครูในสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

10. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครู ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี และสัดส่วนที่น้อยที่สุด มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

2. ข้อมูลเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่าในภาพรวมมีเจตคติต่อการทำวิจัย ในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเจตคติสูงสุดที่สุด คือ การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู หรือการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งจำเป็น สามารถสร้างความรู้ทางวิชาการ แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียน และยังเป็นผลงานทางวิชาเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งได้

3. ข้อมูลการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ในภาพรวมการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาสูงสุดที่สุด คือ การเป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

4. ข้อมูลความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน พบว่า ในภาพรวม ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

5. สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา ผลการวิจัยในรายด้านมีดังนี้

5.1 ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบาย พบว่า ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้กำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ครูผู้สอนทั้งด้านการสอน และการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน

5.2 ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร พบว่า ในภาพรวม มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากสถานศึกษา ได้กำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ครูทั้งด้านการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน

5.3 ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญและตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการ ส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหาร มีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

5.4 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีระดับการส่งเสริมระดับมาก คือ สถานศึกษาจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการฝึกอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู

5.5 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้นำให้ความสำคัญในการสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองมีความ สามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม

5.6 ด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีระดับการส่งเสริมระดับมาก คือ สถานศึกษา มีแหล่งเรียนรู้และผลงานวิจัยให้ค้นคว้าอย่างหลากหลายหรือสถานศึกษาจัดสรรทุนอุดหนุน ทุนการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูทุกคน ทุกฝ่าย ทุกงานที่ต้องการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน

6. ข้อมูลความต้องการของครูต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อ ต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ในภาพรวมครูมีความต้องการให้สถานศึกษาส่งเสริมการ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษา ในรายด้านมีดังนี้

6.1 ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย พบว่า ในภาพรวม ครูมีความต้องการให้สถานศึกษา ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายในระดับมากโดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการทำวิจัยในชั้นเรียน

6.2 ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร พบว่า ในภาพรวม ครูมีความต้องการให้สถานศึกษา ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านการจัดองค์กร /โครงสร้าง องค์กรในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้กำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ ครูผู้สอนทั้งด้านการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน

6.3 ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวม ครูมีความต้องการให้สถานศึกษาส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้น

เรียนด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากที่สุดประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญยุทธศาสตร์ในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

6.4 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวม ครูมีความต้องการให้สถานศึกษาส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมฝึกอบรม/เข้าร่วมเครือข่ายความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนกับสถานศึกษาอื่นๆ

6.5 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมครูมีความต้องการให้สถานศึกษาส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษาในระดับมากที่สุดโดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรมใหม่ๆ

6.6 ด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมครูมีความต้องการให้สถานศึกษาส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษาในระดับมากที่สุดโดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้และผลงานวิจัยให้ค้นคว้าอย่างหลากหลายหรือจัดหาแหล่งงบประมาณจากภายนอกเพื่อสนับสนุนทุนในการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูอย่างเพียงพอ

11. อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายดังนี้

1. เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่าในภาพรวมมีเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ระดับมากที่สุด คือ เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู ให้มีความรู้ทางวิชาการ แก้ปัญหาการจัดการเรียน การสอน พัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย อังคณา นุตยกุลและคณะ (2559: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งผลการวิจัยครั้งนั้นพบว่า ครูมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับมากที่สุด

2. การพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด คือทำให้ตนเองเป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องการผลงานวิจัยของ เอกธิฤทธิ์ เย็นวิชัย (2554: บทคัดย่อ) พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้าน ปัจจัยที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ด้วยการชี้นำด้วยตนเองของบุคลากรในองค์กร

3. ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูพบว่า ในภาพรวม ครูผู้สอนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพงศธร จิระวุฒินันท์ (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของ ครูผู้สอน สังกัดคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนั้น พบ ว่าครูผู้สอนยังขาดทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ขาดทักษะ

ในการวางแผน และความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของมณฑนา สัตโรจน์ (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนั้น พบว่า ครูมีระดับความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับน้อย-ปานกลาง

4. สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ในภาพรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูแต่พบว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษายังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของสมชาย ลือสกลกิจ (2555: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนั้นพบว่า สภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4

5. ความต้องการของครูผู้สอนต่อการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนมีความต้องการให้สถานศึกษาส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับมาก ด้านที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญและตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กรที่ สำหรับด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ ของสถานศึกษา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา และการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบาย มีความต้องการระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของสมชาย ลือสกลกิจ (2555: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนั้น พบว่า สภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีปัญหาในการวิจัยชั้นเรียน ได้แก่ การขาดหน่วยงานที่จัดสรรงบประมาณโดยตรง ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมด้านการวิจัย ขาดเอกสารการวิจัยในชั้นเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู ขาดการสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจนและเป็นไปในทางทิศเดียวกัน ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลการเขียนรายงาน การนำเสนองานเป็นต้น โดยแนวทางการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู

12. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรกำหนดแนวนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างชัดเจน มีการกำกับ ติดตามผล

การทำงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการดำเนินการวิจัยสถานศึกษาละ 1 เรื่อง หรือสร้างโรงเรียนต้นแบบการทำวิจัย เพื่อให้ตัวอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้ศึกษาดูงาน รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ครูในสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยการทำวิจัย โดยมีการยกย่องชมเชย มอบประกาศนียบัตร ประกาศเกียรติคุณในวันสำคัญต่างๆ แก่ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนดีเด่น พร้อมทั้งจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยให้แก่สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูต่อไป

3. ศึกษาพื้นที่ที่รับผิดชอบพัฒนางานวิจัยในสถานศึกษา สามารถนำยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศในการส่งเสริมการดำเนินการ เพื่อพัฒนางานวิจัยของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส กรุงเทพมหานคร เพื่อหาแนวทางพัฒนาสถานศึกษาในบริบทที่เหมาะสมต่อไป

2. สถานศึกษาแต่ละแห่งควรมีการวิจัยและจัดทำยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตนเองและเป็นประโยชน์กับสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *แนวทางการบริหารโรงเรียนโดยใช้ปัจจัยองค์กรและปัจจัยสนับสนุน*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ในตะวัน กำหม่อม. (2557). *การวิจัยทางการศึกษา เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข.

ภูมิภัทร กลางโคตร. (2560). *เรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมีอาชีพร่วมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิชาญ เจริญวิไลรัตน์. (2563). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา เล่ม 1*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์ทีคอม.

วินิจ ยศแก้ว. (2560). *บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของผู้บริหาร โรงเรียนวัดหาดทรายแก้ว*

อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร.วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม. คณะวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สามารถ มั่งสัจ. (2559). *พลวัตสังคม. Lite Version*. หน้าหลัก: ผู้จัดการรายวัน

สุวิมล ว่องวานิช. (2560). *แนวคิดและหลักการวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อนงค์นาฏ บุญยิ่ง. (2558). *การวิจัยในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม*. วารสารข้าราชการครู.

ชิดชม เจนตลอด. (2560). รูปแบบการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการศึกษาของวิทยาลัย
พยาบาลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกาญจนบุรี.

นฤกร ปั่นพุ่มโพธิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ
Self-Management According to Dharmic Principles
for Business Persons

ชิสา กันยาวิริยะ

Chisa Ganyaviriya

สิรินทร์ กันยาวิริยะ

Sirin Ganyaviriya

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: chicsar@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์การบริหารงานตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ คือ การนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตน ได้แก่ ขรรวาสธรรม 4 ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ปาปณิกธรรม 3 และสัปปุริสธรรม 7 มาพัฒนาตนให้มีภาวะผู้นำ มีจริยธรรมและคุณธรรม โดยใช้การทำงาน เป็นเครื่องมือ ส่วนหลักธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน หลักการบริหารตนในพระสูตรต้นตอปิฎกนั้นเน้นการสร้างเหตุอัน นำมาซึ่งโภคทรัพย์ทั้งภายในและภายนอก คือ การมีจิตที่เป็นกุศล มีพลังปัญญา ความเมตตา และความเพียร สามารถสร้างเครือข่ายคนที่เป็นกัลยาณมิตรร่วมกัน และพัฒนาตนไปพร้อมๆ กัน ทำให้เกิดกัลยาณมิตรที่ นำเชื่อถือในวงการธุรกิจ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรม

คำสำคัญ: การบริหารตน, หลักพุทธธรรม, นักธุรกิจ

ABSTRACT

The purpose of this article is to synthesize self-management according to dharmic principles for business persons. The methodology was based on the qualitative research by studying and

compiling all information from documents and research papers relating to work management according to the dharmic principles. The result indicated that self-management according to dharmic principles for business persons was to apply some dharmic principles relating to self-management; namely, Gharavasa-dhamma 4, Ditthadhammikattasamvattanik-dhamma 4, Papanikkadhamma 3, and Sappurisadhamma 7 to have leadership, morality, and ethics by using the work as the tool, and using Dhamma to drive the work. Self-management in Suttantapitaka focuses on creating the factors leading to the inner and outer wealth, that is, having the meritorious mind, power of wisdom, kindness, and diligence, creating a network of good friends, and developing oneself together in order to have good and reliable friends in the business regime, and to have a better quality of life in both mundane and dhamma life.

Key words: Self-management, Dharmic Principles, Business Persons

1. บทนำ

ธุรกิจเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในสังคม โดยหวังผลตอบแทนกลับมาเป็นกำไร เป้าหมายของธุรกิจ คือ การทำกำไรสูงสุด (Maximize Profit) ซึ่งกำไรเกิดจากส่วนต่างระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย ส่วนการบริหารหรือการจัดการธุรกิจ หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และควบคุมทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจ การบริหารธุรกิจจำเป็นต้องมีพื้นฐานของการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีการบริหารงานที่เป็นระบบ มีกระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลหรือทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทำธุรกิจในยุคสมัยใหม่นั้น แต่ละองค์กรจะอยู่ในฐานะของคู่แข่งทางธุรกิจ เมื่อเป็นเช่นนี้ การดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดขององค์กรจึงมีความเข้มข้นสูงขึ้น การที่ใครก็ตามเข้ามาทำดีกับองค์กรธุรกิจของเราหรือต้องการช่วยเหลือเรา นั่นก็เพราะเขาเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากเราไม่มากนักน้อย ดังที่ เบนธัม (Bentham) กล่าวว่า “อย่านึกว่าใคร เขาจะกระตือรือร้นช่วยท่าน นอกจากการช่วยนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เขา คือ เขามองเห็นประโยชน์ที่เขาจะได้รับอย่างแจ่มแจ้งแล้ว มนุษย์ไม่เคยจะคิดช่วยเหลือใครเปล่าๆ ธรรมชาติของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุดิบปัจจุบันนี้เอง เขาจะช่วยท่านก็ต่อเมื่อเขาแน่ใจว่า เป็นการช่วยเหลือตัวเขาเองด้วยเท่านั้น” (Kapila Vatsyayan, 1986)

พุทธศาสนาเถรวาทมีหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตนอยู่มากมาย หลักคำสอนในการบริหารตนที่สำคัญ ได้แก่ ขรवासธรรม 4 ทัณฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกรรม 4 ปาปณิกกรรม 3 และสัปปุริสธรรม 7

หลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นหลักธรรมที่ผู้วิจัยต้องการนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจต่อผู้ที่ต้องการนำหลักธรรมมาบริหารตนเพื่อสร้างเหตุแห่งความสำเร็จทางธุรกิจ เพราะเป็นแนวทางการบูรณาการหรือการประยุกต์ใช้ที่มีธรรมชาติแตกต่างจากแนวคิดทฤษฎีทั่วไป โดยเฉพาะทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ

การบริหารตน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาวะผู้นำ จริยธรรมและคุณธรรมของนักบริหาร เพื่อที่จะได้น้อมนำแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมนี้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารธุรกิจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองควบคู่กันไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งแบ่งเอกสารเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้ คือ 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ตัวบทที่พบได้ในพระสูตรต้นตอปิฎก ส่วนข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจโดยทั่วไป ซึ่งเน้นการบริหารตนเป็นสำคัญ รวมทั้งศึกษาถึงหลักธรรมที่พบได้ในพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตน 2) เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้ครบถ้วนแล้วก็ได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตามหลักปรัชญา เปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตน 3) นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์มาสังเคราะห์ใหม่โน้ตทัศน์ของการบริหารธุรกิจตามหลักธรรมที่พบได้ในพระสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักพุทธปรัชญา 4) นำข้อมูลที่ได้สังเคราะห์เพื่อนำไปสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะในบทสุดท้าย

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตน พบว่า มีแนวคิดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

1.1) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการทำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามได้อย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทำหน้าที่ประการแรก คือ การวางแผน (Planning) ประการที่สอง คือ การจัดองค์กร (Organization) และประการที่สาม คือ การชี้นำ (Leading)

1.2) การจูงใจ (Motivation) การจูงใจ หมายถึง การชักจูงให้บุคคลอื่นแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

2) ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership Theories) สามารถสรุปรวมและจัดแบ่งทฤษฎีว่าด้วยภาวะผู้นำออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทฤษฎีว่าด้วยคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมและทฤษฎีว่าด้วยผู้นำตามสถานการณ์

3) จริยธรรมและคุณธรรมของนักบริหาร ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมบุคลากร องค์กรควรให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีพฤติกรรมตามแนวนโยบาย

ค่านิยมร่วมขององค์กร โดยโครงการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรมีรูปแบบต่างๆ ได้แก่

- 3.1) การกำหนดให้มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ (a code of ethics)
- 3.2) การกำหนดให้มีคณะกรรมการด้านจริยธรรม (ethics committee)
- 3.3) การฝึกอบรมด้านจริยธรรม (ethics training)
- 3.4) การดำเนินการโทรศัพท์สายด่วน (Hotline)
- 3.5) นโยบายมุ่งเน้นด้านจริยธรรม (policies)
- 3.6) นโยบายการสืบสวนข้อเท็จจริง (policies on investigating)
- 3.7) นโยบายส่งเสริมคุณงามความดี
- 3.8) การคัดเลือกพนักงานใหม่ที่ต้องตรวจสอบภูมิหลังด้านจริยธรรม

2. ผลการศึกษาหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารตน พบว่า ในพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานธุรกิจมากมาย สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้เลือกเฉพาะหลักธรรมที่พบได้ในพระสูตรที่สอดคล้องต่อการวิจัยเป็นสำคัญ ได้แก่ ขรवासธรรม ทิฐุธัมมิกัตถสังวัตตนิกัณฐม ปาปณิกธรรม และสัปปริสธรรม หลักธรรมทั้ง 4 หมวดนี้เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญสำหรับการฝึกฝนขัดเกลาตนเองจากภายในสู่ภายนอก

3. ผลการสังเคราะห์การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ พบว่า การสังเคราะห์หลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารตน ได้แก่ ขรवासธรรม ทิฐุธัมมิกัตถสังวัตตนิกัณฐม ปาปณิกธรรม และสัปปริสธรรม มีความสำคัญสำหรับการฝึกฝนขัดเกลาตนเองจากภายในสู่ภายนอก คือมุ่งขัดเกลาจิตใจ อุบาสย จริต ความเชื่อให้เป็นไปโดยธรรม มีธรรมเป็นที่ตั้ง มีธรรมเป็นเป้าหมาย อันจะส่งผลให้บุคลิกภาพภายนอกเป็นผู้นำที่ทันสมัย เป็นผู้นำที่สร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา ความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือให้ปรากฏแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในงานธุรกิจ ส่วนผู้ตามที่พัฒนาตนก็จะกลายเป็นผู้ที่สามารถไว้วางใจได้ ทำให้ผู้นำและเพื่อนร่วมงานให้การยอมรับ เป็นบุคคลในองค์กร และสามารถสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยงานได้อย่างดีเยี่ยมและสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตน อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของจินตนา บุญบงการ (2559) สรุปไว้ว่า จริยธรรม (Ethics) หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการทำงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษา ส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ การสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทางธุรกิจในองค์กร โดยเฉพาะการบริหารของผู้นำที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมร่วม จรรยาบรรณทางวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาให้เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สาคร สุขศรีวงศ์ (2559) กล่าวว่า ผู้บริหารเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่ทางการบริหารในองค์กรแล้ว สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทำหน้าที่ประการแรก คือ การวางแผน (Planning) เพื่อให้องค์กรทราบถึงเป้าหมาย ทิศทาง ตลอดจนวิธีการใน

การดำเนินงานเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่กำหนด ประการที่ 2 คือ การจัดองค์กร (Organization) ซึ่งครอบคลุม การออกแบบโครงสร้างองค์กร การกำหนดภาระหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับสมาชิกขององค์กรในแต่ละ ตำแหน่งงาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ ตลอดจนกำหนดวิธีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร และประการที่ 3 คือ การชี้นำ (Leading) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธรรม รัตนโชติ (2560) สรุปไว้ว่า จริยธรรม คือ ชุดของมาตรฐานทางคุณธรรมที่จะนำไปพิจารณาว่าการกระทำของบุคคล “ดี” หรือ “ถูกต้อง” นักปรัชญาที่สนใจคุณธรรมคนแรก คือ Plato ซึ่งแบ่งคุณธรรมออกเป็น 4 ประการ คือ ปัญญาหรือ ปรีชาญาณ (Wisdom) ความกล้าหาญ (Courage) การรู้จักประมาณหรือเดินสายกลาง (Temperance) และ ความยุติธรรม (Justice) จริยธรรมของบุคคลจะถูกกำหนดโดยศาสนา หรือนโยบายในการบริหารประเทศของรัฐบาล

2. ผลการศึกษาหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารตน อภิปรายผลได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดในพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สัตตนิบาต (ส.ส. 15/845/258) กล่าวถึง ขรവാสาธรรม 4 ประการ คือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ ต่อกัน 2) ทมะ ความรู้จักข่มจิตใจของตน 3) ขันติ ความอดทน และ 4) จาคะ การสละให้ปันสิ่งของๆ ตนแก่คนที่ ควรให้ และสอดคล้องกับแนวคิดในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต (อ.อ.อ. 23/144/269) ได้กล่าวถึง ญาณธรรมมีกตสัจจัตถนิกรธรรม ได้แก่ อุภูฐานสัมปทา ขันหมั่นเพียรแสวงหาทรัพย์ อารักขสัมปทา รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ กัลยาณมิตรตทา การคบเพื่อนที่ดีงามเป็นมิตร สมชีวิตา เลี้ยงชีพด้วยความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต (อ.ต.ก. 20/459/146) ได้อธิบายถึง ปาปนิกรธรรม 3 ประการ อันเป็นธรรมสำคัญของผู้ที่ทำธุรกิจการค้า ได้แก่ มีตาดี 1 มีธุรกิจดี 1 และเพียบพร้อมด้วยที่พักพิงอาศัย 1 ย่อมเป็นผู้มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ พ่อค้าผู้มีตาดี (จักขุมา) คือ ผู้มีตาไว กว้างไกล รู้จักสินค้า ดูสินค้าเป็น สามารถจำแนกต้นทุน-กำไร ของสินค้าต่างๆ ได้เป็นอย่างดี รวมทั้ง สามารถพยากรณ์ต้นทุน-กำไรของสินค้าต่างๆ ได้อย่างแม่นยำว่า สินค้าชนิดนี้ควรจะซื้อมาในราคาเท่าใดและ ขายราคาเท่าใด

พ่อค้าผู้มีธุรกิจดี (วิญญู) คือ เป็นผู้จัดเจนในธุรกิจ มีความชำนาญในการค้า เข้าใจในการซื้อสินค้า เข้าใจในการจำหน่ายจ่ายแจก มีความรอบรู้กลไกและความเคลื่อนไหวของตลาดมีความสามารถในการจัดซื้อ สินค้ามาจัดจำหน่าย รู้กำลังการซื้อและความต้องการของลูกค้า รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า รู้กาลเทศะ รู้เทศกาล รู้ทำเลหรือสถานที่ในการทำหน้าที่กระจายสินค้า มีความขยันขันแข็งไม่ทอดธุระในการแสวงหาสินค้าตามความต้องการของตลาด

พ่อค้าผู้เพียบพร้อมด้วยที่พักอาศัย (นิสยสัมปันโน) คือ เป็นผู้พร้อมด้วยแหล่งเงินทุนเป็นที่อาศัยมี แหล่งทุนสนับสนุนอย่างเพียงพอ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักทำตนให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ มีความไว้วางใจ ของแหล่งทุนต่างๆ มีความสามารถติดต่อหาเงินมาลงทุนและดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี ซึ่งการที่จะสร้างให้ แหล่งทุนนิยมและเชื่อถือได้นั้น ได้มีกล่าวไว้ในกฎทนต์สูตร (ที.ส. 9/206/174-175) ว่า พรหมณ์บุโรหิตแนะนำให้ปราบโจรผู้ร้ายก่อน แต่ไม่ใช่ด้วยวิธีฆ่าหรือจองจำ เพราะพวกที่เหลือ จากถูกฆ่าก็จะเบียดเบียนชนบทใน ภายหลัง (ตัวตายตัวแทน) โดยที่แท้ควรถอนรากโจรผู้ร้าย (วิธีการจัดการทางเศรษฐกิจให้ดี) คือ แจกพืชแก่กสิกร ในชนบทที่อุตสาหกรรมประกอบอาชีพ ให้ทุนแก่พ่อค้าที่อุตสาหกรรมในการค้า ให้อาหารและค่าจ้างแก่ข้าราชการ (ให้ทุกคน มีอาชีพมีรายได้) พระราชทานทรัพย์ก็จะเพิ่มพูนความเป็นอยู่ของชนบท ก็จะไม่มีความเดือดร้อนแก่แผ่นดิน

3. ผลการสังเคราะห์การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ อภิปรายผลได้ว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริินทร์ กันยารวิริยะและคณะ (2563) ที่กล่าวว่า ในทางพุทธปรัชญาเถรวาทมีหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่มากมาย ทั้งในส่วนการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงาน หลักคำสอนในการบริหารตนที่สำคัญ ได้แก่ ฆราวาสธรรม 4 ทิฏฐธัมมิกัตถสังคหะ 4 ปาปณิกกรรม 3 และสัปปริสธรรม 7 หลักคำสอนในการบริหารคนที่สำคัญ ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 สัปปริสสถาน 8 และ อคติ 4 ส่วนหลักคำสอนในการบริหารงาน ได้แก่ อิทธิบาท 4 กุลจิรัฏฐิติธรรม 4 โภควิภาค 4 และ อปรินิยธรรม 7 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสถิตบุญวัฒน์ (ชาญ ธิรบุญญ) (2559) ที่เสนอ Buddhist Smart Model อันเป็นการบูรณาการร่วมกัน ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารการศึกษาหลักพุทธธรรม ดังนี้ 1) S = Staff + พรหมวิหารในการบริหารบุคลากรนั้นทั้งผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา ควรตั้งอยู่ในธรรมหรือพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่างคน ต่างตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน 2) M = Money + ธรรมาภิบาลในการบริหารการเงินและงบประมาณ ควรใช้หลักธรรมาภิบาล ถึงแม้ว่าหลักการดังกล่าวจะไม่ใช่วิธีการในพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่โดยนัย พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลมากมาย เช่น หลักทศพิธราชธรรม เป็นต้น 3) A = Academic + อิทธิบาทในการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องใช้หลักอิทธิบาท 4 เพราะเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการทำงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้หลักอิทธิบาทพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน 4) R = Relationship + สังคหวัตถุในการต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ผู้บริหารควรใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพราะเป็นหลักการผูกมิตรและยึดใจคนที่เกี่ยวข้องไว้ได้ จะทำให้การบริหารงานในโรงเรียนประสบความสำเร็จได้เครือข่ายความร่วมมือต่างๆ 5) T = Talent + ไตรสิกขาในการพัฒนาทางด้านวิชาการจำเป็นต้องนำหลัก ไตรสิกขามานบูรณาการในทุกขั้นตอนการเรียนการสอนและการทำงานเพราะเป็นหลักการพัฒนาที่สำคัญในพระพุทธศาสนา

6. ข้อเสนอแนะ

ในสังคมปัจจุบันมีความตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรม (Merit System) ในการบริหารจัดการองค์กรเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรมีการเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

โดยการนำเอาหลักการบริหารตน มาทำเป็นโครงสร้างในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรธุรกิจให้มีความรักความปรารถนาดีต่อกันเป็นที่ตั้ง มีจริยธรรม ความรับผิดชอบในองค์กร มีการส่งเสริมเกื้อกูลด้วยความจริงใจและใส่ใจ มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรธุรกิจเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะประสบการณ์ ตำแหน่ง วิทยฐานะ การศึกษา เงินเดือน สวัสดิการ ประกันสังคม และการได้รับความคุ้มครองสิทธิและประโยชน์โดยทั่วกัน ผลักดันบุคคลและองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธศาสนามีความรู้คู่คุณธรรม ดำรงตนเที่ยงตรงอยู่ในธรรม ไม่เอนเอียงไปตามอคติ

2) เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารงานบุคคลโดยธรรม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรนำเอาหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาตนไปใช้ในเชิงนโยบาย โดยประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ผลักดันให้เกิดการ

นำมาใช้ด้วยการอบรมในเชิงปฏิบัติ โดยเชิญวิทยากรกระบวนการที่สามารถย่อยหลักธรรมเพื่อการพัฒนาตนมาใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งโดยส่วนตัวและการบริหารงานบุคคลได้ มีการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในทุกๆ เดือนอย่างพร้อมเพรียง สร้างแรงจูงใจด้วยการให้การยอมรับ การให้รางวัลหรือสิทธิพิเศษแก่ผู้ที่ให้ความร่วมมือ และกำหนดเป็นตัวชี้วัดด้านคุณธรรมจริยธรรมในการประเมินบุคลากรในทุกๆ ปี สิ่งสำคัญ คือ ผู้นำองค์กร เช่น ประธานบริษัท ผู้จัดการ หรือ CEO ตลอดถึงหัวหน้าแผนกต่างๆ เป็นต้น จะต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและช่วยสร้างแรงจูงใจ แรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งองค์กรทั้งในส่วนกลางและขยายไปสู่ส่วนวิทยาเขตและศูนย์ต่างๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะพอเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาตนด้วยหลักพุทธธรรมสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21
- 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมองค์กรธุรกิจตามหลักปรัชญาหลังนวยุค

สายกลาง

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- จินตนา บุญบงการ, อัจฉรา จันทรฉาย, ดำรงพันธุ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, วิทวัส ดิษยตริน สัตยารักษ์ และศุภสิพร บุญบงการ จุกาวัง. (2559). **จริยธรรมในวิชาชีพนักธุรกิจ**. นนทบุรี: หจก. ภาพพิมพ์.
- พระครูสถิตบุญวัฒน์ (ชาญ ธิรปัญโญ). (2559). “การบริหารเชิงพุทธบูรณาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. ปีที่ 7. ฉบับที่ 2. (กรกฎาคม-ธันวาคม): 164-177.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2559). **MANAGEMENT: from the Executive's Viewpoint การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: บริษัท จี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด.
- สิรินทร์ กันยาวิริยะ และคณะ. (2563). “การบริหารธุรกิจตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท”. **วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา**. ปีที่ 10. ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน) : 171 - 179.
- สุธรรม รัตนโชติ. (2560). **การบริหารธุรกิจและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.
- Vatsyayan, K. (1986). **Made Easy Ethics**. New Delhi: Kedar Nath Ram Nath.

การจัดการศึกษาวรรณคดีไทยโดยใช้ Metavers Management of Thai Literature Studies Using Metaverse

สมเกียรติ วุฒิธรรมาภิวัฒน์

Somkiat Wuthithamapiwat

วิทยาลัยเทคโนโลยีภูเวียงพาณิชย์การ

Phu Wiang Commercial College of Technology

พัชรพร สาลี

Patcharaporn Salee

ชลลัดดา สายนาโก

Chonladda Sainago

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

E-mail: DRwuttitham2521@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในหมวด 9 มาตรา 66 ระบุว่าผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรการสอนภาษาไทยเป็นหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี มีระยะเวลาการศึกษาทั้งหมด 4 ปีการศึกษา และมีเรื่องการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามโรงเรียนต่างๆ ด้วย ซึ่งเป็นหลักสูตรในการผลิตครูด้านการสอนภาษาไทย ซึ่งในเนื้อหาการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยได้จัดเป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรการสอนภาษาไทย โดยมีคำอธิบายรายวิชาไว้ว่า ศึกษาวรรณคดีไทย และวิวัฒนาการของวรรณคดีตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาวรรณคดีเอกของไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ความเป็นมา เนื้อหา รูปแบบ คุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ การเมืองการ ปกครอง สังคม และวรรณศิลป์ โดยมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ไว้ว่า จุดมุ่งหมายของรายวิชา 1.1 เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีไทย และวิวัฒนาการของวรรณคดีตั้งแต่สมัย สุโขทัยจนถึงปัจจุบัน 1.2 เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีเอกของไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ตั้งแต่ สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน 1.3 เพื่อให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ความเป็นมา เนื้อหา รูปแบบ คุณค่าในด้านประวัติศาสตร์การเมืองการ ปกครอง สังคม และวรรณศิลป์ของวรรณคดีไทย การนำเสนอบทความด้านการ

สอนวรรณคดีไทยโดยใช้จักรวาลนฤมิต ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจะมีความหมายกับการนำเสนอเพื่อเป็นตัวอย่างในยุคศตวรรษที่ 21 และพระราชบัญญัติการศึกษา การศึกษาในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมีการใช้โซเซียลมาปรับใช้กับการเรียน สรุพล บุญลือ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบันเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปริมาณของการเข้าถึงทำได้อย่างมากมายและรวดเร็วทำให้เกิดการแปรปรวน (Disruptive) จากความเป็นเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดชีวิตในรูปแบบใหม่โลกไม่มีขอบเขตในเรื่องของเทคโนโลยีและในบทความเดียวกันได้กล่าวว่า (Metaverse) เป็นการเชื่อมโยงผู้คนที่อยู่ห่างไกลกันเข้ามาอยู่ในโลกเสมือน และทำกิจกรรมเสมือนได้อยู่ในที่เดียวกัน ตามแนวคิดนี้ทางการศึกษาได้นำมาใช้หลากหลาย เช่นห้องเรียนเสมือนจริงที่สอนโดยใช้สภาพแวดล้อมออนไลน์ในอินเทอร์เน็ต นำเอานักเรียนและครูมาพบกัน ทำการเรียนการสอนและสื่อสารกันได้นานแล้ว ในบทความฉบับนี้จะอภิปรายความเป็นมาของเทคโนโลยีเสมือนจริงและการเรียนแบบเสมือนจริงในยุคต่างๆ ที่ผ่านมา ประยุกต์โลกเสมือนนี้มาปรับใช้กับการศึกษาโดยเฉพาะอันจะเกิดประโยชน์ต่อการกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทย

คำสำคัญ: เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา, วรรณคดีไทย, จักรวาลนฤมิต

ABSTRACT

The use of educational technology in Act. 9, Section 66 states that the learners have the right to develop their competence in using educational technology at the earliest opportunity to have sufficient knowledge and skills to use technology for educational purposes in the pursuit of self-knowledge continuously throughout life. The Thai language teaching curriculum is a curriculum of the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University Northeastern Campus, Khon Kaen, a bachelor's degree course in higher education. This curriculum is a total study period of 4 academic years. There is also a matter of teaching professional experience training in various schools and a curriculum for producing teachers teaching the Thai language. In the teaching and learning content of Thai literature, it is classified as one of the courses in the Thai language teaching curriculum, with the course description as follows: Thai literature study and the evolution of literature from the Sukhothai period to the present as well as a study of Thai primary literature, both prose, and poetry, its background, content, style, value in history, politics, government, society, and literature. The course mentioned above has three objectives. The first objective is to provide students with knowledge and understanding of Thai literature and the evolution of literature from the Sukhothai period to the present. The second objective is to provide students with knowledge and understanding of primary Thai literature, prose, and poetry from the Sukhothai period to the present. The third is to provide students to analyze the background, content, style, and value in history, politics, government, society, and literary arts of Thai literature. Also, there is

the presentation of articles on teaching Thai literature using the creative universe, which the author sees as meaningful and presented as an example in the 21st century and the Education Act. Education in today's era has changed rapidly with the use of social media to adapt to learning. Suraphon Boonlue said that today's technology changes are full of rapid changes. The amount of access can be vast and fast, resulting in disruption from digital technology and the internet and a new life. The world has no boundaries in terms of technology. In addition, the same article mentions that the Metaverse connects people far apart into a virtual world and does virtual activities in the same place. According to this concept, education is used in various ways; for example, a virtual classroom that uses an online environment on the internet brings students and teachers together, teaches, and communicates for a long time. This article will discuss the history of virtual technology and virtual learning through the past generations. Applying this virtual world to specific studies will stimulate students' interest in studying Thai literature.

Keywords: educational technology, Thai literature, Naruemit universe

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข และมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่พึงประสงค์มีความเข้มแข็งมีดุลยภาพ แต่การที่จะบรรลุเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้มีปัจจัยอิทธิพลที่เป็นพลังของการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องประสานเท่าทันกับการปรับเปลี่ยนในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เกิดขึ้นด้วย เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาชาติ จึงมุ่งพัฒนาคนและสังคมโดยการเร่งปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ด้วยการปฏิรูปปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้มีสาระสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และการแข่งขันในสังคมโลกปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหยุ่นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เลือกเรียนในสิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด สามารถแสวงหาความรู้และฝึกการปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริง รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างบรรยากาศส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถสร้างคนที่พร้อมด้วยความรู้คู่คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 12)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 มาตรา 4 วรรค 1 ได้ระบุว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม จึงกำหนดแนวทางการศึกษาในหมวด 4 ในมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้อง สอดคล้องกับความสนใจและ

ความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ สามารถเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา โดยฝึกปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 2-11)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา ของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ การจัดการศึกษามุ่งเน้น ความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 1-3)

สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันที่ก้าวสู่ความเป็นสังคมแห่งโลกยุคดิจิทัล (Digital Age) นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางการเรียนการสอน (Learning Paradigm Shift) ที่ได้ปรับเปลี่ยนไป จากเดิมค่อนข้างมาก และเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบที่รุนแรง ทั้งถึงในทุกระดับทางสังคม จากอิทธิพลของ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ซึ่งทำให้การจัดการศึกษาและการเรียนการสอน ของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป หากบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการศึกษาทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ สามารถปรับตัวให้ก้าวทัน กับความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ ย่อมหมายถึงอย่างก้าวแห่งหายนะของการจัด การศึกษาที่กำลังคืบคลานเข้ามาสู่สังคมเหล่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้ก้าวทันกับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากอิทธิพลของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยียุคใหม่เหล่านั้น

วรรณคดีไทย เป็นสมบัติล้ำค่าของแผ่นดินที่กวีทั้งหลายได้รังสรรค์ไว้เพื่อให้เป็นเพชรล้ำค่าคู่แผ่นดิน ไทยมาในทุกยุคสมัย วรรณคดีจะสะท้อนสภาพของสังคมไทยตามทัศนะของกวีที่เฝ้ามองและจับตามองสภาพ สังคมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งคนหนึ่งในสังคมแล้วนำเสนอภาพที่เห็นออกมาตามมุมมองของตนโดยใช้ตัวอักษรที่มี แรงงานในด้านวรรณศิลป์เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดสู่สายตาผู้อ่านจึงกล่าวได้ว่า วรรณคดีไทยคือสมบัติ คู่บ้านคู่เมืองและมีส่วนสำคัญในการแสดงถึงความเป็นชาติมาช้านาน ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาทุกระดับได้มีการบรรจุวรรณคดีไทยเอาไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยทั้งนี้ก็เพราะในหมวด 4 ของแนวการศึกษาที่ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 12) ได้กล่าวถึงการเน้นความสำคัญของความรู้ของผู้เรียนในข้อหนึ่งของมาตรา 7 ไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้อง มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ทรงประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาดุลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการจัดการศึกษามีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน โดยในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ 1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน 3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา 4. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง 5. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และในหมวดเดียวกัน ในมาตราที่ 24 ข้อ 4 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ข้อ 5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจรับรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในหมวด 9 มาตรา 66 ระบุว่าผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ทำเพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองนี้ได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปโดยเร่งด่วนใน 4 ประเด็นหลักดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

1. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ โดยกำหนดแนวทางการปฏิรูปในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้
 - 1.2 ผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสรรถนะและความรู้ความสามารถ
2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ โดยกำหนดแนวทางการปฏิรูปในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 การพัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
 - 2.2 การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
 - 2.3 การใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

4. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยกำหนดแนวทางการปฏิรูปในเรื่องต่อไปนี้

4.1 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

4.2 พัฒนาระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

4.3 พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

4.4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น

4.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

จากบทสรุปของการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ผ่านมานั้น ได้มีการดำเนินการติดตามและประเมินผลของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมาโดยตลอด จนกระทั่งเกิดเป็นกระแสสังคมในการผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองขึ้น ซึ่งบทสรุปที่หลากหลายเหล่านั้นได้ถูกกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและนโยบายการปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหม่ที่มีความหมายและมีความคาดหวังว่าจะทำให้เกิดพลังการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการจัดการศึกษาของไทยเรา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สังคมต่างจับตามองประเด็นความเคลื่อนไหวเหล่านั้นอย่างสนใจและใกล้ชิด เนื่องจากผลการปฏิรูปครั้งใหม่นี้ย่อมนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้ตรงเป้าหมาย และสร้างสังคมไทยให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนและมั่นคงในสังคมโลกในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงนี้

“เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือ แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (Wisdom) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (Technology and Innovation)

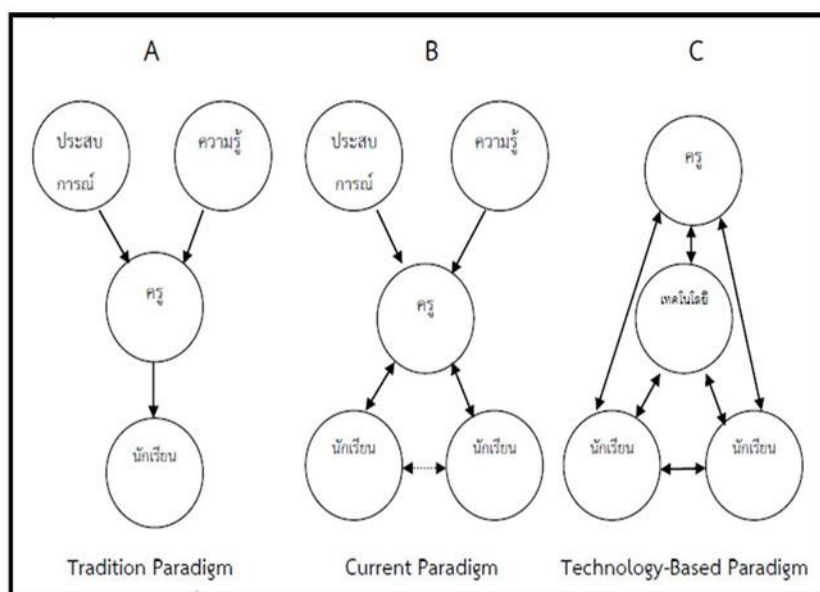

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จะเห็นผังก้างภาพที่คณะรัฐบาลมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายในการพัฒนาประเทศไทยจากยุค Thailand 1.0 จนมาถึงยุค Thailand 4.0 เพื่อผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาก้าวหน้ามาสู่ระดับ Smart Thailand คือภาพอนาคตของการสร้างประเทศก้าวสู่ความเป็นอัจฉริยะด้วยศักยภาพแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโลกสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบัน

ในการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่นี้ รัฐบาลได้มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับสำหรับบัญญัติเป็นแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนการปฏิรูปเทคโนโลยีสารสนเทศและการศึกษาของประเทศไทยในยุคใหม่ เช่น มีกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศฉบับใหม่คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีการจัดกระทรวงขึ้นใหม่ชื่อ “กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ตลอดถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นมหาวิทยาลัยได้แยกจากส่วนที่สังกัดกับกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2560-2579 เป็นต้น เหล่านี้คือหัวใจสำคัญที่เป็นสาระเชิงกฎหมายที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักทางสังคม ก้าวสู่การพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาแนวคิดของรัฐบาลที่ต้องการจะพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และเกิดความยั่งยืน” ต่อไปในอนาคต

3. ยุคของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบ A. เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จะถูกถ่ายทอดจากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน การจัดสภาพการณ์ทางการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะของการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นลักษณะการสอนแบบดั้งเดิมหรือแบบบรรยาย (Oral Tradition Paradigm)

รูปแบบ B. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมสมัยในยุคปัจจุบัน (Contemporary Instruction) ครูยังคงเป็นศูนย์กลางแห่งข้อมูลความรู้และประสบการณ์ อย่างไรก็ตามรูปแบบการเรียนการสอน

แบบนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงทั้งนี้โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมากขึ้นโดยจัดสภาพการณ์ทางการเรียนจากสื่อการสอนที่หลากหลาย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ แบบฝึกปฏิบัติ การสอนแบบโปรแกรม ชุดการสอน การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ และในขณะเดียวกันการสอนในลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางอ้อม (Informal Interaction) ระหว่างผู้เรียนด้วยกันมากยิ่งขึ้น

รูปแบบ C. เป็นรูปแบบของกระบวนการจัดการศึกษาในอนาคต หรือการจัดการศึกษาในกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) หรืออาจเรียกการจัดการศึกษายุคฐานแห่งเทคโนโลยี (Technology-Based Paradigm) มีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยตัวผู้เรียนเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับการใช้ผลข้อมูลย้อนกลับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไป พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในการจัดการทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Management Skills) สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนนั้นได้มีการออกแบบโปรแกรมหลักสูตรการเรียนรู้อิงลักษณะของการบูรณาการทางด้านเนื้อหาวิชาโดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวเชื่อมโยงประสบการณ์ทางการเรียนจากโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งจัดกระทำและพัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (Experts) ไปสู่ตัวผู้เรียนในหลากหลายวิธีการ รวมทั้งการประเมินผลและป้อนข้อมูลย้อนกลับไปสู่ผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบขั้นตอนและมีประสิทธิภาพอีกด้วย ทั้งนี้ปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญในการจัดสร้างโปรแกรมหรือหลักสูตรการเรียนรู้ในการจัดการศึกษายุคใหม่นั้น จะอาศัยปัจจัยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ข้อมูลด้านการศึกษาวิจัยที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ (Sufficient Valid Research Data)
2. ทฤษฎีทางการเรียนการสอน (Instructional Theory)
3. การจัดระเบียบโครงสร้างและการออกแบบที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพ (Organization Design Literature)

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษายุคใหม่หรือยุคโลกาภิวัตน์นั้น เทคโนโลยีได้ก้าวเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อบทบาทรูปแบบ และศาสตร์ทางการเรียนรู้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องคงจะตระหนักและพร้อมที่จะปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาของโลกอนาคต รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ทางการศึกษาในยุคใหม่นี้ได้อย่างเหมาะสม

การจัดการเรียน ยุคใหม่จะต้องผสมผสาน (Hybrid) ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบทของระดับการศึกษา เนื้อหาบทเรียน พื้นที่ หรือความพร้อมของผู้เรียนและสถานศึกษา ดังนั้น รัฐบาลจะต้องสร้างเครื่องมือ (Materials) ให้พร้อมและสนับสนุนให้ครูนักเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ซึ่งนั่นคือแนวคิดในการจัดการเรียนแบบ u-Learning โดยใช้ระบบการบริหารจัดการเรียน (Learning Management System : LMS) ที่เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพที่ดีจริง ไม่ใช่ให้เลือกทำตามมีตามเกิดอย่างที่เป็นสถานการณ์โควิด 19 รอบที่แล้วไม่เกิดบทเรียนใดเลยกระนั้นหรือ ? รวมทั้ง ระบบและเกณฑ์การประเมินการเรียนต้องเปลี่ยนไป ถึงคราวที่ควรนำเอาความรู้ สมรรถนะ ทักษะ ความสามารถ เจตคติ (Performance base Assessment หรือ Competency base Assessment) มาใช้และไม่ควรนำเวลาเรียนมาใช้เป็นเกณฑ์การผ่านหรือจบการศึกษาหรือเข้าศึกษาต่อแล้ว

เทคโนโลยีของโลกเสมือนเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่มีการเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเทคโนโลยีกลุ่มนี้ สามารถ ตอบสนองการใช้งานได้หลากหลายจุดประสงค์ไม่ว่าเป็นด้านความบันเทิง ซึ่งการใช้งานเทคโนโลยีเสมือนจริง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานได้อย่างเห็นผลชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยี Mixed Reality (MR) ที่สามารถแสดงผล 3 มิติ ได้ในพื้นที่จริงคล้ายกับภาพโฮโลแกรมช่วยให้ผู้เรียนได้ควบคุม (Keep Control) การเห็นโลกจริงรอบๆ ตัวเอง ผู้เรียนมีอิสระในการมองเห็นสิ่งที่เรียนรู้ สามารถเลื่อนไปรอบๆ ดูที่มองเห็นได้ ส่งผลหรือมีอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่าง อารมณ์และการเรียนรู้ มนุษย์เราเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางกายสัมผัส ทางลิ้นสัมผัส ซึ่งในยุคแห่งโลกเสมือนผลงานโลก จะตอบสนองต่อประสาทการรับรู้ทางตาและทางหู ด้วยการแสดงผลผ่าน จอภาพ และอุปกรณ์สร้างเสียง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2518)

รูปแบบของเทคโนโลยีเสมือนจริงมีการพัฒนามาอย่างยาวนานตั้งแต่ในยุคที่ยังเป็น Metaverse หรือ จักรวาลนฤมิต คือ คำที่ใช้แทนสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล โดยภายในโลกนั้น จะมีการสร้างตัวแทนมนุษย์หรือที่เราเรียกว่า “Avatar: อวตาร” ซึ่งภายในโลกเสมือนจริงทุกคนจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันได้เสมือนอยู่ในโลกจริง โดยที่ผู้คนบนโลกจริงนั้นไม่จำเป็นต้องไปรวมตัวอยู่ในที่เดียวกัน ที่ต้องทำคือแค่เพียงสวมใส่อุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) เท่านั้น ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงผู้คนอย่างไร้พรมแดนเข้าหากันภายในช่วงเวลาเดียวกัน จักรวาลนฤมิตในระยะแรกถูกพัฒนาและเป็นที่นิยมในอุตสาหกรรมเกมส์ ต่อมาจึงได้ขยายออกมายังอุตสาหกรรมอื่นๆ อาทิ อุตสาหกรรมการค้าและการบริการ รวมไปถึงภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่เริ่มนำ Metaverse มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และในอนาคตอันใกล้นี้มีการคาดการณ์ว่า Metaverse จะกลายเป็นโลกคู่ขนานที่มีระบบเศรษฐกิจ ระบบการบริหารปกครองเป็นของตนเองจนเปรียบเสมือนโลกจริงอีกหนึ่งใบ วิทยาเขต Konza Technopolis ประเทศเคนยา ที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ซึ่งจะสร้างมหาวิทยาลัย Metaverse เพื่อสนับสนุนการจัดหลักสูตร ช่วยลดช่องว่างทางการศึกษา และลดความจำเป็นของ นักศึกษาและอาจารย์ในการเดินทางไกลระหว่างบ้านกับมหาวิทยาลัย

4. ด้านสุขภาพ ในทางการแพทย์ มีการพัฒนาระบบการรักษาแบบเสมือนจริงในการตรวจรักษา ติดตาม และประเมินพฤติกรรมคนไข้ รวมถึงการนำ AR มาช่วยในการผ่าตัดกระดูกสันหลัง เพื่อให้แพทย์ผ่าตัดได้แม่นยำขึ้น หรือการซ่อมผ่าตัดเสมือนจริงในการผ่าตัดที่ซับซ้อนและมีความเสี่ยงสูง เช่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย สแตนฟอร์ดที่ใช้ซอฟต์แวร์ที่รวมเอาผลลัพธ์จากเครื่อง MRI ซีทีสแกนและการตรวจหลอดเลือดด้วยเครื่องเอกซเรย์ มาสร้างเป็นแบบจำลองสามมิติ นอกจากนี้ ผู้ป่วยยังสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์โดยไม่ต้องเดินทางและได้รับบริการใกล้เคียงกับการพบแพทย์จริง เช่น กรณีการบำบัดรักษาผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยสมาธิสั้น

5. ด้านอุตสาหกรรมเพื่อความบันเทิง โดยสามารถใช้ Metaverse ในการจัดคอนเสิร์ต ชมภาพยนตร์ ชมแฟชั่นโชว์ การแข่งขันกีฬา เช่น ศิลปินระดับโลกอย่าง Justin Bieber หรือ Ariana Grande ได้จัดคอนเสิร์ตเสมือนจริง ในการสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมผ่านร่าง avatar แล้ว เป็นต้น

ทั้งนี้ Metaverse เป็นเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนและสังคมในไม่ช้า และช่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างมาก ทั้งการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ได้มีการกำหนดเป้าหมาย การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและภาคบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพ และการเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ

Metaverse มีประโยชน์โดยตรงต่ออุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยี สินค้าไอทีและ อิเล็กทรอนิกส์ที่ไทยมีศักยภาพ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ที่สามารถต่อยอดจากพฤติกรรมการใช้ดิจิทัลของไทย ช่วยส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาในด้านการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวรวมทั้งสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพ และด้านการศึกษา รวมทั้งลดอุปสรรคในเรื่องสถานที่และระยะเวลา ช่วยสนับสนุนการสร้างงานและอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้นด้วย (กรุงเทพธุรกิจ)

หมวดที่ ๒ การจัดการเรียนการสอน (ต่อ)

๒.๓ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมกระบวนการคิด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมกระบวนการคิด สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหา

- ๑) การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้
- ๒) การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปฏิบัติ
- ๓) การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการคิด
- ๔) การจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่มา: <http://www.prachyanun.com>

4. บทสรุป

การจัดการเรียนการสอนด้วย Metaverse เป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของเทคโนโลยี รวมทั้งความเป็นจริงเสมือน (VR) ความเป็นจริงเสริม (AR) และวิดีโอที่ผู้คนใช้ชีวิตภายในโลกดิจิทัล Metaverse จึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างโลกความเป็นจริงและโลกเสมือนนั่นเอง

Metaverse และการศึกษาในโลกอนาคต

ปัจจุบันความสนใจใน Metaverse มุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมเกมเป็นหลัก แต่ Metaverse ทางด้านการศึกษาคาดว่าจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมากและจะมีบทบาทสำคัญในอนาคตด้วย

ข้อมูลจาก UNICEF เผยว่า นักเรียน 91% ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิดนับตั้งแต่ต้นปี 2020 ทั้งครูและนักเรียนต้องปรับตัวเข้ากับการเรียนทางออนไลน์ เทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนในช่วงล็อกดาวน์ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม การเรียนออนไลน์อาจไม่ได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะ

เด็กหลายคนไม่สามารถจดจ่อกับการเรียนผ่านหน้าจอได้ แต่การเรียนใน Metaverse จะแตกต่างจากการเรียนออนไลน์แบบเดิม

นักเรียนและครูจะสามารถโต้ตอบกันผ่านโลกดิจิทัลในสภาพแวดล้อม 3 มิติที่สมจริง ไม่ว่าพวกเขาจะอยู่ที่ไหนในชีวิตจริงก็ตาม การเรียนในยุคใหม่ไม่จำเป็นต้องมีโต๊ะ เก้าอี้และกระดานอยู่หน้าห้อง นี่จะทำให้นักเรียนรู้สึกตื่นเต้นกับการเรียนรู้แบบใหม่ โดยไม่ต้องเบียดอยู่ในห้องเรียนอีกต่อไป

จุดเด่นของการเรียนใน Metaverse คือ การจำลองการเรียนรู้ได้ โลกเสมือนจริงที่มีการโต้ตอบกัน และมีภารกิจงานที่ต้องทำ อาจทำให้โรงเรียนเป็นเหมือนวิดีโอเกมที่ทำให้นักเรียนรู้สึกกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จ นอกจากนี้ข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทางจะหมดไป เนื่องจากเราสามารถใช้อุปกรณ์ VR จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา

การเรียนรู้แบบ VR ยังช่วยทำลายกำแพงระหว่างวิชาอีกด้วย เช่น การเรียนประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องเที่ยว จำ เมื่อเข้าสู่โลก Metaverse เราสามารถเข้าไปอยู่ในสถานที่หรือเหตุการณ์นั้นได้ ทำให้นักเรียนรู้สึกอินกับเรื่องที่กำลังเรียนอยู่มากขึ้น ขณะที่วิชาที่เป็นทฤษฎีต่างๆ เช่น การเดินสายไฟ การติดตั้งท่อระบายน้ำ การปฐมพยาบาล ก็จะเรียนรู้ในภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย โดยไม่ต้องเสี่ยงกับอุบัติเหตุในสภาพแวดล้อมจริงอีกด้วย

ตัวอย่างธุรกิจการศึกษาที่เข้าสู่โลก Metaverse

The iTeacher Metaverse: เป็นการเรียนรู้ในโลกเสมือน 14 แห่งที่แตกต่างกัน โลก VR นี้จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการคิดเชิงวิพากษ์ การเชื่อมต่อนักเรียนเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ห้องเรียน Fossil Museum ใน The iTeacher Metaverse จะให้ความรู้เด็กๆ เกี่ยวกับฟอสซิล และยังเพลิดเพลินไปกับเหล่าไดโนเสาร์ที่อยู่รอบๆ นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของฟอสซิลแบบเห็นภาพจริง

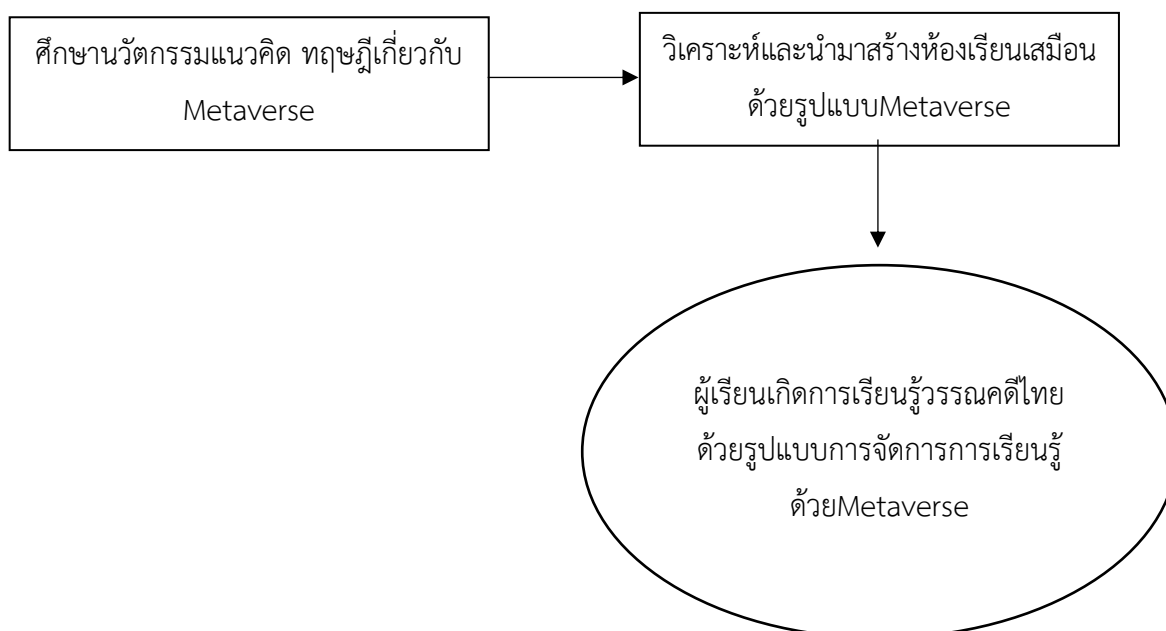
SkyView: แอปนี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถสำรวจจักรวาลโดยใช้ AR ของท้องฟ้ายามค่ำคืนค่าคืนและยังสามารถใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อระบุตำแหน่งดาว กลุ่มดาว ดาวเคราะห์ และแม้แต่ดาวเทียมได้

VR Museum of Fine Art: เป็นพิพิธภัณฑ์แบบ VR ที่ให้ผู้ใช้ได้ชมภาพวาดและประติมากรรมระดับโลกอย่างใกล้ชิด รวมถึงภาพวาด Mona Lisa โดยไม่ต้องเดินทางไปฝรั่งเศส และต่อแถวยาวเหยียดเพื่อชมรูปภาพอันโด่งดังชิ้นนี้

Mondly: การเรียนภาษาจะไม่ใช้ทฤษฎีที่น่าเบื่ออีกต่อไป Mondly จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนภาษาได้อย่างสมจริง ได้ตอบและสนทนากับเจ้าของภาษาได้จริงๆ โดยไม่ต้องเสียเงินเดินทางไปต่างประเทศ

แม้ว่าการเรียนใน Metaverse จะดูเป็นไอเดียที่ยอดเยี่ยม แต่ก็ยังมีข้อเสียอยู่ เด็กที่มีความทุพพลภาพ เช่น ปัญหาการได้ยินและการมองเห็น จะต้องได้รับความช่วยเหลือพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้เรียนรู้ตรงนี้ได้ไม่เต็มที่ อย่างไรก็ตาม นี่ถือเป็นเทคโนโลยีที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และอาจพัฒนาการศึกษาในอนาคตได้

กรอบแนวคิดในการจัดการการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้ด้วย Metaver

การจัดการการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้Metaverse ผ่านสภาพแวดล้อมของโลกแห่งความจริงและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน จนกลายเป็น "ชุมชนโลกเสมือนจริง" ที่สามารถผสมผสานวัตถุรอบตัวและสภาพแวดล้อมให้เชื่อมต่อกันเป็นหนึ่งเดียว โดยอาศัยเทคโนโลยี AR และ VR เข้ามาช่วยเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อให้กลายเป็นพื้นที่โลกเดียวกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA)

นักศึกษาประยุกต์ใช้ภาพตัวละครในวรรณคดีช่วยในสถานการณ์จริงได้ (K)

นักศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งที่มีปรากฏในกระดานภาพMetavers ได้ (P)

เห็นความสำคัญของวรรณคดีไทยที่มีต่อประวัติศาสตร์ไทยในการคำแนะนำและขอคำแนะนำ (A)

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up)

อาจารย์กล่าวทักทายนักศึกษาและเช็คชื่อนักศึกษา

อาจารย์ทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนไปชั่วโมงที่แล้ว ทบทวนเนื้อหาวรรณคดีไทย

อาจารย์เปิดวิดีโอ Metaverse และอธิบายว่าคืออะไรและมีประโยชน์อย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมชั้นนำเสนอ (Presentation)

อาจารย์ให้นักศึกษาเข้าสู่โลกเสมือนจริง (Metaverse) ผ่านโทรศัพท์มือถือ

อาจารย์สอนตัวละครที่มีในวรรณคดีไทยและตัวอย่างผ่านสื่อ Metaverse

ขั้นที่ 3 กิจกรรมขั้นฝึก (Practice)

อาจารย์ให้ตัวอย่างประโยควรรณคดีไทย ให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์

อาจารย์เรียกนักศึกษาที่ปรากฏเป็นอวตารใน Metaverse ให้ตอบคำถามที่ละคนหรือทีละกลุ่มตามแต่สถานการณ์

ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ (Production)

อาจารย์ให้นักศึกษาฟังคลิปและทำแบบฝึกหัดในหนังสือ

อาจารย์ให้นักศึกษาตอบทีละคน พร้อมเฉลยข้อที่ถูกต้อง

อาจารย์ให้นักศึกษานำข้อความของวรรณคดีไทยบางส่วนและออกมานำเสนอ หน้าชั้นเรียนในห้อง Metavers

ขั้นที่ 5 กิจกรรมขั้นสรุป (Wrap up)

อาจารย์ทบทวนหลักการศึกษาวรรณคดีไทยและคำศัพท์ใหม่ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดี ให้นักศึกษา

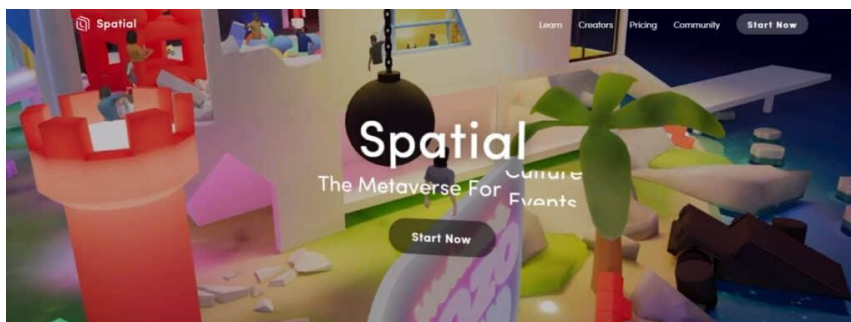
อาจารย์ให้การบ้านใน Metavers และให้นักศึกษานำไปตอบในกระดานดาวสโหลดข้อมูลใน Metavers

วิธีสร้างพื้นที่ส่วนตัวบนโลกเสมือน เหมือนสร้างห้อง สร้างบ้านของเราบนอีกโลกหนึ่ง ช่วงนี้กระแส Metaverse มาแรง เราก็เลยมาสร้างตัวละคร มาสร้างห้องส่วนตัวแบบสไตล์คุณบนโลกเสมือน และเที่ยวโลกเสมือนกัน แม้ไม่มีแว่นตา Oculus Quest ในการท่องโลกเสมือนเต็มรูปแบบ ก็สามารถสร้างห้องเสมือนได้ แค่มีคอมพิวเตอร์เครื่องเดียว และเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

iT24Hrs

วิธีสร้างพื้นที่ส่วนตัวบนโลกเสมือน ด้วย Spatial.io

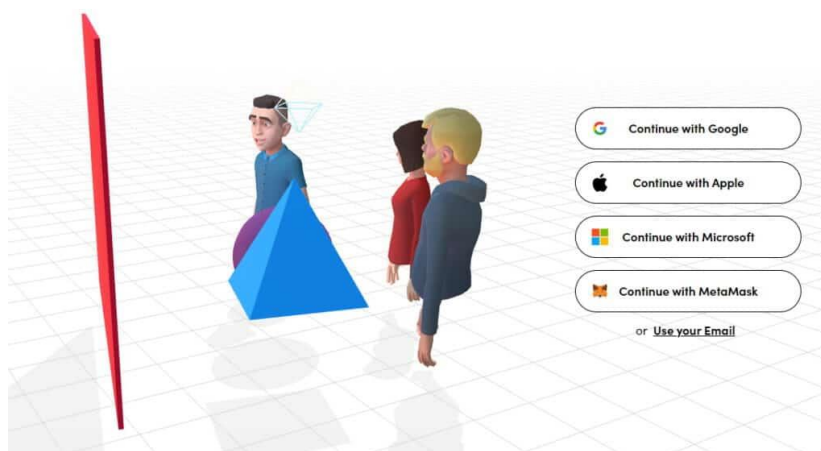

Explore the Metaverse

iT24Hrs

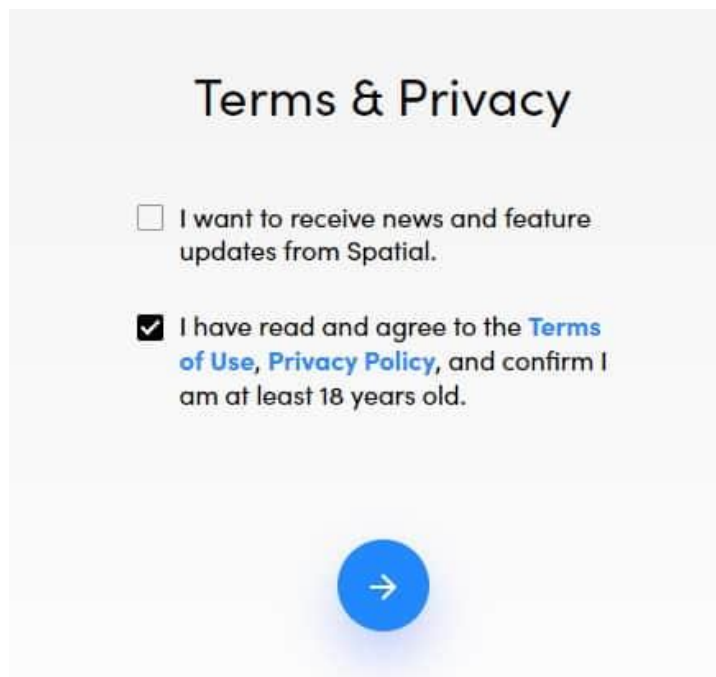
เข้าไปที่เว็บไซต์ spatial.io แล้วคลิก Start Now

 Spatial

iT24Hrs

จากนั้นเลือก Use your email หรือบริการที่คุณจะใช้ในการสมัคร เช่น Google Accounts, Apple ID, Microsoft Accounts และ MetaMask ของคุณ

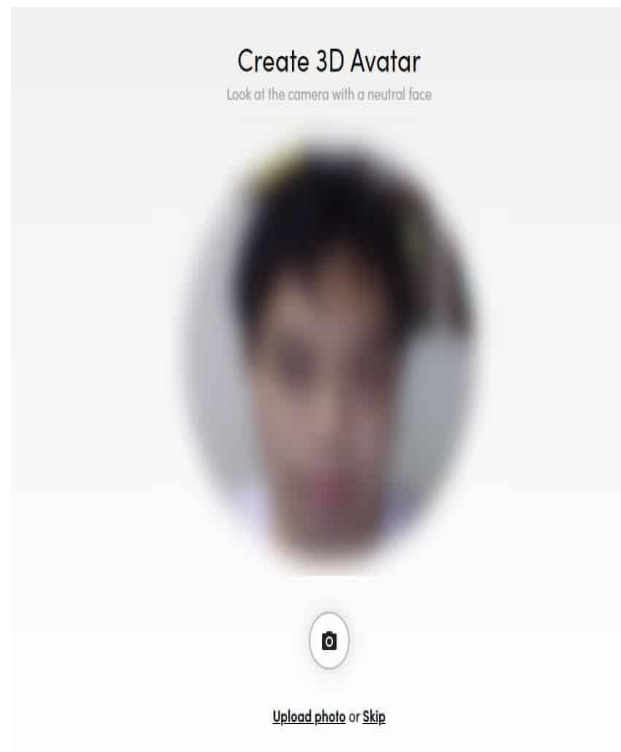
iT24Hrs

เลือกที่ i have read and agree to the terms of use , Privacy Policy นั่นก็คือยอมรับเงื่อนไขการใช้งานนั่นเอง จากนั้นคลิกปุ่มลูกศรขวา ดังรูป

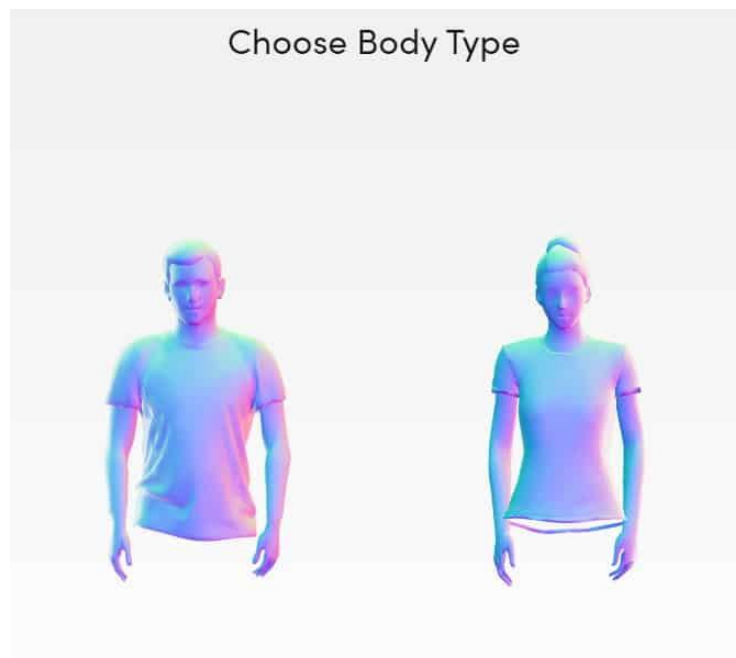
iT24Hrs

ตั้งชื่อผู้ใช้

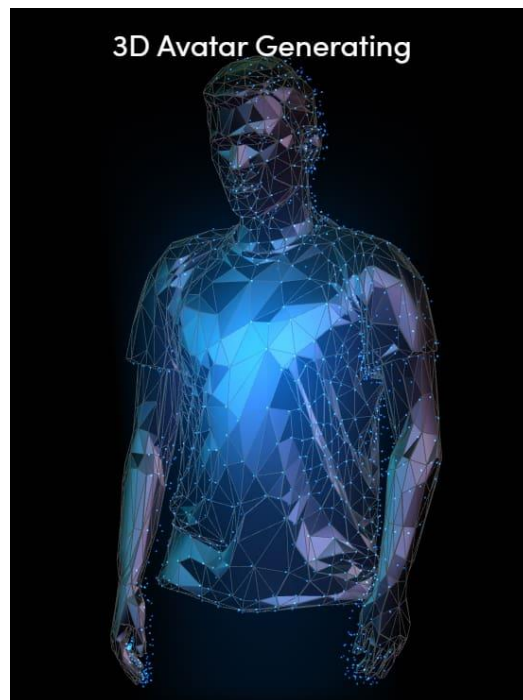
iT24Hrs

ถ่ายรูป หรืออัปโหลดใบหน้าของคุณ เพื่อสร้าง Avatar

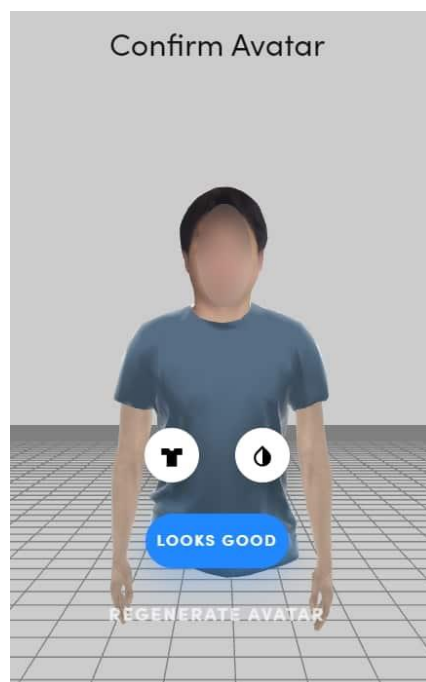
iT24Hrs

เลือกเพศ ชาย หรือ หญิง

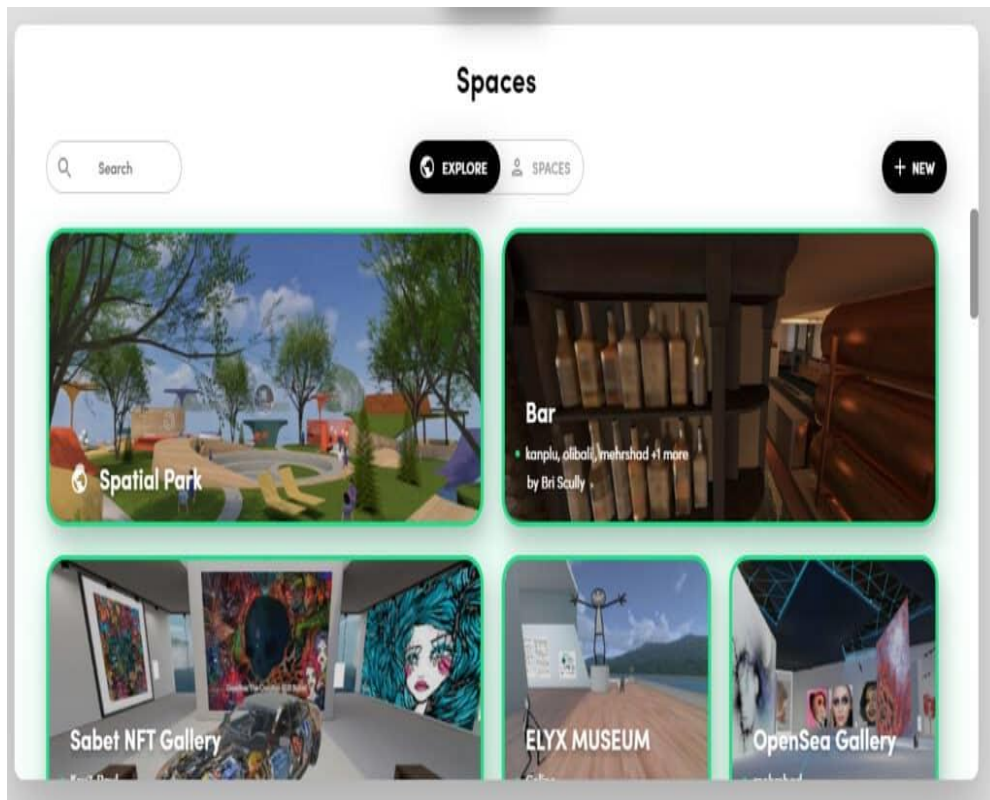
iT24Hrs

ระบบจะสร้าง Avatar แทนตัวคุณ

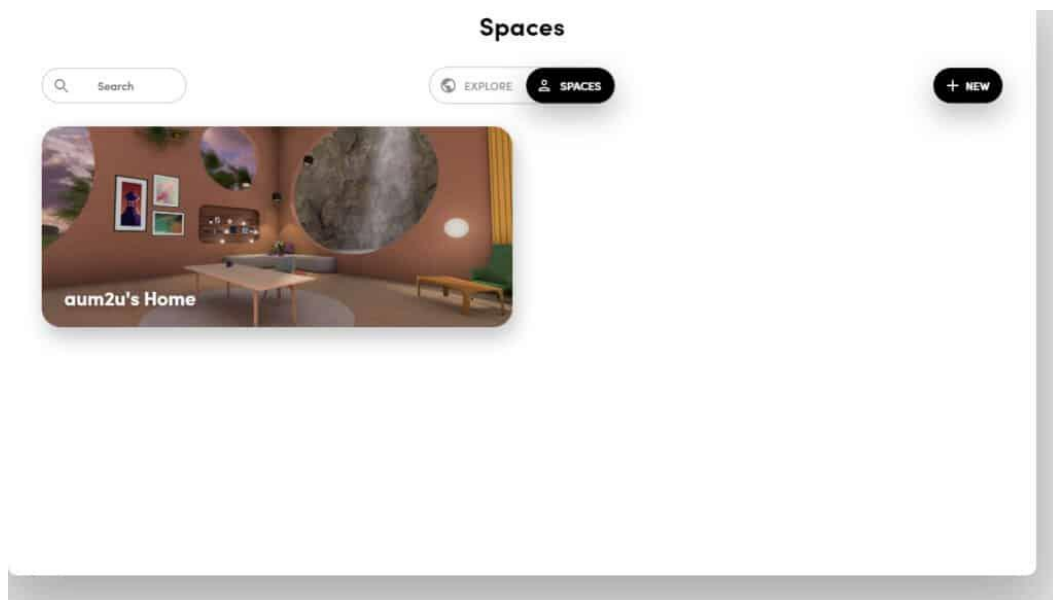
iT24Hrs

ได้แล้ว Avatar ตัวเราด้วยใบหน้าจริง หรือใบหน้าที่คุณได้อัปโหลดไว้ คลิก looks good เพื่อยืนยัน

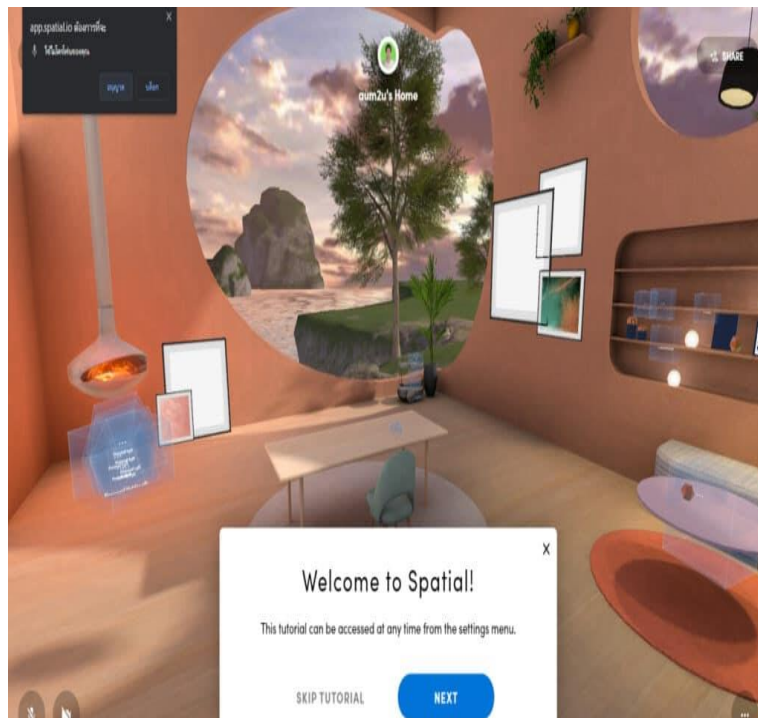
iT24Hrs

จะพาเข้าสู่ห้องต่างๆ สามารถคลิกห้องเหล่านี้เพื่อเที่ยวชมห้องตามต้องการ ซึ่งจะเจอเพื่อนๆ มากมายด้วย

iT24Hrs

คลิกที่แท็บ space จะเห็นห้องส่วนตัวของเรา ลองคลิกเข้าห้องดูสิ

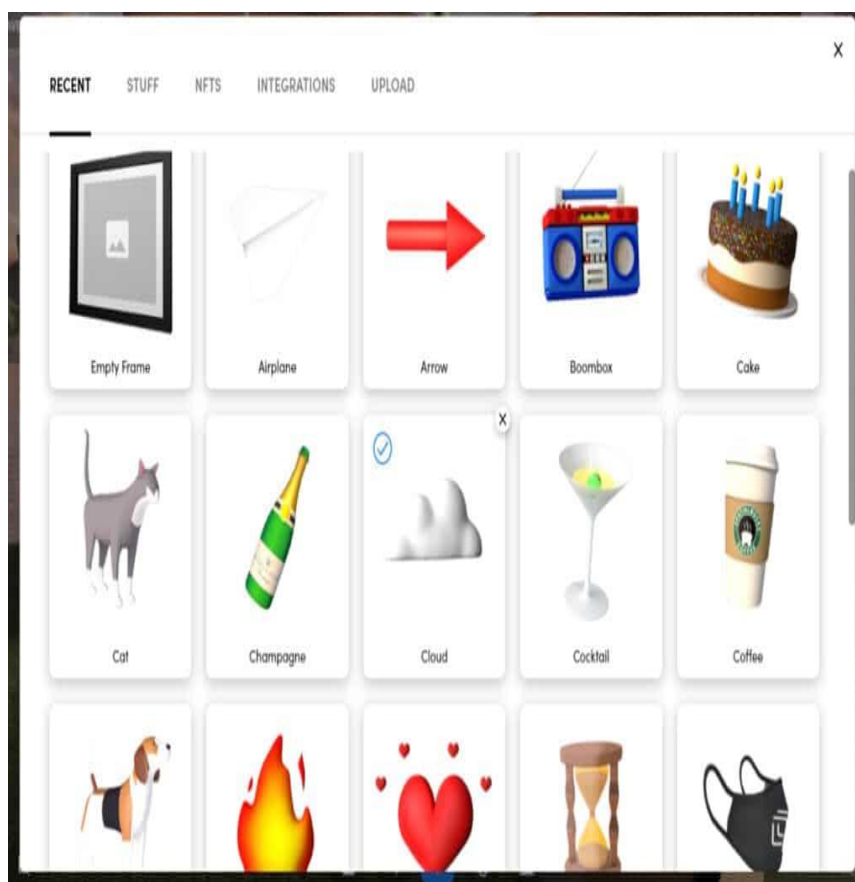
iT24Hrs

จะพาเข้าสู่ห้องส่วนตัวบนโลกเสมือนแล้ว จะมีการอธิบายสอนการใช้งานสำหรับผู้ใช้อย่างใหม่ ลองอ่านและลองทำดูนะ

iT24Hrs

แค่นี้ก็ได้ตัว Avatar และห้องเสมือน ที่เป็นห้องส่วนตัวของเราจริงๆ

iT24Hrs

สามารถเพิ่มสิ่งของต่างๆ ภายในห้องได้ด้วย ทั้งบนนี้คือวิธีง่ายๆ และได้ห้องส่วนตัวบนโลกเสมือนด้วย
ใช้ได้บนคอมได้เลย จนกว่าจะมีอุปกรณ์ Headset อย่าง Oculus Quest ที่จะช่วยให้การท่องโลกเสมือน สนุก
ยิ่งขึ้นกว่าเดิม

บรรณานุกรม

จิตติยาภรณ์ เขาวรากุล. (2563). **คุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21.**

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 4(2), น.9.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2559). **อนาคตวิทยา: ทฤษฎีและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา.** เชียงใหม่: สำนักพิมพ์
ไทมอนด์กราฟิกกรุ๊ป.

ชรินทร์มั่งคั่ง. (2561). **องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา การเรียนการสอนแบบ E-Learning
กับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม Augmented Reality) เป็นสื่อรูปแบบใหม่ทางการศึกษา.**

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 14(1): 17-30.

วสันต์ เกียรติแสงทอง พรชพล พรหมมาศ และอนุวัตร เฉลิมสกุลกิจ. (2552). **การศึกษาเทคโนโลยีออกเมนต์เตดเรียลลิตี้: กรณีศึกษา พัฒนาเกมส์ “เมมการ์ด”**. โครงการ สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิวัฒน์ มีสุวรรณ. **การเรียนรู้ด้วยการสร้างโลกเสมือนผสานโลกจริง**. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13: 132-124.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2018). **เทคโนโลยีโลกเสมือนก้าวสู่โลกความจริง Virtual Reality (VR). Augmented Reality (AR) และMixed Reality (MR)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.ops.go.th/main/index.php/knowledge-base/article-pr/675-interface-technology-vr-ar-mr>. [3 สิงหาคม 2564].

McMillan, K., Flood, K., & Glaeser, R. (2017). **Virtual reality, augmented reality, mixed reality, and the marine conservation movement**. John Wiley & Sons, 27(S1), 162-168.

Milgram, P., Kishino, F.A. (1994). **Taxonomy of Mixed RealityVisual Displays**. IECE Trans. on Information and Systems (Special Issue on Networked Reality), vol. E77-D, no. 12: 1321-1329.

<https://app.spatial.io/>

หลักอธิปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหาร Supremacy for Developing Executives

พระปลัดธนา อคฺคธมฺโม (พิมพารัตน์)

Phrapalad Thana Aggadhammo (Pimparat)

กฤตสุชิน พลเสน

Kitsuchin ponsen

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

E-mail: thanapimparat5710@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 26 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาหลักอธิปไตยในพุทธศาสนาเถรวาท จากการศึกษาพบว่า อธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วยอัตตาธิปไตย ได้แก่ การมีตนเป็นใหญ่ โลกาธิปไตย ได้แก่ การมีโลกเป็นใหญ่ อัมมาธิปไตย ได้แก่ การมีธรรมเป็นใหญ่ ดังนั้น ผู้บริหารควรได้มีการใช้หลักอธิปไตย และหลักธรรมสำหรับผู้บริหาร คือ พรหมวิหาร 4 อคติ 4 และหลักทศพิธราชธรรมด้วย

คำสำคัญ: หลักอธิปไตย, พรหมวิหาร 4, อคติ 4

ABSTRACT

This article aims 1. to study the principle of supremacy based on Theravada Buddhism. From the study, it had been found that supremacy can be divided into 3 types; supremacy of self or self-dependence, supremacy of the world or public opinion, and supremacy of the Dharma or righteousness. The executives should apply the principle of supremacy. The Dhamma for executives are the four sublime states of mind, the four wrong courses of behavior, and the ten virtues of the king.

Keywords: the supremacy, the four sublime states of mind, the four wrong courses of behavior

1. บทนำ

หากกล่าวถึงอธิปไตยหรืออำนาจอธิปไตยนั้นได้ถือกำเนิดมาพร้อมๆ กับการที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมและมีการทำสัญญาในการอยู่ร่วมกัน เริ่มจากสังคมเล็กๆ และค่อยพัฒนาเป็นสังคมขนาดใหญ่ ซึ่งต่อมาเรียกสังคมนี้ว่ารัฐ และอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ มีลักษณะสำคัญคือมีความเด็ดขาด เป็นการทั่วไป เป็นความถาวร และไม่สามารถแบ่งแยกได้ ซึ่งทำให้รัฐมีอำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและมีอำนาจในการดำเนินกิจการระหว่างประเทศ จะเห็นว่าอธิปไตยหรืออำนาจอธิปไตยนั้นมีความสำคัญยิ่งต่อความเป็นรัฐ และทำให้รัฐสมบูรณ์ เพราะถ้ารัฐขาดซึ่งอธิปไตยแล้วรัฐนั้นก็จะเป็นรัฐเลย มนุษย์ทุกคนมีฐานะเป็นสมาชิกของสังคมที่ตนอาศัยอยู่และมีความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ต่อกันตลอดจนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะ โดยมีเป้าหมายเพื่อความอยู่รอดและความผาสุกของมนุษย์เอง แต่เนื่องจากธรรมชาติมนุษย์มีอริยาหรือความไม่รู้เป็นพื้นฐาน ประกอบกับขาดการขัดเกลาทางสังคมที่มีประสิทธิภาพจึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น หากเราศึกษาเรื่องวิวัฒนาการของชุมชนและความเป็นมาของผู้นำจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาจะพบว่า นับตั้งแต่มนุษย์ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มชนเล็กๆ ประกอบ ด้วยผู้คนในเผ่าเดียวกัน มนุษย์ประสบปัญหาแรกคือปัญหาทางศีลธรรมในชุมชน ทำให้มนุษย์คิดถึงผู้นำและชนิดของผู้นำ โดยคนในชุมชนนั้นได้ประชุมลงมติกันเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เช่น มีรูปงามบุคลิกภาพดี มีอำนาจมากกว่า ให้เป็นผู้นำพร้อมกับมอบอำนาจให้ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้นำ สามารถกำจัดผู้ที่ต้องกำจัด ตาหนิผู้ที่ต้องตาหนิ เนรเทศผู้ที่ต้องเนรเทศได้ อำนาจที่ว่านี้ต่อมาในทางการปกครองเรียกว่าอำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุดที่ผู้นำนำไปใช้ในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยนี้แม้จะเป็นของประชาชน แต่ผู้ที่ใช้อำนาจดังกล่าวคือ นักการเมือง เนื่องจากอำนาจเป็นใหญ่ในโลก ดังนั้น นักการเมืองจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกด้าน เพราะนักการเมืองมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและดำเนินตามนโยบายในการบริหารประเทศ (มนตรี ธีรธรรมพิทักษ์, 2540) เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญ คือ เป็นผู้ใช้อำนาจและอำนาจนั้นไม่ใช่อำนาจธรรมดา แต่เป็นอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจเด็ดขาด ครอบคลุม มีความถาวร และไม่สามารถถูกแบ่งแยกได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การปกครองเมืองสามารถบริหารประเทศได้โดยสะดวกฉับไวและเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของเจ้าของอำนาจ คือ ประชาชน (วิชฌุ เครืองาม, 2523: 221)

ปัจจุบันนักการเมืองไทยส่วนใหญ่ขาดความสามัคคีไม่ว้าวางใจซึ่งกันและกัน ใช้อำนาจโดยมิชอบแสวงหาประโยชน์ตนและพวกพ้อง ก้าวกว่าแทรกแซงข้าราชการประจำ ดำเนินการทางการเมืองหย่อนประสิทธิภาพ พรรคการเมืองมุ่งอำนาจเป็นส่วนใหญ่และไม่อยู่ร่วมกัน ทำงานด้วยอุดมการณ์นิยม ยึดหลักประโยชน์นิยม มุ่งผลประโยชน์ของพวกพ้องเป็นใหญ่ อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และการควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองที่ไม่พึงประสงค์ อาจทำได้โดยวิธีทางของกฎหมาย ใช้ระบบควบคุมบุคคลโดยแนวปรัชญาที่ว่า แม้ตัวบุคคลจะไม่ดีแต่ถ้าระบบดีก็สามารถควบคุมคนไม่ดีไม่ให้ทำชั่วได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายแม้จะเข้มงวดเคร่งครัดและรัดกุมเพียงไร ก็ควบคุมได้เฉพาะพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น สมุฏฐานแห่งความชั่วเกิดจากจิตใจของคน หากใจยังไม่ได้รับการพัฒนาให้ซึมซับในการเกลียดชั่วกลัวบาป ให้เกิดหิริโอตตปปะ กฎหมายจะช่วยอะไรไม่ได้มากนัก การจัดระบบให้ดีต้องควบคู่กับการพัฒนาคนให้มีธรรม เมื่อใดก็ตามที่ผู้ปกครองหรือนักการเมืองมีธรรมประชาชนก็มีความสงบร่มเย็น หากนักการเมืองขาดหลักธรรมประจำใจจะมีผลต่อความ

เสื่อมของประเทศชาติ นักการเมืองถึงจะมีกำลังอำนาจแต่เป็นคนพาลย่อมไม่เป็นผลดี แต่ถ้านักการเมืองเป็นปราชญ์และมีกำลังเข้มแข็งจึงจะเป็นผลดี

จากสภาพปัญหาดังกล่าว หากผู้บริหารหรือนักการเมืองสามารถฝึกฝนอบรมตนให้มีคุณธรรมได้ ประเทศชาติจะได้ผู้ปกครองที่ดีมีคุณธรรม มีผลให้ได้รับความเคารพและยอมรับนับถือจากผู้อยู่ใต้การปกครอง และจะเป็นผู้ที่นำความสุขสงบรุ่งเรืองมาสู่รัฐ ชาดิบ้านเมือง ถือได้ว่าเป็นการปกครองใช้อำนาจโดยอาศัยธรรมเป็นแบบธรรมาธิปไตย และพระพุทธองค์ก็ทรงได้ตรัสเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับนักปกครอง นักบริหาร หรือแม้แต่สำหรับคนทั่วไป ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาในเบื้องต้นจึงทำให้มีความประสงค์จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหารในสังคมไทย

2. ความหมายของอธิปไตย

ความหมายของอธิปไตย ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงความหมายของอธิปไตยตามทัศนะทางพุทธศาสนาเถรวาทและตามทัศนะของผู้รู้หรือนักปราชญ์ ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

อธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่ ในทางการปกครองหมายถึงอำนาจสูงสุด (Sovereignty) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความเป็นรัฐในปัจจุบัน ซึ่งจะขาดเสียมิได้ พระพุทธเจ้าท่านนี้มาอธิบายความหมายการปฏิบัติธรรมของภิกษุ แต่ก็สามารถนำมาอธิบายในเชิงการปกครองได้ (ปริชา ช้างขวัญยืน, 2540: 69) ด้วยเช่นกัน อธิปไตย มาจากคำว่า อธิ+เตยยะ แปลว่า การคุ้มครองที่ยิ่งใหญ่ โดยศัพท์ที่ว่านี้มาจาก อธิ+ปา+ติ อธิ แปลว่ายิ่งใหญ่มาก, ปา แปลว่าคุ้มครองส่วน ติ เป็นปัจจัย มีความหมายเป็นเพียงให้ศัพท์ที่ว่ามานี้เป็นนามรวมทั้งหมดได้ศัพท์ว่า อธิปติ แล้วแผลงเป็น อธิ+เตยยะ และในที่สุดก็กลายมาเป็น อธิปไตย ซึ่งคำว่าความเป็นใหญ่นี้เป็นความหมายที่กว้างเกินไป และในพระไตรปิฎกเพียงระบุคำว่าอธิปไตยไว้ก็เป็นลักษณะของการตั้งกรอบในเรื่องแนวคิดที่เน้นถึงหมวดธรรมเป็นหลักเท่านั้น ที่กล่าวถึงอธิปไตย 3 อยู่ด้วย (ทวี ผลสมภพ, 2534: 64-65)

อธิปไตย แท้ที่จริงต้องเพิ่มคำว่า อำนาจ เข้าไปอีกคำหนึ่งเพื่อให้ความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อรวมคำทั้งสองเข้าด้วยกันจึงได้ความว่า อำนาจอธิปไตย หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ไม่มีอำนาจอื่นใดในรัฐอยู่เหนืออำนาจอธิปไตย หรือใหญ่กว่าอีกแล้วเพราะถือว่าอำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุดแห่งรัฐรูปแบบที่พระพุทธเจ้าทรงประทานอำนาจอธิปไตยให้แก่สงฆ์ หรือมอบความเป็นใหญ่ หรือให้สงฆ์เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนนั้น นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับกลุ่มภิกษุหรือสงฆ์ หากได้มอบให้กับภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเข้ามาบริหารจัดการโดยเด็ดขาดไม่ แต่บางครั้งในการทำภารกิจบางประการ กลุ่มสงฆ์อาจมอบอำนาจให้กับตัวแทนหรือมอบให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งมาทำหน้าที่ก็ได้ (จันทิมา เกษแก้ว, 2540: 36)

อธิปไตย ตามความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า อำนาจสูงสุดของรัฐที่จะใช้บังคับบัญชาภายในอาณาเขตของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

แนวคิดเกี่ยวกับหลักอธิปไตยทั่วไป

อำนาจอธิปไตย (sovereignty) มีลักษณะเป็นนามธรรม (abstract) กล่าวคือ ไม่สามารถจะมองเห็นได้หรือสัมผัสได้เหมือนกับองค์ประกอบอื่นของรัฐ อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นอำนาจสูงสุดใน

การปกครองของรัฐ ซึ่งทำให้รัฐมีอำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย และมีอำนาจในดำเนินกิจการระหว่างประเทศ และเนื่องจากอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดดังกล่าว ฉะนั้น จึงไม่มีอำนาจอื่นใดภายในรัฐที่จะมาอยู่เหนืออำนาจอธิปไตย เพราะถ้ามีอำนาจใดมาจำกัดอำนาจอธิปไตยแล้ว อำนาจอธิปไตยนั้นก็จะเป็นอำนาจอีกต่อไป และในขณะเดียวกันอำนาจที่มาจำกัดนั้นก็จะเป็นอำนาจอธิปไตยใหม่ขึ้นแทนที่ (อานนท์ อาภาภิรม, 2545: 38-39)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 จัง โบแดง (Jean Bodin) ชาวฝรั่งเศส ได้เป็นผู้นำคำว่าอำนาจอธิปไตยมาใช้ โดยอธิบายว่า รัฐได้รับการมีอำนาจสูงสุดเหนือปวงชน และเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาของรัฐอื่น โบแดงได้คิดหลักปรัชญาเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยเพื่อสนับสนุนพระมหากษัตริย์ เขาได้ให้ทัศนะว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของรัฐ และผู้ที่ใช้ควรเป็นพระมหากษัตริย์ นอกจากนั้นโบแดงยังได้กล่าวว่า อำนาจอธิปไตยนี้อาจอยู่ภายใต้กฎบางอย่าง ซึ่งโบแดงอ้างว่าเป็นกฎของพระเจ้าและกฎแห่งชาติ

ครั้นในศตวรรษที่ 17 โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ได้เขียนหนังสือชื่อ Leviathan โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนอำนาจเด็ดขาดของราชวงศ์สจวร์ตแห่งประเทศอังกฤษ เขาอธิบายว่าอำนาจสูงสุดของรัฐมีรากฐานอยู่ในสัญญาฉบับแรกที่มนุษย์ได้จัดทำขึ้นและปวงชนได้ยอมเสียสละสิทธิธรรมชาติให้แก่รัฐ นอกจากนั้นฮอบส์ได้อ้างว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจนี้ปกครองประเทศตามพระราชประสงค์ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้หนึ่งผู้ใด

สืบทอดมา จอห์น ล็อก (John Locke) ชาวอังกฤษ ได้แสดงทัศนะที่ไม่เห็นด้วยกับฮอบส์ กล่าวคือ ล็อกเห็นว่าหน้าที่ที่ปวงชนได้ยอมสละสิทธินั้น เป็นการสละให้แก่ส่วนรวม มิได้สละให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เขาแย้งว่าอำนาจอธิปไตยควรอยู่กับสภานิติบัญญัติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้แทนอันชอบธรรมของปวงชน ฉะนั้นพระมหากษัตริย์จึงไม่มีอำนาจตามที่ฮอบส์ได้กล่าวแต่ประการใด

องค์ประกอบที่สำคัญของรัฐอย่างสุดท้ายคือ อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อประเทศมีอำนาจอธิปไตยประเทศจึงมีอำนาจเหนือบุคคล ทุกคนและสมาคมทุกสมาคมในดินแดนนั้นๆ โดยไม่มีข้อยกเว้น ประเทศมีอำนาจสูงสุดในกิจการภายในและภายนอก โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในนามของประเทศดำเนินกิจการทั้งหลายได้อย่างเต็มที่ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ม.ป.ป.: 36-38)

ความสำคัญของอธิปไตย

ความสำคัญของ อธิปไตย หรืออำนาจอธิปไตยนั้นนอกจากจะมีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้ว ในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่เป็นเจ้าของอธิปไตย คือประชาชน และประชาชนนั้นก็ใช้อำนาจอธิปไตยที่ตนมีผ่านกระบวนการต่างๆ ทางการเมือง เช่น การใช้อำนาจอธิปไตยในการเลือกผู้นำหรือตัวแทนเข้ามาเป็นผู้บริหารประเทศชาติแทนตน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับชาติ และประชาชนยังมีอำนาจในการถอดถอนผู้นำหรือตัวแทนที่เลือกแล้ว แต่ผู้นำนั้นไม่ได้ปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการของประชาชนๆ ก็สามารถที่จะถอดถอนผู้นำนั้นได้ เพราะฉะนั้น อำนาจอธิปไตย จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนที่จะใช้เพื่อตรวจสอบรัฐบาล เพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ การปกครองรัฐให้เป็นไปอย่างถูกต้องและตอบสนองความต้องการของเจ้าของอำนาจที่แท้จริง

3. หลักอธิปไตย

อธิปไตย ความเป็นใหญ่ ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่แบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. อัตตอธิปไตย คือ จะทำอะไรก็นึกถึงตน คำนึงถึงฐานะเกียรติศักดิ์ศรี หรือผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ พึงใช้แต่ในขอบเขตที่เป็นความดี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อัตตอธิปไตยเป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ในป่าก็ดี อยู่ในโคนไม้ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี ย่อมสำเหนียกดังนี้ว่า ก็เราออกบวชเป็นบรรพชิตไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจีวร ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งเสนาสนะ เราออกบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีและความไม่มีเช่นนั้น ก็แต่เราเป็นผู้อันชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ครอบงำแล้วชื่อว่าเป็นผู้มีทุกข์ครอบงำแล้ว มีทุกข์ท่วมทับแล้ว ไฉนการทำให้สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ ก็การที่เราจะพึงแสวงหากามที่ละได้แล้ว ออกบวชเป็นบรรพชิตนั้น เป็นความเลวทรามอย่างยิ่ง ข้อนั้นไม่เป็นการสมควรแก่เราเลย เธออย่าสำเหนียกว่า ก็ความเพียรที่ปรารภแล้ว จักไม่ย่อหย่อน สติที่เข้าไปตั้งมั่นแล้วจะไม่หลงลืม กายที่สงบระงับแล้วจักไม่ระส่ำระสาย จิตที่เป็นสมาธิแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่ ดังนี้ เธอทำตนเองแต่ให้เป็นใหญ่ แล้วละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ (อง.ติก. 20/479/139)

2. โลกาธิปไตย คือ ถือเสียงชาวโลกเป็นประมาณ โลกาธิปไตย หมายถึงการยึดถือเอาเสียงหรือกระแส หรือความนิยมของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ จะทำอะไรก็ทำตามกระแสเสียง ทำตามใจผู้คนส่วนใหญ่ เกรงกลัวต่อเสียงต่อว่า โลกาธิปไตยเป็นดาบสองคม มีทั้งคุณและโทษ กล่าวคือหากเสียงส่วนใหญ่ประกอบด้วยธรรมมาจากผู้มีคุณธรรมย่อมให้คุณ แต่หากไม่ประกอบด้วยธรรมมาจากผู้ขาดธรรมย่อมให้โทษมากกว่าให้คุณ โลกาธิปไตย ในคำวัดตรงกับคำว่า ประชาธิปไตย ในภาษาทางโลกนั่นเอง และพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็โลกาธิปไตยเป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ในป่าก็ดี อยู่ในโคนไม้ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี ย่อมสำเหนียกว่า ก็เราออกบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจีวร ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งเสนาสนะ เราออกบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีและความไม่มีเช่นนั้น ก็แต่เราเป็นผู้อันชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะทุกข์ โทมนัส อุปายาส ครอบงำแล้ว ชื่อว่าเป็นผู้มีทุกข์ครอบงำแล้ว มีทุกข์ท่วมทับแล้ว ไฉนความทำให้สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ ก็การที่เราออกบวชเป็นบรรพชิตเช่นนี้ พึงตรีกามวิตกกัฏฐิ พึงตรีกพยาบาทวิตกกัฏฐิ พึงตรีกวิหิงสาวิตกกัฏฐิ ก็โลกสันนิวาสนี้ใหญ่โต ในโลกสันนิวาสนันใหญ่โต ย่อมจะมีสมณพราหมณ์ที่มีฤทธิ์ มีทิพยจักขุ รู้จิตของคนอื่นได้ สมณพราหมณ์เหล่านั้นย่อมมองเห็นได้แม้แต่ไกล แม้ใกล้ๆ เราก็มองเห็นไม่เห็น และท่านย่อมรู้ชัดซึ่งจิตด้วยจิต สมณพราหมณ์แม้เหล่านั้น ก็พึงรู้เราดังนี้ว่า ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลายดูกุลบุตรนี้ซิ เขาเป็นผู้มีศรัทธาออกบวชเป็นบรรพชิตแล้วแต่เกลื่อนกล่นไปด้วยธรรมที่เป็นบาปอกุศลอยู่ ถึงเทวดาที่มีฤทธิ์ มีทิพยจักขุ รู้จิตของคนอื่นได้ก็มีอยู่ เทวดาเหล่านั้นย่อมมองเห็นได้แต่ไกล แม้ใกล้ๆ เราก็มองเห็นไม่เห็น และท่านย่อมรู้ชัดซึ่งจิตด้วยจิต เทวดาเหล่านั้นก็พึงรู้เราดังนี้ว่า ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย ดูกุลบุตรนี้ซิ เขาเป็นผู้มีศรัทธาออกบวชเป็นบรรพชิตแล้ว แต่เกลื่อนกล่นไปด้วยธรรมที่เป็นบาปอกุศลอยู่ เธออย่าสำเหนียกว่า ความเพียรที่เราปรารภแล้วจักไม่ย่อหย่อน สติที่เข้าไปตั้งมั่นแล้วจักไม่หลงลืม กายที่สงบระงับแล้วจักไม่ระส่ำระสาย จิตที่เป็นสมาธิแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่

ดังนี้ เธอทำโลกให้เป็นใหญ่ แล้วละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ (อง.ติก. 20/479/139-140)

3. อัมมาธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดขึ้นอยู่กับการตัดสินใจโดยยึดเอาความถูกต้อง เป็นระบบที่มีความเที่ยงธรรม มีมาตรฐานสำหรับทุกฝ่าย ในข้อนี้พระพุทธองค์ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ธรรมาธิปไตยเป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ในป่าก็ดี อยู่ในโคนไม้ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี ย่อมสำเหนียกว่า ก็เราออกบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจีวร ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งเสนาสนะ เราออกบวชเป็นบรรพชิตไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีและความไม่มีเช่นนั้น ก็แต่เราเป็นผู้อันชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ครอบงำแล้ว ชื่อว่าเป็นผู้มีทุกข์ท่วมทับแล้ว ไฉนความทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้วอันบุคคลพึงเห็นเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามาในตน อหิงสาจะพึงรู้เฉพาะตน ก็เพื่อนสพรหมจารีที่รู้อยู่เห็นอยู่มีอยู่แล ก็และการที่เราได้ออกบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้วจะพึงเป็นผู้เกียจคร้าน มัวเมาประมาทอย่างนี้ ข้อนั้นไม่เป็นการสมควรแก่เราเลยดังนี้ เธอย่อมสำเหนียกว่า ก็ความเพียรที่เราปรารภแล้วจักไม่ย่อหย่อน สติที่เข้าไปตั้งมั่นแล้วจักไม่หลงลืม กายที่สงบระงับแล้วจักไม่ระส่ำระสาย จิตที่เป็นสมาธิแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่ ดังนี้ เธอทำธรรมนั้นแหละให้เป็นใหญ่ แล้วละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ (อง.ติก. 20/479/140)

หลักอธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น หมายถึง ความเป็นใหญ่ ความเป็นผู้มีอำนาจ เช่น ในพระพุทธศาสนาในยุคแรกๆ พระพุทธเจ้าเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตย คือ มีอำนาจในการออกกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ในการยึดถือปฏิบัติสำหรับพระสาวก เรียกว่า พระธรรมวินัย ทั้งนี้ในการใช้อำนาจพระองค์ก็มีไตรปิฎกใช้โดยพลการ แต่ทรงอาศัยเหตุที่เกิดขึ้นกับพระภิกษุในการบัญญัติพระวินัย อำนาจในการบริหาร เช่น พระพุทธเจ้าทรงจัดองค์กรสงฆ์ขึ้นเพื่อความสามัคคีและความสงบเรียบร้อยดีงามของหมู่คณะในการอยู่ร่วมกันของสงฆ์ และอำนาจในการวินิจฉัย ตัดสินคดี เช่น เมื่อพระสาวกรูปใดกระทำความผิด พระพุทธเจ้าจะทรงตรัสเรียกมาตำหนิต่อหน้าสงฆ์แล้วทรงลงโทษพร้อมทั้งทรงบัญญัติกฎระเบียบขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ส่วนประเภทของหลักอธิปไตยนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอธิปไตยนั้นมีอยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือ อัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โลกาธิปไตย คือการถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่และธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ ในหลักอธิปไตยทั้งสามประเภทนี้ พระพุทธเจ้าทรงตรัสยกย่องธรรมาธิปไตยว่าเป็นหลักอธิปไตยที่ควรทำให้เกิดมีขึ้นในตนและสังคม เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของสังคม

4. หลักธรรมที่เหมาะสมกับผู้บริหาร

การประยุกต์ใช้หลักอธิปไตย โดยอาศัยธรรมโดยเน้นที่ตัวผู้ปกครองหรือผู้บริหารนั้นถือว่ามิมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมให้คนอยู่และสงบสุข จึงนำเสนอหลักธรรมสำหรับผู้บริหารไว้ ดังนี้

พรหมวิหาร 4 คือ เป็นคุณธรรมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึก เป็นข้อปฏิบัติที่มุ่งเน้น คุณธรรมที่ปรากฏในจิตใจ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา (ขุ.มหา. 29/29/20) อธิบายได้ดังนี้ เมตตา เป็นอาการประพฤตินี้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์โดยเป็นคุณธรรมที่กำจัดความอาฆาต ที่ปรากฏในใจของสัตว์ทั้งหลายให้สงบ มิให้เป็นข้าศึกที่ทำร้ายจิตใจของ ตนเองและผู้อื่น กรุณา เป็นคุณธรรมที่ประกอบด้วยอาการที่จะช่วยบรรเทาทุกข์แก่สัตว์ทั้งหลาย ทำให้เป็นผู้ไม่นิ่งดูตายต่อความทุกข์ของผู้อื่น เป็นคุณธรรมที่ระงับซึ่งการเบียดเบียนกันเป็น สมบัติ มุทิตา เป็นคุณสมบัติที่ประกอบด้วยความยินดีปราศจากความริษยาเป็นกิจ เป็นคุณธรรมที่เสริมสร้างความเอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการกำจัดความมีใจคับแคบไม่ไยดี ต่อกัน อุเบกขา เป็นคุณธรรมที่มีอาการเป็นกลางๆ โดยพิจารณาถึงภาวะที่เสมอกันด้วย พิจารณาถึงภาวะของสัตว์ทั้งหลายมีกรรมของตนเป็นบรรทัดฐาน เป็นคุณธรรมที่ ประกอบด้วยความไม่เสียใจและไม่ดีใจเป็นสมบัติ

อคติ 4 คือ นักปกครองต้องเป็นผู้ที่ปราศจากความลำเอียงเป็นคนซื่อตรง ไม่หวั่นไหว เอนเอียงด้วยการใดๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความลำเอียง เพราะการถึงอคติ 4 ประการ (อง.จตุกก. 21/17/17) ดังนี้

ลำเอียงเพราะชอบ (ฉันทาคติ) เช่น คนที่ตนชอบหรือรักกระทำความผิดก็ไม่ลงโทษตามโทษานุโทษ เป็นต้น

ลำเอียงเพราะชัง (โทสาคติ) เช่น คนที่ตนเกลียดกระทำความผิดก็ไม่พอใจ ถ้าทำผิดก็ซ้ำเติม เป็นต้น

ลำเอียงเพราะเขลา (โมหาคติ) เช่น คนทำผิดมาฟ้องบอกว่าคนอื่นเป็นผู้กระทำความผิด ยังไม่ทันสอบสวนก็เชื่อตามฟ้องอย่างไรเหตุผล ลงโทษคนถูกฟ้อง คนผิดเลยกลายเป็นถูก คนถูกกลายเป็นผิด เป็นต้น

ลำเอียงเพราะกลัว (ภยาคติ) เช่น กลัวอิทธิพล กลัวถูกตำหนิ กลัวถูกย้ายกลัวไปเสียทุกอย่างจนไม่กล้าทำอะไร เป็นต้น

หลักทศพิธราชธรรม คือ หลักธรรมข้อนี้ผู้ปกครองหรือพระมหากษัตริย์ยึดถือและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านานทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่ยุคสมัยที่ปกครองด้วยระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงปัจจุบันที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักธรรมที่มีความหมายที่กว้างและยึดหลักปฏิบัติที่สามารถใช้ได้ดีมาทุกยุคทุกสมัย มีเนื้อหาเป็นหลักปฏิบัติของผู้ปกครองหรือผู้นำโดยตรงซึ่งหลักทศพิธราชธรรมนี้ ประกอบด้วย ทาน (ทาน) การให้ คือ การสละทรัพย์สินของบำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ศีล (ศีล) ความประพฤติดีงาม คือ สำรวมกายและวจีหาวรร ประกอบแต่สุจริตรักษาเกียรติคุณให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์มิให้มีข้อที่ใครจะดูแคลน บริจาค (บริจาค) การบริจาค คือ เสียสละความสุขสำราญ เป็นต้นตลอดชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความซื่อตรง (อาชว) คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตมีความจริงใจไม่หลอกลวงประชาชน ความอ่อนโยน (มททว) คือ มีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่ง ไม่หยาบคาย ไม่กระด้างถือองศ์ มีความสง่าเกิดแต่ท่วงทีกริยาสุภาพนุ่มนวลละมุนละไมให้ความรักภักดีแต่มีขาดยาเกรง กำจัดบาป (ตป) คือ แผลเผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำจิตใจจะยับยั้งข่มใจได้ ไม่ยอมให้หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและความปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร ทำกิจให้บริบูรณ์ ความไม่โกรธ (อกโกธ) คือ ไม่เกรี้ยวกราด ลุอำนาจความโกรธจนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจําใจไว้ระงับความเคืองขุ่นวินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบเป็นตัวของ

ตัวเอง ความไม่เบียดเบียน (อวิหีสา) คือ ไม่บีบคั้นกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเห็จอำนาจ ขาดความกรุณาหาเหตุเบียดเบียน ลงโทษอาญาแก่ประชากรราษฎรเพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง ความอดทน (ขันติ) คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกหยันด้วยคำเสียดสีากถากอย่างไรก็ไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้งกรณีที่น่าพิศุขโดยชอบธรรม ความไม่คลาดธรรม (อวิโรธน์) คือ วางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่เอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ตีส่าย ลากสักการะ อิฏฐารมณ์ อนิฏฐารมณ์ใดๆ นั้นสถิตมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรมที่ดี นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครองตลอดจนบรรณนิยมประเพณีอันดีงามไม่ประพฤติกให้คลาดเคลื่อนวิบัติไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543: 298-301)

5. หลักธรรมที่ควรเพิ่มเติม

สังคหัตถ์ 4

สังคหัตถ์ เป็นธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน, ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้คนรัก, หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจ และเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิ่มสลักที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจัดไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า สังคหัตถ์ 4 ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง สังคหัตถ์ ไว้ใน พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาตสังคหัตถ์ ดังนี้ ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถ์(ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) 4 ประการนี้ สังคหัตถ์ 4 ประการ อะไรบ้าง คือ

1. ทาน (การให้)
2. เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก)
3. อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์)
4. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)

ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถ์ 4 ประการ นี้แล ทานเปยยวัชชะ อัตถจริยาในโลกและสมานัตตตาในธรรมนั้น ๆ ตามสมควรสังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลก เหมือนลิ่มสลักที่ยึดคุมรถซึ่งแล่นไปไว้ได้ฉะนั้น ถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดา ก็ไม่พึงได้การนบถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงมีความเป็นใหญ่ และเป็นผู้นำสรรเสริฐ นอกจากนั้น สังคหัตถ์ยังปรากฏใน พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิภวรรค สิงคาลกสูตรดังนี้ ทาน (การให้) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ในโลกนี้และสมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ในธรรมนั้น ๆ ตามสมควรสังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลก เหมือนลิ่มสลักเพลาคุมรถที่แล่นไปไว้ได้ฉะนั้น ถ้าไม่มีสังคหธรรมเหล่านี้มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้การนบถือ หรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่และเป็นผู้นำสรรเสริฐ

ผู้บริหารที่ดีนั้นควรมี จริยธรรม (Ethics) มีมาตรฐานของการกระทำ และพฤติกรรม อันเป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นถึงการเป็นผู้ทรงเกียรติ ที่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูก หรืออะไรที่ผิด โดยใช้ดุลยพินิจพิจารณาในเชิงศีลธรรม คือ

มีบุคลิกภาพการเป็นผู้มีจริยาที่ดี ทั้งการแต่งกาย การพูดจา การแสดงออกทั้งทาง กายจริยา (กาย) วจีจริยา (วาจา) และมโนจริยา (ใจ) ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ โดยต้องอยู่ในพื้นฐานของการให้เกียรติ (Honoric) ผู้อื่นเสมอ

1. กายจริยา หมายความว่า การปฏิบัติการทำงานซึ่งต้องใช้กายเป็นสำคัญ โดยต้องรักษาระเบียบแบบแผน ถือเอาเหตุผลเป็นสำคัญขณะเดียวกันต้องไม่ถ่วงเวลาผู้อื่น ไม่ละเลยงานในหน้าที่ และต้องทำงานให้ลุล่วงทั้ง "ต่อหน้าและลับหลัง"

2. วจีจริยา หมายความว่า การปฏิบัติการทำงานด้วยคำพูดเป็นสำคัญ ต้องน่าเชื่อถือได้ ต้องถือหลักว่า "เสียชีพอ่าเสียสัตย์"

3. มโนจริยา หมายความว่า ตั้งจิตใจมั่นในการปฏิบัติงานทุกอย่างซึ่งเป็นหน้าที่ของตน

6. บทสรุป

หลักอริปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหารเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจใน หลักอริปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาหรือตามความหมายของหลักอริปไตยทั่วไปนั้น หมายถึง ความเป็นใหญ่ ความเป็นผู้มีอำนาจเหมือนกัน แต่หลักอริปไตยตามแนวพระพุทธศาสนามี 3 ประเภท คือ อัตตาริปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาริปไตย การใช้หลักอัตตาริปไตย เป็นการถือตน ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นใหญ่แต่ก็ควรประกอบด้วยธรรม การใช้หลักโลกาธิปไตย เป็นการถือโลกเป็นใหญ่ ความนิยมชมชอบเสียงสรรเสริญของชาวโลกเป็นใหญ่ อะไรที่ชาวโลกเขานิยมชมชอบแม้จะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายหรือศีลธรรมก็ตาม ก็ทำไปตามความคิดเห็นของชาวโลก ซึ่งบางครั้งเป็นการทำให้ตัวเองอ่อนแอ หรือเป็นการลบหลู่เกียรติและชื่อเสียงของผู้อื่นก็ทำตามเพราะเชื่อคนส่วนมาก การใช้หลักธรรมาริปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงามและเหตุผลเป็นใหญ่ อย่างไรก็ตามไม่ว่าบุคคลผู้เป็นอัตตาริปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาริปไตย พระพุทธศาสนาสอนให้ใช้หลักธรรม คือ เว้นจากอคติ 4 คือ 1) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ 2) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง 3) โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา 4) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว แล้วใช้หลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา มีความรัก 2) กรุณา มีความสงสาร 3) มุทิตา มีความเบิกบานยินดี 4) อุเบกขา มีใจเป็นกลาง และใช้หลักทศพิธราชธรรม ในการบริหารบ้านเมืองเพราะบุคคลผู้มีจิตตั้งมั่นแล้วจะมีอารมณ์แน่วแน่ ไม่กระสับกระส่าย ไม่เลอะเลือน พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543: 107-108) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้เป็นอัตตาริปไตย พึ่งใช้สติให้มาก ผู้เป็นโลกาธิปไตย พึ่งมีปัญญาครองตนและรู้พินิจ ผู้เป็นธรรมาริปไตย พึ่งประพฤติให้ถูกหลักธรรม ผู้เป็นหัวหน้าหมู่เป็นนักปกครองพึงถือธรรมาริปไตย และควรมีหลักธรรมเพิ่มเติมเข้ามาด้วยคือ สังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) อีกทั้ง มีบุคลิกภาพการเป็นผู้มีจริยาที่ดี ทั้งการแต่งกาย การพูดจา การแสดงออกทั้งทาง กายจริยา (กาย) วจีจริยา (วาจา) และมโนจริยา (ใจ) ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ดังนั้น การบริหารที่จำเป็นต้องใช้อำนาจความเป็นใหญ่ตามหลักอธิปไตยนั้น จะต้องใช้ธรรมาธิปไตยเป็นตัวตั้ง ไม่ว่าบุคคลผู้ใช้อำนาจจะหนักไปทางอัตตาธิปไตย หรือโลกาธิปไตยก็ตาม ควรที่จะมีธรรมกำกับอยู่เสมอ เพื่อความถูกต้อง ดีงามในการใช้อำนาจ โดยมีธรรมาธิปไตยเป็นเกณฑ์ตัดสินหลัก แล้วใช้หลักโยนิโสมนสิการพิจารณาอย่าง ถี่ถ้วนแล้วจึงตกลงใจใช้อำนาจนั้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง**. เล่มที่ 10, 11, 15, 20, 21 และ 29. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2540). **วรรณคดีการเมืองของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: สยามคัมภีร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- วิชญ์ เครื่องงาม. (2523). **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกลิตาราม

วารสารวิจัยธรรมศึกษา ของศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกลิตาราม ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารวิจัยธรรมศึกษา

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารวิจัยธรรมศึกษา

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัครหรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและ

ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลอง ประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารวิจัยธรรมศึกษาก่อนการตีพิมพ์และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารวิจัยธรรมศึกษาแล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการ โดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารวิจัยธรรมศึกษากำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อ โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด 1 แผ่น ส่งถึง พระมหารามวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร. 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถ.เจริญสุขนิทวงศ์ 72 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร. 086-086-4258

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ maghavin9@yahoo.com

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน

JOURNAL OF DHAMMASUKSA RESEARCH

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม